Udkast

til

Lov om Strafferetsplejen.

(Udarbejdet af den ved allerhøjeste Reskript af 28de Februar 1868 nedsatte Proceskommission).

Marts 1875.

eks. 1

Kjøbenhavn.
Trykt hos J. H. Schultz.
1875.

Oversigt over Lovforslagets Ordning.

Første Afsnit.

Almindelige Bestemmelser ..... §§ 1—109.

Kapitel I.

Om Lovens Virkekreds ..... §§ 1—5.

Kapitel II.

Om Retternes Virkekreds ..... §§ 6—14.

Kapitel III.

Om de Tilfælde, hvor Rettens Personer som inhabile skulle eller kunne udelukkes fra eller fritages for at handle i Sagen ..... §§ 15—22.

Kapitel IV.

Om de offentlige Anklagere ..... §§ 23—30.

Kapitel V.

Om Paatalen ..... §§ 31—42.

Kapitel VI.

Om den Sigtedes Forsvar ..... §§ 43—59.

Kapitel VII.

Om Værnething, Straffesagers Forening og stedlige Grænser for Embedshandlinger i Strafferetsplejen ..... §§ 60—78.

I.

Enkelte Værnething ..... §§ 60—69.

II.

Forening af Straffesager ..... §§ 70—75.

III.

Stedlige Grænser for Embedshandlinger i Strafferetsplejen ..... §§ 76—78.

Kapitel VIII.

Om Retsmøder og Retsbøger ..... §§ 79—92.

Kapitel IX.

Om Forkyndelser og andre fra Retten udgaaende Meddelelser ..... §§ 93—104.

Kapitel X.

Om Rettens Domme, Kjendelser og andre Beslutninger ..... §§ 105—109.

Andet Afsnit.

Om Midlerne til Opnaaelse af Straffesagers Formaal..... §§ 110–210.

Kapitel I.

Om Adgang til synlige Bevismidler ..... §§ 112–128.

I.

Om Ransagning efter synlige Bevismidler..... §§ 112–119.

II.

Andre Midler til at faae synlige Bevismidler i Hænde ..... §§ 120–124.

III.

Om Beslaglæggelse af Ting, der kunne tjene til Bevis, m. V. .... §§ 125–128.

Kapitel II.

Om Vidner ..... §§ 129–147.

Kapitel III.

Om Besigtigelser, Syn og Skjøn ..... §§ 148–165.

Kapitel IV.

Om den Sigtedes Indkaldelse for Retten, Anholdelse og Fængsling samt om Beslaglæggelse af dens Formue, som unddrager sig Forfølgning m. V..... §§ 166–200.

I.

Om den Sigtedes Indkaldelse for Retten..... §§ 166–168.

II.

Om Anholdelse ..... §§ 169–181.

III.

Om Fængsling ..... §§ 182–196.

IV.

Om Beslaglæggelse paa dens Formue, som unddrager sig Forfølgning, samt om Sagens Paadømmelse i den Sigtedes Fraværelse. §§ 197–200.

Kapitel V.

Om Afhørelse af den Sigtede og af en privat Anklager ..... §§ 201–206.

Kapitel VI.

Om Beslaglæggelse paa den Mistænktes Gods for Omkostninger og Erstatning samt om Forbud.. §§ 207–210.

Tredie Afsnit.

Om Undersøgelsen, førend Anklage er reist, i Sager, som forfølges af Statsanklageren eller Politiet..... §§ 211–246.

Kapitel I.

Om Efterforskningen ..... §§ 211–226.

Kapitel II.

Om Forunderføgelsen ved Retten..... §§ 227–246.

Fjerde Afsnit.

Om Anklage for og Sagens Behandling ved Landsretten ... §§ 247–358.

Kapitel I.
Om Anklage samt om Henvisning til og Forberedelse af Hovedforhandlingen ... §§ 247–266.

Kapitel II.
Om Forandringer i Anklagen eller i de om Henvisning og Hovedforhandlingens Forberedelse trufne Bestemmelser ... §§ 267–276.

Kapitel III.
Almindelige Bestemmelser om Hovedforhandlingen for Landsretten ... §§ 277–309.

Kapitel IV.
Særlige Bestemmelser om Hovedforhandlingen for Nævninger ... §§ 310–355.

Kapitel V.
Særlige Bestemmelser om Hovedforhandlingen uden Nævninger ... §§ 356–358.

Femte Afsnit.

Om Anklage for og Sagens Behandling ved Underretten ... §§ 359–370.

Kapitel I.
Om Sager, som paatales af Statsanklageren ... §§ 360–362.

Kapitel II.
Om Sager, som paatales af Politiet ... §§ 363–370.

Sjette Afsnit.

Om Retsmidlerne ... §§ 371–439.

Kapitel I.
Om Paaanke af Domme, afsagte af Landsretten i første Instants ... §§ 371–396.

Kapitel II.
Om Paaanke af Domme, afsagte af Underretten ... §§ 397–406.

Kapitel III.
Om Besværing til højere Ret ... §§ 407–419.

I.
Om Besværing mod Undersøgelsesdommerens Kjendelser og Beslutninger §§ 408–415.

II.
Om Besværing mod den dømmende Rets Kjendelser og Beslutninger §§ 416–419.

Kapitel IV.
Om Gjenoptagelse af en Strafsesag ... §§ 420–439.

Syvende Afsnit.

Om Behandlingen af Sager, der ikke forfølges af Statsanklageren eller Politiet ..... §§ 440–462.

Kapitel I.

Om Sager, der paatales i Henhold til § 38 eller § 40 ..... §§ 440–445.

Kapitel II.

Om Sager, der paatales af Private i Henhold til § 39 ..... §§ 446–455.

Kapitel III.

Om Paatale af borgerlige Retskrav i Forbindelse med Straffesagen ..... §§ 456–462.

Ottende Afsnit.

Om Fuldbyrdelsen af Domme i Straffesager ..... §§ 463–473.

Niende Afsnit.

Om Omkostninger i Straffesager samt om Rettergangsbøder .. §§ 474–488.

Kapitel I.

Om Omkostninger i Straffesager ..... §§ 474–484.

Kapitel II.

Om Rettergangsbøder ..... §§ 485–488.

Tiende Afsnit.

Slutningsbestemmelser ..... §§ 489–492.

RIGSDAGEN FORSAMLING

Første Afsnit.

Almindelige Bestemmelser.

Kapitel I.

Om Lovens Virkekreds.

§ 1.

Alle Spørgsmaal om Straf, som ikke i Medfør af Lovgivningen afgjøres uden særlig Straffesag eller henhøre under de bestaaende særlige Domstole, behandles og afgjøres efter de Regler, som denne Lov anordner.

§ 2.

Efter denne Lovs Regler behandles og afgjøres endvidere:

1) Sager, som i Medfør af Grundlov af 28de Juli 1866 § 87 anlægges mod en Forening til dens Ophævelse;

2) Sager angaaende de i Lov af 3die Januar 1851 § 14, jfr. § 15, omhandlede Forbud mod Udbredelse af fremmede Skrifter; samt

3) Sager angaaende Anvendelse af Straffeovens § 299.

§ 3.

I Forbindelse med Straffesagen og efter de for samme gjældende Regler afgjøres fremdeles efter Anklagerens Paastand Spørgsmaal om:

1) Udvisning af Riget i Henhold til Straffelovens § 16;

2) Konfiskation efter Straffelovens § 34 eller iøvrigt, hvor Konfiskation er hjemlet som Følge af en Forbrydelse, uden at have Karakter af Straf;

3) Sikkerhedsforanstaltninger i Henhold til Straffelovens § 38, andet Stykke;

4) Mortifikation af Æreforнærmelser efter Straffelovens § 218;

5) Arverets Forbrydelse;

6) Forbrydelse af Embede, hvor denne ikke er foreskreven som Straf, samt Forbrydelse af Rang, Titel, Orden eller Hæderstegn;

7) at erklære et Ægteskab for ugyldigt, som er indgaaet trods et Slægtskabs- eller Svogerskabsforhold, der er ubetinget Ægteskabshindring, eller trods et endnu bestaaende Ægteskab.

§ 4.

Borgerlige Retskrav paa den Sigtede, som følge af strafbare Handlinger, kunne af den Forurettede forfølges i Forbindelse med Straffesagen, forsaavidt denne ikke derved vil lide væsentligt Ophold.

§ 5.

Naar Afgjørelsen af en Handlings Strafbarhed beror paa, om et vist Retsforhold bestod paa den Tid, Handlingen blev foretagen, undersøges og bedømmes Spørgsmaalet herom under Straffesagen efter Reglerne for Strafferetsplejen. Den Afgjørelse, som maatte være truffen under en borgerlig Retstrætte, foregriber ikke Afgjørelsen af Strafspørgsmaalet.

Kapitel II.

Om Retternes Virkekreds.

§ 6.

Forundersøgelse og andre akcessoriske Retshandlinger i Sager, der høre under denne Lov, foretages af Underdommeren som Undersøgelsesdommer. Dog kan det i Sager, hvis

Paakjendelse hører under Landsretten, eller som svæve for Højesteret, undtagelsesvis af Landsrettens eller Højesterets Formand overdrages til et Medlem af Landsretten at handle som Undersøgelsesdommer.

§ 7.

Af Underretterne kunne ikkun følgende Straffe idømmes, nemlig Bøder, Konfiskation, simpelt Fængsel, Fængsel paa sædvanlig Fangekost, Fængsel paa Vand og Brød, Tvangsarbejde, Ris, Rottingslag samt Fortabelse af en Næringsret.

§ 8.

Ved Underretterne behandles og paakjendes i første Instants med den af § 7 følgende Begrænsning:

1) Sager angaaende Handlinger, som staa under en Straffebestemmelse, der enten alene eller alternativt med andre Strafarter hjemler Anvendelsen af Formuestraf, simpelt Fængsel, Tvangsarbejde, Ris eller Fortabelse af en Næringsret;

2) Sager angaaende Handlinger, der staa under en Straffebestemmelse, som ikke hjemler Anvendelse af anden Strafart end Fængsel paa Vand og Brød;

3) Sager angaaende Handlinger, som staa under en Straffebestemmelse, der hjemler Anvendelse af Fængsel paa Vand og Brød alternativt med Strafarbeide, naar den Sigtede afgiver en fuldstændig og troværdig Tilstaaelse, og han eller, hvis han er personlig umyndig, hans Værge ikke begjærer Paadømmelse ved Landsretten.

Ved Underretten behandles og paakjendes fremdeles Sager angaaende Anvendelsen af Straffelovens § 299.

Embedsforbrydelser og de i Straffelovens Kap. 9—11 omhandlede Forbrydelser ere udelukkede fra Underrettens Kompetence.

§ 9.

Ved Anvendelsen af Reglerne i § 8 kommer, naar Sigtelsen angaar Forsøg eller Meddelagtighed, den Straffebestem-

melse i Betragtning, som vilde være anvendelig, hvis Forbrydelsen var fuldbyrdet, eller den Sigtede var Gjerningsmand; fremdeles bliver Lovens almindelige Straffebestemmelse at tage i Betragtning uden Hensyn til, at saadanne i Loven bestemt betegnede Omstændigheder maatte være forhaanden, som hjemle Nedsættelse af Strafferammen.

§ 10.

Alle under denne Lov hørende Sager, som ikke ved ovenstaaende Regler ere henlagte til Underretterne, behandles og paakjendes af Landsretterne. Finder Forening af Straffesager Sted, sker Behandlingen og Paakjendelsen ved Landsretten, naar nogen af de forenede Sager ligger udenfor Underrettens Kompetence, og fremdeles, naar den samlede Straf for en Sigtet vilde overskride den ved § 7 dragne Grænse.

§ 11.

Ved Paakjendelse af de til Landsretten henlagte Sager skulle Nævninger medvirke, naar Sagen angaar en Forbrydelse, for hvilken Straffebestemmelsen hjemler Livsstraf eller livsvarigt Strafarbejde, eller nogen af de i Straffelovens Kap. 9—11 omhandlede Forbrydelser.

Fremdeles skulle Nævninger i Reglen medvirke i andre til Landsretten henlagte Sager, naar Strafarbejde findes at være forskyldt, medmindre den Sigtede eller, hvis han er personlig umyndig, hans Værge vælger Paakjendelse uden Nævninger. Er den, der sigtes for en af de i Straffelovens Kap. 23—27 omhandlede Forbrydelser, forhen for en saadan Forbrydelse dømt til Strafarbejde, finder den her omtalte Medvirkning kun Sted, saafremt Sigtelsen angaar en Forbrydelse, for hvilken Strafarbejde er den laveste Straf, naar den første Gang begaaes, eller der er forløbet 10 Aar efter Udstaaelsen af den tidligere Straf, førend den Handling, som Sigtelsen angaar, blev begaaet.

I de under Landsretten hørende Sager, i hvilke de ovenfor foreskrevne Betingelser for Nævningers Medvirkning mangle, kan Landsretten tage et af Anklageren eller den Sig-

tede fremsat Andragende om Sagens Henvisning til Nævninger til Følge.

§ 12.

Finder Forening af flere Straffesager Sted, deltage Nævningerne i Paakjendelsen, naar deres Medvirkning udkræves til nogen af de forenede Sager, og fremdeles, naar det paa Grund af den samlede Straf for en Sigtet maatte blive Tilfældet, at Betingelserne i § 11 ere tilstede. Dog bør Forening af Sager mod flere Sigtede, som adskilte vilde kræve Paakjendelse dels med dels uden Nævninger, kun finde Sted, naar særegne Grunde findes at gjøre Adskillelsen uhensigtsmæssig.

§ 13.

Retten prøver i Embeds Medfør, om en foreliggende Sag efter foranstaaende Regler hører under dens Virkekreds, og om Nævninger skulle medvirke ved Paakjendelsen. Dog bliver herved at iagttage:

1) Forsaavidt Afgjørelsen beror paa Størrelsen af den i det givne Tilfælde forskyldte Straf eller paa Beskaffenheden af den Sigtedes Forklaringer, har Retten foreløbig at følge Anklagerens Skjøn (jfr. dog § 197) og kan først efter endt Hovedforhandling afvise Sagen af saadan Grund. Paaanke af Dommen, fordi Rettens Skjøn over de nævnte Omstændigheder har været urigtigt, er udelukket.

2) Afvisning under Hovedforhandlingen kan ikke finde Sted, fordi den ved Landsretten behandlede Sag findes at høre til Underrettens Virkekreds; ej heller, naar den til Nævninger henviste Sag findes at kunne være paakjendt uden Nævninger, medmindre Henvisningen til Nævninger er i Strid med den Sigtedes i Medhold af Loven trufne Valg, og Indsigelse gjøres, forend Lodtrækning til Udtagelse af Nævninger er begyndt.

3) Er ved upaaankelig Afgjørelse Paakjendelse af en Sag ved Landsretten afskaaren, fordi Sagen er antagen at høre til Underrettens Virkekreds, er Underretten bunden herved. Er ved Afgjørelse ifølge Paaanke en Sags Paakjendelse ved Underretten afskaaren, fordi den er antagen at høre til Landsrettens Virkekreds, er Landsretten bunden herved.

§ 14.

Under Højesterets Virkekreds høre alle Afgjørelser i Anledning af Paaanke af (Besværing over) Landsrettens Domme, Kjendelser og Beslutninger, derunder indbefattet Handlinger af det Medlem af Landsretten, hvem det maatte være overdraget at handle som Undersøgelsesdommer.

Til Landsrettens Virkekreds høre Afgjørelser i Anledning af Paaanke af (Besværing over) Underrettens Domme, Kjendelser og Beslutninger.

Kapitel III.

Om de Tilfælde, hvor Rettens Personer som inhabile skulle eller kunne udelukkes fra eller fritages for at handle i Sagen.

§ 15.

Ingen Dommer eller Nævning maa handle i en Straffesag, naar han

1) selv er Part i Sagen eller er forurettet ved Forbrydelsen eller af Sagens Udfald kan have Skade eller Fordel, eller naar det iøvrigt under Sagen bliver nødvendigt at bedomme hans egen tidligere Færd;
2) er beslægtet eller besvogret med nogen af Parterne eller den Forurettede i op- eller nedstigende Linie eller i Sidelinien saa nær som Søskende, eller er nogen af disse Personers Ægtefælle, Værge, Kurator, Adoptiv- eller Plejefader, Adoptiv- eller Plejesøn;
3) er beslægtet eller besvogret i op- eller nedstigende Linie eller beslægtet i Sidelinien saa nær som Søskende med den i Sagen optrædende offentlige Anklager eller Politiembedsmand, en privat Anklagers eller den Forurettedes Rettergangsfuldmægtig eller den Sigtedes Forsvarer;
4) eller har aflagt Vidnesbyrd eller været Syns- eller Skjønsmand i Sagen eller handlet i den som offentlig Anklager, Politiembedsmand, Rettergangsfuldmægtig

for en privat Anklager eller den Forurettede eller som Forsvarer;

5) ej heller naar Nævningen har handlet som Dommer i Sagen, eller naar Dommeren har handlet som Dommer eller Nævning i Sagen ved den underordnede Instants.

Ved Anvendelse af den under Nr. 1 givne Regel bliver dog at iagttage, at den Omstændighed, at Dommeren, fordi flere Embedsvirksomheder ere forenede i hans Person, tidligere af den Grund har havt med Sagen at gjøre, ikke i og for sig medfører Inhabilitet, naar der ikke efter de foreliggende Omstændigheder er Grund til at antage, at han har havt nogen særegen Interesse i Sagens Udfald.

§ 16.

I de i foregaaende Paragraf omhandlede Tilfælde er Dommeren, hvis han er Enkeltdommer, pligtig efter Kjendelse afsagt af ham selv at vige sit Sæde. Beklæder han Retten i Forening med andre Dommere, er han pligtig at gjøre Retten Meddelelse om de Omstændigheder, som ifølge foregaaende Paragraf formenes at medføre hans Inhabilitet, hvorefter Afgjørelse træffes af Retten, uden at han selv er udelukket fra at deltage i Paakjendelsen af Spørgsmaalet.

Førend Lodtrækningen af Nævninger til en Sag begynder, stiller Rettens Formand Spørgsmaal til Anklageren, den eller de Sigtede og den eller de beskikkede Forsvarere, til Dommerne og Nævningerne, om der med Hensyn til nogen af de indkaldte, tilstedeværende Nævninger maatte være dem nogen Omstændighed bekjendt, som efter § 15 udelukker fra at være Nævning i den foreliggende Sag. De herefter opstaaende Spørgsmaal afgjøres af Dommerne i den sammentraadte Ret.

§ 17.

Parterne kunne ikke blot fordre, at en Dommer skal vige sit Sæde i de i § 15 angivne Tilfælde, men enhver af dem kan fremsætte Indsigelse mod, at en Dommer beklæder Retten, naar andre Omstændigheder foreligge, som ere egnede til at vække Tvivl om hans fuldstændige Upartiskhed. I Tilfælde af den sidstnævnte Beskaffenhed kan ogsaa en Dommer

selv, naar han frygter for, at Parterne ej kunne have fuld Tillid til ham, vige sit Sæde, selv om ingen Indsigelse mod ham fremsættes.

De Spørgsmaal, der maatte opstaa i Henhold til nævnende Paragraf, afgjøres paa samme Maade, som i § 16 er bestemt med Hensyn til de i § 15 omhandlede Tilfælde.

§ 18.

Indsigelse mod, at en Dommer beklæder Retten, bør fremsættes ved Forhandlingens Begyndelse, under Hovedforhandlingen før Anklageskriftets Oplæsning, Indsigelse mod en Nævning før Lodtrækningens Begyndelse, jfr. § 16, 2det Stykke. Senere Fremsættelse af den heromhandlede Indsigelse tillades kun, naar det skjønnes at have været umuligt at fremkomme med den i rette Tid, eller Parten har været i ham utilregnelig Uvidenhed om de Omstændigheder, som begrunde Indsigelsen.

Dommeren er pligtig, hvor han af egen Drift skal eller vil vige sit Sæde, at gjøre dette, førend Forhandlingen begynder, eller undre Hovedforhandlingen før Anklageskriftets Oplæsning, medmindre den Omstændighed, som begrunder hans Inhabilitet, er indtraadt senere.

§ 19.

Spørgsmaal, om en Dommer af egen Drift skal eller maa vige sit Sæde, afgjøres, uden at Parterne have Adgang til at ytre sig.

Indsigelser fra Parternes Side mod en Dommers eller Nævnings Habilitet behandles i processuel Henseende som andre Formalitetsindsigelser.

§ 20.

Kjendelser, hvorved en Underretsdommer erklærer at ville vige sit Sæde, eller hvorved det paalægges eller tillades en Dommer i en Kollegialret at vige sit Sæde, eller hvorved en Nævning udelukkes, kunne ikke angribes ved noget Retsmiddel. Imod Kjendelser, hvorved Indsigelser imod en Dommers eller Nævnings Inhabilitet forkastes, eller hvorved Dommerens egen Begjæring om at maatte vige sit Sæde afslaaes, kan der finde Besværing Sted. Naar det strax forlanges, kan i denne Anledning en kort Udsættelse af Sagen tilstaaes.

§ 21.

Fra det Øjeblik af, da Retskjendelse for, at en Dommer skal eller maa vige sit Sæde, er afsagt, er denne Dommer kun berettiget til at foretage saadanne Handlinger i Sagen, som ej kunne opsættes.

§ 22.

De om Dommere givne Forskrifter finde ogsaa Anvendelse paa Retsskrivere. Afgjørelsen af Habilitetsspørgsmaalet tilfalder den Ret, ved hvilken Retsskriveren er ansat.

Kapitel IV.

Om de offentlige Anklagere.

§ 23.

De offentlige Anklagere virke for Forfølgning af Forbrydelser dels ved umiddelbar Virksomhed dels ved Henvendelse til og udenfor Kjøbenhavn Tilsyn med Politimyndighederne efter de nærmere Regler i nærværende Lov.

Udenfor de offentlige Anklageres Virkekreds ere de Lovovertrædelser, som ved Lovgivningen ere henviste til Paatale af Private, samt de Lovovertrædelser, som ifølge nærværende Lov paatales af Politimyndighederne (§ 35), forsaavidt ikke Reglerne om Straffesagers Forening medføre Undtagelser, eller der, hvad de sidstnævnte Lovovertrædelser angaar, finder Paaanke Sted.

§ 24.

Det paahviler de offentlige Anklagere som Embedspligt at fremme enhver Sag med den Hurtighed, som Tilfældets Beskaffenhed tillader, og derved ikke blot at have for Øje, at straffskyldige Personer drages til Ansvar, men ogsaa, at Forfølgning af Personer, som ikke ere straffskyldige, ikke finder Sted. De ere pligtige at vise Retten skyldig Agtelse samt at efterkomme de af Retten i Medfør af nærværende Lov givne Paalæg.

§ 25.

Justitsministeren kan give saadanne almindelige Forskrifter for Udførelsen af de offentlige Anklageres Forretninger, som ved Siden af Loven findes fornødne, fremdeles med Hensyn til enkelte Sager paalægge vedkommende Anklager at begynde eller fortsætte, undlade eller standse Forfølgning, at foretage bestemte Forfølgningsskridt, at gjøre Retsmidler gjældende o. s. fr., samt afkræve Indberetning om Straffesager ogsaa udenfor de lovbestemte Tilfælde.

§ 26.

Staar en offentlig Anklager i et Forhold, om vilde udelukke en Dommer fra at handle i Sagen, skal han gjøre Meddelelse herom til sin nærmeste Foresatte, for at denne kan træffe saadan Foranstaltning, som i den Anledning maatte findes fornøden.

§ 27.

Overstatsanklageren varetager det Fornødne i Anklagens Interesse med Hensyn til Straffesagers Forhandling for Højesteret; han kan fremdeles efter Paalæg af Justitsministeren eller af egen Drift ganske eller tildels overtage det til de ved Landsretterne beskikkede Statsanklageres Forretningskreds hørende Hverv i en hvilkensomhelst Straffesag.

Overstatsanklageren er de andre offentlige Anklagere overordnet og fører Tilsyn med deres Hvervs Udførelse, hvorved Reglerne i § 25 finde tilsvarende Anvendelse. Han gjør Indberetning aarlig til Justitsministeren om de i Aarets Løb afgjorte og endnu henstaaende Straffesager saa og ellers, naar Omstændighederne opfordre dertil, eller naar det fordres.

§ 28.

Den til Overstatsanklagerens Bistand beskikkede Statsanklager er beføjet til efter Paalæg af Overstatsanklageren eller i Tilfælde af dennes Forhindring uden Paalæg at foretage enhver Embedshandling, som hører under Overstatsanklagerens Virkekreds.

§ 29.

De for Landsretskredsene beskikkede Statsanklagere virke for Forfølgning af alle, ikke

ifølge § 23 undtagne Forbrydelser, hvad enten disses Paadømmelse i første Instants sker ved Landsretten eller ved Underretterne i Landsretskredsen; endvidere varetage de Anklagens Interesser ved Forhandling for Landsretten af de under Politiets Anklagemyndighed hørende Sager, der ere paaankede.

Overstatsanklageren kan paalægge en Statsanklager at overtage i det Hele eller for en Del det offentlige Anklagerhverv i en Sag, som hører under en anden Statsanklagers Forretningskreds.

Det paahviler Statsanklagerne at gjøre Indberetning maanedlig til Overstatsanklageren om afgjorte og henstaaende Straffesager, i hvilke de have handlet som offentlige Anklagere, endvidere naar tvivlsomme eller særdeles vigtige Spørgsmaal opstaa i de Sager, som de behandle, saa og ellers, naar det fordres.

§ 30.

Hjælpe-Statsanklagerne ere beføjede til efter Paalæg af Statsanklageren eller i Tilfælde af dennes Forhindring uden Paalæg at foretage enhver Embedshandling, som hører under Statsanklagerens Virkekreds.

De beskikkede Anklagere ved Underretten have efter Paalæg af Statsanklageren at udføre Anklager for Underretten.

Kapitel V.

Om Paatalen.

§ 31.

Retterne træde i de under denne Lov hørende Sager kun i Virksomhed ifølge Begjæring af den til Paatale Berettigede, forsaavidt ikke Undtagelse er hjemlet ved særlig Bestemmelse.

§ 32.

Rettens Virksomhed standser, naar den til Paatalen Berettigede frafalder Forfølgning. Denne kan frafaldes, saalænge ikke Dom er afsagt eller henholdsvis Nævningernes Erklæring afgiven (jfr. dog § 350). Frafaldes Paatale, efter at Hovedforhandlingen er begyndt, afsiger

Retten Frifindelsesdom; naar ellers den begyndte Forfølgning frafaldes, udsteder Retten paa Forlangende et skriftligt Vidnesbyrd herom.

§ 33.

Paatalen tilkommer efter de nedenstaaende Regler Statsanklageren, Politimesteren, særlige Forvaltningsmyndigheder og Private.

§ 34.

I alle Sager, hvis Forfølgning ikke er henvist til Politimesteren eller Private (§§ 35 og 39), tilkommer det Statsanklageren at paatale for den dømmende Ret, Politimesteren for Undersøgelsesdommeren. Om Statsanklagerens Adgang til at paatale for Undersøgelsesdommeren gjælde de nærmere Regler i tredie Afsnit. Politimesteren kan i disse Sager kun frafalde Forfølgning med Statsanklagerens Samtykke.

§ 35.

Politimesteren tilkommer det at paatale i de nedenfor nævnte, til Underrettens Kompetence hørende Tilfælde, forsaavidt disse ikke ere henviste til Paatale af Private, nemlig i:

1) Sager angaaende Handlinger, som staa under en Straffebestemmelse, der ikke hjemler anden Straf end Formuestraf, simpelt Fængsel, Tvangsarbejde, Ris, eller Fortabelse af en Næringsret, dog med Undtagelse af Embedsforbrydelser, og de i Strafflovens Kap. 9—11 samt §§ 208, 209 og 242 omhandlede Forbrydelser (jfr. § 9);
2) Sager angaaende de Forbrydelser, som omhandles i
   a. Plan for Fattigvæsenet i Kjøbenhavn af 1. Juli 1799 § 141;
   b. Fdg. om uberettiget Bæren af Uniformer m. v. af 27. Novbr. 1801 § 2;
   c. Fdg. angaaende Befordringsvæsenet i i Danmark af 27. Jan. 1804 §§ 60, 62, 66, 67 og 68, naar Sagen i Medfør af § 87 er henvist til Domstol;
   d. Pl. angaaende Anmeldelser om de naturlige Koppers og andre smitsomme Sygdommes Udbrud af 27. Maj 1808 §§ 1 og 5;
   e. Pl. om Kystpolitiet af 28. Febr. 1817 § 12;

f. Fdg. angaaende, hvad der i Strandingstilfælde skal iagttages, af 28. Decbr. 1836 § 37 I, 1ste Punktum, II og III;
g. Lov, hvorved Straffebestemmelserne i Fdg. 5. Sept. 1794 § 5 forandres, af 3. Marts 1854;
h. Tyendelov af 10. Maj 1854 § 63 1ste Punktum;
i. Lov om Kjøbenhavns Vandforsyning af 30. Novbr. 1857 § 10;
j. Lov om Straffen for Løsgjængeri og Betleri af 3. Marts 1860;
k. almindelig borgerlig Straffelov §§ 111, 180, 277, 2det Stykke, 278, 2det Stykke og 296;
l. Lov om Tilsyn med Udvandreres Befordring af 1. Maj 1868 § 10;
m. Lov om Værnepligt af 6. Marts 1869 § 13, jfr. § 54;
n. Lov om Foranstaltninger til at modarbejde den veneriske Smittes Udbredelse af 10. April 1874 §§ 6 og 10.

For Paatalen af Sager, der høre under Politimesterens Virkekreds, blive Reglerne i § 34 anvendelige, naar Forening med en Straffesag, som hører under sidstnævnte Paragraf, finder Sted, saa og ellers ifølge Overenskomst mellem Statsanklageren og Politimesteren.

§ 36.

Statsanklageren og Politimesteren paatale i Embeds Medfør. Dog udkræves:

1) Justitsministerens Befaling til Paatale af Embedsforbrydelser samt af andre Forbrydelser, ved hvilke dette særlig er foreskrevet;

2) Opfordring af vedkommende særlige Myndighed, naar Handlingen er en Overtrædelse af Love, hvis Efterlevelse det nærmest paahviler en saadan at vaage over;

3) Begjæring af vedkommende Private, naar den offentlige Paatale ved Lovgivningen er betinget heraf. Saadan Begjæring af en Privat maa, for at kunne tages til Følge, ikke udelukke nogen Medskyldig fra Forfølgningen; angaar den kun en enkelt Skyldig, men uden at udelukke mulige Medskyldige, kan Forfølgningen udstrækkes til disse.

At Befalingen, Opfordringen eller den Privates Begjæring i de forannævnte Tilfælde

mangler, udelukker ikke, at uopsættelige Skridt foretages, naar Gjerningen maa antages at være Vedkommende ubekjendt, og Omstændighederne gjøre det rimeligt, at Paatale vil blive begjært. Tages Befalingen eller Opfordringen tilbage, inden Dom er afsagt eller Nævningernes Erklæring afgiven, ophører Retten til at paatale; det Samme gjælder, naar den Privates Begjæring tages tilbage, dog, naar Anklage alt er rejst, kun ved de Forbrydelser, som omhandles i Stl's §§ 159, 175 og 254. Den Undsagte kan paa ethvert Trin standse en Sag om Anvendelse af Stl's § 299.

§ 37.

Naar Statsanklageren i Sager, der høre under hans Virkekreds, skjønner, at Undersøgelsen kan ventes at føre til, at en Person findes skyldig, kan han ordentligvis kun ifølge Paalæg af Justitsministeren undlade eller standse Paatale. Dog er Statsanklageren berettiget til at tage saadan Bestemmelse:

1) i de Tilfælde, hvor Lovgivningen indeholder særlig Hjemmel til, at offentlig Paatale under visse Betingelser kan bortfalde, uden at henlægge Afgjørelsen til Justitsministeren;

2) i de Tilfælde, paa hvilke Straffelovens § 7 eller § 64 er anvendelig, naar det skjønnes, at ingen eller kun en ubetydelig Straf vilde blive idømt, og en Domfældelse ikke har den Betydning, at Forbrydelsens senere Gjentagelse derved vil komme ind under et Straffebud, der foreskriver forhøjet Straf;

3) naar den Private, af hvis Begjæring offentlig Paatale er betinget, udenfor de i § 36 i Slutn. nævnte Tilfælde frafalder en fremsat Begjæring, efterat Anklage er rejst, og Statsanklageren skjønner, at ingen offentlig Interesse kræver Paatale.

I det i Straffelovens § 70 omhandlede Tilfælde skal Statsanklageren indhente Justitsministerens Afgjørelse, om Paatale bør frafaldes; det Samme gjælder, naar Statsanklageren finder, at der kan være Grund til Anvendelse af Straffelovens § 36 sidste Punktum.

§ 38.

Er en Handling, hvis Paatale i Henhold

til § 35 paahviler Politimesteren, Overtrædelse af en Lov, hvis Efterlevelse det paahviler en særlig offentlig Myndighed at vaage over, kan den paatales af den vedkommende særlige Embedsmand, medmindre Forening med en Straffesag, som paatales af Statsanklageren eller Politimesteren, skal finde Sted.

§ 39.

Strafbare Handlinger, der ved Lovgivningen ere henviste til Paatale af Private, forfølges af den til Paatalen Berettigede som Privatanklager.

Naar den samme Handling, der udgjør en Lovovertrædelse af ovennævnte Art, tillige indeholder en Lovovertrædelse, som paatales af Statsanklageren eller Politimesteren, er denne berettiget til, efter Begjæring af den til Privatanklage Kompetente, at forfølge hin Lovovertrædelse i Forbindelse med den sidstnævnte. Den Private kan med Hensyn hertil opfordres til at erklære, om han ønsker Sagen forfulgt paa denne Maade. Den Private kan paa ethvert Trin standse den efter hans Begjæring begyndte offentlige Forfølgning.

Reglen i Straffelovens § 212 2det Punktum bliver staaende ved Magt.

§ 40.

Har Statsanklageren (§ 34) eller Politimesteren (§ 35) nægtet at paatale i et under deres Virkekreds hørende Tilfælde, uden at dette har Hjemmel i Reglerne i § 37 Nr. 1—3 eller i § 37 sidste Stykke eller i en stedfunden Benaadning, er den ved den formentlige Forbrydelse forurettede private Person berettiget til som privat Anklager at bringe Sagen for Retten efter de nærmere Regler i syvende Afsnit Kap. I.

De Lovbestemmelser, som særlig hjemle Private Beføjelse til at paatale Lovovertrædelser, der ogsaa kunne forfølges af det Offentlige, uden at sætte som Betingelse, at offentlig Paatale er nægtet, blive staaende ved Magt.

§ 41.

Retten prøver i Embeds Medfør, om den, der forfølger, efter foranstaaende Regler er berettiget til Paatale.

§ 42.

De i Loven om den borgerlige Retspleje

givne Regler med Hensyn til Sagsøgerens Myndighed til at raade over Sagen, hans Adgang til at gaa i Rette for sig selv, samt om Sagsøgeres Rettergangsfuldmægtige blive at følge i Sager, som i Henhold til §§ 39 og 40 anlægges af en privat Anklager, samt ved borgerlige Retskrav, der i Henhold til § 4 forfølges i Forbindelse med en Straffesag.

I Sager, som anlægges af en privat Anklager i Henhold til § 39, kan denne efter Omstændighederne faae en Sagfører beskikket til at varetage sit Tarv efter de for borgerlige Domssager gjældende Regler.

Kapitel VI.

Om den Sigtedes Forsvar.

§ 43.

Den, hvem Mistanke for en strafbar Handling rammer, ansees som sigtet, naar Forfølgning er indledet mod ham for Undersøgelsesdommeren eller den dømmende Ret, eller den er forberedt ved Anholdelse eller lignende mod ham rettede Forholdsregler.

§ 44.

Naar Anklage er rejst, har den Sigtede Ret til at benytte en af ham selv valgt Forsvarer til paa sine Vegne at varetage sit Tarv under Retsmøderne eller til at bistaa sig herved samt til Affattelse af Processkrifter. Rettens Formand kan tilstede, at flere Forsvarere medtages under Hovedforhandlingen for Landsretten, dog saaledes at ordentligvis kun een af disse kan optræde paa hvert enkelt af Forhandlingens Trin. Den Sigtede, som lader en Forsvarer handle for sig, er ikke udelukket fra selv tillige at tage Ordet til sit Forsvar.

Under Forundersøgelsen har den Sigtede Ret til at benytte en valgt Forsvarer til at fremsætte skriftlige Andragender til Dommeren og Besværing til højere Ret, ved Besigtigelser og Syns- eller Skjønsforretninger, samt ved Afhørelse i de i § 49 nævnte Tilfælde.

Er den Sigtede ikke personlig myndig, er ans Værge berettiget til at vælge ham en orsvarer.

§ 45.

Som Forsvarere i Henhold til § 44 kunne benyttes:

1) enhver til Møde i vedkommende Ret berettiget Sagfører samt ved Underretterne de andre Mænd, der af Justitsministeren maatte være antagne til at modtage Beskikkelse som offentlige Forsvarere.

2) Personer, som ere beslægtede eller besvogrede med den Sigtede i den op- eller nedstigende Linie, hans Søskende, Ægtefælle, Værge, Kurator, Adoptiv- eller Plejeforældre, Adoptiv- eller Plejebørn, forudsat at de nævnte Personer ere personlig myndige og uberygtede. Den, der angiver at staa i et af de nævnte Forhold til den Sigtede, skal føre Bevis herfor, naar og saasnart det af Retten forlanges.

Retten har ordentligvis at afvise Personer, der ikke ere berettigede til at møde som Forsvarere, samt at tilbagevise Processkrifter, der ere underskrevne af saadanne. Dog kan Rettens Formand eller vedkommende Underdommer af særegne Grunde undtagelsesvis tilstede, at andre personlig myndige og uberygtede Personer end de ovenfor nævnte benyttes som Forsvarere under Hovedforhandlingen.

Personer, der ere indkaldte til at afhøres som Vidner eller Syns- eller Skjønsmænd i Sagen, kunne ikke være Forsvarere, ej heller Personer, som ere begjærte indkaldte i den nævnte Egenskab, indtil Retten har truffet Afgjørelse herom.

§ 46.

Virkningen i Straffesagen af Stillingen som valgt Forsvarer indtræder først, efter at Meddelelse er gjort til Retten om Valget. Naar nogen Anden end de i § 45 Nr. 1 nævnte Personer i Egenskab af valgt Forsvarer optræder som handlende paa den Sigtedes Vegne, skal derhos Bevis for Fuldmagten haves ved Haanden eller ledsage Processkriftet; tilstrækkeligt Bevis er den Sigtedes Erklæring til Retsbogen eller en med Underskrift af ham og to Vitterlighedsvidner forsynet Erklæring. Mangler saadant Bevis, eller erklærer Nogen, der kan vælges til Forsvarer, at mangle Fuldmagt, men at handle i Forventning af den Sigtedes Billigelse, kan Retten tilstede ham at optræde,

under Fastsættelse af en kort Tid til Tilvejebringelse af Beviset eller Godkjendelsen; paa denne Maade forholdes ogsaa, naar Retten maatte finde det nødvendigt at afkræve de i § 45 Nr. 1 nævnte Personer Bevis for Fuldmagt.

§ 47.

Den Sigtede, som er fængslet, har Ret til mundtligt og skriftligt Samkvem med sin valgte Forsvarer, dog saalænge Anklage ikke er rejst, kun under saadan Kontrol, som Dommeren finder fornøden. I Retsmøderne har den Sigtede Ret til at raadslaa med ham, forsaavidt ikke det Modsatte særlig er foreskrevet.

§ 48.

Naar der i en Sag, som er indbragt for Landsretten, ikke er antaget en Sagfører til Forsvarer, eller den antagne Sagfører udebliver, bliver i Embeds Medfør en offentlig Forsvarer at beskikke, dersom enten Nævninger skulle medvirke ved Paakjendelsen, eller der kan opstaa Spørgsmaal om at lægge Beslag paa den Sigtedes Formue i Henhold til § 197, saavelsom iøvrigt, naar Rettens Formand ikke efter Sagens Omstændigheder maatte skjønne retskyndig Bistand overflødig.

Er Anklage rejst for Underretten, og særegne Omstændigheder findes at gjøre retskyndig Bistand ønskelig, kan en offentlig Forsvarer beskikkes, ordentligvis dog kun paa Begjæring, og naar den Sigtedes Formuesforfatning er saaledes beskaffen, at han ikke uden at savne det Fornødne til sit og Families Underhold eller til Fortsættelse af sin Næringsdrift kan udrede Vederlag til en Sagfører.

Retshandlinger, som, efter at Anklage er rejst, finde Sted udenfor Hovedforhandlingen, har den beskikkede Forsvarer Ret til at deltage i; skal Handlingen foregaa udenfor den Underretskreds, i hvilken Forsvareren boer, bliver der paa hans Begjæring at beskikke en særlig Forsvarer til at møde ved samme. Dog bør i paatrængende Tilfælde Retshandlingen ikke udsættes af Hensyn til foranstaaende Forskrift.

Imod Beslutninger, hvorefter Forsvarer beskikkes, haves intet Retsmiddel; imod Beslutninger, ved hvilke Forsvarers Beskikkelse nægtes, kan Besværing til højere Ret finde Sted.

§ 49.

Beskikkelse af en offentlig Forsvarer for den Sigtede finder fremdeles Sted under Betingelser, svarende til de i § 48 angivne, naar under en Sags Behandling, førend Anklage er rejst, Forklaringer skulle afgives af Vidner eller Syns- eller Skjønsmænd, for at benyttes ved Oplæsning under Hovedforhandlingen, samt naar Besigtigelse ved Dommeren eller under Dommerens Ledelse en Syns- eller Skjønsforretning skal foretages under Forhold, der medføre Fare for, at Gjentagelse ikke senere vil kunne finde Sted. Dog bliver Retshandlingen ikke af denne Grund at udsætte, naar det maa befrygtes, at Beviset i saa Fald kunde tabes.

§ 50.

Naar Landsrettens Dom paaankes, eller der i Anledning af Andragende om Sagens Gjenoptagelse skal finde mundtlig Forhandling Sted for Højesteret, og Sagfører ikke er antagen eller ikke møder, beskikkes altid en offentlig Forsvarer til at optræde under Forhandlingen for Højesteret.

Naar Underrettens Dom paaankes, eller der i Anledning af Andragende om Gjenoptagelse af en Sag, i hvilken Landsretten har afsagt Dom som Følge af Paaanke, skal finde mundtlig Forhandling Sted for Landsretten, bliver med Hensyn til Beskikkelse af en offentlig Forsvarer til at optræde for Landsretten Reglen i § 48 2det Stykke at følge. Denne finder fremdeles Anvendelse, naar der i Anledning af Besværing undtagelsesvis skal finde mundtlig Forhandling Sted for Landsretten eller Højesteret, samt naar undtagelsesvis Paaanke af Landsrettens Dom i anden Instants til Højesteret tilstedes.

Naar i Anledning af Andragende om Gjenoptagelse af en Sag, der er paadømt af Landsretten i første Instants, mundtlig Forhandling skal finde Sted for Landsretten, bliver offentlig Forsvarer at beskikke efter Reglerne i § 48 1ste Stykke.

§ 51.

Til at modtage Beskikkelse som offentlig Forsvarer antager Justitsministeren efter Overenskomst et tilstrækkeligt Antal af de til Møde i vedkommende Ret berettigede Sagførere, med

særligt Hensyn til den fortrinlige Adgang, der er indrømmet de af Kongen udnævnte Sagførere. Til at beskikkes som Forsvarere ved Underretten kunne ogsaa andre dertil egnede Mænd antages af Justitsministeren, naar Begrænsningen til Sagførere vilde medføre uforholdsmæssigt Besvær eller Bekostning.

Andre til Møde i vedkommende Ret berettigede Sagførere kunne beskikkes til offentlige Forsvarere, naar den Sigtede begjærer det, og de ere villige til at overtage Forsvaret uden noget Vederlag fra det Offentlige, samt naar derhos ingen lovlig Hindring er forhaanden.

§ 52.

Forsvareren beskikkes af vedkommende Rets Formand eller henholdsvis vedkommende Enkeltdommer. Sagerne bør saavidt mulig fordeles mellem de antagne Forsvarere efter Omgang; ønsker den Sigtede en bestemt Person beskikket og oplyser, at denne er villig, er Dommeren berettiget til, og, naar den Paagjældende tillige giver Afkald paa Vederlag fra det Offentlige, pligtig til at beskikke denne uden Hensyn til den regelmæssige Omgang, forudsat at ingen lovlig Hindring er forhaanden.

§ 53.

Til offentlig Forsvarer maa Ingen beskikkes, der selv er forurettet ved Forbrydelsen eller staar i et saadant Forhold til den Forurettede eller dennes Rettergangsfuldmægtig i Sagen eller til Anklageren, som vilde udelukke en Dommer fra at handle i Sagen, eller der er kaldet til at forklare som Vidne, Syns- eller Skjønsmand i Sagen eller har handlet i den som Anklager eller Rettergangsfuldmægtig for den Forurettede eller som Politiembedsmand eller som Dommer eller i en anden Straffesag har været Forsvarer for en Sigtet, med hvis Interesse i Sagen den nu Sigtedes staar i Strid.

Ere flere Personer sigtede under samme Sag, kan Forsvaret kun udføres af den samme Person, naar de Sigtedes Interesser under Sagen ikke ere modstridende.

§ 54.

Beskikkelsen kan tilbagekaldes, naar det findes nødvendigt i Forsvarets Interesse, samt,

forsaavidt Sagen ikke derved forhales, efter Begjæring af den Sigtede paa Grund af en senere truffen Overenskomst om det offentlige Forsvars Udførelse uden Vederlag af det Offentlige.

§ 55.

De offentlige Forsvarere ere pligtige med Flid og Troskab at udføre de dem betroede Sager, at fremme dem med den Hurtighed, som Tilfældets Beskaffenhed tillader, at vise Retten skyldig Agtelse og at efterkomme de Paalæg, som Retten i Medfør af nærværende Lov giver.

§ 56.

For Pligtovertrædelser i deres Hvervs Udførelse paadrage de offentlige Forsvarere sig Ansvar efter Lovgivningens almindelige Forskrifter; Straffelovens 13de Kapitel er anvendeligt paa dem.

Ansvaret forfølges efter de almindelige Regler, forsaavidt ikke Andet er særlig hjemlet i nærværende Lov.

§ 57.

De den Sigtede for Forsvarets Skyld tillagte Rettigheder tilkomme ogsaa, indenfor Bestikkelsens Grænser, den offentlige Forsvarer, forsaavidt ikke Andet er særlig foreskrevet eller følger af Forholdets Natur. Til Foretagelse af de Handlinger, som den offentlige Forsvarer finder fornødne eller hensigtsmæssige til den Sigtedes Tarv, behøver han ikke dennes Samtykke.

Den offentlige Forsvarer har Ret til mundtligt og skriftligt Samkvem med den Sigtede, som er fængslet, uden Opsyn. Under Retsmøderne er han berettiget til at raadslaa med den Sigtede, forsaavidt ikke det Modsatte særlig er foreskrevet.

§ 58.

De offentlige Forsvarere erholde Vederlag af det Offentlige for den enkelte Sag, forsaavidt Krav herpaa ikke er frafaldet (jfr. §§ 51 og 52). Retten fastsætter dette Vederlag efter Arbejdets Betydning og Omfang ved Dommen eller, naar Forsvarerens Virksomhed er afsluttet.

§ 59.

Beskikkelse af en offentlig Forsvarer indskrænker ikke den Sigtedes Ret til selv at drage Omsorg for sit Forsvar.

Kapitel VII.

Om Værnething, Straffesagers Forening og stedlige Grænser for Embedshandlinger i Strafferetsplejen.

I.

Enkelte Værnething.

§ 60.

Enkeltstaaende Retshandlinger, om hvilke der bliver Spørgsmaal, førend eller efter at Sag er begyndt, foretages i den Retskreds, hvor den Person boer eller opholder sig, eller hvor den Ting findes eller antages at være, til hvilken Retshandlingen har Hensyn.

§ 61.

Straffesager forfølges ved de nedenfor anførte Værnething. Reglerne herom finde Anvendelse saavel med Hensyn til Forundersøgelsen som med Hensyn til Behandlingen ved den dømmende Ret.

§ 62.

Ved den Ret, i hvis Kreds Handlingen er foretagen, kunne alle i Kongeriget begaaede Forbrydelser forfølges. Udkræves flere Handlinger til Forbrydelsens Begreb, er den Ret Værnething, i hvis Kreds den sidste af dem er foretagen. Udgjøre flere i forskjellige Retskredse foretagne strafbare Handlinger, som hver især vilde begrunde Værnething efter foranstaaende Regler, tilsammen een Forbrydelse, eller er en Forbrydelse begaaet paa Grænsen af flere Retskredse, eller er det uvist, i hvilken af flere bestemte Retskredse en Forbrydelse er begaaet, kan Forfølgningen ske ved en hvilkensomhelst af de Retter, om hvilke der paa Grund af de angivne Omstændigheder opstaar Spørgsmaal.

§ 63.

Som Gjerningsstedets Værnething ved Forbrydelser, der begaaes udenfor Kongerigets So-

territorium ombord paa dansk Skib eller af Personer, som høre til saadant Skib, ansees den Ret, til hvis Kreds Skibet ved sin Hjemkomst til Kongeriget ankommer for at losse eller lade.

§ 64.

Ved den Ret, i hvis Kreds den Sigtede boer, eller, hvis han ikke har Bolig i Riget, ved Forfølgningens Begyndelse opholder sig, eller, hvis han ikke findes i Riget, ved den Ret, i hvis Kreds han sidst havde Bolig eller opholdt sig, kunne forfølges:

1) de under de danske Domstoles Paakjendelse hørende Forbrydelser, som begaaes udenfor Kongerigets Grænser;

2) de Forseelser, som det tilkommer Politimesteren at paatale (§ 35), uden Hensyn til, om de paatales af ham eller af Andre, samt de Handlinger, som paatales af Private i Medfør af § 39;

3) andre Forbrydelser, naar der mangler saadanne Oplysninger, som betinge Anvendelsen af § 62.

Danske i Udlandet ansatte, med Exterritorialitetsret forsynede Embedsmænd og de til de danske Gesandtskaber i fremmede Stater hørende Personer ansees ved Anvendelsen af ovenstaaende Regel som havende Bolig i Kjøbenhavn, forsaavidt de ikke maatte have vedligeholdt Bolig noget andet Sted i Riget. Det Samme gjælder, indtil anderledes bestemmes, om danske Undersaatter, som ifølge traktatmæssige Bestemmelser ikke kunne sagsøges i det Land, hvor de have eller have havt Bopæl.

§ 65.

De i § 64 ommeldte Forbrydelser kunne ogsaa forfølges ved den Ret, i hvis Kreds den Sigtede i Medfør af de om Anholdelse og Fængsling givne Regler er bleven paagreben.

§ 66.

Sager mod en Forening til dens Ophævelse i Medfør af Grundloven af 28de Juli 1866 § 87 forfølges ved den Ret, i hvis Kreds Foreningen eller dens Bestyrelse har sit Sæde.

Sag til Stadfæstelse af de i Lov af 3die Januar 1851 § 14, jfr. § 15, omhandlede

Forbud forfølges ved den Ret, i hvis Kreds Forbudet er nedlagt.

Sag angaaende Anvendelse af Straffelovens § 299 forfølges ved et af de i §§ 62—65 ommeldte Værnething.

§ 67.

Retshandlinger, ved hvilke Sag mod en Person indledes, kunne i paatrængende Tilfælde uden Hensyn til de ovenstaaende Regler foretages af Underdommeren i den i § 64 ommeldte Retskreds. Sagen afgives snarest mulig til den kompetente Ret.

Iøvrigt kan Afvigelse fra Reglerne om Værnething for Sager, der høre under Statsanklagerens eller Politimesterens Virkekreds, paa Andragende, og naar særegne Grunde findes at tale derfor, besluttes af Landsretten, dersom Spørgsmaalet angaar Underretter i samme Landsretskreds, og i andre Tilfælde af Højesteret (§ 108).

I Sager, som paatales af Private i Henhold til § 39, kan Afvigelse vedtages af Parterne.

§ 68.

Retten prøver i Embeds Medfør, om Sagen er indbragt for ret Værnething. Under Hovedforhandlingen samt i Sager, der paatales i Henhold til § 39, kan Afvisning paa Grund af Værnethingsreglernes Tilsidesættelse dog kun finde Sted, naar Indsigelse gjøres; Indsigelse bør fremsættes før Anklageskriftets Oplæsning, eller i Nævningesager førend Lodtrækning til Udtagelse af Nævninger begynder, og den er udelukket, naar den Sigtede, førend Hovedforhandlingen er begyndt, har havt Adgang til at fremsætte den, uden at dette er sket.

At Forundersøgelse eller Retshandlinger udenfor Hovedforhandlingen ikke ere foregaaede ved rette Værnething, berøver dem ikke deres Gyldighed.

Er der Strid mellem flere Retters Afgjørelser af et Værnethingsspørgsmaal, kan det af Anklageren indbringes til Afgjørelse for Landsretten, hvis Retterne høre til samme Landsretskreds, og i andre Tilfælde for Højesteret. Herved finde iøvrigt Reglerne om Retsmidler Anvendelse, saaledes at der ved Fristernes Beregning tages Hensyn til den sidste Afgjørelse.

§ 69.

Mellem flere Værnething, ved hvilke Sagen kan forfølges, har Anklageren Valget. Fra den Ret, ved hvilken Forfølgning først er begyndt, kan Sagen kun gaa over til et andet Værnething, naar i en privat Sag (§ 39) den Sigtede samtykker, og i offentlige Sager, naar Retten paa Anklagerens Andragende formedelst Vidners Bopæl eller af anden særegen Grund finder det hensigtsmæssigt til Sagens Fremme. Beslutning herom tages af den Ret, ved hvilken Forfølgningen er begyndt, naar den anden Ret deri er enig, og ellers af den fælles overordnede Ret (§ 108).

Valg af Ret til Forundersøgelsen er ikke bindende for Valget af den dømmende Ret.

II.

Forening af Straffesager.

§ 70.

Søgsmaal mod den samme Person for forskjellige strafbare Handlinger samt mod flere Personer som delagtige i en strafbar Handling kunne af den eller de Paataleberettigede forenes til een Sag. Finder Forfølgningen Sted samtidig, henholdsvis for Undersøgelsesdommeren eller den dømmende Ret, skulle Søgsmaalene forenes, medmindre Paatalen tilkommer flere Private.

Retten forbeholdes den i §§ 72—74 omhandlede Myndighed.

§ 71.

Naar i Henhold til § 70 flere Forbrydelser forfølges under Et, kan Forfølgningen iværksættes ved enhver Ret, som er Værnething for nogen af de paagjældende Forbrydelser; dog kan kun et af Gjerningsstedernes Værnething vælges, naar nogen af Forbrydelserne hører til dem, der alene kunne forfølges ved et saadant Værnething. Hører nogen af de Forbrydelser, mellem hvis Værnething Valg haves, for Underretten, medens en eller flere andre høre under Landsrettens Paakjendelse, træder i Underrettens Sted den Landsret, i hvis Kreds den er beliggende.

Jøvrigt finde ved foranstaaende Regel §§ 67—69 tilsvarende Anvendelse.

§ 72.

Retten kan paa Andragende eller i Embeds Medfør beslutte Adskillelse af de Straffesager, som ere forenede i Henhold til § 70. Det beror paa Retten, om de Sager, som kun paa Grund af Foreningen forfølges for den, efter Adskillelsen fremdeles skulle behandles ved den eller ikke; samme Regel gjælder, naar Foreningen ophører af anden Grund, saasom Frafald af Forfølgning.

§ 73.

Retten kan beslutte, at selvstændige, henholdsvis for Undersøgelsesdommeren eller den dømmende Ret svævende Straffesager skulle forbindes til een Sag, dog, naar Søgsmaalene ikke staa i det i § 70 forudsatte Forhold til hinanden, kun, naar ingen af Parterne gjør Indsigelse derimod.

Beslutningen tages af den Ret, for hvilken Sagerne svæve, eller, hvis Spørgsmaal er om Forening af Sager, som ere anhængiggjorte dels for Landsretten, dels for en under den hørende Underret, af Landsretten. Forfølges Sagerne ellers for forskjellige Retter, og der ikke er Enighed, afgjøres Spørgsmaalet af vedkommende overordnede Ret (§ 108).

§ 74.

Forandring i Rettens Beslutninger i Medfør af §§ 72 og 73 kan finde Sted; dog bliver Beslutningen herom, forsaavidt der tillige opstaar Spørgsmaal om Overgang af en Sag til en anden Ret, at tage paa den i § 73 2det Stykke foreskrevne Maade.

§ 75.

Den, der sagsøges af den Fornærmede for Ærefornærmelser eller personlig Overlast, kan anlægge Modsøgsmaal for lignende Forhold, som har givet Anledning til Gjerningen, ved Hovedsøgsmaalets Værnething. Reglerne i §§ 72—74 finde herved Anvendelse.

III.

Stedlige Grænser for Embedshandlinger i Strafferetsplejen.

§ 76.

Retterne, Statsanklagerne og Politiets Embeds- og Bestillingsmænd kunne ordentligvis kun foretage eller lade foretage Embedshandlinger vedrørende Strafferetsplejen i den Embedskreds, for hvilken de ere beskikkede.

Udkræves i en Sag Foretagelsen af Embedshandlinger i en anden Kreds end den, for hvilken den i Sagen kompetente Myndighed er beskikket, har denne, forsaavidt ikke nedenstaaende Paragrafer hjemle Undtagelser, derom at henvende sig med Begjæring til vedkommende Myndighed i den fremmede Kreds. Saadan Begjæring er denne pligtig at efterkomme, medmindre den Handling, den anmodes om at foretage eller lade foretage, vilde stride mod Loven eller ligge udenfor dens Embedsbeføjelser.

§ 77.

Retterne ere beføjede til i en fremmed Retskreds, uden Mellemkomst af Retten i denne, at lade foretage Forkyndelser samt at lade Anholdelsesbeslutninger, Fængslingskjendelser og Befalinger om ved Tvang at fremstille Vidner samt Syns- eller Skjønsmænd for Retten udføre. Naar det iøvrigt til Undersøgelsens Fremme findes hensigtsmæssigt, kan Retten foretage Embedshandlinger i en fremmed Retskreds med Bemyndigelse af Retten i denne eller af højere Ret, og i paatrængende Tilfælde uden saadan Bemyndigelse. Fornøden Meddelelse skal snarest mulig ske til Retten i den paagjældende Kreds.

Naar Politiet i ovennævnte Tilfælde udfører Rettens Beslutninger, er det beføjet til at handle i en fremmed Politikreds.

§ 78.

Selvstændige Embedshandlinger kunne Statsanklageren og Politimesteren foretage eller lade foretage i en fremmed Kreds ifølge Bemyndigelse af vedkommende Embedsmand i

Kredsen eller af højere Autoritet, samt uden saadan Bemyndigelse i paatrængende Tilfælde, saasom naar en Person anholdes, der uafbrudt er bleven eftersat. Fornøden Meddelelse skal snarest mulig ske til vedkommende Embedsmand i Kredsen.

Kapitel VIII.

Om Retsmøder og Retsbøger.

§ 79.

Retsmøderne ere offentlige, hvor ikke det Modsatte særlig er foreskrevet. Dog kan Retten paa Begjæring af en Part eller i Embeds Medfør beslutte, at Forhandlingen skal foregaa for lukkede Døre, naar Hensyn til Sædelighed eller den offentlige Orden kræver det, ved Retshandlinger, som finde Sted udenfor Hovedforhandlingen, tillige, naar særegne Omstændigheder give Grund til at antage, at Retsmødets Offentlighed vil være til Hinder for Sagens Oplysning. Domme afsiges stedse i offentligt Møde.

§ 80.

Rettens Beslutning, at Dørene skulle lukkes, sker ved Kjendelse, efter at Parterne have havt Lejlighed til at udtale sig. Kjendelsen afsiges offentlig; om Dørene skulle lukkes under den forudgaaende Forhandling, afgjør Rettens Formand.

Beslutning om, at Dørene skulle lukkes, kan træffes saavel ved Forhandlingens Begyndelse som i Løbet af denne; den kan strax eller senere indskrænkes til en Del af Forhandlingen.

§ 81.

Naar det i Medfør af de foregaaende Paragrafer besluttes, at Retshandlinger udenfor Hovedforhandlingen for en Ret, som bestaar af en enkelt Dommer, og ved hvilke ingen Retsskriver er tilstede, skal foregaa for lukkede Døre, samt ellers, hvor Loven særlig bestemmer det, skulle to Mænd tilkaldes som Retsvidner. Kunne disse ikke strax komme tilstede, bliver Retshandlingen at udsætte, medmindre dens

Øjemed derved vilde staa Fare for at forspildes.

Retsvidnerne tilkaldes af Dommeren blandt de Mænd, der findes opførte paa Nævningegrundlisten for den Kjøbstad eller det Sogn, i hvilket Retshandlingen skal finde Sted; dog ere de Mænd fritagne, som maatte være optagne paa Nævningekredsens Aarsliste. Grundlistens Gyldighed i fornævnte Henseende regnes fra 1. Juni til 31. Maj. Reglerne i § 15 samt Lov om Domsmagtens Ordning m. v. § 65 finde tilsvarende Anvendelse ved Retsvidners Tilkaldelse; de derved opstaaende Spørgsmaal afgjøres af Dommeren. Denne sørger saavidt mulig for, at Tilkaldelsen sker efter Omgang; kun i Nødsfald kan en Person tilkaldes til at fungere flere Dage efter hinanden. Udebliver et tilkaldt Retsvidne uden lovligt Forfald eller uden betimelig Anmeldelse herom, kan Dommeren idømme det en Bøde af indtil 20 Kr. Dommeren kan paalægge Retsvidnerne at iagttage Tavshed om, hvad de ved Retshandlingen erfare om Undersøgelsens Gjenstand; Overtrædelse af saadant Paalæg straffes med Bøder indtil 100 Kr. Retsvidnerne erholde ingen Godtgjørelse.

§ 82.

Naar Hovedforhandlingen holdes for lukkede Døre, have de ved den paatalte Handling forurettede Personer, fremdeles Dommere, Øvrighedspersoner, offentlige Anklagere, Sagførere, samt de, der ere tilstede ifølge Indkaldelse til at udøve Nævningehvervet i Rettens Samling, Adgang til at overvære samme; endvidere kan enhver af Parterne fordre, at der tilstedes indtil tre af ham opgivne Personer Adgang, og enkelte Andre kan Adgangen tilstedes af Rettens Formand.

Hvorvidt der ved Retshandlinger, som udenfor Hovedforhandlingen finde Sted for lukkede Døre, kan tilstedes enkelte Personer, som ikke skulle deltage i Forhandlingen, Adgang, beror paa Rettens Formand.

§ 83.

Rettens Formand vaager over, at Forhandlingen foregaar med den tilbørlige Orden

og Værdighed. Han er berettiget til at afbryde og tilrettevise Parter, Vidner eller Andre, naar de tillade sig upassende Udtalelser eller utilbørlige personlige Angreb. Vedbliver en Part hermed trods Tilrettevisning, kan Ordet fratages ham. Personer, der ved støjende eller anden utilbørlig Adfærd forstyrre Forhandlingen eller tilsidesætte den Agtelse, som skyldes Retten, kunne udvises af Retssalen.

For Fornærmelser mod Retten eller nogen af de i Retten Mødende, Uordener, hvorved Forhandlingerne forstyrres, samt Ulydighed mod Formandens Befalinger kan Retten ved en Kjendelse, der afsiges strax, paalægge Straf af Bøder indtil 40 Kr. eller simpelt Fængsel indtil 8 Dage.

De Ordensstraffe, som paalægges i Henhold til denne Paragraf, medføre ingen Indskrænkning i Adgangen til at drage den Skyldige til Ansvar efter Straffelovens almindelige Regler, hvor disse iøvrigt ere anvendelige.

Politiet er forpligtet til uvægerlig og øjeblikkelig at yde Retten Bistand til Udførelse af denne Paragrafs Forskrifter.

§ 84.

Angaaende alle Retshandlinger i Strafferetsplejen optages Beretning i Retsbogen.

I Retsbogen indføres først Angivelse af:

1) Tiden og Stedet for Retsmødet;
2) de Personers Navne, der have fungeret som Dommere, Nævninger, Retsskriver og Retsvidner;
3) Sagens Nummer med Parternes Navne;
4) de Personers Navne, der ere tilstede som Parter eller paa disses Vegne eller til deres Bistand, samt Bemærkning om de Forholdsregler, som maatte være trufne med Hensyn til deres Tilkaldelse eller Udelukkelse;
5) om Retsmødet har været offentligt eller ikke.

§ 85.

Fuldstændigt optages i Retsbogen Parternes Paastande, Andragender og Indsigelser, forsaavidt de ikke indeholdes i Skrifter, som overleveres Retten, i hvilket Fald Henvisning er

tilstrækkelig, Indsigelser, som fremsættes af Vidner, Syns- eller Skjønsmænd, Rettens Domme, Kjendelser og øvrige Beslutninger og i Nævningesager de til Nævningerne stillede Spørgsmaal samt Nævningernes Erklæring over disse.

Af de Personers Udsagn, som afhøres for Undersøgelsesdommeren, skal det væsentlige Indhold gjengives; vigtigere Erklæringer af den Sigtede og navnlig Tilstaaelser skulle saavidt mulig gjengives med hans egne Ord; det Samme gjælder om Vidneforklaringer, Syns- eller Skjønsmænds Forklaringer, som afgives for at benyttes ved Oplæsning under Hovedforhandlingen, samt om Syns- eller Skjønsmænds Erklæringer til Retsbogen. Tilsvarende Regler gjælde med Hensyn til Hovedforhandlingen for Underretten i Sager, der ikke ere undtagne fra Paaanke. Af Udsagn, der afgives under Afhørelse for Landsretten, optager Retsskriveren under Formandens Vejledning det Væsentligste i en særskilt Bog; ere de Paagjældende tidligere afhørte for en Ret, er dog Henvisning tilstrækkelig, og kun væsentlige Afvigelser eller Fuldstændiggjørelser optegnes.

Angaaende Besigtigelser, som foretages af Undersøgelsesdommeren eller af Underretten i Sager, der ikke ere undtagne fra Paaanke, skal Retsbogen indeholde saa Meget, at den giver et fuldstændigt og tro Billede af det Besigtigede.

Af Udviklinger og Foredrag til Begrundelse af Paastande, Andragender eller Indsigelser, optages Intet i Retsbogen; dog kan Formanden beslutte, at enkelte Udtalelser skulle optages.

Særlig Bemærkning gjøres i Retsbogen om, hvorledes der er gaaet tilværks med Hensyn til Former, som efter Loven skulle iagttages, om hvad der fremlægges i Retten, og hvilke Dokumenter der ere blevne oplæste.

§ 86.

Oplæsning og Vedtagelse af Tilførsler til Retsbogen angaaende afhørte Personers Udsagn finder kun Sted ved Afhørelser for Undersøgelsesdommeren og under Hovedforhandlingen for Underretten i Sager, som ikke ere undtagne fra Paaanke.

§ 87.

Retsbogen underskrives af Rettens Formand, fremdeles af de Personer, der maatte have fungeret som Retsskriver eller Retsvidner. Den afgiver Bevis for, hvad der er foregaaet under Retshandlingen, og særlig for, hvorledes der er gaaet tilværks med Hensyn til Former, som efter Loven skulle iagttages; Modbevis er ikke udelukket.

§ 88.

Aktstykker og andre Dokumenter, som fremlægges i Retten, forsynes med Fremlæggelsespaategning.

§ 89.

Parternes Processkrifter forblive i Rettens Arkiv. Af Dokumenter og Aktstykker, der benyttes som Bevis, skulle, naar de forlanges tilbageleverede, bekræftede Gjenparter forblive hos Retten; dog undtages herfra Dokumenter, der ere Udskrift af Embedsprotokoller. Om Gjenpart skal tages af Handelsbøger, Regnskabsbøger eller andre saadanne Dokumenter af særdeles betydeligt Omfang, beror paa Formanden.

Retsskriveren samler de enhver Sag vedkommende Dokumenter og bevarer dem samt de af tilbageleverede Originaler tagne Gjenparter.

§ 90.

Udenfor de Tilfælde, for hvilke der i denne Lov er truffet særlig Bestemmelse, kunne Parterne samt Andre, som deri have retlig Interesse, hos Retsskriveren forlange Udskrift af Retsbøgerne, derunder dog ikke Stemmegivningsbogen, samt af de øvrige hos Retten berovende, til en Straffesag hørende Dokumenter, dog kun mod herfor at erlægge sportelmæssig Betaling, medmindre Udskriften er begjært af en offentlig Myndighed.

Vægrer Retsskriveren sig ved at meddele en begjært Udskrift, kommer Reglen i Lov om den borgerlige Retspleje § 49 til Anvendelse.

§ 91.

Retssproget er dansk. Ingen skriftlig eller mundtlig Henvendelse fra Parterne til Retten maa ske i noget andet Sprog. Af-

hørelse af Personer, der ikke ere det danske Sprog mægtige, foregaar ved Hjælp af en edsvoren Tolk; dog kan ved Afhørelse udenfor Hovedforhandlingen for en Landsret Tilkaldelse af Tolk undlades, naar Dommeren tiltror sig fornødent Kjendskab til det fremmede Sprog.

Dokumenter, der ere affattede i fremmede Sprog, skulle ledsages af en Oversættelse, som bliver at autorisere af en offentlig ansat Translatør, medmindre Retten og Parterne anerkjende dens Rigtighed.

Forhandling med og Afhørelse af Døve, Stumme og Døvstumme foregaar enten ved Hjælp af Personer, der ere kyndige i Tegnsproget, og som forud tages i Ed, eller ved skriftlige Spørgsmaal og Svar.

Til at bistaa som Tolk eller Tegnsprogkyndig maa Ingen af Retten tilkaldes, der vilde være udelukket fra at handle som Dommer i Sagen (§§ 15 og 17). Iøvrigt blive de om Vidner givne Regler at anvende paa de nævnte Personer med de Lempelser, der følge af Forholdets Natur og, forsaavidt ikke noget Andet særlig er foreskrevet.

§ 92.

De Forretninger, som ifølge denne Lov paahvile Rettens Formand, udføres, naar Retten beklædes af en enkelt Dommer, af denne.

Kapitel IX.

Om Forkyndelser og andre fra Retten udgaaende Meddelelser.

§ 93.

De fra Retten udgaaende Meddelelser i Straffesager, for hvilke Loven ingen særlig Forskrift indeholder, ske paa den Maade, som Rettens Formand i hvert enkelt Tilfælde finder hensigtsmæssigst, og uden at hans Beslutninger herom ere Gjenstand for Paaanke. Det er tilladt at tilstille Meddelelsen pr. Post.

§ 94.

Naar en Beslutning med Hensyn til Sagens videre Foretagelse eller Retshandlingers Iværksættelse træffes af Retten i et behørig

afholdt Møde, er ingen særlig Forkyndelse eller Meddelelse herom nødvendig til de Personer, der have erholdt saadan Underretning om hint Møde, som ogsaa vilde være tilstrækkelig med Hensyn til det nye Møde.

§ 95.

Ved Stævningsmændene eller ved Politiet skal, med de i §§ 101—103 hjemlede Undtagelser, Forkyndelsen eller Meddelelsen foregaa i følgende Tilfælde:

1) ved Tilsigelse af den Sigtede til Afhørelse for Undersøgelsesdommeren, ved Anklageskriftets Meddelelse til ham, ved Stævning eller Tilsigelse af den Sigtede til Møde under Hovedforhandlingen, ved Forkyndelse af Domsudskrift til den domfældte Sigtede, der ikke var tilstede ved Dommens Afsigelse, samt ved Meddelelse til den Sigtede af de Skrifter eller Tilførsler til Retsbogen, ved hvilke Anklageren indleder Anvendelse af Retsmidler mod en Dom;

2) ved Indkaldelse til Afhørelse af Vidner, Syns- eller Skjønsmænd, ved Forkyndelse af Udmeldelsesbeslutningen for de sidstnævnte, samt ved Forkyndelse af den i § 137, jfr. § 162, ommeldte Kjendelse for udeblevne Vidner, Syns- eller Skjønsmænd;

3) ved Indkaldelse til personlig Afhørelse af en privat Anklager eller den Forurettede, der forfølger et Erstatningskrav under Sagen, samt ved Meddelelse til disse af de Skrifter eller Tilførsler til Retsbogen, ved hvilke den Dømte indleder Anvendelse af Retsmidler mod Dommen.

§ 96.

Enhver beskikket Stævningsmand kan med fuld Retsvirkning iværksætte Forkyndelser og Meddelelser under Jagttagelse af de i Loven givne Forskrifter. Gyldigheden af det Foretagne svækkes ikke derved, at Stævningsmanden har handlet udenfor den Retskreds, i hvilken han er ansat.

De for en Retskreds beskikkede Stævningsmænd ere pligtige at besørge alle Forkyndelser og Meddelelser indenfor Retskredsens Grænser. Dog maa en Stævningsmand ikke foretage eller deltage i Forretningen, naar nogen af Parterne er hans Ægtefælle eller er ham beslægtet eller besvogret i den lige op- eller nedstigende Linie

eller i første Sidelinie, eller han selv er Part i Sagen eller af dens Udfald kan have Skade eller Fordel.

Ved Anordning gives der en Instrux samt de fornødne Disciplinærbestemmelser for Stævningsmænd.

§ 97.

Det, der skal forkyndes eller meddeles paa den i § 95 foreskrevne Maade, gives af Rettens Formand i dobbelt Udfærdigelse til den, der skal iværksætte Forkyndelsen eller Meddelelsen. Udgaar denne fra en Landsret, eller skal den ske i en anden Underretskreds end den, i hvilken Retten har Sæde, kunne Udfærdigelserne sendes til Underdommeren i den Kreds, hvor Forkyndelsen skal ske, for af ham at overgives til Stævningsmanden eller Politiet.

Paalæget skal efterkommes snarest muligt, i Byerne senest inden 24 Timer, paa Landet senest inden 48 Timer efter Modtagelsen. Om Tiden, paa hvilken Paalæget er modtaget, undertegnes en skriftlig Tilstaaelse.

Naar Forretningen udføres af en Stævningsmand, skal en anden Stævningsmand eller, hvis Tiden ikke tillader at faae en saadan tilkaldt, en god Mand tilkaldes som Vidne.

§ 98.

Ved Iværksættelsen af Forkyndelsen eller Meddelelsen gjælde følgende Regler:

a) Forkyndelsen eller Meddelelsen bør saavidt mulig søges iværksat for den Paagjældende personlig, ordentligvis paa hans Bopæl eller midlertidige Opholdssted. Forkyndelsen for den Paagjældende personlig er gyldig, selv om han er truffen udenfor sin Bopæl eller midlertidige Opholdssted. Dog kan den i intet Fald ske i Kirken eller paa andet Sted, medens Gudstjeneste eller kirkelige Handlinger foregaa der.

b) Kan Forkyndelsen eller Meddelelsen ikke ske til den Paagjældende personlig, kan den gyldig iværksættes paa hans Bolig i Riget for hans Ægtefælle, Børn over 18 Aar, Tjenestefolk eller andre til Husstanden hørende voxne Personer, som ere tilstede der; ere saadanne ikke at træffe, da for Vedkommendes Husvært, Principal, Husbonde, Læremester eller Arbejdsherre, forsaavidt som denne træffes tilstede der. Har den Paagjældende ikke Bopæl i Riget,

kan Forkyndelsen eller Meddelelsen ske paa hans midlertidige Opholdssted i Riget for dem, hos hvem han er til Huse.

c) Har den Stævningsmand, af hvem Forretningen skal foretages, ikke kunnet iværksætte Forkyndelsen eller Meddelelsen paa nogen af de ovenfor angivne Maader, skal han i Forbindelse med det tilkaldte Vidne paategne Udfærdigelsen Attest herom og strax overlevere den til Politiet, der snarest mulig skal søge at iværksætte Forkyndelsen.

d) Forkyndelser eller Meddelelser, som ske paa Vedkommendes Bolig eller sædvanlige Opholdssted, skulle foregaa imellem Kl. 7 Morgen og Kl. 8 Aften. Paa Søn- og Helligdage maa de ordentligvis ikke foregaa i Tiden fra Kl. 9 Formiddag til Kl. 4 Eftermiddag.

Udføres Forretningen af en Stævningsmand, har denne for at iværksætte den ikke blot at handle efter de Paalæg, som gives ham, men bør ogsaa selv efter bedste Evne søge alle fornødne Underretninger.

§ 99.

Bemyndigelsen til den enkelte Forretning behøver ikke at godtgjøres for den eller dem, til hvem Forkyndelsen eller Meddelelsen sker.

De Personer, for hvem det i Henhold til Reglerne i § 98 b ansees nødvendigt at foretage Forkyndelsen eller Meddelelsen, kunne i Reglen ikke vægre sig ved at modtage den. Ubeføjet Nægtelse medfører Forpligtelse til at betale Udgifterne ved Forretningen; Stævningsmanden har derhos i saadant Fald strax at opfordre Politiet til at overtage Forkyndelsen, og den Paagjældende har da endvidere til dette at erlægge en passende, af Politimesteren fastsat Godtgjørelse for den foraarsagede Ulejlighed.

De Personer, for hvem Forkyndelsen eller Meddelelsen i Henhold til § 98 foregaar, naar rette Vedkommende ikke træffes, ere pligtige at underrette denne om det Stedfundne, naar det kan ske uden Udgift eller Besvær. Tilsidesættelsen af denne Pligt medfører Erstatningsansvar.

§ 100.

Naar de til Forkyndelsens eller Meddelelsens Iværksættelse befalede Skridt ere fore-

tagne, forsyner Vedkommende begge Exemplarer med Paategning herom. Det ene Exemplar overgives til den eller dem, for hvem Forkyndelsen eller Meddelelsen sker, det andet Exemplar tilbagegives Retten.

Paategningen skal indeholde fornøden Angivelse af Dag og Time, paa hvilken, Stedet, hvor, og Personerne, for hvem Forkyndelsen eller Meddelelsen er sket. Naar denne ikke er sket til Vedkommende selv, skal det tillige i Paategningen bemærkes, hvorledes der i den Anledning er forholdt, samt hvad der er opgivet om hans Opholdssted.

Er det ikke lykkedes Politiet at iværksætte Forkyndelsen eller Meddelelsen, fordi den Paagjældende ikke kan antræffes i Retskredsen og ej heller har Bolig eller midlertidig Opholdssted der, tilbagegives Udfærdigelsen til Retten med Paategning om det Stedfundne samt om, hvad der er Politiet bekjendt angaaende hans Bolig eller Opholdssted.

Paategningen afgiver Bevis for det, som ifølge den er foregaaet; dog er Modbevis ikke udelukket.

§ 101.

Har Vedkommende bekjendt Bolig eller Opholdssted i Udlandet, foretages Forkyndelsen eller Meddelelsen paa den ved Stedets Love hjemlede Maade. Retten tilstiller den paagjældende fremmede Myndighed fornøden Begjæring herom.

§ 102.

Er det ikke lykkedes ved Politiet at opspørge Vedkommendes Bopæl eller Opholdssted, eller har en Sigtet, som vides at opholde sig i Udlandet, unddraget sig Forfølgning ved Flugt, iværksættes Forkyndelsen eller Meddelelsen ved 3 Gange gjentaget Indrykkelse i de til retslige Bekjendtgjørelser bestemte Tidender. Det er i saadant Fald tilstrækkeligt, at Udfærdigelsens Indhold indrykkes i Udtog med Bemærkning, at den selv henligger til Modtagelse paa vedkommende Rets Skriverkontor. I Bekjendtgjørelsen skal det udtrykkelig bemærkes, hvorpaa det støttes, at denne Forkyndelsesmaade benyttes.

Ovenstaaende Regel gjælder ogsaa, naar den paagjældende fremmede Myndighed har vægret sig ved at efterkomme den til samme

ifølge § 101 rettede Begjæring; dog skal i saadant Fald Udfærdigelsen tillige tilstilles Vedkommende pr. Post i betalt Brev, der skal anbefales. Postembedsmanden har at forsyne det ene Exemplar af Udfærdigelsen, førend det tilbagegives Retten, med Paategning om, at ligelydende Exemplar er afsendt til nærmere betegnet Adresse i betalt og anbefalet Brev. Paategningen afgiver Bevis for det Stedfundne, indtil Modbevis føres.

§ 103.

Naar den Sigtede er fængslet, eller den Vedkommende er tilstede, hvor Retten holdes, kan Forkyndelsen eller Meddelelsen ske mundtlig til Retsbogen ved Rettens Formand.

§ 104.

Indkaldelser og Meddelelser til Militære, hvilke med de af Forholdets Natur flydende Lempelser blive at iværksætte efter de i dette Kapitel givne Regler, skulle tillige anmeldes for Afdelingschefen, som foranlediger Paagjældendes Møde for Retten, hvor Saadant gjøres fornødent.

Kapitel X.

Om Rettens Domme, Kjendelser og andre Beslutninger.

§ 105.

Domme, Kjendelser og andre Beslutninger af en Ret, der ikke beklædes af en enkelt Dommer, og som ikke høre til de Beslutninger, Rettens Formand kan træffe, vedtages ved Afstemning efter forudgaaende Raadslagning. Afstemningen foregaar efter Tjenestealderen, saaledes at det yngste Medlem stemmer først. Formanden stemmer altid sidst; han forestaar Afstemningen og samler Stemmerne. Afstemningen sker mundtlig; de afgivne Stemmer indføres udtogsvis i en Stemmegivningsbog. Enhver Dommer har Ret til at paase, at hans Stemme gjengives rigtig.

Dommernes Raadslagninger og Afstemninger maa ikke overværes af Tilhørere, med Undtagelse af Retsskriveren.

§ 106.

For Afgjørelsens Resultat skal der være Stemmeflerhed. Kræver Afgjørelsen Afstemning over flere Punkter, ere de Dommere, som have befundet sig i Mindretal, pligtige at deltage i de senere Afstemninger, forsaavidt det Modsatte ikke særlig er bestemt.

Danner der sig om det samme Spørgsmaal mere end to forskjellige Meninger, af hvilke ingen er i Flertal, blive de for den Sigtede ugunstigste Stemmer regnede sammen med de nærmeste mindre ugunstige, indtil der udkommer Stemmeflerhed.

Er det tvivlsomt, hvilken Mening der er den ugunstigste for den Sigtede, eller opstaar der Meningsforskjel om, hvorledes Spørgsmaalene skulle stilles, eller om Afstemningens Resultat, bliver der afstemt særskilt herom.

§ 107.

Domme og Kjendelser skulle ledsages af Grunde; herved iagttages de for visse Tilfælde givne nærmere Regler. Afgjørelsen sker ved Kjendelse i de Tilfælde, hvor denne Form er særlig foreskreven.

Andre Beslutninger af Retten eller Rettens Formand behøve ikke at begrundes, medmindre Saadant særlig er foreskrevet.

§ 108.

I de Tilfælde, hvor en efter Loven tilstedelig Afvigelse fra de almindelige Regler betinges af en forudgaaende Beslutning af en Ret, for hvilken den Sag, med Hensyn til hvilken Spørgsmaalet opstaar, ej er anhængig, bliver Spørgsmaalet skriftlig at forelægge Retten. Er denne Højesteret eller en Landsret, træffes Afgjørelsen af Formanden med to Medlemmer af Retten eller, hvor Saadant særlig er bestemt, af Formanden. Retten tager Beslutning paa Grundlag af det Forelagte samt de yderligere Oplysninger og Erklæringer, som maatte være indhentede; findes det nødvendigt, at Vidner afhøres, sker dette ved Undersøgelsesdommeren. Mundtlig Forhandling finder ikke Sted, medmindre Formanden af særegne Grunde finder Anledning til at beslutte en saadan; dog er Retsmødet i saa Fald ikke offentligt. Mod de i denne Paragraf omtalte Afgjørelser kunne Retsmidler ikke anvendes.

§ 109.

Retten kan til enhver Tid i Embeds Medfør eller ifølge Andragende berigtige Skrivfejl, som ere indløbne i Henseende til Ord, Navne eller Tal, blotte Regningsfejl, samt saadanne Fejl og Forglemmelser, der alene vedrøre Udfærdigelsens Form. Fremdeles kan den ogsaa berigtige den i Afgjørelsen indeholdte Fremstilling af den faktiske Sammenhæng, forsaavidt denne erkjendes at lide af Fejl, bestaaende i Forbigaaelser, Uklarheder eller Modsigelser, men derimod ikke iøvrigt foretage Forandringer enten i Begrundelsen eller Resultatet. Beslutning om slige Berigtigelser træffes og Meddelelse om dem sker efter de samme Regler, som gjælde for den berigtigede Afgjørelse.

Den i Henhold til Rettens Beslutning berigtigede Afgjørelse træder i alle Henseender i Stedet for den oprindelige. Mod Beslutningen om Berigtigelsen finder intet særskilt Retsmiddel Sted.

Andet Afsnit.

Om Midlerne til Opnaaelse af Straffesagers Formaal.

§ 110.

Forsaavidt de i dette Afsnit omhandlede Midler til Opnaaelse af Straffesagers Formaal gaa ud paa at paalægge Borgerne en Pligt til at handle eller til at taale Indskrænkning i Rettigheder, kunne de kun bringes til Anvendelse, naar der efter de foreliggende Omstændigheder er Grund til at formode, at en Forbrydelse er begaaet. Iøvrigt blive de særlige Betingelser, som angives ved de enkelte Midler, at paaagte.

§ 111.

De i dette Afsnit givne Regler finde Anvendelse paa ethvert Trin af Straffesagen, forsaavidt ikke enten Forholdets Natur eller særlige Bestemmelser udelukke det.

Forsaavidt der udenfor Strafferetsplejen er Hjemmel for Anvendelsen af lignende Forholdsregler, saasom Ransagning eller Anholdelse,

for andre offentlige Formaals Skyld, berøres de derom gjældende Regler ikke af denne Lov.

Kapitel I.

Om Adgang til synlige Bevismidler.

I.

Om Ransagning efter synlige Bevismidler.

§ 112.

Ransagning af Hus, Gjemmer, Person og Papirer for at søge efter Spor af Forbrydelsen eller Ting, der kunne antages at være tagne eller frembragte ved Forbrydelsen eller at have været brugte eller bestemte til dens Udførelse, eller som iøvrigt kunne give umiddelbar Oplysning om Gjerningen eller den Sigtedes Forhold til denne, kan finde Sted hos den, der er mistænkt for en Forbrydelse, som det ifølge Lovens almindelige Regel tilkommer Statsanklageren at forfølge, naar Omstændighederne give Grund til at antage, at Ransagningen ikke vil være frugtesløs. I Klasse med de ovenfor nævnte Ting stilles saadanne Ting, som ere undergivne Konfiskation.

Er der Mistanke om, at en blandt flere Personer er den Skyldige, men der mangler Grund til at mistænke nogen Enkelt af disse fremfor de Andre, kan saadan Ransagning ske hos alle de Paagjældende.

§ 113.

Hos Personer, der ikke ere mistænkte, kan Ransagning af Hus med det i § 112 angivne Formaal og iøvrigt med de i den nævnte Paragraf angivne Begrænsninger finde Sted:

1) naar Forbrydelsen er begaaet i Huset, eller den Mistænkte er paagreben i Huset eller har betraadt det, medens han forfulgtes paa friske Spor;

2) naar der ifølge Husets Bestemmelse tilstedes Enhver Adgang til samme;

3) naar Ransagningen omfatter en Samling af Huse, som udgjør en By eller en større, afgrænset Del af en By eller et Sogn.

§ 114.

Ransagning i det Øjemed at eftersøge bestemte Spor af Forbrydelsen eller bestemte Ting, der kunne tjene til Bevis, kan i Anledning af en hvilkensomhelst Forbrydelse foretages saavel hos den Mistænkte som hos Andre, naar der er paaviselig Grund til at antage, at det Eftersøgte findes hos ham, men han forgjæves har været opfordret til at paavise eller udlevere det, i paatrængende Tilfælde ogsaa uden saadan forudgaaende Opfordring.

Er der paaviselig Grund til at antage, at en blandt flere Personer har det Eftersøgte i sin Besiddelse, men Formodningen ikke er særlig rettet mod nogen Enkelt, kan Ransagning under Jagttagelse af foranstaaende Regel foretages hos alle de Paagjældende.

Fra ovenstaaende Bestemmelser ere undtagne skriftlige Meddelelser mellem den Sigtede og de i §§ 130 og 131 Nr. 2 nævnte Personer, naar der ikke er grundet Mistanke om Meddelagtighed, og Meddelelserne ikke ere i Andres Værge.

§ 115.

Ransagningen kan ordentligvis kun finde Sted ifølge Retskjendelse, medmindre den Paagjældende udtrykkelig frafalder Krav herpaa. Gjenpart af Kjendelsen meddeles den Paagjældende paa Forlangende inden 24 Timer.

§ 116.

Kjendelsens Iværksættelse kan ske ved Politiet, dog kun i paatrængende Tilfælde ved dettes underordnede Betjente. Politiet forsynes med en Udskrift af Kjendelsen.

Naar Papirer skulle ransages, eller naar i Forbindelse med Ransagningen en Syns- og Skjønsforretning under Dommerens Ledelse skal foretages paa Stedet, skal Ransagningen ske ved Dommeren. Kan Ransagning af Papirer ikke ske paa Stedet, kan Dommeren lade en foreløbig Beslaglæggelse foretage ved Politiet.

§ 117.

Undtagelsesvis kan Ransagning foretages af Politiet uden foregaaende Retskjendelse:

1) naar en Person eftersættes eller paagribes, som er truffen i Udførelsen af en Forbrydelse eller paa friske Spor, og Omstændig-

hederne ikke tilstede at afvente en Retskjendelse,

2) samt ellers, naar Ransagningen har Hjemmel i § 114, og der er Fare for, at Øjemedet med Ransagningen kunde forspildes, hvis Retskjendelse forinden skulde erhverves.

Af Papirer kan dog ikke Ransagning finde Sted uden Retskjendelse, men kun en foreløbig Beslaglæggelse.

Har Ransagning eller foreløbig Beslaglæggelse fundet Sted i Medfør af denne Paragraf hos en Mistænkt, imod hvem Forfølgning ikke tidligere var begyndt, skal Sagens Behandling ved Retten foranlediges inden 24 Timer.

§ 118.

Ved Ransagninger blive saavidt muligt tvende uberygtede Mænd at tiltage som Vidner. Enhver er pligtig til paa Vedkommendes Opfordring at give Medfølge og ansees, naar han uden lovligt Forfald vægrer sig, med Bøde fra 2—20 Kr.

§ 119.

Endvidere blive følgende Regler at iagttage:

Al den Skaansel og Varsomhed skal udvises ved Ransagningers Iværksættelse, som Øjemedet tilsteder.

Ved Nattetid bør Ransagninger kun foretages, naar Øjemedets Opnaaelse afhænger deraf.

Aabning med Magt af lukkede Adgange eller Gjemmer bør kun finde Sted, naar en Opfordring om at aabne har vist sig frugtesløs, eller der Ingen er tilstede, til hvem den kan rettes.

Personlig Ransagning af en Kvinde skal ske under tilbørligt Hensyn til, at Blufærdigheden ikke krænkes, i fornødent Fald ved ærbare Kvinder og da ikke i Overværelse af Mænd, medmindre en dermed forbunden Synsforretning udkræver det.

Den, hvis Hus, Gjemmer eller Papirer ransages, skal opfordres til at overvære Forretningen, eller hvis han er fraværende, et voxent Medlem af Familien, eller i Mangel deraf en Husfælle eller Nabo.

Rettens Kjendelse oplæses ved Forretningens Begyndelse; hvor ingen Kjendelse fore-

ligger, meddeles Øjemedet den Paagjældende eller den til Nærværelse Opfordrede.

Bliver en Ransagning uden Resultat, skal der paa Forlangende meddeles den Paagjældende skriftlig Bevidnelse herom.

II.

Andre Midler til at faae synlige Bevismidler i Hænde.

§ 120.

Vægrer den Sigtede sig ved efter Rettens Opfordring at forevise eller til Benyttelse under Sagen at udlevere synlige Bevismidler, som ere i hans Besiddelse, og Ransagning enten ikke kan anvendes eller har vist sig frugtesløs, har Dommeren at forholde sig paa samme Maade som, naar den Sigtede vægrer sig ved at svare under Afhørelsen (§ 205).

Vægrer en privat Anklager sig ved at efterkomme en Opfordring af Retten til at fremkomme med synlige Bevismidler, som ere i hans Besiddelse, indtræder den i § 206 omeldte Virkning.

Naar Andre vægre sig ved at efterkomme et Paalæg af Retten af det ovenfor nævnte Indhold, kunne de Tvangsmidler anvendes, som ere hjemlede mod Personer, der ubeføjet vægre sig ved at afgive Forklaring som Vidner; dog er saadan Tvang udelukket i Tilfælde, svarende til dem, der hjemle Undtagelse fra Vidnepligten, og kan ellers først anvendes, naar Ransagning har vist sig frugtesløs. Til Afhørelse i Anledning af Spørgsmaal om Forevisning eller Udlevering af synlige Bevismidler kan den Paagjældende indkaldes for Retten efter de om Vidner foreskrevne Regler.

§ 121.

Embedsakter, som skjønnes at kunne give Oplysning om en Forbrydelse, kan Retten, Statsanklageren og Politimesteren kræve meddelte, medmindre Hemmeligholdelse findes nødvendig i Statens Interesse, hvorom Afgjørelse træffes af vedkommende Minister. Meddelelsen kan ske i bekræftet Gjenpart; dog er Retten beføiet til at kræve Fremlæggelse af Originalen.

Andre hos offentlige Myndigheder beroende Dokumenter kan Retten, naar det findes nød-

vendigt, ved Kjendelse fordre foreviste eller udleverede til Benyttelse under Sagen, selv om de maatte være givne i embedsmæssig Forvaring med det Formaal, at Indholdet skal være hemmeligt.

Dog finde ved denne Paragraf Reglerne i § 130 Nr. 1 og 3 tilsvarende Anvendelse.

§ 122.

Breve og andre Forsendelser, som afsendes til den Sigtede, eller om hvilke det efter de foreliggende Omstændigheder er sandsynligt, at de ere afsendte af den Sigtede, kan det ved Kjendelse paalægges Postvæsenet at udlevere til Retten, naar Mistanken angaar en Forbrydelse, som det ifølge Lovens almindelige Regel tilkommer Statsanklageren at forfølge, og der derhos er paaviselig Grund til at antage, at Forsendelsens Indhold er af Betydning for Sagen. Undtagne herfra ere Breve, som veksles med en Forsvarer, forsaavidt dette følger af Reglerne i §§ 47 og 57.

Under samme Betingelser kan det ved Retskjendelse paalægges Postvæsenet at udlevere Forsendelser fra og til Andre end den Sigtede, naar det er sandsynligt, at disse afsendes paa hans Vegne eller ere bestemte til ham.

Kjendelsen skal angive enten den bestemte Forsendelse, hvis Udlevering fordres, eller det Tidsrum, i Løbet af hvilket de omtalte Forsendelser skulle udleveres. Udskrift af den meddeles Postembedsmanden.

§ 123.

Naar Anholdelse finder Sted uden Rettens Anholdelsesbeslutning for en Forbrydelse, som det ifølge Lovens almindelige Regel tilkommer Statsanklageren at forfølge, kan Politiet paalægge Postvæsenets Embedsmænd at tilbageholde Forsendelser til og fra den Anholdte, naar der er Grund til at antage, at deres Udlevering kan være af Betydning for Undersøgelsen, indtil Retten i det Møde, i hvilket den Anholdte fremstilles, kan tage Beslutning om Udlevering.

§ 124.

Under Betingelser, som svare til de i §§ 122 og 123 angivne, kan det paalægges Tele-

grafvæsenets Funktionærer at tilbageholde og meddele Retten eller henholdsvis foreløbig tilbageholde de til Befordring indleverede Telegrammer.

III.

Om Beslaglæggelse af Ting, der kunne tjene til Bevis, m. V.

§ 125.

Findes ved Ransagning Ting, som lovlig kunne eftersøges ved en saadan, eller udleveres Ting i Medfør af Bestemmelserne i dette Kapitels 2det Underafsnit, eller paatræffes ellers Ting, som skjønnes at have Betydning for Undersøgelsen, blive de at tage i Forvaring.

Medfører denne Forholdsregel Indgreb i en Persons Raadighed, udkræves en Beslutning af Retten om Beslaglæggelse. Dog kan Politiet iværksætte en foreløbig Beslaglæggelse, men maa da inden 24 Timer begjære Rettens Stadfæstelse.

Beslaglæggelse af et trykt Skrift kan alene finde Sted efter Retskjendelse.

§ 126.

Over beslaglagte Ting affattes snarest mulig en nøjagtig skriftlig Fortegnelse. Tillige paatrykkes strax Embedssegl eller andet fyldestgjørende Mærke; den, i hvis Værge Tingen var, kan vedføje yderligere Mærke.

Den, i hvis Værge Tingen var, erholder paa Forlangende et Modtagelsesbevis udfærdiget. Ved Mærkets Aftagelse skal han, forsaavidt det er muligt og kan ske uden Skade for Undersøgelsen, opfordres til at være tilstede. Indeholde Papirer, som skulle beslaglægges, tillige Meddelelser, som ikke vedkomme Undersøgelsen, skal der saavidt mulig drages Omsorg for, at kun det Sagen Vedkommende forbliver ved Akterne i Original eller i bekræftet Gjenpart.

Udleveres private Dokumenter i Medfør af § 121 2det Stykke eller Breve, andre Forsendelser eller Telegrammer i Henhold til §§ 122—124, skulle den eller de deri Interesserede underrettes herom, saa snart det kan ske uden Skade for Undersøgelsen.

§ 127.

Er Øjemedet med en Beslaglæggelse opnaaet, eller viser det sig, at det ikke kan opnaaes, skulle de beslaglagte Ting tilbagegives. Herom kan den i Tilbagegivelsen Interesserede æske Kjendelse.

Vilde en Beslaglæggelse udsætte en ikke sigtet Person for Tab, bliver Fritagelse for samme ordentligvis at indrømme mod Løfte om at fremlægge Tingen paa Anfordring; Sikkerhedsstillelse herfor kan kræves.

§ 128.

Ere uaabnede Breve eller andre lukkede Dokumenter beslaglagte, og det findes nødvendigt for Undersøgelsens Skyld at komme til Kundskab om deres Indhold, besluttes og iværksættes Aabningen af Dommeren; herved blive saavidt mulig tvende Retsvidner at tilkalde, naar Aabningen ikke sker under Hovedforhandlingen for en Landsret, eller en Retsskriver er tilstede. Den Vedkommende skal, forsaavidt det er muligt og kan ske uden Skade for Undersøgelsen, opfordres til at være tilstede.

Retten drager Omsorg for, at de af Post- eller Telegrafvæsenet udleverede Forsendelser eller Telegrammer, hvis Indhold viser sig at være uden Betydning for Undersøgelsen, eller den Del af Indholdet, som maatte være Sagen uvedkommende, befordres videre efter Bestemmelsen.

Kapitel II.

Om Vidner.

§ 129.

Enhver er pligtig til efter lovlig Opfordring at aflægge Vidnesbyrd for Retten om, hvad der med Hensyn til Undersøgelsens Gjenstand er ham bekjendt, forsaavidt ingen af de i §§ 130—131 angivne Undtagelser finder Anvendelse.

Foranstaaende Regel gjælder ogsaa om den ved Forbrydelsen Forurettede, selv om han under en af det Offentlige forfulgt Straffesag gjør Erstatningskrav gjældende.

§ 130.

Vidnesbyrd maa ikke afkræves:

1) Folkekirkens og anerkjendte Troessamfunds Præster om det, som i Skriftemaal eller iøvrigt i deres Egenskab som Sjælesørgere maatte være dem betroet;

2) Forsvarere angaaende de Meddelelser, der ere gjorte dem i denne deres Egenskab;

3) de ved den kgl. Fødselsstiftelse i Kjøbenhavn ansatte Embedsmænd, Betjente og Jordemødre angaaende de Fruentimmers Svangerskab og Barnefødsel, som forløses paa Stiftelsen, medmindre det ved Vidnesbyrdet netop tilsigtes at oplyse et af et saadant Fruentimmer begaaet Drab af eller anden strafbar Handling mod Barnet.

Samtykker den, som har Krav paa Hemmeligholdelsen, eller er det iøvrigt klart, at Vidnesbyrdets Aflæggelse ikke strider mod dennes Ønske, finde foranstaaende Regler ikke Anvendelse. Ej heller skulle de være til Hinder for, at den, der har gjort Meddelelse om, at en Forbrydelse er begaaet, kan tilpligtes at bekræfte sin Udtalelse med Ed, naar dette findes nødvendigt til at forebygge, at en Uskyldig bliver dømt.

Den Embedsmænd og Andre, som handle i offentligt Hverv, paahvilende Tavshedspligt er ordentligvis ikke til Hinder for, at Vidnesbyrd kan afkræves dem i Straffesager; dog kan det, naar vedkommende Minister finder, at ubetinget Tavshed om et offentligt Anliggende kræves af Statens Interesse, af denne paalægges de nævnte Personer ikke at afgive Vidnesbyrd herom.

Retten har paa Embeds Vegne saavidt muligt at forebygge, at Vidnesbyrd modtages i de ovenanførte Tilfælde. Er det efter Omstændighederne klart, at en Vidneførsel vilde komme i Strid med ovenstaaende Regler, bør ingen Indkaldelse udstedes.

§ 131.

Vidnesbyrd kan nægtes:

1) naar Vidnet maa antages ikke at kunne besvare et Spørgsmaal uden at udsige Noget, som umiddelbart udsætter det selv eller en Person, til hvem det staar i et af de under

Nr. 2 nævnte Forhold, for Straf eller Bekjæmmelse eller velfærdstruende Formuetab;

2) af den Sigtedes Ægtefælle, Forældre og Børn;

3) af en Person, hvem Ansvaret for et trykt Skrifts Indhold i Medfør af Lov 3die Jan. 1851 § 3 kan komme til at paahvile, angaaende Betingelserne for en Forgjængers Ansvar, naar han enten selv vil overtage Ansvaret, eller Opfordringen til ham ikke er skeet inden 3 Maaneder, efter at Bekjendtgjørelse om Skriftets Udgivelse første Gang var indrykket i et offentligt Blad.

At nogen af de forannævnte Personer har fundet sig i at afgive en Forklaring, som han var berettiget til at nægte, udelukker ham ikke fra senere at undslaa sig.

I ethvert Tilfælde, hvor det er klart, at Betingelserne for Fritagelsen ere tilstede, skal Retten før Afhørelsen gjøre Paagjældende opmærksom paa hans Ret til at undslaa sig.

Vægring ved at afgive Vidnesbyrd maa fremsættes udtrykkelig; naar det af Retten findes fornødent, maa Vidnet oplyse Omstændigheder, af hvilke det kan sees, at Vægringen er grundet.

§ 132.

Ingen er pligtig at møde som Vidne for en Undersøgelsesdommer eller i Sager, som behandles ved Underretten, udenfor den Underretskreds, i hvilken han boer eller opholder sig, naar han vilde komme til at rejse mere end 9 Mile paa Jernbane eller 3 Mile paa anden Maade, eller en tilsvarende Vejlængde delvis paa Jernbane og paa anden Maade, for at naa hen til Retten.

Under Hovedforhandling i Sager, der paadømmes af Landsretten uden Nævningers Medvirkning, er Ingen pligtig at møde som Vidne udenfor den Landsretskreds, i hvilken han boer eller opholder sig, naar han vilde faae længere at rejse hen til Retten end 18 Mile paa Jernbane eller 6 Mile paa anden Maade eller en tilsvarende Vejlængde delvis paa Jernbane og paa anden Maade.

§ 133.

Vidnesbyrd, som afkræves, efter at For-

følgning er begyndt, afgives i Reglen for den Ret, ved hvilken Sagen er anhængig. Undtagelse herfra finder Sted:

1) naar Vidnet ifølge § 132 ikke er pligtigt at møde for den Ret, ved hvilken Sagen er anhængig, og ikke frivillig vil give saadant Møde;

2) naar Vidnet formedelst Sygdom, høj Alder eller Legemssvaghed ikke kan taale at rejse eller forlade sit Opholdssted, og den Ret, ved hvilken Sagen svæver, ikke kan sættes paa det Sted, som saadanne Forhold nødvendiggjøre;

3) naar det findes, at Vidnets Fremstillelse for en Ret, der sættes udenfor den Underretskreds, hvor Vidnet boer, vil medføre Udgifter og Ulemper, som ikke staa i rimeligt Forhold til det Udbytte i Henseende til Sagens Oplysning, der kan ventes af Vidnets Afhørelse for samme;

4) naar et Vidne skal afhøres for Hovedforhandlingen i en Sag, som er anhængiggjort ved en Landsret, eller under en ved et Retsmiddel foranlediget Forhandling, ved hvilken Vidners Afhørelse for vedkommende Ret ikke finder Sted.

I ovennævnte Tilfælde føres Vidnet for Undersøgelsesdommeren (§§ 6 og 60).

Kan et Vidne formedelst Sygdom, høj Alder eller Legemssvaghed ikke forlade sit Opholdssted, sættes Retten til dets Afhørelse der.

§ 134.

Militære af Hæren og Flaaden ere pligtige at aflægge Vidnesbyrd i Straffesager for de borgerlige Domstole overensstemmende med Reglerne i §§ 132—133.

§ 135.

Indkaldelse til at møde som Vidne udgaar fra den Ret, for hvilken Vidnesbyrdet skal aflægges.

Indkaldelsen skal indeholde:

Vidnets Navn og Bopæl eller Opholdssted;

en almindelig Angivelse af Undersøgelsens Gjenstand;

Betegnelse af den Ret, for hvilken der skal vidnes, samt Tid og Sted, naar og hvor Mødet skal foregaa;

Henvisning til det Ansvar, som Udeblivelse medfører, med Afskrift paa den skriftlige Indkaldelses Bagside af denne Lovs §§ 137 og 138.

Indkaldelsen skal give saadant Varsel, som Retten skjønner fornødent til at sætte Vidnet i Stand til at møde til den berammede Tid, og det paaagtes, at Forkyndelsen sker saa betimelig, at Vidnet faar det bestemte Varsel.

§ 136.

Naar Politiet anholder Nogen, som træffes under Udførelsen af en Forbrydelse eller paa friske Spor, kan det tilsige enhver Tilstedeværende, som maa antages at kunne give Oplysning om det Forefaldne, til at møde ved den Anholdtes Fremstilling for Retten.

Tilsigelsen sker mundtlig med Angivelse af Retten, Tid og Sted og under Erindring om Ansvaret for Udeblivelse. Den Tilsigende skal fordre nøjagtig Opgivelse af den eller de Tilsagtes Navn og Bopæl eller Opholdssted. Skriftlig Beretning om den stedfundne Tilsigelse fremlægges i Retten og afgiver Bevis for denne; dog er Modbevis ej udelukket.

Det Samme iagttages, naar en Privat, som har anholdt Nogen, af Politiet tilsiges at møde ved den Anholdtes Fremstilling for Retten.

§ 137.

Udebliver uden oplyst lovligt Forfald et Vidne, hvis Indkaldelse skjønnes at være lovlig iværksat, og hvis Udeblivelse ikke er hjemlet ved Loven, eller bortfjerner et Vidne sig før Tiden uden Tilladelse eller oplyst lovligt Forfald, afsiger Retten Kjendelse, ved hvilken der idømmes Vidnet en Bøde fra 20 til 200 Kr. eller, hvis Vidnet var indkaldt til Hovedforhandling for Nævninger, indtil 400 Kr., samt Erstatning for de Udgifter, som maatte være foraarsagede ved Udeblivelsen. Denne Kjendelse foranstalter Rettens Formand forkyndt for Vidnet.

Skjønnes det, at Sagens Udsættelse derved kan undgaaes, kan Retten tillige strax udstede Ordre til det udeblevne Vidnes Afhentelse med Magt.

Udsættes Sagen, kan Retten

a) i Kjendelsen paalægge Vidnet at indfinde sig til det berammede nye Møde under samme Ansvar som for Udeblivelse efter Indkaldelse,

b) eller beslutte, at Vidnet ved Politiets Foranstaltning skal tages i Forvaring, indtil dets Fremstillelse for Retten til Afgivelse af Vidnesbyrd har fundet Sted; dog har Vidnet Adgang til Løsladelse mod saadan Sikkerhed, som Retten finder tilstrækkelig, og fremdeles bliver den i § 145 2det Stykke fastsatte Tidsgrænse at iagttage.

At Retten har fulgt den under Litra a angivne Fremgangsmaade, udelukker den ikke fra, om det findes fornødent, at beslutte Anvendelse af den under Litra b nævnte Forholdsregel.

§ 138.

Er der i Medfør af § 137 idømt et udeblevet Vidne Straf og Erstatning, har Vidnet, naar det fremstilles eller møder for Retten til Vidnesbyrds Afgivelse, eller, hvis det ikke paany er indkaldt, i 8 Dage fra Kjendelsens Forkyndelse, Adgang til at fremkomme med Oplysninger om, at behørig Indkaldelse ej har fundet Sted, eller at det har havt lovligt Forfald. Findes disse Oplysninger fyldestgjørende, og det tillige, hvis Forfald anføres, findes, at det ikke har været Vidnet muligt at anmelde og bevisliggjøre dette betimeligt, ophæver Retten sin Kjendelse. Findes det, at Vidnet vel har havt lovligt Forfald, men at Mangelen af betimelig Anmeldelse eller Bevisliggjørelse maa tilregnes det, kan Retten nedsætte den idømte Straf eller efter Omstændighederne lade den bortfalde.

§ 139.

Vidneforklaringer, som afgives under Hovedforhandlingen, skulle beediges, medmindre Vidnet hører til de Personer, hvis Edsfæstelse i Medfør af § 140 ikke maa finde Sted, eller der mangler en for det Troessamfund, hvortil Vidnet hører, anvendelig Edsformular. En

højtidelig Forsikring i Eds Sted og med samme Virkning, som denne, kan kun finde Sted, hvor særlig Lov hjemler det for visse Troessamfund.

Vidneforklaringer, som afgives udenfor Hovedforhandlingen, blive i Reglen ikke at beedige. Dog finder med de ovenfor angivne Undtagelser Edfæstelse Sted, naar Vidneforklaringen afgives, for at kunne benyttes ved Oplæsning under Hovedforhandlingen, af et Vidne, der ikke skal indkaldes til, eller som paa Grund af Sygdom, forestaaende Bortrejse eller lignende Forhindring befrygtes ikke at kunne møde under denne. Saavidt mulig blive i saadant Fald to Retsvidner at tilkalde, naar en Retsskriver ikke er tilstede. Møder et saaledes edfæstet Vidne senere under Hovedforhandlingen, kan det paany edfæstes.

§ 140.

Som Vidner maa ikke edfæstes:

1) Børn under femten Aar;

2) Personer, som lide af væsentlig Forstands- eller Hukommelsessvækkelse;

3) Personer, som ere under Tiltale for (se § 261) eller fundne skyldige i Mened;

4) Personer, der ere dømte som skyldige eller medskyldige i den Handling, som er Undersøgelsens Gjenstand, eller paa hvem der efter Rettens Skjøn hviler grundet Mistanke om saadan Skyld;

5) Personer, hvis Vidnesbyrd enten paa Grund af deres Stilling til Sagen eller deres Aandstilstand paa den Tid, Erfaringen skal være gjort, eller af lignende Grunde af Retten skjønnes at være i en særlig Grad upaalideligt;

6) Personer, der ikke kunne antages at tillægge Eden den Betydning, som den efter sit Begreb skal have.

De i denne Paragraf ommeldte Personer kunne indkaldes som Vidner og afhøres uden Ed, dog, hvad de under Nr. 1 og 2 nævnte Personer angaar, kun, forsaavidt deres Aandstilstand ikke sætter dem ud af Stand til at afgive en fornuftig Forklaring.

§ 141.

Et Vidnes Edfæstelse under Hovedforhandlingen gaar forud for dets Afhørelse, medmindre Retten af Hensyn til Reglerne i § 140 Nr. 2, 4 og 5 finder Grund til at udsætte Afgjørelsen, om Edfæstelse skal finde Sted. Skal en Vidneforklaring, som afgives udenfor Hovedforhandlingen, beediges, bestemmer Retten, om Edfæstelsen skal gaa forud for eller følge efter Afhørelsen.

Edfæstes Vidnet før Afhørelsen, lover og sværger det, at det vil udsige den rene Sandhed og Intet fordølge, som kan tjene til Sagens Oplysning. Edfæstes et Vidne efter Afhørelsen, sværger Vidnet, at den afgivne Forklaring i Et og Alt er overensstemmende med Sandheden, og at Intet er fortiet.

Førend Eden aflægges, skal Dommeren indskærpe Vidnet Edens Hellighed og betyde det Straffen for Meneed.

§ 142.

Efterat Vidnet er paaraabt, stiller Dommeren de Spørgsmaal til det, som findes fornødne for at forvisse sig om dets Identitet, eller om det staar i et Forhold til den Sigtede, der hjemler Fritagelse for at vidne, samt for at afgjøre, om der er noget til Hinder for Vidnesbyrdets Modtagelse eller for Vidnets Edfæstelse, hvis denne skal eller paatænkes at skulle finde Sted før Afhørelsen.

Derefter sker Edfæstelsen, forsaavidt en saadan ifølge de ovenstaaende Regler skal gaa forud for Afhørelsen. Skal Vidnet ikke edfæstes før Afhørelsen, skal Dommeren alvorligt lægge det paa Hjerte at følge Sandheden, og efter Omstændighederne erindre det om, at det kan vente senere at blive taget i Ed. Det beror paa Dommeren at lade denne Forberedelse til Afhørelsen foregaa enkeltvis for hvert Vidne eller under Et for flere eller samtlige indkaldte Vidner.

§ 143.

Derpaa følger Vidnets Afhørelse dels om Sagen selv dels angaaende Omstændigheder, som kunne have Indflydelse paa dets Troværdighed, hvorved mærkes, at Vidnet ikke kan undslaa sig for at besvare Spørgsmaal, om der

er overgaaet det en Straffedom. Hvert Vidne afhøres for sig; Dommeren drager Omsorg for, at ingen Meddelelser finde Sted mellem Vidnerne indbyrdes eller imellem dem og den Sigtede.

Afhørelsen skal saavidt mulig ske saaledes, at Vidnet foranlediges til at udtale sig sammenhængende om de Punkter, med Hensyn til hvilke dets Forklaring æskes, og derefter, naar dertil findes Anledning, opfordres til at fuldstændiggjøre Forklaringen eller hæve det Utydelige, Ubestemte eller Modsigende, som maatte forekomme. Det bør særlig bringes paa det Rene, om Vidnets Kundskab støtter sig paa egen Jagttagelse.

Spørgsmaal, hvori der foreholdes Vidnet Omstændigheder, der først skulle bekræftes ved dets Svar, maa kun stilles, naar Vidnet ikke paa anden Maade kan ledes hen paa hine Omstændigheder.

Skulle Personer fremstilles eller Ting forevises Vidnet til Gjenkjendelse, skal det først opfordres til en muligst nøjagtig Beskrivelse.

Om nedskrevne Optegnelser maa benyttes ved Besvarelsen af de til Vidnet rettede Spørgsmaal, afgjøres af Retten, efter at det er opgivet af hvem, og i hvilket Øjemed de ere affattede.

§ 144.

Vidner, hvis Udsagn staa i Strid med hinanden, kunne efter Rettens Beslutning stilles imod hinanden. Dog bør ved Vidneforklaringer, som afgives før Hovedforhandlingen, Saadant kun ske, naar Øjemedet ikke tillader at opsætte det til denne.

§ 145.

Vægrer et Vidne sig uden lovlig Grund ved at svare eller ved at aflægge Vidneeden, bestemmer Retten ved Kjendelse, at Vidnet skal tages i Forvaring ved Politiets Foranstaltning, medmindre Vidnets Førelse frafaldes.

Vidnet kan holdes i Forvaring, indtil det bekvemmer sig til at svare eller aflægge Eden, medmindre dets Førelse senere frafaldes, dog i intet Tilfælde udover et Tidsrum af 6 Maaneder, være sig uafbrudt eller sammenlagt.

Vidnet dømmes derhos til at erstatte de ved dets Vægring foraarsagede Omkostninger.

§ 146.

Den, som indkaldes til at vidne for en Ret, der holdes udenfor den Underretskreds, hvori han boer eller opholder sig, og som maa tilbagelægge en længere Vej end 3 Mile paa Jernbane eller 1 Mil paa anden Maade for at naa til Retten, kan fordre sine Reiseudgifter godtgjorte samt Tærepenge af 2 Kr. for Dagen, eller hvis det er nødvendigt at overnatte udenfor Boligen, 4 Kr. for hver Dag. De Ydelser, paa hvilket Vidnet har Krav, eller, hvor disse ikke kunne anslaaes bestemt, tilbørligt Forskud paa samme, maa tilbydes betalte samtidig med Indkaldelsens Forkyndelse.

§ 147.

Politimesteren er berettiget til at afkræve Enhver, som er pligtig at aflægge Vidnesbyrd for Retten, ubeediget Forklaring angaaende Forbrydelser, der ere Gjenstand for offentlig Forfølgning, samt til den Ende at indkalde Personer, som bo eller opholde sig i den Politikreds, hvor Forklaringen skal afgives. Udebliver den Indkaldte, er Politimesteren berettiget til at paalægge ham en Bøde af indtil 4 Kr. til Politikassen, at udrede inden 8 Dage, forsaavidt ikke Klage fremsættes efter Reglen i § 226. Mod den, der vægrer sig ved at afgive Forklaring, kunne ingen Tvangsforanstaltninger træffes af Politimesteren.

Kapitel III.

Om Besigtigelser, Syn og Skjøn.

§ 148.

Politiet har at foretage Besigtigelser i alle Tilfælde, hvor dets Pligter med Hensyn til Efterforskningen medføre det. Skjønnes det,

at Besigtigelse bør ske ved Retten, har Politiet at drage Omsorg for, at den forefundne Tilstand bliver uforandret, indtil Retshandlingen kan finde Sted.

Retten kan foretage Besigtigelse af Personer, Gjenstande og Lokaliteter, naar Saadant findes nødvendigt eller hensigtsmæssigt for Sagens Oplysning. Vilde det medføre uforholdsmæssige Udgifter eller Ulemper, at Besigtigelsen foretages af den Ret, ved hvilken Sagen er anhængig, eller skal Besigtigelsen foretages før Hovedforhandlingen i en Sag, som er anhængig for Landsretten, foretages den af vedkommende Undersøgelsesdommer (§§ 6 og 60).

Undersøgelsesdommeren skal ved Besigtigelser saavidt mulig tilkalde to Retsvidner, naar en Retsskriver ikke er tilstede. Foretager den dømmende Ret under Hovedforhandlingen en Besigtigelse paa Aastedet, skulle alle de Personer være tilstede, som ellers skulle være nærværende under Hovedforhandlingen.

Forudsætter Adgangen til Besigtigelse en Ransagning, skulle de ovenfor for denne foreskrevne Betingelser og Regler iagttages.

§ 149.

Kræves der til en Besigtigelse eller iøvrigt til en Undersøgelse eller Bedømmelse af et saktisk Forhold, til hvilken Undersøgelsen findes at give Anledning, Indsigter, som ikke kunne forudsættes hos Retten, tilkalder denne en eller flere Syns- eller Skjønsmænd. Retten bestemmer Antallet, forsaavidt ingen særlig Forskrift herom er given.

Tilkaldelsen sker ved Rettens Udmeldelsesbeslutning, eller, hvis den Tilkaldte har en almindelig offentlig Bemyndigelse til Foretagelsen af saadant Syn eller Skjøn, ved Rettens til ham rettede Begjæring.

§ 150.

Personer, der vilde være udelukkede fra at handle som Dommere i Sagen, maa ikke tilkaldes som Syns- eller Skjønsmænd.

Skulle Syns- eller Skjønsmænd udmeldes,

kunne kun uberygtede Personer vælges, der høre til et Troessamfund, for hvilket en anvendelig Edsformular forefindes, eller højtidelig Forsikkring i Eds Sted er hjemlet, og som ikke vilde være udelukkede fra at edsæstes som Vidner.

§ 151.

Enhver, der er pligtig at vidne, er ogsaa pligtig at modtage Udmeldelse som Syns- eller Skjønsmand. Dog skulle de om Vidner givne Afstandsbestemmelser ikke være til Hinder for en Udmeldelse, som Forholdene findes at gjøre nødvendig.

Statens Embeds- og Bestillingsmænd fritages for Udmeldelse, naar de ved Skrivelse fra de dem foresatte Myndigheder oplyse, at de ikke have Tid, eller at Forretningens Foretagelse iøvrigt kommer i Strid med deres offentlige Pligter.

§ 152.

Forsaavidt Personer ere beskikkede med almindelig Bemyndigelse til Foretagelsen af visse Syn eller Skjøn, bør Andre kun udmeldes hertil, naar Henvendelse til hine vilde medføre en Forhaling, hvorved Øjemedet kunne forspildes, eller naar andre særegne Grunde gjøre det nødvendigt eller tilraadeligt.

Til Forretninger, ved hvilke der udkræves særegne videnskabelige Kundskaber eller Færdigheder, som forudsætte saadanne, bør i Reglen kun udmeldes Mænd, der ifølge offentlig Stilling eller dog ifølge offentlig aflagte Prøver maa ansees for duelige hertil.

Udkræves andre særegne Indsigter eller fagmæssige Færdigheder, bør i Reglen vælges Mænd, som ifølge Livsstilling eller sædvanligt Erhverv ere kyndige i de omspurgte Retninger.

Skal en Kvinde synes paa Legeme, bør i alle Tilfælde, hvor det til Øjemedets Opnaaelse er tilstrækkeligt, ærbare Kvinder dertil vælges; navnlig bør, hvor Spørgsmaal foreligger om Svangerskab eller Barnefødsel, istedenfor Læger Jordemødre benyttes, naar disse maa antages at have tilstrækkelig Indsigt til at afgive Erklæring om Spørgsmaalet.

§ 153.

Parterne kunne gjøre Henstillinger til Retten om Valget af Syns- eller Skjønsmændene; men Retten er ikke bunden herved. Førend en Udmeldelse finder Sted, skal Retten, forsaavidt det kan ske uden Fare for Øjemedet, meddele Parterne, hvilke Personer der agtes udmeldte, og give dem Lejlighed til i den Anledning at ytre sig.

§ 154.

Personer, som bo udenfor vedkommende Rets Embedsomraade, kunne kun udmeldes af denne, naar det er oplyst, at de ere villige til at efterkomme Udmeldelsen. Er dette ikke oplyst, og det, enten fordi der indenfor Retskredsen ikke findes sagkyndige Personer, som kunne benyttes, eller fordi den Ting, der er Gjenstand for Forretningen, er udenfor Retskredsen, findes nødvendigt eller hensigtsmæssigt, at Personer udenfor Retskredsen udmeldes, sker Udmeldelse efter Paalæg eller Begjæring ved den Undersøgelsesdommer, i hvis Kreds de, som ønskes udmeldte, bo.

§ 155.

Skal Forretningen foregaa under Dommerens Ledelse, maa Rettens Beslutning eller Begjæring, næst en almindelig Angivelse af Forretningens Øjemed, nævne Tid og Sted, naar og hvor Mændene skulle møde til Foretagelsen.

I andet Fald bør Beslutningen eller Begjæringen angive Forretningens Gjenstand og Øjemed nøjagtig og tydelig, forelægge bestemte Spørgsmaal til Besvarelse, samt være ledsaget af fornødne Oplysninger; tillige skal Fristen til Erklæringens Afgivelse angives.

Parterne kunne andrage paa, at opgivne Punkter inddrages under Forretningen.

§ 156.

Forretningen ledes ordentligvis af en Dommer. Udkræves fortsatte Jagttagelser eller Forsøg, inden Erklæring kan afgives, eller findes Forretningens Ledelse af en Dommer af andre Grunde uhensigtsmæssig eller ufornøden, foretages Forretningen af den eller de tilkaldte

Mænd efter den i Udmeldelsesbeslutningen eller Begjæringen givne Anvisning.

Naar Sømmelighedshensyn forbyde det, maa Dommeren ikke personlig overvære Forretningen.

§ 157.

Den Forretningen ledende Dommer paaminder Mændene om at gaa samvittighedsfuldt og upartisk tilværks, henleder deres Opmærksomhed paa, hvad det i Særdeleshed kommer an paa, og forelægger dem de Spørgsmaal, som skulle besvares.

Syns- eller Skjønsmændene kunne fordre Spørgsmaal forelagte den Sigtede eller Vidner angaaende Punkter, som ere af Vigtighed for deres Erklæring.

Om fornødent bør der gives Mændene Lejlighed til at gjøre sig bekjendt med Sagens Aktstykker.

Vil Forretningen medføre Tilintetgjørelse af eller Forandringer ved dens Gjenstand, bør saavidt mulig en Del af samme holdes udenfor Forretningen. Lader dette sig ikke gjøre, bør altid mindst to Syns- eller Skjønsmænd tilkaldes.

De gjældende Regler om visse Syns eller Skjøns Foretagelse blive staaende ved Magt, forsaavidt de ikke stride mod denne Lovs Forskrifter.

§ 158.

Forretningen afgives efter Rettens Beslutning enten i Form af en skriftlig Erklæring undertegnet af Syns- eller Skjønsmændene, som overgives til Retten, eller mundtlig til Retsbogen.

Ere Mændene ikke enige, bør det fremgaa af Erklæringen, af hvilken Anskuelse de enkelte Syns- eller Skjønsmænd ere.

De gjældende nærmere Regler om Formen for visse Erklæringers Afgivelse blive staaende ved Magt.

§ 159.

Syns- og Skjønsmændene ere pligtige for Retten at aflægge Ed paa deres Forretning samt at besvare de til dem i Anledning af de-

res Erklæring stillede Spørgsmaal. Er Forretningen foretagen af en dertil beskikket kollegial Myndighed, fyldestgjøres ovennævnte Forpligtelse derved, at et eller, navnlig naar der er Meningsforskjel, flere af dens Medlemmer efter Kollegiets Bestemmelse give Møde paa dets Vegne.

Edfæstelse finder udenfor Hovedforhandlingen kun Sted, naar Mændene ikke skulle indkaldes til eller befrygtes ikke at kunne møde under denne; to Retsvidner skulle i saa Fald saavidt mulig tilkaldes, naar en Retsskriver ikke er tilstede. Er Forretningen foretagen i Henhold til en almindelig Bemyndigelse, bortfalder Edsaflæggelsen. Eden gaar ud paa, at Forretningen er udført med Samvittighedsfuldhed og efter bedste Overbevisning; den aflægges før Erklæringens Afgivelse, eller hvis denne er afgiven tidligere, før dens Oplæsning.

Afhørelsen sker efter de om Vidner gjældende Regler; dog raadslaa Mændene i Reglen om Svaret, med mindre Retten beslutter, at de skulle afhøres enkeltvis.

§ 160.

Næst Forpligtelsen til efter Omstændighederne at udtale sig for den Dommer, som leder Forretningen, paahviler det Syns- og Skjønsmænd til Fyldestgjørelse af Bestemmelserne i §§ 158 og 159 efter lovlig Indkaldelse at give Møde for vedkommende Ret. Udenfor Hovedforhandlingen samt i Sager, der behandles ved Underretten, er Mødepligten begrænset paa samme Maade som for Vidner.

§ 161.

Findes den af Syns- eller Skjønsmænd afgivne Erklæring utydelig, ufuldstændig eller ubestemt, modsigende eller støttet paa urigtige eller ubeviste Forudsætninger, kan Retten paalægge dem at omgjøre eller fuldstændiggjøre Forretningen.

Kan et tilfredsstillende Resultat ikke opnaaes eller ventes ad denne Vej, eller findes der iøvrigt Grund dertil, kan Retten tilkalde andre Syns- eller Skjønsmænd til en ny Forretnings Foretagelse.

§ 162.

Imod Syns- eller Skjønsmænd, der uden lovligt Forfald udeblive, eller uden tilstrækkelig Grund forsømme at gjøre deres Forretning færdig, eller nægte at deltage i Forretningen eller ubeføjet vægre sig ved at efterkomme Rettens Paalæg om at omgjøre eller fuldstændiggjøre Forretningen, anvendes de i § 137, jfr. § 138, for Vidner bestemte Tvangsmidler med de Lempelser, som følge af Forholdets Natur. Imod Syns- eller Skjønsmænd, der nægte at afgive Erklæring eller at besvare de til dem angaaende Erklæringen i Retten stillede Spørgsmaal eller at aflægge Ed paa Forretningen, hvor Ed er foreskreven, komme Reglerne i § 145 til Anvendelse.

§ 163.

Til Understøttelse under Efterforskningen kan Politimesteren lade foretage Syns- eller Skjønsforretninger ved Mænd, som han selv tilkalder, samt afkræve disse ubeediget Erklæring angaaende Forretningens Resultat. Ere de Paagjældende ikke beskikkede med almindelig Bemyndigelse til Foretagelsen af saadant Syn eller Skjøn, ere de dog kun pligtige til at efterkomme Kaldelsen, naar Forretningen skal foretages og Erklæringen afgives i den Politikreds, i hvilken de bo. Udeblive eller vægre den eller de Tilkaldte sig ved at efterkomme Kaldelsen, kan en Bøde af indtil 10 Kr. til Politikassen paalægges dem, at udrede inden 8 Dage, forsaavidt ikke Klage fremsættes efter Regelen i § 226; iøvrigt kunne ingen Tvangsforanstaltninger træffes af Politimesteren.

Er Forretningens Gjenstand udsat for, eller vil Forretningen medføre dens Tilintetgjørelse eller saadanne Forandringer ved den, at Gjentagelse senere ikke vil kunne finde Sted, er Politimesteren dog kun berettiget til at tilkalde Syns- eller Skjønsmænd, naar Omstændighederne ikke tillade Opsættelse. Tillige har han i saadant Fald snarest mulig at henvende sig til Retten om Varetagelse af det videre Fornødne i Anledning af Forretningen. Den, der udebliver eller vægrer sig ved at efterkomme Kaldelsen under de nævnte Omstændigheder, kan om fornødent afhentes med Magt.

Jøvrigt komme de ovenfor givne Regler ogsaa til Anvendelse ved de i denne Paragraf ommeldte Forretninger med de Lempelser, som følge af Forholdets Natur.

§ 164.

For Syns- eller Skjønsforretninger, som ikke foretages ifølge Embedspligt, erholde Syns- og Skjønsmænd, forsaavidt det dem paalagte Hverv kræver deres Nærværelse mere en ½ Mil borte fra deres Hjem, i Vederlag for Befordring 1½ Kr. for hver løbende Mil samt derhos i Tærepenge 6 Kr. for hver Dag, de ere fraværende fra Hjemmet. Disse Ydelser eller, hvis de ikke kunne anslaaes bestemt, passende Forskud paa dem, skulle tilbydes forud. Syns- og Skjønsmænd have derhos Krav paa Godtgjørelse af havte Udlæg og paa sportelmæssig Betaling for deres Forretnings Udførelse. Har Forretningen udkrævet særlig Møje eller Tidsanvendelse, kan Rettens Formand forhøje Betalingen efter sit Skjøn.

Udenfor de omhandlede Betalinger maa Syns- og Skjønsmænd under den i Straffelovens § 117 bestemte Straf Intet modtage af Parterne for deres Forretning.

For Møder for Retten i Anledning af den foretagne Forretning erholde Mændene Godtgjørelse efter de for Vidner givne Regler.

§ 165.

De om Vidner givne Regler skulle med de Lempelser, der følge af Forholdets Natur, anvendes paa Syns- og Skjønsmænd, forsaavidt ovenstaaende Forskrifter ikke ere til Hinder derfor.

Kapitel IV.

Om den Sigtedes Indkaldelse for Retten, Anholdelse og Fængsling samt om Beslaglæggelse af dens Formue, som unddrager sig Forfølgning, m. V.

I.

Om den Sigtedes Indkaldelse for Retten.

§ 166.

Den Sigtede, som befinder sig paa fri Fod, er pligtig til efter lovlig Indkaldelse personlig at møde for Retten til Afhørelse

og iøvrigt, naar Loven kræver hans Nærværelse. Udeblivelse uden oplyst lovligt Forfald kan efter de nærmere i Loven givne Regler medføre Anholdelse, Fængsling, Beslaglæggelse af Formuen eller Sagens Paadømmelse i den Sigtedes Fraværelse.

§ 167.

Den Sigtede er ordentligvis pligtig at møde for den Ret, ved hvilken Sagen er anhængig. Udenfor Hovedforhandlingen samt i Sager, som det ifølge § 35 tilkommer Politimesteren eller ifølge § 39 Private at paatale, finder Undtagelse Sted under de i § 133 Nr. 2 og 3 nævnte Betingelser, naar den Sigtede andrager derpaa eller er udebleven. Fremdeles finder Undtagelse Sted under de i § 133 Nr. 4 nævnte Omstændigheder.

Retten bestemmer Indkaldelsesvarslet, hvor Loven ikke indeholder Forskrift.

§ 168.

Indkaldelsen sker, hvor den ikke er indeholdt i Berammelsen af Retsmødet, i Form af Tilsigelse, eller ved Indkaldelse til Møde under Hovedforhandling i Sager, som det tilkommer Statsanklageren at paatale, i Form af Stævning, og udgaar fra den Ret, for hvilken Mødet skal finde Sted.

Tilsigelsen eller Stævningen skal indeholde den Sigtedes Navn, og hvad der iøvrigt udkræves til hans nøjagtige Betegnelse, hans Bolig eller Opholdssted, fremdeles Angivelse af Sigtelsen, ved Indkaldelse til Hovedforhandling under Paaberaabelse af Anklagen og Henvisningsbeslutningen, og ellers med saadan Nøjagtighed, som Sagens Stilling tilsteder, endvidere Betegnelse af Retten, Mødets Tid og Sted, Varslet, som gives, samt Bemærkning om de Følger, som kunne ventes i Tilfælde af Udeblivelse uden oplyst lovligt Forfald.

II.

Om Anholdelse.

§ 169.

Naar en Mistænkt, som befinder sig paa fri Fod, er udebleven efter behørig Indkaldelse uden oplyst lovligt Forfald, kan Retten beslutte hans Anholdelse. I de Tilfælde, hvor der kan skrides til Paakjen-

delse, skjønt den Sigtede er udebleven ved Hovedforhandlingen, kan Anholdelse af denne Grund dog kun finde Sted, naar det i en efter Reglerne i § 95 ff. forkyndt Indkaldelse udtrykkelig er bemærket, at hans personlige Nærværelse findes nødvendig.

§ 170.

Uden foregaaende Indkaldelse kan Retten beslutte en Mistænkts Anholdelse:

1) naar den Paagjældende er en Person, der strejfer om uden Midler til lovligt Underhold, eller som ikke har Bolig eller dog varigere Ophold i Riget, eller er en Ubekjendt, om hvis Navn og Opholdssted ingen antagelige Oplysninger haves eller kunne fremskaffes;

og, forsaavidt Mistanken angaar et Forhold, som det ifølge Lovens almindelige Regel tilkommer Statsanklageren at forfølge,

2) naar det, skjønt Betingelserne for Affigelse af Fængslingskjendelse ikke fuldstændig ere tilstede, efter Omstændighederne skjønnes fornødent at sikre en Persons foreløbige Tilstedeblivelse og Afsondring fra Samkvem med Andre.

§ 171.

Finder Oprør eller den i Straffelovens § 168 ommeldte Forbrydelse Sted, eller udøves den i Straffelovens § 87 ommeldte Forbrydelse af en samlet Mængde, eller er Drab eller betydeligere Legemsbeskadigelse paafulgt i Slagsmaal, i hvilket Flere have deltaget, og Omstændighederne ikke umiskjendelig udpege den eller de Skyldige, kan Enhver, der træffes i den samlede Mængde eller indviklet i Slagsmaalet, og som ikke strax formaar at rense sig for Mistanken om strafbar Deltagelse, anholdes.

§ 172.

Anholdelsesbeslutningen tilføres Retsbogen strax eller, saa snart ske kan, med en saa nøjagtig Betegnelse af den Paagjældende som mulig samt Angivelse af Sigtelsens Gjenstand, i det Mindste i Almindelighed, og Grunden til Anholdelsen. Udskrift skal paa Forlangende meddeles den Anholdte inden 24 Timer.

§ 173.

Kan Paagribelsen strax iværksættes, gives der den Anholdte Meddelelse om de Punkter, som Beslutningen skal angive, efter Omstændighederne ved Oplæsning af det Retsbogen Tilsørte.

Kan Paagribelsen ikke ske strax, udfærdiges en skriftlig Ordre eller Udskrift af Retsbogen med Rettens Formands Underskrift, som overgives til Politiet til Iværksættelse og oplæses for den Anholdte ved Paagribelsen. Er den Paagjældendes Opholdssted ubekjendt, kan Politiet ved Indrykkelse i Polititidenden opfordre alle Politisvrigheder til efter Evne at sørge for Iværksættelsen.

§ 174.

Politiet kan under de i § 170, jfr. § 171, angivne Betingelser iværksætte Anholdelse for Forbrydelser, som ere offentlig Forfølgning undergivne, uden foregaaende Beslutning af Retten:

1) naar den Paagjældende træffes i Udførelsen eller paa friske Spor;
2) naar den Paagjældende træffes i Besiddelse af Gjenstande, som kjendelig henpege paa hans Skyld, eller lignende Omstændigheder gjøre ham i høj Grad mistænkt, og der derhos er Grund til at befrygte, at Ophold for at fremskaffe Rettens Beslutning vil forspilde Øjemedet.

Samme Myndighed, som Politiet har efter Reglen under Nr. 1, har ogsaa enhver Anden.

For Lovovertrædelser, der ere udelukkede fra offentlig Paatale, kan den vedkommende Private iværksætte Anholdelse, naar Fornærmeren træffes i Udførelsen eller paa friske Spor, og han derhos er en saadan Person, som § 170 Nr. 1 ommelder.

§ 175.

Ved en Anholdelses Iværksættelse skal der gaaes frem med saa megen Skaansel mod den Paagjældende, som Øjemedet tillader.

Gjenstande, som kunne benyttes til Vold eller Undvigelse, kunne fratages den Paagrebne, og personlig Ransagning finde Sted ved den, der er berettiget til Anholdelsen, naar der er Grund til at formode, at han har saadanne Gjenstande hos sig.

§ 176.

Ransagning af Hus for at eftersøge den som skal anholdes, kan foretages, naar der er Grund til at antage, at han holder sig skjult der, i Andenmands Hus dog kun under Betingelser, svarende til de i § 114 angivne, medmindre der efter Husets Bestemmelse tilstedes Enhver Adgang til det, eller Ransagningen omfatter en Samling af Huse, som udgjør en By eller en større afgrænset Del af en By eller et Sogn.

Saadan Ransagning kan foretages af Politiet uden Retskjendelse:

1) naar en Person eftersættes, der er truffen i Udførelsen af Forbrydelsen eller paa friske Spor, eller som er undvegen, efter at være paagreben;

2) og ellers, naar der er Grund til at antage, at Øjemedet vil forspildes, hvis Kjendelse skal afventes, og navnlig, at en blot Bevogtning af Huset saa længe vil være utilstrækkelig.

Udenfor disse Tilfælde udkræves Retskjendelse, medmindre den Paagjældende udtrykkelig fralalder Krav herpaa. Jøvrigt finde ved disse Ransagninger Reglerne i §§ 115—119 Anvendelse.

§ 177.

Enhver, der anholdes, skal senest inden 24 Timer, fra Paagribelsen at regne, stilles for Retten, medmindre han forinden løslades. Kan han ikke strax føres for Retten, sørger Politiet for den fornødne midlertidige Bevogtning paa den muligst lempelige Maade, og kun, naar han ikke paa anden Maade kan holdes affondret fra Andre, ved Hensættelse i Lokale for Varetægtsfanger. Er Anholdelsen iværksat af en Privat, og den Anholdte ikke strax kan føres for Retten, skal Anholderen uopholdelig foranstalte den Anholdte afleveret til Politiet, som afkræver Anholderen nøjagtig Forklaring om det Forefaldne og paalægger ham, hvis det ikke strax løslader den Anholdte, at møde ved Fremstillingen for Retten.

§ 178.

I Retsmødet skal Sag mod den Anholdte anhængiggjøres ved Begjæring om

Forundersøgelse eller Anklage (jfr. § 363), hvis dette ikke tidligere har fundet Sted. Den Anholdte høres strax om Sigtelsen og Anholdelsen. For det Tilfælde, at den Anholdte fremstilles for en anden Ret end den, som har taget Beslutning om Anholdelsen, maa der af denne være sørget for, at de fornødne Oplysninger staa til den Førstnævntes Raadighed, enten ved direkte Tilsendelse eller ved Overleverelse med fornødent Paalæg til den Politiembedsmand, som fik i Hverv at iværksætte Anholdelsen.

§ 179.

Har Anholdelse fundet Sted for en Handling, for hvilken Fængsling er udelukket, skal den Anholdte sættes paa fri Fod, naar det i §§ 177 og 178 ommeldte Retsmøde er sluttet, medmindre allerede i dette en Straf er idømt ham, som strax kan fuldbyrdes.

I andre Tilfælde kan Retten ved Retsmødets Slutning efter Forholdets Beskaffenhed

1) enten beslutte, at den Anholdte skal sættes paa fri Fod,

2) eller efter de nedenfor givne Regler afsige Kjendelse om Fængsling eller om Forholdsregler, som træde istedenfor Fængsling,

3) eller beslutte, at den Paagjældende foreløbig skal forblive under Anholdelse eller undergives anden midlertidig Forholdsregel.

§ 180.

Er en Person, som sigtes for en Handling, for hvilken Fængsling ikke er udelukket, enten uden foregaaende Anholdelse mødt eller afhørt for Retten eller som anholdt stillet for Retten, kan denne beslutte, at han foreløbig skal forblive under Anholdelse efter Retsmødets Slutning, naar der iøvrigt vilde være Hjemmel til at afsige Fængslingskjendelse, men dette ikke kan ske, fordi det endnu ikke har vist sig, om Mistanken er tilstrækkelig grundet, eller fordi vedkommende Ret ikke er kompetent til at afsige Fængslingskjendelse (§ 184).

Beslutningen afgives til Retsbogen under Iagttagelse af Reglerne i § 172; med Hensyn til Bevogtningen iagttages Reglen i § 177. Skal den Paagjældende henbringes til en anden Ret, sker dette ved Politiet; af Beslut-

ningen og de forudgaaede Forhandlinger tilstilles der den nævnte Ret Udskrift.

§ 181.

Senest inden 3 Dage skal enten den under Anholdelse Forblevne løslades eller Kjendelse afsiges om Fængsling eller anden endelig Forholdsregel.

Istedenfor den i § 180 nævnte Forholdsregel blive med tilsvarende Begrænsning de i § 190 ff. nævnte Forholdsregler og navnlig Løsladelse mod Sikkerhed, indtil endelig Bestemmelse træffes, at anvende under de der angivne Betingelser og nærmere Bestemmelser.

III.

Om Fængsling.

§ 182.

Ingen kan underkastes Fængsling for Handlinger, som kun kunne medføre Straf af Bøder eller simpelt Fængsel.

Fængsling kan kun finde Sted i Kraft af en Retskjendelse; en saadan kan først afsiges, efter at den Paagjældende er hørt for en Ret angaaende Sigtelsens Gjenstand, medmindre han unddrager sig Forfølgning ved Ophold i Udlandet.

§ 183.

Under de i § 182 angivne Forudsætninger kan Fængsling af en Mistænkt besluttes af Retten:

1) ved Forbrydelser, som det efter § 35 tilkommer Politimesteren eller efter § 39 en Privat at paatale, naar den Mistænkte er en Person, der strejfer om uden Midler til lovligt Underhold, eller som ikke har Bolig eller dog varigere Ophold i Riget, eller er en Ubekjendt, om hvis Navn og Opholdssted ingen antagelige Oplysninger haves eller kunne fremskaffes;

samt ved andre Forbrydelser,

2) naar der enten paa Grund af de under Nr. 1 angivne Omstændigheder eller iøvrigt paa Grund af Sagens Beskaffenhed og den

Mistænktes Forhold er Grund til at frygte, at han vil unddrage sig Ansvaret ved Flugt eller Forstikkelse;

3) eller der efter Sagens Omstændigheder er Grund til at antage, at han vil bestræbe sig for at gjøre Undersøgelsen frugtesløs ved Fjernelse af Gjerningens Spor, Aftale med Medsigtede eller Vidner eller paa anden lignende Maade;

endvidere

4) for at forhindre, at en Person, som sigtes for det i Straffelovens § 299 omnevnte Forhold, skal bringe sin Trusel til Udførelse.

§ 184.

Fængslingskjendelse afsiges af den Ret, for hvilken Sagen er anhængig. Er en Anholdt ikke fremstillet for denne Ret, og der er Grund til at frygte for, at han ikke saa betimelig kan henføres til samme, at Kjendelsen kan blive afsagt der inden Udløbet af den Frist, i hvilken en Person kan forblive under Anholdelse, afsiges Kjendelsen af den Undersøgelsesdommer, for hvilken den Anholdte er fremstillet; af Kjendelsen og de i den Anledning stedfundne Forhandlinger tilstilles der i saa Fald den Ret, ved hvilken Sagen svæver, Udskrift.

§ 185.

Fængslingskjendelsen skal indeholde den Sigtedes Navn og den iøvrigt muligst nøjagtige Betegnelse af ham, samt være ledsaget af Grunde, i hvilke Sigtelsens Gjenstand og Henvisning til det eller de Lovbud, hvorunder Sigtelsen falder, samt til den Bestemmelse, som i det givne Tilfælde hjemler Fængslingen, skal indeholdes. Udskrift meddeles paa Forlangende den Fængslede inden 24 Timer.

§ 186.

Er den Sigtede tilstede i Retten ved Fænglingskjendelsens Afsigelse, oplæses denne for ham.

Er den Sigtede ikke tilstede, udfærdiges en Udskrift af Retsbogen med Rettens Formands Underskrift, som overgives Politiet til Iværksættelse. Ved denne finde

Reglerne i §§ 173, 175 og 176 tilsvarende Anvendelse.

§ 187.

Er Fængslingskjendelsen afsagt, uden at den Fængslede har været hørt angaaende Sigtelsen, skal Afhørelse for Retten finde Sted inden 24 Timer efter Paagribelsen eller Indbringelsen i Riget, jfr. § 178. Iøvrigt finder Afhørelse af den Fængslede Sted, naar de almindelige Regler medføre det.

Den Fængslede hensættes i Varetægtsfængslet paa det Sted, hvor Sagen er anhængig. Om hans Henbringelse til Varetægtsfængslet paa et andet Sted, hvor Sagen senere anhængiggjøres, tager vedkommende Rets Formand Beslutning.

§ 188.

Den Fængslede er undergiven de Indskrænkninger, som ere nødvendige til Sikring af Fængslingens Øjemed eller til Opretholdelse af Fængselsordenen. Særlig fastsættes følgende Regler med Hensyn til den Sigtedes Behandling:

1) Hvorvidt Andre end de ved Fængslet Ansatte skulle have Adgang til Fangen, beror paa Rettens Formand, jfr. dog med Hensyn til Forsvarere §§ 47 og 57. Tilladelse til, med de Indskrænkninger, som Fængselsordenen kræver, og under saadant Opsyn, som Rettens Formand finder fornødent, at modtage Besøg af en Læge eller Præst efter eget Valg, af Slægtninge eller af Personer, som staa i Forretningsforhold til Fangen, eller med hvem han ønsker at raadføre sig, bør kun nægtes, naar Omstændighederne give Grund til at frygte, at deraf vil opstaa Skade for Undersøgelsen.

2) Om det skal tillades Fangen at afsende og modtage Breve, beror paa Rettens Formand, jfr. dog med Hensyn til Forsvarere §§ 47 og 57. Tilladelse bør kun nægtes, naar Rettens Formand, efter at have læst Brevet, finder enten, at der kan være Grund til at befrygte, at dets Afsendelse eller Udlevering vil være til Skade for Undersøgelsen, eller at dets Afsendelse vilde indeholde et Retsbrud. Afsendelse af lukkede Skrivelser til Ret eller Øvrighed kan ikke nægtes Fangen.

3) Varetægtsfanger have Ret til at sysselsætte sig, dog med de Begrænsninger, som følge af Fængslingens Øjemed og Fængselsordenen. Denne Ret kan kun betages en Fange, naar han har forskyldt det som disciplinær Straf.

4) Legemlig Revselse maa ikke anvendes som disciplinær Straf paa Varetægtsfanger.

5) Hverken Arrestforvareren eller andre Personer maa benyttes til at udforske Fangen.

Nærmere Regler om Fængselsordenen fastsættes ved kongelig Anordning under Jagttagelse af det i nærværende Paragraf Foreskrevne.

§ 189.

Den anordnede Fængsling bortfalder, naar Forfølgning frafaldes, eller den Sigtede frifindes, og der ikke er anden af den endte Sag uafhængig Grund til at holde ham fængslet.

Fængslingen ophæves ved Rettens Beslutning, naar i Løbet af Undersøgelsen de Grunde, hvorpaa den støttedes, bortfalde, og Grunde til Fængsling ved en ny Kjendelse ikke ere forhaanden. Navnlig bør den paa § 183 Nr. 3 støttede Fængsling ophæves, saasnart Undersøgelsen i paagjældende Retning er sikret, i hvilken Henseende det Fornødne snarest mulig skal iværksættes.

De med Hensyn til Fængslingens Ophør fornødne Afgjørelser og Forholdsregler træffes af den Ret, for hvilken Sagen er eller var anhængig.

§ 190.

Er den Sigtede under 18 Aar, skal Retten, forsaavidt det efter Sigtelsens Gjenstand, den Sigtedes Personlighed og de forhaandenværende Forhold lader sig gjøre, istedenfor Fængsling beslutte, at han sættes under Tilsyn af paalidelige Personer, Forældre eller Andre. Naar Forældre eller Andre fremsætte Ønske om, at en saadan Sigtet maa betroes til deres Tilsyn, kan Retten, om det findes nødvendigt, knytte Indvilgelse heri til den Betingelse, at Sikkerhed stilles af de Paagjældende overensstemmende med Reglerne i §§ 191 og 192.

I andre Tilfælde skal, hvor Saadant maa ansees for tilstrækkeligt til Formaalets Opnaaelse, istedenfor Fængsling efter Rettens Beslutning træde Bevogtning i Hjemmet paa

den Sigtedes Bekostning efter Sikkerhedsstillelse for det hertil sandsynlig medgaaende Beløb, Tilhold om ikke uden Dommerens Tilladelse at forlade et anvist Opholdssted eller en bestemt Kreds, Paalæg om til bestemte Tider at fremstille sig for Politiet, Beslagtøggelse af Pas eller andre Legitimationsdokumenter, samt Løsladelse mod Sikkerhed efter de nærmere Regler i efterfølgende Paragrafer.

§ 191.

Løsladelse mod Sikkerhed kan ikke finde Sted, naar den i § 183 Nr. 3 nævnte Fængslingsgrund er forhaanden.

I de i § 183 Nr. 1 og 2 nævnte Tilfælde skal Fritagelse for Fængsling tilstedes, naar Formaalet maa antages tilstrækkelig betrygget ved, at Sikkerhed stilles for, at den Sigtede vil møde i Retten til enhver Forhandling i Sagen efter behørig Indkaldelse, samt indfinde sig til Dommens Fuldbyrdelse, hvis den gaar ham imod; det paahviler den Sigtede i saa Fald at opgive Bolig eller Opholdssted i Kongeriget, hvor alle Forkyndelser til ham kunne ske.

I det i § 183 Nr. 4 ommeldte Tilfælde tilstedes Fritagelse for Fængsling, naar det findes tilstrækkeligt, at Sikkerhed stilles for, at den Sigtede vil undlade den Virksomhed, som frygtes, indtil Dommen, hvis den gaar ham imod, kan fuldbyrdes.

§ 192.

Retten fastsætter Sikkerhedssummens Størrelse. Herved tages efter Tilfældenes Forskjellighed Hensyn til den sandsynlige Straf, til Beskaffenheden af den Virksomhed, som frygtes, til den sandsynlige Udgift og Besvær, som et Brud paa den overtagne Forpligtelse vil medføre, samt til den Sigtedes Forhold og den Sikkerhedsstillendes Formue.

For Summens Betaling i Tilfælde af dens Forbrydelse stilles Sikkerhed ved Overleverelse af rede Penge eller sikre Værdipapirer efter Dagens Kurs, hvilke, naar det forlanges eller af Dommeren findes hensigtsmæssigt, blive at opbevare i Nationalbanken eller vedkommende Amtstue, eller derved, at tvende i Kongeriget bosatte vederhæftige Personer gaa i Bor-

gen som Selvskyldnere, Een for Begge og Begge for Een. Den, der tilbyder sig som Borgen, skal paa Forlangende godtgjøre sin Vederhæftighed.

§ 193.

Er Sikkerhed stillet for en Sigtets Møde, forbrydes Beløbet til Statskassen, naar den Paagjældende udeblivver uden at være forhindret ved lovligt Forfald, hvilket det paahviler den Sigtede i rette Tid at oplyse. Om Forbrydelsen afsiger Retten Kjendelse; oplyser den Sigtede senere, at han ved lovligt Forfald var forhindret i at møde og tillige, at det ikke var ham muligt i rette Tid at oplyse Saadant, ophæver Retten sin Kjendelse.

Fremstiller den Sigtede sig frivillig inden 14 Dage, efter at han skulde være mødt, eller fremstille de Personer, som ere gaaede i Borgen, den udeblevne Sigtede for Retten inden 14 Dage, efterat de ere underrettede om Udeblivelsen, eller meddeles der af dem inden den nævnte Frist saadanne Oplysninger, ved Hjælp af hvilke det lykkes at paagribe den Udeblevne, kan Retten indrømme Fritagelse for Sikkerhedssummens Forbrydelse, ganske eller for en Del; dog hæfter den altid for alle ved Udeblivelsen foranledigede Bekostninger.

Er Sikkerhed stillet for Undladelsen af en vis Virksomhed, forbrydes Beløbet, naar den Sigtede foretager nogen Handling, der sigter til at forberede eller udføre hin Virksomhed. Beløbet hæfter i dette Tilfælde ogsaa for den Erstatning eller Godtgjørelse, som det ifølge slig Virksomhed maatte paahvile ham at udrede.

§ 194.

Indtræde Omstændigheder, der vise, at en Forholdsregel, som Retten har besluttet istedenfor Fængsling, er utilstrækkelig, træffer Retten ved Kjendelse den efter de forandrede Forholds Krav fornødne Bestemmelse, saasom om Fængsling eller om Hensættelse under andre Personers Tilsyn, eller om yderligere Indskrænkninger i den indrømmede Frihed, eller om Forhøjelse af Sikkerhedssummen eller om ny Sikkerhedsstillelse.

§ 195.

Forholdsregler, som af Retten ere anordnede istedenfor Fængsling, bortfalde eller ophæves i de samme Tilfælde som Fængslingen.

Fremdeles ophører en stillet Sikkerhed at hæfte, naar i Medfør af § 194 Fængsling finder Sted, eller naar en Sigtet under 18 Aar sættes under andet Tilsyn end den Persons, hvem han mod Sikkerhed var betroet, samt naar den i Overensstemmelse med § 191 paatagne Forpligtelse er opfyldt, eller naar den, der er gaaet i Borgen, ved at fremstille den Sigtede for Retten opsiger sit Forløfte.

§ 196.

Afgjørelser og Foranstaltninger med Hensyn til Forholdsregler, som træde istedenfor Fængsling, træffes af den Ret, der efter §§ 184 og 189 tager Beslutning om Fængsling og dens Ophør.

IV.

Om Beslaglæggelse paa dens Formue som unddrager sig Forfølgning, samt om Sagens Paadømmelse i den Sigtedes Fraværelse.

§ 197.

Naar der i en under Landsretten hørende Sag er rejst Anklage, som af Retten er bleven henvist til Hovedforhandling, men den Sigtede har unddraget sig Sagens videre Forfølgning, kan Retten paa Anklagerens Begjæring og, efter at Forsvareren er hørt, ved Kjendelse bestemme, at der skal lægges Beslag paa den Formue, som han maatte besidde eller erhverve i Riget. Kjendelsen forkyndes overensstemmende med Reglerne i § 102.

Beror Afgjørelsen af, om Sagen skulde paadømmes ved Landsretten, paa Størrelsen af den i det givne Tilfælde forskyldte Straf, kan Retten kun træffe en saadan Bestemmelse, naar den finder Anklagerens Skjøn om Straffen hjemlet ved det Foreliggende.

Oplyses det senere, at det var den Sigtede umuligt at møde, kan Retten ophæve Be-

slaglæggelsen for et bestemt med Hensyn til den oplyste Undskyldningsgrund afpasset Tidsrum.

§ 198.

Retten drager Omsorg for, at der beskikkes en Værge til at bestyre den beslaglagte Formue efter de Regler, som gjælde om bortebleune Personers Formue. Værgen har at afgive Løfte om ikke at lade den Sigtede tilflyde nogen Indtægt af Formuen. Om Ægtefælles og Børns Underholdning af Formuen gjælde den almindelige Lovgivnings Regler.

Den Sigtede bliver fra det Øjeblik, Kjendelsen er afsagt, uberettiget til at forflytte eller ved Retshandler at raade over nogen Del af den beslaglagte Formue, sidste Villiesbestemmelser dog derunder ikke indbefattede. For at denne Virkning af Beslaglæggelsen skal kunne gjøres gjældende overfor en godtroende Trediemand, saaledes at de foretagne Retshandler tabe Gyldighed, bliver at iagttage, hvad der i Loven om den borgerlige Retspleje er foreskrevet med Hensyn til Arrest paa Gods.

§ 199.

Beslaglæggelsen ophører:

1) naar den Sigtede fremstiller sig for Retten eller paagribes;

2) naar Formuen paa Grund af den Sigtedes Død eller ifølge de i Fdg. 11. Sept. 1839 foreskrevne Regler tilfalder hans Arvinger;

3) naar Anklagen frafaldes eller Sagen ved Rettens Kjendelse hæves.

Den Ret, som har besluttet Beslaglæggelsen, tager Beslutning om Ophøret i de forannævnte Tilfælde; Formuen med de under Beslaglæggelsen vundne Indtægter og efter Fradrag af de havte Udgifter udleveres derefter til den Sigtede, eller henholdsvis Arvingerne.

§ 200.

I den Sigtedes Fraværelse kan ordentligvis ingen Hovedforhandling finde Sted. Kan den Sigtede ikke skaffes tilstede, kan Anklagen vel henvises til Hovedforhandling,

men uden at denne berammes; er dette alt sket, udsættes Sagen; dog bør Sagens Fremme mod Medsigtede derved intet Ophold lide. Opstaar der Fare for, at Beviser ved Hovedforhandlingens Udsættelse af den foranførte Grund vilde gaa tabt, eller at de ved senere Benyttelse vilde give et mindre sikkert Resultat, kunne de efter Rettens Beslutning føres udenfor Hovedforhandlingen.

I Sager, som det ifølge § 35 tilkommer Politimesteren eller ifølge § 39 Private at paatale, kan, naar den Sigtede udebliver uden oplyst lovligt Forfald, og Dommeren ikke finder hans personlige Nærværelse nødvendig, Hovedforhandling finde Sted (§§ 366 og 451).

Kapitel V.

Om Afhørelse af den Sigtede og af en privat Anklager.

§ 201.

Enhver Sigtet, som indkaldes eller fremstilles for Retten til Afhørelse, skal høres angaaende Sigtelsen og de mod ham fremførte Beviser.

Den Sigtedes Begjæring om at afgive Forklaring for Retten skal altid tages til Følge (jfr. § 167).

§ 202.

Førend videre Afhørelse finder Sted, adspørges den Sigtede af Rettens Formand om Navn, Alder, Bopæl, Stilling og, hvad der iøvrigt maatte findes fornødent for at forvisse sig om hans Identitet, samt gjøres bekjendt med den mod ham rettede Sigtelse.

§ 203.

Den Sigtede opfordres af Dommeren til at udtale sig angaaende de Kjendsgjerninger, som udgjøre Sigtelsens Gjenstand. Endvidere opfordrer Dommeren den Sigtede til at ud-

tale sig om de ved Vidneforklaringerne samt i andre Maader mod ham fremkomne Beviligheder. Forsaavidt det imod den Sigtede Fremkomne eller den Sigtedes egne Udtalelser dertil give Anledning, kan Dommeren rette Spørgsmaal til ham angaaende enkelte Punkter.

Den Sigtedes Afhørelse maa ikke forlænges i det Øjemed at fremskaffe Tilstaaelse.

§ 204.

Saalænge den Sigtede er tilstede i Retten, skal han være fri for Baand og Tvang.

Under Afhørelsen skal Dommeren tiltale den Sigtede uden Vrede eller Haan.

Spørgsmaalene, som rettes til den Sigtede, skulle være bestemte, tydelige og saaledes stillede, at det er ham klart, hvad han bekræfter eller benægter med sit Svar.

Intet Spørgsmaal maa stilles saaledes, at Noget, der er benægtet eller ikke vedgaaet af den Sigtede, forudsættes som tilstaaet.

Løfter, urigtige Foregivender, Trusler og andre Tvangsmidler maa ikke anvendes for at bevæge den Sigtede til Tilstaaelse eller anden Udtalelse af bestemt Indhold.

Det er ikke den Sigtede tilladt at raadføre sig med en Forsvarer angaaende den umiddelbare Besvarelse af de ham gjorte Spørgsmaal.

§ 205.

Mod en Sigtet, der vægrer sig ved at svare, være sig i det Hele eller paa enkelte Spørgsmaal, eller som hindrer Afhørelsen ved forstilt Affindighed eller paa lignende Maade, maa ingen Tvang anvendes.

Skjønnes det, at den Sigtedes forannævnte Forhold vil medføre Sagens Forhaling eller vanskeliggjøre Forsvaret, skal Dommeren gjøre den Sigtede opmærksom herpaa, se endvidere §§ 367 og 453.

§ 206.

Afhørelse af den, der som privat Anklager forfølger en Straffesag, finder Sted, naar Retten finder det nyttigt til Sagens Oplys-

ning. Afhørelsen sker for den Ret, ved hvilken Sagen er anhængig, dog at Undtagelse finder Sted under de i § 133 Nr. 2—4 nævnte Betingelser. Om Indkaldelsen og Afhørelsen gjælde med fornødne Lempelser Reglerne i §§ 135 og 143—145; Edfæstelse finder ikke Sted. Udebliver Anklageren uden oplyst lovligt Forfald, eller vægrer han sig ved at svare, ansees han at frafalde Anklagen.

Lignende Regler gjælde ogsaa om den Forurettede, der forfølger et Erstatningskrav under Sagen, med Hensyn til dette Krav. Forsaavidt Udeblivelsen eller Vægringen her ikke medfører, at Paakjendelse ej kan finde Sted (§ 460), kan Retten fortolke den paa den for den Sigtede gunstigste Maade og navnlig henholde sig til dennes Forklaring.

Kapitel VI.

Om Beslaglæggelse paa den Mistænktes Gods for Omkostninger og Erstatning samt om Forbud.

§ 207.

Beslaglæggelse paa en Mistænkts Gods til Sikkerhed for Sagens Omkostninger og Erstatningsansvar kan finde Sted ifølge Rettens Kjendelse, paa Andragende af Anklageren eller henholdsvis den ved Forbrydelsen Forurettede.

Begjærer en privat Anklager Beslaglæggelse, kan Sikkerhedsstillelse kræves efter de i Loven om den borgerlige Retspleje givne Regler om Arrest paa Gods.

Beslaglæggelsen medfører de samme Retsvirkninger som Arrest paa Gods ifølge Loven om den borgerlige Retspleje.

§ 208.

Beslaglæggelsen iværksættes af Dommeren; er Beslutningen tagen af en Landsret, iværksættes den efter Paalæg af denne ved Undersøgelsesdommeren. Med Hensyn til Iværksættelsen samt de Forholdsregler, som blive at træffe for at sikre Beslaglæggelsens Retsvirkninger, gjælde med fornødne Lempelser de i Loven om den bor-

gerlige Retspleje givne Regler om Arrest paa Gods.

§ 209.

Beslaglæggelsen bortfalder, naar Forfølgning frafaldes, eller den Sigtede frifindes, og den ophæves, naar den paa Grund af senere fremsatte Indsigelser eller senere indtrufne Omstændigheder findes ikke at have Hjemmel. Beslutninger og Forholdsregler med Hensyn til Beslaglæggelsens Ophør træffes af den Ret, for hvilken Sagen er eller var anhængig. Med Hensyn til Krav paa Erstatning for Beslaglæglæggelsen finde Reglerne i Lov om den borgerlige Retspleje om Arrest paa Gods Anvendelse med fornødne Lempelser.

§ 210.

Med Hensyn til foreløbigt Forbud mod Foreninger i Henhold til Grl. af 28. Juli 1866 § 87, bliver det paa det nævnte Sted i Grundloven Foreskrevne at iagttage.

Forbud mod Udbredelse af Skrifter, som efter Justitsministerens Befaling forfølges i Henhold til Lov af 3die Jan. 1851 §§ 14 og 15, besluttes og iværksættes paa Statsanklagerens Andragende af Undersøgelsesdommeren. Sag i den Anledning skal anlægges inden en Uge. Forbudet bortfalder, naar Forfølgning ikke iværksættes inden den foreskrevne Frist, eller naar den frafaldes. Den i Lov af 3die Jan. 1851 § 14 fastsatte Straf for Dommens Overtrædelse gjælder ogsaa for Overtrædelse af det foreløbige Forbud.

Tredie Afsnit.

Om Undersøgelsen, førend Anklage er rejst, i Sager, som forfølges af Statsanklageren eller Politiet.

Kapitel I.

Om Efterforskningen.

§ 211.

Det paahviler Politiembedsmanden at efterforske alle strafbare Handlinger, hvis Paatale

tilkommer det Offentlige. Han træder i saa Henseende i Virksomhed af egen Drift, naar Betingelserne iøvrigt ere tilstede, uden at afvente Paalæg af nogen overordnet Myndighed.

Statsanklageren fører udenfor Kjøbenhavn Overtilsyn med Politiets Efterforskning af de Forbrydelser, hvis Paatale hører under hans Virkekreds. Ligesom han som Følge heraf kan give Politiet almindelige Forskrifter, saaledes kan han ogsaa i de enkelte Tilfælde begjære Oplysninger, stille Forlangender og, naar særegne Omstændigheder maatte opfordre dertil, selv handle i Politimesterens Sted. Det paahviler Politimesteren at gjøre Indberetning maanedlig til Statsanklageren om alle foretagne Efterforskninger, endvidere naar tvivlsomme eller særdeles vigtige Spørgsmaal opstaa under Efterforskningen, samt iøvrigt naar det fordres.

Politidirektøren i Kjøbenhavn, der i sin Efterforskningsvirksomhed er Justitsministeren umiddelbart underordnet, er pligtig at efterkomme alle lovlige Begjæringer af Statsanklageren, vedrørende Efterforskningen af de under Sidstnævntes Virkekreds hørende Forbrydelser, samt at meddele de herhenhørende Oplysninger, som denne begjærer; i særlige Tilfælde kan Statsanklageren med Justitsministerens Billigelse overtage Ledelsen af Efterforskningen, og det underordnede Politi staar da i fornødent Omfang under hans Befaling.

Retshandlinger i Efterforskningens Interesse, der ikke taale Opsættelse, blive at foretage af Undersøgelsesdommeren uden at afvente Begjæring. Fornøden Meddelelse til Politimesteren bør i saadant Fald uopholdelig finde Sted.

§ 212.

Efterforskningen bør paabegyndes, saasnart vedkommende Embedsmand enten ved egen Iagttagelse eller ved Anmeldelse fra en offentlig Myndighed eller fra Private eller paa anden Maade faar Grund til at antage, at en Forbrydelse er begaaet, eller faar Kundskab om Begivenheder, som vække Mistanke om, at en Forbrydelse er begaaet, eller i Anledning af hvilke visse Efterforskningsskridt ere paabudte.

§ 213.

Offentlige Myndigheder, derunder Dom-

stolene, ere pligtige at gjøre Meddelelse, ledsaget af fornødne Oplysninger, til Politimesteren, naar Omstændigheder, som give Grund til at antage, at en Forbrydelse er begaaet, komme til deres embedsmæssige Kundskab.

Det paahviler særlig under saadanne Omstændigheder Skifteretten i et Konkursbo at fremsende Gjenpart af den i Lov om den borgerlige Retspleje omhandlede Indberetning af Kurator eller handelskyndige Revisorer i Konkursboer.

§ 214.

Anmeldelse fra Private om formentlig begaaede Forbrydelser eller om Forhold, der vække Mistanke om, at en Forbrydelse er begaaet, gjøres ordentligvis til Politiet. Dog blive de ogsaa at modtage af Statsanklageren og i paatrængende Tilfælde af Undersøgelsesdommeren, som da snarest mulig tilstiller Politimesteren samme.

Anmeldelsen kan gjøres skriftlig eller mundtlig; i sidste Fald skal af den, som modtager Anmeldelsen, skriftlig Beretning optages.

§ 215.

Forklaring skal afkræves Anmelderen om alle Omstændigheder, som ere af Indflydelse paa Anmeldelsens Sandsynlighed og hans personlige Troværdighed, samt angaaende de mulig forhaandenværende Bevismidler; efter Omstændighederne kan han ogsaa udspørges om Beweggrunden til Anmeldelsen og erindres om Straffen for falsk Angivelse.

Findes det fornødent, kan Anmelderen ved Begjæring til Undersøgelsesdommeren foranlediges afhørt for Retten, inden videre Skridt foretages.

§ 216.

Er Sagens Paatale afhængig af Justitsministerens Befaling eller af en Opfordring fra en særlig offentlig Myndighed (jfr. § 36), skal Politimesteren bringe de ham tilkomne Oplysninger henholdsvis til Statsanklagerens eller den særlige Myndigheds Kundskab, men iøvrigt ikke foretage yderligere Efterforskninger, førend Vedkommendes Befaling eller Opfordring foreligger.

Er en Handling, hvis offentlige Forfølg-

ning er betinget af en Privats Begjæring, kommen til Politimesterens Kundskab, men der er Grund til at antage, at den er den paagjældende Private ubekjendt, kan han gjøre Meddelelse til denne, men foretager iøvrigt ingen Efterforskning, førend Begjæringen foreligger. Denne maa fremsættes udtrykkelig under Iagttagelse af Reglen i § 214. Indeholder en af den Private indgiven Anmeldelse om Forbrydelsen ingen saadan Begjæring, skal han foranlediges til at afgive den fornødne Erklæring.

Ovenstaaende Regler udelukke dog ikke, at uopsættelige Efterforskningsskridt foretages, førend Befalingen, Opfordringen eller Begjæringen foreligger, under de i § 36 angivne Betingelser.

§ 217.

Finder Politimesteren, at der mangler Grund til at foretage videre Skridt i Anledning af en indgiven Anmeldelse eller en fremsat Begjæring om Forfølgning, skal han paa Forlangende meddele en skriftlig Erklæring om sin Vægring, og om denne er grundet paa, at den formentlige Lovovertrædelse ikke antages at være Gjenstand for offentlig Forfølgning, eller paa Anmeldelsens utilstrækkelige Grundlag.

Den, som har indgivet Anmeldelsen eller fremsat Begjæringen, kan derefter henvende sig til den overordnede Myndighed med Andragende om, at det maa blive paalagt Vedkommende at træde i Virksomhed.

§ 218.

Efterforskningen skal rettes paa at fremskaffe saadanne Oplysninger om Gjerningen og den eller de formentlig Skyldige, som ere tilstrækkelige til at bestemme, om Forfølgning ved Domstolene mod en bestemt Person skal begynde, være sig ved Begjæring om Forundersøgelse eller ved Anklage for den dømmende Ret.

Saa bør og iøvrigt alle Oplysninger erhverves og Foranstaltninger træffes, som skjønnes nødvendige eller tjenlige til at forberede Sagens Behandling ved Retten.

§ 219.

Til Opnaaelse af Efterforskningens Øjemed

er Politimesteren berettiget til under de Betingelser og med de nærmere Bestemmelser, som herom i det Foregaaende ere fastsatte, at foretage Ransagninger og Beslaglæggelser, fordre Oplysninger af offentlige Myndigheder, indkalde Vidner, foretage Besigtigelser, lade foretage Syn og Skjøn, anholde Mistænkte m. v.

Kræver Loven i Anledning af en saaledes truffen Foranstaltning en efterfølgende Henvendelse til Retten, paahviler det den paagjældende Embedsmand at sørge for, at denne finder Sted paa lovbefalet Maade.

Om de foretagne Efterforskningshandlinger optages skriftlig Beretning.

§ 220.

Skjønner Politimesteren enten strax eller i Løbet af Efterforskningen, at der vil blive Spørgsmaal om at undlade Paatale i Medfør af § 37, forelægger han de fremkomne Oplysninger for Statsanklageren og standser alle ikke uopsættelige Efterforskningsskridt, indtil Statsanklagerens Beslutning foreligger.

§ 221.

Finder Politimesteren (jfr. § 211), at der til Efterforskningens Fremme bør træffes Foranstaltninger, som det overhovedet eller under de givne Omstændigheder ligger udenfor hans Myndighed selv at træffe, er han berettiget til herom at rette Andragende til Undersøgelsesdommeren. Det Samme gjælder, naar det iøvrigt findes hensigtsmæssigt, at Vidner afhøres for Retten, eller at Besigtigelser og Syn eller Skjøn foretages ved Rettens Hjælp.

Undersøgelsesdommeren er pligtig at tage Andragendet til Følge, naar de i Loven foreskrevne Betingelser findes at foreligge.

Retshandlinger mod en Mistænkt kunne kun begjæres i Forbindelse med Andragende om Forundersøgelse eller Anklage.

Naar den begjærte Retshandling har fundet Sted, ophører Undersøgelsesdommerens Virksomhed.

§ 222.

De under Efterforskningen forefaldende Retsmøder ere ikke offentlige.

Med Hensyn til Undersøgelsesdommerens Virksomhed under Efterforskningen finde de i §§ 232—239 givne Regler Anvendelse, forsaavidt det ikke udelukkes ved Forholdets Natur.

Udskrift af det i Retsmøderne Foregaaede meddeles Politimesteren og paa Begjæring Statsanklageren.

§ 223.

Tages den Begjæring eller Opfordring, af hvilken en offentlig Forfølgning er afhængig, tilbage, eller befales det af overordnet Myndighed, henlægges Sagen med Vedtegning af Grunden. Har Politimesteren i en Sag, der hører under Statsanklagerens Virkekreds, ikke faaet Meddelelse om den Sagens Henlæggelse foranledigende Omstændighed fra Statsanklageren, gjør han Indberetning til denne derom.

§ 224.

Findes Efterforskningens Øjemed at være opnaaet, tager vedkommende Embedsmand Beslutning om Sagens Forfølgning ved Retten i Overensstemmelse med de i det Følgende givne Regler eller om Efterforskningens Afslutning ved Sagens Henlæggelse. Henlægges Sagen, vedtegnes Grunden.

Er Politimesteren paataleberettiget i Henhold til § 35, tilkommer det ham at tage de ovenmeldte Beslutninger. Hører Sagen under Statsanklagerens Virkekreds, har Politimesteren at andrage paa Forundersøgelse, naar han ifølge Efterforskningens Resultat finder Anledning dertil, og gjør derom Indberetning til Statsanklageren; ellers indsender han Sagen til Statsanklageren, der tager fornøden Beslutning om yderligere Efterforskning, Begjæring af Forundersøgelse, Anklage eller Sagens Henlæggelse.

§ 225.

Efterforskningen fortsættes, efter at Sagen er indbragt for Retten, naar Omstændighederne opfordre dertil. Under den fortsatte Efterforskning kunne efter Begjæring, eller i paatrængende Tilfælde uden en saadan, Retshandlinger foretages af en Undersøgelsesdommer, naar Forholdene ikke tilstede at afvente den Rets Beslutning, ved hvilken Sagen er anhængig.

§ 226.

For strafbare Handlinger eller Undladelser, hvori Statsanklageren eller Politiets Embeds- eller Bestillingsmænd maatte gjøre sig skyldige under Efterforskningen, ifalde de Ansvar efter Lovgivningens Regler.

Klage over de efter Lovgivningen strafbare Myndigheds Misbrug kan af den Forurettede fremsættes for Undersøgelsesdommeren i den Kreds, hvor den paaklagede Handling har fundet Sted, eller for den Ret, hvis Virksomhed mod Klageren af vedkommende Embedsmand paakaldes, eller for hvilken Sag om Forbrydelsen af det Offentlige anhængiggjøres.

Finder Retten, efter at have hørt den paagjældende Embeds- eller Bestillingsmand, Sagen klar og højere Straf end Bøder ej at være forskyldt, træffer den Afgjørelsen. I modsat Fald som og, hvor Klage fra den Forurettede ikke er fremsat paa den angivne Maade, forfølges Sagen efter de almindelige Regler.

Paalæg af Bøder i Henhold til §§ 147 og 163 kan ophæves af den Ret, for hvilken Klage over Myndigheds Misbrug fremsættes.

Kapitel II.

Om Forundersøgelsen ved Retten.

§ 227.

Forundersøgelse ved Retten finder ikke Sted ved Handlinger, som det efter § 35 tilkommer Politimesteren at paatale, ej heller i Sager angaaende de i Lov af 3. Jan. 1851 § 14, jfr. § 15, omhandlede Forbud.

Forundersøgelse ved Retten finder kun Sted, naar derpaa andrages, og en bestemt Person sigtes. Andragende om Forundersøgelse fremsættes af Politimesteren af egen Drift eller ifølge Statsanklagerens Beslutning; det fremsættes af Statsanklageren, naar han i Henhold til § 211 træder i Politimesterens Sted. Retshandlinger mod en Mistænkt, hvorved en Forundersøgelse indledes, kunne i paatrængende Tilfælde foretages uden Andragende; Politi-

mesteren opfordres i saa Fald til snarest mulig at erklære, om han andrager paa Forundersøgelse.

§ 228.

Andragende om Forundersøgelse fremsættes skriftlig eller mundtlig til Retsbogen; det skal betegne den Person, mod hvem, og den Handling, paa Grund af hvilken Undersøgelsen skal foretages, samt ledsages af Sagens Aktstykker og forhaandenværende synlige Bevismidler.

Ved Andragendets Indgivelse til Dommeren er Sagen anhængiggjort.

Forundersøgelsen angaar kun de Handlinger og de Personer, som betegnes i Andragendet, men er iøvrigt ikke indskrænket ved dette. Fremkommer der i Løbet af Forundersøgelsen grundet Mistanke mod Medskyldige eller om strafbare Handlinger af den Sigtede, som Andragendet ikke omnelder, eller vender Mistanken sig mod en Anden end den oprindelig Sigtede, skal Dommeren ved fornøden Meddelelse give Politimesteren Lejlighed til at fremkomme med saadant Andragende, som derved maatte findes foranlediget; uopsættelige Skridt har Dommeren dog i Henhold til § 227 at foretage uden at afvente Andragende.

§ 229.

Finder Dommeren, at Sagen ikke er indbragt for ret Værnething, eller at den, der paataler, ej er berettiget dertil, eller at Forundersøgelse er udelukket ved Reglen i § 227, eller at Handlinger af den Art. som Sigtelsen angaar, ikke ere Gjenstand for Straf, eller at Straffkylden er forældet eller Forfølgning af andre lignende Grunde utilstedelig, afsiger han Kjendelse om, at Andragendet om Forundersøgelse ikke kan tages til Følge.

§ 230.

Forundersøgelsens Øjemed er at tilvejebringe saadanne Oplysninger, som udfordres for at afgjøre, om, for hvilken Forbrydelse og for hvilken Ret Anklage skal rejses. Tillige blive saadanne Beviser at føre, som maa ventes ikke at kunne blive fremførte under Hovedforhandlingen.

Til at opnaa de nævnte Øjemed kunne alle

efter Loven tilladte Midler anvendes; videre, end disse Øjemed udkræve, maa Forundersøgelsen ikke udstrækkes.

§ 231.

Naar Andragende om Forundersøgelse er taget til Følge, har Dommeren i Embeds Medfør, uden at yderligere Andragende udfordres, med størst mulig Hurtighed at foretage alle hensigtsmæssige Skridt og benytte alle efter Loven tilladte Midler til Opnaaelse af Forundersøgelsens Øjemed.

Parterne (jfr. § 227) ere berettigede til at rette Andragende til Dommeren om Foretagelse af enkelte Undersøgelseshandlinger. Angaaende saadanne Andragender maa Dommeren træffe Afgjørelse; findes det, at Andragendet ikke kan tages til Følge, afsiges Kjendelse.

Ogsaa udenfor de Undtagelsestilfælde, hvor Statsanklageren paataler for Undersøgelsesdommeren, er han berettiget til at rette de ovennævnte Andragender til denne.

§ 232.

Politiet er pligtigt at efterkomme de Paalæg, Dommeren giver i Forundersøgelsens Interesse. Om Udførelsen afgives skriftlig Beretning til Dommeren.

Dommeren er berettiget til at henvende sig med Begjæring om Retshandlingers Foretagelse i en anden Retskreds til Undersøgelsesdommeren i denne (jfr. § 76). Ledes Forundersøgelsen af et Medlem af Landsretten, er dette fremdeles berettiget til at fordre enkelte Retshandlinger foretagne af Undersøgelsesdommeren i Retskredsen.

Om Efterforskninger, som foretages i Henhold til § 225, skal Dommeren snarest mulig underrettes.

§ 233.

Fremstilles en Person som anholdt for Retten eller møder en Sigtet frivillig uden Rettens Tilsigelse sammen med den, der paataler, bliver Sagen strax at foretage til Forundersøgelse. Blive yderligere Retshandlinger nødvendige, beslutter Retten det Fornødne og berammer et nyt Møde.

Mindretalsforslag:

§ 231 affattes saaledes:

Om de Retshandlinger, der skulle foretages til Opnaaelse af Forundersøgelsens Øjemed, tager Dommeren Beslutning, ordentligvis ifølge Andragende af Parterne, jfr. § 227. Det paahviler som Følge heraf Politimesteren at ledsage sin Begjæring om Forundersøgelse med de fornødne nærmere Andragender om Indkaldelse af Vidner m. v. Ogsaa udenfor de Undtagelsestilfælde, hvor Statsanklageren paataler for Undersøgelsesdommeren, er han berettiget til at rette saadanne Andragender til denne.

Retshandlinger, om hvis Foretagelse Parterne ikke have andraget, kunne besluttes af Dommeren paa Embedsvegne, naar han finder dem fornødne for Øjemedet, navnlig i den Sigtedes Interesse.

Findes det, at et Andragende ikke kan tages til Følge, afsiges Kjendelse.

I andre Tilfælde berammer Dommeren, efter at have modtaget Andragendet, et Retsmøde, til hvilket den Sigtede samt andre Personer, der ifølge Dommerens Beslutning skulle afhøres, blive at indkalde. Give Forhandlingerne i dette Anledning til nyt Retsmøde, træffer Dommeren Bestemmelse herom.

Afhørelse af Vidner, Syns- eller Skjønsmænd under Forundersøgelsen bør foregaa uden flere eller længere Afbrydelser, end nødvendigt.

§ 234.

Uden Hensyn til, om Retsmødet er offentligt eller ikke, have Parterne (jfr. § 227) ordentligvis Ret til at overvære og overensstemmende med Lovens Regler at deltage i Retshandlingerne under Forundersøgelsen. Samme Ret har Statsanklageren samt i de i § 44 2det Stykke nævnte Tilfælde den Forsvarer, den Sigtede maatte benytte. Er den Sigtede fængslet, bør han henbringes til det Sted, hvor Handlingen skal foregaa, medmindre den finder Sted udenfor Underretskredsen og i saadan Afstand, at uforholdsmæssigt Besvær kan forudsees at følge deraf.

Undtagelse fra foranstaaende Regel finder Sted:

1) naar Dommeren finder Anledning til at anvende den ham efter § 83 1ste Stykke tilkommende Beføjelse mod nogen af de nævnte Personer;

2) den Sigtede kan midlertidig fjernes, naar der er Grund til at antage, at en uforbeholden Udtalelse af en Person, der afhøres, ellers ikke kan opnaaes;

3) den Sigtede kan midlertidig udelukkes fra Deltagelse, naar der er Grund til at antage, at han vil modvirke Undersøgelsen paa den i § 183 Nr. 3 omtalte Maade; har den Sigtede begjært Deltagelse, affiges Kjendelse herom.

Har den Sigtede i Henhold til Reglerne under Nr. 1—3 været udelukket, bliver Retsbogen at oplæse for ham, naar Grunden til hans Udelukkelse er ophørt og i ethvert Fald inden Forundersøgelsens Slutning, forsaavidt han ej har unddraget sig Forfølgning.

Føres Beviser under Forundersøgelsen for

at kunne benyttes ved Oplæsning under Hovedforhandlingen, skal den Sigtede være personlig tilstede, med mindre Sagen ingen Udsættelse taaler, dog at Reglerne under Nr. 1—3 finde Anvendelse.

§ 235.

Om Tid og Sted for Foretagelse af Retshandlingerne skal Dommeren forud betimelig underrette Parterne. Ligeledes bliver den Forsvarer, der maatte være beskikket, at underrette herom. I paatrængende Tilfælde kunne Retshandlingerne foretages, uden at den nævnte Meddelelse har fundet Sted. For Tilkaldelse af en Forsvarer, som den Sigtede overensstemmende med Reglen i § 44 2det Stykke vil benytte, har denne selv at sørge; der bør saavidt mulig indrømmes ham Tid hertil.

Udeblivelse af nogen til Møde Berettiget hindrer ikke Retshandlingens Foretagelse; dette gjælder ogsaa, naar en beskikket Forsvarer maatte forsømme at møde.

§ 236.

Politimesteren, Statsanklageren, den Sigtede og hans Forsvarer have Adgang til at gjøre sig bekjendt med Retsbøgerne angaaende de under Forunderøgelsen foretagne Retshandlinger, under Iagttagelse af de af Dommeren givne nærmere Bestemmelser. Dog kan Dommeren ved Kjendelse nægte den Sigtede og hans Forsvarer det, naar der er Grund til at befrygte Modvirken af Underøgelsen paa den i § 183 Nr. 3 ommeldte Maade; men i saa Fald skal Gjennemsynet tilstedes inden Underøgelsens Slutning.

Skal der i Anledning af en Retshandling under Forunderøgelsen beskikkes den Sigtede en offentlig Forsvarer, bør der saavidt mulig gives denne Lejlighed til forinden at gjøre sig bekjendt med Sagens Dokumenter.

§ 237.

Afhørelse af den Sigtede om Sigtelsen og Beviserne finder Sted overensstemmende med Reglerne i andet Afsnit, Kap. V. Gjentagen Afhørelse finder kun Sted, naar ny fremkomne Beviser give Anledning dertil, eller paa den Sigtedes Forlangende, eller naar Beviser føres til Benyttelse under Hovedforhandlingen.

Afhørelsen sker ved Dommeren; Politimesteren kan andrage paa, at yderligere Spørgsmaal stilles til den Sigtede.

§ 238.

Som Vidner indkaldes under Forundersøgelsen alle Personer, hvis Forklaringer skjønnes nødvendige eller nyttige til Opnaaelse af Undersøgelsens Øjemed. Begjærer nogen af Parterne Personer indkaldte som Vidner, kan Dommeren fordre, at de Punkter i det Mindste i Almindelighed angives, angaaende hvilke de opgivne Personer skulle afhøres.

Vidner samt Syns- og Skjønsmænd afhøres af Dommeren (§ 143 jfr. § 159). Parterne kunne andrage paa, at yderligere Spørgsmaal forelægges dem; Dommeren kan overlade til dem selv at stille disse.

§ 239.

Om Tvistepunkter, som opstaa under Forundersøgelsen, samt om Indsigelser, der fremsættes af Vidner, Syns- eller Skjønsmænd, træffes Afgjørelsen af Dommeren ved Kjendelse.

§ 240.

Den paabegyndte Forundersøgelse standser, naar Statsanklageren begjærer det, fordi Sagen er indbragt for den dømmende Ret; Gjenpart af Anklageskriftet med Paategning om dets Indlevering til den dømmende Ret bliver i saa Fald at fremlægge.

Fremdeles standser Forundersøgelsen, naar Forfølgning frafaldes (§§ 32 og 34). Erklæring om Frafald af Forfølgning indgives enten skriftlig til Dommeren eller fremsættes mundtlig til Retsbogen. Dommeren træffer de fornødne Foranstaltninger med Hensyn til Ophøret af de Forholdsregler af varigere Karakter, som maatte være foranledigede ved Forfølgningen.

§ 241.

Statsanklagerens Beslutning om Frafald af Forfølgning binder ikke den overordnede Myndighed; dog maa Forfølgningens Fortsættelse efter den overordnede Myndigheds Be-

slutning finde Sted inden Udløbet af to Maaneder, med Forbehold af Reglerne om en Straffesags Gjenoptagelse.

§ 242.

Fremkommer der under Forundersøgelsen Oplysning om Omstændigheder, ifølge hvilke Politimesteren skjønner, at der vil blive Spørgsmaal om at undlade Paatale i Medfør af § 37, og som maa antages at være Statsanklageren ubekjendte, meddeler han ham Underretning herom, ledsaget af fornøden Udskrift af Undersøgelsen. Indtil hans Beslutning inden en af Dommeren fastsat Frist indtræffer, foretages der kun saadanne Undersøgelseshandlinger, som ikke taale Ophold.

§ 243.

Finder Dommeren, at Forundersøgelsen er saavidt fremmet, som dens Øjemed udkræver, tilstiller han Statsanklageren Udskrift af Undersøgelsen og Sagens Aktstykker og opfordrer ham til, hvis han maatte ønske yderligere Foranstaltninger trufne før Undersøgelsens Slutning, at fremkomme med sit Andragende desangaaende inden en af Dommeren fastsat Frist. Ogsaa til den Sigtede skal Dommeren gjøre Meddelelse om sin Hensigt at slutte Forundersøgelsen og rette en lignende Opfordring. Fremkommer intet saadant Andragende, eller forkastes det ved Dommerens Kjendelse, sluttes Forundersøgelsen, og Statsanklageren underrettes herom.

§ 244.

Er Forundersøgelse under Et indledet mod en Person for flere Forbrydelser eller mod flere Personer, og det findes, at Undersøgelsen af en eller nogle Forbrydelser eller med Hensyn til enkelte Sigtede er fremmet saavidt, som Øjemedet udkræver, kan Dommeren paa Andragende eller i Embeds Medfør forsaavidt slutte Undersøgelsen, dog i det første Tilfælde kun, naar ingen af de Forbrydelser, hvis Undersøgelse ikke er moden til Slutning, antages at medføre en strengere Strafart.

Sluttes Forundersøgelsen for en eller

nogle af de Forbrydelser, for hvilke den samme Person er sigtet, kan Undersøgelsen af de andre Forbrydelser midlertidig hvile, indtil Afgjørelse for den eller de førstnævnte Forbrydelsers Vedkommende har fundet Sted, naar Statsanklageren forlanger det, og den Sigtede ikke fordrer Fortsættelse.

§ 245.

Inden Udløbet af 14 Dage efter modtagen Meddelelse om Forundersøgelsens Slutning skal Statsanklageren indlevere sit Anklageskrift til den dømmende Ret; sker dette ikke, ansees Forfølgningen for frafalden. Underretning om, at Anklageskriftet er indleveret, meddeles uopholdelig Undersøgelsesdommeren.

Kan der paa Grund af en for en anden Forbrydelse rejst Anklage blive Spørgsmaal om at undlade Paatale i Henhold til § 37 Nr. 2, er det tilstrækkeligt, at Statsanklageren inden den nævnte Frist meddeler Undersøgelsesdommeren, at han forbeholder sig Beslutning, indtil Afgjørelse af hin Anklage har fundet Sted. Fristen regnes i saa Fald fra Udløbet af Paaankefristen eller den endelige Dom. Fra dette Tidspunkt regnes ogsaa Fristen, naar den rejste Anklage afvises, fordi den hører for en anden Ret; skal Anklagen bringes for en anden Ret, fordi forenede Sager adskilles, regnes Fristen fra Rettens Beslutning herom. Finder Statsanklageren det nødvendigt at andrage paa yderligere Undersøgelseshandlinger, inden Beslutning om Anklage tages, eller vil han indstille Spørgsmaalet, om Anklage skal finde Sted, til Overstatsanklageren, eller finder han Grund til at andrage paa en Afvigelse fra Værnethingsreglerne, er det tilstrækkeligt, at han inden den nævnte Frist gjør de fornødne Skridt hos vedkommende Myndighed eller Domstol samt meddeler Dommeren dette. Forsaavidt da Sagens videre Fremme beror paa Overstatsanklageren, forlænges Fristen en Uge; forsaavidt den beror paa en Rets Afgjørelse eller Virksomhed, finder en Ugesfrist Sted, fra Meddelelsen om Afgjørelsen eller Virksomhedens Slutning at regne.

Undersøgelsesdommeren kan paa Andragende af særegne Grunde indrømme Forlængelse af de ovenfor nævnte Frister.

Indtil Anklage er rejst, eller de nævnte Frister ere udløbne, ansees Sagen for anhængig for Undersøgelsesdommeren.

§ 246.

Indgives efter Forundersøgelsens Slutning Andragende om yderligere Undersøgelseshandlinger, skulle disse nøjagtig betegnes i Andragendet. Tages dette til Følge, finde med Hensyn til den derved foranledigede Gjenoptagelse af Forundersøgelsen de ovenfor givne Regler Anvendelse.

Fjerde Afsnit.

Om Anklage for og Sagens Behandling ved Landsretten.

Kapitel I.

Om Anklagen samt om Henvisning til og Forberedelse af Hovedforhandlingen.

§ 247.

Statsanklageren indbringer Sagen for Landsretten ved en skriftlig affattet Anklage, som indleveres til Rettens Formand.

Ved Anklageskriftets Indlevering er Sagen anhængiggjort.

§ 248.

Anklageskriftet skal indeholde:

a) Statsanklagerens Navn.

b) Den Sigtedes Navn og hvad der ellers maatte udkræves til hans nøjagtige Betegnelse, hans Bopæl eller Opholdssted, forsaavidt det er bekjendt, med Angivelse af, om han er anholdt eller fængslet.

c) Angivelse af den Forbrydelse, for hvilken Anklage rejses, ved Hjælp af dens lovbestemte Kjendemærker eller dens i Loven hjemlede Betegnelse i Forbindelse med mulige Strafforhøjelses- og Strafnedsættelsesgrunde, samt med Tilføjelse af saadanne særlige Omstændigheder i Henseende til Sted, Tid, Gjenstand, Udførelsesmaade osv., som efter de i ethvert Tilfælde foreliggende Forhold udkræves til dens tilstrækkelige

og tydelige Betegnelse. Tillige nævnes det eller de Lovbud, i Henhold til hvilke Paastand om Straf for den paagjældende Forbrydelse agtes nedlagt. Anklagens Gjenstand kan angives alternativt, saavelsom principalt og subsidiært.

d) Begjæring om, at Sagen maa henvises til Hovedforhandling. Det maa udtrykkelig bemærkes, om og i Henhold til hvilken Lovbestemmelse der andrages paa Medvirkning af Nævninger eller paa Forhandling for Landsretten uden saadan Medvirkning. Det Lovbud eller den Afgjørelse, som hjemler det valgte Værnething, bør paaberaabes.

Hverken Udviklinger om de mod den Sigtede forhaandenværende Beviser eller af Retsspørgsmaal maa findes i Anklageskriftet.

Omfatter Anklagen flere Sigtede eller flere strafbare Handlinger af den samme Sigtede, bliver hver af disse punktvis at ommelde.

§ 249.

Med Anklageskriftet skulle følge Dokumenter og andre synlige Bevismidler, som Anklageren har i Hænde, og som agtes fremlagte under Sagen, de i § 219 tredie Stykke ommeldte Beretninger samt Udskrift af Retshandlinger, som maatte have fundet Sted under Efterforskningen, og af Forundersøgelsen, naar en saadan har været foretagen.

Endvidere skulle medfølge saa mange Gjenparter af Anklageskriftet, som der er Sigtede.

§ 250.

Samtidig med Anklageskriftets Indlevering skal Anklageren tilstille Rettens Formand en Fortegnelse, med Gjenpart for den Sigtede, over de Beviser, som han agter at fremføre under Hovedforhandlingen, med Bemærkning om, hvad han ved disse vil godtgjøre, og i Forbindelse dermed fremsætte sine til Bevisførelsens Forberedelse sigtende Andragender til Retten.

Andre Andragender til Retten, sigtende til at fremme Straffesagens Formaal, saasom om den Sigtedes Anholdelse eller Fængsling, Beslaglæggelse af hans Formue o. s. fr., staa Anklageren aabne, saasnart Anklageskriftet er

indleveret; de fremsættes skriftlig og tilstilles Rettens Formand.

§ 251.

Naar Rettens Formand finder,

1) at Anklageskriftet ikke tilfredsstiller Lovens Fordringer,
2) eller at den Forbrydelse, for hvilken Anklage er rejst, er udelukket fra Paakjendelse ved Landsretten, uden at dette beror paa Skjøn over Straffens rimelige Størrelse, og uden at Sammenhæng med en anden Straffesag deri gjør Forandring,
3) eller at Sagen ikke er indbragt for ret Værnething,
4) eller at Anklageren ikke er paataleberettiget,
5) eller at Handlinger af den Art, Anklagen angaar, ikke ere Gjenstand for Straf,
6) eller at Forfølgning er udelukket ved Forældelse, uden at dette beror paa Skjøn over Straffens rimelige Størrelse, eller af lignende Grund er utilstedelig,

og naar derhos, hvis Manglen kan afhjælpes, det Fornødne i saa Henseende ikke sker inden en af Formanden fastsat Frist, sammentræder han med tvende Medlemmer af Retten til Afgjørelse af Spørgsmaalet, om Henvisning af Anklagen til Hovedforhandling strax skal nægtes, uden at videre Foranstaltninger træffes i Anledning af samme. Anklageren gives der Lejlighed til før Afgjørelsen at udtale sig skriftlig eller mundtlig.

Nægtes der Anklagen Fremme, affiges Kjendelse herom.

§ 252.

Finder Retten ikke strax i Embeds Medfør at burde nægte Anklagen Fremme, meddeler Rettens Formand den Sigtede Gjenpart af Anklageskriftet og Bevisfortegnelsen. Ved Meddelelsen affordres den Sigtede Erklæring, om han selv har valgt en Forsvarer; hvis dette ikke er Tilfældet, beskikker Formanden efter Omstændighederne Forsvarer, hvem ligeledes Gjenparter tilstilles.

Hensidder den Sigtede i Fængsel paa et andet Sted end Rettens Sæde, og det er givet, at Hovedforhandlingen skal foregaa her, kan Rettens Formand allerede paa dette Tidspunkt foranstalte ham henbragt til samme.

§ 253.

Rettens Formand fastsætter en Frist for den Sigtede og den beskikkede Forsvarer til Indgivelse af de i § 254 omtalte Andragender til Retten.

Fristen bestemmes saaledes, at der bliver tilstrækkelig Lejlighed for de Paagjældende til at gjøre sig bekjendt med Sagens Aktstykker, hvortil saavel den Sigtede som hans Forsvarer, være sig valgt eller beskikket, efter den stedfundne Meddelelse have Adgang; om de Foranstaltninger, der ere trufne med Hensyn hertil, gives fornøden Underretning. Fristen kan af Formanden forlænges, naar det begjæres, og særegne Grunde findes at tale derfor.

§ 254.

Den Sigtede og den beskikkede Forsvarer have Adgang til, inden Udløbet af den i § 253 omtalte Frist,

1) at andrage paa, at der, førend Sagen videre fremmes, foretages Forundersøgelse, hvis en saadan ikke har fundet Sted, eller at en stedfunden Forundersøgelse fuldstændiggjøres, naar det angives, at nærmere betegnede Oplysninger derved kunne fremskaffes, som ville fjerne Mistanken mod den Sigtede eller godtgjøre Grunde til Straffrihed;
2) at andrage paa, at Henvisning af Anklagen til Hovedforhandling maa blive nægtet, naar det paastaaes, at enten nogen af de i § 251 nævnte Omstændigheder foreligger, eller at der ved de stedfundne Efterforskninger eller Forundersøgelsen ikke er fremkommet rimelig Grund til Mistanke mod den Sigtede eller er oplyst Omstændigheder, som begrunde hans Straffrihed;
3) at fremkomme med Andragender og Erklæringer om Sagens Henvisning til Nævninger eller til Landsretten uden Nævninger;
4) at indlevere en Fortegnelse over Beviser, som agtes fremførte under Hovedforhandlingen, med Bemærkning om, hvad der ved disse skal godtgjøres, og i Forbindelse dermed at fremsætte Andragender til

Retten, sigtende til Bevisførelsens Forberedelse.

Ovennævnte Andragender indgives skriftlig til Rettens Formand tilligemed Gjenpart, som tilstilles Anklageren.

Er den Sigtede fængslet, blive hans Andragender og Erklæringer paa Begjæring at modtage af Undersøgelsesdommeren til Retsbogen; denne har ved Anklageskriftets Meddelelse udtrykkelig at gjøre ham opmærksom paa den ham efter nærværende Paragraf tilkommende Ret. Udskrift af Retsbogen tilstilles snarest mulig Rettens Formand, som meddeler Anklageren, naar og hvor Adgang til Gjennemsyn af samme staar ham aaben.

Den beskikkede Forsvarer kan ikke mod den Sigtedes Villie andrage paa Nægtelse af Henvisning til Hovedforhandling af Grunde, som Retten ikke i Embeds Medfør kan tage i Betragtning, ej heller paa Henvisning til Nævninger, medmindre han antager den hjemlet ved § 11 Nr. 1.

§ 255.

Andre Andragender til Retten end de i § 254 ommeldte, hvortil der med Hensyn til den anhængiggjorte Sag findes Anledning før Hovedforhandlingen, staa den Sigtede, den beskikkede Forsvarer eller andre Vedkommende aabne, saasnart Meddelelse af Anklageskriftet har fundet Sted. De fremsættes skriftlig og tilstilles Rettens Formand; er den Sigtede fængslet, har han Ret til at fremsætte dem til Retsbogen for Undersøgelsesdommeren, som snarest mulig tilstiller Rettens Formand fornøden Udskrift.

§ 256.

Efter Udløbet af den fastsatte Frist eller tidligere, hvis det begjæres af den Sigtede og den beskikkede Forsvarer, træffes Afgjørelse, om Sagen skal henvises til Hovedforhandling, og i bekræftende Fald, om den skal henvises til Nævninger eller ikke, samt om Forening eller Adskillelse af Søgsmaal. I Forbindelse hermed træffes Afgjørelse om Foranstaltninger sigtende til Bevisførelsens Forberedelse eller iøvrigt til Opnaaelsen af Straffesagens Formaal; dog bør forsaavidt Fristens

Udløb ikke afventes, naar Forholdene ikke tilstede Opsættelse.

Retten træffer Afgjørelsen:

1) angaaende de i § 254 Nr. 1 og 2 omeldte Andragender, samt naar Anklagen i Embeds Medfør nægtes Fremme;
2) angaaende Andragende om Henvisning til Nævninger udenfor Lovens almindelige Regler, samt naar Spørgsmaalet, om en Sag i Henhold til disse skal henvises til Nævninger eller ikke, enten er omstridt mellem Parterne, eller, uden at dette er begrundet i den Sigtedes Valgret, afgjøres i Strid med Anklagerens Begjæring;
3) angaaende Foranstaltninger i Bevisførelsens eller iøvrigt i Sagens Interesse med Undtagelse af Beslutning om Vidners eller Syns- eller Skjønsmænds Indkaldelse til Hovedforhandlingen samt Foranstaltninger, der ere paatrængende.

Andre Afgjørelser end de ovenfor nævnte kunne træffes af Formanden i Rettens Navn.

Førend Afgjørelsen træffes, kan Formanden eller Retten indhente Oplysninger og Erklæringer, ved Undersøgelsesdommeren lade afhøre Vidner m. V. Adgang til herved fremkomne nye Aktstykker staar Parterne aaben efter Formandens nærmere Bestemmelse.

§ 257.

Om de Spørgsmaal, som i Henhold til § 256 skulle afgjøres af Retten, tages Bestemmelse af Rettens Formand i Forbindelse med to andre Medlemmer. Afgjørelsen træffes i et ikke offentligt Retsmøde, som Anklageren, den Sigtede og dennes Forsvarer have Ret til at overvære, og i hvilket de nærmere kunne begrunde de af dem fremsatte Andragender, som foreligge til Afgjørelse. Rettens Formand underretter dem betimelig om Mødets Afholdelse. Hensidder den Sigtede i Fængsel paa et andet Sted, end det, hvor Retten holdes, skal han dog kun, naar Rettens Formand finder, at særlige Grunde tale for at efterkomme hans Begjæring derom, foranstaltes henbragt til Mødet; i modsat Fald kan han enten indgive en skriftlig Udtalelse til Retten til Begrundelse af sine Andragender, eller afgive sin Erklæring til Rets-

bogen for Undersøgelsesdommeren, som snarest mulig indsender Udskrift til Rettens Formand. Udeblivelse af nogen til Møde Berettiget hindrer ikke Afgjørelsen af de foreliggende Spørgsmaal.

§ 258.

Sagen kan ved Kjendelse henvises til Forundersøgelse, naar der, efter hvad der foreligger, findes ikke at mangle rimelig Grund for et herom fremsat Andragende, eller i Embeds Medfør, naar det findes fornødent, førend Beslutning tages i Anledning af et Andragende om at nægte Anklagen Fremme.

Om Forundersøgelsen gjælde de i 3die Afsnit Kap. II givne Regler med de af Sagens Stilling flydende Lempelser. Udskrift af samme tilstilles Rettens Formand og Anklageren; den Sigtede og hans Forsvarer have Ret til at gjøre sig bekjendt med den efter Formandens nærmere Beslutning.

Efter at have modtaget Udskrift af den sluttede Forundersøgelse, har Anklageren inden en Uge at indlevere nyt Anklageskrift, forsaavidt han ikke vil henholde sig til det tidligere indgivne.

§ 259.

Anklagens Henvisning til Hovedforhandling kan nægtes, naar et herom fremsat Andragende findes begrundet, eller i Embeds Medfør, naar nogen af de i § 251 nævnte Omstændigheder findes at foreligge. Det er ikke til Hinder for at nægte Anklagen Fremme af en af de sidstmeldte Grunde, at Retten ikke har fundet Anledning til i Henhold til § 251 strax at nægte Henvisning.

Om Nægtelsen, som kan omfatte Anklagen i det Hele eller for en Del, affiges Kjendelse.

Er der nægtet Anklagen Fremme delvis, paahviler det Anklageren inden en af Rettens Formand ved Kjendelsens Meddelelse fastsat kort Frist at indlevere et overensstemmende med Kjendelsen rettet Anklageskrift. Sker dette ikke, ansees Forfølgning for frafalden.

§ 260.

Ved Afgjørelsen af Andragender om Indkaldelse af Vidner eller om Udmeldelse eller

Indkaldelse af Syns- eller Skjønsmænd bliver det at tage i Betragtning, om der er Grund til deraf at vente noget Udbytte til Sagens Oplysning, hvorved navnlig tages Hensyn til, om der foreligger en fuldstændig og troværdig Tilstaaelse af den Sigtede, eller om flere Vidner ere bragte i Forslag til at forklare om et og samme Punkt. Naar den Sigtede har andraget paa Indkaldelse af Vidner, kan det gjøres til Betingelse for at tage Andragendet til Følge, at Sikkerhed stilles for de derved foraarsagede Udgifter.

Bestemmelser om Foranstaltninger sigtende til Bevisførelsens Fremme eller iøvrigt til at fremme Straffesagens Formaal kunne ogsoa træffes i Embeds Medfør; en særegen Fortegnelse affattes over Beviser, som i Henhold hertil blive at fremføre under Hovedforhandlingen.

§ 261.

Om Afgjørelser i Sagen, som træffes i Henhold til Bestemmelserne i dette Kapitel, underrettes alle Vedkommende.

Er Sagens Henvisning til Hovedforhandling besluttet, giver Formanden i Henhold hertil Anklageskriftet fornøden Paategning. Paahviler det Anklageren ifølge § 259 sidste Stykke at indkomme med et rettet Anklageskrift, sker Paategningen, naar dette er indleveret og af Formanden fundet stemmende med Rettens Kjendelse.

De Følger, som ved Lovgivningen ere knyttede til den Omstændighed, at en Person er sat under Tiltale for en Forbrydelse, indtræde, naar Henvisning til Hovedforhandling af den rejste Anklage er besluttet overensstemmende med foranstaaende Regler.

§ 262.

Formanden berammer Dagen, paa hvilken, eller, forsaavidt Sagen skal behandles i en af de regelmæssig tilbagevendende Samlinger, og Dagen endnu ikke kan angives, Samlingen, hvilken Hovedforhandling af den henviste Sag skal finde Sted; i sidste Fald berammes Dagen saa snart ske kan.

Det iagttages, at den nærmeste Tægtedag eller Samling vælges, som Forholdene tilstede, og til hvilken der kan gives alle Vedkommende behørigt Varsel.

Ordentligvis bør den Sigtede have en Uges Varsel til Dagen eller Samlingen; kortere Varsel kan vælges, naar den Sigtede og Forsvareren begjære det eller samtykke deri; længere Varsel kan vælges, naar Rettens Formand finder, at det almindelige Varsel af særegne Grunde er utilstrækkeligt.

En senere Tægtedag end den, der vilde følge af ovenstaaende Regel, kan berammes, naar særegne Grunde findes at gjøre en Afvigelse nødvendig.

§ 263.

Om Berammelsen af Hovedforhandlingen underretter Rettens Formand Anklageren, Forsvareren samt i Nævningesager Formanden for Udvalget til Aarslistens Dannelse.

Den Sigtede indkaldes til det berammede Møde ved en skriftlig Stævning, som udstedes af Rettens Formand i Rettens Navn. Om de Foranstaltninger, som ere trufne for at give alle Vedkommende behørig Adgang til Gjennemsyn af Sagens Aktstykker, meddeles samtidig Underretning. Vidner samt Syns- og Skjønsmænd, hvis Indkaldelse til Hovedforhandlingen er besluttet, indkaldes af Formanden.

Hensidder den Sigtede i Fængsel eller Vidner, Syns- eller Skjønsmænd i Forvaring paa et andet Sted end det, hvor den berammede Hovedforhandling skal foregaa, foranstalter Rettens Formand dem betimeligt henførte til dette.

§ 264.

Over Nævningesager og andre Straffesager, som ere berammede til Foretagelse i en af Rettens Samlinger, affattes der af Rettens Formand med Retsskriverens Bistand en samlet Retsliste, hvori angives de Sager, som ville blive fortagne, samt saavidt mulig de Dage, til hvilke de enkelte Sager ere berammede. Denne Retsliste bekjendtgjøres en Uge før Retssamlingens Begyndelse ved Opslag paa det Sted, hvor Retten skal holdes.

Senere Forandringer eller Tillæg, som gjøres før eller under Samlingen, indføres strax paa Retslisten.

Over Sager, som berammes til Foretagelse udenfor Samlingerne, affattes for hver enkelt Retsdag en Retsliste, som bekjendtgjøres ved Opslag mindst 3 Dage før Retsdagen; Forandringer eller Tillæg indføres strax.

Retslisten optages strax i en Retsbog, som føres dels for Nævningesager dels for andre Straffesager.

§ 265.

Naar det er overdraget et Medlem af Højesteret at være Formand for Landsretten, hvad Nævningesager angaar, paahviler det ham i betimelig Tid før Samlingens Begyndelse at være tilstede ved Rettens Sæde, og derefter, om fornødent med Bistand af den for andre Straffesager beskikkede Formand, at varetage de efter ovenstaaende Regler Rettens Formand paahvilende Pligter med Hensyn til de Sager, som ere eller blive henviste til Nævninger.

§ 266.

Naar under en stedfindende Hovedforhandling Anklage for andre Handlinger rejses, kan denne uanset Reglerne i dette Kapitel strax medtages under Forhandlingen, naar enten den Sigtede og den beskikkede Forsvarer indvilge deri, eller den Forbrydelse, som den nye Anklage angaar, er begaaet af den Sigtede under selve Hovedforhandlingen, og naar Retten iøvrigt Intet finder til Hinder derfor. Anklagen kan da fremsættes mundtlig til Retsbogen.

Kapitel II.

Om Forandringer i Anklagen eller i de om Henvisning og Hovedforhandlingens Forberedelse trufne Bestemmelser.

§ 267.

Forandringer i Anklagen, som ikke i nogen væsentlig Grad forandre eller besværliggjøre Forsvaret, kunne af Anklageren foretages, saa længe Sagen ikke er optagen til Dom eller til at forelægges Nævningerne.

Andre Forandringer i Anklagen, hvad enten disse have Hensyn til Handlingens retlige Karakter eller de særlige Omstændigheder, hvormed Handlingen er betegnet, tilstedes kun,

1) naar de foretages, førend Henvisning til Hovedforhandling har fundet Sted, eller dog paa et saadant Tidspunkt, at en Forhaling af Hovedforhandlingen ikke vil følge deraf,

2) eller naar der inden Sagens Optagelse er fremkommet nye Beviser eller Kjendsgjerninger mod den Sigtede, som vilde give Hjemmel til Gjenoptagelse af en Straffesag, i hvilken Forfølgning er frafalden.

§ 268.

Om Forandringer i Anklagen gjøres der Meddelelse til Retten skriftlig eller, hvis de fremkomme under Hovedforhandlingen, mundtlig til Retsbogen. Finder Retten ikke Anledning til strax at tilbagevise Forandringen, gives der den Sigtede og den beskikkede Forsvarer Lejlighed til i den Anledning at udtale sig, hvortil efter Omstændighederne indrømmes en Frist. Er der Strid om Forandringens Tilstedelighed, eller tilbagevises den, eller tilstedes den i Medfør af Reglen i § 267 Nr. 2, afsiger Retten Kjendelse; i andre Tilfælde træffer Formanden Afgjørelsen. Tilstedes under Hovedforhandlingen Anklagens Forandring i Henhold til Reglen i § 267 Nr. 2, bliver Sagen at udsætte, medmindre den Sigtede og hans beskikkede Forsvarer give Afkald herpaa.

§ 269.

Foreligger der rimelig Grund til at antage, at saadanne nye Beviser eller Kjendsgjerninger ville komme for Dagen, som efter

Reglen i § 267 Nr. 2 hjemle Forandring i Anklagen, kan Retten paa Anklagerens Begjæring ved Kjendelse henvise Sagen til Forunderſøgelſe; Anklageren har da inden en Uge efter Modtagelſe af Udſkrift af denne at fremſætte de Andragender, hvortil han finder Anledning.

§ 270.

Er der, efter at Sagen er henviſt til Hovedforhandling, kommet nye Beviſer for Dagen eller indtraadt nye Kjendsgjerninger, ſom vilde have ført til paa Andragende eller i Embeds Medfør at nægte Anklagen Fremme, kan Retten hæve Sagen ved Kjendelſe, naar Beſlutning derom kan tages før Hovedforhandlingens Begyndelſe uden dennes Udſættelſe eller paa en Tid, da denne af anden Grund er udſat.

Under tilſvarende Forudſætninger kan Beſlutningen om Sagens Henviſning til Nævninger eller til Landsretten uden Nævninger forandres; er denne kun en Følge af Beſtemmelſen om Sagens Forening eller Adſkillelſe, kommer Reglen i § 272 til Anvendelſe.

§ 271.

Fremkommer der, efter at Sagen er henviſt til Hovedforhandling, nye Grunde til at antage, at Oplysninger kunne fremſkaffes, ſom ville fjerne Miſtanken mod den Sigtede eller godtgjøre Grunde til Straffrihed, eller giver det under Hovedforhandlingen Fremkomne rimelig Grund til at antage Saadant, kan Retten paa Andragende eller under ſidſtnævnte Forudſætning i Embeds Medfør henviſe Sagen til Forunderſøgelſe ved Kjendelſe. Anklageren har da inden en Uge efter Modtagelſen af Udſkriften af denne at fremkomme med de Andragender, hvortil han finder Anledning.

§ 272.

Forandring i de tagne Beſlutninger om Sagens Adſkillelſe og Forening, kan gjøres af Rettens Formand, indtil Afgjørelſe i Sagen har fundet Sted.

§ 273.

Andre Beviſer end de paa de til Retten

indleverede Fortegnelser opførte kunne fremføres under Hovedforhandlingen, naar de anmeldes, førend Sagen er henvist, eller dog saa betimelig, at Modparten kan erholde Meddelelse om dem mindst 4 Dage før Hovedforhandlingens Begyndelse, uden at dennes Udsættelse derved bliver nødvendig. I andet Fald kan det uden Modpartens Samtykke kun finde Sted, naar nye Beviser ere komne for Dagen, eller senere af Modparten anmeldte Beviser skjønnes at give Grund dertil, eller naar Retten iøvrigt paa Andragende af særegne Grunde giver Adgang dertil.

Retten og udenfor Hovedforhandlingen efter Omstændighederne (jfr. § 256 Nr. 3) Formanden har Beføjelse til i Embeds Medfør at tage Bestemmelse om Bevisers Førelse, som findes nødvendige til Sagens Opklaring, uden anden Begrænsning end den, Sagens Stilling medfører.

§ 274.

Udsættelse af den berammede Hovedforhandling kan før Forhandlingens Begyndelse besluttes af Rettens Formand, naar enten Hensyn til Retten eller andre Aarsager, saasom den Sigtedes Flugt, uovervindelige Forhindringer for Parterne, den beskikkede Forsvarer, uundværlige Vidner eller Syns- og Skjønsmænd, Forandringer i Anklagen, senere Henvisning til Forundersøgelse, nye Bevisers Anmeldelse m. v. findes at gjøre Udsættelsen nødvendig.

Om Udsættelsesgrunde, som indtræde før Hovedforhandlingen, paahviler det enhver Vedkommende snarest mulig at underrette Rettens Formand.

Om Sagens Udsættelse skal Rettens Formand snarest mulig og saavidt mulig, førend den berammede Hovedforhandling skulde have fundet Sted, underrette alle Vedkommende, deriblandt de Vidner og Skjønsmænd, som allerede maatte være indkaldte.

§ 275.

Viser det sig, at Intet er til Hinder for en Sags Berammelse til en tidligere Tægtedag end den oprindelig bestemte, kan Rettens Formand foretage en ny Berammelse og træffe

de Foranstaltninger, som derved gjøres nødvendige.

§ 276.

Med Hensyn til de i dette Kapitel omeldte Afgjørelser af Retten eller Formanden, som træffes udenfor Hovedforhandlingen, finde Reglerne i §§ 256 i Slutn., 257 og 261 1ste Stykke Anvendelse. Ligeledes finde Reglerne i forrige Kapitel om Meddelelser til Parterne samt om Adgang til at gjøre sig bekjendt med fremkomne Aktstykker tilsvarende Anvendelse. Forundersøgelse, som finder Sted i Henhold til ovenstaaende Bestemmelser, følger Reglerne i tredie Afsnit Kap. II. med de af Sagens Stilling følgende Lempelser.

Kapitel III.

Almindelige Bestemmelser om Hovedforhandlingen for Landsretten.

§ 277.

Under Hovedforhandlingen afsiges Dommen, efterat Bevisførelse har fundet Sted og Parterne ere hørte.

§ 278.

De til Sagens Afgjørelse kaldede Dommere samt en til at føre Retsbogen bemyndiget Person skulle være tilstede under hele Hovedforhandlingen. Det Samme gjælder om Nævningerne, indtil deres Erklæring er afgiven.

Ved Forhandlinger, som forudsees at blive af længere Varighed, kunne Erstatningsdommere medtages; disse have at overvære Forhandlingen samt, naar det paa Grund af en Dommers Forfald bliver nødvendigt, efter Tjenestealder at indtræde i dennes Sted.

Med Hensyn til Erstatningsnævninger gjælder Reglen i § 311.

Retsskriverens Hverv kan, naar det maatte gjøres fornødent, udføres af forskjellige Personer efter hverandre.

§ 279.

Statsanklageren samt den beskikkede For-

svarer skulle være tilstede under hele Hovedforhandlingen, saalænge de have Adgang til at faae Ordet under samme; dog er herved ikke udelukket, at forskjellige Personer udføre Statsanklagerens eller den beskikkede Forsvarers Hverv i Sagen.

Udebliver Statsanklageren enten ved Hovedforhandlingens Begyndelse eller i Løbet af denne, udsættes Sagen. Det Samme gjælder, naar den beskikkede Forsvarer udebliver, eller naar den valgte Sagfører ikke møder i Tilfælde, hvor dette vil gjøre en Beskikkelse nødvendig, medmindre Omstændighederne maatte gjøre det muligt for Formanden at beskikke en Forsvarer, som strax kan udføre Hvervet.

§ 280.

Den Sigtede skal, forsaavidt Loven ikke hjemler Undtagelser, personlig være tilstede ved hele Hovedforhandlingen, saalænge han har Adgang til at faae Ordet under samme.

Udebliver den Sigtede ved Hovedforhandlingens Begyndelse eller i Løbet af denne, og Tilfældet ikke er af den Beskaffenhed, at han strax kan bringes tilstede, udsættes Sagen.

§ 281.

Bliver den Sigtede i Løbet af Hovedforhandlingen saa syg, at han ikke længere kan være tilstede, kan Sagens Behandling fortsættes, naar Retten efter Forhandlingens Standpunkt og det under samme Fremkomne skjønner, at Udfaldet utvivlsomt vil blive Frifindelse.

§ 282.

Formanden kan beslutte, at en Sigtet skal forlade Retssalen, medens et Vidne eller en Medsigtet afhøres, naar særegne Grunde tale for, at en uforbeholden Udtalelse af denne ellers ikke kan opnaaes.

Er en Sigtet i Medfør af foranstaaende Bestemmelse aftraadt, skal Afhørelsen gjentages efter de almindelige Regler, naar han atter indlades i Retssalen.

Ovenstaaende Regler gjælde ogsaa med Hensyn til de i Henhold til § 45 Nr. 2 valgte Forsvarere.

§ 283.

Naar en Sigtet fjernes fra Retssalen i Henhold til § 83, kan Forhandlingen fortsættes, hvis Formanden ikke finder en Udsættelse nødvendig.

Den Sigtede bør i saa Fald, saasnart og saavidt hans Adfærd gjør det muligt, atter indføres i Retssalen og gjøres bekjendt med det under hans Fraværelse Forefaldne; saa bør der og, forsaavidt det efter Forhandlingens Standpunkt endnu er muligt, gives ham Adgang til at fremkomme med, hvad han under almindelige Forhold vilde havt Lejlighed til.

Lignende Regler gjælde med fornøden Lempelse, naar Ordet fratages den Sigtede i Henhold til § 83 eller § 288.

§ 284.

Naar Hovedforhandlingen er begyndt, fortsættes den saavidt mulig uafbrudt, indtil endelig Afgjørelse har fundet Sted.

Rettens Formand afbryder Forhandlingen,

a) naar han af Hensyn til den fornødne Hvile for de medvirkende Personer finder det nødvendigt at udsætte eller slutte Retsmødet;

b) naar han beslutter Sagens Udsættelse.

Finder Afbrydelsen Sted, efterat den Sigtedes Afhørelse angaaende Anklagen var begyndt, kan Rettens Formand beslutte, at Forhandlingen, fra og med den Sigtedes Afhørelse, skal gjentages, naar Sagen atter kommer for.

§ 285.

Naar Forhandlingen afbrydes, fordi Retsmødet udsættes eller sluttes, fortsættes den henholdsvis til den for Retsmødets Gjenoptagelse af Formanden fastsatte Tid eller i det næste paafølgende Retsmøde.

Sker Afbrydelse paa Grund af Sagens Udsættelse, tilkjendegives det alle Vedkommende, at de skulle møde til den Tid, som berammes i Retsmødet, eller hvorom senere Meddelelse finder Sted.

§ 286.

Efterat Hovedforhandlingen er begyndt, bør Formanden kun udsætte Sagen, være sig

paa Andragende eller i Embeds Medfør, naar det ifølge Lovens Bud eller iøvrigt af vigtige Grunde findes nødvendigt.

Om Udsættelsesgrunde, som indtræde paa en Tid, da Hovedforhandlingen er udsat, paahviler det enhver Vedkommende snarest mulig at underrette Rettens Formand, for at Bestemmelse om Udsættelsen om mulig kan tages og Meddelelse til alle Vedkommende finde Sted, førend Sagen paany skulde have været for.

§ 287.

Hovedforhandlingen er mundtlig; Skrift anvendes kun i det Omfang, i hvilket Loven særlig bestemmer det.

Ved de mundtlige Udtalelser benyttes frit Foredrag; Oplæsning tilstedes kun, hvor Loven hjemler det.

§ 288.

Rettens Formand leder Hovedforhandlingen. Han bestemmer Rækkefølgen af de enkelte Dele af Forhandlingen, forsaavidt Loven ikke indeholder Forskrifter derom. Ingen maa tage Ordet uden ifølge hans Tilladelse; han kan fratage den Part Ordet, som ikke vil rette sig efter hans Ledelse. Han drager Omsorg for saavidt mulig at fjerne Alt, hvad der til Unytte trækker Forhandlingen i Langdrag, og slutter Forhandlingens enkelte Dele, naar han anser det foreliggende Emne for tilstrækkelig behandlet.

Om Slutning af Bevisførelsen i det Hele eller om et enkelt Punkt, førend alle Beviserne ere fremførte, samt om Gjentagelse af den sluttede Bevisførelse, tager Retten Beslutning.

§ 289.

Omfatter Hovedforhandlingen Anklage mod den samme Person for flere strafbare Handlinger eller Anklage mod flere Personer, skal Formanden ordentligvis lade Forhandlingen foregaa og tilendebringe postvis for de enkelte Forbrydelser. Dommen omfatter alle Anklagepunkterne under Et.

§ 290.

Fremsættes Afvisningspaastand, eller antager Rettens Formand, at Omstændigheder

ere tilstede, ifølge hvilke der kan opstaa Spørgsmaal om Afvisning, kan han udsætte eller standse Forhandlingen om Sagens Realitet og sætte Afvisningsspørgsmaalet særlig under Forhandling. Naar Afvisningsdom ikke afsiges, fortsættes den afbrudte Forhandling.

Tilsvarende Regler finde Anvendelse, naar der opstaar Spørgsmaal, om Anklageren er paataleberettiget.

§ 291.

Den Sigtede høres af Rettens Formand angaaende Sigtelsen og de Beviser, som fremføres mod ham. Dommerne og Nævningerne, Anklageren og Forsvareren kunne andrage paa, at yderligere Spørgsmaal stilles til ham. Dommerne og Nævningerne have ogsaa Ret til selv at rette enkelte Spørgsmaal til den Sigtede, efter dertil at have faaet Ordet af Formanden.

§ 292.

Bevis kan føres baade direkte og indirekte. Alt, hvad der efter sin Natur er i Stand til at bidrage til Sagens Oplysning, kan benyttes som Bevis, forsaavidt Loven ingen Indskrænkning gjør.

§ 293.

Bevisførelsen er nærmest Parternes Sag; de ere ikke udelukkede fra at føre Vidner, som Retten har nægtet at indkalde, forsaavidt § 273 ej er til Hinder; men de saaledes førte Vidner have intet Krav paa Godtgjørelse af det Offentlige.

Parterne afhøre selv de ifølge Andragende af dem indkaldte eller af dem fremstillede Vidner, Syns- eller Skjønsmænd. Naar Partens Tilspørgsel om et Punkt er tilendebragt, er Modparten berettiget til nærmere at udspørge med Hensyn til dette.

Skal paa en Parts Begjæring Oplæsning af Dokumenter og Aktstykker finde Sted for Bevisførelsens Skyld, beslutter Rettens Formand, om Oplæsningen skal ske ved Parten eller ved Retsskriveren.

§ 294.

Rettens Formand vaager over, at util-

børlige, navnlig forvirrende Spørgsmaal ikke finde Sted ved Afhørelsen af Vidner og Syns- eller Skjønsmænd. Sker Afhørelsen trods Formandens Paalæg og Irettesættelser paa utilbørlig Maade eller paa en Maade, som ikke er egnet til at bringe Sandheden for Dagen, eller som gaar udenfor Sagen, kan han unddrage den paagjældende Part Afhørelsen og selv overtage den. Skjønner han, at Afhørelsens Fortsættelse ikke kan bidrage til Sagens Oplysning, kan han slutte den.

Formanden er berettiget og forpligtet til, naarsomhelst han i Sandhedens Interesse finder Grund dertil, at rette Spørgsmaal til den, som afhøres. Har den Sigtede hverken beskikket eller valgt Forsvarer, overtager Formanden Afhørelsen paa hans Vegne.

§ 295.

Vidner og Syns- eller Skjønsmænd, som fremstilles efter Rettens eller Formandens Beslutning i Embeds Medfør, afhøres af Formanden; dog er han beføjet til at overlade Afhørelsen til Parterne efter foranstaaende Regler.

Sker Afhørelse ved Rettens Formand, kunne Parterne andrage paa, at yderligere Spørgsmal stilles; Formanden kan overlade det til dem selv at stille saadanne enkelte Spørgsmaal.

Skulle ifølge Beslutning i Embeds Medfør Dokumenter og andre Aktstykker oplæses for Bevisførelsens Skyld, sker Oplæsning ved Retsskriveren.

§ 296.

Dommerne og Nævningerne ere berettigede til at rette Spørgsmaal til de fremstillede Vidner, Syns- eller Skjønsmænd, efter at have erholdt Ordet af Formanden.

§ 297.

De afhørte Vidner samt Syns- eller Skjønsmænd forblive tilstede under den senere Forhandling, indtil Formanden, efter at have givet Parterne Lejlighed til derom at udtale sig, tillader dem at forlade Retten ubetinget eller mod at blive tilstede i Nærheden. Retten kan paa Begjæring eller i Embeds Medfør lade

dem afhøre paany, naar dertil findes Anledning, jfr. § 144.

Formanden kan paa Begjæring af en Part eller i Embeds Medfør bestemme, at et Vidne midlertidig skal forlade Retssalen, naar en uforbeholden Forklaring af et andet Vidne ellers ikke kan ventes.

Vidnerne samt Syns- eller Skjønsmænd maa ikke forelægge den Sigtede eller hverandre Spørgsmaal, men de kunne andrage paa, at de selv eller et andet Vidne eller den Sigtede yderligere afhøres om angivne Punkter i det Øjemed at fuldstændiggjøre eller berigtige forudgaaende Udsagn.

Syns- eller Skjønsmænd kunne i Henhold til § 157 2det Stykke ogsaa under Hovedforhandlingen fordre Spørgsmaal forelagte den Sigtede eller Vidner angaaende Punkter, som ere af Vigtighed for deres Svar.

§ 298.

Dokumenter, der paastaaes at være tagne eller frembragte ved Forbrydelsen eller at have været brugte eller bestemte til dens Udførelse, eller som yde umiddelbar Oplysning om Gjerningen eller den Sigtedes Forhold til denne, blive at oplæse, naar Bevisførelsen kræver det.

Dokumenter og Aktstykker, som indeholde Erklæringer eller Vidnesbyrd, maa ordentligvis ikke benyttes som Bevismidler. Herfra undtages:

1) Tilførsler i Retsbøger om Ransagninger, Beslaglæggelser, Besigtigelser, Syns- eller Skjønsforretninger, foretagne udenfor Hovedforhandlingen;

2) Erklæringer til Retten afgivne af Syns- eller Skjønsmænd;

3) Tilførsler til Retsbøger om de af den Sigtede under Afhørelsen om Sigtelsen afgivne Erklæringer, naar den Sigtede enten nu vægrer sig ved at svare, eller den nu afgivne Forklaring afviger fra den tidligere;

4) Tilførsler til Retsbøger angaaende de af Vidner, Syns- eller Skjønsmænd under Afhørelse afgivne Forklaringer, naar disse Personer enten ere døde eller af anden Grund ikke kunne afhøres paany, eller deres Fremstilling for Retten ikke finder Sted af de i §

133 Nr. 1—3, jfr. § 160, angivne Grunde, eller naar den nu afgivne Forklaring afviger fra den tidligere, eller naar et Vidne vægrer sig ved at afgive Forklaring uden Hjemmel i § 131, og de foreskrevne Tvangsmidler forgjæves ere blevne anvendte.

5) Erklæringer og Vidnesbyrd, udstedte i Medfør af et offentligt Hverv, derunder Udskrifter af tidligere den Sigtede overgaaede Straffedomme.

Hvad der er tilført Retsbøger om Retshandlinger under Efterforskningen, kan dog kun benyttes som Bevis, naar Opsættelse af Retshandlingen, indtil Sag mod den Sigtede kunde anhængiggjøres, vilde have medført Fare for Tab af Bevismidler, eller den Sigtede har indvilget eller indvilger i Benyttelsen.

§ 299.

Oplæsning af Tilførsler til Retsbøger angaaende Udsagn af den Sigtede, Vidner eller Syns- eller Skjønsmænd paa Grund af de nu afgivne Forklaringers Uoverensstemmelse med de tidligere afgivne bør kun finde Sted, efterat der paa foreskreven Maade er givet de Paagjældende Lejlighed til sammenhængende Udtalelser om Gjenstanden for Afhørelsen, og de yderligere Spørgsmaal, hvortil denne Udtalelse opfordrer, ere stillede.

Naar Oplæsning af de i § 298 Nr. 3 og 4 ommeldte Aktstykker finder Sted, skal Grunden meddeles af Rettens Formand og tilføres Retsbogen; saa bør det og bemærkes, om Vidnets eller Syns- og Skjønsmandens Forklaring er beediget eller ikke, og i sidste Fald, af hvilken Grund.

§ 300.

Naar Beviser i Medfør af § 273 skulle føres, om hvilke Meddelelse til vedkommende Part ikke er sket mindst 4 Dage før Hovedforhandlingens Begyndelse, bliver Sagen at udsætte, medmindre Parten har givet Afkald herpaa.

Formanden træffer fornøden Foranstaltning

for at give alle Vedkommende behørig Adgang til Gjennemsyn af Aktstykker i Sagen, som indkomme efter Hovedforhandlingens Begyndelse.

§ 301.

En Part kan med Modpartens Samtykke frafalde et af ham anmeldt Bevis; dog kan Retten bestemme, at det frafaldte Bevis skal føres.

Vægrer Modparten sig ved at samtykke i, at et anmeldt Bevis frafaldes, træffer Retten Afgjørelse.

§ 302.

Rettens Afgjørelse af Tvistepunkter, som opstaa under Bevisførelsen mellem Parterne, samt af Indsigelser, der fremsættes af Vidner, Syns- eller Skjønsmænd, sker ved Kjendelse.

§ 303.

Førend Dom eller Kjendelse afsiges under Hovedforhandlingen, bør der være givet Parterne Lejlighed til at udtale sig. Den Sigtede har stedse det sidste Ord.

Ved Begrundelsen af Kjendelser, der ikke særskilt kunne paaankes, skulle de faktiske Omstændigheder, hvorpaa der bygges, nøjagtig angives, forsaavidt Retsbogen ikke indeholder det Fornødne.

§ 304.

Alle Forsvarsgrunde mod den rejste Anklage, som ere egnede til at bevirke Afvisning eller Frifindelse, kunne under Hovedforhandlingen gjøres gjældende af den Sigtede, ligesom de og i Embeds Medfør bør tages i Betragtning af Retten. Dette gjælder ogsaa om saadanne Afvisningsgrunde, der kunde være gjort gjældende, eller som af Retten have været prøvede i Anledning af Spørgsmaalet om Anklagens Henvisning til Hovedforhandling, forsaavidt Andet ikke særlig er bestemt.

Indsigelser, som gaa ud paa, at den Forbrydelse, for hvilken Anklage er rejst, ikke er betegnet i Anklagen saa tilstrækkeligt og tydeligt, som Forsvarets Forberedelse krævede, eller

at der ikke er givet tilstrækkelig Lejlighed til at gjøre sig bekjendt med Sagens Aktstykker, eller at der uden Hjemmel er givet kortere Varsel end en Uge, skulle fremsættes før Oplæsningen af Anklageskriftet, eller i Nævningesager førend Lodtrækning til Udtagelse af Nævninger begynder, jfr. endvidere §§ 13, 18, 68, 312, 314, 318, 322 samt Lov om Domsmagtens Ordning m. m. § 81.

§ 305.

Hovedforhandlingen afsluttes ved Rettens Dom i Sagen; dog betragtes Sagen som anhængig ved Retten, indtil Dommens Fuldbyrdelse kan begynde, eller indtil i Tilfælde af Paaanke Sagens Aktstykker ere indsendte til Højesteret.

Den vedtagne Afgjørelse føres i Pennen af Rettens Formand eller den af de i Afgjørelsen deltagende Dommere, hvem dette Hverv af Formanden overdrages. Stemmetallet maa ikke optages i Rettens Afgjørelser eller iøvrigt gjøres bekjendt.

Efter at være affattet, underskrives Afgjørelsen af Rettens Formand og Retsskriveren. Dens Affigelse foregaar derved, at den oplæses i et Retsmøde. Er den Sigtede fængslet, bør han bringes tilstede ved Dommens Affigelse.

Rettens Afgjørelser træffes snarest mulig, efterat den paagjældende Forhandling er tilende. Kan Affigelsen ikke finde Sted samme Dag, skulle Kjendelser affiges senest Dagen efter, Dommen senest inden 8 Dage.

Er den Sigtede domfældt, bliver Udskrift af Dommen at forkynde ham, hvis han ikke var tilstede ved Affigelsen; i andre Tilfælde meddeles der ham Udskrift paa Begjæring. Af alle Domme tilstilles der Statsanklageren Udskrift.

§ 306.

Dommen skal, forsaavidt den ikke gaar ud paa Sagens Afvisning, enten domfælde eller frifinde.

Frifindelse finder Sted, naar Anklageren ikke er paataleberettiget, naar Anklage frafaldes, samt naar den Sigtede ikke findes skyldig.

§ 307.

Ved Afgjørelsen af, om Noget er bevist eller ikke, har Retten, henholdsvis Nævningerne, alene at tage Hensyn til de Beviser, som ere

fremførte under Hovedforhandlingen; Aktstykker og andre Dokumenter kunne kun tages i Betragtning som Bevismidler, naar de ere blevne oplæste under denne.

Iøvrigt er Afgjørelsen ikke bunden ved Lovregler, men træffes efter fri, paa samvittighedsfuld Prøvelse af det Fremførte beroende Overbevisning.

§ 308.

Retten kan kun domfælde for den eller de Forbrydelser, for hvilke Anklage paa lovlig Maade er rejst. Denne Regel gjælder ikke blot, forsaavidt Talen er om en anden Handling end den, der ligger til Grund for Anklagen, men ogsaa, med de i § 309 nævnte Undtagelser, i Henseende til Anklagens Angivelse af de nærmere Omstændigheder ved Handlingen og den i samme indeholdte Betegnelse af Forbrydelsens retlige Karakter.

§ 309.

Undtagelser fra de i § 308 ommeldte Begrænsninger for Domfældelsen finde Sted:

1) naar det eller de Lovbud, som i Anklagen nævnes til Hjemmel for Paastanden om Straf, eller de den Sigtede betimelig meddelte Aktstykker tydelig vise, at den Maade, hvorpaa Anklagen er stilet, ikke udtrykker Anklagerens virkelige Mening;

2) ogsaa ellers, naar den Adgang til Forsvar, som den Sigtede har havt, uanset Afvigelsen fra Anklagen, under de foreliggende Omstændigheder maa betragtes som fyldestgjørende. I Henhold hertil kan der i Domfældelsen afviges fra Anklagens Betegnelse af Forbrydelsens retlige Karakter:

a) naar Anklagen gaar videre end Domfældelsen, idet alle de begrebsmæssige Bestanddele af den Forbrydelse, paa hvilken Dommen lyder, indeholdes i den Forbrydelses Begreb, paa hvilken Anklagen lyder;

b) naar der er saa nært Slægtskab mellem de Forbrydelser, paa hvikke Anklagen og Dommen lyder, at Afvigelsen i og for sig ikke kan medføre Forandring i Forsvarets Forudsætninger, og der iøvrigt ikke i det enkelte Tilfælde er Noget, som efter det angivne Synspunkt udelukker Afvigelsen.

Kapitel IV.

Særlige Bestemmelser om Hovedforhandlingen for Nævninger.

§ 310.

Efterat Dommeren, Anklageren og den Sigtedes beskikkede Forsvarer ere komne tilstede, lader Rettens Formand den Sigtede føre ind i Retssalen, angiver i Korthed den Sag, som vil blive Gjenstand for Forhandling, lader Vidner samt Syns- og Skjønsmænd paaraabe og anviser dem Venteværelse, idet han paaminder dem og efter Omstændighederne træffer anden Foranstaltning for at forhindre indbyrdes Meddelelse.

Derefter skrides, forsaavidt der ikke opstaar Spørgsmaal om Udsættelse, Afvisning eller desl., som findes forinden at burde afgjøres eller forhandles, til Udtagelse af Nævninger.

§ 311.

I enhver Nævningesag skulle 12 Nævninger udtages til at deltage i Afgjørelsen.

Kan det forudsees, at en Sags Forhandling vil medtage et længere Tidsrum, kan Rettens Formand, førend Lodtrækningen begynder, beslutte, at endvidere 1 eller 2 Erstatningsnævninger skulle udtages. Saafremt da nogen af Nævningerne maatte blive forhindret i at overvære den hele Forhandling, indtil Nævningernes Erklæring er afgiven, indtræder en Erstatningsnævning i hans Sted efter den Rækkefølge, i hvilken Navnene ere udtrukne.

Erstatningsnævningerne overvære Forhandlingen, men deltage ikke i Nævningernes Raadslagninger og Afstemninger, saalænge de ikke ere traadte i en Nævnings Sted.

§ 312.

Foranstaltningerne til Nævningernes Udtagelse begynde med, at de indkaldte Nævninger paaraabes. Indsigelser fra Parternes Side, at en Nævning er udelukket i Medfør af Reglerne i Lov om Domsmagtens Ordning m. m., andet Afsnit, Kap. I, maa fremsættes, førend Lodtrækningen begynder. Kjendelser, hvorved en Nævning udelukkes, kunne ikke angribes ved noget Retsmiddel. Imod Kjendelser, hvorved en Indsigelse forkastes, kan der finde Besværing Sted (jfr. §§ 16, 18 og 20).

§ 313.

Ere ikke mindst 24 Nævninger, eller, hvis Erstatningsnævninger skulle tiltræde, henholdsvis 26 eller 28 Nævninger mødte, eller synker Nævningernes Tal ved Rettens Afgjørelser under det nævnte laveste Tal, drager Rettens Formand Omsorg for, at det til Lodtrækningen fornødne Antal af Nævninger bringes tilveje ved Tilkaldelse af Hjælpenævninger i den Orden, i hvilken disse Navne findes opførte paa Hjælpelisten.

Skulde det tilstrækkelige Antal ikke kunne skaffes tilveje paa denne Maade, foranstalter Rettens Formand Tallet udfyldt ved Lodtrækning, saaledes som i Lov om Domsmagtens Ordning m. m. § 90 bestemt.

§ 314.

Naar mindst 24 eller, hvis 1 eller 2 Erstatningsnævninger skulle udtages, henholdsvis 26 eller 28 Nævninger, som kunne medtages ved Lodtrækningen, ere tilstede, lader Rettens Formand denne foretage. Til den Ende lægges Sedler, hvorpaa Nævningernes fulde Navne ere skrevne, og som oplæses, i en Urne, af hvilken Sedler derefter enkeltvis udtages og oplæses.

Indsigelse, der gaar ud paa, at Lodtrækning er foretagen, uden at det ovenfor foreskrevne Antal Nævninger var tilstede, skal fremsættes før Lodtrækningens Slutning.

§ 315.

Saasnart et Navn er trukket af Urnen og oplæst, har først Anklageren, indtil Ordet er givet den Sigtede, og derefter den Sigtede, indtil et nyt Navn er udtrukket, eller, med Hensyn til det sidst udtrukne Navn, indtil Lodtrækningen er erklæret for endt, Ret til uden Angivelse af Grund at forkaste den udtrukne Nævning. En afgiven Erklæring kan tilbagetages, naar det sker indenfor de angivne Tidsgrænser. Afgives ingen Erklæring, gjælder Nævningen for antagen.

§ 316.

I det Hele kunne saa mange Nævninger forkastes i Henhold til § 315, som Forskjellen mellem 12, eller, hvis 1 eller 2 Erstatningsnævninger skulle tiltræde, henholdsvis 13 eller 14 og Tallet paa de i Urnen lagte Sedler angiver.

Halvdelen af de tilladte Forkastelser tilkommer Anklageren, Halvdelen den Anklagede. Er Tallet ulige, har den Anklagede Ret til at forkaste een Nævning mere end Anklageren.

§ 317.

Er der i samme Sag flere Anklagede, ere disse lige nær berettigede til at udøve den en enkelt Anklaget ved § 316 hjemlede Forkastelsesret.

Kunne de ikke enes om Udøvelsen af denne Ret, fordeles de dem indrømmede Forkastelser ligelig mellem dem. Med Hensyn til de Forkastelser, som ikke kunne fordeles saaledes, afgjøres det ved Lodtrækning, hvem af de Anklagede de skulle tilkomme. Ligeledes bestemmes ved Lodtrækning, i hvilken Rækkefølge de skulle erklære sig om Antagelse eller Forkastelse. En herefter af en af de Anklagede erklæret Forkastelse gjælder ogsaa for de andre.

§ 318.

Indsigelser, der gaa ud paa, at Reglerne i §§ 315—17 ere tilsidesatte, skulle fremsættes før Anklageskriftets Oplæsning.

§ 319.

Naar 12 eller, hvis Erstatningsnævninger skulle tiltræde, henholdsvis 13 eller 14 uforkastede Nævninger ere udtrukne, ophører Lodtrækningen. De 12 først Udtrukne ere Nævningerne i Sagen; den eller de, hvis Navne senere maatte udtrækkes, ere Erstatningsnævninger.

§ 320.

Ere flere Sager berammede til Forhandling paa een Dag, kunne de for en foregaaende Sag udtrukne Nævninger, forudsat at ingen af de i § 15 angivne Grunde er til Hinder, ogsaa medvirke ved Afgjørelsen af andre til Forhandling paa samme Dag ansatte Sager, saafremt den eller de Anklagede i disse antage dem ogsaa for deres Sag, og Anklageren afgiver samme Erklæring. Spørgsmaal herom afgjøres, førend Nævningernes Edfæstelse finder Sted. Ved denne skulle i bekræftende Fald samtlige Anklagede være tilstede.

Mangle Betingelserne for Anvendelsen af foranstaaende Regel, og der saaledes paany skal udtages Nævninger for en senere til Forhandling paa samme Dag ansat Sag, kan efter Formandens Bestemmelse Lodtrækning for

den senere Sag foretages, førend Forhandlingen i den tidligere Sag begynder.

§ 321.

Nævningerne indtage deres Sæde i den ved Lodtrækningen for enhver Sag bestemte Orden.

§ 322.

Formanden tager derefter Nævningerne i Ed, idet han tiltaler dem saaledes:

„De skulle love og sværge ved Gud den Almægtige, den Alvidende og Retfærdige, at de i Sagen mod N. N. med Troskab og Nidkjærhed ville opfylde en Nævnings Pligter, ikke samtale med Nogen, der ikke er Nævning i Sagen, om denne, førend den er afgjort, af yderste Evne omhyggeligt veje Beviserne saavel imod som for den (de) Anklagede, og uden at lade Dem forlede af Frygt, Nid eller Venskab, af Hensyn til Gunst eller Gave, Magt eller Anseelse, afgive deres Stemme alene efter samvittighedsfuld Overbevisning."

Herpaa svare Nævningerne, hver for sig, staaende og med oprakte Fingre efter Lovens Forskrift om Eds Aflæggelse:

„Jeg lover og sværger det, saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord."

Den Adgang, som Lovgivningen hjemler Medlemmer af visse Troessamfund til at aflægge Ed paa anden Maade end den sædvanlige, eller at afgive en højtidelig Forsikring, som træder i Eds Sted, skal ogsaa her komme til Anvendelse.

I det i § 320 1ste Stykke omhandlede Tilfælde sker der ved de Ord i Formandens Tiltale „i Sagen mod N. N." fornøden Forandring.

Indsigelser, der gaa ud paa, at Nævningerne ikke lovlig ere blevne edfæstede, skulle fremsættes før Anklageskriftets Oplæsning (§ 323).

§ 323.

Efterat Nævningerne ere tagne i Ed, forelægges der den Sigtede de i § 202 nævnte Spørgsmaal, hvorpaa Formanden lader Anklageskriftet oplæse ved Retsskriveren.

§ 324.

Derefter finder den Sigtedes Afhørelse angaaende Anklagen samt Bevisførelsen Sted.

Afgiver den Sigtede ved Afhørelsen en fuldstændig og ubetinget Tilstaaelse, kan Rettens Formand, saafremt ingen af Dommerne eller Nævningerne erklærer sig derimod, bestemme, at Bevisførelse skal bortfalde.

§ 325.

Ved Bevisførelsen fremføres først de af Anklageren, dernæst de af eller for den Sigtede anmeldte Beviser, endelig de, hvis Førelse er besluttet af Retten i Embeds Medfør. Afvigelser herfra kan Formanden beslutte.

Førend hvert enkelt Bevis fremføres, angiver vedkommende Part, henholdsvis Rettens Formand, i Korthed dets væsentlige Gjenstand.

Efter de enkelte Bevisers Fremførelse finder Afhørelse af den Sigtede Sted overensstemmende med § 203.

§ 326.

Efterat Bevisførelsen er sluttet, faar først Anklageren, dernæst Forsvareren og den Sigtede Ordet for at udtale sig om Bevisførelsens Resultat samt om Retsspørgsmaalene i Sagen, dog saavidt mulig uden at omhandle saadanne Punkter, som ikke skulle forelægges Nævningerne til Afgjørelse.

§ 327.

Ved Slutningen af sit Foredrag skal Anklageren overlevere Formanden et skriftligt Udkast til de Spørgsmaal, som han foreslaar stillede til Nævningerne.

Udkastet meddeles strax den beskikkede Forsvarer og den Anklagede, som derefter, naar de have faaet Ordet, kunne fremsætte Indsigelser mod de foreslaaede Spørgsmaal samt skriftlige Forslag til Ændringer eller Tillæg.

§ 328.

Efterat Forhandlingen mellem Parterne er sluttet, fastsætter Retten Spørgsmaalene til Nævningerne; dog oplæses de først, naar Formandens Foredrag er endt, og kunne forinden undergives fornyet Prøvelse af Retten. I de Tilfælde, hvor Spørgsmaalenes Fastsættelse viser sig i særlig Grad tvivlsom, sker denne ved Kjendelse.

Efter at Spørgsmaalene ere fastsatte, tager Rettens Formand Ordet. Han sammenstiller Forhandlingens Hovedpunkter og udvikler de

Retssætninger, som komme i Betragtning. Fremdeles bør han, naar Bevisførelsen dertil giver Anledning, henlede Nævningernes Opmærksomhed paa saadanne Hensyn, som efter Erfaringens Vidnesbyrd maa komme i Betragtning ved Bedømmelsen af Bevisernes Vægt; dog skal han i saa Fald tillige udtrykkelig betyde Nævningerne, at de selvstændig og paa eget Ansvar maa afgjøre, om de Hensyn, som han har paapeget, kunne faae Betydning i det foreliggende Tilfælde, og hvilken Vægt til den Sigtedes Skade eller Fordel der saaledes maa tillægges de paagjældende Beviser.

Formandens Foredrag maa ikke afbrydes.

§ 329.

Ved Spørgsmaalene til Nævningerne skal det forelægges dem til Afgjørelse, om den Sigtede er skyldig i den eller de Forbrydelser, for hvilke Anklage paa lovlig Maade er rejst.

Ordentligvis bør Spørgsmaalenes Gjenstand hverken udstrækkes videre eller yderligere begrænses, end det følger af den Maade, hvorpaa Forbrydelsen er betegnet i Anklagen, saavel i retlig som i faktisk Henseende. Herfra finder Undtagelse Sted:

1) naar de Betingelser ere tilstede, som hjemle en fra Anklagen afvigende Domfældelse;

2) naar det ifølge den stedfundne Bevisførelse findes nødvendigt at optage flere Kjendsgjerninger til Betegnelsen af den Handling, som lægges den Sigtede til Last, end sket er i Anklagen.

§ 330.

Som Følge af Reglen i § 329 hører det under Nævningernes Afgjørelse, om saadanne almindelige eller særlige Grunde, som udelukke Straf, ere tilstede, samt om saadanne i Straffeloven bestemt betegnede Omstændigheder ere forhaanden, der hjemle Nedsættelse af Strafferammen, saa og om lignende Omstændigheder, der hjemle Strafforhøjelse, foreligge, forudsat at disse ere indbefattede under Anklagen.

Undtagne fra Nævningernes Afgjørelse ere Spørgsmaal om

a) Strafskyldens Forældelse,

b) de i Straffelovens §§ 7 og 58 omtalte Omstændigheder,

c) Forbrydelsens Gjentagelse.

Forsaavidt det imidlertid ved Anvendelsen af Reglerne om Straffskyldens Forældelse og Forbrydelsens Gjentagelse kommer an paa det Tidspunkt, da den paaklagede Handling blev begaaet, afgjøres dette Spørgsmaal af Nævningerne efter den almindelige Regel.

Om Anklageren er paataleberettiget, er ikke Gjenstand for Nævningernes Afgjørelse.

§ 331.

Det tilkommer ikke Nævningerne at afgjøre Noget om Tilstedeværelsen af Omstændigheder, der kunne komme i Betragtning ved Straffens Udmaaling indenfor Lovens Strafferamme, og som Følge heraf heller ikke i de Tilfælde, hvor Loven paa Grund af skjærpende eller formildende Omstændigheder, men uden nærmere Betegnelse af disse eller blot med Angivelse af vejledende Exempler, har udvidet Grænserne for Straffens Valg, at afgjøre, om saadanne Omstændigheder foreligge.

§ 332.

Hovedspørgsmaalet til Nævningerne gaar ud paa, om den Sigtede er skyldig i den Forbrydelse, som lægges ham til Last. Dette Spørgsmaal maa ikke deles i flere, undtagen forsaavidt en Deling er hjemlet ved §§ 334 og 335. Lyder Nævningernes Svar paa Hovedspørgsmaalet bekræftende, er derved tillige afgjort, at ingen Omstændighed, som udelukker Straf, er tilstede, medmindre Fastsættelsen heraf ifølge § 330 er forbeholdt Retten.

Hovedspørgsmaalet indledes altid med Ordene: Er den Sigtede skyldig?

Forbrydelsen skal betegnes og Spørgsmaalet stilles saaledes, at Reglerne i § 329 derved blive fyldestgjorte. Til retlig Betegnelse af den Forbrydelse, som paastaaes at foreligge, anvendes Forbrydelsens i Loven hjemlede Navn eller, hvor intet saadant findes, en Henvisning til den paagjældende Straffebestemmelse, hvorhos den i Loven indeholdte nærmere Beskrivelse af Forbrydelsen skal medoptages i Spørgsmaalet.

§ 333.

Naar der under Forhandlingen er fremkommet bestemte Bevisdata til Hjemmel for

en Omstændighed, der vil udelukke Straf, eller som der efter Rettens Skjøn mulig kan blive tillagt en saadan Virkning, kan der stilles et særskilt Spørgsmaal om Tilstedeværelsen af samme, som Tillæg til Hovedspørgsmaalet, for at fremkalde en udtrykkelig Udtalelse af Nævningerne herom.

I den Maade, hvorpaa Hovedspørgsmaalet bliver at fremsætte, sker der i saadanne Tilfælde ingen Forandring.

§ 334.

Spørgsmaal om Tilstedeværelsen af Omstændigheder, der ifølge Loven hjemle Nedsættelse af Straffen, maa ikke optages i Hovedspørgsmaalet, men bør altid gjøres til Gjenstand for særskilte Tillægsspørgsmaal.

Andrager den beskikkede Forsvarer eller den Sigtede paa, at et saadant Spørgsmaal stilles, kan det kun nægtes, naar Retten finder, at den omspurgte Omstændighed ikke efter Loven hjemler Nedsættelse af Straffen. Retten kan ogsaa i Embeds Medfør stille et saadant Spørgsmaal, naar den ifølge det under Forhandlingen Fremkomne finder Grund dertil.

§ 335.

Naar der i Medfør af Anklagen skal stilles Spørgsmaal om Tilstedeværelsen af Omstændigheder, som hjemle Strafforhøjelse, bør de regelmæssig gjøres til Gjenstand for særskilte Tillægsspørgsmaal og altid, naar Anklageren fordrer det.

§ 336.

De i §§ 333—335 omhandlede Tillægsspørgsmaal bortfalde, naar Hovedspørgsmaalet besvares benægtende.

Naar der spørges om Tilstedeværelsen af en i Loven anerkjendt Grund til at udelukke, nedsætte eller forhøje Straffen, skal det fornødne faktiske Grundlag optages i Spørgsmaalet.

§ 337.

Naar det efter Anklagens Indhold er nød-

vendigt til udtømmende Forelæggelse af samme, eller Retten i det under Forhandlingen Fremkomne og Reglen i § 329 Nr. 1 finder Hjemmel dertil, bliver der efter hverandre at stille flere Spørgsmaal til Nævningerne angaaende en og samme Handlings Henførelse under forskjellige Straffebestemmelser. Med Hensyn til hver Gruppe af Spørgsmaal finde de ovenstaaende Regler Anvendelse.

Angaa de flere Spørgsmaal Handlingens Henførelse under forskjellige Straffebestemmelser med forskjellig Strafferamme, sættes det Spørgsmaal først, hvis Bekræftelse medfører den strengeste Bedømmelse.

§ 338.

Har Forhandlingen undtagelsesvis omfattet flere strafbare Handlinger af samme Sigtede eller flere Sigtede under Et, skal der stilles Spørgsmaal for hver enkelt Handling eller hver enkelt Sigtet under Jagttagelse af ovenstaaende Regler.

§ 339.

Ethvert Spørgsmaal skal fremsættes saaledes, at det kan besvares med Ja eller Nej.

Naar et Spørgsmaal kun skal besvares under Forudsætning af en bestemt Besvarelse af et forudgaaende Spørgsmaal, bør dette udtrykkelig bemærkes i den skriftlige Udfærdigelse.

§ 340.

De af Retten fastsatte, skriftlig udfærdigede og med Formandens og Retsskriverens Underskrift forsynede Spørgsmaal oplæses af Formanden i Retsmødet og overgives derefter tilligemed Anklageskriftet samt Udskrift af de Tillæg til og Forandringer i dette, som maatte være tilførte Retsbogen, til den af Nævningerne, hvis Navn først blev udtrukket ved Lodtrækningen.

Formanden kan fremdeles efter sit Skjøn medgive Nævningerne saadanne Ting, der paastaaes at være tagne eller frembragte ved Forbrydelsen eller at have været brugte eller bestemte til dens Udførelse, eller som yde umiddelbar Oplysning om Gjerningen eller den Sigtedes Forhold til denne, samt saadanne Aktstykker, som ommeldes i § 298 Nr. 1, 2

og 5. Begjæring herom kan fremsættes af en Nævning, men ikke fra nogen anden Side.

Formanden henleder Nævningernes Opmærksomhed paa de i §§ 341—346 indeholdte Bestemmelser om, hvad de ved deres Raadslagning have at iagttage, og forklarer disse nærmere, forsaavidt han finder det fornødent; derefter opfordrer han Nævningerne til at begive sig til det for dem bestemte Værelse og lader den Sigtede, hvis han er fængslet, føre ud af Retssalen.

§ 341.

Indtil Nævningernes Erklæring er vedtagen, maa intet Samkvem finde Sted mellem de til Raadslagning forsamlede Nævninger og andre Personer, ej heller nogen Nævning forlade Værelset eller nogen Anden betræde dette uden Tilladelse af Rettens Formand eller særlig Hjemmel i Loven. Rettens Formand træffer fornøden Foranstaltning til Iagttagelse heraf.

Finder Overtrædelse af foranførte Bestemmelser Sted af en Nævning eller Andre, kan Retten idømme den eller de Skyldige Bøder indtil 1000 Kr.

I Nævningernes Forsamlingsværelse skulle Aftryk af denne Lovs §§ 341—346 være opslaaede i flere Exemplarer.

§ 342.

Nævningerne vælge under Ledelse af den Nævning, hvis Navn først blev udtrukket, en Formand, som leder deres Forhandlinger. Valget sker ved Stemmeflerhed; i Tilfælde af lige Stemmer foretrækkes den Ældste.

Formanden oplæser Følgende til Rettesnor for Nævningerne:

„Loven fordrer ikke af Nævningerne Angivelse af de Grunde, som bestemme deres Overbevisning, og den foreskriver dem ikke bindende Regler, efter hvilke de skulle bedømme Bevisernes Vægt; men den paalægger dem den ved deres Ed bekræftede Pligt omhyggeligt og upartisk at veje samtlige for og imod den Sigtede fremførte Beviser og at afgive deres Stemmer om den Sigtedes Skyld efter deres paa samvittighedsfuld Prøvelse af det under

Forhandlingen for dem Fremførte beroende Overbevisning.

Der tilkommer ikke Nævningerne nogen Dom om Retfærdigheden eller Hensigtsmæssigheden af Straffeloven; Størrelsen af den Straf, som kan indtræde, hvis den Sigtede erklæres skyldig, maa ikke bestemme dem ved deres Afgjørelse. Om Raadslagningen og Afstemningen skulle de iagttage ubrødelig Tavshed."

§ 343.

Efter tilendebragt Raadslagning afstemme Nævningerne om de enkelte Spørgsmaal i den Orden, hvori disse ere stillede. Formanden afæsker hver Nævning enkeltvis hans Stemme i den ved Lodtrækningen bestemte Orden og afgiver selv sin Stemme tilsidst.

En for den Sigtede ugunstig Besvarelse af et Hoved- eller Tillægsspørgsmaal kan kun vedtages med mindst 8 Stemmer; denne Regel finder ogsaa Anvendelse ved de i §§ 333 og 334 omnevnte Tillægsspørgsmaal. Ved hvert Spørgsmaal skal det af Rettens Formand være vedtegnet, hvormange Stemmer der udkræves til dets bekræftende Besvarelse.

Er den bekræftende Besvarelse af et Hovedspørgsmaal bleven vedtaget med den fornødne Stemmeflerhed, blive de Nævningers Stemmer, som maatte have erklæret sig for det benægtende Svar, at regne til den Sigtedes Gunst ved Afgjørelsen af de til samme sig sluttende Tillægsspørgsmaal; som Følge heraf bliver der ved Afstemningen over disse ikke at afæske disse Nævninger en særlig Erklæring.

§ 344.

Opstaar der Tvivl hos Nævningerne om den Fremgangsmaade, som de skulle iagttage, eller om Betydningen af de stillede Spørgsmaal eller om Svarenes Affattelse, kunne de derom udbede sig nærmere Oplysning af Rettens Formand. Denne meddeler dem det Fornødne i Retsmødet. Komme herved Forandringer i Spørgsmaalene paa Bane, eller finder Rettens Formand det iøvrigt fornødent, gjenoptages Forhandlingen, saaledes at Parterne have Adgang til at udtale sig.

§ 345.

Overbevise Nævningerne sig ved deres Raadslagning om Nødvendigheden af, at yderligere Spørgsmaal stilles til dem foruden de forelagte, ere de beføjede til at fremkomme med Begjæring derom til Retten. Forhandlingen bliver i saa Fald at gjenoptage. Gaar Begjæringen ud paa Tilføjelse af de i §§ 333 og 334 ommeldte Tillægsspørgsmaal, kan den kun forkastes, naar Retten finder, at den paagjældende Omstændighed ikke efter Loven hjemler Udelukkelse eller Nedsættelse af Straffen.

Nævningerne ere berettigede til, uden at særligt Spørgsmaal derom er forelagt, at erklære, at en i Loven anerkjendt Omstændighed, som hjemler Straffens Nedsættelse, er tilstede.

§ 346.

Nævningernes Formand vedtegner det Svar, som udkommer ved Stemmernes Sammentælling, ligeoverfor ethvert af Spørgsmaalene og underskriver Erklæringen tilligemed to andre Nævninger.

Stemmetallet angives ikke.

§ 347.

Efterat Nævningerne ere vendte tilbage til Retssalen, spørger Rettens Formand dem om Udfaldet af deres Raadslagning. Derefter oplæser Nævningernes Formand de stillede Spørgsmaal og umiddelbart efter hvert af disse det vedtagne Svar. Erklæringen overleveres dernæst til Rettens Formand, der underskriver den tilligemed Retsskriveren.

§ 348.

Lider Nævningernes Erklæring af Mangler i Formen, eller er dens Indhold utydeligt, modsigende eller ufuldstændigt, eller opstaar der Tvivl, om den oplæste Erklæring udtrykker Nævningernes virkelige Mening eller er vedtagen med det foreskrevne Stemmetal, og Mangelen ikke strax kan afhjælpes eller Tvivlen hæves ved en Erklæring af Nævningernes Formand, paalægger Retten ved Kjendelse Nævningerne at begive sig tilbage til deres Værelse, for ved en ny Erklæring at afhjælpe Manglen eller fjerne Tvivlen. De fornødne

Forklaringer meddeles Nævningerne ved Kjendelsens Affigelse af Rettens Formand.

Vedrører Mangelen kun Formen, maa Nævningerne Intet forandre i Erklæringens Indhold; ligeledes skulle de Svar, hvis Berigtigelse eller Fuldstændiggjørelse ikke fordres, forblive uforandrede. Utilstedelige Ændringer maa ikke tages i Betragtning af Retten.

Berigtigelsen eller Fuldstændiggjørelsen vedføjes saaledes, at det træder tydelig frem, hvorledes den oprindelige Erklæring har lydt.

Den heromhandlede Forholdsregel kan træffes, saalænge Retten ikke har affagt Dom.

§ 349.

Efterat Nævningernes Erklæring er oplæst og overleveret Rettens Formand, kunne ordentligvis ingen yderligere Spørgsmaal forelægges Nævningerne. Dog kunne saadanne Tillægsspørgsmaal, som omtaltes i §§ 333 og 334, ogsaa forelægges Nævningerne senere, saalænge Retten ikke har affagt Dom, naar det under Forhandlingen Fremkomne faa klart paabød at stille slige Spørgsmaal i Embeds Medfør, at Undladelse heraf kan antages at ville medføre Dommens Ophævelse.

§ 350.

Finder Retten, at Indholdet af en for den Sigtede ugunstig Erklæring af Nævningerne viser, at den beror paa en Retsvildfarelse, affiger Retten Frifindelsesdom.

Finder Retten, at Forhandlingerne ikke have ydet et efter Erfaringens Vidnesbyrd tilstrækkeligt godtgjort faktisk Grundlag for en ugunstig Erklæring, kan Retten istedetfor at affige Dom henvise Sagen til ny Hovedforhandling. Denne skal foregaa for andre Dommere og andre Nævninger; bliver det paa Grund heraf nødvendigt, at Sagen forhandles for en anden Ret, bestemmer Højesteret det Fornødne paa Overstatsanklagerens Andragende. Har Retten i Henhold til foranstaaende Regel henvist Sagen til ny Hovedforhandling, bliver Overstatsanklageren beføjet til, indtil Nævningerne have erklæret sig under den nye Sag, at frafalde Anklagen, i hvilket Fald Frifindelsesdom bliver at affige.

Rettens ovennævnte Beslutninger skulle

være ledsagede af Grunde. Stemmeflerhed skal være tilstede ikke blot med Hensyn til Resultatet, men ogsaa med Hensyn til enhver af de anførte Grunde; de Dommere, som ikke billige Resultatet, skulle vel være tilstede ved hele Raadslagningen, men stemme ikke ved Fastsættelse af de enkelte Grunde.

Andragende fra Parternes Side om de nævnte Beslutninger kunne ikke finde Sted; Beslutningen kan tages af Retten, saalænge ikke Dom er afsagt.

§ 351.

Kommer Retten under den nye Hovedforhandling, der finder Sted i Henhold til Reglen i § 350 2det Stykke, enstemmig til det samme Resultat som Retten under den første Forhandling, afsiger den Frifindelsesdom; Enstemmigheden skal være tilstede saavel med Hensyn til Resultatet som med Hensyn til enhver af de i Dommen anførte Grunde. I andre Tilfælde bliver Dommen at grunde paa den af de to foreliggende Erklæringer af Nævninger, som i sin Helhed fører til det gunstigste Resultat for den Sigtede.

§ 352.

Førend Forhandlingen fortsættes paa Grundlag af Nævningernes Erklæring, bliver den Sigtede, som var ført ud af Retssalen, atter fremstillet og Nævningernes Erklæring oplæst for ham af Retsskriveren.

§ 353.

Have Nævningerne erklæret, at den Sigtede ikke er skyldig, afsiger Retten strax Frifindelsesdom. Hertil henregnes ogsaa det Tilfælde, at Nævningerne vel have besvaret Hovedspørgsmaalet bekræftende, men tillige have givet et for den Sigtede gunstigt Svar paa et Tillægsspørgsmaal om en Omstændighed, som udelukker Straf (§ 333). Domsgrundene indskrænke sig til den fornødne Henvisning til Nævningernes Erklæring.

§ 354.

Er den Sigtede af Nævningerne erklæret skyldig, faar først Anklageren Ordet for at

udtale sig om Straffelovens Anvendelse; dernæst høres Forsvareren og den Sigtede.

De ved Nævningernes Erklæring afgjorte Punkter maa ikke mere drages i Tvivl under denne Forhandling; kun de deraf flydende retige Følger maa forhandles.

§ 355.

Efter at Forhandlingen er sluttet, raadslaar Retten om Dommen.

Ved Valget af Straffen skal Nævningernes Afgjørelse tages til Udgangspunkt uden Hensyn til mulige Tvivl hos Dommerne om dennes Rigtighed.

I Domsgrundene skal henvises til Nævningernes Erklæring, og de Lovbestemmelser, som ere bragte til Anvendelse, anføres.

Domsslutningen angiver de retlige Følger af Sagens Udfald.

Kapitel V.

Særlige Bestemmelser om Hovedforhandlingen uden Nævninger.

§ 356.

Reglerne i §§ 310 og 323—326 finde Anvendelse ved Forhandlinger for Landsretten uden Nævninger med Undtagelse af de Bestemmelser, som særlig have Hensyn til Nævninger. Parternes Udtalelser efter endt Bevisførelse omfatte alle Spørgsmaal, som skulle afgjøres ved Dommen, uden nogen Deling. Dog kan Rettens Formand beslutte, at Spørgsmaalet, om den Sigtede er skyldig, først skal forhandles og afgjøres; i saa Fald finde de om Forhandlingen for Nævninger givne Regler i § 326 og § 354 tilsvarende Anvendelse.

§ 357.

Efterat Parterne have udtalt sig, optages Sagen til Dom.

Ved Afstemningen skal det Spørgsmaal, om den Sigtede er skyldig i den Forbrydelse, der lægges ham til Last, sondres fra Spørgsmaalet om Straffen og først bringes til Afstemning. Stemmes der særskilt om Straf-

forhøjelses- eller Strafnedsættelsesgrunde, blive de Dommeres Stemmer, som have erklæret sig mod den Sigtedes Skyld, men ere forblevne i Mindretal, at regne til Gunst for den Sigtede.

Særskilt Vedtagelse af Punkter hørende til Sagens faktiske Sammenhæng, saaledes som denne i Henhold til Bevisførelsen antages at være, finder Sted, naar Saadant skjønnes nødvendigt af Hensyn til mulig Paaanke, jfr. § 358.

§ 358.

Dommen skal ledsages af Grunde.

Domfældes den Sigtede, skulle de til Grund for Domfældelsen liggende Omstændigheder, der antages beviste, nøjagtig angives, og det eller de Lovbud nævnes, som bringes til Anvendelse paa dem.

Frifindes den Sigtede, skulle de Straffen betingende Omstændigheder, som antages at mangle eller ikke at være beviste, eller de Straf udelukkende Omstændigheder, som antages at foreligge, angives og de anvendte Retsregler betegnes.

Tillige skal Dommen indeholde fornøden Udtalelse om, hvorvidt Kjendsgjerninger, som ere fremkomne under Forhandlingen, men som efter Rettens Opfattelse af Sagen ikke komme i Betragtning ved Afgjørelsen, maa ansees for beviste eller ikke, naar det skjønnes, at der dog muligvis i Tilfælde af Paaanke kan blive tillagt dem Betydning af Højesteret.

Domsslutningen angiver de retlige Følger af Sagens Udfald.

Femte Afsnit.

Om Anklage for og Sagens Behandling ved Underretten.

§ 359.

De i fjerde Afsnit Kap. I—III og V givne Regler om Sagers Behandling for Landsretterne blive med de Indskrænkninger og Lempelser, som flyde af Behandlingen og Afgjørelsen af en enkelt Dommer, at følge i Sager, hvis Paakjendelse er henlagt til Under-

retterne, forsaavidt Loven ikke indeholder afvigende Forskrifter.

Kapitel I.

Om Sager, som paatales af Statsanklageren.

§ 360.

Finder Dommeren ikke Grund til at nægte Anklagen Fremme, uden at videre Foranstaltninger træffes i Anledning af samme, jfr. § 251, henviser han strax Sagen til Hovedforhandling, og berammer Tægtedag.

Anklageskriftets Meddelelse sker samtidig med Stævningens Forkyndelse. Ved Varselets Beregning tages Hensyn til, at der bliver tilstrækkelig Lejlighed for den Sigtede til at gjøre sig bekjendt med Sagens Aktstykker.

De foreskrevne Meddelelser til Statsanklageren ske til den, der i Anklageskriftet maatte være betegnet som bemyndiget til at udføre Anklagen for Retten paa Statsanklagerens Vegne.

§ 361.

Dommeren kan, førend Hovedforhandlingen skulde finde Sted, ved Kjendelse

1) paa Andragende eller i Embeds Medfør hæve Sagen, naar nogen af de i § 251 nævnte Grunde findes at foreligge,

2) paa Andragende af den Sigtede henvise Sagen til Forundersøgelse, naar der findes ikke at mangle rimelig Grund til at antage, at derved Oplysninger kunne fremskaffes, som ville fjerne Mistanken mod den Sigtede eller godtgjøre Grunde til Straffrihed.

Med de Ændringer, som følge af foranstaaende Regler, komme iøvrigt §§ 270 og 271 til Anvendelse.

§ 362.

Beviser, som den Sigtede agter at føre, bør anmeldes saa betimelig, at Modparten kan erholde Meddelelse om dem mindst 4 Dage før Hovedforhandlingens Begyndelse, uden at dennes Udsættelse derved bliver nødvendig, jfr. iøvrigt § 273.

Vil den Sigtede begjære en Sag, der

i Henhold til § 8 Nr. 3 er bragt for Underretten, og som ikke af anden Grund bliver at afvise, paakjendt af Landsretten, bør Paastand derom fremsættes ved Anklageskriftets Forkyndelse.

Kapitel II.

Om Sager, som paatales af Politiet.

§ 363.

Fremstilles en Person som anholdt for Retten, eller møder en Sigtet frivillig uden Rettens Tilsigelse sammen med Anklageren, kan Anklagen fremsættes mundtlig til Retsbogen og umiddelbart derefter foretages til Hovedforhandling. Bliver Bevisførelse nødvendig, beslutter Retten det Fornødne og udsætter Sagen, hvis de Beviser, der skulle føres, ikke haves ved Haanden.

Udenfor disse Tilfælde indgives en kortfattet skriftlig Anklage, indeholdende de fornødne Angivelser om Anklageren, den Sigtede og Forseelsen.

§ 364.

Skal udenfor de i § 363 1ste Stykke ommeldte Tilfælde Hovedforhandling finde Sted, berammer Dommeren en Tægtedag og lader den Sigtede tilsige til Møde uden samtidig at træffe Foranstaltninger med Hensyn til Bevisførelsen; Aftens Varsel er efter Omstændighederne tilstrækkeligt. Viser det sig, efterat den Sigtede er hørt, eller undtagelsesvis i Tilfælde af den Sigtedes Udeblivelse (jfr. § 366), at Bevisførelse er nødvendig, bestemmer Retten paa Andragende eller i Embeds Medfør det Fornødne i Henseende til Bevisførelsen og udsætter Sagen, hvis de Beviser, der skulle føres, ikke haves ved Haanden.

§ 365.

Anklagerens Udeblivelse medfører ikke nødvendigvis, at Hovedforhandlingen skal udsættes. Finder Dommeren, at Sagen bør foretages, skjønt Anklageren ikke er tilstede, afhøres de ifølge hans Begjæring indkaldte Vidner af Dommeren.

§ 366.

Er den Sigtede udebleven uden lovligt Forfald, og Dommeren ikke finder hans personlige Nærværelse nødvendig for Sagens Paakjendelse, ansees den Sigtede at vedgaa den ham i Indkaldelsen tillagte Brøde, og Sagen bliver at paakjende uden videre Bevisførelse, medmindre Dommeren i Sagens Beskaffenhed eller de iøvrigt foreliggende Omstændigheder finder tilstrækkelig Grund til at anordne en saadan.

Finder Bevisførelse Sted i den Sigtedes Fraværelse, og heller ingen Forsvarer for denne er mødt, afhører Dommeren de Vidner, som maatte være indkaldte efter hans Begjæring.

§ 367.

Nægter den Sigtede at udtale sig om de imod ham anførte Kjendsgjerninger, kan Dommeren anse disse for bevisste, naar Omstændighederne ikke tale derimod.

§ 368.

Tilbyder den Sigtede under Hovedforhandlingen i en Sag, der kan falde ud til Bødestraf, for at undgaa Dom, at erlægge en saadan Bøde, som Dommeren finder passende, kan Dommeren, naar han ikke finder Grund til at betvivle den Sigtedes Skyld, modtage saadant Tilbud, idet han fastsætter Bødens Størrelse. Dommeren er herved berettiget til at gaa under den lovbestemte Bøde. Er Anklageren nærværende, maa der forinden være givet ham Lejlighed til at udtale sig om den Sigtedes Tilbud.

Den vedtagne Afgjørelse tilføres Retsbogen med den Begrundelse, som efter Omstændighederne findes fornøden.

§ 369.

Findes et Barn under 15 Aar skyldig, men Forældre eller de, som træde Barnet i deres Sted, erklære sig villige til at tildele Barnet en legemlig Revselse i Hjemmet, kan Dommeren, naar han finder, at Omstændighederne tale derfor, afgjøre Sagen i Henhold hertil uden at afsige Dom. Dommeren kan

betinge Sagens Afgjørelse paa denne Maade af, at Revselsen tildeles under Tilsyn af en ved Politiet Ansat.

Er Anklageren nærværende, maa der forinden være givet ham Lejlighed til at udtale sig om Sagens Afgjørelse paa denne Maade.

Den stedfundne Afgjørelse tilføres Retsbogen med den Begrundelse, som efter Omstændighederne findes fornøden.

§ 370.

Naar Dommeren, efter at have optaget Sagen, finder, at den Sigtede er skyldig, men at Sagen efter Brødens Beskaffenhed, saasom navnlig i Tilfælde af første Gang begaaet ringe Forseelse, egner sig til Afgjørelse ved en Advarsel, er han berettiget til istedenfor at afsige Dom at tildele den Sigtede en saadan Advarsel.

Den trufne Afgjørelse tilføres Retsbogen med den Begrundelse, som efter Omstændighederne findes fornøden.

Sjette Afsnit.

Om Retsmidlerne.

Kapitel I.

Om Paaanke af Domme, afsagte af Landsretten i første Instants.

§ 371.

Domme, afsagte i første Instants af en Landsret, med eller uden Nævninger, kunne paaankes til Højesteret. Lige med Domme i Henseende til Paaanke stilles den i § 350 omeldte Beslutning.

§ 372.

Dommen paaankes af Statsanklageren i Anklagens Interesse, og i den Sigtedes Interesse af den Sigtede selv samt af

hans Værge, forsaavidt han ikke er personlig myndig.

De Skridt, som i Anledning af Paaanke blive at foretage ved Landsretten i den Sigtedes Interesse, er den for den Sigtede ved Landsretten beskikkede Forsvarer pligtig at foretage, naar det begjæres.

§ 373.

Afkald paa Paaanke kan finde Sted, efterat Dommen er afsagt. Beslutning om Paaanke kan frafaldes, for Anklagens Vedkommende af Overstatsanklageren, saalænge Dom ikke er afsagt af Højesteret. Frafaldes Anke, efterat Forhandlingen om Paaankens Gjenstand er begyndt, kan derved dog ikke Prøvelse af saadanne Ankegrunde unddrages Højesteret, som skulle tages i Betragtning i Embeds Medfør (§ 391).

§ 374.

Dommen kan paaankes paa Grund af Krænkelse af Rettergangsreglerne i følgende Tilfælde:

1) naar det lovbestemte Antal Dommere ikke har deltaget i Dommens Vedtagelse, eller Reglen i § 278 1ste Stykke med Hensyn til nogen af Dommerne er tilsidesat;

2) naar en Dommer, som ifølge Loven var udelukket eller burde udelukkes fra at deltage i Sagens Behandling, har medvirket ved Hovedforhandlingen;

3) naar Retten var inkompetent eller har afvist Sagen, skjønt den var kompetent;

4) naar Anklagen ellers uden lovlig Grund er bleven afvist eller ikke i sin hele Udstrækning er paadømt;

5) naar Hovedforhandlingen i Strid med Loven er foregaaet for lukkede Døre;

6) naar Dom mod Loven er gaaet uden Anklage eller i en gjenoptagen Sag uden Hjemmel i Reglerne herom, naar Retten i at

domfælde er afvegen fra Anklagen videre, end Loven tilsteder, eller Forandringer i Anklagen ere tilstedte med Tilsidesættelse af Lovens Regler, naar Forsvarer ikke har været beskikket, hvor dette burde være sket, eller naar Forhandlingen mod Loven er fremmet i Anklagerens, den Sigtedes eller den beskikkede Forsvarers Fraværelse;

7) naar Dommen ikke er forsynet med de fornødne Domsgrunde, eller Domsslutningen lider af væsentlige Mangler;

8) naar den Forbrydelse, for hvilken Anklage er rejst, ikke er betegnet i Anklagen saa tilstrækkeligt og tydeligt, som Forsvarets Forberedelse krævede, eller der ikke er givet den Sigtede eller hans Forsvarer tilstrækkelig Lejlighed til at gjøre sig bekjendt med Sagens Aktstykker, eller der uden Hjemmel er givet den Sigtede kortere Varsel end en Uge;

9) naar det paa Grund af Retsvildfarelse eller i aabenbar Miskjendelse af den i Forhandlingerne liggende Opfordring er nægtet Anklageren eller den Sigtede eller er undladt i Embeds Medfør at føre Bevis angaaende Omstændigheder, som under Forhandlingen ere komne paa Tale, eller at henvise Sagen til Forundersøgelse, eller Udsættelse ikke er given, hvor det i Loven er bestemt;

10) naar i andre end de forannævnte Tilfælde Rettergangsregler ere krænkede, og det er tvivlsomt, om ikke deres Iagttagelse vilde have ført til en anden Afgjørelse.

§ 375.

I Sager, som ere paakjendte under Medvirkning af Nævninger, afgiver Krænkelse af Rettergangsreglerne endvidere Grund til Paaanke i følgende Tilfælde:

1) naar det lovbestemte Antal Nævninger ikke har deltaget i Erklæringens Vedtagelse, eller nogen af Nævningerne ikke har været tilstede under hele den forudgaaende Del af Hovedforhandlingen;

2) naar en Person, som ifølge Loven er udelukket fra Nævningehvervet i Almindelighed eller i den paagjældende Sag, har medvirket som Nævning;

3) naar den i Lov om Domsmagtens Ordning m. m. § 81, jfr. § 90, foreskrevne Meddelelse er forsømt, eller naar Lodtrækning af Nævninger til en Sag er foretagen, uden at det i § 314 foreskrevne Antal Nævninger var tilstede, eller naar Forskrifterne i §§ 315—17 ere tilsidesatte, eller naar Nævningerne ikke lovlig ere blevne edfæstede;

4) naar Reglerne om Maaden, hvorpaa Spørgsmaalene til Nævningerne skulle stilles, ere tilsidesatte, eller det paa Grund af Retsvildfarelse eller i aabenbar Miskjendelse af den i Forhandlingerne liggende Opfordring er undladt at stille Spørgsmaal, som burde være stillede, forsaavidt ikke Udfaldet af Nævningernes Erklæring viser, at Fejlen er bleven uden Betydning;

5) naar Nævningernes Erklæring er saa ufuldstændig, utydelig eller modsigende, at en Domfældelse ikke burde være støttet paa den, men Retten burde have gjort Anvendelse af sin Beføjelse efter § 348, eller naar Retten uden Føje har fundet en Erklæring, som begrundede Frifindelse, ufuldstændig, utydelig eller modsigende og derfor har bragt § 348 til Anvendelse;

6) naar Erklæringer, som det ligger udenfor Nævningernes Beføjelse at afgive, ere tagne i Betragtning af Retten;

7) naar Retten i Henhold til § 350 har frifundet eller henvist Sagen til ny Forhandling, men Beslutningen derom enten hviler paa en Retsvildfarelse eller ikke er ledsaget af Grunde eller ikkun begrundet ved en almindelig Henvisning til Forhandlingernes Resultat, eller naar Slutningsbestemmelsen i § 351 er tilsidesat;

8) naar ellers mod Loven Dommen ikke er grundet paa Nævningernes Erklæring.

§ 376.

Paaanke i Anklagens Interesse kan ikke finde Sted paa Grund af Krænkelse af Rettergangsregler, som ere foreskrevne til den Sigtedes Tarv, og omvendt kan Paaanke i den Sigtedes Interesse ikke finde Sted, fordi Rettergangsregler, som ere foreskrevne for Anklagens Skyld, ere tilsidesatte.

Krænkelser af Rettergangsregler, med Hensyn til hvilke Loven kræver, at Indsigelse skal fremsættes inden en vis Frist, kunne ikke benyttes som Ankegrund, naar Fristen er forsømt. Det Samme gjælder, naar Besværing kunde anvendes som Retsmiddel, men ikke er anvendt eller ikke er tagen til Følge.

§ 377.

Dommen kan fremdeles paaankes:

1) naar Loven er urigtig anvendt ved Spørgsmaalet, om Statsanklageren i Henhold til §§ 34 og 36—37 var berettiget til Paatale;

2) naar i Sager, som ere paakjendte uden Nævninger, Retten ved at domfælde eller frifinde har anvendt Loven urigtig paa de i Dommen som beviste antagne Kjendsgjerninger;

3) naar i Nævningesager Retten har grundet Domfældelse paa en Erklæring af Nævningerne, som indeholder en Retsvildfarelse, eller naar Retten har domfældt eller frifundet paa Grund af urigtig Anvendelse af Loven i Henseende til saadanne Punkter, som ikke høre under Nævningernes Afgjørelse;

4) naar Retten i at fastsætte Straffen er gaaet udenfor de i Loven foreskrevne Grænser;

5) naar Retten har truffet Valget af Straffen indenfor de lovbestemte Grænser saaledes, at den fastsatte Straf staar i aabenbart Misforhold til Brøden.

Rettens Afgjørelse af, hvilke Kjendsgjerninger der ere beviste eller ikke beviste, kan ikke underkjendes af Højesteret, ej heller Nævn-

ningernes Erklæring udenfor det i Nr. 3 nævnte Tilfælde.

Tilsvarende Regler finde Anvendelse med Hensyn til de Spørgsmaal, som afgjøres efter denne Lov i Henhold til §§ 2 og 3.

§ 378.

Paaanke bør anmeldes inden 3 Dage fra Dommens Affigelse at regne. Var den domfældte Sigtede ikke tilstede ved Affigelsen, regnes Fristen fra den Dag, da Udskrift af Dommen blev ham forkyndt; om denne Dag giver Rettens Formand betimelig Anklageren Meddelelse.

Anmeldelsen sker skriftlig til Formanden for den Landsret, ved hvilken Dommen er afsagt, eller hvis Anmeldelsen sker strax ved Dommens Affigelse, mundtlig til Retsbogen. Er den Sigtede fængslet, kan han anmelde Paaanke mundtlig til Retsbogen for Undersøgelsesdommeren i den Retskreds, hvor han hensidder; fornøden Udskrift af Retsbogen tilstilles snarest mulig Rettens Formand.

Om foranstaaende Regler meddeles der den Sigtede Underretning ved Dommens Affigelse eller henholdsvis ved Udskriftens Meddelelse.

§ 379.

Er Paaanke ikke anmeldt inden Udløbet af den i § 378 foreskrevne Frist, kan den kun tilstedes, naar den Omstændighed, som afgiver Paaankegrund, først senere er bleven Paagjældende bekjendt, eller det iøvrigt er ham utilregneligt, at Fristen er oversiddet, og derhos fornødent Andragende fremsættes inden 3 Dage, efterat Paaankegrunden er kommen til hans Kundskab, eller de Omstændigheder ere fjernede, som have foranlediget Oversiddelsen af Fristen og hindret tidligere Andragende.

Saadant Andragende med fornødne Oplysninger indgives skriftlig til Formanden for Landsretten; er den Skyldige fængslet, kan det fremsættes mundtlig til Retsbogen for Undersøgelsesdommeren i den Retskreds, hvor han hensidder, hvilken uopholdelig tilstiller Rettens Formand Udskrift af Retsbogen.

Andragendet indsendes af Landsretten med

Erklæring til Højesterets Afgjørelse (§ 108). Afgjørelsen tilstilles Landsretten til videre Foranstaltning.

§ 380.

Anmeldelse af Paaanke før Udløbet af den i § 378 foreskrevne Frist hindrer Dommens Fuldbyrdelse for de Domfældtes Vedkommende, hvem Paaanken angaar.

Indgives Andragende om Adgang til Paaanke i Henhold til § 379, kan saavel Landsretten som Højesteret beslutte, at Fuldbyrdelsen skal standses. Tilstedes Paaanken, standses Fuldbyrdelsen.

§ 381.

Det paahviler den ankende Part at angive Ankegrundene med fornøden Betegnelse af Kjendsgjerninger enten samtidig med Anmeldelsen eller inden Udløbet af en Uge, at regne fra Anmeldelsen eller fra det senere Tidspunkt, til hvilket Udskrift af Dommen, naar en saadan efter Loven skal meddeles ham eller af ham er begjært før eller ved Anmeldelsen, bliver ham tilstillet. I Tilfælde af Andragende om Adgang til Paaanke regnes Fristen fra Meddelelsen om, at Paaanke er tilstedt. Nærmere Udvikling af de angivne Ankegrunde er ikke udelukket.

Med Hensyn til Formen finde Reglerne i § 378 2det Stykke Anvendelse.

§ 382.

Gjenpart af Anmeldelsen og Begrundelsen tilstiller Rettens Formand Modparten. Denne har i Løbet af en Uge fra Modtagelsen Adgang til at fremkomme med en Moderklæring, med Hensyn til hvilken Reglerne i § 378 2det Stykke finde Anvendelse.

Er Paaanken støttet paa en Grund, ifølge hvilken ny Realitetsdom kan blive affagt uden Hjemvisning til ny Hovedforhandling, bliver den Modpart, hvem Dommens Indhold eller Fristens Udløb udelukker fra selvstændig Paaanke, berettiget til at modpaaanke af Grunde, som ville nødvendiggjøre en hel ny Forhandling.

Saadan Modanke bør anmeldes ved og Grunden angives i den ovennævnte Erklæring.

§ 383.

Adgang til Gjennemsyn af Sagens Aktstykker efter Rettens Formands nærmere Bestemmelse staar den Paaankende aaben, indtil den i § 381 ommeldte Begrundelse af Paaanken er afgiven, og Modparten i den i § 382 ommeldte Frist.

De i §§ 381 og 382 omhandlede Frister kunne af Rettens Formand forlænges, naar det begjæres, og særegne Grunde findes at tale derfor. Ved Forsømmelser af den i § 381 ommeldte Frist finder § 379 tilsvarende Anvendelse.

§ 384.

Ere ved Anmeldelsen og Begrundelsen af Paaanke de foreskrevne Frister og Former ikke iagttagne, eller er den, som har anmeldt Paaanken, dertil uberettiget, eller ere kun Paaankegrunde angivne, der ikke kunne være lovmedholdelige, nægter Landsretten ved Kjendelse Paaanken Fremme.

Med Hensyn til Affigelsen af denne Kjendelse blive Reglerne i § 257 med fornøden Lempelse at iagttage.

Mod Kjendelsen kan Besværing til Højesteret finde Sted inden en Frist af 3 Dage efter Reglerne i dette Afsnits Kapitel III.

§ 385.

Opstaar ingen Tvivl med Hensyn til Paaankens Fremme, indsender Formanden, efterat Moderklæringen er indleveret eller Fristen dertil udløben, alle Sagens Aktstykker tilligemed Sagen vedrørende Udskrift af Retsbøgerne til Højesterets Formand.

Har Landsretten fremmet Paaanke i Tilfælde, hvor Fremme burde være nægtet, kan Højesteret strax afvise Paaanken ved en Kjendelse, paa hvilken Reglerne i § 257 finde Anvendelse med fornøden Lempelse.

§ 386.

Findes ikke Grund til strax at afvise Paaanken, beskikker Højesterets Formand efter Omstændighederne den Sigtede en Forsvarer og tilstiller denne Udskrift af Dommen med de fremkomne Anmeldelser og Begrundelser af Paaanke, efter Omstændighederne i Gjenpart.

Højesterets Formand berammer, med tilbørligt Hensyn til den nødvendige Forberedelse til Forhandlingen, Dag til Sagens Foretagelse og gjør herom Meddelelse til alle Vedkommede. Om de Foranstaltninger, som ere trufne for at give behørig Adgang til Gjennemsyn af Sagens Akter, meddeles samtidig Underretning.

§ 387.

Ved Forhandlingen for Højesteret finde Reglerne i §§ 278 og 279 tilsvarende Anvendelse.

Er den Sigtede ikke fængslet, har han Ret til at deltage i Mødet; er han fængslet, bliver han kun, naar Højesterets Formand finder, at særlige Grunde tale for at efterkomme hans Begjæring derom, at foranstalte henbragt til Mødet.

Berettigede til at møde ere fremdeles Værgen, som har paaanket, samt den Sigtedes valgte Forsvarer.

Udeblivelse af den Sigtede, Værgen eller en valgt Forsvarer hindrer ikke Sagens Fremme, naar en offentlig Forsvarer er beskikket.

§ 388.

Forhandlingen om Paaankens Gjenstand begynder med, at Formanden lader Retsskriveren oplæse de fremsatte Ankegrunde. Derefter erholder den Ankende Ordet for at begrunde sin Anke, under Henvisning til og Oplæsning af Landsrettens Dom og Sagens øvrige Aktstykker, og dernæst Modparten for at imødegaa Anken og at begrunde sin Modanke, hvis en saadan er fremsat.

Iøvrigt finde ved Forhandlingen alle de Regler i fjerde Afsnit Kapitel III Anvendelse, som ikke er udelukkede ved Forholdets Forskjellighed eller ved særlig Bestemmelse.

§ 389.

Anke- eller Modankegrunde, som ikke ere fremsatte for Landsretten, kunne gjøres gjældende af eller for den Sigtede, naar de fremsættes for Højesteret senest umiddelbart, efterat Realitetsforhandlingen er indledet, men paa et senere Tidspunkt eller af Anklageren kun, naar Højesteret finder, at særegne Grunde tale derfor. Findes det, at de nye, fremkomne Ankegrunde gjøre yderligere Forberedelse for Modparten nødvendig, udsætter Højesteret Sagen derefter.

§ 390.

Til Grundlag for Højesterets Paakjendelse af Sagen tjener Dommen i Forbindelse med Sagens Aktstykker og Udskriften af Retsbøgerne. Opstaar der Tvivl om Rigtigheden af det Retsbogen Tilførte, kan Højesteret indhente yderligere Oplysninger og navnlig Erklæring fra Landsretten; findes det nødvendigt, at Vidner afhøres, sker dette ved Undersøgelsesdommeren.

Naar Sagens Forhandling er tilende, afsiges Dom strax eller dog snarest mulig.

§ 391.

Højesteret paakjender ordentligvis kun Dommen, forsaavidt paaanket er.

Dog har Højesteret i Embeds Medfør at tage i Betragtning til den Sigtedes Fordel:

1) naar den Sigtede er idømt Livsstraf, alle af de foreliggende Oplysninger fremgaaende Paaankegrunde, som kunde være gjort gjældende af eller for den Sigtede,

2) i andre Paaanketilfælde saadanne Ankegrunde, som medføre, at en ny, for den Sigtede gunstigere Realitetsdom bliver at afsige af Højesteret uden Hjemvisning.

Angaar Dommen flere Medsigtede, men ikke for Alles Vedkommende er paaanket, har Højesteret fremdeles i Embeds Medfør at paakjende Dommen ogsaa med Hensyn til dem, der ikke have anket, naar det findes, at Ankegrunde, som ifølge denne Paragraf skulle tages i Betragtning i Embeds Medfør, ogsaa maa komme saadanne Medsigtede til Gode.

§ 392.

Findes en lovlig Ankegrund, der er gjort gjældende af en Part, eller som ifølge forrige Paragraf skal tages i Betragtning, at foreligge, ophæver Højesteret Dommen og efter Omstændighederne den stedfundne Behandling. I Forbindelse hermed har Højesteret, forsaavidt Ankegrunden ikke er en saadan, at den udelukker Realitetsdom i den foreliggende Sag, efter Omstændighederne enten at hjemvise Sagen eller selv at affige ny Realitetsdom.

§ 393.

Ny Realitetsdom affiges af Højesteret i følgende Tilfælde:

1) naar Dommen ophæves paa Grund af Lovens urigtige Anvendelse, medmindre denne maatte have medført en ufuldstændig Afgjørelse af Bevisspørgsmaalet;

2) naar Dommen ophæves, fordi Retten uden Føje har undladt at grunde Dommen paa Nævningernes Erklæring, eller af den i § 375 Nr. 6 nævnte Grund eller iøvrigt saaledes, at der kun skal finde en ny Fastsættelse Sted af de retlige Følger paa Grundlag af en gyldig Erklæring af Nævninger eller Afgjørelse af Retten;

3) naar den Sigtede er domfældt, uagtet Anklagen var frafalden, efterat Hovedforhandlingen var begyndt.

Fastsætter Højesteret ved en ny Realitetsdom andre Virkninger end Frifindelse, bør der være givet Parterne Lejlighed til under Forhandlingen at udtale sig om disse.

§ 394.

Ophæves Dommen af andre Grunde end de i § 393 omtalte, men som dog ikke udlukke Realitetsdom i Sagen, hjemvises denne.

Højesteret bestemmer da tillige, fra hvilket Punkt den nye Behandling ifølge Ophævelsesgrundens Beskaffenhed skal tage sin Begyndelse.

Hjemvises Sagen alene til ny Dom, bør der, førend denne Dom affiges, gives Parterne Lejlighed til at udtale sig. Finder Landsretten det i saadant Tilfælde nødvendigt, at den forudgaaende Behandling gjen-

tages, er den ikke udelukket fra at træffe Bestemmelse herom.

I ethvert Tilfælde, hvor ikke blot ny Dom bliver at affige, efterat Parterne ere hørte, bør Hovedforhandlingen fuldstændig gjentages.

§ 395.

Sagen hjemvises til den samme Landsret, ved hvilken den ophævede Dom blev affagt. Skal Hovedforhandlingen fuldstændig gjentages, maa de samme Nævninger ikke medvirke.

Højesterets Formand tilstiller vedkommende Ret Sagens Aktstykker tilligemed Højesterets Dom. Rettens Formand træffer derefter Foranstaltning til Sagens nye Foretagelse overensstemmende med de almindelige Regler.

§ 396.

Hjemvises en Sag, er Retten forpligtet til ved Sagens Behandling og Afgjørelse at følge de af Højesteret udtalte Retsanskuelser; derimod er den ikke bunden ved de Anskuelser, der ligge til Grund for Kjendelser og Beslutninger, affagte eller tagne under den tidligere Behandling.

Den nye Dom er Gjenstand for Paaanke efter de ovenfor givne Regler.

Kapitel II.

Om Paaanke af Domme, affagte af Underretten.

§ 397.

Domme, affagte af Underretten, kunne ordentligvis paaankes til den Landsret, i hvis Kreds Underretten ligger.

I Sager, hvis Forfølgning paahviler Politiet, kan Dommen kun paaankes i Anklagens Interesse, naar anden Straf end Bøder, simpelt Fængsel, Tvangsarbejde eller Ris kan idømmes for Handlingen, og i den Sigtedes Interesse kun, naar høiere Straf end

Bøder af 40 Kr., simpelt Fængsel i 8 Dage, Tvangsarbejde i 30 Dage, eller med Hensyn til Børn under 15 Aar Ris eller Fængsel i 8 Dage er idømt. Dog kan Landsrettens Formand paa Andragende, som maa fremsættes inden 3 Dage efter Dommens Affigelse, tilstede Paaanke, naar Sagen skjønnes at have en almindelig Interesse eller videregaaende betydelige Følger for den Sigtede (§ 108). Indgives saadant Andragende af en Domfældt, kan Rettens Formand bestemme, at Fuldbyrdelsen skal udsættes; tilstedes Paaanke, udsættes eller standses Fuldbyrdelsen.

Under tilsvarende Betingelser kunne de i §§ 368—370 ommeldte Afgjørelser paaankes i Anklagens Interesse og den i § 370 omhandlede Afgjørelse af den Sigtede.

§ 398.

De i §§ 372—385 indeholdte Regler finde ogsaa Anvendelse ved Paaanke af Underrettens Domme med de Lempelser, som følge af, at Landsretten træder i Stedet for Højesteret, Underretten for Landsretten og Statsanklageren for Overstatsanklageren, eller iøvrigt af Forholdets Natur, samt med følgende nærmere Bestemmelser:

1) Paaanke i Anklagens Interesse i Sager, som paatales af Politimesteren, finder kun Sted paa dennes Begjæring.

2) De Skridt, som i Anledning af Paaanke blive at foretage ved Underretten i Anklagens Interesse, kunne uden særlig Bemyndigelse foretages af den, der har udført Anklagen for Underretten.

3) De Anmeldelser og Erklæringer, som i Tilfælde af Paaanke skulle eller kunne afgives af den Sigtede for Underretten, kunne altid afgives mundtlig til Retsbogen, hvorved Dommeren skal være ham behjælpelig.

4) Paaanke af Underretsdommens Realitet er ikke indskrænket til Lovens Anvendelse, men udstrækker sig ogsaa til Bevisspørgsmaalet, medmindre det Modsatte udtrykkelig erklæres af begge Parter.

5) Ved Paaanke, der rettes mod Dommens Realitet i Almindelighed, finder ingen videre Begrundelse af Paaanken Sted, ej heller

de i §§ 381 og 382 ommeldte skriftlige Udviklinger og Moderklæringer.

6) Underretten nægter Paaanken Fremme, ogsaa, naar Sagen efter § 397 ikke er Gjenstand for Paaanke.

§ 399.

Paaankes paa Grund af Krænkelse af Rettergangsregler eller, hvad Realiteten angaar, alene paa Grund af Lovens urigtige Anvendelse, blive Reglerne i §§ 386—396 at anvende med de af Forholdets Natur flydende Lempelser.

Møder den Sigtede, som har paaanket, og for hvem ingen Forsvarer er beskikket, hverken selv eller ved en Forsvarer ved Paaankens Forhandling, betragtes hans Paaanke som frafalden; udebliver han som Modpart, fremmes Sagen paa foreskreven Maade, saaledes at han gaar glip af den Medvirkning ved Forhandlingen, hvortil han ellers har Adgang, og en mulig Modpaaanke fra hans Side bortfalder. Dog indskrænkes ikke herved Reglen i § 391 om Ankegrunde, som Retten i Embeds Medfør skal tage i Betragtning.

§ 400.

Naar udenfor det i § 399 nævnte Tilfælde Underretsdommen ved Paaanken søges forandret i Realiteten, bliver Sagen behandlet for og paakjendt af Landsretten efter de Regler, som gjælde i Sager, der behandles ved denne i første Instants, forsaavidt de ikke med Nødvendighed ere udelukkede ved Forholdets Natur, og med Iagttagelse af de i §§ 401—405 givne nærmere Bestemmelser. Ved Dommen kan et for den Sigtede gunstigere Resultat fastsættes, selv om kun Anklageren har paaanket; derimod kan der ikke idømmes en strengere Straf end den ved Underretsdommen bestemte, naar kun den Sigtede har paaanket.

§ 401.

Naar Rettens Formand har modtaget Sagens Aktstykker, fastsætter han en Frist, inden hvilken Anklageren, hvem Adgang til Sagens Aktstykker i Løbet af Fristen staar aaben, har at tilstille Formanden Anklageskrift

samt en Fortegnelse over de Beviser, som han agter at fremføre; undlader Anklageren dette, uden at Forlængelse af Fristen er given, og kan Oprejsning mod Fristforsømmelsen ej opnaaes, ansees hans Paaanke, eller, hvis Dommen er paaanket af den Sigtede, Anklagen, saavidt Paaanken rækker, for frafalden, i hvilket sidste Fald Retten afsiger Dom i Overensstemmelse hermed. Begjæring om Afvisning af den Sigtedes Paaanke bør fremsættes inden den samme Frist.

§ 402.

Gjenpart af Anklageskriftet og Anklagerens Bevisfortegnelse tilstilles den Sigtede; bliver Forsvarer beskikket, erholder denne ligeledes saadanne Gjenparter samt de i § 386 1ste Stykke omnevnte Dokumenter. Tillige fastsættes en Frist, inden hvilken der er Adgang til:

1) at begjære Anklagerens Paaanke afvist,
2) at andrage paa, at Anklagen nægtes Fremme, fordi Anklageskriftet ikke tilfredsstiller Lovens Fordringer,
3) at andrage paa Nægtelse af Anklagens Fremme af de i § 251 Nr. 4, 5 og 6 nævnte Grunde, naar Anklageren har paaanket en frifindende Dom,
4) at andrage paa Forundersøgelse, forsaavidt derom efter Sagens Beskaffenhed kan blive Tale, og
5) at indlevere Bevisfortegnelse.

§ 403.

Spørgsmaal om Afvisning af Paaanken afgjøres af Retten efter Reglerne i § 257; den kan ikke finde Sted, efter at Sagen er henvist til Hovedforhandling. Nægtes Anklagen Fremme, fordi Anklageskriftet ikke tilfredsstiller Lovens Fordringer, har det samme Virkning som Undladelse af at fremkomme med Anklageskrift.

§ 404.

Under Hovedforhandlingen skal en fuldstændig ny Bevisførelse finde Sted. Dog bliver herved at iagttage, at Reglerne i § 298 Nr. 3 og 4 ogsaa omfatte Tilførsler til Retsbogen under Sagens Behandling ved Underretten.

Udenfor de Tilfælde, i hvilke i Henhold til § 298 Nr. 4 de ved Underretten afgivne, Retsbogen tilførte Forklaringer af Vidner, Syns- eller Skjønsmænd, kunne oplæses under Bevisførelsen, kan Retten ogsaa ellers, naar den ifølge Sagens Beskaffenhed og øvrige Omstændigheder finder Føje dertil, beslutte, at saadanne Udsagn skulle gjælde, uden at de paagjældende Personer paany føres for Landsretten.

§ 405.

Har den Sigtede paaanket, men enten før Hovedforhandlingen har unddraget sig Forfølgning eller udebliver under Hovedforhandlingen uden oplyst lovligt Forfald, betragtes hans Anke som frafalden, dog med Forbehold af Bestemmelsen i § 391.

Har Anklageren paaanket, og den Sigtede paa den foran angivne Maade unddrager sig Forfølgning eller udebliver, bliver Sagen at udsætte, medmindre i Henhold til § 200, jfr. § 366, Hovedforhandling og Paakjendelse kan finde Sted i den Sigtedes Fraværelse eller Anklageren frafalder Anken eller indskrænker den til Paaanke af den i § 399 ommeldte Art.

§ 406.

Landsrettens Dom i en fra Underretten paaanket Sag kan i Reglen ikke yderligere paaankes. Dog kan Højesteret (§ 108) undtagelsesvis tillade, at Sagen indbringes for samme, naar den skjønnes at have almindelig Interesse eller videregaaende betydelige Følger for Vedkommende. Andragende herom maa fremsættes inden 3 Dage fra Dommens Afsigelse, jfr. § 397 2det Stykke i Slutn.

Tilstedes Paaanke til Højesteret, finde Reglerne i §§ 398 og 399 tilsvarende Anvendelse.

Kapitel III.

Om Besværing til højere Ret.

§ 407.

Besværing til højere Ret benyttes som Retsmiddel:

1) mod Undersøgelsesdommerens Kjendelser og Beslutninger,

2) mod den dømmende Rets Kjendelser og Beslutninger, som ikke paaankes i Forbindelse med Dommen.

I.

Om Besværing mod Undersøgelsesdommerens Kjendelser og Beslutninger.

§ 408.

Berettiget til Besværing er Enhver, som ved Undersøgelsesdommerens Handlinger eller Undladelser antager sig krænket i sine Rettigheder eller hindret i Opfyldelsen af sine Pligter.

§ 409.

Besværingsfristen er ordentligvis 4 Uger.

Imod Kjendelser, ved hvilke det paalægges Vidner, Synsmænd eller andre Tredjemænd mod deres Indsigelse at afgive Vidnesbyrd, foretage Syn eller Skjøn, fremkomme med Dokumenter eller Lignende, maa Besværing iværksættes inden en Frist af 3 Dage. Samme Frist gjælder ogsaa for Besværing imod Kjendelser, ved hvilke Straf er paalagt. Besværing imod Kjendelser af sidstnævnte Art kan kun finde Sted under de Betingelser med Hensyn til Straffens Størrelse, som § 397 angiver.

Oprejsning mod Forsømmelse af Besværingsfristen kan gives efter Reglen i § 379.

§ 410.

Imod Kjendelser, som i Henhold til §§ 137 og 162 have paalagt et udeblevet Vidne eller Syns- eller Skjønsmand Straf, kan Besværing kun finde Sted, naar Begjæring om Kjendelsens Ophævelse overensstemmende med § 138 forgjæves har været fremsat, og Fristen regnes fra Rettens Nægtelse at efterkomme Begjæringen. En lignende Regel gjælder med Hensyn til Kjendelser om Forbrydelse af Sikkerhedsstillelse (§ 193).

§ 411.

Besværingen iværksættes ved Anmeldelse til Undersøgelsesdommeren, skriftlig eller mundtlig til Retsbogen. Om Besværingen underretter Dommeren den eller dem, som maatte have retlig Interesse i Kjendelsens eller Beslutningens Opretholdelse.

§ 412.

Besværing imod de i § 409 2det Stykke omeldte Beslutninger og Kjendelser hindrer deres Fuldbyrdelse, naar den finder Sted inden den foreskrevne Frist. I andre Tilfælde medfører Besværing ikke Opsættelse af Beslutningens Udførelse; dog kan saavel Undersøgelsesdommeren selv som den Ret, til hvilken Besværingen sker, beslutte en saadan Opsættelse.

§ 413.

Er Besværing anmeldt, indsendes de fornødne Akter, eller, forsaavidt disse ikke kunne undværes, bekræftede Afskrifter samt fornøden Udskrift af Retsbogen til den Ret, til hvilken Besværingen sker; om fornødent findes, lader Undersøgelsesdommeren sin Erklæring medfølge.

I Løbet af en Uge fra Anmeldelsen eller fra Meddelelsen om samme til Modparten har den, som besværer sig, og Modparten Adgang til at indsende til den Ret, til hvilken Besværing er skeet, skriftlige Udtalelser om Spørgsmaalet. Senere indsendte Udtalelser kunne tages i Betragtning, naar Afgjørelse ikke har fundet Sted. Den Sigtede, som er fængslet, kan fremsætte sin Erklæring mundtlig til Rets bogen for Undersøgelsesdommeren, som uopholdelig indsender fornøden Afskrift

Den Forsvarer, som maatte være beskikket, er pligtig til paa Begjæring at være den Sigtede behjælpelig ved Fremsættelsen af de fornødne Anmeldelser og Erklæringer.

§ 414.

Førend Afgjørelse træffes, kan Retten efter sit Skjøn indhente yderligere Oplysninger eller Erklæringer, som og ved Undersøgelsesdommeren eller et Medlem af Landsretten lade afhøre Vidner m. V.

Paa Grundlag af de indsendte Akter, indkomme Udtalelser og Erklæringer samt indhentede Oplysninger træffer Retten snarest mulig Afgjørelse ved Kjendelse. Naar særlige Grunde tale derfor, kan Retten paa Andragende eller i Embeds Medfør anordne mundtlig Forhandling. Udeblivet i saa Fald den, der besværer sig, betragtes Besværingen som

frafalden; udebliver Modparten, er dette ikke til Hinder for, at Sagen paakjendes, efterat den Klagendes mundtlige Fremstilling er hørt.

Retten er i sin Afgjørelse ikke bunden ved Undersøgelsesdommerens Skjøn om det faktiske Grundlag.

Afgjørelsen meddeles uden Ophold alle Vedkommende.

§ 415.

Imod Landsrettens Afgjørelser i de heromhandlede Tilfælde kan i Reglen ikke yderligere Besværing finde Sted. Dog kan Højesteret undtagelsesvis tillade, at Spørgsmaalet indbringes for samme (§ 108). Andragende herom maa fremsættes inden 3 Dage fra Meddelelsen om Afgjørelsen.

Tilstedes Besværing til Højesteret, finde ovenstaaende Regler Anvendelse med fornødne Lempelser.

II.

Om Besværing mod den dømmende Rets Kjendelser og Beslutninger.

§ 416.

De af den dømmende Ret afsagte Kjendelser og tagne Beslutninger, der vedrøre Sagens Gang og Ledelse, og som ikke gaa ud paa at nægte Anklagen Fremme ganske eller delvis, kunne af Parterne ikkun paaankes i Forbindelse med Dommen, forsaavidt ikke Andet særlig er bestemt.

For Besværing mod Kjendelser, hvorved der ganske eller delvis nægtes Anklagen Fremme gjælder en Frist af 3 Dage.

§ 417.

Udelukkede saavel fra Besværing som fra Paaanke i Forbindelse med Dommen ere:

1) Beslutninger, hvorved Sagen henvises til Hovedforhandling;
2) Kjendelser og Beslutninger, hvorved Sagen henvises til Forundersøgelse, forsaavidt Saadant ikke er udelukket ved Sagens Beskaffenhed, eller ifølge hvilke Vidner blive at indkalde eller andre Be-

viser at fremføre, medmindre Bestemmelsen er i Strid med Loven;

3) Procesledende Beslutninger om Adskillelse og Forening af Straffesager, om Rækkefølgen af de enkelte Dele af Forhandlingen, forsaavidt Loven ikke indeholder Forskrifter herom, samt om Udsættelser og Fristforlængelser.

§ 418.

Imod andre Kjendelser og Beslutninger af den dømmende Ret end de i §§ 416 1ste Stykke og 417 omtalte kan der iværksættes Besværing henholdsvis til Højesteret eller Landsretten, hvorved §§ 409 og 412 finde tilsvarende Anvendelse.

§ 419.

Naar Besværing finder Sted mod den dømmende Rets Kjendelser og Beslutninger, finde iøvrigt Reglerne i dette Kapitels I. Anvendelse med fornødne Lempelser.

Kapitel IV.

Om Gjenoptagelse af en Straffesag.

§ 420.

Har Statsanklageren eller Politimesteren henlagt en Sag, i hvilken endnu ingen bestemt Person var sigtet, kan han til enhver Tid gjenoptage Sagen, forsaavidt Bestemmelserne om Strafskylds Forældelse ej maatte være til Hinder.

§ 421.

Har en bestemt Person været sigtet, men paa Grund af manglende Paataleret Forfølgningen er frafalden eller nægtet Fremme, eller Frifindelsesdom af nævnte Grund er afsagt, kan Sagen mod ham gjenoptages af eller paa Begjæring af rette Vedkommende efter Lovens almindelige Regler.

§ 422.

Frafaldes ellers Forfølgningen mod en Person, uden at Dom bliver afsagt, eller nægtes der ved Retskjendelsen Forfølgningen

Fremme som ugrundet, kan Sagen mod den Sigtede kun gjenoptages, naar nye Kjendsgjerninger eller Beviser af Vægt fremkomme mod ham. Dog er Undersøgelsesdommerens Kjendelse i Henhold til § 229 ikke til Hinder for, at Sagen indbringes for den dømmende Ret, naar det sker inden Besværingsfristens Udløb (§ 409).

Om den nysangivne Betingelse er tilstede, afgjør overensstemmende med Lovens almindelige Regler den Ret, for hvilken Sagen anhængiggjøres.

§ 423.

Er den Sigtede ved Dom frifunden af anden Grund end den i § 421 nævnte, kan den Paataleberettigede andrage paa ny Foretagelse af Sagen:

1) naar det maa antages, at Frifindelsen er hidført ved urigtige under Sagen afgivne Forklaringer eller Erklæringer af Vidner eller Synsmænd eller ved falske eller forfalskede under Sagen benyttede Dokumenter eller ved et saadant Forhold af Statsanklageren, en Dommer eller Nævning, som omtaldes i Straffelovens §§ 120, 123, 124, 125, 131, 133, 134 eller 141;
2) naar nye Kjendsgjerninger eller Beviser komme for Dagen, som enten for sig alene eller i Forbindelse med det tidligere Fremkomne ere egnede til at begrunde Domfældelse eller at fjerne Frifindelsesgrunden.

§ 424.

Den, som er domfældt under en Straffesag, kan andrage paa ny Foretagelse af Sagen,

1) naar det maa antages, at Omstændigheder af den i § 423 Nr. 1 nævnte Art, jfr. ogsaa Straffelovens § 126, eller lignende pligtstridigt Forhold af den beskikkede Forsvarer har bidraget til Sagens Udfald,
2) naar Kjendsgjerninger eller Beviser, som ikke ere komne frem under den tidligere Sag, forebringes, og det skjønnes, at de

enten alene eller i Forbindelse med tidligere førte Beviser ere egnede til at begrunde Frifindelse,

3) naar to eller flere Personer ved forskjellige Domme ere dømte for den samme Handling, og det ved at sammenholde Dommene med Nødvendighed fremgaar, at en eller nogle af de Paagjældende ere uskyldige.

§ 425.

Foruden den Domfældte selv er ogsaa hans Værge berettiget til at andrage paa ny Foretagelse af Sagen i Henhold til § 424. Angaar Domfældelsen en i den offentlige Mening vanærende Handling, ere efter den Domfældtes Død hans Ægtetælle, Forældre Børn eller Søskende berettigede til saadant Andragende.

Komme Kjendsgjerninger eller Beviser, som skjønnes at give den Sigtede eller Andre paa hans Vegne Føje til at andrage paa Sagens Gjenoptagelse, til Rettens eller Statsanklagerens Kundskab, bør de derom underrette den Paagjældende.

§ 426.

Naar de i §§ 423 og 424 angivne Betingelser ere tilstede, kan Sagens Gjenoptagelse ogsaa bevilges, hvor Spørgsmaalet er om Anvendelse af en strengere eller mildere Straffebestemmelse eller om Valget af en højere eller lavere Straf indenfor den samme Strafferammes Grænser, dog i begge Tilfælde kun, naar det kan forudsees, at Gjenoptagelsen vil føre til en væsentlig strengere eller mildere Dom.

§ 427.

Andragende om Sagens Gjenoptagelse i Henhold til §§ 423—426 er udelukket ved de af Underretten afsagte Domme.

Det kan ikke fremsættes i den Frist, i hvilken Paaanke i Medfør af Loven staar aaben, eller saalænge Afgjørelse af en stedfunden Paaanke ikke har fundet Sted.

At Straffen er udstaaet, er ikke til Hinder for Gjenoptagelsen.

§ 428.

Andragende om Sagens Gjenoptagelse rettes til Højesteret, naar denne som Følge af Paaanke har afsagt Dommen (§ 393), samt naar Andragendet finder Sted i Henhold til § 424 Nr. 3. I andre Tilfælde rettes Andragende til den Landsret, der har afsagt Dommen i første Instants eller som Følge af Paaanke.

Andragendet, der indgives skriftlig til Rettens Formand, maa angive de Kjendsgjerninger eller Beviser, paa hvilke det støttes. Er Andragendet støttet paa nogen af de i § 423 Nr. 1 eller § 424 Nr. 1 nævnte Grunde, maa det ledsages af Udskrift af en med Hensyn hertil afsagt Straffedom eller, hvis en saadan ikke er afsagt, med Oplysning om Grunden hertil. Udskrift af den tidligere Dom i Sagen eller af de flere uforenelige Domme bør vedlægges.

§ 429.

Finder Retten sig ifølge, hvad der indeholdes i Andragendet og Sagens Aktstykker, hvilke om fornødent fordres indsendte, tilstrækkelig overbevist om, at ny Foretagelse af Sagen bør nægtes, kan den ved Kjendelse strax afvise Andragendet.

Findes der ikke Grund til saadan Afvisning, tilstiller Rettens Formand Modparten en Gjenpart af Andragendet med Bilag; denne har i Løbet af en Uge fra Modtagelsen Adgang til at fremkomme med en Moderklæring.

§ 430.

Har Statsanklageren erklæret sig for Bevilgelsen af et fra den Domfældtes Side indgivet Andragende, og Retten efter det Oplyste finder samme tilstrækkelig begrundet, kan den strax tage det til Følge (jfr. § 432).

Udenfor dette Tilfælde finder en mundtlig Forhandling Sted angaaende Spørgsmaalet, om det fremkomne Andragende bør bevilges.

§ 431.

Finder Retten det nødvendigt, førend Afgjørelse træffes, at Sagen yderligere oplyses, kan den efter Omstændighederne anordne saa-

vel Forundersøgelse som enkelte Undersøgelseshandlinger foretagne af Undersøgelsesdommeren, saa og iøvrigt indhente fornødne Oplysninger. Er Andragendet støttet paa nogen af de i § 423 Nr. 1 eller § 424 Nr. 1 nævnte Grunde, men en i den Anledning begyndt Straffesag endnu ikke er bragt til Ende, udsættes Forhandlingen og Afgjørelsen, om fornødent, indtil dette Tidspunkt.

§ 432.

Med Hensyn til den mundtlige Forhandling finde Reglerne i §§ 386—388, jfr. § 399, Anvendelse med de af Loven eller Forholdets Natur følgende Lempelser.

Naar Forhandlingerne ere endte, beslutter Retten ved Kjendelse, om Andragendet kan tages til Følge. I bekræftende Fald ophæver Retten den afsagte Dom, eller naar tvende uforenelige Domme foreligge, om fornødent begge Dommene, og beslutter, at ny Hovedforhandling skal finde Sted, forsaavidt den ikke i Medfør af § 433 strax afsiger ny Dom.

§ 433.

Ny Dom afsiges strax:

1) naar Retten i Overensstemmelse med Anklageren finder en Domfældts Andragende om Gjenoptagelse af Sagen, hvorved tilsigtes Frifindelse eller Anvendelse af en mildere Straffebestemmelse, begrundet, og Anklageren derhos frafalder sin Anklage, henholdsvis ganske eller delvis,

2) naar der alene foreligger Andragende om Gjenoptagelse af Sagen med Hensyn til Straffens Valg indenfor de lovbestemte Grænser, og et saadant Andragende findes begrundet.

Fastsættes ved den nye Dom andre Virkninger end Frifindelse, bør der være givet Parterne Lejlighed til forinden at udtale sig om disse.

§ 434.

Ny Hovedforhandling finder ordentligvis Sted ved den Ret, som tidligere i første

Instants har paadømt Sagen. Ere tvende uforenelige Domme ophævede, sker den nye Forhandling af begge Sagerne efter Højesterets Bestemmelse ved en tredie Ret af samme Art. Er der i en i første Instants af Underretten paadømt Sag nu Spørgsmaal om Anvendelse af en strengere Straffebestemmelse, som udelukker Paadømmelse ved Underretten, finder den nye Forhandling Sted ved Landsretten. Om Nævninger skulle deltage ved den nye Hovedforhandling, afgjøres efter de almindelige Regler.

I de Tilfælde, hvor Beslutningen om Sagens Gjenoptagelse er tagen af en anden Ret end den, ved hvilken den nye Forhandling skal finde Sted, blive Sagens Aktstykker og Udskrift af den afsagte Kjendelse at tilstille denne.

§ 435.

Hovedforhandlingen finder Sted paa Grundlag af det tidligere Anklageskrift, forsaavidt Anklagerens Andragende om Sagens Gjenoptagelse ikke hviler paa en Grund, som gjør et nyt Anklageskrift nødvendigt.

Retten fastsætter en Frist, inden hvilken Anklageren har at indlevere sin Bevisfortegnelse og efter Omstændighederne sit nye Anklageskrift. Undlades dette af den Anklager, paa hvis Andragende Sagens nye Foretagelse er bevilget, uden at Fristforlængelse har fundet Sted, betragtes denne som frafalden, og Retten sætter ved Kjendelse den ophævede Dom atter i Kraft; er Sagens nye Forhandling derimod bevilget paa Andragende af den Domfældte, ansees Anklagen, saavidt Andragendet rækker, for frafalden, og Retten afsiger Dom overensstemmende hermed.

§ 436.

Ved Sagens nye Forhandling finde iøvrigt de om Domssagers Behandling i første Instants givne Regler Anvendelse med de af Forholdets Natur flydende Lempelser og følgende nærmere Bestemmelser:

1) De i fjerde Afsnit Kap. I givne Regler for Afgjørelsen af, om Anklagen skal henvises til Hovedforhandling og særlig Reglerne i § 254 Nr. 1 og 2 blive som en Følge af Forholdets Natur uden Anvendelse.

2) Opstaar der i de Tilfælde, hvor Beslutningen om Sagens Gjenoptagelse er tagen af en højere Ret end den, for hvilken den forhandles, Spørgsmaal om væsentlige Forandringer i Anklagen, som ligge udenfor Forudsætningerne for Kjendelsen om Sagens Gjenoptagelse, eller om Anvendelse af § 270, maa Sagen, hvis Retten ikke finder Grund til at forkaste Begjæringen, paany forebringes for den paagjældende højere Ret til Afgjørelse overensstemmende med foranstaaende Regler.

3) Reglerne i § 298 Nr. 3 og 4 omfatte ogsaa Tilførsler til Retsbogen under Sagens tidligere Forhandling.

4) Er Sagens Gjenoptagelse bevilget paa Andragende af en Domfældt, men denne unddrager sig Forfølgning, og Sagen ikke i Medfør af § 200 kan paakjendes i den Sigtedes Fraværelse, sætter Retten ved Kjendelse den ophævede Dom i Kraft paany; hvis Gjenoptagelsen skyldes Andragende af Anklageren, beror det i saadant Fald paa denne, om Sagen skal udsættes, eller om Dommen atter skal sættes i Kraft.

5) Finder ny Forhandling Sted alene ifølge Andragende af en Domfældt, og Sagen atter falder ud imod ham, sættes den ophævede Dom atter i Kraft, uden at der kan idømmes en strengere Straf end den, som er fastsat ved denne. Findes den Sigtede i andre Tilfælde skyldig til strengere Straf end den tidligere idømte, bliver der, naar denne ganske eller delvis er udstaaet, at tage Hensyn hertil ved Straffens Fastsættelse. Et for den Sigtede gunstigere Resultat kan antages, selv om Gjenoptagelsen alene er sket ifølge Anklagerens Andragende.

§ 437.

Mod Kjendelser af Landsretten, hvorved Sagens Gjenoptagelse nægtes, kan inden en Frist af 3 Dage Besværing til Højesteret finde Sted; skulde Sagens nye Forhandling finde Sted ved Underretten, kan Besværing dog kun finde Sted, naar Højesteret undtagelsesvis tilsteder det (§ 108).

Mod den Dom, der som Følge af Sagens Gjenoptagelse afsiges efter eller uden ny

Hovedforhandling, staa de almindelige Retsmidler mod Domme Parterne aabne.

Indgives Andragende om Sagens Gjenoptagelse af en Domfældt, kan Retten, som skal tage Beslutning om samme, bestemme, at den tidligere Doms Fuldbyrdelse skal udsættes eller standses. Tages den Domfældtes Andragende om Gjenoptagelse til Følge, bliver Fuldbyrdelsen af den ophævede Dom altid at udsætte eller standse.

§ 438.

Er der i Henhold til § 200 overgaaet en udebleven Sigtet Straffedom, mod hvilken Paaanke er udelukket, eller er en af den Sigtede iværksat Paaanke eller hans Andragende om Sagens Gjenoptagelse paa Grund af hans Udeblivelse betragtet som frafalden, men den Sigtede ved ham utilregnelige Omstændigheder er bleven forhindret i at fremsætte sin Begjæring eller at møde samt fra betimelig at gjøre Anmeldelse herom, og oplyses Saadant senest inden 3 Dage efter Hindringens Ophør, har Retten, som har kjendt i Sagen, eller for hvilken Paaanken, Andragendet eller Sagen skulde have været forhandlet, paa hans Begjæring at tilstaa Oprejsning mod de i Loven foreskrevne Virkninger af Fristforsømmelsen eller Udeblivelsen.

§ 439.

Er paa Grund af Anklagerens Forsømmelse med at foretage ham paabudne Handlinger en af ham begyndt Forfølgning eller et af ham anvendt Retsmiddel bleven anset som frafalden, men Forsømmelsen skyldes ham utilregnelige Omstændigheder, som det heller ikke har været ham muligt betimelig at bringe til Rettens Kundskab, og Saadant oplyses senest inden 3 Dage efter Hindringens Ophør, har Retten, ved hvilken hin Handling skulde være foretagen, paa Begjæring at tilstaa Oprejsning mod de i Loven foreskrevne Virkninger af Forsømmelsen.

Ved de i denne og den foregaaende Paragraf omhandlede Beslutninger finder § 108 Anvendelse.

Syvende Afsnit.

Om Behandlingen af Sager, der ikke forfølges af Statsanklageren eller Politiet.

Kapitel I.

Om Sager, der paatales i Henhold til § 38 eller § 40.

§ 440.

Naar Nogen i Henhold til § 38 eller § 40 tager Paatalen af en Sag i sin Haand, blive med de af Forholdets Natur følgende Lempelser samt de i §§ 441 og 442 foreskrevne nærmere Bestemmelser Reglerne i tredie til sjette Afsnit om Indbringelse for Retten og videre Behandling af Sager, der paatales af Statsanklageren eller Politimesteren, samt om Retsmidlerne at følge. De særegne Regler om Sager, der forfølges af Politimesteren, komme til Anvendelse, naar Sagens offentlige Paatale vilde tilfalde denne.

Foretagelse af Retshandlinger, førend Sagen anhængiggjøres, kan finde Sted ifølge Andragende af den Paagjældende, naar Omstændighederne ikke tilstede Opsættelse, under Iagttagelse af Reglerne i tredie Afsnit Kap. I.

§ 441.

Følgende særegne Forskrifter blive at iagttage:

1) Naar Paataleretten grundes paa § 40 1ste Stykke, skal det paagjældende Andragende til Retten eller Anklagen ledsages af Oplysning om, at Statsanklageren eller Politimesteren har nægtet at paatale, og at Gjenpart af Andragendet eller af Anklagen er meddelt denne; i modsat Fald afvises Andragendet eller Anklagen i Embeds Medfør. Under Hovedforhandlingen kan Afvisning, fordi den Vægring, som betinger Paataleretten, ikke har fundet Sted, kun ske, naar Statsanklageren eller Politimesteren fremsætter Indsigelse, før Anklageskriftets Oplæsning, eller i Nævningesager førend Lodtrækning

til Udtagelse af Nævninger begynder, og Indsigelsen er udelukket, naar Adgangen til at fremsætte den før Hovedforhandlingen ikke er bleven benyttet; derimod er under disse Omstændigheder Statsanklageren eller Politimesteren altid berettiget til at tage Sagen i sin Haand.

2) Den, der paataler i Henhold til § 40, har i sit Andragende at angive sin Bolig samt, hvis han ikke boer paa det Sted, hvor Retten holdes, at nævne en der bosat Mand, til hvem Sagen vedkommende Meddelelser, som ikke skulle forkyndes efter Reglerne i § 95 ff., kunne gjøres med samme Virkning, som om de vare gjorte til ham selv; Undladelse heraf bevirker, at slige Meddelelser gyldig kunne gjøres paa Rettens Skriverkontor.

3) Andragende om Forundersøgelse skal indgives til Landsretten; det nægtes Fremme ikke blot i de i § 229 nævnte Tilfælde, men ogsaa naar de forelagte Oplysninger ikke findes at vække grundet Mistanke imod den Sigtede.

4) Henvisning til Hovedforhandling af den for Landsretten i Henhold til § 40 indbragte Anklage bliver at nægte ikke blot paa Andragende, men ogsaa i Embeds Medfør, naar der ifølge de med Anklageskriftet fulgte Aktstykker ikke findes rimelig Grund til Mistanke mod den Sigtede eller er oplyst Omstændigheder, som begrunde hans Straffrihed. Er Anklage i Henhold til § 38 eller § 40 rejst for Underretten, bliver Reglen i § 364 at følge.

§ 442.

Endvidere bliver at iagttage:

1) Udebliver den, der paataler i Henhold til § 40, ved Hovedforhandlingens Begyndelse eller i Løbet af denne, førend han sidste Gang havde Adgang til Ordet, udsættes Sagen, dersom lovligt Forfald er oplyst. Mangler der Hjemmel til at udsætte Sagen, betragtes Anklagen som frafalden, hvis Udeblivelsen finder Sted, førend Bevisførelsen fra Anklagerens Side er sluttet; finder Udeblivelsen Sted senere, fremmes Sagen paa foreskreven Maade, saaledes at Anklageren gaar glip af den Medvirkning ved Sagens Forhandling, hvortil han ellers har Adgang. Samme Virkninger indtræde, naar den Paagjældende vægrer sig ved at tage Ordet, hvor

det under Forhandlingen paahviler ham, eller naar Ordet fratages ham, eller han maatte blive udvist af Retssalen. Reglen i § 365 finder ikke Anvendelse i Sager, der paatales i Medfør af § 40.

2) Afhørelse af en privat Anklager foretages af Rettens Formand, jfr. § 291.

3) Berettiget til Anvendelse af Retsmidler i Anklagens Interesse i Sager, som ere paatalte i Henhold til § 38, er Statsanklageren efter Begjæring af vedkommende Embedsmand.

4) Naar den, der har paatalt i Henhold til § 40, paaanker, men udebliver ved Forhandlingen i Paaankeinstantsen, førend han har begrundet sin Anke, og uden oplyst lovligt Forfald, betragtes hans Paaanke som frafalden; udebliver han ellers, fremmes Sagen paa foreskreven Maade, saaledes at han gaar glip af den Medvirkning ved Forhandlingen, hvortil han ellers har Adgang. Er en Underretsdom paaanket efter Reglerne i § 400 ff., medfører Anklagerens Udeblivelse ved Hovedforhandlingen (Nr. 1), at henholdsvis Anken eller Anklagen ansees som frafalden. Tilsvarende Regler gjælde med Hensyn til Gjenoptagelse af Straffesagen.

§ 443.

Har Statsanklageren eller Politimesteren taget en Sag i sin Haand, som kan paatales i Medfør af § 38 eller § 40, men frafalder dens videre Forfølgning, er den, hvem Paatale i Henhold til de nævnte Paragrafer tilkommer, berettiget til at optage Sagens Forfølgning efter ovenstaaende Regler uden Hensyn til de almindelige Betingelser for en Sags Gjenoptagelse.

Herved bliver at iagttage:

1) Om Forfølgningens Begyndelse ved Andragende om Forundersøgelse eller Anklage skal Statsanklageren eller Politimesteren saavidt muligt underrette den Paataleberettigede. Denne kan til enhver Tid æske Oplysning af Retten, om Sagen fortsættes, og paa hvilket Trin den befinder sig; han har Adgang til Gjennemsyn af Sagens Aktstykker efter Rettens nærmere Bestemmelse, dog under Forundersøgelsen kun, naar Dommeren finder, at

det ikke vil være til Skade for Undersøgelsen.

2) Frafalder Statsanklageren eller Politimesteren den begyndte Forfølgning, kan Sagen af Vedkommende optages paa det Trin, hvorpaa den befandt sig. Erklæring til Retten herom bør ske strax, hvis Anklagen frafaldes under Hovedforhandlingen, og ellers inden en Uge. Rettens Beføjelse til i Embeds Medfør at nægte en Sag Fremme eller at ophæve Forholdsregler, der ere foranledigede ved Undersøgelsen, men som ikke længer findes hjemlede, berøres ikke af foranstaaende Regler.

3) Anvendelse af Retsmidler i Anklagens Interesse i en Sag, som er paatalt af Statsanklageren eller Politimesteren, staar den i Henhold til § 40 Paataleberettigede aaben, naar Vedkommende paa det Offentliges Vegne undlade eller vægre sig ved at gjøre Brug af dem. Anmeldelse af Paaanke i Henhold hertil bør ske inden den samme Frist, som gjælder for hine. Frafalder Overstatsanklageren eller Statsanklageren en begyndt Paaanke, eller frafalder han ligeoverfor et af den Domfældte anvendt Retsmiddel Anklagen, forsaavidt derom bliver Spørgsmaal, kan den Paataleberettigede optage Anken eller Anklagen efter de under Nr. 2 givne Regler.

§ 444.

Naar en Privat er beføjet til at paatale en Lovovertrædelse, der ogsaa kan forfølges af det Offentlige, uden at denne Ret er betinget af, at offentlig Paatale er nægtet (§ 40 2det Stykke), er han berettiget til at indtræde som Medanklager i den af det Offentlige anhængiggjorte Sag med samme Beføjelser som, naar han selvstændig havde rejst Sagen. Samme Ret saavelsom Ret til efter Reglerne i § 443 at optage en Forfølgning, der frafaldes, har i saadanne Sager omvendt Vedkommende paa det Offentliges Vegne, naar Sag er anhængiggjort af den Private.

§ 445.

Forfølges en Sag af en Privat i Henhold til § 40 1ste Stykke, er Statsanklageren eller Politimesteren berettiget til at tage Sagen i sin Haand, naar saadanne Omstændig-

heder ere tilstede, som vilde give Hjemmel til Gjenoptagelse af en Straffesag, i hvilken Forfølgning er frafalden. Den samme Grundsætning gjælder med Hensyn til Retsmidlers Anvendelse.

Kapitel II.

Om Sager, der paatales af Private i Henhold til § 39.

§ 446.

Ved Lovovertrædelser, som Lovgivningen henviser til Paatale af Private, finder ingen Efterforskning af Statsanklageren eller Politiet Sted, ej heller Indskriden af Undersøgelsesdommeren af egen Drift. Andragender til Undersøgelsesdommeren om Foretagelse af enkelte Retshandlinger staa den Paataleberettigede aabne, naar Omstændighederne ikke tilstede Opsættelse. Ogsaa den anden Part kan rette Andragende til Undersøgelsesdommeren om Førelsen af et Bevis, som han ellers staar Fare for at tabe, f. Ex. angaaende Rigtigheden af en af ham fremført Beskyldning. Herved blive Reglerne om slige Retshandlinger i tredie Afsnit Kap. I at anvende.

Forunderſøgelse ved Retten er udelukket i de herommeldte Sager.

§ 447.

Med Hensyn til den private Straffesags Indbringelse for Retten finde Reglerne i § 363 Anvendelse.

Skal Anklageskrift indleveres i Sager, i hvilke Straffen ikke kan overstige en Bøde af 40 Kr., kan Anklageren begjære af Dommeren, at denne skal være ham behjælpelig ved Affattelsen.

Angivelse af Bolig m. V. maa gjøres overensstemmende med § 441 Nr. 2.

Finder Dommeren ikke Grund til i Henhold til § 251 at nægte Anklagen Fremme, uden at videre Foranstaltning træffes i Anledning af samme, berammer han Tægtedag, hvorved Reglerne i § 364 blive at følge.

§ 448.

Dommeren skal, førend Forhandlingen begynder, mægle Forlig mellem Parterne. Forlig, hvorved den Sigtede underkaster sig Straf af Bøde, kan vedtages, naar Dommeren ikke finder Grund til at betvivle den Sigtedes Skyld. Forliget tilføres Retsbogen.

Tilbud om Forlig fra den Sigtedes Side kan fremdeles Dommeren modtage overensstemmende med Reglerne i § 368.

Rettens Beføjelse til i Embeds Medfør at beslutte Bevisers Førelse eller andre Foranstaltninger under Sagen finder kun Sted, hvor Saadant skjønnes fornødent i den Sigtedes Interesse.

Domfældes den Sigtede, maa højere Straf, end Anklageren maatte have andraget paa, ej idømmes.

§ 449.

Den Sigtede har Adgang til at gjøre borgerlige Retskrav, der have Oprindelse af samme Forhold, gjældende som Modfordring overensstemmende med Loven om borgerlige Domssager og med Forbehold af Rettens Beføjelse til i Henhold til denne at adskille Søgsmaalene.

Den, der er sagsøgt under en borgerlig Domssag, kan gjøre en Straffepaastand, som har Oprindelse af samme Forhold, gjældende som Modsøgsmaal, dog at Beføjelse til at adskille Søgsmaalene er Retten forbeholdt; iøvrigt bliver saadant Modsøgsmaal at behandle efter Reglerne i nærværende Lov.

§ 450.

Hvis Anklageren ikke møder personlig eller ved Fuldmægtig (§ 42) ved Hovedforhandlingens Begyndelse eller i Løbet af denne, førend han sidste Gang havde Adgang til Ordet, udsættes Sagen, dersom lovligt Forfald er oplyst. Mangler der Hjemmel til at udsætte Sagen, betragtes Anklagen som frafalden, hvis Udeblivelsen finder Sted, førend Bevisførelsen fra Anklagerens Side er sluttet; finder Udeblivelsen Sted senere, og Sigtede ikke paastaar Anklagen betragtet som frafalden, fremmes Sagen paa foreskrevne Maade, saaledes at Anklageren gaar glip af den Med-

virkning ved Sagens Forhandling, hvortil han ellers har Adgang. Samme Virkninger indtræde, naar Anklageren vægrer sig ved at tage Ordet, hvor det under Forhandlingen paahviler ham, eller hvor Ordet fratages ham, eller han maatte blive udvist af Retssalen.

§ 451.

Er den Sigtede udebleven uden lovligt Forfald, og Dommeren ikke finder hans personlige Nærværelse nødvendig for Sagens Paakjendelse, anjees den Sigtede at vedgaa den ham i Indkaldelsen tillagte Brøde, og Sagen bliver at paakjende uden videre Bevisførelse, medmindre Dommeren i Sagens Beskaffenhed eller de iøvrigt foreliggende Omstændigheder, finder tilstrækkelig Grund til at anordne en saadan.

Finder Bevisførelse Sted i den Sigtedes Fraværelse, og heller ingen Forsvarer for denne er mødt, afhører Dommeren de Vidner, som maatte være indkaldte efter hans Begjæring.

§ 452.

Afhørelse af Anklageren sker efter Reglerne i § 291 med fornødne Lempelser; undlader han at give personligt Møde, eller vægrer han sig ved at svare, kommer Reglen i § 206 1ste Stykke til Anvendelse.

§ 453.

Nægter den Sigtede at udtale sig over de imod ham anførte Kjendsgjerninger, kan Dommeren anse disse for beviste, naar Omstændighederne ikke tale derimod.

§ 454.

Paaanke er udelukket, naar Straffen ikke kan overstige Bøder af 40 Kr. Udeblivelse af Anklageren, naar Paaanke finder Sted, medfører de i § 442 Nr. 4 angivne Virkninger.

§ 455.

Med de af ovenstaaende Regler og ellers af Forholdets Natur følgende Lempelser blive iøvrigt ved de herommeldte Sager de i fjerde Afsnit Kap. I—III og V samt i sjette Afsnit Kap. II—IV givne Regler at følge.

Kapitel III.

Om Paatale af borgerlige Retskrav i Forbindelse med Straffesagen.

§ 456.

Vil den Forurettede i Henhold til § 4 forfølge sit af den paatalte Handling følgende borgerlige Retskrav i Forbindelse med Straffesagen, bør han, naar Anklage er rejst af Statsanklageren, tilstille Retten sin Klage, førend den Sigtede er bleven indstævnet til Hovedforhandlingen. Paatales Straffesagen af Politimesteren, bør Anklagen fremsættes, førend Forhandling om Sagens Realitet er begyndt i det Retsmøde, i hvilket det i Henhold til § 364 afgjøres, om Bevisførelse skal finde Sted. Paatales Straffesagen af den Forurettede selv, bør Fordringen fremsættes i Forbindelse med Anklagen.

Senere end til de nævnte Tidspunkter kan Kravet kun gjøres gjældende under Straffesagen, naar den Sigtede indvilger deri, eller naar det fremsættes paa en Tid, da Hovedforhandlingen er udsat, og saaledes, at den Sigtede kan faae saa betimelig Meddelelse derom, som Retten finder fornøden, uden at Hovedforhandlingen behøver yderligere at udsættes, eller endelig, naar Kravet begrundes ved og fremkommer i Forbindelse med en Forandring i Anklagen, som er hjemlet ved § 267 Nr. 2.

§ 457.

Er det i en af det Offentlige forfulgt Straffesag tvivlsomt, om den Forurettede er bekjendt med Sagens Forfølgning, har Politimesteren eller Statsanklageren saavidt mulig at underrette ham herom, for at give ham Lejlighed til betimelig at fremsætte sit Retskrav. Efterforskningen og Forundersøgelsen kan paa den Forurettedes Begjæring udstrækkes til Omstændigheder, der ere af Vigtighed for hans Krav, forsaavidt det kan ske uden væsentlig Forhaling.

§ 458.

Klagen, hvorved det borgerlige Retskrav gjøres gjældende, affattes skriftlig; dog kan den, hvis den fremkommer under Hovedforhandlingen, fremsættes mundtlig til Retsbogen. Ved Underretten skal Dommeren paa Begjæ-

ring være behjælpelig med Klagens Affattelse, naar Beløbet ikke er over 40 Kr.

Klagen skal indeholde Parternes Navne, Bopæle eller Opholdssteder (§ 441 Nr. 2), Henvisning til Anklagen samt nøjagtig Angivelse af Paastanden.

§ 459.

Den Forurettede, som uden selv at være Anklager forfølger et borgerligt Retskrav under Straffesagen, har Ret til at møde under Hovedforhandlingen, om hvilken Meddelelse til ham sker. Han kan andrage paa, at Spørgsmaal stilles til den Sigtede, Vidner samt Syns- eller Skjønsmænd. Med Anklagerens Samtykke kan han selv udspørge Vidner, Syns- eller Skjønsmænd efter samme Regler som hin. Efterat Bevisførelsen har fundet Sted og Anklageren har udtalt sig, har han Adgang til Ordet, i Nævningesager, jfr. § 356, først, efter at Nævningerne have erklæret den Sigtede skyldig, og Anklageren har udtalt sig om Straffelovens Anvendelse.

Udebliver den Forurettede, som ikke selv er Anklager, oplæses hans Paastand og tages paa foreskreven Maade i Betragtning; men han maa finde sig i, at Ufuldstændigheder og Tvetydigheder i hans Paastand fortolkes til hans Ugunst.

Indtil Bevisførelsen er begyndt, staar det ham frit for at tage sin Klage tilbage med Forbehold af at forfølge sit Krav i den borgerlige Retsplejes Former, senere kun med den Sigtedes Samtykke.

§ 460.

Retten kan saavel strax som senere under Sagens Gang nægte det borgerlige Retskravs Forfølgning i Forbindelse med Straffesagens Fremme, naar det findes, at den sidste derved vil lide væsentligt Ophold.

Paakjendelse af Kravet finder ikke Sted:

1) naar Retten finder, at det i Anledning af Straffspørgsmaalet Oplyste ikke indeholder tilstrækkelige Forudsætninger for Paadømmelsen;

2) naar Frifindelse for eller Idømmelse af Straf ikke findes at føre en Afgjørelse af Kravet i samme Retning med sig.

I alle Tilfælde, hvor Retten ikke har paa-

kjendt Kravet, staar det den Paagjældende frit for at forfølge sit Krav i den borgerlige Retsplejes Former.

Har der under Sagens Forhandling været Strid, om en Skade er foraarsaget, eller om Erstatningens Størrelse, træffer Retten Afgjørelse efter frit Skjøn over alle i Betragtning kommende Omstændigheder, forsaavidt Paakjendelsen ikke i Medfør af foranstaaende Regler er udelukket. Tilkjendes Erstatning, anslaaes den i Reglen til en rund Sum.

§ 461.

Mod Rettens Afgjørelser med Hensyn til det borgerlige Retskrav kunne ordentligvis Retsmidler ikke anvendes særskilt; dog kan Besværing finde Sted, naar Paakjendelse er sket, uagtet Kravet ikke er paatalt af den Forurettede, eller imod Reglen i § 460 Nr. 2, eller naar Anken alene angaar Størrelsen af den fastsatte Erstatning.

Gjøres der Brug af Retsmidler mod Afgjørelsen af Straffspørgsmaalet, indbefattes Afgjørelsen af det borgerlige Retskrav herunder, naar ikke det Modsatte udtrykkelig er udtalt.

Har Retten ikke taget Kravet under Paakjendelse, er den Forurettede udelukkende henvist til at gjøre dette gjældende ved en borgerlig Retssag, medmindre som Følge af et Retsmiddels Anvendelse en ny Hovedforhandling skal finde Sted.

§ 462.

Ting, der ere unddragne Nogen ved en strafbar Handling eller ere Udbyttet af saadanne Ting, og som i Anledning af Straffesagen ere komne i Rettens Værge, har Retten i Embeds Medfør at udlevere den Forurettede, naar Sagen er endt ved upaaankelig Dom, selv om han ikke har paatalt sit Krav under Sagen, medmindre enten Trediemand gjør paa Fordring paa Tingen, eller Straffelovens § 34 finder Anvendelse.

Udlevering før det nævnte Tidspunkt eller naar Sagen ender uden Dom, kan under tilsvarende Betingelser finde Sted, med mindre den Sigtede modsætter sig det.

Kjendes den Berettigede ikke, oplyses Tingen efter de hidtil gjældende Regler.

Ottende Afsnit.

Om Fuldbyrdelsen af Domme i Straffesager.

§ 463.

Politimesteren drager Omsorg for Straffedommes Fuldbyrdelse. Han staar herved under Statsanklagerens Overtilsyn, forsaavidt Sagen hører under dennes Virkekreds.

Bøder, som ere tillagte den Forurettede, og Erstatning, der under Straffesagen er tilkjendt ham, inddrives efter de i Lov om den borgerlige Retspleje foreskrevne Regler. Med Hensyn til Afsoning af den Del af nysnævnte Bøder, som ikke betales eller indkommer ved Exekution, har den Forurettede at henvende sig til vedkommende Politimester.

§ 464.

Opstaar der med Hensyn til Dommens Fortolkning, Beregningen af Frihedsstraffe, som ere idømte eller træde istedetfor idømt Straf, eller andre Indsigelser af den Domfældte Strid mellem denne og Statsanklageren eller Politimesteren, bliver Spørgsmaalet paa den Domfældtes Begjæring at forelægge den Ret, som har afsagt Dom i Sagen i første Instants eller ifølge Paaanke i Henhold til § 400 ff., men uden at den af Statsanklageren eller Politimesteren anordnede Fuldbyrdelse af den Grund behøver at udsættes, medmindre Retten beslutter det. Mod Afgjørelsen, der træffes efter Reglerne i § 257, kan Besværing finde Sted.

Angaar Spørgsmaalet Identiteten af en undvegen Domfældt og en senere paagreben Person, skal mundtlig Forhandling og Bevisførelse finde Sted i et offentligt Retsmøde i den Paagrebnes Nærværelse; Paaanke til Højesteret kan i dette Tilfælde ske paa Grund af væsentlige Formfejl og medføre Hjemvisning, medens der ved Paaanke til Landsretten maa finde ny Bevisførelse Sted; endvidere kan Andragende om Gjenoptagelse finde Sted, hvorved Grundsætningerne i sjette Afsnit Kap. IV komme til Anvendelse.

§ 465.

Ingen Straffedom kan fuldbyrdes før Udløbet af den Frist, i hvilken Paaanke i

Medfør af Loven staar aaben, medmindre Afkald paa Paaanke forinden er givet.

For Bødedomme, selv om de ej kunne paaankes, gjælder en Fuldbyrdelsesfrist af 3 Dage, som beregnes paa den i § 378 1ste Stykke angivne Maade. Er Bøden tillagt den Forurettede, er Fuldbyrdelsesfristen den i Lov om den borgerlige Retspleje foreskrevne, hvilken ogsaa gjælder med Hensyn til Erstatning, som ved Straffedommen er tilkjendt.

§ 466.

Ingen Dødsdom maa fuldbyrdes, førend den af Justitsministeren har været Kongen forelagt, og Fuldbyrdelsen af Kongen er bifaldet.

Den Landsret, som har afsagt Dødsdommen, og Højesteret, naar Dommen har været paaanket, skulle afgive Erklæring, hvorvidt der findes Grund til at anbefale den Domfældte til Benaadning. Erklæringen forelægges Justitsministeren, naar Paaankefristen er udløben, eller Dommen er stadfæstet af Højesteret.

§ 467.

Foruden den Udsættelse eller Standsning af en Straffedoms Fuldbyrdelse, som er eller kan blive Følgen af Paaanke eller Andragende om Sagens Gjenoptagelse, finder saadan Udsættelse eller Standsning fremdeles Sted:

1) naar en svanger Kvinde er dømt til Døden,

2) naar den, som skal udstaa Livsstraf, Frihedsstraf eller legemlig Straf, bliver afsindig eller overfaldes af en heftig, livsfarlig Sygdom,

3) naar den, som skal udstaa Frihedsstraf eller legemlig Straf, er i en saadan legemlig Tilstand, at Fuldbyrdelsen af Straffen eller af den Straf, som efter Omstændighederne (Straffelovens § 23) skulde træde i Stedet, ikke kan finde Sted uden livsvarig Forværrelse af Tilstanden eller anden varig og betydelig Skade,

4) naar en umiddelbar Udstaaelse af Straffen vilde medføre uforholdsmæssige Følger for den Paagjældendes Velfærd eller væsentlige Ulemper for det Offentlige, kan Justitsministeren tilstede en kortvarig Udsættelse.

Naar den Ret, som har fældet Dommen, finder Grund til at indstille den Domfældte til fuldstændig Benaadning eller til at benaades med at lide Straf af en mildere Art, udsættes Straffens Fuldbyrdelse; det Samme gjælder, naar Ansøgning herom indgives af den Domfældte, forsaavidt ikke allerede tidligere en Ansøgning er afslaaet. Hvorvidt den alt begyndte Fuldbyrdelse af Straffen skal standses paa Grund af Ansøgning om Benaadning, afgjør Justitsministeren.

§ 468.

Hvorvidt en Domfældt, der ikke tidligere var fængslet, i det Tidsrum, som forløber, førend Straffen kan fuldbyrdes, eller naar Fuldbyrdelsen udsættes eller standses, bør hensættes i Varetægtsfængsel, afgjør Retten, jfr. § 225; herved finde da Reglerne i andet Afsnit om Fængsling Anvendelse med fornøden Lempelse. Paa lignende Maade finde Reglerne i andet Afsnit Kap. VI Anvendelse med Hensyn til Beslaglæggelse paa Gods for Omkostninger og Erstatning, efter at Dom er gaaet.

Har den, som er dømt til Strafarbejde eller til Statsfængsel over 2 Aar, unddraget sig Straffens Fuldbyrdelse, kan Beslaglæggelse paa hans Formue her i Riget anordnes efter Reglerne om denne Forholdsregel i andet Afsnit Kap. IV. Er der efter Afsigelsen af Straffedommen hengaaet 10 Aar, kan Andragende til Retten herom kun stilles efter Justitsministerens Befaling. Foruden i de i § 199 Nr. 1 og 2 nævnte Tilfælde bortfalder Beslaglæggelsen, naar Benaadning finder Sted; fremdeles bortfalder den, naar 10 Aar ere hengaaede efter Straffedommens Afsigelse, medmindre Justitsministeren begjærer den vedligeholdt.

§ 469.

Ophæves en Straffedom ifølge Paaanke, kommer det Varetægtsfængsel, som den Domfældte har været underkastet efter Afsigelsen af den paaankede Dom, i Betragtning ved den nye Straffedom, som maatte blive afsagt i Sagen, efter Grundsætningerne i Straffelovens § 58.

Det Samme gjælder, naar Straffedommen alene er paaanket i Anklagens Interesse, men Paaanken afvises eller Dommen stadfæstes; Afgjørelsen træffes efter Reglerne i § 464.

§ 470.

Naar der til Fuldbyrdelsen af en Straffedom bliver Spørgsmaal om den Domfældtes Paagribelse, kunne de samme Forholdsregler anvendes, som ere hjemlede, naar Fængslingskjendelse er afsagt.

§ 471.

Bødestraffe, som ikke ere fuldbyrdede, bortfalde ved den Domfældtes Død.

§ 472.

Med Hensyn til Æresoprejsning har det sit Forblivende ved Lov af 3. April 1868.

§ 473.

Ovenstaaende Regler finde med de af Forholdets Natur eller særlige Forskrifter følgende Lempelser ogsaa Anvendelse ved Fuldbyrdelsen af Kjendelser, hvorved Retten har paalagt Vidner eller Andre Straf.

Er Besværing udelukket mod de i § 137, jfr. § 162, omtalte Kjendelser, kan Fuldbyrdelsen dog først finde Sted, naar Fristen til at fremsætte Begjæring om Kjendelsens Ophævelse i Henhold til § 138 er forløben, eller Retten har nægtet at efterkomme en saadan Begjæring.

Med Hensyn til Fuldbyrdelsen af de i §§ 147 og 163 omtalte Bødepaalæg forholdes efter de almindelige Regler om Bøder, som paalægges af Øvrighedsmyndigheder.

Niende Afsnit.

Om Omkostninger i Straffesager samt om Rettergangsbøder.

Kapitel I.

Om Omkostninger i Straffesager.

§ 474.

I Straffesager, som forfølges af en offentlig Myndighed, udredes Omkostningerne ved Sagens Behandling og Straffens Fuldbyrdelse af det Offentlige, med Forbehold af

Ret til at faae dem erstattede efter nedenstaaende Regler.

Vederlag til valgte Forsvarere og Udgifter i Anledning af Beviser, som den Sigtede fremskaffer uden Rettens Foranstaltning, vedkomme ikke det Offentlige, ej heller Vederlag til en beskikket Forsvarer, som har frafaldet Krav paa Godtgjørelse af det Offentlige, samt Udgifter, der foranlediges ved Skridt, som en Trediemand foretager i sin Interesse.

Udgifterne for det Offentlige beregnes efter de foreskrevne Regler af vedkommende Statsanklager, Politimester, Dommer, Retsformand eller Ret.

§ 475.

Findes den Sigtede skyldig, er han pligtig at erstatte det Offentlige de paaførte Udgifter.

Har Undersøgelsen været rettet paa en anden Forbrydelse end den, eller paa andre Forbrydelser foruden den, for hvilken den Sigtede dømmes, er han ikke pligtig til at erstatte de derved foranledigede yderligere Omkostninger (jfr. dog § 477); kan en Sondring ikke ske, bestemmer Retten, om og hvor stort et Afdrag der bør gjøres.

Omkostninger, som ere foraarsagede ved Andres Fejl eller Forsømmelser, falde ikke den Domfældte til Last.

Rejsegodtgjørelser og Dagpenge til Landsrettens Personale i Anledning af Rettens Møder udenfor dens Hovedsæde, Rejsegodtgjørelser til Nævninger, Rejsegodtgjørelser og Dagpenge til Statsanklageren, som foranlediges ved, at denne har Embedsbolig paa et andet Sted end det, hvor Retten holdes, falde heller ikke den Domfældte til Last.

§ 476.

Dømmes flere Sigtede som Meddelagtige i den samme Handling, har Enhver især af dem at erstatte de Udgifter, som hidrøre fra Forhold, der alene vedrøre ham. Med Hensyn til andre Omkostninger paalægger Retten de enkelte Deltagere at udrede en i Forhold til Graden af deres Deltagelse bestemt Andel og kan tillige bestemme, at alle eller enkelte Deltagere skulle hæfte solidarisk.

§ 477.

Frifindes den Sigtede, eller endes Sagen iøvrigt uden at have ført til hans Domfældelse, paahviler der ham ingen Erstatningspligt for Omkostningerne, undtagen forsaavidt disse maatte være foraarsagede ved hans tilregnelige og retsstridige Handlinger eller Undladelser.

§ 478.

Omkostninger ved Brug af et Retsmiddel i Anklagens Interesse, som ikke fører til Forandring af Dommen til den Sigtedes Skade, paahviler det ikke denne at erstatte. Derimod er han (eller henholdsvis de i § 425 nævnte Personer) pligtig at erstatte Omkostningerne ved frugtesløs Brug i hans Interesse af et Retsmiddel, medmindre dette er gjort gjældende af hans Værge.

Medfører Anvendelsen af et Retsmiddel Forandring i Dommen, afgjøres det efter Reglerne i §§ 475 og 477, om der paahviler den Sigtede Erstatningspligt med Hensyn til Omkostningerne saavel ved Retsmidlets Anvendelse som ved Sagens tidligere Behandling; medføre disse den Sigtedes Fritagelse for Omkostninger, som alt ere erlagte, blive de at tilbagebetale ham af det Offentlige.

§ 479.

Er Straffesagen foranlediget ved tilregnelige og retsstridige Handlinger af Andre end den Sigtede, eller ere særegne Udgifter foraarsagede ved saadanne Handlinger eller Undladelser (jfr. §§ 137 og 138), paahviler der den Paagjældende Erstatningspligt for de Omkostninger, hans Forhold har medført.

Bortfalder en Straffesag, hvis offentlige Forfølgning er betinget af den Forurettedes Begjæring, fordi denne tager sin Begjæring tilbage, kan han paa Statsanklagerens eller Politimesterens Andragende tilpligtes at erstatte det Offentlige de paaførte Udgifter.

§ 480.

Naar en Privat forfølger en Straffesag i Henhold til § 40 1ste Stykke, udredes Omkostningerne foreløbig af det Offentlige efter Reglerne i § 474, dog derunder ikke indbefattet Vederlag til Anklagerens Rettergangs-

fuldmægtig og Udgifter i Anledning af Beviser, som Anklageren fremskaffer uden Rettens Foranstaltning; ender Sagen uden at føre til den Sigtedes Domfældelse, er den private Anklager pligtig at erstatte saavel de det Offentlige paaførte Udgifter som og den Sigtede saadanne Udgifter, der ere det Offentlige uvedkommende, og som Retten ikke skjønner ufornødne. Anklageren er pligtig til inden en af Retten bestemt Frist at stille en efter Rettens Skjøn passende Sikkerhed i rede Penge for de Omkostninger, som det saaledes kan blive ham paalagt at tilsvare det Offentlige og den Sigtede; stilles denne ikke, betragtes Anklagen som frafalden. Over Rettens Afgjørelse i denne Henseende kan der finde Besværing Sted.

Iøvrigt finde de ovenstaaende Regler ogsaa Anvendelse i disse Sager, saaledes dog at den Sigtedes Erstatningspligt ogsaa omfatter Udgifter for Anklageren, som Retten ikke skjønner ufornødne.

§ 481.

I andre Straffesager end de i § 480 nævnte, som forfølges af en privat Anklager, har enhver Part at betale de Omkostninger, som medføres ved processuelle Skridt, der af ham begjæres eller foranlediges, med Forbehold af Erstatningsret. Omkostninger ved processuelle Skridt, som Retten i Embeds Medfør beslutter, samt ved den idømte Strafs Fuldbyrdelse — Inddrivelse af Bøder til den Forurettede undtagen — udredes af det Offentlige med Forbehold af den Sigtedes Erstatningspligt.

Den tabende Part er pligtig at erstatte Modparten og efter Omstændighederne det Offentlige de paaførte Udgifter, som Retten ikke skjønner ufornødne, overensstemmende med de efter Forholdets Natur lempede Regler i foranstaaende Paragrafer.

Optræder en Udlænding som Sagsøger, er han pligtig til, naar den Sigtede fordrer det, eller Retten ellers finder Grund dertil, at stille Sikkerhed for de Omkostninger, som det kan blive paalagt ham at tilsvare; Sikkerhedens Art og Størrelse og Fristen til dens Tilvejebringelse fastsættes af Retten; stilles den ikke, betragtes Anklagen som frafalden.

Over Rettens Afgjørelse i denne Henseende kan der finde Besværing Sted.

§ 482.

Særlige Omkostninger, som foraarsages ved Forfølgning af borgerlige Retskrav i Forbindelse med Straffesagen, udredes af hver Part for sig, med Forbehold af Retten til at faae Erstatning af den Tabende. Finder Paakjendelse ikke Sted, falde saadanne særlige Udgifter den Klagende til Last, men kunne efter Omstændighederne kræves erstattede under den borgerlige Domssag, som staar ham aaben.

§ 483.

Om Erstatning af Omkostninger træffer Retten Afgjørelse ved Dommen eller, naar Sagen endes uden Dom, ved Kjendelse, naar Sagen sluttes. Skal som Følge af den i Anledning af et Retsmiddel trufne Afgjørelse yderligere Behandling af Sagen finde Sted, afgjøres Spørgsmaalet om Omkostningerne ved den endelige Dom.

Er Spørgsmaalet om Erstatning af Omkostninger ved enkelte Retshandlinger eller Afsnit i Sagens Behandling uafhængigt af Sagens Udfald, kan der strax derom træffes Afgjørelse ved Kjendelse.

Trediemand, hvem det paalægges at erstatte Omkostninger, bør der forinden være givet Lejlighed til at udtale sig herom, forsaavidt ikke særegne Forskrifter ere givne, saasom med Hensyn til udeblevne Vidner.

Om Dommere ere pligtige at bære Omkostninger, afgjøres af den overordnede Ret, til hvilken Paaanke har fundet Sted, efterat der er givet Dommeren Lejlighed til at fremføre sit Forsvar.

§ 484.

Paaankes Dommen i Hovedsagen, kunne Dommens Bestemmelser med Hensyn til Erstatning af Omkostninger paaankes i Forbindelse dermed. En tilsvarende Regel gjælder, naar der finder Besværing Sted mod en Kjendelse, der har paalagt Erstatning af Omkostninger i Forbindelse med Straf eller lignende Følger. Mod andre Afgjørelser om Erstatning af Omkostninger, som ere uafhængige af Sagens Udfald, kan Besværing finde Sted, naar Beløbet overstiger 40 Kr.

Foranstaaende Regler gjælde ogsaa med Hensyn til Fastsættelsen af Vederlag til offentlige Anklagere, hvor derom bliver Spørgsmaal, og til beskikkede Forsvarere.

Omkostninger, som det er paalagt at erstatte, inddrives efter de i Lov om den borgerlige Retspleje foreskrevne Regler.

Kapitel II.

Om Rettergangsbøder.

§ 485.

Naar offentlige Anklagere, som faae Vederlag for den enkelte Sag, eller beskikkede Forsvarere eller Sagførere, hvem Anklage eller Forfølgning af et borgerligt Retskrav eller Forsvaret er betroet af en Privat eller Sigtet, gjøre sig skyldige i skjødesløs eller forsømmelig Adfærd i Sagen, ansees de ved Dommen eller efter Omstændighederne ved Kjendelse med Bøder fra 20 til 400 Kr.

For andre Pligtovertrædelser under Sagen kunne de nævnte Personer paa lignende Maade straffes, naar Sagen findes klar og højere Straf end Bøder ikke findes at være forskyldt.

Angaaende Pligtovertrædelser, hvori andre offentlige Anklagere eller Politiets Embeds- og Bestillingsmænd i en Straffesag maatte skjønnes at være skyldige, have Retterne at gjøre Indberetning til de Vedkommendes Foresatte, dog med Forbehold af Reglerne i § 226.

§ 486.

Skjønnes det i Sager, som forfølges af en Privat, at denne uden nogen rimelig Grund har reist Anklage, ansees han ved Dommen eller efter Omstændighederne ved Kjendelse med Bøder fra 40 til 400 Kr. Herved udelukkes ikke, at den Skyldige kan drages til Ansvar efter Straffelovens almindelige Regler, hvor disse iøvrigt ere anvendelige.

§ 487.

Dommere og Retsskrivere, som i en Straffesag gjøre sig skyldige i strafbare Hand-

linger eller Undladelser, kan der, naar Paaanke finder Sted, herfor paalægges Straf af den overordnede Ret i Forbindelse med Ankens Afgjørelse, naar Sagen findes klar, og højere Straf end Bøder ej er forskyldt.

§ 488.

Mod Rettens Bestemmelser om Strafs Paalæg ifølge foranstaaende Paragrafer kan Besværing finde Sted; paaankes Dommen i Hovedsagen, kan Besværingen behandles i Forbindelse med denne efter Rettens Bestemmelse.

Tiende Afsnit.

Slutningsbestemmelser.

§ 489.

Denne Lov træder i Kraft samtidig med Loven om Domsmagtens Ordning m. v.

Det vil ved særlig Lov være at bestemme, i hvilken Udstrækning Reglerne i nærværende Lov skulle gjøres anvendelige paa Færøerne.

§ 490.

Straffesager, i hvilke der paa den Tid, Loven træder i Kraft, endnu ikke er afsagt Dom, behandles efter de Regler, som denne Lov foreskriver. Der maa derfor, selv om Sagen maatte være optagen til Dom, finde Hovedforhandling med Bevisførelse Sted for den dømmende Ret, førend Dommen kan afsiges. Sagens Akter tilstilles til den Ende Statsanklageren eller Politimesteren eller den vedkommende Private, for at Anklage paa foreskreven Maade kan blive rejst. Herved finder den i § 245 fastsatte Frist Anvendelse, at regne fra Modtagelsen af Sagens Aktstykker. Gyldigheden af Retshandlinger, som ere foretagne i Sagen, førend Loven træder i Kraft, bedømmes efter den tidligere Lovgivning.

§ 491.

Paaanke af Straffedomme, som ere afsagte, førend Loven træder i Kraft, sker efter de hidtil gjældende Regler, dog at Statsanklageren ved den Landsret, som træder i vedkommende Landsoverrets Sted, eller henholds-

vis Overstatsanklageren varetager, hvad der i Anledning af saadan Paaanke vilde paahvile Overøvrigheden eller en beskikket Aktor. Med Hensyn til Dommens Fuldbyrdelse blive Reglerne i denne Lov at anvende med de af Forholdets Natur flydende Lempelser.

§ 492.

Gjenoptagelse af Straffesager, der ere afsluttede ved upaaankelig Dom eller paa anden Maade, førend denne Lov træder i Kraft, eller i Henhold til § 491, kan ske efter Andragende fra Statsanklageren eller den Domfældte saavelsom fra de i § 425 nævnte Personer; i Henseende til saadan Gjenoptagelse blive de i sjette Afsnit. Kap. IV foreskrevne Regler at følge. Om Gjenoptagelse af en Sag, der er afsluttet ved upaaankelig Underretsdom, kan finde Sted, beror paa, om Sagen efter denne Lovs Regler vilde høre for Landsretten; Afgjørelsen træffes af vedkommende Landsret.

Motiver

til det

af den ved allerh. Reskr. af 28. Febr. 1868 nedsatte Proceskommission

udarbejdede

Udkast til Lov om Strafferetsplejen.

Marts 1875.

Kjøbenhavn.
Trykt hos J. H. Schultz.
1875.

Oversigt over Indholdet af Motiverne.

Side.

Indledende Bemærkninger ..... 1–5.

Første Afsnit.

Almindelige Bestemmelser.

Kapitel I.

Om Lovens Virkekreds ..... 5–10.

Kapitel II.

Om Retternes Virkekreds ..... 10–20.

Kapitel III.

Om de Tilfælde, hvor Rettens Personer som inhabile skulle eller kunne udelukkes fra eller fritages for at handle i Sagen ..... 20–22.

Kapitel IV.

Om de offentlige Anklagere ..... 22–27.

Kapitel V.

Om Paatalen ..... 27–37.

Kapitel VI.

Om den Sigtedes Forsvar ..... 37–44.

Kapitel VII.

Om Værnething, Straffesagers Forening og stedlige Grænser for Embedshandlinger i Strafferetsplejen ..... 44–52.

I.
Enkelte Værnething ..... 45–49.

II.
Forening af Straffesager ..... 49–52.

III.
Stedlige Grænser for Embedshandlinger i Strafferetsplejen ..... 52.

Kapitel VIII.

Om Retsmøder og Retsbøger ..... 52–56.

Kapitel IX.

Om Forkyndelser og andre fra Retten udgaaende Meddelelser ..... 56–57.

Kapitel X.

Om Rettens Domme, Kjendelser og andre Beslutninger ..... 57–60.

Andet Afsnit.

Om Midlerne til Opnaaelse af Straffesagers Formaal.

Side.

Indledende Bemærkninger ..... 60—61.

Kapitel I.

Om Adgang til synlige Bevismidler ..... 62—67.

I.

Om Ransagning efter synlige Bevismidler ..... 62—65.

II.

Andre Midler til at faae synlige Bevismidler i Hænde ..... 65—66.

III.

Om Beslaglæggelse af Ting, der kunne tjene til Bevis, m. B. ..... 66—67.

Kapitel II.

Om Vidner ..... 67—73.

Kapitel III.

Om Besigtigelser, Syn og Skjøn ..... 73—75.

Kapitel IV.

Om den Sigtedes Indkaldelse for Retten, Anholdelse og Fængsling samt om Beslaglæggelse af dens Formue, som unddrager sig Forfølgning, m. B. ..... 75—86.

Kapitel V.

Om Afhørelse af den Sigtede og af en privat Anklager ..... 86—87.

Kapitel VI.

Om Beslaglæggelse paa den Mistænktes Gods for Omkostninger og Erstatning samt om Forbud ... 88.

Tredie Afsnit.

Om Undersøgelsen, førend Anklage er reist, i Sager, som forfølges af Statsanklageren eller Politiet.

Indledende Bemærkninger ..... 88—93.

Kapitel I.

Om Efterforskningen ..... 93—96.

Kapitel II.

Om Forunderſøgelsen ved Retten ..... 96—103.

Fjerde Afsnit.

Om Anklage for og Sagens Behandling ved Landsretten.

Kapitel I.

Om Anklage samt om Henvisning til og Forberedelse af Hovedforhandlingen ..... 103—114.

Side.

Kapitel II.

Om Forandringer i Anklagen eller i de om Henvisning og Hovedforhandlingens Forberedelse trufne Bestemmelser ..... 114—116.

Kapitel III.

Almindelige Bestemmelser om Hovedforhandlingen for Landsretten ..... 116—124.

Kapitel IV.

Særlige Bestemmelser om Hovedforhandlingen for Nævninger ..... 124—143.

Kapitel V.

Særlige Bestemmelser om Hovedforhandlingen uden Nævninger ..... 143.

Femte Afsnit.

Om Anklage for og Sagens Behandling ved Underretten.

Indledende Bemærkninger ..... 143.

Kapitel I.

Om Sager, som paatales af Statsanklageren ..... 144.

Kapitel II.

Om Sager, som paatales af Politiet ..... 144—145.

Sjette Afsnit.

Om Retsmidlerne.

Indledende Bemærkninger ..... 146—148.

Kapitel I.

Om Paaanke af Domme, afsagte af Landsretten i første Instants ..... 148—157.

Kapitel II.

Om Paaanke af Domme, afsagte af Underretten ..... 157—160.

Kapitel III.

Om Besværing til højere Ret ..... 160—163.

I.

Om Besværing mod Undersøgelsesdommerens Kjendelser og Beslutninger.. 161.

II.

Om Besværing mod den dømmende Rets Kjendelser og Beslutninger.. 161—163.

Kapitel IV.

Om Gjenoptagelse af en Straffesag ..... 163—170.

Syvende Afsnit.

Om Behandlingen af Sager, der ikke forfølges af Statsanklageren eller Politiet.

Side.

Indledende Bemærkninger ..... 170.

Kapitel I.

Om Sager, der paatales i Henhold til § 38 eller § 40 ..... 170–174.

Kapitel II.

Om Sager, der paatales af Private i Henhold til § 39 ..... 174–175.

Kapitel III.

Om Paatale af borgerlige Retskrav i Forbindelse med Straffesagen ..... 175–177.

Ottende Afsnit.

Om Fuldbyrdelsen af Domme i Straffesager ..... 177–179.

Niende Afsnit.

Om Omkostninger i Straffesager samt om Rettergangsbøder.

Kapitel I.

Om Omkostninger i Straffesager ..... 180–181.

Kapitel II.

Om Rettergangsbøder ..... 181–182.

Tiende Afsnit.

Slutningsbestemmelser ..... 182.

Den Opgave, som det foreliggende Udkast til en Lov om Strafferetsplejen stræber at løse, er ikke og kunde ikke være forskjellig fra den, hvis Løsning de flere ældre, hos os fremkomne Udkast om dette Emne have tilsigtet, nemlig Gjennemførelsen af de Reformer, som Grundlovens Ord og Aand fordre. En Sammenligning mellem dette Udkast og hine ældre vil ogsaa vise, at det har en ikke ringe Del af sit Indhold tilfælles med dem. Navnlig gjælder dette om det Forslag, der af Regjeringen blev forelagt Rigsdagen i Aaret 1864, og til hvilket Kommissionen saa meget mere var opfordret til at tage et særligt Hensyn, som det ved det Allerh. Rescr. af 28de Febr. 1868 blev anvist Kommissionen til Grundlag for Behandlingen af Strafferetsplejen. En saadan Sammenligning vil imidlertid tillige vise, at det nu foreliggende Udkast ikke blot er selvstændigt i Formen, men at ogsaa dets Indhold i flere vigtige Punkter er nyt, og at Emnet i det Hele er blevet mere fuldstændigt gjennemarbejdet, end tidligere har været Tilfældet. En væsentlig Grund hertil ligger i forandrede Forhold.

For det Første er det ikke nu som før alene en Reform af Strafferetsplejen, hvorom Talen er. Kommissionens Hverv har været at udarbejde Forslag til en Reform af hele Retsplejen overensstemmende med Grundlovens Bud. Denne Omstændighed maatte ikke blot naturlig føre til en vis Ensartethed i den ydre Behandling af Opgavens forskjellige Dele, men den maatte nødvendigvis ogsaa paavirke Indholdet. De vigtige Grundsætninger, som Strafferetsplejen har fælles med den borgerlige Retspleje, maatte saavidt mulig gjennemføres paa ensartet Maade. Det er tilstrækkeligt som Exempel paa Indflydelsen heraf at gjøre opmærksom paa eet Hovedpunkt. Ved Behandlingen af den borgerlige Retspleje kom Kommissionen til den Erkjendelse, at en virkelig Gjennemførelse af Mundtlighedsprincipet maatte udelukke en Appel i den Forstand, i hvilken den findes i den nu gjældende Proces. Men skulde Appellen opgives, maatte dette medføre den indgribende Forandring i den gjældende Ret, at Retsplejen i første Instants som Regel blev henlagt til Kollegialretter, hvilket atter gjorde en hel Omordning af den nuværende Retsorganisation nødvendig. Alt dette gjælder nu paa samme Maade om Strafferetsplejen; thi Mundtlighedsprincipet er fælles. Og selv af rent ydre Grunde er det en Selvfølge, at den borgerlige Retspleje og Strafferetsplejen maatte bygges paa en fælles Retsorganisation som Grundlag. Derved var da en Række af nye Hensyn og Forudsætninger givne, som ikke havde været tilstede, da de tidligere Udkast udarbejdedes. For disse var Hovedsagen egentlig kun det ene: Indførelse af Nævninger. Nu maatte andre Former for en Straffesags Paadømmelse i første Instants gjøres til Gjenstand for en ligesaa omhyggelig Behandling fra nye Synspunkter.

Dertil kommer en anden meget væsentlig Omstændighed. Det er en Selvfølge, at man ved Indførelsen i dansk Ret af den nye, ved Grundloven bebudede Strafferetspleje maa søge Vejledning og Forbilleder i de store evro-

pæiske Stater, hvor de Institutioner, som Grundloven har for Øje, i længere eller kortere Tid have været i Virksomhed, og drage Nytte af de her indhøstede Erfaringer, samt af de videnskabelige Arbejder og Forhandlinger, hvortil Institutionen i disse Lande har givet Anledning. I denne Henseende har der nu fundet en vigtig og indholdsrig Udvikling Sted i de Aar, der ligge efter Udarbejdelsen af Regjeringens ovenfor omtalte Forslag, en Udvikling, som dengang i al Fald endnu kun var i sin Begyndelse. Som bekjendt, er England med Skotland det oprindelige Hjemsted for de Institutioner, om hvis Indførelse i den danske Strafferetspleje der er Tale. Først den franske Revolution gav Stødet til deres Overførelse til Fastlandets Stater. Det første Land, hvor denne fandt Sted, var Frankrig. Selvfølgelig skete Overførelsen ikke uden meget væsentlige Ændringer. Den franske Straffeproces kan ikke kaldes en blot Kopi af den engelske. Mange af de Ændringer, der gjordes, vare ogsaa utvivlsomt velgrundede. Der maatte ved Overførelsen gjøres en Sondring mellem det Fornuftige og Almene i de engelske Institutioner og det mere Tilfældige, ved særlige engelske Forhold og historiske Forudsætninger Betingede. Paa den anden Side er det ogsaa vist, at mange Forandringer hvilede paa et mangelfuldt Kjendskab til den engelske Ret og deraf flydende Misforstaaelser. Et stort Fortrin havde den franske code d'instruction criminelle fremfor den engelske Straffeproces-ret derved, at den gav en systematisk, let overskuelig og tilgjængelig Fremstilling af Strafferetsplejens Ordning, medens den engelske paa mange spredte Bud og paa Praxis hvilende Ret ofte er tvivlsom, altid vanskelig at trænge ind i. Aaret 1848 bragte Tyskland ligesom Danmark Tilsagnet om en Reform i Strafferetsplejen efter det engelsk-franske Forbillede. Og dette Tilsagn blev i Tyskland meget hurtig indfriet. I Aarene 1848—1850 fik de fleste daværende tyske Stater en ny Ordning af Straffeprocessen. Men disse Love gav med en ganske enkelt Undtagelse, nemlig den brunsvigske Straffeproceslov af 1849, ikke nogen selvstændig Behandling af Opgaven. Den engelske Ret kjendte man Lidet til fra første Haand. Man holdt sig saagodtsom udelukkende til det franske Forbillede. Dette laa saa meget nærmere, som de tyske Rhinlande havde bevaret den i Aarhundredets Begyndelse indførte franske Proces, der saaledes i en Aarrække havde udgjort en Bestanddel af den i Tyskland gjældende Ret. Under disse Omstændigheder kunde den tyske Lovgivning fra hin Tid ikke betragtes som et tredie, jævnbyrdigt Led i Rækken af de Ordninger, til hvilke der ved Arbejdet paa at overføre de nye Institutioner til Danmark maatte tages Hensyn. Saaledes var Forholdet i Hovedsagen, da Regjeringens Udkast hos os blev udarbejdet. Fra Tyskland var intet væsentligt selvstændigt eller nyt Bidrag til Sagens Behandling at hente. Kun den engelske og franske Ret stod som Forbilleder. Det er hint Udkasts ubestridelige Fortjeneste og et Fortrin, det havde i Sammenligning med de allerfleste tyske Love fra 1848—50, at det ikke udelukkende holdt sig til den franske Proces, men i renere Skikkelse overførte Meget fra den engelske Ret, som i de fleste dagjældende Love paa Fastlandet var misforstaaet og forvansket.

Da Kommissionen skred til Behandlingen af Strafferetsplejen, vare Forholdene i den omtalte Retning meget forandrede. Tyskland var traadt ind i Rækken af de Lande, til hvis Lovgivning der maatte tages særligt Hensyn, og hvis Retsvidenskab ydede vigtige Bidrag til den rette Besvarelse af mange Spørgsmaal af indgribende Betydning for Strafferetsplejens Reform. Var Tyskland kommet sent, havde det nu kastet sig over Opgaven med saa meget større Iver. Medens der i England og Frankrig iagttages en vis Stillestaaen paa disse Omraader, have baade Principspørgsmaal og Enkeltheder i Tyskland været Gjenstand for levende Forhandlinger i Skrifter, Juristforsamlinger og Folkerepræsentationer. Den engelske Ret er bleven dyrket og bragt til Klarhed. Nye Synspunkter ere opstillede, som ikke sjælden ere bedre grundede i Forholdets Natur end baade den engelske og franske Rets Ordning. Om end denne Bevægelse langtfra var og endnu ikke er paa alle Punkter naaet til Afslutning, stod dog Lovgivningen heller ikke stille. Det er tvertimod be-

tegnende for Tidsrummet, at saagodtsom alle tyske Stater havde faaet nye reviderede Strafferproceslove, der stadig og jævnt have ført den gjældende Ret frem til Fyldestgjørelse af de Fordringer, som Videnskaben havde skaffet Anerkjendelse, eller at der idetmindste forelaa Udkast, sigtende til en saadan Revision. I første Række stod, hver for sig udmærkende sig ved ejendommelige Fortrin, den badenske Lov af 1864, den würtembergske af 1868, den sachsiske ligeledes af 1868, det preussiske Udkast af 1865, og endelig det østrigske Udkast af 1867. Der kunde for Kommissionen ikke være Tvivl om, at den burde drage Nytte af dette betydelige i Tyskland udførte Arbejde. Det laa saa meget nærmere, som det maatte erkjendes, at de danske Forhold og Samfundstilstande, til hvilke de nye Institutioner skulde afpasses, ofte havde større Lighed med de tyske end med de franske eller engelske Forhold og Tilstande. Kommissionen stod saaledes ogsaa af denne Grund paa en anden Maade ligeoverfor Opgaven end Forgjængerne.

Som alt bemærket, var det langtfra. at den Reformbevægelse i Tyskland med Hensyn til Strafferetsplejen, hvis Resultater Kommissionen maatte søge at drage Nytte af, var afsluttet, da den begyndte sit Arbejde. Paa forholdsvis sene Stadier af dette er der i Tyskland fremkommet meget betydningsfulde Lovgivningsarbejder. De to vigtigste er den østrigske Straffeproceslov af 1873 samt Udkastet til en fælles Straffeproceslov for hele det tyske Rige. Den første slutter sig dog væsentlig til det ældre østrigske Udkast, som Kommissionen fra Begyndelsen har kunnet tage Hensyn til. Den bevarer navnlig de Ejendommeligheder, hvorved hint Udkast adskilte sig fra de almindelige tyske Love og Udkast, og i hvilke Kommissionen havde set den rigtige Løsning af visse vigtige Spørgsmaal, jfr. navnlig hvad der bemærkes ved Udkastets 4de Afsnit, Kap. I. om Betingelserne for en Anklages Henvisning til Hovedforhandling. Det sidstnævnte Udkast foreligger i 3 Skikkelser*) fra Aarene 1873 og 1874. I den sidste Form er det vedtaget af Forbundsraadet og derefter forelagt den tyske Rigsdag i den i Slutningen af Aaret 1874 begyndte Session. Dette Udkast adskiller sig i ikke faa Henseender fra de tidligere tyske Love og Udkast. Paa Grund af det Tidspunkt, paa hvilket det fremkom, har det imidlertid for Kommissionen for Størstedelen kun havt Betydning til Jævnførelse med de Resultater, til hvilke den var kommen. Herved har det imidlertid vist sig, at de utvivlsomme Fremskridt, som dette Udkast indeholder, i Reglen allerede vare optagne af Kommissionen. Paa de Punkter, hvor væsentlige Afvigelser findes, kunde Kommissionen saa meget mindre finde Anledning til at forandre sit Udkast efter det tyske, som det her oftest gjaldt Punkter, hvor dette, som ogsaa af den tyske Kritik er gjort gjældende ikke tilfredsstiller de Krav, der stilles af Videnskaben efter det Standpunkt, den nu indtager.

Det behøver neppe særlig at bemærkes, at Kommissionens Medlemmer ikke altid have været enige om de theoretiske Synspunkter, der maatte lægges til Grund for Besvarelsen af de mange, meget omtvistede Spørgsmaal, som Reformen af Strafferetsplejen fremkalder. Naar de ikke desto mindre med Undtagelse af et enkelt Medlem, W. Ussing, som i det Følgende*) særlig har gjort Rede for sin Opfattelse, have kunnet forene sig om det foreliggende Udkast, saaledes at der i dette kun paa eet Punkt fremtræder en Meningsulighed, saa have nogle Medlemmer dog ikke været uden Betænkelighed ved at slutte sig til saa vidt gaaende Forandringer, som Udkastet vil medføre. Om de nemlig endmed Andre — tilsammen det overvejende Flertal i Kommissionen — erkjende de Principer, der ligge til Grund for Udkastet, for absolut rigtige og ligeledes indrømme, at en Gjennemførelse deraf i det Væsentlige paa den Maade, som Udkastet tilsigter, i ethvert Fald maa være det endelige Maal, saa have de dog ment, at de Overgangsformer, gjennem hvilke man i andre Lande er gaaet over fra Inkvisitionsprincipet til Anklageprocessen, ikke alene hidrøre fra Misforstaaelser, men have en naturlig Grund i Overgangens Vanskelighed, og disse Med-

*) Henvisningerne i det Følgende gjælde Udkastet i dets sidste Skikkelse, hvor ikke Andet udtrykkelig er sagt.

*) Se den S. 183 o. ff. vedføjede Udtalelse, ligeoverfor hvilken Kommissionens øvrige Medlemmer henholde sig dels til de nærværende Lovudkast ledsagende Motiver, dels til Motiverne til Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. m.

lemmer have derfor antaget, at lignende Overgangsformer i flere Retninger bedre vilde svare til de her forhaandenværende Kræfter, som netop gjennem disse Former formentes naturligst at ville kunne udvikles til at fyldestgjøre de store Krav, som Udkastets Ordning unægtelig stiller. Imidlertid have disse Medlemmer dog fluttelig troet at kunne tiltræde Udkastet, idet de ere gaaede ud fra, at dets Ordning ogsaa hos os kan gjennemføres uden at udsætte Retssikkerheden for Fare, men rigtignok kun under den Forudsætning, at man ikke vil skye de Ofre, som ville udfordres for paa anden Maade, navnlig gjennem Politiorganisationen, at give det Offentlige fornødne Midler ihænde til kraftigt at værne Samfundet ligeoverfor Forbydelser. Andre af Kommissionens Medlemmer, hvis principielle Standpunkt snarere vilde føre videre end Udkastet, erkjende, at det under de givne Forhold og, naar Hensyn tages til det Standpunkt, paa hvilket Strafferetsplejen andetsteds paa det europæiske Fastland befinder sig, maa være Fremtiden forbeholdt mulig at gjennemføre en paa visse Punkter endnu mere indgribende Reform. Som Udkastet foreligger, tør det i al Fald stille sig i Række med de Love og Udkast fra Nutiden, som føre Reformen videst.

Til Forklaring af Stoffets Ordning i Udkastet skal Følgende bemærkes:

De to første Afsnit indeholde, hvad der kunde kaldes Lovforslagets almindelige Del, idet de i dem indeholdte Forskrifter angaa Forhold, der ere fælles dels for de forskjellige Former af Straffeprocessen, dels for de forskjellige Stadier, gjennem hvilke en Straffesag bevæger eller kan bevæge sig, fra Efterforskningen og indtil dens endelige Afslutning, eller som, om end af en mere særlig Karakter, ligge udenfor Straffesagens Gang (jfr. f. Ex. første Afsnit Kap. III.) Nødvendigheden eller Hensigtsmæssigheden af at forudskikke saadanne almindelige Bestemmelser, som det første Afsnit indeholder, kan ikke være Tvivl undergiven og har gjort sig gjældende ogsaa i tidligere Udkast samt paa tilsvarende Maade i Lovudkastet om den borgerlige Retspleje. Kun om Grænsen for, hvor Meget der her bør medtages, kan der tænkes forskjellige Meninger. Den Forskjel, som i saa Henseende paa enkelte Punkter viser sig imellem dette Udkast og Udkastet til Processen i borgerlige Domssager, har en naturlig Forklaring i Gjenstandens Forskjellighed. Navnlig er det den for Straffeprocessen ejendommelige Forundersøgelse og det Trin af Sagen, paa hvilket der er Spørgsmaal om en rejst Anklages Henvisning til Hovedforhandling, der paa den ene Side opfordrer til at tage noget Mere med, f. Ex. de Bestemmelser, som findes i Afsnittets Kap. X, men som i andre Retninger nødvendigvis maa indskrænke Omraadet, navnlig hvad angaar de almindelige Grundsætninger for Procesmaaden. At det dernæst ogsaa er rigtigt at samle som et for hele Straffeprocessen fælles Parti de Forskrifter, der findes i Forslagets 2det Afsnit under Overskriften „om Midler til Opnaaelse af Straffesagers Formaal", derfor er det et vægtigt Vidnesbyrd, at denne Vej er fulgt i alle de nyere fremmede Straffeproceslove og Udkast. Det er navnlig Hensynet til, at der saavel før som efter, at Anklage er rejst, kan blive Spørgsmaal i det Mindste om de fleste af de her omhandlede Forholdsregler, som gjør, at enhver anden Ordning dels bliver mindre naturlig, dels vil medføre Gjentagelser og dog udsætte for, at Synspunkter og Spørgsmaal blive upaaagtede, der ved den samlede, for alle Processtadier fælles Behandling ikke saa let kunne undgaa Opmærksomheden. Det Anførte finder ogsaa særlig Anvendelse paa de Partier i det 2det Afsnit, som handle om Bevismidlerne. Disse ere nemlig i Straffeprocessen ikke blot Bevismidler i strengere Forstand, beregnede paa den dømmende Ret, men de ere ogsaa Oplysningsmidler, om hvilke der bliver selvstændigt Spørgsmaal for de Formaals Skyld, der betegne den Anklagen forudgaaende Undersøgelse. Forskrifterne herom kunne derfor ikke passende, som i Udkastet til Processen i borgerlige Domssager, bringes i Forbindelse med Domsbehandlingen.

Fra det 3die til det 6te Afsnit omhandler Udkastet de Straffesager, der forfølges af Statsanklageren eller Politiet, altsaa de af offentlige, dertil beskikkede Myndigheder paatalte Sager, en Klasse, som selvfølgelig vil udgjøre Hovedbestanddelen af dem, for hvilke Regler blive at søge i Loven om Strafferets-

plejen. Af disse Afsnit handler det 3die om Undersøgelsen, førend Anklage er reist, hvad enten Domssagen skal behandles for Landsretten eller for Underretten, det 4de og 5te Afsnit handle hver for sig om Domssagers Behandling ved Landsretten og ved Underretten, det 6te Afsnit endelig om Retsmidlerne. I det 7de Afsnit gives Regler for Behandlingen af Sager, der ikke forfølges af Statsanklageren eller Politiet, men som dog høre under Lovens Omraade. For disse særegne Sager har Udkastet vel for en stor Del kunnet indskrænke sig til at henvise til de i 3die til 6te Afsnit givne Forskrifter, men har dog ikke ganske kunnet undvære særlige Regler. Det 8de Afsnit om Fuldbyrdelsen af Domme i Straffesager og det 9de om Omkostninger og Rettergangsbøder ere atter fælles Afsnit, men deres naturlige Plads maatte blive efter de Afsnit, der omhandle Procesmaaden. Det 10de Afsnit indeholder Forskrifter om Lovens Træden i Kraft og de fornødne Overgangsbestemmelser.

Første Afsnit.

Almindelige Bestemmelser.

Kapitel I.

Om Lovens Virkekreds.

Det Første, som der maa blive Spørgsmaal om i det Afsnit, der indeholder Lovens almindelige Bestemmelser, er at afgrænse Lovens Virkekreds i saglig Henseende. Den almindelige Regel her følger vel ligefrem af, hvad der ligger i Navnet Lov om Strafferetsplejen; men efter den nugjældende Ret er det dog hverken alle Spørgsmaal om Straf eller alene Spørgsmaal om Straf, som behandles efter den kriminelle Processes Regler, og det bliver altsaa et Spørgsmaal, om og i hvilken Udstrækning disse Afvigelser fra det Almindelige skulle bevares, indskrænkes eller udvides.

Som bekjendt, er der efter den nugjældende Ret visse Klasser af Straffesager, der forfølges som borgerlige Retstrætter, nemlig dels de, der ved Lovgivningen ere henviste til privat Forfølgning, dels de, der anlægges af andre offentlige Myndigheder end Justits- og Politiovrigheberne, saasom Sager angaaende Toldsvig, angaaende Stempelovertrædelser (L. 19de Febr. 1861 § 82) m. fl. Denne Ejendommelighed har i den nugjældende Ret sin Forklaring i Reglen om Paatalen af disse Sager. Paatalen udelukker nemlig Anvendelsen af den gjældende kriminelle Proces, som kun er en Proces for Straffesager, der vedkomme Justits- og Politiovrigheberne; paa den anden Side omfatter den oprindelig fælles og almindelige civile Proces endnu stedse ikke blot, hvad der kunde henføres under Begrebet om en borgerlig Retstrætte, men enhver Klasse af Retssager, som ikke ved Lovgivningen er udskilt.

Der er nu sikkert hverken Grund til at ophæve Reglen om privat Paatale af visse Forbrydelser, eller til at udelukke særlige Forvaltningsmyndigheder fra, om end ikke nøde dem til, selv at paatale Handlinger, der gjøre Brud paa Love, hvis Haandhævelse paahviler dem (jfr. Udkastets § 38). Men denne Omstændighed vil under den foranbrede Straffeproces ikke gjøre det nødvendigt at behandle de nævnte Straffesager som borgerlige Retstrætter. Hvis det da maa erkjendes, at de trods Paatalens Ejendommelighed have det Væsentlige tilfælles med de Straffesager, som forfølges af den offentlige Anklagemyndighed, kan der ikke være Tvivl om, at de bør drages ind under den om Strafferetsplejen handlende Lovs Omraade. Forsaavidt Paatalens Særegenhed medfører Nødvendigheden af visse ejendommelige Regler, bliver det denne Lovs Opgave at fastsætte det Fornødne herom. Det, der nu efter Forholdets Natur maa betegnes som det egentlig Væsentlige ved en Straffesag, det, der nemlig altid maa begrunde en Forskjel mellem Strafferetsplejen og den almindelige borgerlige Retspleje, trods al den Tilnærmelse, der vil følge af Fællesskab i Mundtlighedsprincipet, af Inkvisitionsprincipets Opgivelse eller Indskrænkning i hin og de væsentlige Lempelser i den strenge Forhandlingsmaxime i denne, det er ikke en Særegenhed ved Paatalen, men netop dette, at den er en Sag om Paalæg af Straf. Thi da Straf efter sin Natur kun bør anvendes af Staten, naar den Sigtede er skyldig, og aldrig blot

paa den Grund, at den Sigtede finder sig i, samtykker i eller vedtager at lide Straffen, saa er det givet, at for den Sigtedes Vedkommende maa i enhver Straffesag al Anvendelse af det Princip, at Parten er raadig over Procesgjenstanden, være udelukket. Heraf følge videre en Mængde vigtige Konsekventser med Hensyn til Bevisførelse, Virkningen af Udeblivelse, Tvang til personligt Møde for Retten osv. Denne Grundsætning og dens Konsekventser maa i og for sig gjælde uden Hensyn til, om Paatalen tilkommer det Offentlige eller Private eller denne eller hin offentlige Myndighed. Forsaavidt Lempelser med Hensyn til visse Konsekventser forekomme, om hvilke her maa henvises til hvad der paa vedkommende Steder i det Følgende bemærkes, ere disse i al Fald ikke grundede i Paatalens Ejendommelighed, men i Straffens Ubetydelighed, og derfor ogsaa fælles for de nævnte og andre ubetydelige Straffesager. Ydre Vanskelighed ved at inddrage hine Straffesager under Lovens Omraade er der ikke. Det viser netop den til Grund liggende Ensartethed af disse Sager med andre Straffesager, at Lovens to første almindelige Afsnit, og saaledes navnlig ogsaa det andet Afsnit om Midlerne til Opnaaelse af Straffesagens Formaal, i det Hele ligefrem ere anvendelige paa dem. Enkelte særlige Forskrifter i disse Afsnit lade sig let indordne. At Paatalens Særegenhed udelukker visse foreløbige Stadier i Sagens Gang, kræver i Loven blot en Bemærkning, og for Domsbehandlingen behøves kun et ringe Antal særegne Forskrifter. Ulige vanskeligere vilde det vistnok vise sig at blive, naar man vilde opretholde Behandlingen af de nævnte Sager som borgerlige Retstrætter, men samtidigt forsøge paa at optage som særegne Forskrifter de Ejendommeligheder, hvilke deres Egenskab som Straffesager efter Forholdets Natur maa medføre. At undlade dette sidste er en Udvej, som mindst kan forsvares; det har allerede den nugjældende Lovgivning og Praxis i visse Retninger erkjendt, se dels Pl. 23de Mai 1840 § 2, dels Kskr. 26de Juni 1830, 29de Juni 1833 og 4de Marts 1837, jfr. dog Kjendelse i jur. Ugeskr. VI. S. 637. Man har i Henhold til det Anførte ment, at de nævnte Sager burde drages ind under Lovens Omraade, i Lighed med hvad der andetsteds er Tilfældet eller i al Fald anerkjendt for det Rigtige, jfr. det preussiske Udkast af 1865 S. 239 ff. Anm. og nu det fælles tyske Udkast af 1874, 5te Bog 2det Afsnit.

Derimod maa fra Lovens Omraade selvfølgelig være udelukkede saadanne Spørgsmaal om Straf, der efter Lovgivningen afgjøres uden nogen særlig Processag. Herunder hører:

1) Paalæg af Straf ved Øvrighedens Resolution i de forskjellige særlige Forhold, hvor dette er hjemlet, være sig uden eller med Ret for det Offentlige til at vælge Rettergangsvejen, og uden eller med Ret for den Straffældte til at ty til Domstolene. Herhen høre ogsaa de i dette Udkasts §§ 147 og 163 omtalte Bøder, som Politimesteren eller efter Omstændighederne Statsanklageren kan paalægge, men mod hvilke Adgang til Afgjørelse ved Retten er hjemlet ved § 226.

2) Vedtagelse af Straf før eller udenfor Straffesagen ifølge Tilbud, som modtages af Øvrigheden efter de derom i Lovgivningen fastsatte Regler, jfr. L. 6te Marts 1869 § 54, Bekj. 23de April 1874 § 13. De Regler, som dette Udkast indeholder om Sager, der paatales af Politiet (5te Afsnit Kap. II.), og særlig om Vedtagelse af Straf ifølge den Sigtedes Tilbud under en saadan Sag (§ 368), kunne ikke ophæve den ved særlige Bestemmelser hjemlede Afgjørelse ved Vedtagelse før eller udenfor Straffesagen. Derimod bortfalder Forlig om Straf med en privat Anklager for Forligelseskommissionen, naar de private Straffesager ikke længer behandles som borgerlige Retstrætter, jfr. derimod om Forlig for Retten under den anlagte Sag Udkastets § 448.

3) Processuelle Straffe, der under en Retssag, være sig en borgerlig Retstrætte eller en Straffesag, paalægges af Retten i Medfør af Rettergangslovene som Ordensstraffe, disciplinære Straffe eller desl. (se f. Ex Udkast til Lov om den borgerlige Retspleje §§ 81, 218 og 1ste Afsnit Kap. XII, og dette Udkasts §§ 83, 137, 226, samt 9de Afsnit Kap. II.).

4) Straffe, som paalægges af en Ret i

Henhold til den ved Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. m. § 50, jfr. § 54, hjemlede Tilsynsmyndighed, se endvidere samme Udkast § 142.

Dernæst blive fra Lovens Omraade udelukkede de Straffesager, der vel afgjøres under en særlig Sag, men som efter Lovgivningen henhøre under særlige Domstole, jfr. Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. m. § 3. Dette gjælder om de Straffesager, der høre under Rigsretten, under de militære og de gejstlige Retter. Disse Sagers ejendommelige Beskaffenhed kræver en særlig Behandling i Lovgivningen. Sessionerne have derimod ikke Myndighed til at idømme Straf, se L. 6te Marts 1869 §§ 10 og 54. Sø- og Handelsretten for Kjøbenhavn vil efter Lovudkastet om Domsmagtens Ordning ophøre at bestaa som særlig Domstol; som Følge heraf ville de under den ved L. af 19de Febr. 1861 henlagte Straffesager ikke falde udenfor Lovens Omraade.

Det andet Spørgsmaal, som opstaar ved Afgrænsningen af Lovens saglige Omraade, er det, om Afgjørelser, der ikke angaa Spørgsmaal om Straf, skulle drages ind under den. Herom handle Udkastets §§ 2—4. Den første af disse Paragrafer nævner visse selvstændige Sager, som ikke angaa Straf, men som dog findes at burde behandles efter Reglerne i Loven om Strafferetsplejen. Til de fra den gjældende Ret hentede, under Nr. 2 og 3 nævnte Tilfælde er her føjet Sager, som i Medfør af Grundlovens § 87 anlægges mod en Forening til dens Ophævelse. I alle disse Sager er der Spørgsmaal om Præventionsmidler mod Retsbrud. Disse ere vistnok i Begrebet forskjellige fra Straf; men deres Beskaffenhed kræver en lignende processuel Behandling, navnlig med Hensyn til Midlerne til Opnaaelse af Sagens Formaal. Paragraferne 3 og 4 hjemle dernæst i Overensstemmelse med den gjældende Ret akcessorisk Afgjørelse under en Straffesag af forskjellige Spørgsmaal, der ej angaa Straf. Da der i § 3 Nr. 1, 2, 5 og 6 er Tale om Forbrydelse af Rettigheder, der, om den end ikke efter Begrebet eller ifølge Lovgivningens Opfattelse er Straf, dog til fin Indtræden forudsætter det Samme som Straffen, kan der ikke være Tvivl om det Rigtige i her at bevare den gjældende Ret. Med Hensyn til de i § 3 under Nr. 3 omhandlede præventive Forholdsregler, hvis Forudsætning er, at der ikke idømmes Straf, forsvares den gjældende, ved Straffelovens § 38 stadfæstede Regel ved den samme Betragtning, som er paaberaabt ved § 2. Hvad angaar § 3 Nr. 4, bør den Omstændighed, at Æreforнærmelser ikke blive at behandle som borgerlige Retstrætter, ej forandre den Fornærmedes hidtil selvfølgelige Ret til at faae Mortifikation under den Sag, han anlægger for at faae Fornærmeren Straf idømt, og det efter Omstændighederne, selv om Straf ikke bliver idømt. Reglen i § 3 Nr. 7 slutter sig til den i den nugjældende Ret antagne Sætning, at ved en Straffedom for Blodskam eller Bigami antages uden særlig Udtalelse herom det indgaaede Ægteskab for hævet; men den giver Domstolen Hjemmel til udtrykkelig at udtale Ugyldigheden, hvad der maa foretrækkes, samt udstrækker denne Beføjelse ogsaa til saadanne Tilfælde, hvor Paastanden om Straf f. Ex. paa Grund af Vedkommendes Utilregnelighed ikke faar Medhold. Vistnok vil der ifølge Lovudkastet om den borgerlige Retspleje ikke blive den samme Trang til en saadan Beføjelse for Domstolene som nu, idet der vil blive Adgang for det Offentlige til ved en borgerlig Domssag at faae Ugyldigheden udtalt, (se Udkast til Lov om den borgerlige Retspleje sjette Afsnit, Kap. IV), og den her givne Bestemmelse kunde forsaavidt undværes. Men at gjøre to Sager til en Nødvendighed, vilde være urimeligt, naar en Forening ikke kan have Betænkelighed, og som en Forening af Sager maa Forholdet opfattes, da Paakjendelsen i den nævnte Retning kun sker efter Anklagerens Paastand, se Paragrafens Begyndelse. At den ved Civilprocesloven anviste Vej maa vælges, naar der mangler Grund til at anlægge Straffesag, er en Selvfølge.

Det er ogsaa væsentlig Hensyn til Besparelse af Tid, Kræfter og Udgifter, som har foranlediget, at Udkastet i § 4 har optaget den nugjældende Rets Regel, at den Forurettede kan forfølge sit Erstatningskrav, eller „borgerlige Retskrav“ i Almindelighed, i Forbindelse med Straffesagen. Denne Regel findes ogsaa

i mange fremmede Love (Frankrig, de tyske Rhinlande, Sachsen, Baden, Østrig osv.) Endel tyske Love have dog ikke villet optage en saadan Regel, mod hvilken ogsaa det preussiske Udkast af 1865 udtalte sig, se dettes § 10 med Anmærkning. Det fælles tyske Udkast havde i sine to første Skikkelser anerkjendt den omspurgte Adgang for den Forurettede; men i sin tredie, endelige Skikkelse har det atter udelukket den. Blandt de Retskyndige i Tyskland have Meningerne været delte; dog var der overvejende Stemning for Reglen, da Sagen var under Forhandling paa den tyske Juristdag 1861, se disse Forhandlinger II. S. 405 og 672. Naar de Love, som ikke have villet optage denne Ordning, til Gjengjæld i større eller mindre Udstrækning opstille den Regel, at Dommen i Straffesager er bindende for den senere Erstatningssag, har dette langt større principielle Betænkeligheder, se Planck i den tyske Juristdags Forhandlinger VII. (1868) S. 1 ff. Naar dernæst den ommeldte Fordel for den Forurettede undergives de fornødne Indskrænkninger, og det iøvrigt ved den nærmere Ordning ikke tabes af Sigte, at Erstatningskravet efter sin Natur er Gjenstand for en borgerlig Retstrætte, kan Reglen ikke blive til Skade for den Sigtede. En Selvfølge bliver det fremdeles, at hin Fordel kun kan indrømmes, naar Straffesagen ikke derved vil lide noget væsentligt Ophold, og at det maa være Retten overladt uden Paaanke at afgjøre, om dette er Tilfældet (se Udkastets §§ 460 og 461). Herved ville Hovedindvendingerne mod den ommeldte Ordning fjernes. Naar ogsaa den Indvending er gjort gjældende, at Følgen kan blive, at den samme Person under den af det Offentlige anlagte Sag kommer til at optræde som Part og som Vidne (jfr. Udkastets § 129), har dette mindre Betydning. Da den Forurettedes Interesse i Sagen alligevel paa Grund af den Vægt, Straffesagens Afgjørelse vil have for et senere civilt Søgsmaal, er tilstede og maa tages i Betragtning ved at bedømme Vægten af hans Vidneudsagn, har det kun formel Betydning eller er endog henfigtsmæssigt for Bevisbedømmelsen, at denne Interesse træder udvortes frem derved, at han bliver Part, hvad Erstatningskravet angaar. I Motiverne til det fælles tyske Udkast S. 290 anføres som Grund mod Ordningen Forskjellen paa Retsmiddelsystemet i Civil- og Straffeprocessen. Men dette Hensyn er uden Betydning for Kommissionens Udkast, hvis Retsmiddelsystem netop ikke i Grundsætningerne adskiller sig fra det, som er optaget i Udkastet om den borgerlige Retspleje. Da iøvrigt en Række nærmere, dette Forhold ordnende Regler ere fornødne (se Udkastets 7de Afsnit Kap. III.), er paa dette Sted kun den almindelige Regel given, som hjemler Tilslutningen indenfor den af Hensynet til Straffesagen følgende Grænse. Det vilde vistnok kun være strengt konsekvent, naar Retten til at forfølge et borgerligt Retskrav i Forbindelse med en Straffesag ved Underretten undergaves den yderligere Indskrænkning, at Kravets Forfølgning som særlig borgerlig Domssag ikke skulde ske ved Landsretten, jfr. det civilprocessuelle Udkast § 2 og § 8. Da imidlertid denne Indskrænkning i de færreste Tilfælde vilde have praktisk Betydning, og da den i enkelte Tilfælde, hvor et saadant Forhold imellem Straffen og Erstatningen lettere kan forekomme, paa Grund af Straffelovgivningens særegne Indhold vilde kunne volde praktiske Vanskeligheder, jfr. Straffeloven § 284, har man ment dog ikke at burde opstille en saadan Grænse. De øvrige Indskrænkninger Udkastet opstiller for Erstatningskravs Forfølgning og Paakjendelse i Forbindelse med en Straffesag, maa ogsaa ansees for tilstrækkelig betryggende for den Sigtede. Hin yderligere Indskrænkning vilde ved Siden af disse kun faae Betydning i Tilfælde, hvor Erstatningskravet var klart og hvor den Sigtede ikke let kunde have anden Bevæggrund til at modsætte sig Paakjendelsen under Straffesagen end den at chikanere.

Af en anden Karakter end de i §§ 2—4 givne Regler er Forskriften i Udkastets § 5. Den gaar nemlig kun ud paa at hævde Rettens Beføjelse til under Straffesagen at undersøge og bedømme efter de for Straffesager gjældende Regler Betingelserne for Strafbarheden, selv hvor til disse hører Afgjørelsen af, om et vist Retsforhold bestod eller ikke, da Handlingen blev begaaet, uden Hensyn til at dette Spørgsmaal som umiddelbar Procesgjen-

stand maatte afgjøres under en borgerlig Retstrætte, altsaa uden at Udsættelse af Straffesagen skulde være nødvendig, fordi en saadan svæver for Retten, eller endog for at give Lejlighed til at bringe den for Retten, og uden at den Afgjørelse, som maatte være truffen under en borgerlig Retstrætte, foregriber Afgjørelsen af Straffspørgsmaalet. Disse Regler kunne vel antages at følge af sig selv, hvor intet Andet positivt er foreskrevet, se Larsens Forelæsninger over den danske Kriminalproces S. 18—19. Men da de fleste nyere Straffeproceslove dog efter den franske Lovgivnings Mønster i større eller mindre Omfang gjøre Undtagelser fra denne Regel, og der altsaa maa siges at være Anledning til at prøve, om særlige Hensyn skulde tilraade saadanne, er det anset for rigtigt i Udkastet at optage en Regel om dette Punkt, uagtet den kun gaar ud paa at stadfæste den almindelige i Forholdets Natur grundede Sætning uden at hjemle Undtagelser.

At den almindelige Regel maa være, at Afgjørelsen under en borgerlig Retstrætte ikke er bindende for Straffesagen, der har det samme Retsforhold til Forudsætning, er en Følge af den i Gjenstandens Forskjel grundede nødvendige Forskjel i Procesmaaden. Dertil kommer, at en modsat Regel som oftest vilde indeholde en positiv Udvidelse af Domskraften til Skade eller Fordel for en Tredie, nemlig i alle de Tilfælde, hvor det Offentlige paataler Straffesagen, medens den borgerlige Retstrætte er ført mellem den Sigtede og en anden privat Mand. Men selv hvor Forholdet er et andet, f. Ex. naar Sagsøgeren i den borgerlige Retstrætte er privat Anklager under Straffesagen, maa det første Hensyn være afgjørende. Det Tilfælde, der skulde være tvivlsomst, er det, hvor Statsanklageren er optraadt paa det Offentliges Vegne under den borgerlige Retstrætte, jfr. t. Ex. Udkastet om den borgerlige Retspleje § 407 angaaende Annullation i offentlig Interesse af et Ægteskab, og nu ligeledes optræder som Anklager under en senere Straffesag angaaende det samme Forhold. Man kunde her saameget mere finde en Undtagelse velgrundet, som den almindelige borgerlige Procesmaades Grundsætninger i disse Sager undergives væsentlige Lempelser. Det nævnte Exempel, hentet fra ugyldige Ægteskaber, hører ogsaa til dem, for hvilke Undtagelse er hjemlet i den franske Ret, og flere tyske Love (Würtemberg, Baden, Østrig), have af den Række af Undtagelser, som den franske Ret kjender, alene optaget denne ene. Man kunde endvidere her særlig paaberaabe sig det Anstødelige i, om den tidligere civile Dom og den senere Straffedom kom til forskjellige Resultater med Hensyn til det Spørgsmaal, om Ægteskabet var ugyldigt eller ikke. Trods det Anførte mangler der dog sikkert selv i disse særegne Tilfælde tilstrækkelig Grund til at udstrække den forudgangne civile Doms Retskraft saa vidt. Den Grundsætning, at Ingen kan dømmes til Straf uden Bevis for hans Skyld, forbyder at tillægge den tidligere civile Dom anden Betydning mod ham end som et Bevismiddel med Hensyn til det paagjældende Retsforholds Tilværelse, hvis Vægt afgjøres af Retten overensstemmende med den almindelige Regel om Bevisbedømmelsen i Straffesager, se Udkastets § 307. Dette vil ogsaa være tilstrækkeligt til at medføre, at der kun under ganske særegne Omstændigheder vil kunne fremkomme den befrygtede Modsigelse mellem Dommene, saaledes, naar i Mellemtiden nye Beviser ere komne for Dagen. Men i et saadant Tilfælde er det saa meget mindre anstødeligt, at Dommen i Straffesagen overensstemmende med Retfærdighedens Krav kommer til et andet Resultat end den civile Dom, som der endog ordentligvis i det ny Fremkomne vil være Hjemmel til en Gjenoptagelse af den engang ved Dom afgjorte civile Sag efter de i Udkastet om den borgerlige Retspleje indeholdte Regler. At iøvrigt til de Retsforhold, som bestod paa den Tid, da Handlingen blev begaaet, ogsaa høre de, som før den Tid vare begrundede ved Dom eller anden Retshandling, og at disse som saadanne maa anerkjendes under en Straffesag, kan ikke betvivles; det sees let, at dette Tilfælde er væsentlig forskjelligt fra det ovenfor omhandlede.

Udkastets § 5 udtaler ikke, at den Afgjørelse af det privatretlige Spørgsmaal, som træffes under Straffesagen, er bindende under en senere borgerlig Retstrætte. En saa-

dan Regel, som i større eller mindre Udstrækning opstilles af flere nyere Love, vilde, om den var hjemlet, ikke have sin Plads i Loven om Strafferetsplejen, men i Loven om den borgerlige Retspleje; men at den har Hjemmel i Forholdets Natur, kan vistnok ingenlunde erkjendes, se den ovfr. citerede Afhandling af Planck.

Kapitel II.

Om Retternes Virkekreds.

Hovedbestemmelserne i dette Kapitel ere dels §§ 7 og 8, jfr. § 10, angaaende Grænserne mellem Underrettens og Landsrettens Kompetence til Straffesagers Paakjendelse i første Instants, dels § 11 angaaende Omraadet for Nævningers Medvirkning ved denne. Den Organisation af Retterne, som Kapitlet forudsætter, er given i det særlige Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning. Med Navnet Landsretter ere de kollegialt sammensatte Retter betegnede, der ere bestemte til at være de egentlige Bærere af Retsplejen i første Instants, og som tillige skulle være anden Instants med Hensyn til de til Underretterne henlagte Sager. Hver Landsretskreds omfatter et Antal Underretskredse. De Sager og Retshandlinger, som ere henlagte til Underretterne, behandles eller foretages af en enkelt Dommer, ordentligvis med Landsretten som anden Instants. Højesteret er som hidtil øverste Instants for hele Riget. Om Enkelthederne ved denne Ordning af Domsmagten maa iøvrigt henvises til det nævnte Udkast.

Ved Spørgsmaalet om, til hvilken Art af Retter Paakjendelsen i første Instants af Straffesager bør henlægges, gaar Udkastet ud fra følgende Grundsætninger: 1) at Betryggelsen for en retfærdig Paadømmelse væsentlig maa søges opnaaet ved Sagens Behandling i første Instants, og at dette Hensyn kræver som det Regelmæssige, at den i første Instants dømmende Ret er en Kollegialret, 2) at de af praktiske Hensyn nødvendige Undtagelser fra denne Regel ikke maa gaa saa vidt, at Straffesager af alvorligere Betydning henlægges til Underretten (en enkelt Dommer) i første Instants, med mindre i al Fald særegne Omstændigheder ved den enkelte Sag træde til, og 3) at den særlig fortrinlige, men ogsaa særlige Ofre af Stat og Borgere krævende Garanti for en retfærdig Paadømmelse, som ligger i Nævningers Medvirkning, for det Første kun bør finde Sted i Sager, hvis Gjenstand giver dem en alvorligere Betydning, men dernæst end ikke ubetinget ved disse, idet flere Hensyn maa føre til yderligere Begrænsning.

De to første Sætninger svare paa Strafferetsplejens Omraade ganske til de Principer, efter hvilke Lovudkastet om den borgerlige Retspleje har draget Grænsen mellem Underrettens og Landsrettens Kompetence til Domssagers Behandling og Paakjendelse, og udgjøre i Forbindelse med disse Forudsætningen for Lovudkastet om Domsmagtens Organisation. Hovedgrunden, hvorpaa denne Ordnings Nødvendighed hviler, ligger i Mundtlighedsprincipets Konsekventser i Henseende til Bevisførelsen og Retsmidlerne, jfr. herom navnlig hvad der bemærkes ved Udkastets 6te Afsnit. I Kraft deraf maa Landsretten ogsaa i Straffeprocessen blive den egentlige Bærer af Retsplejen i første Instants, og til Underretten kunne kun henlægges saadanne Straffesager, hvis Karakter tilsteder at lade det bero ved en enkelt Dommers Afgjørelse, naar Parterne ikke paaanke, samt at lade sig nøje med, at en Forhandling for Landsretten efter de samme Regler, der gjælde for de til denne i første Instants henlagte Sager, kan fremkaldes ved Paaanke, forsaavidt Loven ikke endog maa finde Grund til at afskjære Adgangen hertil. At det i Strafferetsplejen ikke kan staa Parterne frit at komme overens om, at gaa til Underretten i Sager, der regelmæssigt høre under Landsretten, medens det kan tilstedes i den borgerlige Retspleje, følger af den tidligere paapegede Grundforskjel mellem disse Arter af Retspleje.

Hvad den tredie Grundsætning angaar, har Udkastet betragtet det som et ved Grundloven givet urokkeligt Grundlag, at den Medvirkning af Lægmænd med de retskyndige Dommere i Strafferetsplejen, som er et af Hovedpunkterne i Nutidens Reform af denne, skal ske ved Indførelsen af Nævningeinstitutionen (Jury, Edsvorne), altsaa efter den Institutions

Tanke, som fra England er overført til Kontinentet og her er blevet optagen i de fleste og vigtigste nyere Love, det vil sige, saaledes at Nævningerne og de retskyndige Dommere medvirke ved Sagens Afgjørelse som fra hinanden sondrede Bestanddele af Retten. Men forøvrigt er det overvejende Flertal af Kommissionens Medlemmer ogsaa af den Anskuelse, at denne Institution i indre Værd staar langt over Meddomsmandsinstitutionen, der sammensmelter de retskyndige og læge Dommere til et Kollegium, og hvoraf vi have en — rigtignok meget ufuldkommen — Anvendelse i Livssager. Denne Institution, som i den nyere Tid har fundet enkelte varme Forkæmpere i Tyskland (Schöffengericht), er i nogle tyske Stater optagen med Hensyn til de mindre betydelige Straffesager, altsaa ved Siden af Nævningeinstitutionen. Ved det almindelige tyske Udkast var det fra først af paatænkt at indføre Paakjendelse ved Meddomsmænd som almindelig Regel og ganske at lade den egentlige Nævningeinstitution falde. Deri skulde ligge Gjenoplivelsen af et gammelt nationalt Institut og en principielt rigtigere Ordning. Tanken fandt imidlertid kun ringe Tilslutning. Kritiken anerkjendte hverken den ene eller den anden af de anførte Grunde. Med Ret eller Uret antog man, at Forslaget udsprang af Uvillie mod Principet om Lægmænds Medvirkning og havde til Hensigt at forringe Betydningen af denne Medvirkning. Ligeoverfor denne Modstand blev Tanken ikke fastholdt. I sin endelige Skikkelse er det tyske Udkast vendt tilbage til Nævningeinstitutionen i de vigtigste Straffesager.

Idet Nævningeinstitutionen kalder et dobbelt, forskjelligartet Element til Medvirkning ved Afgjørelsen, er Tanken derved at yde navnlig den Sigtede en forøget Garanti for en retfærdig Afgjørelse, den største Garanti, som det overhovedet er muligt at naa ved den retlige Ordning. Deri og i den Betragtning, at denne fortrinlige Garanti kræver særlige Ofre af Staten og Borgerne, ligger Hjemmelen til at indskrænke Anvendelsen til Straffesager af alvorligere Betydning, saa at der overhovedet ikke bliver Spørgsmaal om Anvendelse af Nævninger i Sager, der høre til Underrettens Kompetence. Men derefter alene kan Grænsen ikke drages; baade praktiske Hensyn og Grunde, som udledes af Nævningeinstitutionens Væsen, føre til yderligere Begrænsninger. Saaledes vil da ikke enhver Straffesag, hvis Paakjendelse henlægges til Landsretten, derved med det Samme blive Nævningesag.

Udkastet kommer altsaa til en Tredeling af Straffesagerne i Henseende til Paadømmelsen i første Instants, nemlig:

1) Sager, som paakjendes af Landsretten under Medvirkning af Nævninger (Nævningeret).

2) Sager, som paakjendes af Landsretten, men uden Nævninger, og

3) Underretssager.

En Todeling, som de ældre hos os foreliggende Udkast kjende, saaledes at der kun bliver at skjelne imellem Nævningesager og Underretssager, skjønnes ikke at kunne undgaa de Skjær, enten at udstrække den første Klasses Omraade ud over det praktisk Gjennemførlige eller den sidste Klasses ud over det principielt Tilstedelige. Nogen anden Vej til at løse Vanskeligheden frembød der sig imidlertid ikke for hine Udkast, som forudsatte, at den nuværende Retsorganisation i det Væsentlige blev bestaaende. Gjennemgaaende er derimod Tredelingen i den franske og de tyske Straffeproceslove. Naar den imidlertid i de fleste af disse bygges paa en Inddeling af Forbrydelserne efter deres forskjellige, i Straffen udtrykte Grovhed (crimes, délits, contraventions, — Verbrechen, Vergehen, Uebertretungen), er der med Rette af Strafferetsvidenskaben herimod gjort den Indvending, at en saadan Tredeling af Forbrydelserne er vilkaarlig, ikke udsprungen af disses eget Væsen, men alene optagen i Straffeloven for at give Straffeprocessen et Skema at henholde sig til. Medens Adskillelsen mellem grove og ringe Forbrydelser har en af Straffeprocessen uafhængig naturlig Grund, der viser sin Indflydelse i Straffenes forskjellige Karakter og Djemed, lader en yderligere Adskillelse mellem de grove Forbrydelser sig ikke begrunde paa samme Maade, og naar Kompetenceforholdene i Processen bygges paa en saadan Adskillelse, kan der herfor kun paaberaabes det rent

praktiske Hensyn, at det ikke lader sig gjøre at udstrække Nævningesagernes Omraade til den hele Klasse af grove, Underretten unddragne Forbrydelser. Men dette er at overhugge, ikke at løse Knuden med Hensyn til Afgrænsningen af Nævningesagernes Omraade, og en saadan Fremgangsmaade kunde kun billiges, naar der ikke af selve Nævningeinstitutionens Væsen kunde udledes Begrænsninger, ved hvilke tillige hint praktiske Hensyn fyldestgjordes. At dette kan gjøres, har længe været Videnskabens Paastand, og Udkastet er, i Erkjendelsen af det Rigtige heri og følgende det af enkelte fremmede Love givne Exempel (jfr. navnlig den sachsiske Lov af 1868) slaaet ind paa denne Vej. Den Tredeling af Sagerne, som det hjemler, er derfor væsentlig forskjellig fra den i de nyere Love sædvanlige. Kun ved Grænsen for Underretssagerne er Hovedhensynet Forbrydelsens Størrelse; ved Afgrænsningen af Nævningesagernes Omraade indenfor Landsretssagernes Kreds er det et andet. Hvorledes Udkastet i det Enkelte har løst hver af disse, af hinanden uafhængige Opgaver, skal nu nærmere paavises.

Ved at afgrænse Omraadet for de mindre betydelige Straffesager, der bør henlægges til Underretten, bliver Hovedhensynet den for Handlingen fastsatte Straf. Adskillige af de Straffe, Lovgivningen gjør Anvendelse af, ere af den Beskaffenhed, at de ikke i Almindelighed kunne eller efter Lovgiverens Opfattelse skulle have en afgjørende Indflydelse paa den Persons hele Velfærd, som maa lide dem. Handlinger, der ikke kunne paadrage anden Straf, ville hverken efter den almindelige Forestilling eller efter Lovgiverens Opfattelse kunne betragtes som grove Forbrydelser. Her vil da foreligge en stor Mængde af strafbare Handlinger, som uden nogen Betænkelighed kan henlægges til Underretten. Men Udkastet kunde ikke blive staaende ved en herpaa alene bygget Regel. For det Første forekommer der mange Tilfælde, i hvilke den for en strafbar Handling foreskrevne Strafferamme indbefatter saavel Straffe af den nysberørte Karakter som ogsaa Straffe af en mere alvorlig Betydning. Ubetinget at udelukke Sager angaaende saadanne Handlinger fra Underrettens Kompetence, som Tilfældet maatte blive, naar der alene skulde sees paa Maximum af den Straf, der kan idømmes, vilde være at miskjende den Dom om Forbrydelsens Karakter, der lægger sig for Dagen i Strafferammens Fastsættelse paa den nævnte Maade. Der kan af denne kun udledes, at Handlingen efter Lovgiverens Opfattelse kan være en grov Forbrydelse, ikke, at den altid eller endog blot regelmæssig er det, saa meget mindre som det hos os staar fast, at Straffen i det overvejende Flertal af Tilfælde vælges nærmere ved Minimum end ved Maximum, hvad der ikke kan antages at være i Strid med Lovgiverens Tanke. Det maa derfor endog siges, at en Handling, for hvilken Strafferammen har faaet hin Vidde, i Regelen egner sig til at henlægges til Underrettens Kompetence, og kun undtagelsesvis maa være forbeholdt Landsretten. Afgjørelsen af, hvor Paadømmelsen af saadanne Handlinger skal ske, maa altsaa træffes efter Hensyn til den i det konkrete Tilfælde forskyldte Straf, om denne er en saadan, som griber afgjørende ind i den Sigtedes Velfærd, eller ikke.

Hertil kommer nu endvidere en anden Betragtning. I Reglen har det vistnok ingen særlig Vanskelighed at afgjøre, om en i Lovgivningen anvendt Straf hører til den ene eller den anden Klasse. Om Flertallet af de i Udkastets § 7 opregnede Straffe maa det utvivlsomt siges, at de med Hensyn til Beskaffenheden af det Onde, de tilføje den Straflidende, og de Grænser for Strafondets Grad, Lovgiveren har draget, ikke kunne henregnes til de Straffe, der gribe afgjørende ind i den Paagjældendes hele Velfærd. Omvendt er det Modsatte klart med Hensyn til den Straf, der udenfor de i § 7 opregnede har den største Betydning, nemlig Strafarbejde og selvfølgelig ogsaa med Hensyn til Livsstraf. Om Fortabelse af Embede, Bestilling eller Valgret gjælder regelmæssig det Samme, og hvad disse Straffe angaar, føre i al Fald ogsaa andre Grunde til at udelukke dem fra Underrettens Kompetence, de Grunde nemlig, som overhovedet tale for altid at henlægge Embedsforbrydelser og politiske Forbrydelser til Landsretten. Disse samme Grunde med-

føre endelig ogsaa, at Statsfængsel maa være en Straf, som det ligger udenfor Underrettens Kompetence at idømme; der er kun eet Tilfælde, hvor denne Straf idømmes for en Handling, der ikke kan betegnes som politisk Forbrydelse, nemlig for Duel ifølge Straffelovens § 208 2det Punktum. Men Straffen forekommer her alternativt med simpelt Fængsel, og Udkastets Regel vil altsaa kun føre til, at Duel skal paadømmes af Landsretten i de særlig grove Tilfælde, hvor mere end 2 Aars simpelt Fængsel er forskyldt, d. v. s. en saa lang Tids Frihedsberøvelse, at Sagen allerede derved maa være udelukket fra Underretten. Derimod er der een af de i Udkastets § 7 nævnte Straffe, om hvilken det saavel efter den almindelige Forestilling som Lovgivningens Anvendelse af den er mere tvivlsomt, til hvilken Klasse den skal henregnes, eller rettere, om hvilken det maa siges, at den efter Omstændighederne har snart den ene snart den anden Karakter, nemlig Straffen af Fængsel paa Vand og Brød. Til denne Straf knytter der sig ofte, og navnlig hos visse Klasser af Befolkningen, Forestillingen om, at den har en vanærende Karakter og derved er en væsentlig strengere Straf end det simple Fængsel. Efter en anden Opfattelse adskiller den sig kun fra simpelt Fængsel ved de Skjærpelser i Udstaaelsesmaaden, der ere forbundne med den, men som igjen opvejes ved den betydelige Tidsforkortelse, der opnaaes, en Omstændighed, som rimeligt nok kan medføre, at simpelt Fængsel endog for Mange vil stille sig som en føleligere Straf. En lignende Forskjel i Opfattelsen kan nu imidlertid ogsaa spores i Lovgivningen. Denne optager i mange Tilfælde Vand- og Brødstraffen i Strafferammen, hvor det maa antages, at den sidstnævnte Opfattelse alene er fulgt. Derom kan der f. Ex. ikke være Tvivl, naar kun en vis lav Grad af Straffen er foreskreven (jfr. f. Ex. Lov 10de Mai 1854 § 63, 1ste Punktum, Lov 10de April 1874 §§ 6 og 10), eller naar Fængsel paa Vand og Brød er anvendt ved Siden af simpelt Fængsel, men saaledes, at der for dette er foreskreven en vilkaarlig og temmelig lav Grænse; thi dette Sidste kan ikke forenes med den Opfattelse, at Vand- og Brødstraffen skulde være noget væsentlig forskjelligt fra og strengere end simpelt Fængsel, da Strafferammen i saa Fald vilde indeholde et uforklarligt Spring ved at udelukke de højere Grader af simpelt Fængsel. Ofte vil det Samme ogsaa fremgaa af selve den Handlings Beskaffenhed, for hvilken Vand- og Brødstraf er foreskreven, saaledes med Hensyn til adskillige ældre Straffebud, der hjemle denne Straf uden Alternativ.*) Som Regel maa det derimod siges om den almindelige Straffelov, at den ikke gaar ud fra det Forhold mellem Fængsel paa Vand og Brød og simpelt Fængsel, at Længden af det sidste kan opveje Ejendommelighederne ved det første, hvilket f. Ex. fremgaar af Lovens §§ 31, 36, 66 (jfr. ogsaa Grundlovens § 80), samt af de mange Tilfælde, hvor Strafferammen omfatter Strafarbejde og Fængsel paa Vand og Brød, men ikke simpelt Fængsel, eller omvendt simpelt Fængsel, men ikke Fængsel paa Vand og Brød. Men at den dog ikke ganske har lukket sig for den Betragtning, at individuelle Omstændigheder kunne gjøre den simple Fængselsstraf til et mere føleligt Onde for den Skyldige, sees af § 30, og Domstolene maa vistnok anerkjendes for beføjede til i de talrige Tilfælde, hvor Strafferammen indbefatter baade simpelt Fængsel og Fængsel paa Vand og Brød (jfr. Lovens § 25), at tage Hensyn hertil ved Fængselsartens Valg, og af denne Grund vælge Vand- og Brødstraf, selv hvor der ikke vilde have været Opfordring til at vælge den som den i og for sig strengere Strafart. Denne sidste Opfattelse har derimod alene været den herskende i de Tilfælde, hvor Vand- og Brødstraffen er optagen i Strafferammen ved Siden af Strafarbejde, men med Udelukkelse af det simple Fængsel, Noget, hvorpaa der findes mange Exempler i Straffeloven, og som navnlig er Tilfældet med saa hyppig forekommende Forbrydelser som Tyveri og Bedrageri (se §§ 228 og 251). Loven har her nærmest betragtet Vand- og Brødstraffen som en Straf, der staar i Klasse med og derfor kan træde i Stedet for Strafarbejde, hvor denne skulde

*) I Straffeloven findes kun eet Exempel paa en saadan Strafferamme, nemlig § 183 i Slutningen.

idømmes i lavere Grader, end Lovgivningen tilsteder, i Overensstemmelse med den Tankegang, som fik sit Udtryk i Frd. 12te Juni 1816, der indførte den omfattende Anvendelse af Vand- og Brødstraffen, vi endnu kjende, ved at sætte den i Stedet for de tidligere hjemlede lave Arbejdsstraffe. Og i disse Tilfælde vil i Regelen ogsaa Handlingens Karakter som vanærende i den almindelige Mening medføre, at en Straffedom maa siges at være afgjørende for den Sigtedes Velfærd, selv om Straffen i det konkrete Tilfælde kun falder ud til Fængsel paa Vand og Brød og ikke til Strafarbejde. Af de anførte Betragtninger om Vand- og Brødstraffen følger, at Handlinger, for hvilke denne Straf kan eller skal idømmes, uden væsentlig Betænkelighed vil kunne henlægges til Underrettens Kompetence i følgende Tilfælde:

1) ubetinget, naar Strafferammen hjemler Valg mellem Vand- og Brødstraf og andre af de i § 7 ommeldte Strafarter, men ingen højere Straf.

2) naar Strafferammen ved Siden af det under Nr. 1 omtalte Valg hjemler Adgang til at vælge højere Straf, navnlig Strafarbejde, forsaavidt Strafarbejde ikke findes forskyldt i det konkrete Tilfælde, og

3) naar Strafferammen alene hjemler Vand- og Brødstraf, men hverken højere eller lavere Strafarter.

Ubetinget udelukkede fra Underrettens Kompetence vilde derimod herefter de Tilfælde være, hvor Strafferammen hjemler Valg mellem Fængsel paa Vand og Brød og Strafarbejde, men ingen ringere Straffe; de vilde ikke kunne komme ind under Underrettens Kompetence. om end Straffen i det konkrete Tilfælde kun blev Fængsel paa Vand og Brød, ikke Strafarbejde.

Det turde imidlertid vistnok være nødvendigt af praktiske Hensyn at lempe dette Resultat noget, og derved yderligere udvide Underrettens Kompetence. Til de Forbrydelser, som efter de fremstillede Regler vilde være udelukkede fra Underrettens Kompetence, høre, som bemærket, de mest gængse Ejendomsforbrydelser, Tyveri og Bedrageri, forsaavidt de ikke falde ind under de ved Straffelovens §§ 235 og 256 hjemlede undtagne Tilfælde. Saa rigtigt dette nu end kan være i Principet, kan det dog ikke miskjendes, at en saadan Ordning er forbunden med Ulemper, som det maa være Opgaven om muligt at undgaa. Disse Forbrydelser og navnlig Tyveri udgjøre nemlig et saa stort Procenttal af Summen af de Forbrydelser, der aarlig komme for Domstolene, at hin Ordning vil medføre et Besvær og en Udgift, der ikke staar i Forhold til den Betydning, som Flertallet af disse Sager i Virkeligheden have. Skal dette praktiske Hensyn fyldestgjøres, uden at gjøre altfor stærkt Brud paa Principet, er der, saaledes som Straffeloven foreligger, kun een Vej at gaa, den nemlig at udvide Underrettens Kompetence til at paadømme slige Sager, naar der ikke er Tale om den mest graverende Straf (Strafarbejde), og der derhos er Omstændigheder tilstede, som give Grund til at antage, at Sagen hverken har faktiske eller juridiske Vanskeligheder, idet nemlig den Sigtede har afgivet en fuldstændig og troværdig Tilstaaelse og ikke begjærer Paadømmelse ved Landsretten.. Det tør sikkert antages, at en stor Mængde simple Tyverier vil fyldestgjøre disse Betingelser. Iøvrigt er der, naar Bestemmelsen overhovedet vinder Bifald, ikke Grund til at indskrænke den netop til Ejendomsforbrydelser, men den bør være almindelig for alle de Tilfælde, hvor Strafferammen er anordnet paa lignende Maade.

Naar der til det i det foregaaende Udviklede føjes, at den Særstilling, Udkastet har tiltænkt politiske Forbrydelser (Straffelovens Kap. 9—11) og Embedsforbrydelser, har Hjemmel i Lovgivningens Opfattelse af disse Forbrydelser, jfr. med Hensyn til de første Grundl. § 74 og med Hensyn til de sidste Straffel. § 66, samt at Henlæggelsen af de i Straffel. § 299 ommeldte Sager til Underretten er naturlig efter Beskaffenheden af det Onde, der her er Tale om, medens de andre i § 2 nævnte Sager have en Betydning, der maa udelukke Underretskompetencen, saa ville dermed Reglerne i Udkastets §§ 7, 8 og 10 1ste Punktum være tilstrækkelig begrundede. § 7 angiver de Straffe, som Underretten overhovedet kan paalægge. Handlinger, som ikke kunne medføre anden Straf, høre, med Undtagelse af politiske og Embedsforbrydelser, ubetinget til Underrettens Kompetence (§ 8 Nr. 1 og 2). For at

Handlinger, som ogsaa kunne medføre andre Straffe, skulle kunne paadømmes af Underretten, udkræves altid, at Straffen dog i det konkrete Tilfælde ikke overskrider den ved § 7 dragne Grænse, og derhos, naar Valget i Strafferammen alene er mellem Fængsel paa Vand og Brød og Strafarbejde, yderligere, at den Sigtede har afgivet en troværdig Tilstaaelse og ikke selv begjærer Dom ved Landsretten (§ 8 Nr. 1 og 3). I Modsætning hertil omfatter Landsrettens Kompetence foruden politiske og Embedsforbrydelser 1) alle Forbrydelser, for hvilke Straffen ikke kan gaa ned til de i § 7 nævnte Straffe, 2) de Forbrydelser, for hvilke Straffen vel kan gaa saa langt ned, men hvor dog den i det konkrete Tilfælde forskyldte Straf overskrider hin Grænse, og 3) de Forbrydelser, for hvilke Straffen vel kan gaa ned til Fængsel paa Vand og Brød — men ej lavere — og i det konkrete Tilfælde vil gaa ned hertil, men hvor dog den Sigtede enten har begjært Dom ved Landsretten eller ikke har afgivet en saadan Tilstaaelse, som § 8 Nr. 3 kræver. Det ligger iøvrigt i Sagens Natur, at de til Underretten henlagte Sager ikke ere saaledes udelukkede fra Landsretten, at de ikke gyldig kunne paadømmes der; Straffesagers Forening kan medføre Nødvendigheden af en saadan Paadømmelse (§ 10 2det Punktum), og under Hovedforhandlingen bør en Sag aldrig afvises fra Landsretten, fordi den kunde være paadømt ved Underretten (§ 13 Nr. 2).

Da den i Straffel. § 46 givne Strafferamme for Forsøg paa Forbrydelser intet Minimum fastsætter, hvilket ogsaa gjælder om flere Forskrifter i Straffeloven, der hjemle Strafnedsættelse (f. Ex. § 39), og da Strafferammen i andre Tilfælde af Strafnedsættelse, ligesom efter Omstændighederne ved Meddelagtighed i Forbrydelser synker meget betydelig, vilde Reglen i § 8 Nr. 1 i slige Tilfælde give Underrettens Kompetence en Rækkevidde, som ikke ligger i Tanken, da Forbrydelsens objektive Karakter, der bestemmes ved Beskaffenheden af det Retsbrud, den indeholder eller tilsigter, ikke væsentlig forandres derved, at kun Forsøg eller Meddelagtighed foreligger, eller at strafnedsættende Omstændigheder ere tilstede, og da § 8 kun henviser til Strafferammen, fordi man af den kan udlede Lovgiverens Dom om Forbrydelsens Karakter, altsaa har den normale, fuldbyrdede Forbrydelse for Øje. Udkastets § 9 er derfor et nødvendigt Tillæg til § 8, for at hævde Tanken ligeoverfor Bogstaven. Dertil kommer, at der netop i de Tilfælde, som § 9 taler om, ofte vil foreligge Spørgsmaal, som i særlig Grad kræve en omhyggelig Prøvelse; navnlig vil der her jævnlig foreligge Tilfælde, som ligge paa Grænsen af Strafbarheden, og hvor Spørgsmaalet altsaa er, om der overhovedet er paadraget Straf. Som et enkelt vigtigt herhenhørende Tilfælde skal her berøres, hvilke Resultater Udkastets Bestemmelser føre til ved Forbrydelser, som begaaes af Børn. I eet Tilfælde, det praktisk vigtigste, har Straffeloven en ganske selvstændig Straffebestemmelse herom, nemlig § 233 med Hensyn til Tyveri; her er Underrettens Kompetence ligefrem hjemlet ved § 8 Nr. 1. I alle andre indenfor Straffeloven faldende Tilfælde, hvor Børn overhovedet kunne straffes, er ingen særegen Straffebestemmelse given; men en meget betydelig Strafnedsættelse er hjemlet ved § 36. Her bliver altsaa ifølge Udkastets § 9 Kompetencen at bedømme efter den almindelige Strafferamme for Forbrydelsen. Deraf vil med Hensyn til Bedrageri følge, at Reglen i § 8 Nr. 3 bliver anvendelig. Men det vil ogsaa findes ikke unaturligt, at der netop her, hvor der nødvendigvis ifølge Reglerne i Straffel. § 36 maa opstaa Spørgsmaal, om Barnet overhovedet skal straffes, fordi det saa let kan stille sig saa, at det ikke har havt aandelig Modenhed nok til at indse en saadan Handlings Strafbarhed, skjønt det meget vel forstaar sig t. Ex. paa et Tyveris Strafbarhed, ikke lettelig unddrages Barnet nogen Garanti for en omhyggelig Bedømmelse af Spørgsmaalet om dets Tilregnelighed, og at en saadan Sag derfor kun under de samme Betingelser. som gjælde for den Voxne, unddrages fra Landsretten.

Hvad det andet Hovedspørgsmaal angaar, med hvilket § 11 beskjæftiger sig, nemlig Afgrænsningen af Nævningernes Kompetence, skal Følgende bemærkes til Begrundelse af Ud-

kastets Regler. At Nævninger ordentligvis kun bør tilkaldes til Medvirkning ved betydelige Straffesager, blev allerede ovenfor bemærket; kun bliver det overensstemmende med Grundloven at fastholde, at politiske Lovovertrædelser ikke, selv om de ere mindre betydelige, kunne holdes udenfor deres Kompetence. Da disse imidlertid ogsaa efter Udkastet ere holdte udenfor Underrettens Kompetence, er det Udkastets første undtagelsesfrie Regel, at Nævninger overhovedet kun kunne komme til Anvendelse i Sager, der ere henlagte til Landsretten. Det er denne alene, som ved Tilkaldelse af Nævninger kan udvide sig til en Nævningeret. Det blev fremdeles ovenfor bemærket, at allerede praktiske Hensyn forbyde at tilkalde Nævninger til alle under Landsretten henlagte Straffesager. Skal imidlertid denne snevrere Grænse ikke blive vilkaarlig, kan den ikke alene begrundes paa Hensynet til Straffens Størrelse. Det kan vel forsvares i visse Tilfælde at lade dette Hensyn faae Indflydelse. Saaledes vil det findes naturligt, at Nævninger ubetinget tilkaldes i alle Tilfælde, hvor den Strafferamme, der er Spørgsmaal om at bringe til Anvendelse, hjemler Livsstraf eller livsvarigt Strafarbejde, selv om Straffen ogsaa kan blive lavere. Paa den anden Side kan der anføres Grunde for ikke at give den Sigtede Retskrav paa Nævninger, naar der i Sagen kun er Spørgsmaal om en ringere Straf end Strafarbejde, omend en saadan Sag paa Grund af Reglen i § 8 Nr. 3 eller § 9 maa for Landsretten (ved politiske Lovovertrædelser tilsteder Grundloven ikke at gjøre dette Hensyn gjældende). Det maa her ansees for tilstrækkeligt, at Nævningers Medvirkning ikke ubetinget er udelukket, men af Retten kan tilstaaes, naar Sagens faktiske eller juridiske Beskaffenhed findes at give Grund dertil. Med Hensyn derimod til den hele mellemliggende Klasse af Sager, hvor et tidsbestemt Strafarbejde er forskyldt, hvad enten dette nu med Nødvendighed følger af Strafferammen eller af Sagens konkrete Beskaffenhed, giver hverken Forholdets Natur eller Straffeloven noget holdbart Støttepunkt for en Sondring efter Straffens Størrelse, hvilken derfor ikke vilde kunne undgaa at blive vilkaarlig. Her er det da, at det Spørgsmaal bliver af Vigtighed, om ikke en Sondring efter andre Hensyn bør gjøres, hvorved tillige det praktiske Formaal fyldestgjøres, at Nævningesagernes Omraade ikke bliver altfor stort og bebyrdende. Det kan nu i og for sig ikke være tvivlsomt, at en naturlig Grund til at tilkalde Nævninger til Medvirkning er der ordentligvis kun da, naar Sagens faktiske eller retlige Beskaffenhed frembyder Tvivl, medens de mange Tilfælde, hvor Spørgsmaalet, om Straf er fortjent, aldeles ingen Tvivl frembyder, og hvor den Nævningerne uvedkommende Strafudmaaling i Virkeligheden er det Eneste, Retten har at afgjøre, ikke bør henlægges under Nævningerne, til ingen Nytte for Sagen og til Besvær for disse. Det er fremdeles indlysende, at en Grænse for Nævningernes Omraade efter Straffens Størrelse sætter dette Hensyn ganske til Side, overlader det ganske til Tilfældet, om det endog blot tilnærmelsesvis sker Fyldest. Men det maa endvidere erkjendes, at det Samme vil gjælde om ethvert andet abstrakt Kriterium, man vilde vælge, og navnlig ogsaa om det af Mange anbefalede Princip, at sondre efter Forbrydelsernes Art uden Hensyn til Straffen. Kun hvor Forholdet er af en saadan særegen Beskaffenhed som ved politiske Lovovertrædelser, er der Rimelighed for at lægge afgjørende Vægt paa Forbrydelsens Art, hvortil ogsaa Grundloven henviser. Det, hvorpaa det i Reglen maa komme an, er det konkrete Tilfældes Beskaffenhed, og Spørgsmaalet bliver da, hvem der skal bedømme dette. Skal det nu være den Sigtedes Ret at dømmes af Nævninger, naar Sagen egner sig dertil, saa kan hverken Anklagerens eller Domstolenes Skjøn herom blive afgjørende, men alene den Sigtedes eget Skjøn. Med andre Ord, det maa regelmæssig overlades den Sigtede at afgjøre, om han vil dømmes af Landsretten uden Nævninger, eller om han vil have Nævningers Medvirkning. En fuldstændig Sikkerhed for, at den rigtige Grænse kommer til Gyldighed, ligger der selvfølgelig ikke heri, men derom kan der overhovedet ikke være Tale. Der er iøvrigt ingen Grund til at nære Frygt for, at den Sigtede i utvivlsomme Sager dog regelmæssig

skulde vælge Nævninger; dertil vilde ordentligvis intet Motiv være — den, der har afgivet en klar Tilstaaelse i en retlig ikke tvivlsom Sag, kan ikke have Haab om at slippe, fordi han paakalder Nævninger —; et vægtigt Motiv i modsat Retning vil det derimod være, at Sagen kan blive hurtigere afgjort, idet den ikke behøver at vente, til Nævningeret holdes. Snarere kan man tænke sig, at der vilde være Utilbøjelighed til vælge Nævninger, selv hvor Sagen egner sig dertil; men dette vil dog ganske bero paa, om Nævningeinstitutionen forstaar at vinde Tillid i Befolkningen. At dette vil ske, derom vil nu den, der har Tro paa den og vurderer de foreliggende Erfaringer, ikke være i Tvivl; men der er i Principet Intet at indvende imod, at Institutionens fulde Virkning bliver afhængig heraf, saa at det ordentligvis ikke paatvinges Nogen at dømmes af Nævninger. Det Anførte vil endvidere forklare, hvorfor Udkastet lægger Vægten paa den Sigtedes Valg og ikke sætter i Stedet, om der foreligger Tilstaaelse af den Sigtede. Selv om denne nemlig er fuldstændig og troværdig, har den dog kun Betydning som Bevis for Sagens faktiske Grundlag, men udelukker ikke, at den retlige Bedømmelse kan være tvivlsom. Tilstaaelsen kan derfor efter Straffeprocessens Grundsætninger kun have Betydning til at afkorte Bevisførelsen, saaledes som det er foreskrevet i Udkastets § 324, men ej som saadan udelukke den Sigtede fra at faae Spørgsmaalet om sin Straffskyld bedømt af Nævninger. Heller ikke er der tilstrækkelig Grund til som Betingelse for Sagens Paadømmelse uden Nævninger at kræve baade, at den Sigtede vælger det, og at der foreligger en fuldstændig og troværdig Tilstaaelse. I mange Tilfælde kan Domfældelsen være utvivlsom, hvor den Sigtede dog ikke har Selvovervindelse nok til at afgive en aaben og fuldstændig Tilstaaelse, f. Ex. om kvalificerende Omstændigheder ved Forbrydelsen; at en saadan Tilstaaelse ikke foreligger, godtgjør derfor ikke, at hans Valg bør tilsidesættes. Det kan heller ikke paaberaabes, at begge hine Betingelser fordres i § 8 Nr. 3; Valget imellem Landsretten med eller uden Nævninger kan ikke sammenstilles med Valget mellem Landsret og Underret. At tilstede det sidste Valg er overhovedet uregelmæssigt og bør som en Nødhjælp kun tilstedes under særlig strenge Betingelser.

Fra den Regel, at den, der sigtes for en Forbrydelse, for hvilken Strafarbejde findes at være forskyldt, har Ret til at dømmes af Nævninger, er der imidlertid Grund til at gjøre en Undtagelse. En stor Del Straffesager angaa Personer, som alt forhen ere dømte og nu sigtes for Gjentagelse af Forbrydelsen. Om der nu end ofte her vil være Spørgsmaal om en strengere Straf, har denne dog i Almindelighed ikke en saa afgjørende Betydning for den Sigtede som den tidligere Domfældelse. Paa den anden Side vil der her lettest forekomme Exempler paa, at Retten til at forlange Nævninger kunde misbruges, og der er derfor særlig Opfordring til at drage Omsorg for, at Nævningerne ikke overbebyrdes med denne Slags Sager. Ved Forbrydelser, hvor Gjentagelse forekommer jævnlig, (altsaa ikke blot de Tilfælde, hvor Gjentagelsen efter Straffeloven medfører en kvalificeret Straf, men ved alle de Forbrydelser, der omhandles i Straffelovens Kap. 23—27, og uden Hensyn til, om det er den samme eller kun en beslægtet Forbrydelse, om hvilken der nu er Tale), kan det derfor fuldkomment forsvares, at den videst gaaende Garanti for Bedømmelsen, som ligger i Nævningers Medvirkning, ikke ubetinget indrømmes i Gjentagelsestilfælde. I Henhold hertil har Udkastet kun da anerkjendt Ret til Nævninger i slige Tilfælde, naar den Tid er forløben, som efter Straffelovens Regel medfører Ophøret af den i visse Tilfælde foreskrevne særegne Straffevirkning af Gjentagelsen, eller naar der er Spørgsmaal om meget grove Forbrydelser. Denne Undtagelse medfører ikke, at Medvirkning af Nævninger slet ikke kan finde Sted i disse Tilfælde; for det Første skulle Nævninger medvirke, naar Reglen i § 11 Nr. 1 medfører det, og i andre Tilfælde kan Retten i Henhold til § 11 Nr. 3 bevilge Nævninger.

Reglerne i § 11 kunne efter det Fremstillede kortelig sammenfattes saaledes: Prin-

cipet er, at Nævninger skulle medvirke i saadanne Landsretssager, hvis Beskaffenhed gjør dem egnede dertil. Dette maa nu siges ubetinget om de Sager, i hvilke der er Spørgsmaal om de yderste (absolute) Straffe, Loven kjender samt i Sager om politiske Forbrydelser. Selv om den Sigtede i disse Sager ikke ønskede Nævninger, tillader Hensynet til Samfundet, jfr. Grundloven, ikke at holde dem borte (§ 11 1ste Stykke). I alle andre Tilfælde skal derimod Hensynet til Sagens konkrete Beskaffenhed være afgjørende. Dommen herom er regelmæssig overladt den Sigtede, som altsaa faar en Ret, han dog kan give Afkald paa, til at dømmes af Nævninger (§ 11 2det Stykke), men Afgjørelsen er overladt Retten, naar den Sigtede eller Anklageren andrager paa Nævninger udenfor Lovens almindelige Regler (§ 11 3die Stykke)*).

Naar Forening af Straffesager finder Sted (se herom Udkastets 1ste Afsnit Kap. VII, andet Underafsnit), kan deraf følge en Forandring i Kompetencen, saaledes som denne vilde være, naar Sagerne behandledes adskilte. Dette vil for det Første være Tilfældet, naar en eller nogle, men ikke alle de forenede Sager kræve Nævninger eller Landsret, idet da ogsaa de Sager, om hvilke det Samme ikke vilde gjælde, naar de behandledes adskilte, maa dele Skjæbne med hine. Da Forandringen i Kompetence er til Gunst for den Sigtede, kan dette selvfølgelig ingen Betænkelighed have. Kun forsaavidt de forenede Sager angaa flere Sigtede, og Kompetencens Bestemmelse ellers beror paa den Sigtedes Valg, kan der gjøres den Indvending, at denne Valgret tabes. Det er imidlertid klart, at den Forening, som Processens Interesse maatte kræve, ikke kan opofres af denne Grund; det kan kun være et Hensyn til ikke at fastholde en Forening uden afgjørende Motiver. En Anvisning i denne Retning har Udkastet udtalt i § 12 i Slutningen, til hvilken Retten altsaa ved Anvendelsen af sin Beføjelse efter Udkastets § 72 1ste Punktum har at tage Hensyn. Et andet Tilfælde, hvor Foreningen af flere Straffesager, nemlig mod den samme Person, vil medføre Forandring i Kompetencen, fremkommer derved, at den samlede Straffskyld naaer en Størrelse, som efter Reglerne i §§ 7 og 11 har Betydning for Kompetencen, medens ingen af de enkelte Forbrydelser for sig naaer saa højt i Straffskyld. Underretten er aldrig, og derfor heller ikke i et saadant Tilfælde, kompetent til at paalægge Strafarbejde, og naar den samlede Straffskyld naaer Strafarbejde, er ogsaa dette tilstrækkeligt til at hjemle den Sigtede Ret til at vælge Nævninger. Finder der i saadanne Tilfælde enten, fordi alle Forbrydelserne ikke vare oplyste, eller af anden Grund en Adskillelse af Sagerne Sted, vil Kompetencen vel blive forandret, (jfr. dog § 72 2det Punktum); men Reglen i Straffelovens § 64 eller dens Analogi, som bliver Normen for Straffens Bestemmelse i den sidste Sag, vil ogsaa da udelukke, at Strafarbejde kan blive idømt (jfr. derimod Straffelovens § 24), medmindre der ved Anvendelse af Reglerne om Retsmidler kan komme en ny Forhandling i Stand, under hvilken Sagerne forenes (Udkastets §§ 400, 423 Nr. 2, jfr. § 426).

Det følger af sig selv, at den almindelige Regel maa være, at Retten i Embeds Medfør — ikke blot, naar Indsigelse gjøres — skal prøve sin Kompetence efter de foran fremstillede Regler med Hensyn til en for den anhængiggjort Sag, og at den bør gjøre det paa ethvert Trin af Sagen, saa at Afgjørelser herom kunne fremtræde i forskjellig Form, jfr. med Hensyn til Landsretten Udkastets §§ 251 (Nr. 2), 256, 259, 270,

*) Som Følge af Udkastets Regler vil første Gang begaaet simpelt Tyveri i mange Tilfælde kunne paakjendes af Underretten (§ 8 Nr. 3); skal det paakjendes af Landsretten, vil det dog kun undtagelsesvis være den Sigtedes Ret at dømmes af Nævninger (§ 11 2det Stykke), men Retten vil altid paa hans Andragende kunne bevilge Henvisning til Nævninger (§ 11 3die Stykke). Er Tyveriet grovt, er det altid den Sigtedes Ret at dømmes af Nævninger. Den, der sigtes for anden Gang begaaet Tyveri, kan vel undtagelsesvis komme for Underretten, men regelmæssig vil Landsretten have at dømme ham, og det vil regelmæssig være hans Ret at dømmes af Nævninger. Tredie Gang begaaet Tyveri vil være at paadømme af Landsretten, men hyppigst uden Ret for den Sigtede til Nævninger, og dette vil altid være Tilfældet ved fjerde Gang eller oftere begaaet Tyveri, med mindre Tyveriet er grovt.

290, 304, og med Hensyn til Underretten Udkastets §§ 359, 360, 361. Forskjellige Lempelser i denne Regel ere dog nødvendige eller hensigtsmæssige dels i Betragtning af, at kun den lavere Rets Kompetence er exklusiv, dels paa Grund af de Hensyn, der ved at drage Grænserne for Kompetencen i visse Tilfælde ere tagne til konkrete Omstændigheder ved Sagen, dels endelig for at afbøde Urimeligheder, som en streng Fastholden af de almindelige Regler om Dommes Retskraft paa dette Omraade vilde føre til under den givne Ordning af Kompetenceforholdene. Herom handler Udkastets § 13.

Simplest stiller Sagen sig i de Tilfælde, hvor der til Bestemmelse af Kompetencen ikke behøver at anstilles et Skjøn over Omstændigheder, til hvis Bedømmelse der først, naar Sagen er tilende, foreligger et fuldstændigt Materiale. Dette er Tilfældet, hvor Afgjørelsen alene beror paa Strafferammen, efter Omstændighederne (§ 11 2det Stykke) i Forbindelse med Hensynet til en den Sigtede tidligere overgaaet Dom eller en Erklæring af denne, som senest maa foreligge inden Udløbet af den i § 253 omtalte Frist (se § 254 Nr. 3), jfr. ogsaa med Hensyn til § 8 Nr. 3 Udkastets § 362. Ved Underretten maa her den almindelige Grundsætning regelmæssig komme til Anvendelse uden Undtagelse. Ved Landsretten er der ingen Grund til at afvige fra den paa alle foreløbige Stadier i Sagen. Men naar Sagen her er kommen til Hovedforhandling, bør Sagen dog ikke ende med en Afvisningsdom og derved den stedfundne Forhandling spildes til Unytte, da Landsretten selvfølgelig er god nok til at paakjende Sager, der kunne lade sig nøje med en Underretspaakjendelse. Regelmæssig maa det Samme gjælde, naar en Sag er bleven forhandlet for Nævninger, skjønt den kunde være paakjendt uden disse; men forsaavidt den Sigtede har Ret til at kræve Paadømmelse uden Nævninger, maa dog det under Nr. 2 med Hensyn hertil tagne Forbehold gjøres. — Har Anklageren begyndt Forfølgning ved Landsretten, men denne har nægtet Anklagen Fremme, fordi Sagen antages at høre for Underretten (altsaa paa foreløbige Stadier i Sagen), saa vilde efter almindelige Regler om Dommes Retskraft denne Afgjørelse ikke forpligte Underretten til at erkjende sig kompetent (jfr. Nellemanns Processmaade S. 834). Ikke altid vilde Overensstemmelse i Afgjørelserne kunne fremskaffes ved Retsmidler. Hvis Anklageren har ladet Landsrettens Afgjørelse upaaanket inden den foreskrevne Frist, vilde det negative Resultat, at Sagen ikke hører for Landsretten, staa fast som endelig Dom. Om det nu end er sandsynligt, at Underrettens paa en anden Opfattelse hvilende Dom, der afviste Sagen fra Underretten, ved Paaanke vilde blive bragt i Overensstemmelse med Landsrettens Opfattelse, er dette dog ikke nødvendigt, og i al Fald er her et Omsvøb, som det fuldkomment stemmer med Forholdet mellem Landsret og Underret at undgaa paa den Maade, at hin Landsrettens Afgjørelse bliver bindende for Underretten (§ 13 Nr. 3 1ste Punktum). Saa meget mere maa da det Samme være Tilfældet, naar Landsrettens Afgjørelse var stadfæstet af Højesteret. At gaa lige saa vidt med Hensyn til Underrettens Afgjørelse, kan paa Grund af Forholdet mellem Domstolene ikke forsvares, men vel, naar Landsretten ifølge Paaanke har afvist Sagen fra Underretten eller stadfæstet en saadan Afvisning (§ 13 Nr. 3 2det Punktum). Lignende Spørgsmaal opstaa ikke med Hensyn til Nævningers Medvirkning, fordi slige Afgjørelser her altid fremtræde som Forandringer i tidligere Afgjørelser af den samme Ret, der ikke nødvendiggjøre en ny Sags Anlæg ved en anden Ret, men kun Sagens Gjennemførelse paa en anden Maade ved den samme Ret.

Mere omfattende blive Afvigelserne fra den almindelige Grundsætning, naar Kompetencen beror paa den i det konkrete Tilfælde forskyldte Straf eller paa Beskaffenheden af den Sigtedes Forklaringer om Sigtelsen (§ 8 Nr. 3). Et begrundet Skjøn herom kan Retten ofte ikke have paa Sagens foreløbige Stadier, og det stemmer i al Fald bedst med Mundtlighedsprincipet ikke at kræve et saadant af Retten. Den bør foreløbig, indtil Hovedforhandlingen er endt, følge Anklagerens Skjøn. Da nu derhos Landsretten ikke paa

det sidstnævnte Tidspunkt kan henvise Sagen til Underretten (§ 13 Nr. 2), bliver altsaa Resultatet, at Anklageren er Herre over at bringe en saadan Sag for Landsretten, et Resultat, som heller ikke kan findes unaturligt. Derimod kan og skal Underretten i Overensstemmelse med Udkastets Principer for Kompetenceafgrænsningen afvise den Sag, i hvilken den efter endt Hovedforhandling finder, at hine Betingelser for dens Kompetence mangle. Da der, selv om Underretten skulde give Dom i et saadant Tilfælde, lydende f. Ex. paa Strafarbejde (altsaa afvigende fra Reglen i § 7), altid kunde fremkaldes en ny fuldstændig Forhandling for Landsretten ved Paaanke, bliver den virkelige Forskjel den, at denne nye Forhandling med Nødvendighed skal finde Sted. Ligeledes skal Landsretten, naar Hovedforhandling er ført for den uden Nævninger, men den nu finder, at Straffens Størrelse giver den Sigtede Ret til at dømmes af Nævninger, give denne Lejlighed til at erklære sig herom og eventuelt henvise Sagen til en ny Forhandling med Nævninger. Er Anklageren tvivlende i sit Skjøn, vil han, for ikke at spilde en Forhandling, selvfølgelig være opfordret til at vælge den højere Ret eller henholdsvis Nævninger, hvorved det bliver sikkert, at ingen Forhandling spildes, og hvorved den Sigtede faar den ham i tvivlsomme Tilfælde naturlig tilkommende Fordel. At den Afgjørelse, Retten kommer til efter endt Hovedforhandling med Hensyn til hine Omstændigheder, og i Kraft af hvilken den afgjør sin Kompetence, ikke kan være Paaankegrund som Krænkelse af Rettergangsregler (Udkastets §§ 374 og 399), kræver Forholdets Natur. Den Sigtede kunde ikke blive berettiget til saadan Paaanke; thi hvad enten den lavere Ret hævder sin Kompetence eller henviser Sagen til højere Ret, er han ikke forurettet. Det skulde da blot være Spørgsmaalet om Ret for Anklageren til at paaanke, naar Retten afvigende fra hans Skjøn henviser Sagen til højere Ret. Men Paaankeinstantsen kan ikke have en saa godt begrundet Dom om disse Omstændigheder som den Ret, for hvilken Bevisførelsen har fundet Sted, og det vilde være højst unaturligt, om denne skulde have en Dom paatvungen om disse Omstændigheder. Som Følge af Reglerne under Nr. 1 og 2 bliver der i de heromspurgte Tilfælde ikke Tale om Anvendelsen af § 13 Nr. 3, om det første Punktums Regel ikke, fordi Sagen i disse Tilfælde ej kan henvises fra Landsretten, for hvilken Anklageren har bragt den, til Underretten, om det sidste Punktums Regel ikke, fordi Anklageren er udelukket fra Paaanke, og altsaa naar han vil føre Sagen videre, maa gjøre Underrettens Skjøn til sit, hvilket da atter er bindende for Landsretten.

Den første og den sidste Paragraf i dette Kapitel trænge ikke til nogen udførlig Forklaring. Med Udkastets System staar det i god Samklang, at Underdommeren er Undersøgelsesdommer ogsaa i Landsretssager (§ 6). om det end ikke maa være udelukket, at et Medlem af Landsretten benyttes som saadan. Sker det Sidste, bør Paaanke af hans Handlinger gaa til Højesteret og ikke til den Ret, af hvilken han selv er Medlem (§ 14).

Kapitel III.

Om de Tilfælde, hvor Rettens Personer som inhabile skulle eller kunne udelukkes fra eller fritages for at handle i Sagen.

Indholdet af dette Kapitel er i alt Væsentligt overensstemmende med Indholdet af det tilsvarende Kapitel i Udkast til Lov om Rettergangsmaaden i borgerlige Domssager (første Afsnit, Kapitel III.). Afvigelserne ere ikke andre end de, der følge af, at der i Straffeprocessen ikke blot bliver Spørgsmaal om Dommernes, men og om Nævningernes specielle Inhabilitet, eller iøvrigt af de forskjellige faktiske Forudsætninger. Da nu dernæst Udkastets Regler om den specielle Inhabilitet i Hovedtrækkene stemme med, hvad der altid og allevegne har været gjældende Ret og anerkjendt som stemmende med Forholdets Natur, og saaledes ogsaa med hvad der for Tiden er dansk Ret, jfr. Nellemanns Civilproces alm. Del S. 169 ff. og S. 191 ff., ville kun enkelte Punkter behøve nærmere Begrundelse.

I de i § 15 omtalte Tilfælde maa Dommeren eller Nævningen ikke handle i

Straffesagen. Ikke blot Parterne kunne fremsætte Indsigelse imod ham, men Reglerne skulle iagttages i Embeds Medfør, se § 16 De ere ogsaa af den Beskaffenhed, at de maa være fælles for Dommere og for Nævninger. Kun under Nr. 5 fremtræder en i Forholdets Natur begrundet Forskjel. Med Hensyn til denne Regel bemærkes Følgende:

Det stemmer med Forholdets Natur og den gjældende Ret, at den Omstændighed ikke i Almindelighed gjør en Dommer inhabil, at han tidligere har handlet som Dommer i Sagen under andre Forhold eller paa andre Trin af Sagen. Udenfor hvad der følger af Reglen i § 15 Nr. 1 sidste Stykke, har § 15 Nr. 5 ikkun, overensstemmende med det civile Udkast, udelukket den Dommer, der i Paaankeinstantsen vilde faae med en Sag at gjøre, i hvilken han har handlet som Dommer i den underordnede Instants, jfr. om et aldeles ejendommeligt Tilfælde § 350. Det gjør altsaa f. Ex ikke Dommeren inhabil, at han har dømt i en Sag, der nu paa Grund af Reglerne om det Retsmiddel, Udkastet betegner som Sagens Gjenoptagelse, se 6te Afsnit Kapitel IV, paany skal paakjendes i samme Instants. Dette er ogsaa ifølge de Forudsætninger, der betinge en paadømt Sags Gjenoptagelse, aldeles naturligt. Heller ikke gjør det i og for sig en Dommer i den dømmende Ret inhabil, at han som Undersøgelsesdommer har handlet i Sagen. Til hvilke praktiske Vanskeligheder en modsat Sætning vilde føre, sees let. Navnlig vilde i Underretssager, der behandles af en enkelt Dommer, i de fleste Tilfælde en Sættedommer blive nødvendig til Paakjendelsen. Naar Spørgsmaalet har været rejst, er Grunden den, at man har stillet Undersøgelsesdommerens Virksomhed jevnsides med Politiembedsmandens eller den offentlige Anklagers, der virker for Efterforskning af Forbrydelser, og som saadan maa betragtes som Part i Sagen, hvoraf følger, at han ikke kan være Dommer i den, se § 15 Nr. 4. At det nu aldrig har været den retlige Betragtning, selv under det inkvisitoriske Princips Herredømme i Straffeprocessen, at Undersøgelsesdommeren skulde indtage en Parts Stilling mod den Sigtede, er klart. Men ganske vist er det en faktisk Mislighed i Inkvisitionsprocessen, der bliver des større, jo mere rent inkvisitorisk Processen er formet, at Undersøgelsesdommerens Hverv vanskelig kan undgaa at antage Karakteren af en Anklagers, eller at han i al Fald let maa blive betragtet saaledes. Den rent inkvisitoriske Proces kjender jo heller ikke en Adskillelse imellem Politiembedsmandens og Undersøgelsesdommerens Virksomhed til en Straffesags Oplysning. Saa længe nu den reformerede Straffeproces i alt Væsentligt bevarede Forundersøgelsen i den Aand og Karakter, som den havde under den tidligere inkvisitoriske Proces, kunde der derfor med nogen Grund spørges, om ikke den Regel, at den, der havde handlet som offentlig Anklager eller Politiembedsmand i Sagen, var inhabil som Dommer, maatte overføres saaledes, at den, der havde handlet som Undersøgelsesdommer i en Sag, maatte være inhabil til at paakjende eller deltage i Paakjendelsen af denne Sag. Udkastets Ordning af Forundersøgelsen i videre Forstand har imidlertid en anden Karakter. For det Første er det indlysende, at Undersøgelsesdommernes Virksomhed paa det Trin af Sagen, der i Udkastet betegnes som Efterforskningen, ikke med nogen Skygge af Grund kunde gjøre ham inhabil. Hvad dernæst Forundersøgelsen ved Retten angaar, er denne efter Udkastets Ordning, selv bortset fra den Meningsulighed, der paa dette Punkt er imellem Kommissionens Medlemmer, saa forskjellig fra den gjældende Rets og overhovedet den inkvisitoriske Processes Forundersøgelse, at Forudsætningerne for hint Spørgsmaals Besvarelse ere ganske forandrede. Politiembedsmanden forsvinder ikke under Forundersøgelsen; han vedbliver at repræsentere Anklagen, hvad enten man stiller hans Virksomhed mere eller mindre i Forgrunden. Der kan derfor ikke være den Fare som tidligere, for at Dommeren skal miste sin Karakter af Dommer, og det saa meget mindre, som Forundersøgelsens Øjemed nu er ganske anderledes begrænset end tidligere. Selv efter den Ordning af Forundersøgelsen, for hvilken Kommissionens Flertal tager Ordet, maa det derfor siges, at der mangler tilstrækkelig Grund til som almindelig Regel at erklære Undersøgel-

fesdommeren for inhabil til at dømme i den Sag, ved hvis Behandling han har virket i hin Egenskab. Det er aabenbart kun under særegne Omstændigheder, at en Inhabilitet kunde begrundes derved; men for saadanne exceptionelle Tilfælde indeholder § 17 aldeles tilstrækkelig Hjælp.

I Overensstemmelse med det Udviklede er det fremdeles, at det kun gjør en Dommer inhabil, naar han i Paaankeinstantsen skal paakjende en Sag, i hvilken han maatte have været Nævning i den underordnede Instants, derimod ikke f. Ex., at han har været Nævning i en Sag, der nu paa Grund af Sagens Gjenoptagelse kommer for den Ret, i hvilken han imidlertid er bleven Dommer.

Hvad Nævninger angaar, kan det Tilfælde ikke forekomme, som ifølge Nr. 5 gjør en Dommer inhabil. Det er altsaa ganske overensstemmende med den udviklede Grundsætning, at Nævningen overhovedet ikke bliver inhabil, fordi han engang tidligere har været Nævning i samme Sag, altsaa ikke i Tilfælde af Sagens Gjenoptagelse, jfr. derimod ogsaa her § 350. Derimod er det en Afvigelse, at Nævningen bliver inhabil, naar han har handlet som Dommer (f. Ex. som Sættedommer) i Sagen. Denne Afvigelse har sin Grund i Nævningeinstitutionens særegne Karakter, jfr. ogsaa de almindelige Udelukkelsesgrunde i § 17.

Den Regel, som § 16 indeholder om Maaden, paa hvilken Spørgsmaal om en Dommers specielle Inhabilitet afgjøres, er stemmende med den gjældende Ret. At Reglen maa være en anden med Hensyn til Nævninger, se Paragrafens Slutning, følger af de almindelige Grundsætninger om Nævningers Stilling og Hverv i en Straffesag.

Ved Siden af de i § 15 opregnede Omstændigheder, hvis Tilstedeværelse medfører, at Dommeren ikke maa handle i Sagen, anerkjender § 17, at Parterne kunne gjøre Paastand paa, at en Dommer skal vige sit Sæde ogsaa i andre Tilfælde, hvor der er grundet Tvivl om hans fuldstændige Upartiskhed, og fremdeles, at Dommeren i slige Tilfælde ogsaa af egen Drift kan vige sit Sæde. En saadan Regel gjælder overalt og er stemmende med Forholdets Natur. Men den gjælder efter Udkastet ikke om Nævninger. Grunden hertil er, at Parterne med Hensyn til disse have den langt videre gaaende Ret, at de i stor Udstrækning kunne forkaste Nævninger uden Angivelse af Grunde, se §§ 315—317, en Regel, som efter Forholdets Natur ikke kan gjælde med Hensyn til Dommerne, blandt Andet fordi disse ikke haves til Raadighed i saa stort Antal, som en saadan Forkastelsesret vilde forudsætte. Ved Siden af denne Ret kan der ikke erkjendes at være Trang til ogsaa at tillægge Parterne den i § 17 ommeldte Ret ligeoverfor Nævningerne. Disse bør derfor heller ikke udsættes for en Forhandling, der efter den Ubestemthed, Reglen i § 17 har og maa have, saa overordentlig let kan antage en for dem meget ubehagelig Karakter. Ogsaa vilde det aabne Døren for en Række ufrugtbare Forhandlinger og Forsøg paa at slippe fra Byrden og Ansvaret ved Nævningehvervet, naar man vilde tillægge Nævningen selv Ret til at rejse Spørgsmaal om sin Udelukkelse i Henhold til § 17, en Regel, som heller ikke kjendes nogetsteds.

De formelle Regler i §§ 18 og 19 behøve ingen Begrundelse, ligesaalidt som de Regler, der indeholdes i § 20 om Retsmidler mod Kjendelser angaaende de heromhandlede Spørgsmaal. De svare ganske til Reglerne i det civile Udkast. Om det ejendommelige Retsmiddel, der her første Gang nævnes, nemlig Besværing, henvises til Udkastets 6te Afsnit, Kap. III. og hvad derved bemærkes.

Hovedreglen i § 21 er given ved Forholdets Natur. Undtagelsen har ingen Betænkelighed. Den vil aldrig kunne medføre, at en Sags Afgjørelse sker ved en inhabil Dommer, men forebygger kun uoprettelig Skade, som Reglens strenge Fastholden efter Omstændighederne kunde bevirke. Reglerne i § 22 ere stemmende med Forholdets Natur og den gjældende Ret.

Kapitel IV.

Om de offentlige Anklagere.

Efter den Cyklus af Kapitler, der

handle om Retten og Rettens Personer i Almindelighed, følger nu en Række af almindelige Kapitler om Parterne i Straffesager, nemlig Kapitlerne IV.—VI. I disse Kapitler fremtræde de første vigtige Konsekventser af et Princip, som Reformbevægelsen paa Straffeprocessens Omraade fordrer lagt til Grund for dennes Ordning, og som ogsaa i Lovene trænger sig frem til stedse fyldigere Anerkjendelse, nemlig Anklageprincipet.

Som bekjendt stilles Anklageprincipet i Modsætning til Inkvisitionsprincipet, der er den ældre Strafferetspleies egentlige Særkjende, selv hvor den, som hos os, har bevaret nogle akkusatoriske Former. Skal denne Modsætning betegne en virkelig gjennemgribende, for Nutiden vigtig Adskillelse, kan den ikke bero paa, hvad der navnlig tidligere hyppig har været opstillet som Meningen med den, om Forbrydelsernes Forfølgning overlades til Private, eller om Staten virker for denne ved sine Myndigheder. At en rigtig Opfattelse af den i Straffen liggende Retshaandhævelses Væsen fører til, at det Sidste regelmæssig bør være Tilfældet (Officialprincipet), og at derfor den engelske Strafferetspleies modsatte Regel er forældet og mangelfuld, hører til de almindelig, ogsaa i England anerkjendte Sætninger. Hvad der ved hin Modsætning haves for Øje, er dette, om den Oplysning om Sandheden, hvorpaa det i enhver Straffesag kommer an, skal opnaaes derved, at Retten skrider ind i Embeds Medfør og uden egentlig Medvirkning af Parter selv har at sørge for Fremskaffelsen af de Beviser, paa hvilke Afgjørelsen bygges, eller om Sandhedens Oplysning nærmest ventes af Anklagerens og den Anklagedes Virksomhed med eller mod hinanden, saa at Retten væsentlig kommer til at træffe Afgjørelse paa Grundlag af de af Parterne forebragte Beviser. Adskillelsen beror altsaa paa den forskjellige Vej, ad hvilken der stræbes efter det samme Maal, og herved er det Anklageprincipets umiskjendelige Fortrin og Forsvar, at det ophæver den unaturlige, det psykologisk Umulige fordrende Forening af de forskjelligartede Virksomheder som Anklager, Forsvarer og Dommer, der er Særkjende for Inkvisitionsprocessen. Det er en Selvfølge, at denne Grundsætning maa afføde en Mængde vigtige Forskjelligheder med Hensyn til Straffeprocessens hele Bygning.

Fremfor Alt falder det i Øjnene, at Inkvisitionsprincipet egentlig ikke anerkjender Begrebet Part i Straffeprocessen. Dommeren kan ikke kaldes Part, og den Sigtede er ikke Part ligeoverfor Dommeren, men Gjenstand for hans paa Sandhedens Udforskning rettede Virksomhed. Derfor har den inkvisitoriske Straffeproces ogsaa saa saare lidet Karakteren af en Proces, til hvis Begreb Parter ere uundværlige. Jo mere det inkvisitoriske Princip er rent gjennemført, desmere stræber den hen til at afkaste de processuelle Formers formaalsløse Aag, saaat der kun bliver det Judicielle tilbage, at det er en Dommer, der er i Virksomhed. Anklageprocessen maa for det Første have et selvstændigt, fra Dommeren forskjelligt Organ for Anklagen, og den anerkjender ligeoverfor dette Organ den Sigtede som Modpart i Processen, hvis Egenskab som saadan sætter retlige Grænser for hans Behandling og kræver Anerkjendelse af Rettigheder, som sætte ham i Stand til den Virksomhed, der forudsættes af ham som Part i Retstrætten. Parternes Virksomhed i Processen for Dommeren maa dernæst med samme Nødvendighed som i den civile Proces foregaa i Former, hvilke Straffeprocessen for en stor Del faar tilfælles med hin. Mange andre vigtige Konsekventser af Anklageprincipet ville blive omtalte i det Følgende ved forskjellige Bestemmelser i Udkastet. Det var iøvrigt langtfra, at man ved Reformbevægelsens Begyndelse havde Øje for Rækkevidden af Anklageprincipets Konsekventser. Det var fra Begyndelsen endnu kun visse ydre Former, i hvilke man saae Anklageprocessens Særkjende. Da Videnskaben senere paaviste, hvor langt mere gjennemgribende Principet var, erkjendte man, at Reformen kun havde frembragt en Anklageform, men bibeholdt Inkvisitionsprincipet som Kjærne. Kampen fik da til Gjenstand, om man skulde blive staaende herved som en virkelig fornuftig Form af Straffeprocessen, eller om videre gaaende Konsekventser af Anklageprincipet skulde optages. At det Sidste bør ske, er for Videnskaben ikke tvivlsomt; men ogsaa Lovene have, om end, som natur-

ligt er, langsomt, erkjendt det Rigtige heri, saa at der i dem kan paapeges en jævnt fremskridende Bevægelse henimod en virkelig Anklageproces. Grænserne for denne Bevægelse ligge i, at Modsætningen mellem Anklageprincipet og Inkvisitionsprincipet overhovedet ikke er absolut, hvad allerede den ovenfor givne Begrebsbestemmelse viser, at navnlig hint ikke udelukker en Selvvirksomhed fra Rettens Side til Sagens Oplysning, der paa Sagens forskjellige Trin gjør sig gjældende med større eller mindre Styrke, og at en fornuftig Opfattelse af Anklageprincipet derfor ikke kan eller vil tilspidse Konsekventserne af det nye Element, som Inkvisitionsprincipet ikke kjender, nemlig Partsvirksomheden, stærkere, end Livet og Forholdene taale. Om et Spring til de yderligst gaaende, i sig selv altid tvivlsomme Konsekventser kan der aldrig blive Tale.

For Kommissionen kunde det ikke være tvivlsomt, at den danske Straffeprocesses Reform maatte ske paa Anklageprincipets Grund. Paa andet Grundlag er overhovedet en virkelig Reform ikke tænkelig. Naar Grundloven af 1849 ikke, som flere samtidige Forfatningslove, udtrykkelig nævnte dette Princip ved Siden af de andre som Udgangspunkt for Reformen, er det dog vist, at Aanden i dens straffeprocessuelle Bestemmelser kræver det. I disse fremtræde nemlig dels visse Fordringer med Hensyn til Formen for Strafferetsplejen (Mundtlighed, Offentlighed, Nævninger), som enten vanskelig eller aldeles ikke kunne forenes med Inkvisitionsprincipet, dels Anerkjendelsen af retlige Grænser for Midlerne til Opnaaelse af Straffesagers Formaal (§§ 80 og 81 og midl. Best. 4), der ere ganske i Anklageprincipets Aand og som ikke kunne faae deres fulde tilsigtede Betydning uden dette. Med Hensyn til det Spørgsmaal, hvor langt Anklageprincipets Konsekventser skulle gjennemføres, har der heller ikke i Kommissionen været Meningsforskjel derom, at Reformen ikke burde blive staaende ved Anklageform med inkvisitorisk Kjærne, saameget mindre, som allerede de ældre danske Udkast ere udover dette Standpunkt. Endelig har der med Undtagelse af et enkelt Spørgsmaal, der senere vil blive forklaret, heller ikke været Uenighed i Kommissionen om, hvorledes Principet i det Enkelte skulde gjennemføres, uden at overskride de Grænser, som Forholdene byde. Det vil af, hvad der paa vedkommende Steder i det Følgende bemærkes, sees, at det foreliggende Udkast uden Ængstelighed har fulgt den Retning, som Videnskaben og Fremskridtet fordre.

Efter disse almindelige Bemærkninger om Udkastets Forhold til et Princip, der har større, i al Fald almindeligere Betydning end noget andet for Straffeprocessens Reform, skal der med Hensyn til det Emne, der særlig er Gjenstand for nærværende Kapitel, bemærkes Følgende.

Anklageprincipet kræver nødvendigvis særegne Organer for Anklagen. Skal derhos den Grundsætning fastholdes, som der i Nutiden ikke mere kan være Tale om at opgive, at Forbrydelser i Reglen skulle forfølges af den offentlige Magt (Officialprincipet), maa der altsaa være en fra Domstolene forskjellig offentlig Myndighed, der overtager den Virksomhed, som ifølge Anklageprincipet maa paahvile Anklagerne i Straffeprocessen. Dette er da ogsaa en af de Konsekventser af Anklageprincipet, som man ved den nye Straffeprocesses Indførelse paa Kontinentet allevegne har anerkjendt. I Frankrig skabte man med dette for Øje le ministère public, i Tyskland die Staatsanwaltschaft. Vistnok var det en væsentlig Misforstaaelse, hvori man var hildet, naar man antog, at man allerede med denne Ramme, i hvilken en Anklageproces kunde udformes, i Virkeligheden havde faaet en saadan, og vistnok var man saa langt fra at forstaa denne Procesmaades egentlige Væsen, at man fordelte, og tildels endnu fordeler Funktionerne i Processen mellem offentlig Anklager og Dommer paa en aldeles principstridig Maade. Men rigtigt var og er det under alle Omstændigheder, at Dannelsen af et saadant særligt Organ for den offentlige Anklage er en nødvendig Forudsætning for, at der overhovedet kan blive Tale om en Anklageproces. Er der ved denne Organisation af Domstolene og Anklagemagten som forskjellige Myndigheder end kun skabt en Ramme, saa er det dog en Ramme, der ikke kan undværes.

De egentlig organisatoriske Forskrifter om denne offentlige Anklagemyndighed ere ikke optagne i nærværende Udkast. De finde deres naturlige Plads i det særlige Udkast til en Lov om Ordningen af Domsmagten m. m., se dette Udkasts Afsnit III. De høre saa meget mere hjemme der, som der ogsaa, om end kun undtagelsesvis, bliver Spørgsmaal om at benytte de offentlige Anklagere i den borgerlige Retspleje. I Udkastet om Strafferetsplejen maatte derimod optages de nærmere Regler om de offentlige Anklageres Virksomhed i Strafferetsplejen, og det er de almindelige Bestemmelser herom, som dette Kapitel indeholder.

Som Følge af denne Stoffets Fordeling er det ogsaa i Motiverne til hint Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. v., at Oplysning maa søges om de Betragtninger, der have været bestemmende for Kommissionen med Hensyn til dens Forslag om Organisationen af den offentlige Anklagemagt. Til disse maa derfor her henvises angaaende Nødvendigheden hos os som andetsteds af den Ordning, paa hvilken det nærværende Udkast helt igjennem er bygget, og som gaar ud paa Oprettelsen af en ny særegen Myndighed til at være Anklagemagtens Organ for alle ikke ganske ubetydelige offentlige Sager, om de personlige Kræfter, som denne Myndighed maa udrustes med, for at kunne fyldestgjøre sit Hverv, samt særlig om dens Forhold til Politimyndighederne. Det kan her bemærkes, at skjønt Politimesteren i visse Sager fungerer som offentlig Anklager, foruden at han i alle Sager leder Efterforskningen og virker i Forundersøgelsen under Statsanklagerens Tilsyn, hvilke Funktioner efter Begrebet falde ind under det offentlige Anklagerhverv, har man dog helt igjennem i Udkastet, for ikke at frembringe Uklarhed ved den dobbelte Benævnelse, undgaaet at betegne ham som offentlig Anklager. Med hans Virksomhed i Strafferetsplejen beskjæftiger derfor det nærværende Kapitel sig ikke. De offentlige Anklagere, om hvilke her tales, ere i Henhold til Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. m. Afsnit III: Overstatsanklageren ved Højesteret, Statsanklagerne ved Landsretterne samt de til disses Bistand beskikkede Mænd, nemlig den til Hjælp for Overstatsanklageren beskikkede Statsanklager samt de Statsanklagerne ved Landsretterne understøttende Hjælpe-Statsanklagere og Anklagere ved Underretterne.

I §§ 23—26 gives nogle almindelige Regler om de offentlige Anklageres Virksomhed. I § 23 angives i almindelige Træk de offentlige Anklageres Hverv i Strafferetsplejen. Den Opgave, som ifølge Anklageprincipet tilfalder den offentlige Anklagemyndigheds Organer, indbefatter: Fremskaffelse af de Oplysninger, som ere nødvendige til at rejse Anklage for den dømmende Ret, derunder Paakaldelse af den Medvirkning af Undersøgelsesdommeren, som Loven hjemler, dernæst Beslutning om Anklagen og dennes Formulering overensstemmende med de langt strengere Fordringer til Nøjagtighed og Fuldstændighed, som den nye Ordning maa kræve, end der nu er Tale om ved Aktionsordrerne, endelig Anklagens Gjennemførelse baade fra den faktiske og retlige Side for den dømmende Ret. Dette Sidste har i den nye Proces en ganske anden og ulige vigtigere Betydning end i den nugjældende Ret Aktors Virksomhed ifølge Aktionsordren. Hovedopgaven bliver i Medfør af Mundlighedsprincipet at føre Beviserne frem umiddelbart for den dømmende Ret. Der er ikke længere Tale om et blot Referat eller Sammenstilling af et Bevismateriale, som forudsættes fuldstændigt skaffet til Veje under Forunderføgelsen. Dertil kommer endvidere Haandhævelse af Anklagens Interesser med Hensyn til og under Anvendelsen af de Retsmidler, Loven hjemler, samt endelig Omsorgen for en Straffedoms Fuldbyrdelse. Som det udvikles i Motiverne til det Lovudkast, der indeholder Bestemmelserne om den offentlige Anklagemagts Organisation, er denne Organisation dog ikke beregnet paa, at de offenlige Anklagere skulle ved egne Kræfter umiddelbart udføre alle disse Hverv. Virksomheden under Efterforskningen og Forundersøgelsen er forudsat regelmæssig at være Politimyndighedens Sag, jfr. dette Udkasts §§ 211, 227, 231 o. fl. Men for at denne af praktiske Hensyn uundgaaelige Lempelse ikke skal opløse den Enhed i Virksomheden for Anklagens Øjemed, som er aldeles nødvendig, naar Anklageprincipets Indførelse i Straffeprocessen ikke skal

udsætte de Samfundsinteresser, det her gjælder om, for alvorlig Fare, maatte (udenfor Kjøbenhavn) Politiet i denne Forgrening af sin Virksomhed sættes under Statsanklagernes Overtilsyn i Stedet for som hidtil under Amtmandens, se § 211. I Overensstemmelse hermed er § 23 1ste Stykke affattet. Den videre Udførelse af den her givne Regel indeholdes i Lovudkastet paa forskjellige Steder, hvor da ogsaa det Nærmere herom vil blive bemærket.

Ved Organisationsloven omtales det ogsaa, at Ordningen af Anklagemyndigheden er beregnet paa, at i et stort Antal mindre betydelige Sager, der som saadanne ogsaa altid høre for Underretten, er Funktionen som offentlig Anklager fra Sagens Begyndelse til dens Slutning i første Instants henlagt under Politimyndighederne, se nærmere det næste Kapitel. Disse Sager, foruden de Sager, i hvilke Lovgivningen henviser til Paatale af Private, ligge udenfor de offentlige Anklageres Virkekreds, se § 23 2det Stykke. Imidlertid antydes det i Paragrafen, at de offentlige Anklagere under visse Forhold faae med slige Sager at gjøre. Herom henvises til § 35, sidste Stykke, § 39 2det Stykke, samt 6te Afsnit Kap. II., jfr. § 29.

Til de almindelige Grundsætninger, som § 24 opstiller for Udførelsen af det offentlige Anklagerhverv, hører efter Forholdets Natur, at Anklageren ikke blot bør have for Øje, at straffskyldige Personer drages til Ansvar, men ogsaa, at Forfølgning af Personer, som ikke ere straffskyldige, ikke finder Sted. Det er klart, at det Sidste ikke mindre er i Retssamfundets Interesse end det Første. Der ligger altsaa heri en naturlig Betingelse og Grænse for den offentlige Anklagers Virksomhed. Naar man derimod ofte i Theori og Praxis heraf har draget den videre Slutning, at de offentlige Anklagere ogsaa i Embeds Medfør skulde varetage den Sigtedes Tarv i Processen, og saaledes navnlig ogsaa paaanke, ikke blot i Anklagens, men og i den Sigtedes Interesse, har Udkastet ikke fulgt denne Betragtningsmaade. Man indfører derved atter en af de naturstridige Foreninger af Hverv, som det netop er Anklageprocessens Opgave at fjerne. Aldrig vil det kunne lykkes at bibringe de Sigtede den Overbevisning, at den, der optræder imod dem, tillige optræder til deres Forsvar. Det er Retten og de offentlig beskikkede Forsvarere, ved hvilke Samfundet kan fyldestgjøre sin Pligt til Forsorg for den Sigtede, men ikke ved Anklageren. — I Paragrafens andet Punktum udtales Sætninger, der vise Statsanklagerens Stilling ligeoverfor Retten. Ogsaa her har der, navnlig i Frankrig, og efter dets Forbillede i mange Love i Tyskland, dannet sig en Opfattelse, der ikke kan erkjendes for stemmende med Forholdets Natur, og som levende er bleven bekæmpet. Ifølge denne Opfattelse er Anklageren ikke blot, hvad den i Udkastet valgte Benævnelse viser, Anklager, men og i Almindelighed Lovens Vogter, derfor Domstolens Vejleder og dens Tilsynsmand. Det er indlysende, hvor uforenelig denne Opfattelse, hvis Forklaring overhovedet maa søges i ejendommelige historiske Forhold, er med Rettens Værdighed. Men ikke mindre farlig er den for den Sigtede. Gjennemføres den, er Partsligheden paa det Dybeste krænket; thi der staar da for Domstolene ikke to ligestillede Parter, en Anklager og en Sigtet, der søge Ret, og over hvilke Domstolen er den upartiske, Retten haandhævende Myndighed. Den Opfattelse, som Udkastet erklærer sig for, fremgaar af det sidste Punktum i § 24, der kræver det Samme af den offentlige Anklager, som kræves af enhver Part og enhver Sagfører i Henseende til Agtelse og Lydighed mod Retten. Som Følge deraf ere f. Ex. de offentlige Anklagere ogsaa Rettens Myndighed efter § 83 undergivne. — Det er imidlertid kun som Ret søgende Part, at de offentlige Anklagere ere Domstolen underordnede. Som Embedsmænd kunne de ikke være Retten undergivne, naar Anklageprincipet skal opretholdes. Deres naturlige Overordnede er Justitsministeren, se Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. m. § 103, og hvad derved nærmere bemærkes. I Overensstemmelse hermed ere de nærmere Regler i § 25 affattede. — Reglen i § 26 behøver ingen Forklaring.

I § 27—30 omtales de Funktioner, der tilfalde de enkelte offentlige Anklagere.

Herved mærkes, at Loven vel gaar ud fra, at Overstatsanklageren og de ved Landsretterne beskikkede Statsanklagere have en regelmæssig, ved Loven given Virkekreds, hin ved Højesteret, disse ved Landsretterne og Underretterne; men denne Funktionernes regelmæssige Fordeling skal ikke være til Hinder for at bruge de forhaandenværende Kræfter paa den Maade, som Forholdene i hvert enkelt Tilfælde maatte gjøre ønskeligt. Derfor skal Overstatsanklageren selv kunne overtage ganske eller tildels en Statsanklagers Hverv i en hvilkensomhelst Straffesag; se § 27 1ste Stk.; derfor skal han fremdeles kunne paalægge en Statsanklager at overtage en anden Statsanklagers Hverv i en Straffesag, se § 29 2det Stk. Heri fremtræder altsaa for det Første de forskjellige offentlige Anklageres Forening til en Enhed. Den viser sig fremdeles i Statsanklagerens Underordnelse under Overstatsanklageren, som fører Tilsynet med hines Virksomhed, se § 27 2det Stk., jfr. § 29 3die Stk. — Den Tanke, som ligger til Grund for Beskikkelsen af Hjælpe-Statsanklagere, se Motiverne til Lovudkastet om Domsmagtens Ordning m. m., kræver, at disse skulle kunne foretage enhver Embedshandling, som hører under Statsanklagerens Virkekreds, se § 30 1ste Stk. Tilsvarende Regel gjælder med Hensyn til den Statsanklager, der beskikkes til Overstatsanklagerens Bistand, se § 29. Derimod have de beskikkede Anklagere ved Underretten en mere begrænset Opgave; de kunne i Virkeligheden sammenstilles med den nugjældende Rets Aktorer, dog at det Hverv „at udføre en Anklage", se § 30 2det Stk., i den nye Proces faar en større Betydning end tidligere.

Kapitel V.

Om Paatalen.

Anklageprincipets første Konsekvents er, at Rettens Virksomhed betinges af en Anklagers Optræden (uden Anklager ingen Dommer). Denne almindelige Sætning udtaler § 31. Begjæringen til Retten er efter Omstændighederne Andragende til Undersøgelsesdommeren eller Anklage for den dømmende Ret. Undtagelsen sigter til Reglerne i § 211 sidste Stykke og § 227 i Slutningen. Den angaar saadanne Tilfælde, hvor Øjemedet vilde forspildes, hvis Begjæring skulde afventes, og er ikke udstrakt udover, hvad denne Grund kræver.

Men ikke blot Rettens Træden i Virksomhed, ogsaa dens Forbliven i Virksomhed betinges af en Anklage. De almindelige herpaa beroende Sætninger udtaler § 32. Først naar Dom er gaaet, eller hvad dermed maa sættes i Klasse, Nævningernes Erklæring afgiven, er Sagen bragt til et Punkt, hvor der ikke længere kan blive Spørgsmaal om en Ret for den Paataleberettigede til at frafalde Forfølgning*). At Rettens Virksomhed maa standse, naar den til Paatalen Berettigede frafalder Forfølgning, er en saa klar Konsekvents af Anklageprincipet, at der maatte særegne Grunde til at afvige fra den. En saadan kan nu ikke søges i den offentlige Interesse; thi i Sager, som forfølges af det Offentlige, maa man gaa ud fra, at de Myndigheder, hvem Anklagerhvervet er betroet, tilbørlig varetage den offentlige Interesse. Kunde der ikke gaaes ud fra det, maatte Anklagerhvervet betroes Domstolene, d. v. s. Anklageprincipet opgives; men det fremkalder et skjævt Forhold, naar man fastholder Adskillelsen mellem de anklagende og dømmende Myndigheder, da at sætte hine under disses Kontrol i Punkter, der efter deres Natur uimodsigelig høre under de førstes Omraade. Ikke heller kan man indrømme den Sigtede et Retskrav paa Sagens Fortsættelse, om end en saadan mulig kunde have Interesse for ham, lige saa lidt som der kan indrømmes en Person Ret til at fordre en kriminel Undersøgelse for Retten for at faae Ugrundetheden af en mod ham forhaandenværende Mistanke godtgjort. Kun det Hensyn maa der tages til den Sigtedes Interesse, at han, naar Forfølgningen frafaldes,

*) Et ejendommeligt Tilfælde, hvor Anklagen ifølge Udkastet kan frafaldes, efter at Nævningernes Erklæring er afgiven, omhandles i § 350; men den nærmere Forklaring herom kan ikke gives paa dette Sted.

efterat Hovedforhandlingen er begyndt, retlig bliver stillet paa samme Maade, som naar Retten efter ført Forhandling kommer til det Resultat, at han bør frifindes. I saadant Tilfælde bør derfor Opgivelsen af Forfølgningen medføre en Frifindelsesdom af Retten. I Modsætning til Udkastet er det i tyske Love den almindelige Regel, at den offentlige Klage, efterat Sagen er bleven anhængig, ikke kan tages tilbage, jfr. nu ogsaa det tyske Udkasts § 136. Men i de tyske Straffeproceslove er overhovedet Anklageprincipet i Almindelighed meget ufuldstændig gjennemført. Navnlig er den offentlige Anklagemyndighed gjennemgaaende sat under Domstolenes Kontrol ogsaa i Punkter, som efter Sagens Natur maa siges at falde indenfor dens Hvervs Omraade. Det rigtige Princip er derimod paa dette Punkt i det Væsentlige kommet til sin Ret i den østrigske Straffeproceslov, se §§ 109, 112 og 259 Nr. 2, jfr. herfor navnlig ogsaa Glaser Ges. kl. Schr. II S. 98 ff.

Det kan paa dette Sted bemærkes, at der ogsaa af Anklageprincipet følger nødvendige Begrænsninger for Omfanget af Retternes Virksomhed. Men Reglerne herom, der stille sig forskjellig efter det Trin, paa hvilket Sagen befinder sig, ere givne i anden Forbindelse, hvortil her maa henvises, se §§ 221 i Slutningen, 228 3die Stykke, 308 og 309, jfr. endvidere § 391.

Efter de to almindelige Bestemmelser i §§ 31 og 32 indeholder det nærværende Kapitel en Række Regler for, hvem Paatalen af Forbrydelser tilkommer, og hvad dermed staar i Forbindelse. Grundlaget for disse Regler er givet i den materielle Strafferet, forsaavidt denne drager Grænsen mellem Forbrydelser, der ere offentlig Paatale undergivne, og dem, som ere henviste til privat Forfølgning, og fremdeles giver Regler om den betingede offentlige Paatale; og der er al Grund til i det Væsentlige at bibeholde den herom gjældende Ordning. Det erindres imidlertid, at ogsaa Sager om Forbrydelser, der forfølges af Private, i Henhold til ovenfor fremstillede Betragtninger falde indenfor Udkastets Ramme, og det Samme gjælder om Sager, hvis Forfølgning der findes Grund til at overlade andre offentlige Myndigheder end dem, hvem det egentlige offentlige Anklagerhverv er betroet. Foruden de sidstnævnte Myndigheder, hvis Opgave det regelmæssig bliver at paatale de under Lovens Omraade hørende Sager, nævner derfor § 33 ogsaa særlige Forvaltningsmyndheder og Private i Opregningen af de Paataleberettigede.

Som Myndigheder, hvem Paatale af Forbrydelser paa det Offentliges Vegne er overdraget, nævner § 33 Statsanklageren og Politimesteren. Statsanklagerens Paataleret omfatter alle ikke undtagne Sager, se § 34. Som alt ved forrige Kapitel bemærket, er der Opfordring til at overdrage Politimesteren en selvstændig Paataleret i en stor Mængde Underretssager, ved hvilke en særlig let og hurtig Afgjørelse bør være Formaalet (jfr. den nugjældende Rets offentlige Politisager). Naar derimod § 34 ogsaa tillægger Politimesteren Retten til at paatale for Undersøgelsesdommeren i de Sager, der høre under Statsanklagerens Virkekreds, er dette ingen selvstændig Paataleret. Dels skal Statsanklageren ikke være udelukket fra selv at træde i Politimesterens Sted, dels staar Politimesteren i denne sin Funktion under Statsanklagerens Overtilsyn, jfr. §§ 211, 221, 227, 231 samt Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. m. § 109, hvorved dog mærkes de særlige Regler for Kjøbenhavn. Om Grunden til denne Ordning henvises til, hvad der bemærkes ved det sidstnævnte Udkast og ved forrige Kapitel. En Følge af Politimesterens Afhængighed paa dette Omraade af Statsanklageren er Reglen i Slutningen af § 34. Den Raaden over Sagen, som ligger i Frafaldelse af Forfølgning, kan han i en Sag, i hvilken han blot skal forberede Statsanklagerens Virksomhed, kun udøve med dennes Samtykke.

I § 35 angives nærmere Omraadet for Politimesterens selvstændige Paataleret. At Politimesterens Kompetence til at paatale maa være indskrænket til Underretssager, er paavist. Men ikke i alle Underretssager kan Paatalen overdrages ham. Behandlingsmaaden af alle Underretssager kan nemlig ikke være ens. Vel er Principet for Afgrænsningen af Underrettens Kompetence det,

at kun mindre betydelige Straffesager ere henlagte til den; men foruden at den væsentlig ved praktiske Hensyn motiverede Regel i § 8 Nr. 3 gaar noget udenfor denne Grænse, er ogsaa Kredsen af Underretssager blevet videre, end den strengeste Opfattelse af hint Princip vilde have ført til, idet alle de Sager, om hvilke det kan siges, at de ligge paa Grænsen, ere henlagte til Underretten. At disse Grænsetilfælde ikke ere faa, forklares naturligt ved, at Straffelovgivningen ikke hidtil har havt Opfordring til saaavidt mulig at anordne Strafferammerne med særligt Hensyn til en Forskjel i Retternes Kompetence. Til Grænsetilfældene maa navnlig efter det tidligere ved §§ 7 og 8 Udviklede i Almindelighed henregnes de, hvor Strafferammen stiller simpelt Fængsel og Fængsel paa Vand og Brød til Rettens Valg. Sager om saadanne strafbare Handlinger har Udkastet henlagt til Underretten, undtagen i de Tilfælde, hvor Strafferammen tillige rummer Strafarbejde, og denne Straf findes forskyldt i det konkrete Tilfælde. Saa rigtigt det nu end er af praktiske Hensyn at give Underretskompetencen en saadan Rummelighed, som paa nogen Maade kan forenes med Principet, gjør den det dog nødvendigt indenfor Underretssagernes Kreds atter at gjøre en Adskillelse med Hensyn til Behandlingen. Der er utvivlsomt en Trang til med Hensyn til en stor Mængde af de til Underretten henlagte Straffesager at anordne en saa simpel, hurtig og let Behandling, som overhovedet er forenelig med de straffeprocessuelle Principer, ja endog til i visse Retninger at slaa Noget af paa, hvad den strenge Konsekvents af disse Principer i og for sig fordrer, ligesom der paa den anden Side er Opfordring til at give Afkald paa Anvendelsen af visse Midler til Opnaaelse af en Straffesags Øjemed, som ikke staa i Forhold til Beskaffenheden af den Straf, hvorom der er Spørgsmaal. Ligesom Grundloven i sidstnævnte Henseende anviser Vejen ved at udelukke Varetægtsfængsel ved Forseelser, der kun kunne paadrage Straf af Bøder eller simpelt Fængsel, saaledes har Udkastet en Række af særegne Bestemmelser i den angivne Aand for Underretssager, som ligge indenfor en nærmere bestemt lav Grænse, saaledes angaaende snevrere Grænser for Anvendelsen af Ransagning, Varetægtsfængsel m. v., Udelukkelse af Forundersøgelse (§ 227), særegne Regler om Domsbehandlingen, hvorunder navnlig maa fremhæves Bestemmelserne i §§ 365—367, samt med Hensyn til Paaanke, se § 397 2det Stykke. De nævnte Bestemmelser kunne eller bør imidlertid ikke gjøres anvendelige paa alle Underretssager, for det Første ikke, naar det beror paa det konkrete Tilfælde, om Sagen kommer for Underretten eller Landsretten, og dernæst overhovedet ikke i hine Grænsetilfælde af tvivlsom Karakter. Det bliver saaledes nødvendigt indenfor Underretssagerne at gjøre en Adskillelse mellem de Sager, hvis Behandling væsentlig kun derved skjelner sig fra Landsretssagernes, at Paadømmelsen i første Instants er henlagt til Underretten, medens iøvrigt i Hovedsagen de samme processuelle Regler finde Anvendelse paa dem, og de Sager, ved hvilke det ovenfor angivne Hensyn bør være ledende, og indenfor hvis Kreds derfor de antydede særegne Bestemmelser alene kunne finde Anvendelse. Med Hensyn til den første Klasse af Sager bør, navnlig paa Grund af den i Hovedsagen med Landsretsproceduren ensartede Hovedforhandling, Paatalen være Statsanklageren forbeholdt, medens hele den lettere Behandling gjør det muligt og hensigtsmæssigt at overdrage Paatalen i den anden Klasse til Politimesteren. Denne Klasse af Sager vil da under den nye Proces indtage en lignende Plads som de offentlige Politisager nu, ihvorvel det følger af den hele Forandring i Processen, at hverken Behandlingen af de offentlige Politisager i Udkastets Betydning i alle Stykker kan blive den samme, som den er nu, eller Bestemmelsen af disse Sagers Omraade blive den samme som nu, saameget mindre som der i sidstnævnte Henseende i den nugjældende Ret er saa megen Uensartethed og Vilkaarlighed, en naturlig Følge af Reglernes Fremkomst spredt og lejlighedsvis.

Efter det ovenfor angivne Synspunkt kan der ingen Indvending gjøres imod at henlægge til Politimesterens Paatalemyndighed alle For-

seelser, som staa under en Straffebestemmelse, der ikke hjemler anden Straf end Formuestraf, simpelt Fængsel, Tvangsarbeide, Ris eller Fortabelse af en Næringsret (§ 35 Nr. 1)*). Naar herfra undtages Embedsforbrydelser og de i Straffelovens Kap. 9—11 omhandlede Forbrydelser, følger dette allerede af, at Sager herom ikke ere Underretssager; i de 3 andre undtagne Tilfælde kunne Handlingerne trods Straffens Ensartethed heller ikke sættes i Klasse med de Forseelser, paa hvilke Reglen under Nr. 1 ellers bliver anvendelig. Henvisningen til § 9 tilsigter ved Reglens Anvendelse at overføre den samme Forstaaelse, som ved hin Paragraf er opstillet med Hensyn til § 8, hvad Forholdets Natur kræver. Af hvad der er udviklet ved §§ 7 og 8, vil det imidlertid fremgaa, at ikke enhver Forseelse, for hvilken Fængsel paa Vand og Brød kan idømmes, bør være unddragen Politimesterens Paatale, i de Tilfælde nemlig ikke, hvor Lovgiveren aabenbart ikke har betragtet den som en i sig selv strengere Straf end simpelt Fængsel, men er gaaet ud fra, at Skjærpelsen i Udførelsen og Forkortelsen af Tidslængden gaa lige op. At dette er Synspunktet, kan fremgaa af forskjellige Omstændigheder, snart af Handlingens Karakter (navnlig ved adskillige ældre Lovbud, som hjemle Vand- og Brødsstraf), snart af den ringe Straffegrad, der foreskrives, eller af den Omstændighed, at simpelt Fængsel er hjemlet alternativt men ikke til det legale Maximum. En paa en Prøvelse af disse og lignende Synspunkter grundet Opregning af de paagjældende Forseelser enkeltvis er imidlertid nødvendig, og en saadan er given i § 35 Nr. 2. Det skal herved kun med Hensyn til Litr. k. bemærkes, at Straffelovens § 111 er det eneste Exempel i Straffeloven paa en Strafferamme, der stiller et i Henseende til Maximum begrænset simpelt Fængsel til Rettens Valg ved Siden af Fængsel paa Vand og Brød, at Straffelovens §§ 277 2det Stykke og 278 2det Stykke ere medtagne, fordi den forhøjede Straf for Gjentagelse ikke bør gjøre Forandring i den Kompetence til at paatale, der gjælder for Forseelsen, første Gang begaaet, § 296, fordi den her undtagelsesvis indtrædende offentlige Paatale egentlig ikke grunder sig paa en Egenskab ved Forseelsen selv, men paa dens Sammenstød med en anden, offentlig Paatale undergivet Forseelse, der bortset fra Sammenstødet vilde falde ind under Politimesterens Paatale, og § 180 med særligt Hensyn til Forholdet til de under Litr. n. nævnte Straffebestemmelser. Med Hensyn til Litr. l. finder den samme Betragtning Anvendelse som ved Straffelovens § 111, og hvad Litr. m. angaar, den nysanførte Betragtning om Forbrydelsens Gjentagelse.

Af den selvstændige Stilling, Politimesteren indtager med Hensyn til de forannævnte, under hans Paatale henlagte Forseelser, følger, at Paatalen kun kan ske ved Statsanklageren efter Overenskomst med Politimesteren; imod en saadan Overenskomst kan imidlertid ingen Indvending gjøres, da Sagens Behandling bliver omhyggeligere. Derimod maa Statsanklageren træde ind i Sagen, naar Forening med en Sag, der paatales af Statsanklageren, skal finde Sted, altsaa naar Politimesteren vil have Forseelsen forfulgt paa samme Tid som hin Sag, jfr. Udkastets § 70.

§§ 36 og 37 give nærmere Regler med Hensyn til Statsanklagerens og Politimesterens Ret og Pligt til at paatale. Dog er kun den første Paragraf fælles; den sidste angaar alene Statsanklageren. Ordentligvis ere de nævnte Myndigheder berettigede til at paatale i Embeds Medfør. De i § 36 omtalte Undtagelser fra denne Regel optage i det Væsentlige gjældende Ret, idet det dog med Hensyn til Nr. 1 bemærkes, at Udkastet altid fordrer Justitsministerens Befaling til Paatale af Embedsforbrydelser, fordi den under en særlig Forvaltningsmyndighed hørende Embedsmands Overtrædelse af en Embedspligt, der ej kan straffes disciplinært, ikke kan be-

*) Af de i § 7 nævnte Strafarter er der ved denne Lejlighed ingen Grund til særlig Omtale af Fængsel paa sædvanlig Fangekost, da Lovgivningen intet Exempel frembyder paa en Strafferamme, der hjemler denne Straf uden tillige at hjemle Fængsel paa Vand og Brød, ej heller Rottingslag, da denne Straf kun anvendes som subsidiær Straf.

tragtes blot fra det Synspunkt, der er gjort gjældende under Nr. 2, — og med Hensyn til Nr. 3, at der er tilføjet en ikke tidligere udtalt Regel om Medskyldige, som kræves af Retfærdighedshensyn og stemmer med Aanden i de paagjældende Bestemmelser. Reglen i § 36 under Nr. 2, der navnlig faar praktisk Betydning for Politimesteren, idet slige Overtrædelser regelmæssig ville falde ind under § 35, er i den nugjældende Ret maaske hyppigere det i Forholdene begrundede faktisk Sædvanlige end retlig Nødvendige; men det stemmer ganske med disse Forseelsers Natur, at det bliver den paagjældende særlige (Stats- eller kommunale) Myndigheds Ret og Ansvar at afgjøre, om de skulle paatales. I 2det Stykke af § 36 udtales de i Forholdets Natur grundede Regler, at der under visse nærmere Betingelser kan i de undtagne Tilfælde foretages uopsættelige Skridt, uagtet Betingelsen for Paatale endnu ikke foreligger, og dernæst, at den Myndighed, der ifølge Reglerne under Nr. 1 og 2 er raadig over, om Forfølgning skal finde Sted, ogsaa kan standse den, indtil Dom er afsagt. Derimod ligger det ikke nødvendigt i Forholdets Natur, at den samme Magt skal tilkomme den Private, af hvis Begjæring den offentlige Paatale er afhængig. Thi Forholdet ved den saaledes betingede offentlige Forfølgning er ikke det, som i § 39, at det Offentlige undtagelsesvis paatager sig at handle som Fuldmægtig for den Private; men Lovgivningens Synspunkt er det, at en i og for sig det Offentlige tilkommende Forfølgning af særegne Hensyn gjøres afhængig af en Privats Begjæring. At den Private skulde have Ret til at standse den engang begyndte Forfølgning, kan heller ikke antages at være gjældende Ret, hvor det ikke særlig er udtalt som i Straffelovens § 254, jfr. med Hensyn til denne Bestemmelse Bornemann: Saml. Skr. III. S. 251—52. I hvilken Udstrækning den Private bør have en saadan Ret, maa bero paa en Prøvelse af de enkelte Tilfælde, og herefter vil Svaret blive forskjelligt. Det Skaansomhedshensyn, som motiverer Reglerne i Straffelovens § 159 og § 175, er der nu vistnok al Grund til at indrømme den videst mulige Indflydelse. Det Samme kan derimod ikke siges med Hensyn til Straffelovens § 174 og § 176, jfr. § 174. Det vilde, naar hensees til disse Forbrydelsers Karakter, være urimeligt, om Forbryderen her skulde kunne slippe for Straf, naar Alt i Sagen allerede var oplyst, og den krænkede Kvinde saaledes dog ikke i nogen væsentlig Grad kunde opnaa at undgaa en hendes Følelser saarende og hendes Ulykke maaske forværrende Undersøgelse. Ej heller er der Grund til at indrømme Tilbagekaldelsen en saa indgribende Virkning i de Tilfælde, hvor Reglen væsentlig er begrundet ved den paa Sagens første Trin i Reglen forhaandenværende faktiske Tvivl, om der virkelig foreligger et strafbart Forhold, som er Gjenstand for offentlig Forfølgning, en Tvivl, der vanskelig kan hæves, naar den Forurettede holder sig tilbage. Er først Vanskeligheden hævet, er der ingen Grund til senere at standse Forfølgningen, fordi den Forurettede ønsker det. I de ommeldte Tilfælde er det derfor naturligt at begrænse den vedkommende Parts Ret til at standse Forfølgningen saaledes, at den ikke finder Anvendelse, naar Anklage for den dømmende Ret alt er sket; efter dette Tidspunkt vil den Regel, som § 37 Nr. 3 indeholder, være tilstrækkelig til at fyldestgjøre alle berettigede Hensyn. At den Undsagte derimod maa kunne standse den efter hans Begjæring begyndte Sag om Anvendelsen af Straffelovens § 299, er uomtvisteligt. Forholdet er her et andet end ved den betingede offentlige Forfølgning af Forbrydelser; den offentlige Paatale er her virkelig en Hjælp, der bydes den Undsagte. Det sees deraf, at ogsaa efter Dommen kan den Undsagte opgive Sikkerhedsstillelsen, Noget, hvorom der aldrig er Tale med Hensyn til Straf, der er idømt under en ifølge Begjæring anlagt offentlig Sag.

Udkastets § 37 opstiller den Regel, at Statsanklageren er forpligtet til at paatale i ethvert Tilfælde, hvor han skjønner, at Undersøgelsen kan ventes at føre til, at en Person findes skyldig, hvorunder indbefattes Hensyn baade til Bevis- og Retsspørgsmaalet*); en

*) Ogsaa den er ikke-skyldig, hvis oprindelige Strafskyld er udslettet senere, f. Ex. ved Forældelse.

diskretionær Beføjelse til at skjønne, om ikke andre Hensyn end Straffelovens Haandhævelse gjøre Forfølgning utilraadelig, er ikke tillagt ham (Legalitetsprincipet). Omvendt kan det selvfølgelig ikke være Pligt for Statsanklageren at paatale, naar han skjønner, være sig af faktiske eller retlige Grunde, at Undersøgelsen ikke kan føre til, at en Person findes skyldig; det er hans Embedspligt ikke blot at agte paa, at straffskyldige Personer drages til Ansvar, men ogsaa paa, at Forfølgning af Personer, som ikke ere straffskyldige, ikke finder Sted, se § 24. Dette gjælder navnlig ogsaa om de i § 36 Nr. 2 og 3 berørte Tilfælde; Opfordringen eller Begjæringen kan ikke i og for sig forpligte ham til Paatale. Derimod følger det af Statsanklagerens Underordnelsesforhold til Justitsministeren (og Overstatsanklageren), at en Befaling fra denne om at paatale er forbindende uden Hensyn til eget Skjøn, se §§ 25 og 27.

Idet Udkastet opstiller Legalitetsprincipet som Norm for Statsanklageren, gaar det ikke ud fra, at Straffelovens Haandhævelse er et saa ubetinget og ufravigeligt Krav, at der ikke kan være Spørgsmaal om i noget Tilfælde at lade dette Hensyn vige for andre modstridende Samfundsinteresser, en Grundsætning, som i denne Strenghed hverken har Hjemmel i Forholdets Natur eller i Staternes virkelige Praxis, andetsteds lige saa lidt som hos os, hvad der blandt Andet fremgaar af den forfatningsmæssig hjemlede Benaadningsret. Men Udkastet er gaaet ud fra, at den Afvejelse af Hensynet til Straffelovens Haandhævelse og andre Samfundsinteresser, som efter Omstændighederne kan gjøre Undladelse af Forfølgning forsvarlig, ikke kan ligge indenfor en Myndigheds Kompetence, som særlig er beskikket til at virke for Straffelovens Haandhævelse (jfr. ogsaa Straffelovens § 131), men kun kan tilkomme Myndigheder, hvis offentlige Hverv er Varetagelsen af Samfundsinteresser i større Almindelighed, hvorved Straffelovens Haandhævelse kun bliver et enkelt, om end ofte overvejende Hensyn. Ved de Forbrydelser, som høre under Statsanklagerens Virkekreds, vil denne Myndighed regelmæssig være Justitsministeren. Derfor hedder det i § 37, at kun ifølge Paalæg af denne kan Statsanklageren undlade Forfølgning, jfr. § 25. Naar iøvrigt et saadant Paalæg maatte være i Realiteten forsvarligt, er et Spørgsmaal, som ligger udenfor Grænserne af de Undersøgelser, der vedkomme Loven om Strafferetsplejen. Er Talen om Overtrædelser af Love, der vedkomme særlige Forvaltningsmyndigheder, maa Afgjørelsen efter Forholdets Natur tilfalde denne, hvis fulde Frihed i saa Henseende er varetaget ved Reglen i § 36 Nr. 2.

Det staar selvfølgelig altid i Statsanklagerens Magt at foranledige en Afgjørelse af Justitsministeren, om Paatale skal finde Sted, naar han finder, at særegne Hensyn kunde begrunde dens Bortfald, og i visse Tilfælde skal han forelægge Sagen til Ministerens Afgjørelse, se § 37 i Slutn. Men der gives fremdeles Tilfælde, hvor det undtagelsesvis bør være overladt Statsanklageren selv at undlade en Forfølgning, hvortil han efter de almindelige Regler vilde være forpligtet. Disse Undtagelser opregnes i § 37 Nr. 1—3. Tilfælde af den under Nr. 1 nævnte Art findes f. Ex. i Straffelovens §§ 203, 256 og 257. Det er netop Meningen med disse Lovbud at lægge Spørgsmaalet i den almindelige Anklagemyndigheds Haand; hvor en Paatale undlades i Henhold til disse Bestemmelser, er det klart, at Straffelovens § 131 er uanvendelig. Det under Nr. 3 omtalte Tilfælde er allerede ovenfor berørt; Reglen herom ligger ogsaa i Konsekventsen af Reglen under Nr. 1. Hvad endelig det under Nr. 2 nævnte Tilfælde angaar, er Forholdet det, at det vel maa siges, at den Paagjældende er „skyldig", selv om der paa Grund af Reglerne i Straffelovens §§ 7 og 64 ikke idømmes nogen Straf (det vilde ikke være rigtigt at lade Domskonklusionen lyde paa Frifindelse), men at det dog efter Straffeprocessens Øjemed og selve den Tanke, der ligger til Grund for de paagjældende Bestemmelser, ordentligvis ikke er naturligt, at en Straffesag skal finde Sted i saadanne Tilfælde. Det bør derfor heller ikke i dem være en Pligt for Statsanklageren at paatale. At en ved Forbrydelsen forurettet Privat kunde have Interesse af Sagens Anlæg, kan ikke komme i Betragtning, da det

ikke er Straffeprocessens Øjemed at skaffe den Private en Hjælp til privatretlige Formaals Opnaaelse, om det end kan indrømmes ham, naar Straffesag skal finde Sted, at faae et Erstatningskrav paadømt under den. Det bør herved bemærkes, at den omhandlede Regel under den nye Proces vil faae en ikke lidet større praktisk Betydning end efter den nugjældende Ret. Denne forudsætter, at flere af en Person begaaede Forbrydelser regelmæssig blive at paadømme under een Sag, hvorfor ogsaa Straffelovens § 64 kun har det for Øje, at der bliver Grund til en senere Straffesag om en Forbrydelse, der var begaaet, førend Dom gik for en anden Forbrydelse, fordi hin ikke dengang var „oplyst". En saadan Regel frembyder nu heller ingen væsentlige Ulemper under en skriftlig Proces; derimod vil den under en mundtlig Processform kunne blive overordentlig byrdefuld og stille uoverkommelige Krav til Dommere, Nævninger og andre medvirkende Personer. Er der nu end ikke tilstrækkelig Grund til at at opstille den modsatte Regel, at hver Forbrydelse skal være Gjenstand for særlig Sag, saa maa der dog indrømmes Retten en stor Frihed til at skille Behandlingen ad (jfr. herom Udkastets § 72). Sker det, er det en Selvfølge, at Reglerne i Straffelovens § 64 maa finde analogisk Anvendelse med Hensyn til de Forbrydelser, hvis Paadømmelse udsættes, og at saaledes jævnlig det i § 37 Nr. 2 omtalte Spørgsmaal kan komme til at foreligge for Statsanklageren. Men ikke blot Retten kan adskille Forbrydelsernes Forfølgning. Det ligger i Forholdets Natur og udelukkes selvfølgelig ikke ved Legalitetsprincipet, at Statsanklageren maa have Frihed til at bestemme, paa hvilket Tidspunkt han af processuelle Hensyn finder det hensigtsmæssigt at paatale; kun naar Forundersøgelse ved Retten har fundet Sted, er der en Frist for Statsanklageren, inden hvilken han skal rejse Anklage, hvis han overhovedet vil (se § 245). § 70 medfører kun, at de flere Forbrydelser af den samme Person, som han paa samme Tid forfølger for Retten, skulle forenes af ham til eet Søgsmaal, hvilket det da bliver Retten overladt, om det findes rigtigt, at adskille. Statsanklageren vil saaledes have det i sin Magt, naar Forholdene opfordre dertil, ved at udsætte Forfølgningen af de Forbrydelser, som ikke kunne medføre nogen væsentlig Forhøjelse af Straffen, dersom Domfældelse ved den første Sag finder Sted, at fremkalde den Situation, under hvilken Reglen i § 37 Nr. 2 kan blive anvendelig, jfr. ogsaa § 245, som særlig har taget Hensyn hertil.

For Politimesteren kan Legalitetsprincipet ikke gjøres til Regel. Med Hensyn til ham gjør sig netop ikke gjældende, at han som Statsanklageren er en væsentlig til at varetage det offentlige Anklagerhverv beskikket Embedsmand. Hans Myndighed til at paatale visse Forseelser er nærmest at betragte som et enkelt Led eller Forgrening af Politiets mere omfattende Hverv. Ligger det nu i Forholdets Natur, at der ved de Forseelser, som paatales af ham, langt jævnligere end ved de Statsanklageren vedkommende Forbrydelser maa blive Spørgsmaal om at undlade en Forfølgning, skjønt en Domfældelse kunde ventes, saa vilde det være urimeligt og besværende, om Loven i ethvert saadant Tilfælde vilde forlange Afgjørelse af højere Myndighed*) og blot indrømme ham diskretionær Myndighed i de i § 37 Nr. 1—3 nævnte Tilfælde. At træffe Regler om dette Spørgsmaal, hvad Politimyndighederne angaar, maa overhovedet betragtes som liggende udenfor Straffeprocesloven's Opgave, ligesom ved de Overtrædelser, der vedkomme særlige Forvaltningsmyndigheder. De for Politiet nugjældende Regler blive altsaa her bestaaende.

Overtrædelser af Love, hvis Efterlevelse det paahviler særlige offentlige Myndigheder at vaage over, er der i og for sig ingen Grund til at udelukke fra de offentlige Anklagemyndigheders Virkekreds. Dette gjælder ogsaa om Toldsvig, Stempelovertrædelser m. v., for hvilke der i den nugjældende Ret gjælder særegne Regler. Ligesom dog § 36 Nr. 2 her ordent-

*) Amtmand, Justitsminister. Statsanklageren er ikke Politimesterens Overordnede i de Sager, som ere henlagte under dennes selvstændige Paataleret, jfr. Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. m. § 75.

ligvis kræver en Opfordring (mærk dog Ordet „nærmest"), saaledes har § 38 hjemlet vedkommende særlige Embedsmænd en Paataleret, der er beregnet paa at undgaa det Omsvøb, som det efter Omstændighederne vil være, navnlig i klare Sager, naar en Henvendelse først skal ske til Politimesteren, for at Sagen af ham kan bringes for Retten. Den er indskrænket til de Tilfælde, hvor Paatalen vilde tilkomme Politimesteren, og hvor derfor Sagens simple Behandling ikke kan frembyde nogen Vanskelighed ved Reglens Anvendelse. Skal efter Loven (§ 70) Forening med en Straffesag, der paatales af Statsanklager eller Politimester, finde Sted, bortfalder selvfølgelig denne Paataleret.

Hvad endelig angaar den Private tilkommende Paataleret, er der med Hensyn til § 39 kun at bemærke, at det følger af Grænserne for Underrettens Kompetence, sammenholdt med Straffebestemmelserne for de Handlinger, der ved Lovgivningen ere henviste til Paatale af Private, at de Sager, som paatales i Henhold til denne Paragraf, alle ere Underretssager. Den Regel, som indeholdes i § 39 2det Stykke, kan ingen Betænkelighed have og har Forbilleder i den gjældende Ret, se saaledes Lov om Jagt 1. April 1871, § 19.

Ved Siden af denne Paataleret i Sager, der bortset fra de ved § 39 hjemlede Undtagelser ikke kunne paatales af det Offentlige, har imidlertid Udkastet fremdeles ment at burde hjemle den ved en Forbrydelse, der er offentlig Paatale undergiven, forurettede Private Ret til at paatale denne, naar Statsanklageren eller Politimesteren har nægtet at paatale, — altsaa ment at burde optage den saakaldte subsidiære Privatanklage. Principet herom er opstillet i § 40 1ste Stykke. Som bekjendt, er det i den nugjældende Ret omtvistet, om den private Forfølgning til Straf, der en Gang var Reglen, endnu kan finde Sted ved de Forbrydelser, ved hvilke offentlig Paatale er bleven det Regelmæssige. Hin private Paataleret er nemlig aldrig udtrykkelig ophævet, og den er aabenbart ikke i og for sig uforenelig med Anerkjendelsen af den offentlige Paatale. Ligesom det imidlertid er vist, at der i lange Tider ikke har været gjort Brug af den, saaledes kan det heller ikke nægtes, at der er en saa stor Modsætning imellem en Forbrydelses Forfølgning i en væsentlig inkvisitorisk Proces, og dens Forfølgning efter den civile Processes Regler, at der vel kan spørges, om ikke dette Hensyn maa føre til at betragte hin Ret til privat Paatale som ikke længere bestaaende, hvilket undertiden andetsteds, hvor Processen antog hin inkvisitoriske Karakter, f. Ex. i Preussen, udtrykkelig udtaltes af Lovgiveren. Indførelsen af en Anklageproces gjør det derimod ikke blot muligt at inddrage de private Straffesager overhovedet under Straffeprocessen og fjerne den Anomali, at visse Straffesager behandles som borgerlige Retstrætter; men den gjør det ogsaa muligt, hvis det ellers er rigtigt og hensigtsmæssigt, at anerkjende en privat Paataleret ved Siden af den offentlige. Derved ville nemlig nu ikke væsentlig forskjellige Regler eller Grundsætninger blive bragte til Anvendelse ved Sagens Behandling. I Anklageprocessens Hjem er man ogsaa fuldkommen paa det Rene med, at en privat Paataleret kan og bør bestaa ved Siden af den offentlige. I England, hvor man endnu mangler en fast offentlig Anklagemyndighed, men hvor dette allerede længe har været anerkjendt som en Mangel, er man dog langtfra tilsinds ganske at lade den private Anklage fortrænges af den offentlige Anklage, paa hvis Indførelse der arbejdes. Hin opfattes som en vigtig forfatningsmæssig Ret, der ved Indførelsen af en offentlige Anklagemyndighed kun skal indskrænkes forsaavidt, som den bliver subsidiær, altsaa kun skal finde Sted, naar denne ikke skrider ind. I Skotland og Irland, hvor der er offentlige Anklagemyndigheder (Lord Advocate, Attorney-general), er den subsidiære Privatanklage anerkjendt i fuldeste Omfang, og det Samme gjælder om flere sveitzerske Straffeproceslove (Argau 1858, Zürich 1866). Da Anklageprocessen indførtes i Frankrig med en offentlig Anklagemyndighed (ministère public), blev der vel ikke indrømmet den forurettede Private en egentlig Straffeklage, men han kan efter art. 63 ff. i code d'instruction criminelle bringe sit Erstatningskrav for Straffedommeren, og denne maa da, naar han antager en strafbar Handling for bevist, dømme ikke blot til Erstatning, men og til Straf, selv om

den offentlige Anklager ikke andrager herpaa. Heri ser man (Hélie, traité de l'instr. crim. II. S. 284) en vigtig Garanti for den borgerlige Frihed. Ved Siden heraf er den Regel optagen (c. d'instr. crim. art. 235), at de overordnede Domstole kunne paalægge den offentlige Anklagemyndighed at paatale. Derimod blev ved Indførelsen i de tyske Stater af Anklageprocessen med offentlig Anklagemyndighed (Staatsanwaltschaft) hverken den egentlige subsidiære Privatanklage eller den ejendommelige Adgang til Straffedommeren, som den franske Lovgivning hjemler den Forurettede, anerkjendt; men adskillige tyske Love optog den franske Rets Regel om Adgang til at faae Statsanklagerens Nægtelse prøvet af Domstolene, der da kunde paalægge ham at paatale. Den vigtigste tyske Straffeproces, nemlig den preussiske, optog dog heller ikke denne Regel; den hævder udelukkende Ret for den offentlige Anklager til Initiativet til offentlige Forbrydelsers Forfølgning. I de senere Aar har der imidlertid i Tyskland, og navnlig i Preussen, rejst sig mange Stemmer for Indførelsen af den subsidiære Privatanklage, og paa den første tyske Juristforsamling i Aaret 1860 blev, efterat Spørgsmaalet var bragt paa Bane af preussiske Jurister, med overvejende Flertal en Resolution til Fordel for denne vedtagen, se disse Forhandlingers Bind I. S. 243 og II. S. 308—10, 332, 366—68, 669 ff. Den preussiske Regjering foranledigedes ved denne Bevægelse til i Aaret 1862 at forelægge et Lovforslag, der gik ud paa at tillægge Appellationsretten Beføjelse til at paabyde offentlig Paatale, hvorimod Indførelsen af en subsidiær Privatanklage fandtes at være en Reform af saa indgribende Betydning, at Spørgsmaalet derom burde forbeholdes den fælles tyske Straffeproceslov, som man alt den Gang havde for Øje. Det nedsatte Udvalg fraraadede imidlertid at gaa ind paa denne Lov, tog Ordet for Indførelsen af Privatanklagen og udarbejdede et herpaa grundet Forslag. Til Forhandling kom Sagen ikke, da Repræsentationen blev opløst. I de senere tyske Udkast og Love findes den subsidiære Privatanklage i Reglen optagen, og Striden drejer sig for Tiden egentlig kun om, i hvilket Omfang dette bør ske. Den nye østrigske Lov har optaget den i fuld Udstrækning (se §§ 2 og 48); andre Love og Udkast, og deriblandt navnlig det fælles tyske Udkast, ville kun anerkjende den i de Tilfælde, hvor den offentlige Forfølgning er betinget af den Forurettedes Begjæring (Antragsverbrechen *).

Ved Udkastets Ordning af dette Forhold have følgende Betragtninger været ledende. Optagelsen af den subsidiære Privatanklage i Straffeprocessystemet kan og bør ikke betragtes som en delvis Opgivelse af den Opfattelse af Straffen, som udenfor den begrænsede Kreds af Handlinger, hvis Paatale henvises til Private, er trængt igjennem i Nutidens Retsbevidsthed, nemlig som en Retshaandhævelse i Samfundets Interesse, ikke blot en Retsbeskyttelse for den Forurettede. Ogsaa den private Anklager maa i hine Tilfælde betragtes som den, der kræver Retten haandhævet i Samfundets Interesse. Uden dette Synspunkt kan den subsidiære Privatanklage ikke retfærdiggjøres, hverken i Almindelighed eller indenfor den snevrere Kreds, til hvilken det tyske Udkast vil have den indskrænket. Dette sidste hviler paa den Betragtning, at Paatalen af de Forbrydelser, hvis offentlige Forfølgning er betinget af den Forurettedes Begjæring, sker i dennes Interesse; men denne Opfattelse kan i al Fald for den danske Rets Vedkommende ikke erkjendes for rigtig, saaledes som det allerede i det Foregaaende er bemærket. Berettigelsen af Privatanklagen fra hint Synspunkt kan nu ikke bestrides ved den Betragtning, at den skulde indeholde et Indgreb i den offenlige Anklagemyndigheds Beføjelser. I Indførelsen af en saadan Myndighed med Ret og Pligt til at varetage den offentlige Interesse i Straffelovens Haandhævelse ligger ikke en Eneret, et Monopol. Privatanklagen indrømmes som Betryggelse mod Vilkaarlighed, mod den offentlige Anklagemagts pligtstridige Forsømmelse af sit Hverv. Ihvorvel der nu ingenlunde kan eller skal gaaes ud fra, at der skulde være nogen særlig Grund til at frygte for hin Vilkaarlighed, saa viser dog det ovenfor Meddelte om

*) Se her „Anlagen zu den Motiven der Strafprozeß-Ordnung". S. 147—171.

fremmede Lovgivninger, at man allevegne har havt Følelsen af, at det Straffeprocessystem, som intet Betryggelsesmiddel har derimod, er ufuldstændigt, og at det under særegne Forhold, hvis Mulighed ikke kan benægtes i nogetsomhelst Samfund, vil føles som en aabenbar Brøst, at den i og for sig velgrundede Tillid til de offentlige Myndigheder har ført til at berøve Samfundets Medlemmer ethvert Vaaben, hvormed Pligtforsømmelsen kunde mødes. Det er derfor intet Argument mod Privatanklagen, at den rimeligvis og efter Erfaringerne andetstedsfra (f. Ex. Skotland) meget sjælden vil faae praktisk Anvendelse. Den skal efter sin Hensigt kun være et Nødmiddel og maa endnu mere blive det i et System, der hævder Legalitetsprincipet for Statsanklageren.

Af de to Veje, som Lovene gaa for at skabe en Betryggelse mod vilkaarlig Undladelse af Paatale, maa den at tilstede Anke til Domstolene, for at paatvinge Anklagemyndigheden en Paatale, den ikke af egen Drift vil tage i sin Haand, siges at være uforenelig med Anklageprocessens Grundsætninger, hvorimod det at tilstede en subsidiær privat Anklage fuldstændig passer ind i Processystemet. Spørgsmaalet er da, om der skulde være nogen særegen Fare ved denne Ordning. Men det kan ikke erkjendes. Thi det er ikke en Fare, der først ved denne Ordning skabes, at der af urene Bevæggrunde kan finde Misbrug Sted f. Ex. til Pengeudpresning. Dette er ogsaa uden et saadant Institut en uundgaaelig Fare i alle Tilfælde, hvor Angivelse faktisk er Betingelse for Forfølgningen. Og bortset herfra lader det sig gjøre ved forskjellige særlige Bestemmelser at værne mod Institutionens Misbrug. Blandt disse Bestemmelser, som iøvrigt paa vedkommende Steder i det Følgende ville blive omtalte, skal her allerede nævnes dette, at Retten til Privatanklage alene er tildelt den ved Forbrydelsen Forurettede. Det forholder sig nemlig vel saa, som det i Motiverne til det tyske Udkast bemærkes, at den ovenfor hævdede Hjemmel for Privatanklagen i og for sig konsekvent fører til at indrømme ethvert Medlem af Samfundet samme, ligesom Tilfældet var ved den romerske actio popularis, og som Reglen er i England; og det er fremdeles rigtigt, at der ellers ogsaa vil mangle en kompetent Privatanklager ved alle de Forbrydelser, som krænke en offentlig Interesse uden at krænke en Privat, hvilket dog den samme Tanke maatte kræve. Men naar det med de nævnte Motiver maa erkjendes, at det i al Fald ligeoverfor den almindelige Retsbevidsthed vilde have overvejende Betænkelighed at optage hin romersk-engelske Retsregel om Adgang for Alle og Enhver til at optræde som Anklager i Straffeprocessen, saa kan denne Erkjendelse dog ikke være et Argument mod den private Anklage indenfor de i Udkastet hjemlede Grænser. Det er en Indskrænkning, som forsvares ved det Hensyn, at en saadan ubegrænset Privatanklage giver et langt bredere og mere sandsynligt Grundlag for Misbrug, medens det vil være sjældnere, at den ved Forbrydelsen Forurettede træder i Skranken for Samfundet i „Kampen om Retten" af urene og sædelig forkastelige Motiver. En anden Bestemmelse med lignende Formaal er den, at Privatanklagen ikke skal kunne finde Sted, naar den offentlige Paatales Undladelse har Hjemmel i Reglerne i § 37 Nr. 1—3 eller i denne Paragrafs 2den Stykke eller i en stedfunden Benaadning, — altsaa overhovedet hvor Loven har givet de offentlige Myndigheder en særlig Hjemmel til at undlade Paatalen. Med Hensyn til de i § 37 Nr. 1 og 3 nævnte Tilfælde vil dette ordentligvis være en Selvfølge; men Indskrænkningen er af Vigtighed med Hensyn til Nr. 2, hvorved det imidlertid er klart, at den offentlige Anklagers Skjøn ikke er bindende for Retten. At en Benaadning i Kraft af den Kongen grundlovsmæssig tilkommende Ret er en Hindring for den subsidiære Privatanklage, er klart; paa at modvirke formentlige Misbrug af Benaadningsretten er Privatanklagen ikke beregnet.

Uden Hensyn til hvad der antages om det Spørgsmaal, om den ved en Forbrydelse Forurettede efter den nugjældende Ret kan paatale en offentlig Forbrydelse, er der enkelte Lovbud, som tillægge Private en med det Offentliges Ret jævnsides gaaende Paataleret. Disse Lovbud, som hvile paa

ganske andre Betragtninger, kunne ikke berøres af Bestemmelsen i § 40 1ste Stykke, se denne Paragrafs 2det Stykke.

At Retten i Embeds Medfør maa prøve, om den, der forfølger, er berettiget til Paatale, se § 41, er efter Straffeprocessens Grundsætninger en Selvfølge. Det skal blot fremhæves, at denne Ret ogsaa vil komme til at gjælde med Hensyn til den private Paatale efter § 39, hvad Forholdets Natur efter det tidligere derom Bemærkede kræver.

Optagelsen af Privatanklagen, saavel den principale som den subsidiære, i Loven om Strafferetsplejen samt Anerkjendelsen af den Forurettedes Ret til at paatale sit Erstatningskrav i Forbindelse med en Straffesag, nødvendiggjøre endelig Bestemmelser angaaende disse Personers Myndighed til at raade over Sagen (i den Udstrækning, i hvilken slig Raadighed efter Straffeprocesloven finder Sted), deres Adgang til at gaa i Rette for sig selv samt om deres Rettergangsfuldmægtige. Men disse Bestemmelser kunne her gives ved Henvisning til de tilsvarende Regler i Loven om den borgerlige Retspleje om Sagsøgere; thi de høre ikke til dem, paa hvilke Straffeprocessens særegne Grundsætninger faae Indflydelse. Om Adgang til at faae Sagfører beskikket efter de for borgerlige Domssager gjældende Regler kan der kun være Tale, naar en Privat paataler i Henhold til § 39, derimod hverken ved den subsidiære Privatanklage, ifølge dens Begrundelse, eller ved Forfølgning af Erstatningskrav i Forbindelse med Straffesagen, der kun indrømmes, hvor dets Afgjørelse klart er given ved Udfaldet af Straffesagen.

Kapitel VI.

Om den Sigtedes Forsvar.

I dette Kapitel omhandles den anden Part i Straffesagen, den Sigtede. Den formelle Betingelse for, at en Mistænkt kan betragtes som Part, er selvfølgelig, at en Straffesag mod ham er begyndt, hvilket ikke blot er Tilfældet, naar Anklage for den dømmende Ret er rejst, men ogsaa naar der er andraget paa Rettens Forundersøgelse, hvilken efter Udkastet kun kan finde Sted, naar en bestemt Person sigtes (§ 227 2det Stykke). Det er iøvrigt ikke anset for nødvendigt, som enkelte Love gjøre, at lægge det Baand paa den almindelige Sprogbrug, som vilde behøves for at skabe særegne Betegnelser for den Mistænkte (f. Ex. henholdsvis „Anklaget" og „Sigtet"), eftersom Sagen befinder sig paa det ene eller det andet af disse Trin. Da Rettens Indskriden imod en Mistænkt efter Udkastets § 221 3die Stykke kun kan begjæres i Forbindelse med Andragende om Forundersøgelse eller Anklage, og da Undersøgelsesdommerens Indskriden mod en Mistænkt uden Andragende, hvilken Udkastet hjemler i paatrængende Tilfælde, i § 227 betragtes som en exceptionel Maade at indlede Forundersøgelse paa, der snarest mulig skal suppleres ved det fornødne Andragende af Politimesteren, vil det regelmæssig ikke finde Sted, at en Person i Realiteten behandles som mistænkt, uden at den formelle Betingelse for at betragte ham som sigtet, nemlig at Forfølgning mod ham er indledet eller begyndt for Retten, er tilstede. Udkastet hjemler imidlertid overensstemmende med Forholdets Natur Politiet en Ret til under særegne Betingelser at skride ind mod en Mistænkt, mod hvem ingen Forfølgning for Retten endnu er indledet, f. Ex. ved Anholdelse, se § 174, ved Ransagning, se § 117. Her mangler den formelle Betingelse for at betegne den Mistænkte som Sigtet; det er kun forekrevet, at Sagens Behandling ved Retten skal foranlediges inden en vis kort Frist, se §§ 117 og 177. I det mellemliggende korte Tidsrum er Sag mod den Mistænkte endnu ikke indledet, men kun forberedt. Retsreglerne om den Sigtede maa imidlertid komme til Anvendelse ogsaa i denne Mellemtid, forsaavidt de ikke udelukkes ved Forholdets Natur. Med særligt Hensyn hertil er § 43 affattet.

Grundsynspunktet for den Sigtedes Stilling som Part i Straffesagen er ifølge dennes Natur hans Ret til at forsvare sig, hvorimod der kun i enkelte Retninger, saasom med Hensyn til Retsmidler, Valg af Ret eller af Forsvarer,

bliver Spørgsmaal om Beføjelse for ham til at raade over Sagen, saaledes som Reglen er i borgerlige Retstrætter; om Myndigheden til at udøve Raadigheden over Sagen i disse enkelte Retninger findes det Fornødne paa vedkommende Steder. Af det Anførte følger, at det, der vilde kunne være Gjenstand for de almindelige Regler om den Sigtede som Part, vilde være Alt, hvad der betinger hans Adgang til Forsvar, altsaa hans Ret til at blive bekjendt med Sagens Aktstykker og Beviser, hans Ret til at deltage i Retsmøderne, og hans Ret til at benytte eller have Forsvarer. Reglerne om de to første Punkter synes det imidlertid hensigtsmæssigere at medtage i andre Forbindelser, nemlig ved de forskjellige Trin i Straffesagen, da de i ikke ringe Grad nødvendigvis maa præges af disses særegne Karakter. Udkastet har derfor i dette Kapitel kun optaget Regler om det sidste Punkt, om Forsvarerne, idet det i §§ 44—47 omhandler valgte, i §§ 48—59 beskikkede eller offentlige Forsvarere. At herved Reglerne om valgte Forsvarere stilles i Spidsen, har sin Grund i, at Beskikkelsen af en offentlig Forsvarer naturlig fremtræder som en Forholdsregel, der kun bør finde Sted, naar den Sigtede ikke selv har sørget for sit Forsvar paa en saadan Maade, at ogsaa det Offentliges Interesse i Forsvaret derved maa ansees for betrygget.

Udkastets § 44 udtaler i sit 1ste Stykke den Regel, at den Sigtede har Ret til at benytte en valgt Forsvarer, naar Anklage er rejst for den dømmende Ret, saavel i Retsmøderne som ved Affattelse af Processkrifter (jfr. f. Ex. § 254 samt Skrifter i Anledning af Retsmidler). Om den Sigtedes Ret til fra dette Tidspunkt og paa de Trin af Sagen, der herefter fremkomme, at benytte en valgt Forsvarer har der ingensinde været rejst Tvivl. Sagen ligger nu for til Bevisførelse og Afgjørelse. Anklageprincipet kræver med ufravigelig Nødvendighed, at den Sigtede faar fuld og fri Adgang til Forsvar og til Benyttelse derved af den Bistand, han finder fornøden. Yderligere Udvikling herom vil ikke behøves. Forsvarerens Hverv kan være saavel at handle for den Sigtede som at bistaa ham; i Retsmøderne kunne altid baade den Sigtede og hans Forsvarer tage Ordet. Nogen Grund til skarp Sondring mellem Forsvareren i hans Egenskab af egentlig Rettergangsfuldmægtig og af Bistand, som enkelte Love have gjort („Vertreter" i Modsætning til „Vertheidiger"), er der hverken i Retsreglerne eller i den hos os tilvante Sprogbrug. En Trang til flere Forsvarere kan tænkes at forekomme ved Hovedforhandlingen, idet f. Ex. navnlig een Forsvarer benyttes ved Bevisførelsen (f. Ex. ved Afhørelsen af Vidner) en anden til Forsvarsforedraget. Da en Ret til at medtage flere Forsvarere uden Indskrænkning dog let kunde misbruges til Skade for Sagens Forhandling, har Udkastet ment at burde gjøre Adgangen afhængig af Rettens Indvilgelse, og at indskrænke selve Adgangen til Hovedforhandlingen for Landsretten, idet der udenfor denne ikke let vil kunne tænkes en virkelig Trang til flere Forsvarere. Fremdeles er det anset for rigtigt særlig at udtale, at flere Forsvarere ordentligvis kun kunne benyttes paa den Maade, at de dele Opgaven imellem sig, ikke saaledes, at de flere Forsvarere i Forening kunne optræde paa de enkelte Trin af Forhandlingen, hvorved denne vilde kunne trækkes i Langdrag; i ganske særlige Tilfælde bør det dog ikke være udelukket, at Rettens Formand kan give Tilladelse hertil.

Medens den Sigtedes Ret til at benytte Forsvarer, efter at Anklage er rejst, staar fast er det et i den nyere Tid meget omtvistet Spørgsmaal, om og i hvilken Udstrækning der bør indrømmes den Sigtede Adgang til at benytte Forsvarer allerede under Forundersøgelsen.

Det sees let, at det omtalte Spørgsmaal staar i nøjeste Forbindelse med den hele Ordning af Forundersøgelsen, og navnlig med Spørgsmaalet, om og hvorvidt Anklageprincipet ogsaa skal komme i Betragtning paa dette Trin af Straffesagens Behandling. Da den nyere Straffeprocesses Indførelse i Fastlandets Stater begyndte, var der ikke Tale herom. Den franske Lovgivning og efter dens Forbillede de tyske Straffeproceslove fra 1848 og de nærmest følgende Aar — med Undtagelse af den brunsvigske, i flere Henseender ejendommelige Straffeproces — bibeholdt paa dette Punkt ganske Inkvisitionsprincipet uden

nogen Lempelse. Undersøgelsen ledede, naar Anklagerens Andragende forelaa, af Dommeren, uden at der var Spørgsmaal om Medvirkning af Parter som saadanne. Hovedbestanddelen af Forundersøgelsen vedblev at være det inkvisitoriske Forhør over den Sigtede. Hemmelighed og Skriftlighed beherskede Forundersøgelsen, ligesom tidligere. Under disse Omstændigheder var der ingen Rimelighed i eller Tanke om at indrømme den Sigtede Ret til at benytte Forsvarere, naar undtages ganske særegne Tilfælde. Senere har imidlertid Videnskaben paapeget den indre Modsigelse, der ligger i at bygge Processens to Hovedtrin paa ganske uforligelige Principer, og paavist den uundgaaelige praktiske Følge, at Vægten mod alle de Forudsætninger, som laa til Grund for Reformen, kom til at hvile paa Forundersøgelsen, ikke paa Hovedforhandlingen, saa at Anklageprincipets Herredømme under denne udsattes for at blive et illusorisk Fremskridt. Man blev opmærksom paa, at England, fra hvis Ret Reformernes Grundtanker vare hentede, kjendte en Forundersøgelse, der væsentlig hvilede paa Anklageprincipet, og man stillede mere eller mindre vidtgaaende Fordringer om, at der ved en Revision af Straffeprocessen skulde tages Hensyn til Anklageprincipet ogsaa ved Forundersøgelsen, om man end indrømmede, at det ikke paa dette Trin af Sagen kunde komme til ligesaa udstrakt Gyldighed som under Hovedforhandlingen. Til de deraf følgende Konsekventser hører ogsaa Fordringen om, at den Sigtede skal have en Ret til at benytte Forsvarer allerede under Forundersøgelsen. — Mod disse Fordringer, som Theorien har opstillet, have Lovene ikke sat nogen absolut Modstand. De nyere Udkast og Love have ikke opretholdt Forundersøgelsens gamle Karakter aldeles uforandret, medens det dog derved stadig har været fastholdt, at Inkvisitionsprincipet maa bevare en større Betydning for Forundersøgelsen end for Hovedforhandlingen. I Overensstemmelse hermed er der ogsaa i de nyere Love og Udkast aabnet den Sigtede en mer eller mindre udstrakt Adgang til at benytte Forsvarer under Forundersøgelsen. Ganske almindeligt er det i de nugjældende tyske Love at tilstede Benyttelse af Forsvarer ved Affattelse af Processkrifter paa hint Stadium, saasom ved skriftlige Andragender til Undersøgelsesdommeren og ved de Skrifter, hvorved Paaanke af dennes Handlinger (Besværing) gjøres gjældende. Endvidere indrømme en Del Love Adgang for en valgt Forsvarer til at deltage i Retsmøderne under Forundersøgelsen i Tilfælde af den Art, som Udkastets § 49 omhandler, hvor nemlig Retshandlingen har en definitiv Karakter, og i hvilke der derfor endogsaa efter Omstændighederne maa blive Spørgsmaal om en offentlig Forsvarers Beskikkelse. Kun undtagelsesvis gaa enkelte Love og Udkast videre i enkelte Retninger, og da under den Betingelse, at Dommeren ikke finder, at en Forsvarers Nærværelse vil være til Skade for Undersøgelsen. Videst gik Udkastet til en fælles tysk Straffeproces i sin tidligere Skikkelse. Det anerkjendte en Ret for den Sigtede til at have Forsvarer ogsaa ved Afhørelsen af Vidner og Synsmænd i Almindelighed; kun ved Afhørelsen af den Sigtede maatte Forsvareren ikke være tilstede, se det tyske Udkast (af Januar 1873) §§ 122, 155 og 156. I den Skikkelse, hvori Udkastet efter den sidste Omarbejdelse fremtræder (1874), er Retten derimod atter bleven begrænset. En Forsvarers Nærværelse ved Afhørelsen af Vidner og Synsmænd tilstedes kun, naar den Afhørte rimeligvis vil være hindret fra at møde under Hovedforhandlingen eller paa Grund af Afstanden ikke skal indkaldes til denne (§ 159). Men trods disse Begrænsninger udtales det dog endnu i dette Udkast som i dets tidligere Redaktioner som Reglen, at den Sigtede kan benytte en Forsvarers Hjælp paa ethvert Trin af Sagen (§ 124). Til Begrundelse af denne almindelige Grundsætning bemærkes der i Motiverne til det nævnte Udkast Følgende: „Det er en Retfærdighedsfordring strax fra Sagens Begyndelse at tilstede den Sigtedes Forsvar fri Bevægelse, ligesom Anklageren har det for sit Angreb. Det kan vel ikke nægtes, at der vil være Tilfælde, i hvilke Tilstedelsen af en Forsvarer under Forundersøgelsen kan være til Hinder for Sandhedens Udfindelse; men det er paa den anden Side hævet over enhver Tvivl, at et Forsvar i mange Tilfælde kan fremme Sandhedens Udfindelse og bidrage til

at forhindre, at uskyldige Personer stilles for den dømmende Ret. Til disse almindelige Betragtninger kommer nu den særlige Grund, at Udkastet ikke kjender den egentlige Appel mod Straffedomme. Dermed bortfalder en af de Indretninger i Straffeprocessen, der ansees som Garantier for den Sigtede, og det bliver nødvendigt at udruste den første Instants med desto større Garantier for ham. En saadan Garanti er Tilstedelsen af Forsvareres Benyttelse under Forundersøgelsen. Ligeoverfor denne Betragtning maatte de Betænkeligheder ansees for underordnede, som for Tiden endnu gjøres gjældende imod Indførelse af Forsvaret i Forundersøgelsen. Udkastet har imidlertid dog ved forskjellige Regler taget særligt Hensyn til at forebygge Misbrug af denne Forsvarsret". Hvad disse Begrænsninger af Regler angaar, udtales det særligt med Hensyn til Forhøret over den Sigtede: „Vel maa det anerkjendes, at Nærværelsen af en Forsvarer ved Undersøgelsesdommerens Forhør kan være til Nytte for den Sigtede, ligesom ogsaa, at mulige Tilstaaelser under Forundersøgelsen faae forhøjet Værd, naar de ere aflagte i Nærværelse af en Forsvarer. Men endskjønt Udkastet helt igjennem lægger an paa at forskaffe Forsvaret tilbørlig Anerkjendelse allerede under Forundersøgelsen, kunde det dog ikke undlade at tage Hensyn til den Betragtning, at den Sigtedes Afhørelse, uagtet denne ikke derved skal nødes til en Tilstaaelse, dog altid vedbliver at være et vigtigt Undersøgelsesmiddel, paa hvilket man i mange Tilfælde saagodtsom ganske vilde give Afkald, naar man vilde tilstede Forsvarerne at være tilstede ved Afhørelsen og holde den Sigtede tilbage fra enhver Udtalelse, til hvilken han maatte være tilbøjelig".

Under Forhandlingerne om dette Spørgsmaal har hele Kommissionen været enig i, at der ikke burde være Tale om ganske at udelukke Benyttelse af Forsvarer under Forundersøgelsen. Allerede i den nugjældende Ret er der ved Grundlovens fjerde midlertidige Bestemmelse givet Adgang til Raadførsel med Forsvarer med Hensyn til Paaanke af Undersøgelsesdommerens Handlinger. Dette i det Mindste har man altid villet bevare under den forandrede Straffeproces, hvilken man ved hin Bestemmelse i Grundloven jo paa en vis Maade foregreb. Men Kommissionen har endvidere været enig i, at man ikke burde blive staaende herved. Muligheden for en noget videre Anerkjendelse af Retten til at have Forsvarer ligger i, at Udkastet ikke bevarer Forundersøgelsens strengt inkvisitoriske Karakter og de deraf flydende Konsekventser. Vel er der paa dette Punkt en ikke uvæsentlig Meningsulighed mellem Kommissionens Medlemmer; men Enighed er der dog om mange vigtige Punkter, der give Forundersøgelsen en forandret Karakter. Først og fremmest skal et egentlig inkvisitorisk Forhør af den Art, at der udøves en Pression paa den Sigtede for at faae hans Tilstaaelse, forsvinde, se navnlig § 203 2det Stykke, jfr. § 237. Dernæst skal der i al Fald indrømmes Parterne som saadanne en Ret til Medvirkning under Forundersøgelsen (se §§ 231, 234, 235, 236.) Dette er, som let sees, en betydelig Indrømmelse til Anklageprincipet. Endelig har Udkastet, ligesom de ældre Udkast hos os, ikke taget i Betænkning at fastholde som Regel Retsmødernes Offentlighed under Forundersøgelsen, se § 79, en Regel, hvorved der endog gaaes et Skridt videre i at forlade den nuværende Forundersøgelses Karakter, end man endnu andetsteds har dristet sig til, og som navnlig det tyske Udkast ikke har optaget. Med særligt Hensyn til hin Adgang for Parterne til at medvirke under Forundersøgelsen, og i nær Tilslutning til Tanken i Grundlovens ovenfor nævnte midlertidige Bestemmelse, kunde der ikke være Tvivl om, at der burde indrømmes den Sigtede Ret til at benytte Forsvarer til at fremsætte skriftlige Andragender til Dommeren. Fremdeles kunde de Betænkeligheder, der ellers kunde være mod at tilstede en Forsvarer personlig Adgang til og Deltagelse i selve Retsmøderne, ikke komme i Betragtning i de Tilfælde, hvor Retshandlingen har en definitiv Karakter, og saaledes fremtræder som et foregrebet Stykke af Hovedforhandlingen, eller hvor der ordentligvis ikke kan blive Spørgsmaal om Gjentagelse af Handlingen. Derfor ere alle Kommissionens Medlemmer ogsaa enige i, at Forsvarer bør kunne medtages ved Besigtigelser, Syns- eller Skjøns-

forretninger samt ved Afhørelse i de i § 49 nævnte Tilfælde, hvor der jo endog efter Omstændighederne maa beskikkes en Forsvarer. Paa den anden Side have alle Kommissionens Medlemmer ogsaa været enige i, at en Forsvarer ikke burde kunne deltage ved Forhøret over den Sigtede. Udkastet staar med Hensyn til dette Forhør paa samme Standpunkt som det tyske Udkast: enhver Slags Tvang eller Pression paa den Sigtede for at opnaa Tilstaaelse bør fjernes. Men naar det tyske Udkast desuagtet dog paa dette Punkt har troet at burde fastholde Udelukkelsen af Forsvarer, kan Vægten af den derfor i Motiverne anførte, ovenfor refererede Grund ikke miskjendes. Hvad endelig det Spørgsmaal angaar, om Medvirkning af Forsvarer skal tilstedes ved Afhørelsen af Vidner, Syns- eller Skjønsmænd udenfor de i § 49 ommeldte Tilfælde har Udkastet ogsaa, ligesom det tyske Udkast i sin nuværende Skikkelse, besvaret dette benægtende, uden at nogen Meningsulighed fremtræder. I Virkeligheden er der imidlertid her en Uenighed tilstede mellem Kommissionens Medlemmer, der staar i Forbindelse med den Uenighed, som træder frem ved § 231. De Medlemmer af Kommissionen, der ved denne Paragraf have opstillet et Mindretalsforslag, have kun under den Forudsætning, at dette blev Lov, kunnet tiltræde Udkastets Regel om det her foreliggende Spørgsmaal. Under den modsatte Forudsætning vilde de anse det for rigtigt at give Forsvarerens Adgang til Retsmøderne en større Udstrækning. Men til at stille Forslag, der gik ud fra denne Forudsætning, har Mindretallet ikke havt Opfordring.

Flertallets Betragtningsmaade er følgende. Da efter dets Forslag om Forundersøgelsens Ordning, se § 231, Dommernes Virksomhed under denne til Formaalets Opnaaelse ikke skal være blot subsidiær, men Dommeren tvertimod skal vedblive at være den, paa hvis Virksomhed der væsentlig regnes som Drivhjulet i Forundersøgelsen, bør Parterne ikke udrustes med Rettigheder, der sætte dem i Stand til at krydse og modarbejde hans Undersøgelsesplan. Ligesom Dommeren maa kunne lukke Dørene, hvor Offentligheden vil være til Skade for Sagens Oplysning, se § 79, saaledes maa han ogsaa under samme Forudsætning være værnet mod den Sigtedes Forsvarer. Hvor Forholdet derimod er det, hvad der forudsættes at være Reglen, at Offentligheden ikke behøver at udelukkes, da er denne tilstrækkelig. Ved Hjælp af denne og Adgangen til skriftlige Andragender har den Sigtede opnaaet det Væsentlige af, hvad Retten til at have Forsvarer kan betyde for ham. En direkte Medvirkning af en Forsvarer behøver da ikke at hjemles, og den bør det ikke, fordi det kan forudsees, at det vilde gjøre Undersøgelsesdommerens i Forvejen besværlige og mange Gange ubehagelige Hverv endnu byrdefuldere, naar han, hvad der kan ventes ofte at ville blive Tilfældet, skal kæmpe mod de Hindringer, en Sagfører med Lethed kan lægge ham i Vejen med mere eller mindre chikanøse Indsigelser o. desl. Flertallet kan kun føle sig bestyrket i sin Opfattelse derved, at det tyske Udkast har opgivet den videregaaende Indrømmelse til Forsvaret, som det i tidligere Redaktioner gjorde. Da det tyske Udkast derhos ikke anerkjender Forundersøgelsens Offentlighed, indrømmer det endogsaa nu den Sigtede Mindre end Flertallets Forslag.

Det Mindretal i Kommissionen, som opstiller et særligt Forslag til § 231, gaar ud fra, at ved dette betrygges den Sigtedes Forsvar under Forundersøgelsen paa en virksommere og fyldigere Maade, end ved Retten til at benytte en Forsvarer. Naar Forundersøgelsens Ordning bliver en saadan, at den ikke paatvinger Dommeren en Rolle, der regelmæssig og naturlig bør tilfalde Anklageren, vil Dommerens supplerende Selvvirksomhed navnlig vise sig deri, at han kommer Forsvaret til Hjælp, jfr. den engelske Rets Sætning: the judge is the counsel of the prisoner. Heri vil ligge en større og betydningsfuldere Betryggelse for de Sigtede end i Retten til at tilkalde en Forsvarer. Denne vil nemlig i Virkeligheden kun undtagelsesvis faae praktisk Betydning, da der ikke kan være Tale om udenfor de enkelte Tilfælde, som nævnes i § 49, paa dette Trin at beskikke den Sigtede en offentlig Forsvarer. Der kunde vel ikke efter denne Ordning af Forundersøgelsen være noget Væsentligt imod at give den Sigtede en videre Adgang til at medtage en valgt For-

svarer; thi de Ulemper, som Flertallet befrygter, ville for en stor Del af sig selv forsvinde under denne Ordning. Men selv mindre betydelige Ulemper herved kan der under denne Forudsætning tages Hensyn til uden at gaa den Sigtede for nær, og det kan saaledes fra dette Standpunkt retfærdiggjøres at begrænse Adgangen til at benytte Forsvarer under Forundersøgelsen, saaledes som Udkastet har gjort. Forudsættes derimod den af Kommissionens Flertal fastholdte Ordning af Forundersøgelsen, kan Mindretallet ikke erkjende, at de paapegede Ulemper ved en Forsvarers Tilstedeværelse ved og Deltagelse i Retsmøderne ved Vidners Afhørelse m. v. have den Vægt, at det kan forsvares at berøve den Sigtede Retten hertil. Naar den Sigtede ikke har fuld Betryggelse i Dommerens Stilling, er det en Retfærdighedsfordring, at han ikke udelukkes fra selv at sørge for sit Forsvar. Det kan ikke erkjendes, at der er ydet nok ved Retsmødernes Offentlighed; de skriftlige Andragenders Vej er besværlig og langsom og kan ikke have den Betydning som den umiddelbare Deltagelse. Mindretallet miskjender ikke, at der maa skabes særegne Værn mod Kollusioner. Men disse Værn ligge i, at den Sigtede under særegne Omstændigheder kan midlertidig udelukkes fra Deltagelse i Retsmøderne; se § 234 Nr. 2 og 3. Sker det, følger deraf, at der heller ikke bliver Spørgsmaal om en Forsvarers Deltagelse; thi denne kan kun finde Sted, naar den Sigtede selv har Ret til Deltagelse. Der kan altsaa ikke henvises til Frygten for Kollusioner, men egentlig kun til den Ubehaglighed, en Forsvarers Deltagelse kan medføre for Dommeren; men dette er et Hensyn, der ikke kan veje op mod Retfærdighedens Krav. Ulemperne ere væsentlig begrundede i, at Dommeren tildels faar et Anklagerhverv; netop derfor kunne de ikke komme i Betragtning til at skabe Hindringer for den Sigtedes Forsvar.

At Valget af Forsvarer ikke bør være indskrænket til den Kreds af Sagførere, der ere antagne til at modtage Beskikkelse som offentlige Forsvarere, men at enhver til Møde for vedkommende Domstol berettiget Sagfører maa kunne vælges, behøver ingen Begrundelse, saa lidt som den Sætning, at paa den anden Side ogsaa de Mænd maa kunne vælges, der vel ikke ere Sagførere, men dog ere antagne til at beskikkes som offentlige Forsvarere, saaledes som Tilfældet ifølge § 51, overensstemmende med den gjældende Ret, kan være ved Underretten. Det stemmer dernæst med de i Lovudkastet om den borgerlige Retspleje optagne, dog her noget mere begrænsede Regler, og det anbefales af nærliggende Grunde ogsaa at tilstede Valg af de i § 45 Nr. 2 nævnte Personer. Udenfor disse Grænser er der i Reglen ingen Grund til at gaa. For at dog ikke Lovens Regel skal være en ubetinget Hindring i særegne Tilfælde og under Hovedforhandlingen, hvor en Forsvarers Nærværelse dog altid vil have størst Betydning, er der i Paragrafens 2det Stykke givet Retten Beføjelse til under de angivne Betingelser at tilstede en Person udenfor de nævnte Klasser som Forsvarer. Det sidste Stykke i § 45 forklares dels ved Hensynet til det Mislige for Sagens Forhandling i en saadan Dobbelthed i Stillingen, dels ved det Misbrug, der ellers navnlig paa Grund af Reglen i Udkastets § 130 Nr. 2 kunde finde Sted. Hensynet til denne Forskrift forklarer ogsaa Optagelsen af den første Regel i § 46, hvis øvrige Bestemmelser i det Væsentlige stemme med Reglerne om Rettergangsfuldmægtige i Lovudkastet om den borgerlige Retspleje. § 47 endelig sikrer dels den fængslede Sigtedes Samkvem med Forsvareren, hvorved den Grundsætning fastholdes, at Undtagelsesforholdsregler, begrundede i Frygten for Modvirkning af Undersøgelsen, i Reglen maa ophøre senest, naar Anklage er rejst, dels den Sigtedes Frihed til at raadslaa med Forsvareren i Retsmøderne, med et Forbehold, der sigter til Reglen i § 204 i Slutningen.

Det Synspunkt, fra hvilket Udkastet er gaaet ud ved Bestemmelsen af, naar en offentlig Forsvarer bliver at beskikke, blev allerede ovenfor angivet. De nærmere Regler indeholdes i §§ 48—50, nemlig henholdsvis med Hensyn til Sagens Behandling for den i første Instants dømmende Ret, Behandlingen, førend Anklage er rejst, og Retsmidlerne. En ubetinget Nødvendighed for Beskikkelsen af en offentlig Forsvarer er der efter disse Regler ikke i noget Tilfælde; selv ved

Behandlingen af Nævningesager for den dømmende Ret i første Instants er Beskikkelsen gjort afhængig af, at Sagfører ikke er antagen, eller at den antagne Sagfører udebliver, hvorimod der efter Forholdets Natur ikke har kunnet tillægges Valget af en Forsvarer, der ikke er Sagfører, den samme Betydning. Hvad Behandlingen for den dømmende Ret i første Instants angaar, skjelnes der iøvrigt imellem, om Sagen er anhængig for Landsretten eller for Underretten. I hint Tilfælde skal under den angivne Betingelse Forsvarer beskikkes i Nævningesager. At gjøre Beskikkelsen til en lignende Nødvendighed i alle Landsretssager vilde derimod føre for vidt. Kompetencereglerne bringe mange Sager til Landsretten, i hvilke der ikke kan siges at være nogen særlig Trang til retskyndig Bistand. Det er derfor fuldkomment tilstrækkeligt, naar det i Udkastet ogsaa her opstilles som det Regelmæssige, at Forsvarer beskikkes, men saaledes, at det kan undlades, naar Rettens Formand skjønner det overflødigt. Ved denne Regel gaar Udkastet endnu ikke lidet videre end de fleste fremmede Love. I Underretssager er Forsvarers Beskikkelse i intet Tilfælde en Nødvendighed, men den kan finde Sted under de samme Betingelser som ved Landsretten, ordentligvis dog kun paa Begjæring, og naar lignende Omstændigheder ere tilstede som de, der i den borgerlige Retspleje give Adgang til at faae Sagfører beskikket. Det kan nemlig ingen Betænkelighed have i disse Sager at fastholde som Regel, at den Sigtede selv bør sørge for at have den Bistand, han mener at behøve. At stille Begjæring eller Fattigdom som absolut Betingelse vilde dog føre for vidt, da den offentlige Interesse i et retskyndigt Forsvar aldrig bør være udelukket fra at kunne tages i Betragtning. Maaden, hvorpaa Reglen om Underretssager er stillet, gjør det overflødigt at gjøre en yderligere Forskjel mellem Sager, der paatales ved Underretten af Statsanklageren og af Politimesteren. Det følger af selve Reglen, at der vanskelig vil kunne blive Tale om Beskikkelse i de sidste Sager; men en absolut Udelukkelse bør dog ikke udtales. Fremdeles er det klart, at Reglerne ligesaa vel rumme og ere passende for Sager, der forfølges af private Anklagere, som for dem, der paatales af det Offentlige.

Beskikkelsen til Forsvarer i Sager, som ere anhængige for den dømmende Ret, omfatter efter Forholdets Natur ogsaa enkeltstaaende Retshandlinger, som maatte finde Sted paa dette Trin af Sagen, hvorved der kan blive Tale om en særegen Forsvarer. Men medens den beskikkede Forsvarers Nærværelse ved Hovedforhandlingen er en Nødvendighed, for at Sagen kan forhandles, se § 279, kræve Forholdene her den samme Lempelse, som ogsaa gjælder efter § 49.

Adgang til at faae offentlig Forsvarer beskikket, førend Anklage er rejst, maa efter Forholdets Natur være langt mere indskrænket end ved den dømmende Ret. Den offentlige Interesse i Forsvaret er paa dette forberedende Stadium fyldestgjort ved Dommerens Virksomhed ifølge Embedspligt. Dette er Lovens Synspunkt, hvad enten Ordningen af Forunderfølgelsen tænkes efter Flertallets eller Mindretallets Forslag til § 231. De Tilfælde, hvor en offentlig Forsvarer paa dette Sagens foreløbige Stadium kan blive at beskikke, ere derfor kun de, hvor af særegne Grunde en Foregribelse af Noget finder Sted, som underTingenes regelmæssige Gang først skulde foretages for den dømmende Ret (anticiperet Bevisførelse), eller hvor det, der sker, i al Fald er afgjørende for Sagens fremtidige Undersøgelse. Under disse Omstændigheder bør offentlig Forsvarer beskikkes, dersom en saadan vilde være at beskikke for den dømmende Ret, dog med den af Forholdene krævede Lempelse i Slutningen af § 49. Forsaavidt det mulig endnu paa den Tid, saadan Retshandling foretages, maatte være uvist, for hvilken Art af Ret Hovedforhandlingen skal føres, og dette kan have Betydning forSpørgsmaalet om Beskikkelsen, bør dette for Sikkerheds Skyld afgjøres efter den Opfattelse, der vil føre videst i saa Henseende.

Hvad endelig angaar Beskikkelse af offentlig Forsvarer, naar Retsmidler anvendes (§ 50), skjelnes imellem Paaanke af Domme, Andragende om Sagens Gjenoptagelse og Besværing. Naar Landsrettens Dom paaankes til Højesteret, er det anset for rigtigt al-

tid at kræve Beskikkelsen, hvis Sagfører ej er antagen eller møder, til Forhandlingen for Højesteret, altsaa ikke til de Skridt, der i Anledning af saadan Paaanke finde Sted ved Landsretten, se med Hensyn til disse § 372 2det Stykke. Samme Regler maa gjælde i de Tilfælde, hvor der undtagelsesvis i Anledning af Andragende om Gjenoptagelse skal finde Forhandling Sted for Højesteret (§ 428). Naar Underrettens Dom paaankes til Landsretten, samt naar undtagelsesvis en yderligere Paaanke til Højesteret tilstedes i slige Sager (§ 406), mangler der Grund til at gaa videre end til Anvendelse af Reglerne om Beskikkelse ved Underretten, og det Samme gjælder, naar der for Landsretten, der har afgjort en Underretssag ifølge Paaanke, skal finde mundtlig Forhandling Sted i Anledning af Andragende om Gjenoptagelse. Naar derimod en saadan Forhandling skal finde Sted i en Sag, der er paadømt af Landsretten i første Instants, bør Reglerne i § 48 1ste Stykke følges. Hvad endelig angaar Besværing over Kjendelser og Beslutninger, er der efter dette Retsmiddels regelmæssige Behandling ingen Grund til at beskikke en Forsvarer (se § 413 og § 419); kun i de Tilfælde, hvor undtagelsesvis en mundtlig Forhandling af saadan Paaanke tilstedes (se § 414), bør der være Mulighed for Beskikkelse af Forsvarer, dog ikke videre end efter Reglerne i § 49 2det Stykke.

Almindelige ordnende Regler med Hensyn til Beskikkelsen af Forsvarer indeholdes i §§ 51—56. Grundtrækkene ere ikke forskjellige fra den nugjældende Ret; kun Ændringer, som den nye Proces kræver, — f. Ex. med Hensyn til den beskikkende Myndighed, se § 52 — ere foretagne, og enkelte med Forholdets Natur stemmende Forskrifter udtrykkelig optagne, f. Ex. Reglen i § 53. Ved § 51 jævnføres Lov om Sagførervirksomheden 26de Maj 1868 § 12. Ved § 55 jævnføres § 24 om de offentlige Anklagere; det sees heraf, at begge ere stillede ens ligeoverfor Retten, en naturlig Grundsætning, der andetsteds ofte er krænket. Ved § 56 2det Stykke jævnføres § 485. Ved de beskikkede Forsvarere kunde den nugjældende Rets Regler om Rettens Kontrol med deres Hvervs Udførelse bibeholdes, af samme Grunde som med Hensyn til de „offentlige Anklagere ved Underretterne". I Overensmelse hermed er ogsaa Reglen i § 58 affattet.

Den beskikkede Forsvarer har et offentligt Hverv; han maa fyldestgjøre, hvad dette Hverv kræver, uden Hensyn til den Sigtedes Ønske. Han indtager saaledes en selvstændig Stilling ved Siden af den Sigtede, og det bør derfor udtrykkelig udtales, at han ordentligvis har de samme Rettigheder, som tilkomme den Sigtede for Forsvarets Skyld. Særlige Rettigheder kunne ogsaa være tillagte ham, se f. Ex. § 236 2det Stykke. Paa den anden Side er der ogsaa Rettigheder, der kun kunne udøves af den Sigtede, jfr. saaledes § 315 (Retten til at forkaste Nævninger). At den offentlige Forsvarer maa nyde den Tillid, at hans Samkvem med den fængslede Sigtede, ogsaa paa Sagens foreløbige Trin, er uden Opsyn, ansees for en Selvfølge; derimod maa Slutningsreglen i § 204 ogsaa gjælde ham. Det følger endelig af sig selv, at Beskikkelsen af en offentlig Forsvarer ikke gjør Indskrænkning i den Sigtedes Ret til selv at drage Omsorg for sit Forsvar. En anden Sag er det, at, naar dette sker ved Antagelsen af en Sagfører til valgt Forsvarer, bortfalder efter de oven fremstillede Regler den offentlige Forsvarers Hverv.

Kapitel VII.

Om Værnething, Straffesagers Forening og stedlige Grænser for Embedshandlinger i Strafferetsplejen.

Udkastets 2det Kapitel giver Reglerne for, ved hvilken Art af Ret en Straffesag skal paatales eller en isoleret Retshandling foretages. De flere sideordnede Retskredse med Retter af samme Art (henholdsvis Landsretter og Underretter) gjøre det endvidere nødvendigt at have Bestemmelser om, i hvilken af disse den enkelte Sag eller Retshandling skal behandles eller foretages (Værnething). Ved Indbringelsen for Retten opstaar der endvidere Spørgsmaal om Forening af Straffesager; Reglerne herom faae atter Betydning for Værnethinget. Endelig medfører

Retternes eller Myndighedernes Flerhed det Spørgsmaal, hvem der skal handle, naar der i en Sag skal foretages Embedshandlinger udenfor den stedlig begrænsede Kreds, for hvilken den til Sagens Behandling eller Forfølgning kompetente Ret eller Myndighed er beskikket. For disse forskjellige, men med hinanden nær forbundne Spørgsmaal giver Udkastets 7de Kapitel Regler i 3 Underafsnit.

I.

Enkelte Værnething.

Ved enkelte Værnething forstaaes her de Værnething, som komme til Anvendelse bortset fra Sagers Forening. Reglerne under I. falde i følgende Grupper: 1) § 60 om de isolerede Retshandlingers Værnething. 2) §§ 61—67 om Sagernes Værnething, og 3) §§ 68 og 69, indeholdende mere almindelige Bestemmelser.

Enkeltstaaende Retshandlinger ɔ: saadanne, hvis Foretagelse maa ske i en Retskreds, der er uafhængig af Sagens Værnething, bliver der jævnlig Spørgsmaal om i Strafferetsplejen. For det Første kan Sagens Værnething ikke være Norm for de Retshandlinger, hvorom der bliver Spørgsmaal, førend Sag er reist, altsaa under Efterforskningen i offentlige Sager, jfr. med Hensyn til private Straffesager §§ 440 og 446. Men ogsaa efter at Sag er reist, bliver der af forskjellige Grunde ofte Spørgsmaal om Retshandlinger, ved hvilke Sagens Værnething ikke er afgjørende, enten fordi de foretages uafhængig af Sagen, se § 225, eller fordi faktiske eller procesretlige Grunde (saasom Afstandsreglerne for Vidner eller at Procesreglerne udelukke Vidners Afhørelse for den Ret, ved hvilken Sagen er anhængig) gjøre en saadan særlig bestemt Retskreds nødvendig. For slige enkeltstaaende Retshandlinger giver § 60 den ved Forholdets Natur paabudte Regel.

Med Hensyn til Værnethinget for Straffesager — Rettens Forundersøgelse derunder indbefattet — vilde den Betragtning, at Værnethinget bør være det, som er bedst tjenligt til Øjemedets Opnaaelse, navnlig med Hensyn til en let, ikke for bekostelig Bevisførelse, og at den Sigtede er pligtig til at underkaste sig ethvert saadant Værnething, nærmest føre til fuldstændig Valgfrihed, da det maa indrømmes, at det beror paa samtlige konkrete Omstændigheder og ikke kan afgjøres ved en almindelig Regel, hvilket Værnething der efter hint Hensyn er tjenligst for den enkelte Sags Undersøgelse. Da imidlertid et saa frit Valg ikke kunde lægges i Anklagerens Haand paa Grund af de Misbrug, for hvilket dette vilde udsætte den Sigtede fra Modpartens Side, og da det vilde føre til urimelig Omstændelighed at faae Værnethinget i ethvert enkelt Tilfælde bestemt af en Domstol, bliver Fastsættelsen af et eller flere bestemte Værnething ved en almindelig Regel dog en Nødvendighed, og den Mulighed, at et andet Værnething ifølge de særlige Omstændigheder maatte være hensigtsmæssigere, kan der kun tages Hensyn til paa den Maade, at der aabnes Adgang til Afvigelse fra den almindelige Regel, saaledes som § 67 bestemmer, nemlig i Sager, hvor Værnethingets Bestemmelse har en offentlig Interesse, ved Afgjørelse af en overordnet Ret, i private Straffesager i egentlig Forstand, hvor navnlig Omkostningsspørgsmaalet ikke har væsentlig Betydning for det Offentlige (se § 481), ved Vedtagelse mellem Parterne. Skal altsaa en almindelig Regel gives, maa der tages Hensyn til, hvilket Værnething der efter Sandsynlighed vil være det tjenligste for Undersøgelsen, og dette fører da til den altid og allevegne anerkjendte Regel: Gjerningsstedets Værnething. For Tilfælde, hvor denne Regel er faktisk uanvendelig, og hvor hint Hensyn derfor ikke afgiver nogen Bestemmelsesgrund, har Straffeprocessen fremdeles altid kjendt to andre Værnething, nemlig Hjemthinget og Paagribelsesstedets Værnething, og det kan heller ikke være tvivlsomt, at den Sigtede i al Fald da er pligtig at underkaste sig et af disse, naar hint mere berettigede Værnething mangler, det første af samme Grund, hvorfor Enhver overhovedet maa finde sig i at sagsøges ved sit Hjemthing, hvor ikke særegne Grunde give ham Krav paa et andet Værnething, det andet, fordi det er mest tjenligt for Sagens hurtige Afgjørelse, et Hensyn, som Anklageren har naturligt Krav paa at faae taget

i Betragtning, hvor mere afgjørende Hensyn ikke kunne anføres for nogen anden Retskreds. Endel Love, saaledes den nugjældende preussiske Straffeproces, tillægge imidlertid de to sidstnævnte Værnething en mere udstrakt Betydning, idet de i ethvert Tilfælde overlade Anklageren Valget mellem et af dem eller Gjerningsstedets Værnething. Andre Love — og den Regel har det nye tyske Udkast optaget (se § 4) — tillægge vel Paagribelsesstedets Værnething en underordnet Betydning, men tilstede derimod i alle Tilfælde Anklageren Valget mellem Gjerningsstedets Værnething og Hjemthinget. At stille Paagribelsesstedets Værnething til frit Valg i ethvert Tilfælde synes nu under alle Omstændigheder ikke at kunne bifaldes; thi naar dette Værnething ikke falder sammen med Gjerningsstedets, hvad jo ofte vil være Tilfældet, er der i og for sig ingen Grund til at antage, at netop ved det de Hensyn ville fyldestgjøres, som give Gjerningsstedets Værnething dets naturlige Berettigelse. Dette kan derimod snarere være Tilfældet med Hjemthinget, og herpaa støtter ogsaa det tyske Udkast sin Regel. Det bemærkes i Motiverne, at det ikke sjælden forekommer, at de for Sagen væsentligste Vidner ikke bo i den Retskreds, hvor Gjerningen er begaaet, men hvor den Sigtede boer, og dette Hensyn er ganske vist i den mundtlige Proces særdeles vigtigt. Men om det end maa indrømmes, at Saadant kan forekomme, saa tør det dog neppe siges, at Sandsynligheden herfor er endog blot tilnærmelsesvis ligesaa stor som det omvendte, idet de Tilfælde, som vel ville være de overvejende hyppigste, nemlig hvor Gjerningssted og Hjemsted falde sammen, selvfølgelig ikke komme i Betragtning. Men naar Forholdet er det angivne, kan det efter det almindelige Synspunkt ikke være rigtigt at give Anklageren en Valgret; § 67 maa da ogsaa her være Hjælpemidlet for de mindre hyppige Tilfælde. Vilde man gaa videre, maatte i al Fald den Sigtede have Ret til at fremkalde en Retsafgjørelse om det hensigtsmæssigste Værnething. Men det kan forudsees, at der da jevnlig vilde blive maaske vidtløftige Forhandlinger om dette Spørgsmaal, der dog tildels mindre vel egner sig for Retsafgjørelse, og hvilke i al Fald vilde forhale Sagen. Udkastet har derfor troet, at det vilde være rigtigt ogsaa i den nye Proces, overensstemmende med Flertallet af de nyere Love, at bibeholde den gjældende Rets Regel om Gjerningsstedsværnethingets Fortrin i Almindelighed. Der gives imidlertid Klasser af Sager, hvor det Hensyn, som i Almindelighed begrunder dette Fortrin, ikke saa ubetinget kan stilles i første Række, hverken efter den Sandsynlighed, der er for, at det faar praktisk Betydning i Sagen, eller ligeoverfor andre Hensyn, der tale for et af de andre Værnething. I de Sager, hvis Forfølgning er henlagt til Politiet, ligesom i de egentlig private Straffesager, vil det i Reglen være ønskeligt for den Sigtede at blive søgt ved sit Hjemthing, og fremdeles er den hurtige Afgjørelse i Paagribelsestilfælde i slige Sager et Hensyn af særlig Vægt, blandt Andet fordi Varetægtsfængsel ofte vil være udelukket ved Loven, medens det dog faktisk kan betinge Forfølgningen, at den kan bringes til Ende mod en Anholdt, medens man er ham mægtig. Det bør derfor i disse Sager være Anklagerens Ret at gaa til et af de sidstnævnte Værnething, men da hans Ret at gaa til Gjerningsstedet dog ikke kan betages ham, vil det sige, at der i disse Sager bør overlades ham Valg mellem alle tre Værnething. Dette er Hovedtrækkene i Udkastets System, om hvilket det endnu skal bemærkes, at det i de vigtigste Dele stemmer med den hos os nu gjældende Ret.

Med Hensyn til de foreslaaede Regler i det Enkelte kan Følgende bemærkes. Gjerningsstedets Værnething bestemmes, overensstemmende med den gjældende Ret og Forholdets Natur, ved Handlingen, ikke Virkningen, selv om denne hører med til Forbrydelsens Begreb. Som Exempel paa, at flere Handlinger udkræves til Forbrydelsens Begreb, kan nævnes Dokumentfalsk, se Stl. § 278. Reglen for dette Tilfælde, nemlig at den sidste til Begrebet nødvendige Handling er afgjørende, er i Konsekvents af den almindelige Regel, ligesom det ligger i denne, at hvor Handlingen faktisk opløser sig i flere, der foregaa i forskjellige Retskredse, kommer det an paa den afsluttende Handling. Forskjelligt fra det nysommeldte Tilfælde er det, at flere Handlinger hver for sig vilde begrunde et forskjelligt Gjerningsstedsværnething,

men dog i strafferetlig Henseende ere at betragte som een Forbrydelse, jfr. f. Ex. Stl.s § 239 (Hæleri som Næringsvej). Her ligger det i den almindelige Regels Konsekvents, at Anklageren har Valg mellem de flere lige begrundede Værnething. Derved undgaaes da ogsaa de Vanskeligheder, som kunde foranlediges ved Besvarelsen af det Spørgsmaal, om de flere Handlinger ere at opfatte som een Forbrydelse, jfr. det i Strafferetten omtvistede Begreb om fortsatte Forbrydelser; thi Reglen bliver den samme, som vil gjælde, naar Handlingerne udgjøre flere Forbrydelser, jfr. § 71. At flere Retskredse med lige Føje kunne betragtes som Gjerningssteder, kan iøvrigt ogsaa skyldes de faktiske Forhold, som i § 62 i Slutningen ommeldes, og her maa der da ligeledes være Valg. Den Fiktion af et Gjerningssteds Værnething, som § 63 opstiller, forklares naturlig ved den Sandsynlighed, der i det ommeldte Tilfælde er for, at de vigtigste Vidner lettest kunne haves der, hvor Skibet begiver sig hen ved sin Hjemkomst, jfr. det tyske Udkast § 3, hvorved bemærkes, at Tilføjelsen „for at lasse eller lade", sigter til at udelukke et ved rent forbigaaende Øjemed bevirket Ophold. Men iøvrigt er det ikke Meningen at tillægge dette fingerede Gjerningssted samme Fortrin som det virkelige; §§ 64 og 65 vise, at Hjemthinget og Paagribelsesstedets Værnething ved de paa dansk Skib eller af et dansk Skibs Besætning udenfor dansk Søterritorium begaaede Forbrydelser ikke blot skulle komme til Anvendelse i de Tilfælde, hvor § 63 bliver uanvendelig, f. Ex. fordi den Sigtede er hjemsendt, førend Skibet vendte tilbage, men at de ogsaa kunne vælges, hvor Værnethinget efter § 63 vilde kunne komme til Anvendelse.

At Hjemthinget og Paagribelsesstedets Værnething blive anvendelige dels ved de udenfor Kongeriget begaaede Forbrydelser, der høre under den danske Straffemyndighed (§ 64, Nr. 1), dels naar der mangler saadanne Oplysninger med Hensyn til de i Kongeriget begaaede Forbrydelser, der betinge Anvendelse af Gjerningsstedets Værnething (§ 64 Nr. 3), dels endelig ved de i § 64 Nr. 2 nævnte Klasser af Forbrydelser, er begrundet tidligere. Har den Sigtede ikke Bolig i Riget, men den danske Straffemyndighed dog er anvendelig mod ham, maa efter de ogsaa i den borgerlige Retspleje anerkjendte Regler hans Opholdssted i Riget begrunde Værnething, og, hvis han ikke findes i Riget, det Sted, hvor han sidst havde Bolig eller opholdt sig. Den første af disse, Mangelen af egentligt Hjemting erstattende Regler bliver ikke overflødig ved § 65, da der kan mangle Grund til Anholdelse, og den sidste er nødvendig for det Tilfælde, at der findes Grund til at foretage de Skridt, som Udkastet hjemler (jfr. navnlig § 197 ff.) mod en Sigtet, der har unddraget sig Forfølgning ved Flugt. Slutningsbestemmelserne i § 64 skabe, tildels i Henhold til den gjældende Ret, fingerede Hjemthing, hvortil der er en uafviselig Trang, jfr. Udkast til Lov om den borgerlige Retspleje § 15.

Særegne Regler om Værnethinget maa gives for de ejendommelige i § 2 nævnte Sager; Reglerne herom i § 66 behøve ingen nærmere Begrundelse.

De i § 67 2det og 3die Stykke indeholdte Regler ere allerede tidligere omtalte. Foruden disse maa Loven imidlertid endvidere umiddelbart aabne Adgang til en midlertidig Afvigelse fra Værnethingsreglerne med Hensyn til Retshandlinger, ved hvilke Sag mod en Person indledes. Det vil nemlig let kunne stille sig saaledes, at slige Retshandlinger ikke kunne henvises til det rette Værnething, uden at enten Øjemedet vilde forspildes, eller en i Loven foreskreven Frist overskrides, saaledes f. Ex. med Hensyn til Anholdelse. Her maa da Reglen i § 60 overføres; umiddelbart finder denne nemlig ikke Anvendelse, da slige Retshandlinger mod Personer, der ikke tidligere vare sigtede, netop ikke efter Udkastet ere isolerede, men Begyndelsen af en Sag mod dem. Selvfølgelig bør Sagen snarest mulig afgives til den kompetente Ret.

At Retten i Embeds Medfør maa prøve, om Sagen er indbragt for ret Værnething, maa ganske vist være Hovedreglen. Det stemmer imidlertid med Forholdets Natur at gjøre vigtige Indskrænkninger i denne Regel. For det Første følger det med Hensyn til private Straffesager af den i § 67 givne Regel, hvorefter Værnething i private Straffesager kan

vedtages, at Afvisning paa Grund af Afvigelse fra det lovbestemte Værnething kun bør finde Sted, naar Indsigelse gjøres; i modsat Fald antages altsaa Samtykke af den Sigtede til Afvigelsen. Men ogsaa i offentlige Sager bør det saa vidt mulig undgaaes, at Retten af Hensyn til Værnethinget erklærer sig inkompetent, da dette let fører til Forhaling, Gjentagelser og andre Ulemper, uden at Saadant kan siges nødvendigt for det Offentliges Interesse. Dette Hensyn faar især Betydning, naar Hovedforhandlingen er begyndt. Prøvelse i Embeds Medfør bør derfor indskrænkes til Sagens foreløbige Stadier; er Sagen kommen ud over disse, bør Afvisning kun finde Sted, naar Indsigelse gjøres. Erkjendes først dette, at det under visse Forhold ikke er en Nødvendighed, men beror paa den Sigtede, om Afvisning skal finde Sted, saa maa der fremdeles, for at Retten til at gjøre Indsigelse ikke skal misbruges til at gjøre en næsten afsluttet Forhandling frugtesløs, fastsættes en Frist, inden hvilken Indsigelsen skal fremsættes. I Reglen er der Lejlighed for den Sigtede til at fremkomme med Indsigelsen, førend Hovedforhandlingen er begyndt, jfr. § 254; han bør da ikke holde den tilbage, hvis han vil gjøre Brug af den. Derimod maa han, naar han har fremsat den, uden at det lykkedes ham derved at hindre Henvisning til Hovedforhandling, være berettiget til at fremsætte den paany ved denne efter den Grundsætning, som § 304 opstiller; men det bør ske strax, saa snart Adgangen dertil er aaben, jfr. §§ 310 og 356. Adgang til at fremsætte Indsigelsen før Hovedforhandlingen har den Sigtede dog ikke altid, navnlig ikke i Politisager og private Straffesager, se §§ 363, 364 og 447 (men det første Møde under Hovedforhandlingen er her heller ikke beregnet paa Bevisførelse); i saa Fald gjælder kun den sidstnævnte Regel.

Det andet Stykke i § 68 udtaler den med Forholdets Natur stemmende Regel, at Tilsidesættelse af Værnethingsreglerne med Hensyn til Forundersøgelse eller Retshandlinger udenfor Hovedforhandlingen dog ikke berøver dem deres Gyldighed.

Reglerne om Paaanke paa Grund af Afgjørelser af Værnethingsspørgsmaal medtages ikke her, men henvises til Afsnittet om Retsmidler. Slutningsstykket af § 68 har Hensyn til et særeget Tilfælde. Have flere Retter efter hinanden erklæret sig inkompetente, medens en af dem maa være kompetent, maa der være et Middel til at faae Sagen bragt for den kompetente Ret, selv om Paaankefristen med Hensyn til den første Afgjørelse er udløben. Herpaa er den nævnte Bestemmelse beregnet, jfr. den ved lignende Hensyn begrundede Regel i § 13 Nr. 3.

Reglerne for Forretningsfordelingen i Straffesager mellem de flere Statsanklagere og Politimestre ere tildels ligefrem givne ved Reglerne om Værnethinget. Berettiget og forpligtet til at paatale er den Embedsmand, til hvis Embedskreds Sagens Værnething hører. Enkeltstaaende Retshandlinger maa regelmæssig foranlediges af ham, selv om de skulle foregaa ved en Ret, der ligger udenfor hans Embedskreds, i saa Fald nemlig ved Rekvisition til den vedkommende Statsanklager eller Politimester, se § 76, jfr. dog § 78. Begynder Efterforskningen paa en Tid, da der endnu mangler Forudsætninger til at bestemme Værnethinget, er enhver Statsanklager eller Politimester, der først faar Anledning dertil, berettiget og forpligtet til at tage Sagen i sin Haand og foranledige de enkelte Retshandlinger, der maatte blive Spørgsmaal om, indtil Værnethinget kan bestemmes, dog at Sagen kan gaa over til en anden Statsanklager eller Politimester ifølge Aftale eller overordnet Myndigheds Afgjørelse. Uopsættelige Skridt er uden Hensyn til Beføjelsen til at paatale Sagen som Helhed enhver Statsanklager eller Politimester, som dertil faar Anledning, berettiget og forpligtet til at foretage. Er der Valg mellem flere Værnething i en offentlig Sag, og saaledes flere Statsanklagere eller Politimestre lige kompetente, kan enhver af dem tage Sagen i sin Haand; Prævention vil altsaa være afgjørende, medmindre Andet aftales eller afgjøres af overordnet Myndighed. Alle disse Regler er der imidlertid neppe Grund til at optage i Loven; de høre hjemme i en Instrux. De vedkomme nemlig ikke Domstolene. Disse have alene at prøve, om Sagen

indbringes, eller Retshandlingen begjæres for ret Værnething; er det Tilfældet og den vedkommende Embedsmand tillige ifølge sin Beskikkelse eller ifølge særlig Hjemmel, jfr. § 78, er berettiget til at optræde ved dette Værnething som Anklager, have Domstolene ikke Videre at prøve. Dersom f. Ex. en Statsanklager begjærer en enkelt Retshandling, uagtet han ikke er kaldet til at paatale Sagen, og uden at den kan betegnes som uopsættelig, vedkommer det ikke Retten, om han er foranlediget dertil af rette Vedkommende eller ikke; det er et Spørgsmaal vedkommende den paagjældende Myndigheds indre Forretningsgang. Deraf følger da, at det er tilstrækkeligt med Hensyn til de Tilfælde, hvor flere Værnething kunne vælges, at udtale den almindelige, baade paa offentlige og private Sager anvendelige Regel, at Valget tilkommer Anklageren; det vil i offentlige Sager sige, at Retten har at anerkjende den Statsanklager eller Politimester som paataleberettiget, der har et af Værnethingene for sig, uden at det vedkommer Retten, om han optræder uden eller efter Aftale med den eller de andre lige kompetente Myndigheder eller ifølge en Afgjørelse af højere Myndighed. Hvad denne Valgret iøvrigt angaar, kræver den Sigtedes Interesse, at Valget ikke ensidig kan gjøres om, men at Omgjørelse maa bero i private Sager paa den Sigtedes Samtykke, i offentlige Sager paa en Retsbeslutning ifølge Anklagerens Andragende. Efter det indskrænkede Omfang og Beskaffenheden af de Tilfælde, hvor Udkastet begrunder et Valg, er det derimod ikke fundet rigtigt at give den Sigtede Ret til at fordre en Afgjørelse herom, og heller ikke at give Retten Beføjelse til at omgjøre Valget i Embeds Medfør. Da Talen er om to Retter, og Overgangen fra den ene til den anden ikke beror paa Mangel af Kompetence, maa hin Retsbeslutning enten træffes af en dem begge overordnet Ret eller bero paa Enighed. At Valg af Ret til Forundersøgelse ikke præjudicerer Valget af den dømmende Ret, er naturligt, da der vel er en materiel, men ingen formel Forbindelse mellem disse to Stadier af Straffesagen.

II.

Forening af Straffesager.

At der fra den Sigtedes Side ikke i og for sig kan gjøres nogen berettiget Indvending mod Forening til een Sag af Søgsmaal mod den samme Person for forskjellige strafbare Handlinger eller mod flere Personer som delagtige i en strafbar Handling, maa ansees for givet. Lovgivningens Regler om Straffens Beregning ved Sammenstød af Forbrydelser begrunde i det første Tilfælde, og Forholdet mellem de flere Sigtede i det andet Tilfælde en materiel Sammenhæng mellem Søgsmaalene, i Kraft af hvilken den eller de Sigtede maa finde sig i Foreningen, hvis denne er hensigtsmæssig. Men Foreningen er ikke altid hensigtsmæssig. Den kan medføre Forhaling, gjøre Sagens Behandling vanskelig, bidrage til at forlænge Varetægtsfængsel m. v. Til disse Ulemper, som kunne vise sig saavel under Forundersøgelsen som under Hovedforhandlingen, kommer, hvad den sidste angaar, særligt Hensynet til den mundtlige Forhandling, hvis Tarv ofte vil gjøre en Forening uhensigtsmæssig, som under den skriftlige Proces ikke vilde frembyde betydelige Ulemper. Reglerne om Forening eller Sondring af de nævnte sammenhængende Søgsmaal bør derfor i den reformerede Proces tilstede en stor Frihed, for at de kunne føje sig efter ethvert enkelt Tilfældes Krav. Det bør herved bemærkes, at den materielle Strafferets Regler om Straffens Beregning i Sammenstødstilfælde vel lettest kunne fyldestgjøres ved Paadømmelsen under Eet, men dog ikke frembyde nogen Hindring for en Sondring i flere Sager. Dette viser Straffelovens § 64, og det er denne Regel, hvis Analogi bliver at følge, naar Adskillelse af slige Søgsmaal finder Sted, uden at dette har den Grund, som Paragrafen nærmest har for Øje. Kun vil det, for at Straffelovens Tanke kan blive fuldt fyldestgjort, saavidt muligt være at paase af Vedkommende, hvis Beslutning Sondringen skyldes, at der iagttages den Rækkefølge, at

den Handling, der antages at ville medføre den strengeste Strafart, behandles først, en Anvisning, der imidlertid ikke altid vil kunne følges, og som ikke egner sig til at optages i Loven, da ingen processuelle Følger kunne knyttes til dens Ikke-Iagttagelse.

Ved Afgjørelsen af det Spørgsmaal, i hvis Haand Bestemmelsen om Forening eller Adskillelse af de nævnte sammenhængende Søgsmaal, skal lægges, maa der skjelnes. Anklagerens selvstændige Stilling medfører ligefrem, at det ikke kan unddrages ham at afgjøre, paa hvilket Tidspunkt han finder det rigtigt at bringe et Straffesøgsmaal for Retten. Enhver Sag, som ikke har overskredet Efterforskningens Stadium, er som saadan Domstolene uvedkommende; kun Anklageren kan afgjøre, om det rette Tidspunkt for at rejse Sag er kommen. En Grænse herfor ligger kun i vor Rets ikke meget vidtgaaende Bestemmelser om Forældelse af Straffskyld. Heraf følger, at det altid er muligt for Anklageren at undgaa Foreningen, saalænge han ikke har bragt de flere Søgsmaal for Retten, være sig til Forundersøgelse eller for den dømmende Ret. En Regel om, at den offentlige Anklager skal forene sine Søgsmaal, naar de samtidig ere modne til at bringes for Retten, har ingen reel Betydning, da Afgjørelsen af, om de ere modne, kun kan tilkomme ham. Naar derimod Søgsmaalene paa samme Tid svæve for Retten, nemlig henholdsvis Undersøgelsesdommeren eller den dømmende Ret, bør Afgjørelsen af deres Forening eller Adskillelse ligge i Rettens Haand. Dels følger dette i Almindelighed af Rettens processledende Myndighed, dels kræves det i Sammenstødstilfælde af Hensynet til den Sigtede, da han har ligesaa megen Interesse i Spørgsmaalet som Anklageren. For at lette Udøvelsen af denne Rettens Myndighed, bør det saavidt mulig være en Pligt for Anklageren at forene de samtidige materielt sammenhængende Søgsmaal (strax eller ved Kontinuationssøgsmaal); det bliver da den Ret, ved hvilken de flere Søgsmaal svæve, overladt at afgjøre, om denne foreløbige Forening skal vedblive eller ikke. En saadan Pligt kan nu paalægges, hvor Anklageren er den samme, og saaledes maa altid offentlige Myndigheder opfattes. Flerheden af ligeartede Myndigheder (de flere Statsanklagere, de flere Politimestre) ophæve ikke ligeoverfor Domstolene Myndighedens Enhed, og forsaavidt Myndighederne ikke staa i dette Forhold til hinanden, saasom Statsanklagerne og Politimestrene med Hensyn til deres forskjellige Virkekreds, har Udkastets § 35 sidste Stykke og § 38 fjernet de heraf følgende Vanskeligheder. Kun i det Tilfælde kan hin Pligt altsaa ikke paalægges, naar flere Private ere paataleberettigede med Hensyn til de forskjellige Søgsmaal. Indtræder af denne Grund den Situation, at flere materielt sammenhængende Søgsmaal maatte svæve for forskjellige Retter, bør dog Muligheden af Forening ved Retsbeslutning ikke udelukkes, men den kræver særegne Bestemmelser om, hvilken Ret der er beføjet til at tage den omtalte Beslutning (jfr. det preussiske Udkast af 1865 §§ 61 og 62).

De saaledes udviklede Grundsætninger ligge til Grund for Reglerne i Udkastet. § 70 udtaler den almindelige Regel, at den eller de Paataleberettigede kunne forene de materielt sammenhængende Søgsmaal og knytter hertil i alle Tilfælde, hvor Paatalen ikke tilkommer flere private Anklagere, Forpligtelsen til at forene, naar Forfølgning sker samtidig, hvorunder indbefattes saavel de Tilfælde, at de paa samme Tid indbringes for Retten, som det, at det ene Søgsmaal følger efter det andet, men bringes for Retten, inden Forfølgning er endt (Forundersøgelsen sluttet eller Dom gaaet). § 72 hjemler dernæst Retten Beføjelse til at adskille de i Henhold til § 70 forenede Straffesager, og § 73 til at forene saadanne materielt sammenhængende Søgsmaal, som maatte sondrede svæve for Retten, hvortil Paragrafens andet Stykke da indeholder den nødvendige supplerende Regel. Det ligger i Udtrykkene paa flere Steder, at de paagjældende Søgsmaal, om hvis Forening der skal kunne være Tale, ikke indbyrdes maa befinde sig paa de forskjellige Trin, der betegnes ved Forundersøgelsen og den dømmende Ret. Det er en Selvfølge, at den dømmende Ret f. Ex. ikke kan benytte sin Myndighed efter § 73 til at beslutte Forening af et for den svævende Søgsmaal med en anden Sag, der

befinder sig paa Forundersøgelsens Trin. Heller ikke behøver en Forening under Forundersøgelsen at medføre Forening for den dømmende Ret. Forundersøgelsen kan adskilles i Henhold til § 72; navnlig kan det være hensigtsmæssigt at slutte den for en Forbrydelses Vedkommende, medens den fortsættes med Hensyn til en anden, hvilket da ofte vil medføre, at ingen fælles Behandling for den dømmende Ret kan finde Sted. Føres Forundersøgelsen til Ende i Fællesskab, vil vel Følgen af den Frist, der er sat for Sagens Indbringelse for den dømmende Ret, ordentligvis være, at Anklageren maa forene Anklagen for den dømmende Ret; men herved er dog Reglen i § 245 at mærke.

Foreningen af Søgsmaal kan ikke gjennemføres uden særegne Regler dels angaaende Rettens almindelige Kompetence, naar Sagerne sondrede høre for forskjellige Arter af Retter, se herom §§ 10 og 12, dels om Værnethinget, naar Sagerne sondrede vilde høre for forskjellige Værnething. Om Værnething for Forbrydelser, som i Henhold til § 70 forfølges under Eet, handler § 71. I denne er Principet forsaavidt det samme som efter den gjældende Ret, som Værnethinget for en hvilkensomhelst af de til een Sag forenede Søgsmaal kan være Værnething for Alle. Fremdeles har Udkastet ogsaa den Grundsætning fælles med den gjældende Ret, at Prævention er afgjørende mellem de flere ligeberettigede Værnething. Men medens hin første Regel i den gjældende Ret kun er udtalt med Hensyn til de forskjellige Gjerningssteders Værnething, er Reglen her affattet mere almindelig, idet den ogsaa maa gjælde ved Konkurrencen mellem flere Hjemthing eller Paagribelsessteders Værnething. Hertil knytter Paragrafen endvidere en Regel, der nødvendiggjøres ved de forskjellige ikke ligeartede Retter. Forsaavidt derimod Udkastet i Almindelighed tillægger Gjerningsstedet Fortrin for de to andre Værnething, fordrer Konsekventsen Jagttagelsen heraf ogsaa ved sammenhængende Sagers Værnething. Medens dernæst den gjældende Ret lader Præventionen indtræde allerede med de første Efterforskningsskridt („hvor den Gjerning er begaaet, der har givet Aarsag til Paagribelsen" — „nærmest har givet Anledning til Forfølgningen"), stemmer det med den gjennemførte Adskillelse mellem Efterforskningen, som liggende i Anklagemyndighedens Haand, og Sagens Anhængiggjørelse ved Retten, at Vægten maa lægges paa denne sidste, en Regel, som ogsaa frembyder det Fortrin, at den giver Lejlighed til et overvejet, ikke ved Tilfældigheder bestemt Valg, jfr. ogsaa det nye tyske Udkast § 6. Reglen herom udtaler § 71 ved blandt de flere almindelige Bestemmelser i Kapitlets Nr. I. ogsaa at henvise til § 69, der har den samme Regel ved det Valg imellem flere Værnething, som denne Paragraf har for Øje.

Naar Retten gjør Brug af sin Beføjelse til at adskille Sager, eller der af anden Grund indtræder Adskillelse af Sager, som ere forfulgte i Forening for den, maatte man uden en særegen Regel komme til det Resultat, at de Sager, for hvis samlede Forfølgning ved Retten kun Foreningen indeholder Hjemmel, — hvad enten denne nu har bevirket, at en Sag er kommen for en Landsret, i Stedet for en Underret, eller for et andet Værnething, end ellers vilde være Tilfældet — maatte ophøre at behandles ved denne. At imidlertid denne Konsekvents ikke behøver at fastholdes, ligger i Karakteren af de Retsregler, som paa Grund af Foreningen ere fravegne (jfr. §§ 13 og 67). Om Sagen bør beholdes af Retten eller ikke, kan derfor afgjøres efter Hensigtsmæssighedshensyn, og det bør overlades Retten at tage Bestemmelse herom. Dette udtaler § 72 2det Punktum; derimod ligger der ikke i dette, at Nævninger kunde komme til at medvirke i en udsondret Ikke-Nævningesag.

At Straffesager, der ikke paa den ovenomhandlede Maade ere materielt sammenhængende, forenes, kan under visse Omstændigheder være hensigtsmæssigt, f. Ex. naar der er Tale om en Række ensartede strafbare Handlinger (Politiforseelser, Toldovertrædelser), begaaede af flere Personer, der dog ikke kunne siges at være Deltagere i een Handling. Retten bør da kunne anordne Foreningen, hvis ingen af Parterne gjør Indsigelse herimod, se § 73. Da der her ikke kan være Spørgsmaal

om at paalægge Anklageren en Pligt til at forene Søgsmaalene, udkræves ogsaa for saadanne Tilfælde den i § 73 2det Stykke givne Regel for uden Hensyn til Tilfældigheder at muliggjøre Foreningen.

Rettens Beslutning at adskille forenede Straffesager er processledende og maa kunne omgjøres; men har Retten i Forbindelse med Adskillelsen bortvist Sagen fra sig i Henhold til § 72 2det Punktum, maa Bestemmelsen om Gjenforening rette sig efter Reglen i § 73 2det Stykke. Fremdeles kan, naar Forening af Sager i Henhold til § 73 2det Stykke er iværksat ved en Beslutning af en anden Ret end den, der nu adskiller, denne ikke frit benytte sin Ret efter § 72 2det Punktum til at bortvise, men en saadan Beslutning kræver atter Anvendelse af Reglen i § 73 2det Stykke. Se herom § 74.

En materiel Sammenhæng mellem Straffesøgsmaal af en anden Art end den tidligere omhandlede er der i det i § 75 ommeldte Tilfælde, jfr. Straffelovens §§ 206 og 219. Her er overensstemmende med den civile Processes Regler et Modsøgsmaal begrundet ved Hovedsøgsmaalets Værnething, en Regel, der selvfølgelig kun kan finde Anvendelse i private Straffesager. At Retten bør have den i §§ 72 og 74 hjemlede Myndighed med Hensyn til slige Modstraffekrav, kan ikke være tvivlsomt.

III.

Stedlige Grænser for Embedshandlinger i Strafferetsplejen.

Retterne ere beskikkede med Domsmyndighed for en bestemt Retskreds (Landsretten selvfølgelig for en Kreds, der omfatter adskillige Underretskredse). Udenfor denne Kreds har Retten ikke Domsmyndighed. Skal der altsaa i en Sag, som er anhængig ved en Ret, foretages en Retshandling udenfor Retskredsen, vil den regelmæssige Vej være Henvendelse til den Ret, i hvis Kreds Handlingen skal foretages. Det følger af Statsforholdet, at den Ret, til hvilken Rekvisitionen er stillet, ikke kan vægre sig ved at efterkomme denne, naar de for Foretagelsen af den paagjældende Retshandling foreskrevne Betingelser ere tilstede, hvilket det selvfølgelig maa være dens Ret og Pligt at prøve. (Forholdet er et andet og ikke herhenhørende, naar Landsretten paalægger en den underordnet Undersøgelsesdommer at foretage en Retshandling). Fra den almindelige Regel, som § 76 udtaler, bør der dog af Hensigtsmæssighedshensyn tilstedes Undtagelser, ligesom i den gjældende Ret (se Fdg. 29de November 1837 §§ 4, 6). Herom handler § 77, der skjelner mellem visse Handlinger, som en Ret uden videre Betingelser kan lade foretage i en anden Retskreds, nemlig Forkyndelser (ved Stævningsmænd eller Politiet, se Kap. IX.) og Paagribelser i Tilfælde af Anholdelse, Fængsling m. v., og andre Handlinger, der kun i paatrængende Tilfælde uden Videre kunne foretages i den fremmede Retskreds, men ellers kun ifølge Bemyndigelse. Det vilde vel nærmest stemme med Retsorganisationen at kræve Bemyndigelse af højere Ret; men Nemhedshensyn f. Ex. ved en Forundersøgelse, tale for, at ogsaa Samtykke af Retten i den fremmede Kreds bør være tilstrækkelig. Kan saaledes efter Omstændighederne den Omvej undgaaes at henvende sig med Rekvisition til Retten i den fremmede Kreds, da bør ogsaa det kunne undgaaes til Udførelsen af Beslutningen at henvende sig til Politiet i den fremmede Kreds; den bør kunne ske ved Politiet i Rettens egen Kreds.

Ogsaa Paatalemyndighederne (Statsanklagerne, Politimestrene) ere beskikkede for bestemte Kredse, og § 76 udtaler derfor den samme Hovedregel for deres Vedkommende, hvilken ogsaa, som tidligere bemærket, har Betydning for Retten. Men ogsaa her bør saa meget mere Undtagelser anerkjendes; om disse handler § 78.

Kapitel VIII.

Om Retsmøder og Retsbøger.

De tilbageværende Kapitler af Udkastets første Afsnit omhandle forskjellige Forhold, som

komme frem under Behändlingen ved Retten, og som paa Grund af deres almindelige Karakter bør have Plads allerede her. I det nærværende 8de Kapitel gives dels almindelige Bestemmelser om Retsmøder (§§ 79—82 om deres Offentlighed, § 83 om Orden i Retsmøderne), dels om Retsbøgerne og hvad dermed staar i Forbindelse (§§ 84—90), endelig i § 91 om Retssproget.

Særlige Undtagelser fra den ved Grundloven hjemlede almindelige Regel om Offentlighed hjemler Udkastet i §§ 108, 222 1ste Stykke og 257. Derimod er Forundersøgelsen ikke undtagen fra Reglen, dog at der indrømmes Dommeren Ret til at lukke Dørene, ikke blot som ved Hovedforhandlingen, naar „Sædelighed" eller „den offentlige Orden" kræver det, men ogsaa, naar „særegne Omstændigheder give Grund til at antage, at Retsmødets Offentlighed vil være til Hinder for Sagens Oplysning". Det er ikke almindeligt, at Offentligheden udstrækkes saavidt, at den ogsaa omfatter Forundersøgelsen. Det er vel Tilfældet i den engelske Straffeproces, men ikke i de franske eller tyske Processlove eller Udkast, end ikke i de nyeste, og saaledes heller ikke i Udkastet til en fælles tysk Straffeproces. Forundersøgelsens forskjellige Karakter efter de nævnte Lovgivninger har herved selvfølgelig havt Indflydelse. I England er Forundersøgelsen væsentlig akkusatorisk ligesom Hovedforhandlingen; Parternes Virksomhed staar i første Række; Offentligheden maatte da ved den ligesaafuldt finde Anvendelse som ved Hovedforhandlingen. Paa Fastlandet bevarede Forundersøgelsen længe og navnlig i de ældre Former af den reformerede Straffeproces sin tidligere rent inkvisitoriske Karakter, der ganske udelukkede en Medvirkning ved Undersøgelsen af Parterne som saadanne; men det er klart, at Offentligheden maa være udelukket, naar end ikke den begrænsede Offentlighed for Parterne indrømmes. Den Ordning, som Kommissionens Flertal foreslaar, i væsentlig Overensstemmelse med de nyeste Love og Udkast (navnlig ogsaa det nye tyske), gaar nu vel ikke ud paa Optagelse af den engelske Forundersøgelse; men den fjerner sig dog paa den anden Side meget bestemt fra den tidligere rent inkvisitoriske Forundersøgelse, idet den anerkjender som Regel Parternes Ret til Medvirkning med de deraf følgende Konsekventser. Heri ligger et afgjørende Brud med den ældre Forundersøgelse. Er først dette væsentlige Skridt gjort, saa kan det ikke fra denne Side have nogen særlig Betænkelighed ogsaa at gjøre det videre, langt mindre væsentlige Skridt, at indrømme fuldstændig Offentlighed. End mindre Betænkelighed kan dette selvfølgelig have efter Mindretallets Forslag om Forundersøgelsen, der lader Anklageprincipet faae endnu større Betydning. Naar Forundersøgelsen ikke er hemmelig for den Sigtede, naar han regelmæssig har Ret til at være tilstede og medvirke ved Retsmøderne samt til at gjøre sig bekjendt med Sagens Aktstykker, kan Forundersøgelsens Øjemed ordentligvis ikke paaberaabes mod fuldstændig Offentlighed. Det sees ogsaa af Motiverne til det nye tyske Udkast, at det egentlig ikke er store Betænkeligheder, der have afholdt det fra at optage Reglen om Forundersøgelsens Offentlighed. Det anføres egentlig kun, at Offentligheden under den i dette Udkast givne Ordning af Forundersøgelsen, navnlig ogsaa den større Skriftlighed, har liden reel Betydning og mindre end i den engelske Proces. Forsaavidt derved sigtes til Offentlighedens Betydning til positivt at fremme Forundersøgelsens Øjemed, er dette maaske rigtigt. Men det er heller ikke Hensynet hertil, der er det vigtigste Forsvar for Offentligheden af en Forundersøgelse, der er ordnet paa den Maade, som det tyske Udkast har optaget. Forsvaret ligger i den almindelige Betragtning, at Offentligheden indeholder en Garanti for den Sigtede mod Misbrug af Undersøgelsens Midler og for Dommeren mod ugrundet Mistanke, en Garanti, som ikke bør opgives, naar den blot kan haves uden Skade for Undersøgelsen. Der maa saa meget mere lægges Vægt paa denne Garanti, som Undersøgelsesdommeren er Enkeltdommer, medens Retsvidneinstitutionen er bestemt til at ophøre, og der ikke altid kan regnes paa, at en Retsskriver er tilstede, se Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. m. § 31. Herimod kan det da ikke komme i Betragtning, at Offentligheden ogsaa har sine ubehagelige Sider for den Sigtede. Da imidlertid den

Sigtede af særegne Grunde kan udelukkes fra hine Retsmøder (se §§ 234 og 236), og andre Tilfælde vel ogsaa kunne tænkes, hvor Offentligheden undtagelsesvis vil være til Skade for Undersøgelsen, maa Dommeren dog have den ved § 79 hjemlede diskretionære Beføjelse til at lukke Dørene.

Da det Retsmøde, som omhandles i § 257, finder Sted for en Landsret, og der i det ikke er Spørgsmaal om nogen umiddelbar Undersøgelse af Sagen, medens Øjemedet er at afgjøre, om der efter det Foreliggende er Grund til at stille den Sigtede for den dømmende Ret, behøves Offentligheden ikke som Garanti, og der kan derfor her tages Hensyn til, at den maa være ubehagelig for den Sigtede. Den Undtagelse fra Offentligheden som § 222 1ste Stykke hjemler, er naturlig af den Grund, at der her endnu ikke er Spørgsmaal om nogen Sigtet, hvis Interesse kræver Offentligheden, medens paa den anden Side Sagen forudsættes at befinde sig paa et Trin hvor Offentligheden let kunde medføre Hindringer for Øjemedets Opnaaelse. Om de ejendommelige Forhandlinger, der omhandles i § 108, henvises til, hvad derom i det Følgende bliver bemærket.

Den Udelukkelse af Offentlighed ved Hovedforhandlingen, som undtagelsesvis finder Sted af Hensyn til Sømmelighed eller den offentlige Orden, behøver efter sit Øjemed ikke at være absolut. Der gives for det Første Stillinger, som bringe de Paagjældende i saadanne jævnlige Berøringer med Strafferetsplejen, at det er naturligt at tilstede Personer af disse Klasser Adgang, jfr. den würtembergske Lov § 296. Dernæst maa ogsaa den Forurettede, selv om han ikke optræder som Part i et Erstatningskrav, have Adgang til at være tilstede, og endelig bør Parterne, altsaa navnlig den Sigtede og en privat Anklager, kunne fordre Adgang for et begrænset Antal af dem opgivne Personer. At ogsaa Dommeren (Rettens Formand) maa have Ret til at tilstede enkelte Personer Adgang, kan ikke betvivles. Naar derimod ellers Behandlingen finder Sted for lukkede Døre, kan Ret til Tilstedeværelse ikke indrømmes Nogen, men det maa aldeles bero paa Dommeren, hvorvidt enkelte Personer kunne faae Adgang (se § 82). Denne Omstændighed fører imidlertid atter til Nødvendigheden af en Ordning, hvorved Offentlighedens Garanti i de Tilfælde, hvor Offentlighed er Regel, saavidt muligt kan erstattes. Denne Erstatning maa søges i Retsskriverens Nærværelse. Men da en saadan ikke altid vil være tilstede, maa Garantien i saa Fald søges i Tilkaldelsen af Retsvidner, hvilken iøvrigt ogsaa er foreskreven i Udkastet i enkelte andre Tilfælde paa Grund af Handlingens særegne Beskaffenhed, se §§ 118, 128, 139, 148. Det forudsættes herved, at den gjældende Retsvidneinstitution ophæves, og herfor kan den her omhandlede, kun undtagelsesvis indtrædende Tilkaldelse af Retsvidner ingen Hindring være. Byrden at fungere som Retsvidner i de nævnte Tilfælde maa paalægges Borgerne ligesom Nævningehvervet. De Foranstaltninger, som træffes af Hensyn til Nævningeinstitutionen, kan der ogsaa drages Nytte af her, idet navnlig de kommunale Nævningelister (Grundlister), paa Grundlag af hvilke ved en Række af Valg og Lodtrækninger Nævningerne kaldes til den enkelte Sag, tillige kunne angive den Kreds af Mænd i hver Kommune, af hvilken Retsvidnerne skulle tages. Herom ere nærmere Regler givne i § 81, i hvilken ogsaa saadanne Bestemmelser fra den gjældende Ret om Retsvidner ere optagne, som kunne overføres. En absolut Fordring kan den her omtalte Tilkaldelse af Retsvidner dog ikke være, naar Øjemedet ikke ofte skulde forspildes. Mod mulige Misbrug haves den nye Strafferetsplejes Hovedgarantier, Hovedforhandlingens Offentlighed og den dømmende Rets frie Bevisbedømmelse.

Udkastets § 83, som i det Væsentlige stemmer med den tilsvarende Bestemmelse i Lovudkastet om den borgerlige Retspleje (§ 81), behøver ingen særlig Begrundelse.

Om Protokolleringen ved Retsplejen i Straffesager indeholdes Reglerne i §§ 84—87. En Del af disse ere fælles for alle Retshandlinger, derunder indbefattede ogsaa de enkeltstaaende. Fælles er saaledes den almindelige Bestemmelse i § 84, at Beretning (ɔ: kort Fremstilling af Gangen) skal optages i Retsbogen, de i samme Paragraf givne Regler om, hvad der skal angives ved Beretningens Be-

gyndelse, og Reglerne i § 87. Med Hensyn til Omfanget i det Enkelte af Protokollationen maa derimod tildels forskjellige Regler gjælde. Fælles for alle Tilfælde maa Reglerne i § 85 1ste, 4de og 5te Stykke være. Selv om der ikke er Spørgsmaal om Retshandlinger, der kunne paaankes, i hvilket Fald Reglerne i 1ste og 5te Stykke ere ligefrem nødvendige, angaa de der omhandlede Optegnelser dog saadanne faste Punkter af Forhandlingen, at god Orden kræver, at Retsbogen indeholder Alt derom, forsaavidt ikke en Henvisning til Skrifter, der overleveres Retten for at forblive hos den (saasom Anklageskriftet), kan finde Sted. Omvendt er der under ingen Omstændigheder nogen Nødvendighed for at optage de Udviklinger og Foredrag, der omhandles i det 4de Stykke. Forskjellen viser sig derimod med Hensyn til de Protokollationer, der omhandles i 2det og 3die Stykke, og som faae Betydning med Hensyn til Bevisspørgsmaalet i Sagen. Om disse bliver der nu kun Spørgsmaal dels ved Undersøgelsesretten, dels under Hovedforhandlingen, derunder indbefattet Forhandlingen for Landsretten i de Paaanketilfælde, som omtaltes i § 400 ff. Det nærmeste Øjemed med Afhørelse for Undersøgelsesdommeren er at skaffe Anklageren Midler til at afgjøre, om Anklage bør rejses, og hvis Anklage rejses, Parterne Midler til at forberede Bevisførelsen for den dømmende Ret; derimod er Afhørelsen ordentligvis ikke en Bestanddel af selve Bevisførelsen, om end Benyttelsen ved denne af de for Undersøgelsesdommeren afgivne Udsagn kan finde Sted efter Reglerne i § 298 Nr. 3 og 4. Heraf følger, at Protokollationen vel maa have et ikke ringe Omfang (Parterne behøve ikke at være tilstede), at den maa gjengive det væsentlige Indhold af de fremkomne Udsagn, men at den dog ordentligvis ikke behøver at tilstræbe en Gjengivelse af den Afhørtes egne Ord. Dette vil derimod være nødvendigt i de Tilfælde, hvor Udsagnet fremtræder som et foregrebet Led af Bevisførelsen, jfr. §§ 139 2det Stykke, 159, 298 Nr. 2, 3 og 4. De samme Regler maa af Hensyn til Bestemmelserne i § 404 gjælde ved Afhørelsen under Hovedforhandling for Underretten, forsaavidt Sagen ikke er undtagen fra Paaanke. Den Vanskelighed ved Anvendelsen af denne Regel, som kan fremkomme derved, at det ikke altid forud kan siges, om Sagen er undtagen fra Paaanke, se § 396, er ikke større, end der ogsaa i andre Retninger kan forekomme i Strafferetsplejen, fordi det med relativt bestemte Strafferammer ikke nøjagtigt forud kan vides, hvad Udfaldet vil blive, jfr. det 2det Kapitel om Kompetenceordningen. I tvivlsomme Tilfælde vil Dommeren være opfordret til at forholde sig paa den i § 85 foreskrevne Maade. Skulde det ikke være sket, og det viser sig, at Paaanke kan finde Sted og finder Sted, vil det ikkun medføre, at § 404 faktisk ikke kan blive benyttet i saa stort Omfang som ellers. Hvad de upaaankelige Underretssager angaar, har § 85 ingen særskilt Forskrift, og det behøves heller ikke. Protokollationen har kun Betydning for Dommeren selv, og det kan overlades til ham, hvad og hvor meget han vil optage i Retsbogen i Henhold til den almindelige Forskrift i § 84 1ste Stykke. Hvad Afhørelse under Hovedforhandlingen for Landsretten angaar, kræves derimod en særegen Forskrift, dels fordi Retten er en Kollegialret, og det kan være hensigtsmæssigt i Tilfælde af Uenighed at have nogen Støtte i en Protokollation, dels af Hensyn til Retsmidlerne. Thi vel er det en Grundsætning, at der ikke finder Paaanke Sted med Hensyn til Bevisresultaterne; men saavel de Paaankegrunde, der tilstedes, som det andet Retsmiddel, Sagens Gjenoptagelse, ere dog ordnede saaledes, at et vist almindeligt Indtryk med Hensyn til Punkter vedkommende Bevisførelsen kan faaes af en anden Ret eller af den samme Ret til et senere Tidspunkt, ikke for derpaa at støtte positive Bevisresultater, men til at bevirke Annullation eller Indrømmelse af Gjenoptagelse, hvorom nærmere i det Følgende ved Bestemmelserne om Retsmidlerne, jfr. Bar i Gerichtssaal 1867 S. 434—5 og den würtb. Strafeproceslov art. 229, jfr. Kommissionsbetænkning ad art. 228. Den Protokollation, der af disse Hensyn finder Sted, bør dog ikke afbryde eller forstyrre den mundtlige Forhandling; den bør derfor overlades Retsskriveren under almindeligt Tilsyn og Vejledning af Formanden; den bør indskrænke sig

til de væsentligste af de fremkomne Udsagn, den bør holdes afsondret fra den egentlige normale Protokollation (en særskilt Bog), og den bør lettes ved Henvisning til tidligere Afhørelser. Hvad § 85 foreskriver om Besigtigelser (§ 148) i det 3die Stykke, har tilstrækkelig Forklaring i det Foregaaende, jfr. ogsaa § 298 Nr. 1. At Oplæsning og Vedtagelse af det Retsbogen Tilførte angaaende afhørte Personers Udsagn, ikke bør finde Sted ved den Protokollation, der er fremkommen under Hovedforhandlingen ved Landsretten, følger af dennes Øjemed. Tvivlsomt kan det endog være, om denne Forholdsregel behøver at udstrækkes saa vidt, som Udkastet i § 86 fordrer, eller om den ikke kan indskrænkes til de Tilfælde, hvor Udsagnet saavidt mulig skal gjengives med den Afhørtes egne Ord, jfr. imidlertid Lovudkastet om den borgerlige Rets § 84. Reglerne i §§ 88—90 stemme i det Væsentlige med Reglerne i det civile Udkast §§ 85 i. f., 86, 88 og 89; nogle mindre Ændringer forklares ved Straffesagers Særegenhed. Med Hensyn til § 90 i Begyndelsen mærkes f. Ex. Reglen i § 305 i Slutningen samt de Udskrifter, der i Paaanketilfælde i Embeds Medfør skulle indsendes, se §§ 385, 413. Til disse Tilfælde har Reglen i § 90 selvfølgelig ikke Hensyn, derimod til saadanne Tilfælde som, at Udskriften begjæres for senere civile eller kriminelle Sagers Skyld, f. Ex. af den Forurettede, der anlægger et Erstatningssøgsmaal, eller af den offentlige Paatalemyndighed; af denne sidste bliver selvfølgelig ikke Betaling at erlægge for Udskriften. Med § 91 sammenholdes Reglen i Lovudkastet om den borgerlige Retspleje § 92. Reglen i § 92 behøver ingen Forklaring.

Kapitel IX.

Om Forkyndelser og andre fra Retten udgaaende Meddelelser.

Bestemmelserne i dette Kapitel ere i det Væsentlige overensstemmende med de tilsvarende Bestemmelser i Lovudkastet om den borgerlige Retspleje (første Afsnit Kap IX.), kun med de af Straffesagers Natur flydende Forskjelligheder. I denne Henseende mærkes for det Første, at de Forkyndelser, for hvilke særegne Regler ere foreskrevne, forudsættes, ligesom alle andre i Kapitlet omhandlede Meddelelser, at udgaa fra Retten*), ikke fra Parterne. Da deres Natur imidlertid ikke forandres (jfr. med § 95 det civile Udkast §§ 123, 205, 231), kan den i Overensstemmelse med den almindelige Forskrift i det civile Udkasts § 122 opstillede Hovedregel i nærværende Udkasts § 93 ikke være tilstrækkelig i Straffeprocessen. Om en Afvigelse fra de foreskrevne Regler paa Grund af Vedtagelse mellem Parterne (se det civile Udkast § 108) bliver der dernæst ikke Tale. En anden i Forholdets Natur grundet Forskjel er den, at Forkyndelsen vel i de i §§ 95—100 omnevnte Tilfælde kan foregaa paa den Maade, som foreskrives i det civile Udkast, nemlig ved Stævningsmænd og kun, naar disse Intet kunne udrette, ved Politiet, men at Retten ogsaa strax maa kunne overdrage Politiet Forkyndelsen. Endnu en væsentlig Forskjel er det, at i de Tilfælde, som ere Gjenstand for Reglerne i §§ 95—100, er Forkyndelsen for den Paagjældende personlig opstillet som det, der saavidt mulig skal iværksættes, saa at Forkyndelse paa Boligen (Opholdsstedet) efter Reglerne i § 98 b. kun bør finde Sted, naar hin ikke kan lykkes. Ogsaa dette er i Straffesager en naturlig Regel; flere Love opstille endog med Hensyn til Indkaldelse af den Sigtede, at Anholdelse paa Grund af Udeblivelse (se § 169) kun kan finde Sted, naar Forkyndelsen er sket til den Paagjældende personlig, se würtb. Lov § 232, en Regel, der dog synes at gaa for vidt.

Om Enkelthederne i Kapitlet skal iøvrigt Følgende bemærkes. Under § 93 falde f. Ex. Underretninger til Parterne om Retsmøder, som de ere berettigede til, men ikke pligtige at

*) Om de fra Statsanklageren eller Politimesteren udgaaende Indkaldelser, som omnevnes i §§ 147 og 163, ere ingen særegne Regler fundne nødvendige, idet de ogsaa for andre Politiøjemed brugelige Indkaldelser forudsættes her at finde Anvendelse; den Adgang til Domstolene, som hjemles ved § 226, indeholder Betryggelse mod utilstrækkelige Indkaldelser. For det i § 136 omnevnte særlige Tilfælde indeholder denne Paragraf det Fornødne.

overvære, se f. Ex. §§ 234, 257, 387. Navnlig mærkes, at alle Meddelelser fra Retten til offentlige Paatalemyndigheder gaa ind under Reglen, ogsaa de, for hvilke der i tilsvarende Tilfælde er givet særegne Regler, naar Meddelelsen sker til den Sigtede eller en privat Anklager; saadanne Meddelelser bør gaa efter almindelige Regler om Meddelelser mellem offentlige Myndigheder. Ved § 94 (civ. Udkast § 121) mærkes blot, at man i Forunderſøgelsen ikke egentlig kan tale om en Mødepligt for Parterne (undtagen for den Sigtede ved hans Afhørelse), men om en Ret til at møde, hvorfor Redaktionen er lidt forskjellig fra det civile Udkast. Iøvrigt maa med denne Paragraf jævnføres § 169, som indeholder en Slags Begrænsning. I § 95 opregnes de Meddelelser og Forkyndelser, der skulle foregaa efter de i de følgende Paragrafer foreskrevne særlige Regler, under Nr. 1 til den Sigtede, under Nr. 2 til Vidner, Syns- eller Skjønsmænd, under Nr. 3 til private Anklagere. Med disse Bestemmelser jævnføres §§ 167, 168, 252, 262, 305, 360, 364, 382,—§§ 135, 137, 149, (Begjæringer om Foretagelse af Syn til Personer, der have en almindelig offentlig Bemyndigelse hertil, gaa ikke ind under Reglen i § 95 Nr. 2) 162,—§ 206.

De i §§ 95—100 indeholdte Regler give Bestemmelser for Forkyndelsen, naar denne skal ske ved Stævningsmænd eller Politiet. Forudsætningen for at bringe disse Regler til Anvendelse er, at Vedkommende er her i Riget, eller i al Fald har bekjendt Bolig eller midlertidigt Opholdssted i Riget. Er dette ikke Tilfældet, hvad enten dette strax er givet, eller det viser sig ved forgjæves forsøgt Forkyndelse efter Reglerne i §§ 95—100, jfr. den i § 100 3die Stykke ommeldte Paategning, maa andre Forholdsregler anvendes. Der frembyder sig her en naturlig Forskjel mellem det Tilfælde, at Vedkommende har bekjendt Bolig eller Opholdssted i Udlandet, og det, at hans Bolig eller Opholdssted ikke kan opspørges. I første Fald er den naturlige og betryggende Fremgangsmaade, at Forkyndelsen sker paa den ved Stedets Love hjemlede Maade, se § 101, civ. Udk. § 113, hvorved det i Straffeprocessen er en Selvfølge, at det er Retten, der tilstiller den paagjældende fremmede Myndighed Begjæringen herom. I sidste Fald maa der skrides til en egentlig offentlig Forkyndelse, se § 102 1ste Stykke (civ. Udk. § 112). Men den sidstnævnte Forkyndelsesmaade kan ikke indskrænkes til det Tilfælde alene, at Bolig eller Opholdssted ikke kan opspørges. Den maa under visse Omstændigheder kunne finde Anvendelse, uagtet den Paagjældende har Bolig eller Opholdssted i Udlandet, som kjendes, nemlig naar den Paagjældende har unddraget sig Forfølgning ved Flugt. Dernæst maa ogsaa den Eventualitet forudsees, at den paagjældende fremmede Myndighed vægrer sig ved at efterkomme Begjæring om Forkyndelse. I dette Fald bliver da offentlig Forkyndelse den eneste Udvej, dog at dertil i dette Tilfælde naturlig slutter sig Meddelelse ved anbefalet Brev.

Særegne Forkyndelsesmaader, som finde Anvendelse ved de i § 95 ommeldte Meddelelser, ere endvidere de i §§ 103 og 104 ommeldte. Det er naturligt, at Meddelelse til Retsbogen, hvor den kan finde Anvendelse, altid maa være ligesaa god som Forkyndelse efter Reglerne i §§ 95—100. Dette vil navnlig finde hyppig Anvendelse ved Sigtede, som ere fængslede, men der kan ogsaa ellers blive Tale derom, f. Ex. naar en Person, der skulde indkaldes som Vidne, er tilstede, hvor Retten holdes. Med § 104 jævnføres § 134 og Lovudkastet om den borgerlige Retspleje § 124.

Kapitel X.

Om Rettens Domme, Kjendelser og andre Beslutninger.

En Opfordring til at samle nogle almindelige Bestemmelser om Retternes Afgjørelser ligger i Hensynet til de forskjellige Trin, en Straffesag kan gjennemløbe, for Undersøgelsesdommeren, for den dømmende Ret, og her atter udenfor eller under Hovedforhandlingen, samt for den Ret, der paa Grund af Retsmidler faar med Sagen at gjøre, foruden at der hyppig bliver Spørgsmaal om enkeltstaaende Retshandlinger. Foruden de enkelte fælles Bestemmelser, som herved foranlediges (se Udka-

stets §§ 107 og 109), er der andre, der ere fælles for alle Tilfælde, hvor Beslutning skal tages af en kollegialt sammensat Ret, hvorom der ogsaa bliver Spørgsmaal paa forskjellige Trin af Sagen (i Landsretssager udenfor og under Hovedforhandlingen, fremdeles som Følge af Retsmidler), se herom §§ 105 og 106. Endelig er det Stedet her at give Regler om saadanne Retsbeslutninger, der ligge udenfor Sagens regelmæssige Gang, og som derfor ikke kunne finde Plads i Rækken af Regler, der følge denne Sagens Gang; Retsafgjørelsen træder her i Stedet for tidligere kjendte administrative Resolutioner (se § 108).

Blandt Rettens Beslutninger udhæver Udkastet i Overensstemmelse med den gjældende Ret nogle ved de særegne Betegnelser: Domme og Kjendelser. Om begge disse Klasser af Beslutninger gjælder det, at de skulle begrundes (§ 107), medens andre Retsbeslutninger ikke behøve at begrundes, med mindre dette særlig er foreskrevet (se f. Ex. §§ 172, 368—70; Formen behøver her ikke at være den traditionelt for Kjendelser hjemlede). Med Hensyn til Anvendelsen af Betegnelsen Dom holder Udkastet sig i det Væsentlige til den gjældende Terminologi. Som Følge heraf bliver der kun Tale om Domme ved den dømmende Ret, og naar Retsmidler anvendes, ikke ved Beslutninger af Undersøgelsesdommeren. En Afvigelse fra den strenge Fastholden af den gjældende Terminologi kan man finde deri, at Udkastet kalder den Beslutning, hvorved den dømmende Ret nægter Henvisning til Hovedforhandling, Kjendelse, se §§ 251, 259, jfr. § 270. Der er imidlertid Grund til ogsaa i Betegnelsen at sondre mellem de Beslutninger, der tages af den dømmende Ret, førend Sagen er kommen til Hovedforhandling, eller udenfor denne, om end Sagen ved dem sluttes, og de Beslutninger, der ende Sagen under Hovedforhandlingen. Der er i mange Retninger en gjennemgribende Forskjel paa dem, en Forskjel, som maaske bliver klarest, naar det bemærkes, at hine Beslutninger i fremmede Love i Reglen findes henlagte til en særegen Ret eller Retsafdeling (Raadskammer, Anklagekammer). Idet Udkastet henlægger hine Afgjørelser til den dømmende Ret selv, forandrer den dog iøvrigt ikke deres Karakter som Led i et Mellemstadium af Straffesagen (Anklageverfahren, instruction intermédiaire), og hermed stemmer bedst den valgte Betegnelse, ligesom naar Undersøgelsesdommerens Beslutning at nægte en Forundersøgelse betegnes som Kjendelse (se § 229). I hvilke Tilfælde Rettens Beslutning skal betegnes som Kjendelse og begrundes som saadan, kan i Straffeprocessen ikke angives ved en almindelig Regel. Foruden de Tilfælde, hvor en opstaaet Tvistighed afgjøres ved Kjendelse, stemmer det med den gjældende Ret, tildels grundlovmæssige Forskrifter, og Forholdets Natur at fordre en af Grunde ledsaget Kjendelse i mange andre Tilfælde, hvor det nemlig drejer sig om Beslutninger angaaende Anvendelse af visse, i Personers Retsgoder væsentlig indgribende Midler til Opnaaelse af Straffesagers Formaal (f. Ex. Fængsling, Ransagning), uden at nogen Tvistighed gaar forud. Formen skal her befordre den omhyggeligere Overvejelse og nøjagtig Redegjørelse for, at Forholdsreglen er begrundet. Under disse Omstændigheder kan Omraadet for Kjendelsesformen ikke angives anderledes, end sket er i § 107. Det, der opnaaes ved Bestemmelsen i § 107 om Kjendelser, er altsaa dette, at den sparer den idelige Gjentagelse paa alle vedkommende Steder af Tilføjelsen „ledsaget af Grunde".

Hvad nu iøvrigt Dommes og Kjendelsers Begrundelse angaar, saa kan der i Almindelighed ikke siges videre end, hvad Udtrykkene og Forholdets Natur tilsige. I visse Tilfælde maa særegne Fordringer gjøres af Hensyn til Ordningen af Paaanken, nemlig fordi denne ikke udstrækker sig til Bevisspørgsmaalet. Men dette kommer ikke frem i alle Tilfælde, hverken naar Dommen eller Kjendelsen er upaaankelig, f. Ex. afsagt i en paaanket Sag, eller i alle de Tilfælde, hvor Retsmidlet ikke har hin Begrænsning, hvilket er Tilfældet med Undersøgelsesdommerens Kjendelser og den dømmende Rets Kjendelser, mod hvilke der kan finde Besværing Sted, jfr. §§ 414, 416 2det Stykke, 418 og 419. I saadanne Tilfælde skal Begrundelsen ikke væsentlig indrettes efter Hensyn til Retsmidlerne mod Beslutningen; § 107 maatte derfor atter her henvise til, at der i

visse Tilfælde stilles særegne Fordringer til Begrundelsen, navnlig til Fremstillingen af den antagne faktiske Sammenhæng. Der bliver iøvrigt atter her Forskjel mellem Domme i Nævningesager og andre Domme, se §§ 355, 358 og 359.

For Beslutninger, der skulle tages af flere Dommere i Forening, indeholde §§ 105 og 106 Regler. Den første angaar de formelle Regler med Hensyn til Vedtagelsen; disse behøve ingen nærmere Begrundelse, idet det kun skal bemærkes, at det her ligesaa lidt som i det civile Udkast er fundet rigtigt at bestemme, at Dommernes Raadslagninger og Afstemninger skulle være offentlige. I § 106 udtales først den Regel, at der maa være Stemmeflerhed for enhver Afgjørelses Resultat, hvorimod der ikke tillige udkræves Stemmeflerhed for Grundene. Med Hensyn til denne Regel henvises til de Betragtninger, som findes i Motiverne til det civile Udkast. En Undtagelse fra Reglen findes i Udkastets § 350; Forklaringen heraf vil blive givet i det Følgende. Ligesom i borgerlige Retstrætter kan der i Straffesager forekomme successive Afstemninger over enkelte Momenter i Sagen, idet en Sammenregning af forskjellige Vota ikke kan finde Sted (saaledes Vota med Hensyn til Formalitet, Paataleret og Skyldspørgsmaalet). Særlig maa det mærkes, at Udkastet i Landsretssager, der paakjendes uden Nævninger, fordrer Adskillelse mellem dette Spørgsmaal, om den Sigtede er skyldig, og Spørgsmaalet om Straffens Størrelse (se § 357). I saadanne Tilfælde maa da den samme Regel gjælde som i civile Sager, at de Dommere, som ere blevne i Mindretal ved de foregaaende Afstemninger, ere pligtige at deltage i de senere Afstemninger. Det ligger selvfølgelig heri, at det er de paagjældende Dommeres Pligt at betragte det ved de foregaaende Afstemninger fastslaaede Resultat som bindende for sig, ogsaa i de Tilfælde, hvor det i og for sig er muligt at lade den overvundne Opfattelse faae en vis Indflydelse paa den senere Afstemning, saaledes f. Ex. naar den, der har stemt for Frifindelse, nu skal stemme over Straffen, og denne, som i Reglen, er relativt bestemt. At Skyldspørgsmaalet og Straffspørgsmaalet bør sondres paa denne Maade fra hinanden, og de frifindende Vota ikke sammenregnes med dem, der stemme for den laveste Straf, er navnlig blevet klart ved Nævningeinstitutionen. Skyldspørgsmaalet afgjøres i Nævningesager af Nævningerne, Straffspørgsmaalet af de retskyndige Dommere, uden at et frifindende Mindretal af Nævningerne kommer den for skyldig Erklærede til Gode ved Straffens Fastsættelse. En herfra grundforskjellig Regel kan ikke uden Vilkaarlighed opstilles ved andre Straffesager. Og lige saa lidt som man nogetsteds har havt mindste Betænkelighed ved at paalægge de retskyndige Dommere i Nævningesager ved Valget af Straffen at tage Nævningernes Afgjørelse til Udgangspunkt uden Hensyn til mulige Tvivl om dens Rigtighed (se § 355) — forudsat at denne Tvivl ikke fører til Anvendelse af Beføjelsen efter § 350 —, lige saa lidt kan der i Pligten til subsidiær Votering med hin Forpligtelse til at tage den fastslaaede Afgjørelse om Skyldspørgsmaalet til Udgangspunkt erkjendes at ligge en uberettiget Samvittighedstvang. Forpligtelsen gaar ud paa at votere paa samme Maade, som om Skyldspørgsmaalet var afgjort ved Nævninger. Den samme Nødvendighed for at dømme til Straf paa et af Andre afgjort Skyldspørgsmaal kan ogsaa komme frem i Paaanketilfælde. Med Rette er det ogsaa bemærket, at en modsat Regel indirekte fører tilbage til Mistankestraffe, se Bar: Recht und Beweis im Geschworenengericht Note 185 (S. 247 ff) — Derimod maa det i Straffesager fastholdes, at Spørgsmaalet, om den Sigtede er skyldig i den Forbrydelse, for hvilken han sigtes, ikke paa den angivne Maade kan deles i flere Spørgsmaal og gjøres til Gjenstand for subsidiær Votering, jfr. ogsaa her Reglen i Nævningesager § 332 og Forudsætningen i § 357. Naar denne Sætning, der nu maa siges at staa fast i Videnskaben, og som ogsaa i Reglen udtrykkelig udtales i Lovene (nemlig i Reglerne om Affattelsen af Spørgsmaalene til Nævningerne), afviger fra, hvad der jævnlig vil finde Sted i Civilprocessen, hvor en Udstykning af Gjenstanden i enkelte Angrebs- og Forsvarsmomenter hyppig er nødvendig, forklares dette ved Forskjellen mellem de civilretlige og de strafferet-

lige Spørgsmaal. Spørgsmaalet, om en Person er skyldig til Straf, er eet og udeleligt, fordi det Strafskyld begrundende Faktum, den forbryderiske i Handling fremtraadte Villie er een og udelelig. En Deling af dette Spørgsmaal vilde kunne have til Følge, at Flertallet, ja endog samtlige Dommere holde den Sigtede for ikke-skyldig, medens ved en sukcessiv Afstemning alle de enkelte Momenter kunne faae Flertallet for sig, og saaledes en Domfældelse begrundes. Det Anførte gjælder i og for sig ogsaa om strafforhøjende og strafnedsættende Omstændigheder ved Forbrydelsen; det drejer sig her om et Plus eller Minus af Strafskyld ved Gjerningen (Villiesakten). Naar det nu ikke desto mindre maa erkjendes for hensigtsmæssigt til Afstemningens Lettelse at udsondre disse Spørgsmaal til særlig Afstemning, efterat det Spørgsmaal er besvaret, om Forbrydelsen, forelsbig uden Hensyn til disse Omstændigheder, er begaaet, saa kan denne Deling ikke have samme Betydning som ellers den subsidiære Votering. Denne ikke i og for sig nødvendige, men i Hensigtsmæssighedshensyn grundede Deling maa ikke føre til et andet Resultat end det, som vilde være indtraadt, hvis den ikke havde fundet Sted, men der i Stedet herfor stilledes til Afstemning principale og subsidiære Spørgsmaal, som angik dels Forbrydelsen med dels uden den paagjældende Omstændighed. Derfor kunne de Dommere, som have stemt for Frifindelse, her ikke tilpligtes at stemme subsidiært, men deres Stemmer blive ved Besvarelsen ligefrem at regne til den Sigtedes Gunst, se § 357, jfr. med Hensyn til Nævningesager §§ 334, 335 og 343 3die Stykke. Til disse Tilfælde sigter Slutningen af § 106 1ste Stykke, jfr. Bar. l. c. S. 179 ff. — Heller ikke Strafspørgsmaalet bør udstykkes; her er altid en Sammenregning af Vota mulig efter den Regel, som § 106 2det Stykke indeholder.

Udkastet har i en Række af Tilfælde tilstedt Afvigelse fra de almindelige Regler, men saaledes, at Afvigelsen betinges af en forudgaaende Beslutning af en Ret, for hvilken den Sag eller det Anliggende, med Hensyn til hvilket Spørgsmaalet opstaaer, ikke er anhængig, jfr. saaledes §§ 67, 69, 73, 379, 397, 406, 415, 437, 438, 439. Efter deres Karakter behøvede disse Afgjørelser ikke at være Domstolssag; de kunde være og ere i den nugjældende Ret for en stor Del henlagte til Administrationen. Henlæggelsen af Afgjørelsen til Domstolene er imidlertid naturlig for at bevare Retsplejen uafhængig af Administrationen. Det vilde dog være uheldigt, naar dette maatte nødvendiggjøre en Indklædning i besværlige processuelle Former; men det er ikke nødvendigt. Udkastets Bestemmelser om Behandlingen af Besværing imod Kjendelser og Beslutninger have, se § 414, kunnet afgive et brugbart Forbillede for den Fremgangsmaade, som § 108 foreskriver. Afgjørelse ved den kollegialt sammensatte Ret kan her overlades til Formanden i Forbindelse med to Medlemmer, efter Omstændighederne endog til Formanden alene, og Retsmidler finde ikke Anvendelse.

Udkastets § 109 holder den Berigtigelsesret, hvorom der her er Tale, indenfor de samme Grænser som det civile Udkast § 283; men Rettelsen bør i Straffesager ogsaa kunne ske i Embeds Medfør, og der kan ikke her opstilles nogen Tidsgrænse, jfr. den sachsiske Lov art. 14.

Andet Afsnit.

Om Midlerne til Opnaaelse af Straffesagers Formaal.

Dette Afsnit er bestemt til en samlet Fremstilling af Reglerne om de Midler, der tjene til Opnaaelse af Straffesagers Formaal, jfr. herved det tidligere om Ordningen af Stoffet i Udkastet Bemærkede. Overskriftens vide Udtryk begrundes ved, at der ikke blot er Tale om Midlerne til at komme til Sandhedens Oplysning, men ogsaa om Midlerne til at bevirke den Sigtedes Nærværelse, forsaavidt denne er fornøden til Sagens og eventuelt Dommens Gjennemførelse, samt om Midler til at sikre visse akcessoriske Formaal for Straffesagen. Nogle faa fælles Bestemmelser bør herved hensigtsmæssig forudskikkes.

Den første af disse fastsætter den i Forholdets Natur grundede almindelige Be-

tingelse for Anvendelsen af et hvilketsomhelst Middel til Opnaaelse af en Straffesags Formaal, der gaar ud paa at paalægge Borgerne en Pligt til at handle (f. Ex. Vidnepligten) eller til at taale Indgreb i Rettigheder (f. Ex. Ransagning), nemlig at der efter de foreliggende Omstændigheder er Grund til at formode, at en Forbrydelse er begaaet. Det vilde være en aabenbar Misbrug nogensinde at bringe dem til Anvendelse for at efterspore, om en Forbrydelse, som der ingen Formodning er for ifølge foreliggende Oplysninger, er begaaet. At indrømme Ret hertil vilde være at bortrydde enhver Sikkerhed for Borgernes Rettigheder ligeoverfor den offentlige Magt, aabne Dørene for det utaaleligste og vilkaarligste Spioneri i den private Retssfære, under Skin af Vidnepligt hjemle Angiverpligt o. s. fr., jfr. navnlig med Hensyn til denne Betingelse for Vidnepligten Forhandlingerne paa den femte tyske Juristforsamling i 1864. Det er en Hovedopgave for den moderne Straffeproces at hævde de rette under Inkvisitionsprocessen idelig overskredne Grænser for den i Strafferetsplejen virksomme offentlige Magt ligeoverfor den private Retssfære, og særlig i den danske Lovgivning at gjennemføre videre de Principer, som i den Henseende Grundloven i enkelte Retninger har fastslaaet. Paa den anden Side maa det fastholdes, at snevrere kan Betingelsen ikke være, og at det navnlig ikke kan opstilles som almindelig Betingelse, at der ogsaa allerede skal foreligge Grund til Mistanke mod en bestemt Person, saaledes som man f. Ex. undertiden har villet gjøre gjældende med Hensyn til Vidnepligten, jfr. de ovenfor citerede Forhandlinger om denne. Noget Andet er, at enkelte Forholdsregler enten i Almindelighed eller i visse Tilfælde forudsætte, at den, mod hvem de rettes, er mistænkt for Forbrydelsen. Det hører til de særlige Betingelser, som Paragrafens Slutningspunktum forbeholder.

At der ordentligvis paa ethvert af Straffesagens Trin (§ 111) kan være Spørgsmaal om Anvendelse af de Midler, som her omhandles, er netop Grunden til at give Bestemmelserne om dem i et Reglerne om Straffesagens Gang forudskikket Afsnit. Forholdets Natur, saasom Ordningen af Paaanken, eller særlige Bestemmelser, saasom med Hensyn til Beslaglæggelse af en Sigtets Formue, der undrager sig Forfølgning, kunne dog medføre Undtagelser herfra. Bestemmelsen i § 111, 2det Stykke er i og for sig selvfølgelig og kunde derfor ansees som overflødig. Dens Optagelse har nærmest sin Grund deri, at en Miskjendelse af de heromhandlede Bestemmelsers naturlige Omraade ofte ligger nær, og at en Sammenblanding jævnlig har fundet og finder Sted. Ogsaa maa det mærkes, at de grundlovmæssige Bestemmelser om Husundersøgelse m. v. ikke alene sigte til disse Forholdsregler i Straffeplejen, og at der ogsaa heri ligger nogen Opfordring til udtrykkelig at udtale, at denne Lov ikke har et ligesaa udstrakt Omraade. Det er ikke her Meningen at give en almindelig Lov for i det Enkelte at udføre Grundlovens Bestemmelser. Flertallet af de særlige Love, hvis Gyldighed forbeholdes ved Grundlovens § 81, vedkomme netop ikke Strafferetsplejen. De Ransagninger, der hjemles for fiskale Øjemed eller for almindelige Politiøjemed (offentlig Orden, visse Næringsveje, Sundhedspoliti) o. s. v. vedkomme ikke Strafferetsplejen. Disse Ransagninger ere Led i en offentlig Kontrol, som vilde være nødvendig, selv om Lovovertrædelsen ikke var eller er strafbar, eller om Straf i det konkrete Tilfælde ikke er forskyldt; de ere i mange Tilfælde aldeles ikke betingede af nogen særlig Mistanke om stedfunden Lovovertrædelse — hvad der, som bemærket, i Strafferetsplejen vilde være en uforsvarlig Anomali —, de skulle endog i flere Tilfælde foretages til regelmæssig tilbagevendende Tider. De herom gjældende Bestemmelser blive altsaa bestaaende uanfægtede af nærværende Lov. Forsaavidt der maatte være Trang til og Mulighed for at give almindelige Regler om Betingelserne og Formerne for slige Midlers Anvendelse for andre offentlige Øjemeds Skyld end Strafferetsplejen, vilde Stedet ikke være i denne Lov; de kunne heller ikke indordnes i den, idet der paa en Mangfoldighed af Punkter nødvendigvis altid maa være Forskjel i Reglerne, saavel de materielle som de formelle.

Kapitel I.

Om Adgang til synlige Bevismidler.

Midlerne til at faae Rede paa de Kjendsgjerninger, hvis Oplysning udkræves under Straffesagen, ere dels de synlige Bevismidler dels Forklaringer, som afgives af Personer. I dette Kapitel handles om Adgangen til de første. Denne er selvfølgelig ubegrænset, naar derved intet Indgreb sker i en Ret, som har Krav paa at respekteres selv i Strafferetsplejen. I modsat Fald bliver der Spørgsmaal om, hvorvidt og under hvilke materielle og formelle Betingelser, foruden den i § 110 nævnte almindelige, Midler gives til at faae Adgang til slige Bevismidler, og om yderligere Regler med Hensyn til deres Benyttelse under Sagen.

I.

Udkastet omhandler i Kapitlets første Underafsnit Ransagning som Middel til at faae Adgang til synlige Bevismidler*). Der er herved kun Spørgsmaal om den Ransagning, som medfører Indgreb i Borgernes private Livs Fred (Hus, Gjemmer, Person, Papirer), og som netop derfor udkræver Tilstedeværelsen af visse materielle Betingelser til sin Retfærdiggjørelse og Iagttagelsen af visse Regler med Hensyn til Beslutningen og dens Iværksættelse. I første Henseende frembyder der sig nu en meget væsentlig Sondring. Ransagningen kan nemlig for det Første være en exekutiv Forholdsregel for at iværksætte Besiddelsestagelsen af en bestemt Ting, som den, mod hvem Forholdsreglen er rettet, besidder, men vægrer sig ved at udlevere. Det er paa den ene Side en Selvfølge, at Ransagning i denne Forstand kan finde Sted mod Enhver, den Sigtede eller Trediemand, der vægrer sig ved at efterkomme den lovlig hjemlede Udleveringspligt, og at det heller ikke kan gjøre nogen Forskjel, om Forbrydelsen er en større eller mindre. Retten til at fordre Udleveringen kan i intet Tilfælde være uden Retsbeskyttelse. Selve Udleveringspligten maa dernæst med enkelte Undtagelser udstrække sig til alle Ting, der kunne tjene til Bevis. Paa den anden Side forudsætter denne Ransagning, at der er Tale om Krav paa Udlevering af en bestemt Gjenstand, som den Paagjældende enten indrømmer at være i Besiddelse af, men vægrer sig ved at udlevere, eller som han vel nægter at besidde og derfor erklærer sig ude af Stand til at udlevere, men som dog ifølge de foreliggende Oplysninger maa antages at være i hans Besiddelse. At tage Tingen ved Ransagning uden forudgaaende Opfordring til at udlevere den, kan som en Foregribelse af Rettens Tvang, i al Fald kun forsvares i saadanne Tilfælde, hvor der er Grund til at antage, at en Udsættelse af Forholdsreglen vilde forspilde Øjemedets Opnaaelse. Den for Strafferetsplejen ejendommelige Form af Ransagning er imidlertid den, hvor den ikke iværksættes for at eftersøge en bestemt Gjenstand, men for at efterspore, om og hvad der maatte findes hos den Paagjældende, som kunde tjene til Oplysning om Forbrydelsen, altsaa en Besigtigelse. Da denne Forholdsregel baade i sig selv er højst trykkende og derhos ordentligvis maa kaste Mistanke paa den, mod hvem den iværksættes, for Skyld eller Medskyld i Forbrydelsen, maa den nødvendigvis være bunden til særegne Betingelser. Til disse hører af den sidstnævnte Grund, at den ordentligvis kun maa foretages mod den, der alt er mistænkt. Dernæst tale vægtige Grunde for at begrænse denne Ransagning i Henseende til sin Gjenstand. Man vilde ellers opstille den ubegrænsede Pligt for Enhver, der rammes af Mistanke, at finde sig i, at hans hele Privatliv lægges blot; thi at det paa Forhaand skulde være klart, at Intetsomhelst til Sagens Oplysning kunde findes ved en saadan Ransagning, vil sjælden eller aldrig kunne siges. Skal ikke al Retsbeskyttelse for en Mistænkts private Liv ophøre ligeoverfor det Offentlige, bør denne Ransagning kun kunne foretages for at efterspore Gjenstande, som staa i en direkte, objektiv Forbindelse med Forbry-

*) Ransagning, som foretages for at faae fat paa en Sigtet eller for at sikre sig imod Undvigelse, omhandles i Forbindelse med Anholdelse og Fængsling, se §§ 175, 176, 186.

delsen, altsaa Ting, der kunne antages at være tagne eller frembragte ved Forbrydelsen eller at have været brugte eller bestemte til dens Udførelse (corpora delicti) eller hvad der iøvrigt kan give umiddelbar Oplysning om Gjerningen eller den Sigtedes Forhold til denne. At det ikke kan ventes, at slige Ting skulde være at finde hos den Mistænkte, kan ofte være klart efter Forbrydelsens Beskaffenhed og de konkrete Omstændigheder; den omspurgte Ransagning bør da ikke finde Sted. Endelig er der Grund til at indskrænke Anvendelsen af denne Forholdsregel, der hører til de mest trykkende, som Straffeprocessen kjender, saaledes at den ikke kan finde Anvendelse ved en hvilkensomhelst, nok saa ubetydelig Lovovertrædelse. Forbillede herfor haves i Grundlovens Bestemmelse om Udelukkelse af Varetægtsfængsel ved ubetydelige Forseelser, en Indskrænkning, som heller ikke har anden Hjemmel end Hensynet til Misforholdet mellem Middel og Formaal, da det ikke kan siges, at de Grunde, der i Almindelighed hjemle Varetægtsfængsel, ikke ligesaa vel kunne forekomme ved disse Forseelser.

Den omtalte Adskillelse med de væsentlige dertil knyttede retlige Forskjelligheder mellem Ransagning som Eftersøgning af bestemte Gjenstande og som Besigtigelse for at opspore Bevismidler, har længe været hævdet i Videnskaben og er nu i Reglen ogsaa optagen i Lovene, se ogsaa det tyske Udkast §§ 93 og 94. I det foreliggende Udkast faar den sit Udtryk i Modsætningen mellem §§ 112 og 113 paa den ene og § 114 paa den anden Side. Reglerne i § 112 ere i Overensstemmelse med det om Ransagninger af den sidstnævnte Art Bemærkede. Paragrafens andet Stykke kan kun ansees som en Anvendelse af den almindelige Regel; det sees let, at det deri omhandlede Tilfælde er væsentligt forskjelligt fra dem, der omhandles i § 113, særlig Nr. 3. Med Hensyn til denne sidste Paragraf bemærkes Følgende.

Undtagelse fra den Regel, at den i § 112 omtalte Ransagning kun kan finde Sted hos den Mistænkte, maa efter Forholdets Natur forudsætte to Betingelser, dels at Omstændighederne udelukke, at Mistanken derved kastes paa den, hos hvem den foretages, dels at Forholdene medføre en faktisk Begrænsning for Besigtigelsens Udstrækning, der væsentlig formindsker Indgrebet i Privatlivets Fred. Dette gjælder i de Tilfælde, som de fleste Love nævne, nemlig ved Ransagning af Hus, hvor Forbrydelsen er begaaet, eller i hvilket den Mistænkte er paagreben, eller som han har betraadt, medens han forfulgtes paa friske Spor, og dernæst naar (og naturligvis ogsaa kun forsaavidt) der ifølge Husets Bestemmelse tilstedes Enhver Adgang til samme (Fælleslokaler i Gjæstgiverier osv.). Mere tvivlsomt er det, om der fremdeles bør gjøres en Undtagelse, naar Husransagningen er en saakaldet almindelig, ɔ: en saadan, som foretages i en større Kreds af Huse, der udgjøre en stedlig Enhed. Vistnok vil der ved en saadan ordentligvis ikke kastes Mistanke paa nogen Enkelt; men paa den anden Side rammer Indgrebet i det private Livs Fred mange Flere, og det er derhos vanskeligt at undgaa den Misbrug, at den almindelige Ransagning, der kun kan være begrundet, naar den Formodning, der ligger til Grund for den, fra første Færd er og maa være rettet paa den hele Kreds af Huse, uden at knytte sig til noget enkelt, benyttes til at dække en speciel Ransagning, der mangler Hjemmel i Loven. Mange Love optage heller ikke denne Undtagelse, og det gjælder navnlig ogsaa om det nye tyske Udkast. Det kan imidlertid til Forsvar for den gjøres gjældende, at en almindelig Ransagning efter sin Beskaffenhed og med Hensyn til det Apparat, den udkræver for at lykkes (hensigtsmæssigst er det, at Ransagningen foregaar samtidig), kun sjælden vil finde Anvendelse og ordentligvis kun i saadanne ejendommelige Tilfælde, hvor enhver af de Paagjældende i sin egen Interesse maa ønske den, og at det, naar den foretages, regelmæssig vil forbyde sig af sig selv, at den gaar saaledes i Enkeltheder som den specielle Ransagning, samt at det ovenberørte Misbrug af denne Grund og i Betragtning af de almindelige Betingelser for denne Slags Ransagninger neppe vil være særdeles vanskeligt at ramme.

Om den anden Art af Ransagninger, Eftersøgningen af bestemte Ting, der kunne

tjene til Bevis, handler § 114, hvis Regler ligeledes ere i Overensstemmelse med det tidligere Bemærkede. Medens der ikke i Henseende til Gjenstanden her findes nogen saadan Indskrænkning, som i § 112, er det i Overensstemmelse med den Tanke, der ligger til Grund for Reglerne i § 130 og § 131 Nr. 2 om visse Personers Udelukkelse fra eller Fritagelse for at aflægge Vidnesbyrd, at ogsaa de skriftlige Meddelelser mellem den Sigtede og disse Personer ere undtagne fra den ommeldte Ransagning, saalænge Meddelelserne ikke ere komne i Andres Værge, og de paagjældende Personer ikke selv ere mistænkte. Reglen findes paa samme Maade i flere Love, og navnlig nu ogsaa i det tyske Udkasts § 88.

Om Kompetencen til at tage Beslutning om Ransagning, Form og Fremgangsmaade gives Reglerne i §§ 115—119. § 115 indeholder den i Forholdets Natur begrundede og i Grundloven hjemlede Regel, at Ransagning ordentligvis kun kan finde Sted ifølge Retskjendelse, hvorpaa dog den Paagjældende efter Karakteren af de Retsgoder, hvori Ransagning gjør Indgreb, maa kunne give Afkald, kun at der til Betryggelse af Reglen fastholdes, at Afkaldet maa være udtrykkeligt. Med Hensyn til det Spørgsmaal, ved hvem Kjendelsens Iværksættelse skal ske, kommer det i Betragtning, at Loven giver en Række Regler om Iværksættelsen, af hvilke flere ikke kunne være anderledes bestemte, end at Meget vil være overladt til den Iværksættendes Takt og Kjendskab til Sagen, hvad der i Særdeleshed faar Betydning ved de Ransagninger, der ere Gjenstand for §§ 112 og 113. Flere Love have med Hensyn hertil opstillet som almindelig Regel, at Dommeren selv skal iværksætte Kjendelsen. Udkastet har dog ikke troet, at det var nødvendigt at gaa saa vidt, hvad der ikke ret vilde staa i Samklang med den Stilling, der ellers er tiltænkt Dommeren. § 116 har derfor givet den Regel, at Iværksættelsen kan ske ved Politiet, men med den efter det Anførte naturlige Indskrænkning, at Politiets underordnede Betjente kun kunne benyttes i paatrængende Tilfælde. En yderligere Garanti, der navnlig har Betydning for den Mistænkte, giver § 118 (jfr. det tyske Udkast § 96), hvis Regel dog ej kan være ubetinget, dersom Øjemedet ikke i mange Tilfælde skal forspildes. Iværksættelse ved Dommeren fordrer Udkastet kun, dels hvor den er selvfølgelig, fordi Ransagningen træder i Forbindelse med en Synsforretning, der skal ledes af Dommeren, se § 156, dels ved den for den Paagjældende mest byrdefulde Ransagning, nemlig af Papirer; tilstede Forholdene altsaa ikke at foretage en saadan Ransagning paa Stedet, bør Dommeren anordne en foreløbig Beslaglæggelse af Papirerne, hvilken kan iværksættes af Politiet, for da selv senere at foretage Ransagningen.

Undtagelse fra den Regel, at Ransagning kræver en Retskjendelse, er imidlertid nødvendig. Dog bør Politiets Ret til at ransage uden Retskjendelse holdes indenfor snevre Grændser. Ransagning af den i § 112 ommeldte Art bør kun tilstedes uden Kjendelse, naar de i § 117 Nr. 1 ommeldte særegne Betingelser foreligge, den i § 114 ommeldte Ransagning tillige i det Tilfælde, som nævnes i Nr. 2, jfr. hermed Reglerne om Politiets Anholdelsesret, med hvilke ogsaa Paragrafens Slutningsregel stemmer. Ransagning af Papirer behøver aldrig og bør derfor aldrig finde Sted uden Retskjendelse; kun en foreløbig Beslaglæggelse af Papirerne kan tilkomme Politiet under de Betingelser, der ellers hjemler det Ret til at ransage.

En Række nærmere Bestemmelser om Ransagningens Iværksættelse — være sig, at at den sker efter eller uden Retskjendelse — indeholde §§ 118—119. Udkastet har med de fleste Love ikke anset det for nødvendigt at give en Definition af „Nattetid", hvilket derimod er sket i det tyske Udkast (fra 1ste April til 30te September Kl. 9 Aften til 4 Morgen, fra 1ste Oktober til 31te Marts Kl. 9 Aften til 6 Morgen). Fra denne Bestemmelse, at Ransagninger ordentligvis ikke kunne ske om Natten, gjøres der undertiden Undtagelser ikke blot i Almindelighed, „hvor Øjemedets Opnaaelse afhænger deraf", men i specielle, nærmere bestemte Tilfælde (saaledes det tyske Udkast), hvilke dog dels synes unødvendige ved Siden

af den almindelige Forskrift, dels ikke vel kunne overføres („Personer, som staa under Politiets Opsyn").

II.

Andre Midler til at faae synlige Bevismidler i Hænde.

Ransagning vil ikke altid behøves for at faae Bevisgjenstande i Hænde, som ere i Nogens Værge; et retteligt givet Paalæg eller Opfordring vil ofte være tilstrækkelig. Ransagning kan dernæst være udelukket eller have vist sig frugtesløs; der bliver da Spørgsmaal om andre Virkninger af det ikke efterkomne Paalæg. Om det sidste Punkt handler § 120. Herved maa der skjelnes imellem, om den Vægrende er den Sigtede eller en privat Anklager eller andre Personer. Forudsætningen er i denne Paragraf i alle Tilfælde, at Opfordringen eller Paalæget udgaar fra Retten; en Opfordring eller Paalæg af Politiet kan ingen Virkninger medføre undtagen Beføjelsen til Ransagning i de i § 127 nævnte Tilfælde. Forudsætningen er dernæst ogsaa, at den Vægrende bevislig er i Besiddelse af Tingen. At der, naar den Sigtede vægrer sig ved at udlevere Bevisgjenstande, som ere i hans Besiddelse, ikke kan anvendes Tvang mod hans Person for at bevæge ham til Udlevering, følger af Udkastets almindelige Grundsætninger. Mod den vægrende Sigtede maa der forholdes paa samme Maade som, naar den Sigtede vægrer sig ved at svare under Afhørelsen, se § 205. Vægrer en privat Anklager sig ved at efterkomme en Opfordring af Retten om at fremkomme med Bevisgjenstande, ligger det i Anklageprincipet, at der ikke kan blive Spørgsmaal om Tvangsmidler, men han maa ansees at frafalde Anklagen, se § 206. Derimod vil der ordentligvis kunne anvendes personlige Tvangsmidler mod andre Personer, der vægre sig ved at efterkomme et Paalæg af Retten om at udlevere Bevisgjenstande, der bevislig ere i deres Besiddelse, lignende Tvangsmidler nemlig, som ere hjemlede mod Vidner, der vægre sig ved at svare. Saadan Tvang maa dog være udelukket i Tilfælde, der svare til dem, som hjemle Undtagelse fra Vidnepligten; thi den Paagjældende erkjendes her ikke at være pligtig til positiv Virksomhed for Straffesagens Formaal. Dernæst bør hin personlige Tvang først anvendes, naar Ransagning har vist sig frugtesløs, jfr. würtb. Lov § 162. Forholdet bliver altsaa dette, at der regelmæssig er hjemlet baade Ransagning og eventuelt Vidnetvang mod Trediemand for at faae Bevisting, af hvilke han bevislig er i Besiddelse, udleverede, men at i visse Tilfælde kun Ransagning, ikke Vidnetvang kan anvendes.

I de i §§ 121—124 ommeldte Tilfælde, hvor det maa antages, at det rettelig givne Paalæg vil blive efterkommet, fordi det rettes til offentlige Embedsmænd eller Funktionærer, ere de særegne Regler foranledigede ved Hensynet til, at der opstaar Spørgsmaal om, og tildels maa anerkjendes særegne formelle og materielle Betingelse for, at slige Paalæg skulle være hjemlede. Hvad angaar de materielle Betingelser, er der ordentligvis ikke Grund til at afvige fra de almindelige Principer, og i Henhold hertil fastsætter § 121, at ikke alene Embedsakter, som skjønnes at kunne give Oplysning om en Forbrydelse, kunne kræves meddelte, men at ogsaa private, hos offentlige Myndigheder berovende Dokumenter under den samme Forudsætning kunne kræves udleverede, og det selv om de maatte være givne i embedsmæssig Forvaring med det Formaal, at Indholdet skal være hemmeligt. Hvad det første Punkt angaar, jævnføres Reglen om Embedsmænds Vidnepligt i § 130 3die Stykke, og det er ogsaa en til den der hjemlede Undtagelse svarende, som findes i § 121, ligesom fremdeles Reglerne i § 130 Nr. 1 og navnlig Nr. 3 kunne begrunde Undtagelser. Hvad det andet Punkt angaar, er Spørgsmaalet omtvistet for det Tilfælde, at Dokumentet er givet og modtaget i Forvaring i den Hensigt, at Indholdet skal hemmeligholdes, idet man mod Udleveringen paaberaaber sig det givne Løfte om Hemmeligholdelse, og i al Fald vil hævde Undtagelse for det Tilfælde, at den, der har givet Dokumentet i Forvaring, ikke vilde være pligtig til at udlevere det, hvis han selv havde beholdt det i sit Værge (§ 114 3die Stykke). Men hvad den første Betragt-

ning angaar, følger det af sig selv, at Staten kun paatager sig en Hemmelighedsholdelsespligt indenfor de Grænser, altsaa med de Undtagelser, som Loven fordrer; med Hensyn til det andet Punkt gjælder den almindelige Grundsætning om Undtagelser fra Vidnepligt og Udleveringspligt netop kun de paagjældende Personer selv, ej Andre, til hvem de maatte have betroet sig under Tavshedsløfte, selv om dette er et Løfte, der i Reglen har retlig Betydning. Undtagelse fra Reglen i § 121 2det Stykke, kan derfor kun indrømmes, hvor den paagjældende Embedsmand selv er undtagen fra Vidnepligten, hvad der her kan tænkes med Hensyn til Reglen i § 130 Nr. 1. En anden Sag er det, at Udleveringen kun bør forlanges, naar bydende Grunde kræve det (jfr. Udtrykket „nødvendigt").

I Kraft af de nysanførte Betragtninger maa ogsaa Brevhemmeligheden og Telegrafhemmeligheden eller Post- og Telegrafvæsenets Pligter mod Korrespondenterne undergives de for Straffesagens Formaal nødvendige Indskrænkninger (§§ 121—123), uden at den Sigtedes (eller andre ikke Vidnepligtiges) Frihed for positivt at understøtte Sagens Formaal kan paaberaabes; thi det, at de have betroet sig til Postvæsenet, gjør netop de herom gjældende Regler uanvendelige. Men paa den anden Side maa særegne Regler kræves, fordi Indholdet er ukjendt, og et Paalæg om Udlevering altsaa ikke kan motiveres ved Hensynet til dette. Der maa følgelig, hvis ikke Brevhemmeligheden ganske skal prisgives, fastsættes objektive Kriterier ved Forsendelsen, som i og for sig gjøre det sandsynligt, at de kunne have Hensyn til eller Betydning for Straffesagen. Dette objektive Kriterium er nu det, at det er den Sigtedes Korrespondance (fra eller til ham), der er Tale om, hvorimod andre Personers Korrespondance kun undtagelsesvis kan rammes af Reglen, naar nemlig særegne Omstændigheder gjøre det sandsynligt, at den skjuler hin. Foruden denne Betingelse, der danner den almindelige Grænse, fordres der naturlig i det konkrete Tilfælde, at der er paaviselig Grund til at antage, at Forsendelsens Indhold er af Betydning for Sagen. Endelig maa det betragtes som en naturlig Begrænsning, at Indgreb i Brevhemmeligheden m. v. kun bør finde Anvendelse ved Forbrydelser, der ikke ere ubetydelige. Da det i Reglen vil være uden Nytte, at undergive den Sigtedes Korrespondance en saadan Indskrænkning, naar ethvert andet Samkvem staar ham frit, kan det heller ikke volde noget Savn, at disse Forholdsregler ere udelukkede i de Tilfælde, hvor Varetægtsfængsel er udelukket.

Hvad de formelle Regler om de i §§ 121—124 omhandlede Paalæg angaar, kræves der Retskjendelse efter § 121 2det Stykke og § 122, jfr. § 124. Politiet kan altsaa navnlig ikke kræve Udlevering af Forsendelser fra Post- og Telegrafvæsenet, men kun paalægge foreløbig Tilbageholdelse i det i § 123 omtalte Tilfælde. Dette er ganske stemmende med de Grundsætninger, paa hvilke Udkastet hviler, og med Grundlovens Aand. Hvad § 121 1ste Stykke angaar, er det derimod stemmende med Forholdets Natur, jfr. Reglen i § 213, at Politiet kan kræve Meddelelse af Embedsakter, omend kun i Gjenpart.

III.

Om Beslaglæggelse af Ting, der kunne tjene til Bevis m. V.

Ikke blot med Hensyn til Erhvervelsen af Besiddelsen af Bevisting, men ogsaa med Hensyn til, hvad der videre kræves for at drage Nytte af dem under Sagen, udkræves et Indbegreb af Regler til Værn saavidt muligt for de private Rettigheder, i hvilke derved gjøres Indgreb. Herom handler nærværende Underafsnit, dels i §§ 125—127 om Beslaglæggelse, dels i § 128 om Aabning af Breve eller andre lukkede Dokumenter, som ere beslaglagte. At Ting, som ere udleverede eller tagne ved Ransagning eller iøvrigt paatrufne, maa tages i Forvaring saa længe og forsaavidt det behøves for Undersøgelsens Skyld, er en Selvfølge, se § 125, jfr. dog § 127 2det Stykke. Men kun i de Tilfælde behøves særegne Regler om saadan Forvaring, naar derved Indgreb gjøres i Personers Raadighed, hvad jo ingenlunde altid er saa, f. Ex. naar paa Gjerningsstedet de til Udførelsen brugte Redskaber findes, hvis

Ejer er ubekjendt, og hvis Udlevering Ingen kræver, eller naar et i og for sig værdiløst Stykke Papir er af Betydning for Undersøgelsen. I slige Tilfælde at kræve en Beslutning af Retten vilde medføre et ganske unyttigt Besvær. For de Tilfælde alene, hvor Forvaringen gjør Indgreb i Personers Raadighed, benytter Udkastet den tekniske Benævnelse Beslaglæggelse. Til en saadan maa nu som Regel kræves en Beslutning af Retten, hvorimod der ikke behøves en Kjendelse, dels fordi Beslaglæggelse i mange Tilfælde vil være Konsekventsen af en allerede afgiven Kjendelse, dels fordi der i al Fald ved § 127 er givet den Vedkommende Adgang til at æske Kjendelse, og denne maa ansees for overflødig, hvor den ikke kræves. En foreløbig Beslaglæggelse maa dog naturligvis kunne iværksættes af Politiet, jfr. § 117; men denne bør da snarest mulig stadfæstes af Retten, se § 125. Kun med Hensyn til Beslaglæggelse af et trykt Skrift kræves altid overensstemmende med Lov 3die Januar 1851 § 13 en Retsbeslutning og her i Form af Kjendelse. Hvem det iøvrigt tilkommer at forvare Tingen, afhænger af Sagens Stilling, under Efterforskningen, Politiet, naar Sagen er anhængiggjort, Retten. § 126 indeholder en Række af Bestemmelser til Betryggelse for Vedkommende med Hensyn til de beslaglagte Ting, hvilke ikke behøve yderligere Begrundelse.

Ligesom der med Hensyn til Indgreb i Brevhemmeligheden m. V. overhovedet maatte foreskrives særegne Regler, jfr. forrige Afsnit, saaledes bør der ogsaa gives særegne Forskrifter til Betryggelse med Hensyn til Aabningen af Brevene, forsaavidt denne skal finde Sted (man kan nemlig tænke sig en Udlevering af Breve, der blot sigter til at standse Korrespondancen). Herom handler § 128.

Kapitel II.

Om Vidner.

Bestemmelserne i dette Kapitels §§ 129—146 handle om Afgivelse af Vidnesbyrd i Straffesager for Retten, § 147 om Vidners Forklaringer for Politimesteren. §§ 129—146 falde i følgende Grupper: §§ 129—131 om Vidnepligten og Undtagelserne fra den; 2) §§ 132—134 om den Ret, for hvilken Vidnesbyrdet skal afgives; 3) §§ 135—138 om Indkaldelse af Vidner og Vidners Udeblivelse; 4) §§ 139—145 om Vidners Edfæstelse, Afhørelse samt deres Vægring ved at svare eller ved at aflægge Vidneeden; 5) § 146 om Godtgjørelse til Vidner.

§ 129 stadfæster den hos os og allevegne gjældende almindelige Regel om Vidnepligten. At hverken den Sigtede eller en privat Anklager gaar ind under denne Regel, følger af, at de ere Parter. Med Hensyn til dem henvises til dette Afsnits Kap. V. At derimod en Forurettet forfølger et Erstatningskrav i Forbindelse med en af det Offentlige forfulgt Straffesag, fritager ham ikke for Vidnepligten med Hensyn til denne, jfr. derimod § 206, 2det Stykke med Hensyn til Forklaringer, der afkræves ham særlig angaaende Erstatningskravet. Forudsætningen for Vidnepligten er, som § 110 udtaler, at der er Grund til at formode, at en Forbrydelse er begaaet, medens det ikke kan fordres, hvad der af og til i nyere Tid er gjort gjældende, at Undersøgelsen allerede er rettet mod en bestemt Person*). Ikke blot er der Trang til Vidnebeviset allerede ved Fastsættelsen af det objektive Retsbrud, men Opgaven for Straffesagen er netop at udfinde den Skyldige, og det er en Misforstaaelse at betegne det herpaa rettede Vidnesbyrd som en Angivelse (den frivillig og uopfordret gjorte Meddelelse), jfr. herom Forhandlingerne paa den femte tyske Juristforsamling 1864 S. 188 o. ff. Naar den her vedtagne Sætning gik ud paa, at Ingen kan tvinges til at aflægge Vidnesbyrd før under Rettens Forundersøgelse, vilde dette rigtignok indbefatte hin Fordring, hvis man var gaaet ud fra, at Rettens Forundersøgelse, saaledes som dette

*) Anledningen hertil har været visse Spørgsmaal om Vidnepligt i Pressesager (med Hensyn til anonyme Forfattere), Spørgsmaal, der paa Grund af Lov af 3die Januar 1851 § 3 ikke opstaa hos os, og med Hensyn til hvilke det med Rette er bemærket, at Pressens særegne Forhold maa fyldestgjøres ved særlige Forskrifter.

Udkasts Mening er, ikke kan finde Sted, førend en bestemt Person kan sigtes. Det er imidlertid ganske klart af Forhandlingerne, at man ikke vilde opstille dette, men kun hævde Dommerens Ret til at prøve, om den i § 110 angivne uomtvistelige Betingelse for Vidnepligten foreligger, og at man med Hensyn til Udtrykket har havt en Forundersøgelse for Øje, der kun var betinget heraf. Jfr. herved Udkastets § 221.

Om Undtagelserne fra Vidnepligten handle §§ 130 og 131, idet der skjelnes imellem Tilfælde, hvor Vidnesbyrd ikke maa afkræves, og andre, hvor Vidnesbyrd kan nægtes. En lignende Adskillelse har Flertallet af Straffeprocesloverne, men nogle, og til dem har det tyske Udkast sluttet sig, erkjende kun, ogsaa i de i § 130 Nr. 1 og 2 nævnte Tilfælde, en Ret til at vægre sig, ingen Udelukkelse. Da det imidlertid netop er for dens Skyld, der har betroet sig til de i § 130 ommeldte Personer, at Undtagelsen fra Vidnepligten fastsættes, er det aabenbart en Ret for ham, der er Tale om, og det er ikke tilstrækkeligt, at man, hvad der er det tyske Udkasts Hovedbetragtning, tør stole paa, at de Personer, om hvem der er Tale, ville vide paa rette Maade at bedømme, om der er tilstrækkelig Grund til ikke at benytte en Fritagelsesret. Paa den anden Side følger det af det Anførte, at Undtagelsen i de Tilfælde, § 130 nævner, kun er betinget og bortfalder under de i Paragrafens 2det Stykke 1ste Punktum nævnte Forudsætninger.

Udkastet har ikke optaget i § 130 det nu hos os gjældende (ubetingede) Forbud mod Ægtefællers Vidnesbyrd i visse Straffesager. Dette Forbud, til Grund for hvilket ikke ligger et Hensyn til den Ægtefælle, der er Part, men til den, der opkræves som Vidne, og som ikke antages tilstrækkeligt beskyttet ved en Ret til at vægre sig, staar i den europæiske Ret som en Singularitet og driver sikkert Omhuen for Ægtefællen, rigtignok paa et meget begrænset Omraade, hvis Særegenhed yderligere er formindsket ved Straffelovens § 30 og Lov af 16de Februar 1866, udover de rette Grænser, se derimod Udkastets § 131 Nr. 2, jfr. Nr. 1. Hvad angaar det i § 130 under Nr. 1 nævnte Tilfælde, foreslaar Udkastet, i Overensstemmelse med hvad der gjennemgaaende findes i alle nyere Love, en Udvidelse af den nu i Henhold til D. L. 2. 5. 20 gjældende Regel derhen, at Undtagelsen skal gjælde ikke blot det i egentligt Skriftemaal, men ogsaa det Præsten iøvrigt i hans Egenskab af Sjælesørger Betroede. Da de protestantiske Troessamfund i det Mindste faktisk ikke mere kjende det egentlige specielle Skriftemaal, vilde Reglen i den Begrænsning, den nu har, kun være til Gavn for det katholske Troessamfund, paa hvilket Reglen i 2. 5. 20. oprindelig ikke var eller kunde være beregnet. Selvfølgelig maa Reglen efter Omstændighederne foranledige Præsten til strax at faae konstateret, om Meddelelsen sker til ham som Sjælesørger, ligesom der baade i dette og i de andre Tilfælde, hvor Undtagelsen kun gjælder, hvad der erfares af en bestemt Kilde, kan fordres Ed paa, at Vedkommende ingen paa anden Maade erhvervet Kundskab har om Forholdet. Da Øjemedet med den Aabenbarelsespligt, som paahviler Præsten, naar derved Ulykke kan forekommes, i Reglen kan fyldestgjøres uden at paalægge ham Vidnepligt, har Udkastet ligesaalidt som andre Love optaget nogen Begrænsning af Undtagelsen med Hensyn hertil; hans Pligt i saadant Fald at gjøre fornøden Anmeldelse berøres naturligvis ikke af Reglen, saalidt som Forsvarerens Udelukkelse fra at vidne gjør Forandring i den ham som alle Borgere efter Straffelovens § 109 paahvilende Pligt. At Meddelelsen som saadan ikke skulde være nok til at forebygge Ulykke, kan neppe tænkes udenfor det Tilfælde, for hvilket Paragrafens 2det Stykke i Slutningen hjemler en Undtagelse fra Reglen. Reglen i § 130 Nr. 2 er en Nødvendighed, hvis Forsvarerens Hverv i Straffesagen ikke ganske skal lammes; den gjælder selvfølgelig baade en valgt og en beskikket Forsvarer. Derimod har Udkastet ikke udstrakt Undtagelsen fra Vidnepligten i Straffesager til Meddelelser, der iøvrigt betroes Sagførere under Raadførsel med dem som saadanne, en Regel, der heller ikke gjælder nu hos os, men som flere fremmede Love, f. Ex. den württembergske, have optaget, forsaavidt Meddelelsen er gjort af en Person, der ikke er vidnepligtig. Dersom man

gik saa vidt at indrømme Undtagelse fra Vidnepligten i ethvert Tilfælde, hvor Vidnesbyrdets Aflæggelse vil gjøre Brud paa et ved offentlige Institutioner anerkjendt Tillidsforhold, og altsaa f. Ex. ogsaa undtog Læger med Hensyn til deres Patienters Hemmeligheder m. v., da vilde hin Undtagelse for Sagførere ligefrem være hjemlet derved. Men naar man med Lovene i Almindelighed anser en saa vidtstrakt Undtagelse for betænkelig, er der neppe tilstrækkelig Grund til at opstille en særlig Regel for Sagførere, om end deres Kalds Beskaffenhed stiller Spørgsmaalet noget ejendommeligt. Bestemmelsen under Nr. 3 hører til dem, som man maaske neppe vilde opstille, naar Reglerne skulde dannes uden noget Hensyn til den gjældende Ret, men bør som grundet i denne sikkert bevares. Undtagelsen er her i Straffeprocessen undergiven en i Sagens Natur grundet, ogsaa nu anerkjendt Begrænsning. Hvad § 130 3die Stykke angaar, er den Grundsætning, som den udtaler, allevegne anerkjendt; nogle Love gjøre imidlertid Undtagelsen til Regel, saaledes at der fordres Bemyndigelse af vedkommende Foresatte for, at Embedsmanden kan vidne om Embedshemmeligheder, hvad der dog neppe kan billiges, se ogsaa det tyske Udkast § 44.

Hvad Fritagelserne for Vidnepligten angaar, bemærkes med Hensyn til Udkastets Regler i § 131 Følgende: At Fritagelse for at aflægge Vidnesbyrd maa indrømmes den, der maa antages ikke at kunne besvare et Spørgsmaal, uden at udsige Noget, som umiddelbart udsætter ham selv for Straf, er en nødvendig Følge af den Grundsætning, at en Sigtet ikke kan tvinges til Udsagn mod sig selv. Om Løsningen af den Vanskelighed, der faktisk kan være ved Afgjørelsen af, om denne Fritagelsesgrund er tilstede eller ikke, kan ingen anden Regel gives, end at Retten maa prøve samtlige foreliggende Omstændigheder, jfr. Ordene „maa antages" og Slutningen af Paragrafen, hvorved det ikke er udelukket, at Retten af denne Grund kan undlade at anvende Vidnetvang, selv om den Vægrende ikke med udtrykkelige Ord udtaler, at hans Vægring er grundet deri, at han ellers vilde sigte sig selv, hvilket allerede vil være et Bevis imod ham. Tvivlsommere er det, om Fritagelsen bør udstrækkes til det Tilfælde, hvor Udsagnet vilde medføre „Beskjæmmelse" eller „velfærdstruende Formuetab" for den Paagjældende. Udkastet har dog troet her at burde følge det overvejende Flertal af Love, jfr. derimod det tyske Udkast § 45. I den Omstændighed, at Vidnetvangen begrænses saaledes, som Udkastet foreslaar i § 145, ligger Anerkjendelsen af, at Vidnepligten ikke er en saa absolut Pligt, at den skal gjennemføres ved de yderste Midler, selv med Opofrelse af den uberettiget Vægrendes hele Velfærd. Heraf synes Konsekventsen at være, at naar det strax er givet, at Vidnesbyrd ikke kan aflægges uden Velfærds Spilde, bør Pligten ikke paalægges. Det bliver ogsaa i Resultatet en Anomali, at Vægringsret indrømmes overalt, hvor det gjælder Straf, selv den ubetydeligste, og for et Forhold, der ikke er vanærende i Medborgeres Øine, men ikke hvor det gjælder et moralsk lastværdigt og vanærende Forhold, fordi der ikke er Straf for det. Naar Nr. 1 fremdeles fritager ikke blot, hvor det gjælder den Vægrendes egen Ære eller Velfærd, men ogsaa hvor det gjælder de Personers Ære eller Velfærd, til hvem han staar i et af de under Nr. 2 nævnte Forhold, staar og falder denne Regel selvfølgelig med Reglen under Nr. 2, om hvilken Følgende skal bemærkes.

Det overvejende Flertal navnlig af nyere europæiske Straffeproceslove indrømme ikke blot de i § 131 Nr. 2 nævnte Personer, men fremdeles ogsaa alle den Sigtedes Ascendenter og Descendenter, Søskende og lige saa nær Besvogrede Ret til at undslaa sig for Vidnesbyrd i Sagen mod ham. Den for Tiden om dette Punkt gjældende preussiske Lov, som endnu er Kriminalordningen af 1805, er af tyske Love den eneste, der ikke hjemler Fritagelse af denne Grund som Ret i Straffesager; men med Hensyn hertil bemærker en erfaren Praktiker Tippelskirch, se Forhandlinger paa den femte tyske Juristforsamling 1864 S. 83, at den preussiske Praxis i lang Tid ikke har anvendt Vidnetvang paa de nævnte Personer, og det ikke først efter den nye Processes Indførelse,

men længe forinden, uagtet Kriminalordningens Princip var naturligt efter den rene Inkvisitionsprocesses Grundsætninger. Dette forklarer, at Motiverne til det tyske Udkast, der gaar endnu videre i Fritagelsen (Slægtskab i Sideliniens 3die Grad), end ikke berøre, at der derved for Preussens Vedkommende vil ske en væsentlig Forandring i den gjældende Ret, men indskrænke sig til kortelig at motivere Udkastets Regel med den Bemærkning, at den har gjort Kredsen af de fritagne Personer saa vid som mulig ifølge den Opfattelse, at det maa foretrækkes at give Afkald paa et Bevismiddel fremfor at udsætte en den Sigtede nærstaaende Person for den Fristelse at aflægge falsk Ed til hans Gunst. Den ovenangivne almindelige Regel er ligefrem opstillet i den franske Lovgivning. Den skotske Straffeproces anerkjender Fritagelsen i den Udstrækning, som Udkastet foreslaar. Kun den engelske Straffeproces hjemler i det Mindste ikke udtrykkelig nogen Fritagelse for Andre end Ægtefæller (for disses Vedkommende gjælder endog Udelukkelse som Regel), se Glaser: Das englisch-schottische Strafverfahren 1850 S. 69. Den svenske Lovgivning har det almindelige Princip, rigtignok med en Undtagelse, naar Sagen maatte være af særdeles Vigtighed. I Norge indeholdt det i 1857 af Storthinget vedtagne Forslag Fritagelse for Ægtefælle, Slægtninge i op- og nedstigende Linie og Søskende; men i de senere Bearbejdelser af Straffeprocessen indskrænkedes Fritagelsen som almindelig Regel til Ægtefæller, medens Fritagelsen for Slægtninge i op- og nedstigende Linie indskrænkedes til mindre betydelige Sager, og for Søskende til Politisager. At bevare uforandret den hos os gjældende Ret, der med lidet betydende Undtagelser ikke i Straffesager anerkjender nogen Fritagelse for Vidnepligten for de heromhandlede Personer, vilde efter den givne Oversigt være at opretholde en Singularitet, hvortil der neppe kan anføres nogen tilstrækkelig Grund. Spørgsmaalet kan formentlig kun være, hvor vid Kredsen af de fritagne Personer skal gjøres. For at gaa videre end Udkastets Forslag kunde anføres Hensynet til Straffelovens §§ 109 og 110. Thi maa det end indrømmes, at man ikke fra den Straffrihed, der her er hjemlet, kan slutte til en Forandring i den gjældende Ret, kunde det dog betragtes som en Anomali at anerkjende Fritagelse for Pligten at angive til Øvrigheden paatænkte grove, Statens Eristents eller Menneskeliv truende Forbrydelser, selv om det under de givne Omstændigheder maatte være det eneste Middel til at forebygge Iværksættelsen, og dog fastholde Vidnepligten. Selv om det imidlertid kunde ansees for i og for sig rigtigt at gaa saa vidt som mange fremmede Love — Noget, hvorom flere Medlemmer af Kommissionen ikke have kunnet overbevise sig —, maa man dog finde Betænkelighed ved at gjøre et saa stort Spring i Forhold til den gjældende Ret, paa et Omraade, hvor en saadan Forandring neppe har Medhold i den hos os herskende almindelige Anskuelse. Man har derfor anset det for rigtigst at indskrænke Kredsen af Fritagne til Personer, der staa i saa nært og inderligt Forhold til den Sigtede, som en Lovgivning, der overhovedet ikke vil optage en absolut, ved de yderste Tvangsmidler gjennemført Vidnepligt, nødvendigvis synes at maatte anerkjende som Fritagelsesgrund. Til disse Forhold hører nu formentlig ikke blot Forholdet mellem Ægtefæller, men ogsaa Forholdet mellem Forældre og Børn (jfr. den skotske Lovgivning). Det gjælder om begge disse Forhold, at man meget vel kan tænke sig, forstaa og moralsk billige, at de Paagjældende hellere ville underkaste sig Tvangen for modvillige Vidner end aflægge Vidnesbyrdet. Men i saa Fald vilde det være en meget stor Haardhed at sætte dem paa denne Prøve eller friste dem til Meneed for at undgaa den. At optage et Gradationssystem, som foreslaaet i Norge, synes urigtigt. Thi voxer end det Offentliges Interesse i at faae Vidnesbyrdet afgivet med Forbrydelsens Størrelse, saa voxer ogsaa i tilsvarende Grad Trykket af Vidnepligten for den paagjældende Person.

Den ved § 131 Nr. 3 hjemlede Fritagelse kan maaske synes at gaa videre, end Bestemmelsen i Lov af 3die Januar 1851 § 3. Det, som denne Bestemmelse nemlig fritager for, naar den Paagjældende selv vil overtage Ansvaret, eller en vis Frist er forløben, er Pligten „at meddele de Oplysnin-

ger, som maatte være fornødne, for at godtgjøre, at Ansvaret paahviler en af de Foregaaende", altsaa Forpligtelsen til at føre fuldt Bevis for Forgjængerens Ansvar. Men deraf, at den Paagjældende fritages for denne Bevisbyrde, følger i og for sig ikke, at han under de samme Betingelser ogsaa er fritagen for Pligten at lade sig føre som Vidne om Betingelserne for Forgjængerens Ansvar, naar man enten ikke ønsker at gjøre Brug af sin Ret til at holde sig til Efterfølgeren, men netop ønsker at drage Forgjængeren til Ansvar, eller man paa Grund af Fristens Udløb ikke kan lade Ansvaret gaa over paa den Efterfølgende i Rækken. Ophøret af Retten til at forlange det Mere, fuldt Bevis, og af Retten til at lade Ansvaret gaa over paa den Bevispligtige, hvis dette ikke præsteres, involverer i og for sig ikke Bortfald af Retten til det Mindre, Fyldestgjørelse af Vidnepligten, og af Retten til at fremtvinge denne ved de sædvanlige Midler. Det maa imidlertid vistnok siges, at Tanken i Lov af 3die Januar 1851 § 3, at udelukke Inkvisition efter den Ansvarlige, kræver, at den Efterfølgende i Rækken ved at erklære sig beredt til at overtage Ansvaret eller ved Fristens Udløb befries ikke blot for Bevisbyrden, men ogsaa for Vidnepligten angaaende Betingelserne for Forgjængerens Ansvar. Lovens Tanke udelukker, at Anklageren skal have Valg imellem at kræve Efterfølgeren til Ansvar og at afkræve ham Vidneforklaring, eller endog først kunne prøve at aftvinge ham en Vidneforklaring, og derefter, hvis det ikke fører til noget Resultat, drage ham til Ansvar som den Skyldige. Er denne Opfattelse rigtig, bør Bestemmelsen optages i Loven, allerede for at fjerne Tvivl, om ikke den i Lov af 3die Januar 1851 grundede Fritagelse for Vidnepligt maatte være bortfalden ved den nye Lov om Straffeprocessen, der har til Hensigt at være udtømmende.

Som Følge af Bestemmelsen i § 131 2det Stykke kan den Omstændighed, at den Fritagne har fundet sig i at afgive Forklaring under Forundersøgelsen, ikke betage ham Retten til at undslaa sig under Hovedforhandlingen.

Mundtlighedsprincipet, som beherskер Hovedforhandlingen, kræver, at Vidnerne møde og afgive Forklaring under denne for selve den dømmende Ret. I Nævningesager bør ingen Afstand fritage herfor; i andre Landsretssager giver § 132 derimod Afstandsbestemmelser svarende til dem, der ere optagne i det civile Udkast, og ligeledes med Hensyn til Underretssager. At Reglerne for disse sidste ogsaa gjælde med Hensyn til Afhørelse for Undersøgelsesdommeren, er allerede af den Grund naturligt, at Mundtlighedsprincipets Krav ikke gjør sig gjældende ved saadan Afhørelse. Med denne Paragraf bør jævnføres § 146 om Godtgjørelse til Vidner. Saavel Afstandsreglerne som andre Grunde, nemlig at Sagen endnu ikke er anhængig, at Vidnet ikke kan rejse, at dets Rejse til en fjern Ret vil medføre Besvær og Udgifter, der ikke staa i Forhold til Udbyttet af Afhørelse for denne, endelig at der i det Stadium, paa hvilket Sagen befinder sig, ikke efter Procesreglerne finder Afhørelse af Vidner Sted for den Ret, for hvilken Sagen er anhængig, jfr. §§ 256, 390, 414, 431, kunne medføre Nødvendigheden af Afhørelse for en Ret, ved hvilken Sagen ej er anhængig, altsaa ifølge §§ 6 og 60 Undersøgelsesdommeren i den Retskreds, hvor Vidnet boer eller opholder sig. § 134 overfører i den nye Proces et allerede i den gjældende Ret anerkjendt Princip.

Med Hensyn til Vidners Indkaldelse for Retten er Reglen, at den udgaar fra Retten selv, se § 135, jfr. herved §§ 238 og 260 og hvad derom vil blive bemærket. Den Undtagelse fra Reglen i § 135, som § 136 hjemler, er grundet i Forholdets Natur, jfr. §§ 174 og 177. Reglerne om Virkningen af Udeblivelse i § 137 ere noget strengere end de tilsvarende i det civile Udkast, navnlig i den Retning, at der ikke behøves nogen Forelæggelse, inden umiddelbar Tvang til at møde anvendes, men stemme med, hvad fremmede Straffeproceslove foreskrive, og hvad Straffeprocessens Tarv ordentligvis kræver. Angaaende Besværing mod de i § 137, jfr. § 138 ommeldte Kjendelser henvises til § 409, jfr. § 418.

Med Hensyn til Edfæstelse af Vidner udtaler § 139 den af Forholdet mellem Efterforskning og Forundersøgelse paa den ene Side

og Hovedforhandlingen paa den anden Side, jfr. navnlig § 230, følgende og nu almindelig anerkjendte Regel, at Vidneforklaringer udenfor Hovedforhandlingen ordentligvis ikke skulle beediges, men kun, naar de undtagelsesvis udgjøre Led af Bevisførelsen for den dømmende Ret, fordi den Paagjældende ikke skal indkaldes for denne (jfr. herved ogsaa §§ 390, 414, 431), eller fordi det maa befrygtes, at han ikke kan blive indkaldt til Hovedforhandlingen. Under denne blive Vidnerne derimod altid at edfæste, forsaavidt ikke nogen af de i Paragrafen angivne Undtagelser foreligger.

Til disse Undtagelser høre de Tilfælde, som § 140 ommelder. Da Reglen om Vidnets Edfæstelse beror paa den Antagelse, at Edfæstelsen særlig vil bevæge Vidnet til at udsige Sandheden, maa den bortfalde i de Tilfælde, hvor denne Antagelse efter Erfaringens Vidnesbyrd ikke slaar til, og Udsagnets Troværdighed altsaa ikke derved kan forhøjes. Naar Paragrafen i Henhold til denne Betragtning og i væsentlig Overensstemmelse med de fleste Straffeproceslove undtager fra Edfæstelse de i § 140 under Nr. 1—6 nævnte Personer, jfr. ogsaa med Hensyn til Nr. 1—3 og Nr. 6 det civile Udkast, skal det blot med Hensyn til Nr. 5 bemærkes, at der ved de Personer, hvis Vidnesbyrd paa Grund af deres Stilling til Sagen skjønnes at være i særlig Grad upaalideligt, navnlig tænkes paa de i § 131 Nr. 2 nævnte Personer, naar de ikke vægre sig ved at aflægge Vidnesbyrd. Nogle Love udtale et ubetinget Forbud med Hensyn til disse Personer og overlade kun Retten Beføjelsen til at edfæste dem, naar der er Spørgsmaal om en Gjerning, som er begaaet mod dem selv. Efter Tanken synes imidlertid den nu foreslaaede Regel rigtigere, jfr. iøvrigt Motiverne til det tyske Udkast imod den Opfattelse, som undertiden forsvares, at der ingen Grund er til ikke altid at edfæste de nævnte Personer, naar de ikke benytte deres Vægringsret. Da Vægringen allerede kan være til Skade for den Sigtede, godtgjør Villigheden ikke, at der nu er overvejende Grund til at skjænke deres Forklaring Tiltro, og at ingen Mened er at befrygte. Erfaringen viser efter de nævnte Motivers Udtalelse netop tvertimod, at det er i de sjældneste Tilfælde, at Domstolene se sig istand til at tillægge hine Personers Udsagn synderlig Vægt.

At Edfæstelsen under Hovedforhandlingen bør gaa forud for Afhørelsen, er en Regel, som efter det for den tilsvarende Bestemmelse i det civile Udkast Bemærkede ikke behøver særlig Forklaring. Denne Regel er ogsaa i den moderne Straffeproces bleven mere og mere almindelig; kun den preussiske Lov har opretholdt den assertoriske Vidneed; men det er nu forladt i det tyske Udkast, hvis Motiver særlig anføre for den forud for Afhørelsen gaaende Ed, at den virker mere indtrængende paa Vidnet og frembyder den Fordel, strax at gjøre det kjendeligt for Dommere og Nævninger, om Udsagnet er edeligt eller ej, og derved give dem Anledning til allerede ved Paahørelsen at overveje, om der trods manglende Beedigelse bør skjænkes et Udsagn Tiltro. Reglerne i § 140 Nr. 2, 4 og 5, hvis Anvendelighed ofte ikke kan prøves før Afhørelsen, gjøre imidlertid en Lempelse nødvendig, som findes i de fleste Love samt i det tyske Udkast. Med Hensyn til Edfæstelse udenfor Hovedhandlingen gjælde Grundene for den forudgaaende Ed langt mindre, ligesom der ogsaa her finder en Protokollation Sted (jfr. § 85), til hvilken den bagefter aflagte Ed kan knytte sig. Den Frihed til at vælge den ene eller anden Form for Edsaflæggelsen, som Udkastet hjemler for dette Tilfælde, er vistnok det Naturligste.

Udkastets Regler om Vidnets Afhørelse i §§ 142—143 indeholde Intet, som trænger til særlig Forklaring. Reglen for, hvem der foretager Afhørelsen, er ikke optaget paa dette Sted, da det tildels afhænger af det Stadium, paa hvilket Sagen befinder sig; herom henvises til §§ 238, 293—296. Af Forholdet mellem Forundersøgelsen og Hovedforhandlingen følger den i § 144 givne Regel, at Konfrontationer ordentligvis kun bør finde Sted ved den sidstnævnte.

§ 145 hjemler i Overensstemmelse med det civile Udkast en alvorlig, men dog begrænset Vidnetvang. At der maa være en Begrænsning, tilsiges ikke blot af Forholdets Natur — Tvangen bør fornuftigvis ikke kunne gaa saa vidt som Straffen henholdsvis efter

Straffelovens § 110 og § 225 —, men er ogsaa den overvejende almindelige Regel; naar enkelte Love synes at hjemle en i Tid ubegrænset Vidnetvang, tør det antages, at der dog i Virkeligheden aldrig bliver Spørgsmaal om at gaa til det Yderste, jfr. Tippellskirch i Forhandlinger paa den femte tyske Juristforsamling 1864 S. 90 ff. Naar det derfor paa denne Forsamling blev vedtaget 1), at Vidnetvangen bør være begrænset, og 2), at den ikke bør overstige en moderat Pengebøde eller Frihedsunddragelse, blev det udtrykkelig udtalt, at der herved ikke udtaltes noget nyt Princip, men at det skete for at bidrage til, at et almindeligt anerkjendt Princip kunde komme til Gyldighed ogsaa der, hvor det undtagelsesvis endnu ikke er udtalt. Højere end 6 Maaneder, der i Udkastet opstilles som Maximum, gaar ingen af de nyere Love; de fleste gaa end ikke saa højt, jfr. dog nu det tyske Udkast § 61. Naar dette foreskriver en lavere Grænse (6 Uger) for Politiforseelser, er Tanken heri vistnok meget berettiget, men en særegen Regel paa Grund af det Fakultative ved Tvangen efter § 145 neppe nødvendig. At Tvangen ophører, naar Vidnet bekvemmer sig til at svare eller dets Førelse frafaldes, er naturligt, netop fordi her er Spørgsmaal om Tvangsmidler, ikke om Straf for Opsætsigheden, et Synspunkt, fra hvilket endel Love have anordnet Vidnetvangen. Tilføjelsen „uafbrudt" eller „sammenlagt" er af Vigtighed med Hensyn til de to Stadier i Sagen, førend og efterat Anklagen er rejst. Reglen i § 146 om Godtgjørelsen til Vidner beror selvfølgelig tildels paa et Skjøn. Den Forskjel, der er mellem denne Regel og det civile Udkast, formenes ikke at være unaturlig efter Forholdenes Forskjellighed.

Hvad endelig § 147 angaar, er det i Overensstemmelse med Udkastets Tanke, at Politimesteren skal være i Stand til saavidt muligt selvstændig at efterforske Forbrydelser, at der er tillagt ham Ret til at kræve Møde for sig af vidnepligtige Personer og ubeediget Forklaring af dem, naturligvis kun ved Forbrydelser, som ere Gjenstand for offentlig Forfølgning, og saaledes at Ingen er pligtig til af den Grund at begive sig ud af den Politikreds, i hvilken han boer eller opholder sig. Efterkommes ikke denne Mødepligt, maa dette medføre en Strafvirkning, der imidlertid bør være meget moderat, og med Hensyn til hvilken der efter den almindelige Regel i § 236 er Adgang til Prøvelse ved Domstolen. Derimod bør hverken Tvangsafhentelse af den Udeblevne kunne foranstaltes af disse Myndigheder, og endnu mindre kan der hjemles dem noget Tvangsmiddel mod den, der vægrer sig ved at afgive Forklaring. Disse Tvangsmidler bør udelukkende være forbeholdte Retten, jfr. herved § 221.

Kapitel III.

Om Besigtigelser, Syn og Skjøn.

Reglerne om Besigtigelser og om Syn og Skjøn har Udkastet forenet i eet Kapitel, fordi disse Akter i Straffesager staa i nøje Forbindelse med hinanden, og Tilkaldelse af Syns- og Skjønsmænd fortrinsvis finder Sted ved Besigtigelser, ligesom det ogsaa er optaget som Regel, at Syns- og Skjønsforretningen ordentligvis ledes af en Dommer (§ 156).

At ikke blot Retten (Undersøgelsesdommeren og den dømmende Ret), men ogsaa Politiet (Statsanklageren) til egen Oplysning kunne og bør foretage de fornødne Besigtigelser, er en Selvfølge. Med Hensyn til det Spørgsmaal, om Beretninger om slige Besigtigelser, foretagne af Politiet eller en Undersøgelsesdommer, kunne benyttes ved Oplæsning for den dømmende Ret, henvises til § 295 Nr. 1. Umiddelbarhedsprincipet kræver, at den dømmende Ret selv foretager de Besigtigelser, hvorpaa den skal bygge en Overbevisning; men ligesom Forholdene kunne gjøre dette faktisk umuligt, fordi Besigtigelsesgjenstanden ikke mere existerer, saaledes maa Reglen ogsaa undergives Indskrænkninger i Tilfælde, der svare til de i § 133 Nr. 3 og 4 med Hensyn til Vidners Afhørelse nævnte. I saadanne Tilfælde maa Undersøgelsesdommerens under Efterforskningen og Forundersøgelsen eller efter Paalæg eller Begjæring af den dømmende Ret foretagne Besigtigelser altid kunne oplæses. Derimod

bør Beretninger om Besigtigelser, foretagne af Politiet, ikke kunne oplæses for den dømmende Ret; thi kun Retshandlinger kunne gjælde som selvstændige Bevisakter. Er der Forhold tilstede, der give Grund til at antage, at en Oplæsning af Beretning om Besigtigelsen vil behøves for den dømmende Ret, bør Besigtigelse ved Undersøgelsesdommeren altsaa foranlediges, jfr. § 221. Er det ikke sket, bør Oplæsning ikke tilstedes, men de Paagjældende maa indkaldes og afhøres som Vidner. — Ogsaa den Omstændighed, at Besigtigelsen forudsætter en Ransagning, kan gjøre det nødvendigt at henvende sig til Dommeren.

Tilkaldelse af Syns- og Skjønsmænd bør ligeledes kunne foretages baade af Retten, — Undersøgelsesdommeren saavelsom den dømmende Ret, — og af Politiet. Om Syn- og Skjøn ifølge Tilkaldelse af Retten handler Udkastet i §§ 149—162, i § 163 om Tilkaldelse af Politiet; Kapitlet slutter derpaa med nogle fælles Bestemmelser.

Ved §§ 149—162 kunne adskilles §§ 149—155 om Mændenes Tilkaldelse, §§ 156—157 om Forretningens Foretagelse, §§ 158—160 om Forretningens Afgivelse (Erklæringen) og om Mændenes Afhørelse over samme, og endelig §§ 161 og 162, indeholdende nogle almindelige Bestemmelser.

Hvad Tilkaldelsen af Mændene angaar, naar den efter det i § 149 udtalte Synspunkt er fornøden, gjør Udkastet en formel Adskillelse mellem de i Straffesager hyppige Tilfælde, at den Tilkaldte har en almindelig offentlig Bemyndigelse til Foretagelsen af saadanne Syn eller Skjøn (f. Ex. naar Retslægen tilkaldes), og de Tilfælde, hvor andre Personer tilkaldes. Kun i sidste Fald findes en egentlig Udmeldelsesbeslutning at være passende (§ 149, 2det Stykke), ligesom der og kun da bliver Spørgsmaal om de Regler, der indeholdes i § 150 2det Stykke (jfr. § 159) samt §§ 151, 153 2det Punktum 154, 164 1ste Stykke o. fl. Herved mærkes Reglen i § 152 1ste Stykke, der vel ikke skal binde Retten til vedkommende offentlig ansatte Personer, men dog udtaler det Naturlige, at der skal særegne Grunde til at vælge Andre. Det stemmer med den moderne Processes Grundsætninger, at Retten bestemmer Antallet, jfr. dog § 157 4de Stykke samt de i forskjellige Instruxer givne Regler med Hensyn til Obduktioner, hvilke skulle staa ved Magt, forsaavidt de ikke ere i Strid med Udkastets Bestemmelser, se § 157 5te Stykke og § 158 3die Stykke. Iøvrigt er der i Bestemmelserne i §§ 149—157 Intet, som behøver særlig Forklaring. Udkastet har, saavidt Forholdenes Forskjellighed tillod det, holdt sig til de Grundsætninger og Regler, som det civile Udkast har optaget med Hensyn til Syn og Skjøn.

Medens Erklæringens Afgivelse (§ 158) er en Akt, der kun foregaar een Gan være sig til Undersøgelsesdommeren (jfr. herved § 298 Nr. 2) eller til den dømmende Ret, kan der for Syns- og Skjønsmænd, som tilkaldes, førend Anklage er rejst, blive Spørgsmaal om Afhørelse saavel for Undersøgelsesdommeren som for den dømmende Ret. Det følger imidlertid af Forholdet mellem Hovedforhandlingen og den samme forudgaaende Undersøgelse, at den Edfæstelse, der er foreskreven med Hensyn til udmeldte Mænd, ordentligvis kun bør finde Sted ved den første, medmindre der er særegne Grunde til at anticipere Edfæstelsesakten, (§ 159 2det Stykke). Med Hensyn til Pligten, at underkaste sig Afhørelse angaaende Erklæringen, har Udkastet for det Tilfælde, at Erklæringen afgives af en dertil beskikket kollegial Myndighed (f. Ex. Sundhedskollegiet) truffet den Bestemmelse, at Kollegiet selv bestemmer, hvem af Medlemmerne der skal give Møde paa dets Vegne. Paa den ene Side bør Afhørelsen ligesaalidt i dette som i andre Tilfælde opgives; paa den anden Side kan det antages, at den paagjældende Myndighed bedst vil forstaa at udse den rette Mand, jfr. den würtb. Lov § 283. Kollegiet kan naturligvis give flere af sine Medlemmer dette Hverv, og det bør fornuftigvis ske, hvor der er Meningsforskjel. Iøvrigt erindres herved Reglen i § 152 1ste Stykke, samt § 161 2det Stykke, ifølge hvilke Bestemmelser Retten ikke er bunden til at gaa til et saadant Kollegium eller til dets Erklæring.

Forsaavidt Afhørelse finder Sted samtidig med Forretningens Foretagelse for den ledende Dommer, behøves der ingen særegne Forskrifter

om Pligten til at give Møde for Retten til Afhørelse. Derimod udkræves disse ved senere Afhørelser; her, men ikke ved selve Forretningen (se § 151), kunne Afstandsbestemmelserne for Vidner finde Anvendelse og iøvrigt lignende Regler om Værnethinget for Afhørelsen som med Hensyn til Vidner (se § 160).

Hvad § 161 angaar, kan her henvises til Udviklingen i Motiverne til det civile Udkast angaaende Uforeneligheden af den gjældende Rets Regler om Oversyn og Overskjøn med den frie Bevisbedømmelse. Ligeledes har Udkastet i § 162 optaget det civile Udkasts Princip om Anvendeligheden af den samme Tvang mod Syns- og Skjønsmænd som mod Vidner med de af Forholdets Natur flydende Lempelser. Andetsteds har man havt Betænkelighed ved at overføre disse Regler fra Vidner; saaledes bemærkes det i Motiverne til det tyske Udkast, der her kun anordner en Bødestraf (§ 69), at hverken Tvangsafhentelse eller Hensættelse i Forvaring synes passende for at tvinge den sagkyndige Mand, der vægrer sig, til et aandeligt Arbeide, og at den saaledes aftvungne Erklæring i de sjældneste Tilfælde vil have noget Værd. Men da Myndigheden til at anvende disse Forholdsregler er fakultativ, og Retten i Tilfælde, hvor intet tilfredsstillende Resultat kan ventes af dem, derfor bør og vil undlade dem og gjøre Brug af sin Beføjelse efter § 161, skjønnes den anførte Betragtning, der ikke kan gjøre Krav paa Almengyldighed, ej at kunne være afgjørende.

At Politimesteren til egen Oplysning („til Understøttelse under Efterforskningen") maa kunne tilkalde Syns- og Skjønsmænd og navnlig de med Bemyndigelse beskikkede Mænd, saasom Retslægen, bør sikkert indrømmes, hvis hans Virksomhed ikke skal lammes for stærkt. Men herved gjælde lignende Indskrænkninger som efter § 147 med Hensyn til Vidner, kun at Bøden for ikke at efterkomme Tilkaldelsen er sat noget højere. Naar derimod de i § 163 2det Stykke angivne Forudsætninger ere tilstede, naar altsaa Synet eller Skjønnet kun een Gang kan foretages, maa det Hensyn være afgjørende, at det skal foregaa paa den Maade, at det kan fremføres som Bevis for den dømmende Ret; det maa med andre Ord blive en Retshandling. Kun Forretningens Indledelse kan, naar ingen Opsættelse kan finde Sted, overlades til Politimesteren, der saaledes her handler som uanmodet Forretningsfører og derfor ogsaa i dette Tilfælde maa være udrustet med Myndighed til at afhente den Paagjældende med Magt.

I de fleste tyske Straffeproceslove findes ved Siden af de almindelige Regler om Syn og Skjøn en Række særlige Bestemmelser om enkelte bestemte Forretninger af denne Art, saasom om Ligsyn, Obduktion, Syn og Skjøn ved Falskmøntneri, Dokumentfalsk m. v. Udkastet har ikke optaget saadanne Regler, der bedre egne sig til at optages i Instruxer end i Loven om Strafferetsplejen, hvad ogsaa indrømmes i Motiverne til det tyske Udkast. Forsaavidt saadanne Instruxer for Tiden findes hos os, blive de altsaa staaende ved Magt i de Punkter, hvor de ikke komme i Strid med de givne almindelige Regler.

Kapitel IV.

Om den Sigtedes Indkaldelse for Retten, Anholdelse og Fængsling samt om Beslaglæggelse af dens Formue, der unddrager sig Forfølgning m. V.

Det nærværende Kapitel handler om de Midler, der staa til Raadighed for at hidføre Opfyldelsen eller hindre Tilsidesættelsen af de Retspligter, der i Anledning af en Straffesag paahvile den Sigtede. Hvilke disse Pligter ere, er et Spørgsmaal, paa hvis Besvarelse de principielle Forskjelligheder i Ordningen af Straffeprocessen nødvendigvis maa yttre sin Indflydelse. I den reformerede Straffeproces er det anerkjendt, at den Sigtede ikke har nogen fremtvingelig Pligt til positivt at understøtte Undersøgelsen mod sig. Derimod vedbliver det for det Første selvfølgelig som før at være den Sigtedes Retspligt at blive tilstede og underkaste sig Dommen. Dernæst medfører Anklageprocessens Princip, skjønt af en anden Grund end Inkvisitionsprocessen, en Retspligt i visse Tilfælde for den Sigtede til

personlig Nærværelse ved Sagens Behandling. Dette gjælder for det Første med Hensyn til Hovedforhandlingen, navnlig Bevisførelsen, jfr. Udkastets §§ 200 og 280. Thi i Anklageprocessen er ingen Bevisførelse tilstrækkelig, som sker uden Parternes, navnlig ogsaa den Sigtedes personlige Medvirkning, selv om denne Medvirkning bestaar i et ganske passivt Forhold lige overfor Anklagen og dens Beviser. Følgelig kan, da Straffesagernes Væsen udelukker et retsgyldigt Afkald paa fuldstændigt Bevis, ingen Domfældelse finde Sted, naar den Anklagede ikke personlig har været tilstede. Om denne først i den nyere Tid til Klarhed bragte Konsekvents af det rigtig opfattede Anklageprincip, der bl. A. fører til Udelukkelsen af Udeblivelsesdomme mod Fraværende, og hvortil ogsaa det tyske Udkast nu har sluttet sig, og om de Undtagelser, der kunne tilstedes, skal nærmere tales ved dette Kapitels fjerde Underafsnit (IV). Paa dette Sted skal blot fremhæves, at heraf følger Retspligten for den Sigtede til personlig Nærværelse ved Hovedforhandlingen, da hans Udeblivelse vil gjøre Sagens Gjennemførelse eller Tilendebringelse umulig. Hvad den Hovedforhandlingen forudgaaende Undersøgelse angaar, kommer hin Betragtning ikke til Anvendelse, i al Fald med Undtagelse af de Tilfælde, hvor en anticiperet Bevisførelse finder Sted. Bortset herfra, er der kun en enkelt Retshandling, til hvis Foretagelse den Sigtedes Nærværelse er nødvendig, nemlig hans egen Afhørelse. Om end enhver Tvang, umiddelbar eller middelbar, til at give Forklaring bortfalder, og om end Afhørelsen saaledes har en anden Karakter end Forhøret i den nugjældende Straffeproces, er det dog utvivlsomt den Sigtedes Pligt at møde til den Afhørelse, der skal finde Sted saavel for hans egen Skyld, uden at han kan give Afkald derpaa, som for Anklagerens Skyld, der for at bestemme, om Anklage bør rejses og i hvilket Omfang Bevisførelse vil blive nødvendig, har Krav paa at faae at vide, hvorledes den Sigtede stiller sig til Anklagen, hvilken Forklaring han vil give, om og hvorvidt han tilstaar, benægter eller nægter at udtale sig. Det bliver altsaa ogsaa i den reformerede Straffeproces den Sigtedes Retspligt at møde for Retten til Afhørelse samt iøvrigt, hvor Loven kræver hans Nærværelse. Endelig paahviler der i den nye Proces som før den Sigtede den negative Retspligt at lade saadanne Bevismidler urørte, til hvilke Anklageren har en af den Sigtede uafhængig Ret, altsaa Forbrydelsens Spor og Oplysninger af Trediemand.

Til at lette Indsigten i Kapitlets Regler skulle nu, førend der gaaes ind paa Enkeltheder, de vigtigste Bestemmelser sammenstilles, knyttede til disse trende Retspligter for den Sigtede, nemlig 1) Pligten at give Møde for Retten, forsaavidt denne faar særlig Betydning ved Siden af 2) Pligten at underkaste sig Forfølgning og eventuelt Dommen, samt 3) Pligten at afholde sig fra Kollusioner.

Mødepligten har kun særlig Betydning, naar den Sigtede befinder sig paa fri Fod, og der ikke allerede foreligger tilstrækkelig Grund til at ramme ham med den Frihedsberøvelse, som hjemles ved Haandhævelsen af de tvende andre ovenfor nævnte Retspligter. Det regelmæssige Middel til at hidføre den Sigtedes Møde er hans Indkaldelse for Retten (se Kapitlets første Underafsnit). Udeblier den Sigtede uden behørigt Forfald, maa Mødet kunne fremtvinges ved Afhentelse; thi andre Udeblivelsesvirkninger ere ordentligvis udelukkede ved Straffesagens Natur. Dette maa som Regel gjælde i alle Straffesager. Forsaavidt der imidlertid i visse ubetydelige Straffesager anerkjendes Undtagelser fra den almindelige Regel om den ubetingede Nødvendighed af den Sigtedes Nærværelse ved Hovedforhandlingen, se § 200 2det Stykke, bør Afhentelse af den Sigtede med Magt som Følge af Udeblivelse kun finde Sted, naar Dommeren finder, at hans Nærværelse under de givne Omstændigheder ikke kan undværes, og herpaa maa den Sigtede udtrykkelig være gjort opmærksom i Indkaldelsen. Viser det sig altsaa først under Forhandlingen, at hans Nærværelse er nødvendig, maa Indkaldelsen gjentages med dette særlige Paalæg (se § 169). Denne Afhentelse med Magt af en Udebleven, der er uafhængig af Betingelserne for de Forholdsregler, som hjemles ved den Sigtedes øvrige Retspligter, plejer i Lovene at betegnes med

et særeget Navn („Vorführung", i Modsætning til baade „vorläufige Festnahme" og „Verhaftung"). Hos os maa imidlertid paa Grund af Grundlovens § 80 enhver Frihedsberøvelse, som den Sigtede undergives for Straffesagens Skyld, henføres under et af Begreberne Anholdelse eller Fængsling eller i al Fald undergives de for hver af disse ifølge den nævnte Grundlovsbestemmelse gjældende Regler. Navnlig maa Ingen for en Forseelse, der kun kan medføre Straf af Pengebod eller simpelt Fængsel, være Friheden berøvet for Straffesagens Skyld ud over det Retsmøde, der skal finde Sted inden 24 Timer efter Frihedsberøvelsen, hvad der saa end er Hjemmelen for denne. Da denne Regel altsaa ogsaa gjælder for Afhentelse af en Udebleven med Magt, der dog, som bemærket, ikke ubetinget kan være udelukket ved hine ringe Forseelser, blev det uundgaaeligt her at anvende Begrebet og Retsreglerne om Anholdelse. Forsaavidt det Tilfælde kan tænkes, at det paa Grund af Afstanden ikke er muligt i Løbet af 24 Timer at bringe den Paagjældende for den Ret, der har udstedt Indkaldelsen, hjemler dette naturligvis ikke Ret til at fravige Grundlovens Bestemmelser om disse ringe Forseelser, men dertil maa Hensyn tages ved Værnethingsbestemmelserne (se § 65, jfr. § 69).

Der er ikke fundet tilstrækkelig Grund til ved de Forbrydelser, der overhovedet tilstede Fængsling, tillige at opføre Udeblivelse efter Indkaldelse som selvstændig Fængslingsgrund. Thi naar her Anholdelse ikke er tilstrækkelig til Øjemedets Opnaaelse paa Grund af Afstand i Rum eller Tid, — hvad der udenfor Hovedforhandlingen vil være sjældnere (jfr. § 167), — vil det i det Retsmøde, der finder Sted inden 24 Timer efter Anholdelsen, vise sig, om Udeblivelsen, skjønt ikke grundet i lovligt Forfald, dog er saaledes undskyldelig, at vedkommende Dommer kan nøjes med at give Paalæg om at møde til den Tid, til hvilken Sagen paa Grund af Udeblivelsen er udsat, eller om den ikke er det, i hvilket Fald der i de almindelige Regler vil være tilstrækkelig Hjemmel til at afsige Fængslingskjendelse eller i al Fald Kjendelse om Sikkerhedsstillelse.

Det næste Spørgsmaal er, om der nogensinde kan være Hjemmel til at anticipere en Tvangsfremstilling for Retten, uden at der spørges, om de Grunde foreligge, der hjemle Frihedsberøvelse af Hensyn til den Sigtedes andre Retspligter. Dette har Udkastet indenfor visse Grænser anerkjendt, naar den Paagjældende træffes i Udførelsen af Forbrydelsen eller paa friske Spor, se § 174 Nr. 1 og 2det Stykke (jfr. L. 11te Febr. 1863 § 10). At Retten har den samme Beføjelse som efter de nævnte Bestemmelser Politiet og private Personer, er indlysende. Det er hjemlet ved den omfattende Forskrift i § 170 Nr. 2. Principielt forsvares en saadan Regel ved den Betragtning, at den Paagjældende under hin Forudsætning maa finde sig i at staa til Ansvar for sit Forhold strax, praktisk ved den Betragtning, at Anholdelsesbeføjelsen vil blive vanskelig at anvende i saadanne Tilfælde, naar Anholderen særlig tillige skal gjøre sig Rede for, om der er Grund til at antage, at den Paagjældende vil unddrage sig Ansvaret, en Overvejelse, som Forholdene ofte ikke ville give ham Lejlighed til at anstille. Men det gjælder paa den anden Side om denne som om mange andre Forholdsregler i Strafferetsplejen, at der ikke maa være Misforhold mellem Maal og Middel. Ved Forbrydelser, som ikke tilstede Fængsling i Henhold til Reglerne i § 183 Nr. 2 og 3 — altsaa efter Udkastet ved Forbrydelser, som det efter § 35 tilkommer Politimesteren eller efter § 39 en Privat at paatale —, bør denne Tvangsfremstilling, der er uafhængig af de almindelige Betingelser for den Sigtedes Frihedsberøvelse, derfor ikke finde Sted. Heri ligger heller ingen Vanskelighed, da disse Betingelser her samle sig om visse let kjendelige Mærker. Thi Reglen bliver herefter, at den for en saadan Forseelse paa ferskt Gjerning Trufne kun kan anholdes, naar han er en omstrejfende Person eller en Fremmed eller en Ubekjendt. Den Vanskelighed, der efter Omstændighederne kan ligge i selve Grænsen mellem de paagjældende Forbrydelsesklasser, kommer alligevel paa andre Punkter frem formedelst Grundlovens Bestemmelser.

Opfyldelsen af den Sigtedes Pligt at underkaste sig Forfølgning og eventuelt Dommen maa Anklageren under

visse Omstændigheder have Krav paa at faae sikret ved, at Unddragelse fra Forfølgning gjøres den Sigtede umulig, eller ved andre mindre indgribende Forholdsregler, der i det givne Tilfælde maa antages at være tilstrækkelige. Den naturlige Betingelse herfor er, at der virkelig er Grund til at frygte for, at den Sigtede vil unddrage sig Ansvaret ved Flugt eller Forstikkelse. Den Frihedsberøvelse, der af denne Grund finder Sted, maa efter Forholdets Natur vare, indtil Sagen er endt, eventuelt Straffen kan fuldbyrdes, hvis den angivne Betingelse vedbliver. I og for sig maa det siges, at Betingelsen kan forekomme selv ved ringe Forbrydelser; men Grundloven har af Hensyn til Misforholdet mellem Maal og Middel udelukket en saa langvarig Frihedsberøvelse ved saadanne Handlinger, der ikke kunne medføre anden Straf end Bøder eller simpelt Fængsel. Derimod udelukker Grundloven ikke ved de nævnte Forseelser en Anholdelse, der ikke varer udover det Retsmøde, som skal finde Sted inden 24 Timer efter Paagribelsen. Dersom imidlertid en saa kortvarig Frihedsberøvelse maatte siges ikke at være egnet til at opnaa det Formaal, der er Tale om, vilde der dog ingen Mening være i at tilstede Anholdelse, hvor Fængsling var udelukket, for at sikre den Sigtedes Pligt at underkaste sig Forfølgning, eventuelt Straf. Men det er ikke saa. I mange af de heromhandlede Tilfælde vil det være muligt, let og naturligt, at Sagen afgjøres ved Dom i det samme Retsmøde, i hvilket den Anholdte fremstilles for Retten, jfr. Udkastets §§ 363 og 447, og fremdeles vil ofte Paaanke være udelukket, se § 397, og derfor Fuldbyrdelse umiddelbart efter Dommen kunne finde Sted, se § 465. Der er følgelig god Mening i at anerkjende, at Anholdelse efter Omstændighederne kan finde Sted for dette Øjemeds Skyld, selv i de Tilfælde, hvor Fængsling er udelukket. Der bliver da at gjøre en Adskillelse mellem de Tilfælde, hvor kun en kort ved Loven skarpt afgrænset Frihedsberøvelse (Anholdelse) er tilstedelig for det omspurgte Øjemed, og dem, hvor en kun ved de naturlige Betingelser, nemlig Sagens Slutning og Forudsætningens Bedvaren, begrænset Frihedsberøvelse (Fængsling) kan anvendes Men der bliver fremdeles at gjøre en anden Adskillelse. De Omstændigheder, der berettige til at antage, at den Sigtede vil unddrage sig Ansvaret, kunne være meget forskjellige. I Almindelighed kan der ikke gives bestemte Regler for, af hvilke Data denne Frygt skal fremgaa; det vilde føre til unaturlige Resultater. Men det følger af Forholdets Natur, at Frygten langt sjældnere vil være begrundet ved ubetydelige Forseelser end ved større Forbrydelser, og det er navnlig ved slige mindre Forseelser, hvor der let fremkommer et Misforhold mellem Maal og Middel, af større Vigtighed, at der ikke aabnes Døren for Misbrug ved Anvendelse af en Regel, der ikke kan have fuldkommen Bestemthed, end at i et enkelt Tilfælde Forholdsreglen ikke kan anvendes, hvor den dog under de givne Forhold vilde være begrundet. Derfor bør Forholdsreglen ved ringe Forseelser kun kunne anvendes, hvor man, som oftest med stor Sandsynlighed, kan sige, at man ikke, naar det kommer til Stykket, kan faae fat paa Personen, hvis man ikke holder paa ham, fordi den Paagjældende er en omkringstrejfende Person (uden Midler til lovligt Underhold) eller en Fremmed, der ej har nogenlunde varigt Ophold her i Riget, eller en Ubekjendt. Denne Betingelse bør dernæst ikke blot opstilles for de Tilfælde, hvor kun Anholdelse er hjemlet, men for en noget større Kreds; Udkastet har troet, at det efter de foreslaaede Regler og den øvrige Lovgivning var en i alle Henseender passende Bestemmelse, naar denne Kreds kom til at omfatte alle Handlinger, hvis Paatale er henlagt til Politiet (§ 35) eller til Private (§ 39). Herefter bliver der følgende 3 Klasser:

1) Tilfælde, hvor kun Anholdelse er hjemlet, og hvor altsaa Betingelsen er, at den Mistænkte er Omstrejfer, Fremmed eller Ubekjendt (§ 170 Nr. 1, jfr. § 182);

2) Tilfælde, hvor Fængsling er hjemlet, men kun under samme Betingelse (§ 183 Nr. 1, jfr. § 182), og

3) Tilfælde, hvor Fængsling er hjemlet, men uden Indskrænkning til den angivne Betingelse, se § 183 Nr. 2.

At Anholdelse er et Begreb som er uund-

værligt paa dette Omraade, følger, som nys bemærket, af den i og for sig positive Regel om Fængslings Uanvendelighed ved visse ubetydelige Forseelser. Tvivlsommere kan det være, om der er tilstrækkelig Grund til i de Tilfælde, hvor Fængsling ikke er udelukket, at gjøre en Adskillelse mellem Anholdelse (med den dertil sig sluttende Mellemtilstand, der omhandles i §§ 179—181, jfr. Grundlovens § 80) som den foreløbige, bestemt begrænsede Frihedsberøvelse og Fængslingen som den endelige, forudsat at ogsaa Anholdelsen finder Sted ifølge en Retsbeslutning. Mod denne Adskillelse, som Udkastet har i Lighed med det overvejende Flertal af Love, og hvis Betydning væsentlig er den processuelle, at Fængslingen kun kan besluttes, efterat den Vedkommende er hørt, samt ved Kjendelse, medens Anholdelsen kan besluttes uden egentlig Kjendelse og, uden at Vedkommende er hørt, hvorimod Afhørelsen skal følge efter inden en kort Frist, bemærkes det i Motiverne til det tyske Udkast, at den har mere tilsyneladende end virkelig Betydning. Det reelle Øjemed at sikre, at den Paagjældende bliver hørt inden en vis Frist, for at afgjøre, om den foreløbige Forholdsregel skal gaa over til en endelig, kan ligesaa godt opnaaes ved en dertil sigtende Forskrift i Loven, om end Forholdsreglen strax fra Begyndelsen kaldes Fængsling, idet da Hensigten med denne Afhørelse bliver at afgjøre, om Fængslingen atter skal ophæves. Det indrømmes imidlertid dog i de nævnte Motiver, at Dommeren maa kunne gaa den Vej foreløbig at beslutte Anholdelse og først derefter Fængsling, og dette kan hos os yderligere blive en Nødvendighed paa Grund af den Regel, at Fængslingen skal besluttes ved en af Grunde ledsaget Kjendelse. De herhenhørende Regler i § 170 blive altsaa under alle Omstændigheder ikke overflødige. Spørgsmaalet er kun, om den Betingelse skal fastholdes, at Fængsling først bør kunne besluttes, efterat den Vedkommende er hørt, eller om det ogsaa udenfor det særlige i § 182 nævnte Tilfælde skal være muligt for Dommeren at beslutte den uden denne Betingelse. Maa det nu end indrømmes, at dette Spørgsmaal under den Forudsætning, som hine Motiver gaa ud fra, nemlig at de samme Regler om Afhørelse inden 24 Timer efter Paagribelsen, der gjælde ved Anholdelse, overføres, er af liden Betydning, saa sees det paa den anden Side heller ikke, at der vindes Noget ved at opgive denne processuelle Forskjel i Betingelserne, der dog altid tjener til at skjærpe Begrebernes Forskjel. Selv om endvidere de materielle Betingelser i Principet ere de samme, ligger det dog i Forholdets Natur, at disse ere modtagelige for mange Nuancer. Da der nødvendigvis maa være større Sikkerhed for Afgjørelsen om Betingelsernes Tilstedeværelse, naar den Paagjældende er hørt, ligger det derfor ogsaa i denne Forskjel, at der, naar der er Tale om Fængsling, forudsættes stærkere objektive Holdepunkter, hvad der ikke turde blive uden al Betydning med Hensyn til Rundhaandetheden af denne Forholdsregels Anvendelse. Derfor har Reglen i § 170 Nr. 2 ogsaa kunnet affattes i langt almindeligere Udtryk end de tilsvarende Bestemmelser om Fængsling. En Undtagelse fra Reglen, at Fængsling kun kan besluttes, efterat den Paagjældende er hørt, bør dog indrømmes i det Tilfælde, § 182 omtaler, allerede fordi en Fængslingskjendelse kan være Betingelse for at opnaa Udlevering; men i saa Fald bør da ogsaa den ved Anholdelse gjældende Regel om Afhørelse inden en vis Frist overføres, se § 187.

Naar det er lykkedes den Sigtede at unddrage sig Forfølgning, bliver der Spørgsmaal om yderligere Forholdsregler til at bevirke hans Fremstillelse for Retten. Udkastet har i den Henseende foreslaaet i Lighed med flere andre Love under visse nærmere Betingelser at tilstede en Beslaglæggelse paa den Formue, den Sigtede besidder her i Riget, jfr. ogsaa Lov om Værnepligt 6. Marts 1869 § 13. Men det Nærmere herom vil blive berørt ved de paagjældende Bestemmelser i §§ 197—199.

Hvad endelig angaar den Sigtedes ovenfor omtalte negative Retspligt mod Undersøgelsen, ikke at tilintetgjøre eller forvanske Bevismidler, til hvilke Anklageren har en af den Sigtede uafhængig Ret, er det endnu stedse i Theorien et omtvistet Spørgsmaal, om det er principielt

tilstedeligt, for at hindre Tilsidesættelse af denne Pligt, at berøve den Sigtede Friheden eller iøvrigt gjøre Indskrænkning i hans Rettigheder. Det bemærkes f. Ex. af Zachariæ, Handbuch des deutschen Strafprocesses S. 137, om det Varetægtsfængsel, der finder Sted af denne Grund, at det vel er ganske stemmende med det inkvisitoriske Princip, men i afgjort Strid med Anklageprincipet, da det kommer i Modsigelse med al virkelig Procesret at gjøre Modparten værgeløs paa Grund af muligt Misbrug af hans Forsvarsrettigheder eller at berøve ham det for et virksomt Forsvar uundværlige Samkvem med Omverdenen, medens den anden Part har sin fulde frie Bevægelse. Da imidlertid denne Betragtning vilde føre til at udelukke Varetægtsfængsel af en hvilkensomhelst Grund, og da den Sigtedes Forsvar sikres ham ved de almindelige Rettigheder (Tilstedeværelse i Retsmøderne, Adgang til Sagens Aktstykker) foruden ved Dommerens Opgave under den egentlige Forundersøgelse, kan kun saa Meget erkjendes for rigtigt, at den ubestemte Formodning, at en Sigtet kunde misbruge sin Frihed til Vanskeliggjørelse af Undersøgelsen, ikke er tilstrækkelig til at berøve ham Friheden, ligesom det selvfølgelig ogsaa vilde være en retstridig Misbrug, naar Fængslingen benyttedes som et Middel til at opnaa Tilstaaelse. Denne Misbrug kan imidlertid heller ikke befrygtes — i højere Grad end alle andre Misbrug —, naar Fordringen er, som Udkastet (§ 183 Nr. 3) forudsætter, at der efter Sagens Omstændigheder skal være Grund til Frygten for Kollusioner, og det vilde være at stille Anklageren værgeløs og derved i mange Tilfælde ophæve Muligheden af en Strafhaandhævelse, hvis det i saa Fald skulde være utilstedeligt at lægge den Sigtede Hindringer i Vejen. Den Sigtedes Forsvarsret indbefatter hverken en Ret til at unddrage sig Forfølgning eller til uhindret at virke for at gjøre Undersøgelsens Formaal frugtesløs, hvis den ikke skal udelukke Statens Ret til at straffe. Grundlovens Bestemmelse om Udelukkelse af Fængsling ved mindre Forseelser gjælder imidlertid selvfølgelig ogsaa Fængsling af denne Grund; og der vilde her ingen Mening være i at hjemle Anholdelse for dette Øjemeds Skyld, naar Fængsling er udelukket. Udkastet gaar imidlertid et Skridt videre, idet det udelukker Frihedsunddragelse af denne Grund ved de samme Forbrydelser, ved hvilke ogsaa Flugtmistanken som Frihedsberøvelsesgrund blev begrænset, nemlig de Forseelser, der paatales af Politimester (§ 35) eller Private (§ 39), medens iøvrigt Forholdet mellem Anholdelse og Fængsling her er det samme som ellers, se §§ 170 Nr. 2, 182 og 183 Nr. 3. Det er ogsaa i fremmede Love gjennemgaaende, at denne Fængsling holdes indenfor snevrere Grænser end Fængsling paa Grund af Flugtmistanke, jfr. det tyske Udkast § 102. Nogle Love have optaget en anden Begrænsning af denne Fængsling, nemlig en bestemt Tidsgrænse, saaledes den badenske Lov (højst 10 Dage ved mindre, 20 Dage ved større Forbrydelser) og den zürichske Lov (ordentligvis ikke udover 14 Dage). Det er imidlertid klart, at enhver saadan Grænse har en vilkaarlig Karakter. Drages den snever, opoffres let Anklagerens Ret; drages den vid, bliver det angivne Maximum let til Regel til Skade for den Sigtede. Derimod har Udkastet i den Sigtedes Interesse fastsat den almindelige Regel, som findes i Udkastets § 189, at det Fornødne for at sikre Undersøgelsen i den Retning, i hvilken Kollusion befrygtes, skal iværksættes snarest muligt; naar det er sket, maa Fængsling af denne Grund selvfølgelig atter ophæves.

Frihedsberøvelse er den videstgaaende Retsbeskyttelse mod den Sigtedes Virksomhed for at tilintetgjøre Beviserne; saa vidt behøver man ikke altid at gaa. Det kan være tilstrækkeligt midlertidigt at unddrage den Sigtede de ham ellers for Forsvarets Skyld tilkommende Rettigheder, navnlig Retten til at blive bekjendt med Sagens Aktstykker, og til Deltagelse i Retsmøderne; men Reglerne herom findes andetsteds, se §§ 234 og 236.

Naar nogle Love endnu omtale Anholdelse og Fængsling i Strafferetsplejen som Middel til at forhindre en fortsat forbryderisk Virsomhed fra den Sigtedes Side, maa det med Motiverne til det tyske Udkast erkjendes, at de derved gaa udenfor Rammen af en Straffeproceslovs naturlige Op-

gave; thi denne kan, som alt ved § 111 bemærket, ikke være at give Ordning af forebyggende Politiforholdsregler. Udkastet har derfor ikke fulgt denne Vej. Anderledes forholder det sig med det i Straffelovens § 299 ommeldte Forhold. Her er Tale om et Præventionsmiddel, som gaar ud over de Beføjelser, der tilkomme Politiet for at hindre eller afværge Forbrydelser. Idet Loven foreskriver, at Sag herom skal behandles efter Reglerne om Straffesager, maatte der ogsaa særlig træffes Bestemmelse i Loven om den efter Omstændighederne nødvendige forelobige Anvendelse af Forebyggelsessmidlet (se herom § 183 Nr. 4). En Anvendelse af Fængsling af denne Grund er naturligvis aldeles ikke udelukket ved Grundloven; derimod vil det stemme med Aanden i Grundlovens Bestemmelser at udelukke i disse Sager Fængsling af andre Grunde.

Hvad iøvrigt Bestemmelserne i dette Kapitel angaar, behøves der ved Reglerne i det første Underafsnit kun en Bemærkning med Hensyn til Undtagelserne i § 167 fra Reglen, at den Sigtede skal møde for den Ret, ved hvilken Sagen er anhængig. At Undtagelse maa finde Sted under de angaaende Vidner i § 133 Nr. 4 nævnte Omstændigheder, er klart; det er en retlig Nødvendighed. Derimod ere de andre Undtagelser, der gjælde ved Vidner, og som omhandles i § 133 Nr. 1—3, i Reglen uanvendelige paa den Sigtede, Nr. 1 ubetinget, Nr. 2 og 3 under Hovedforhandlingen undtagen i de Sager, hvor Hovedforhandling kan finde Sted i den Sigtedes Fraværelse, se § 200 2det Stykke, og hvor derfor saa meget mere en Afhørelse ved en anden Ret maa kunne finde Sted. Udenfor Hovedforhandlingen samt i de sidstnævnte Sager maa derimod Undtagelser kunne finde Sted af de samme Grunde, som for Vidner omtales i § 133 Nr. 2 og 3. Men Undtagelserne maa dog i den Sigtedes Interesse her været betingede af, at han selv ønsker det, eller at han er udebleven.

Ved Bestemmelserne i det andet Underafsnit kan sondres mellem §§ 169—173 særlig om Anholdelse ifølge Rettens Beslutning, § 174 om Anholdelse uden Rettsbeslutning, §§ 175—178, der indeholde fælles Regler for enhver Anholdelse, samt §§ 179—181 om Anholdelsens Ophør. Forklaringen af Reglerne i §§ 169 og 170 er given ved det Foregaaende. Her bliver endnu kun at mærke, at § 171 indeholder en ved Forholdets Natur hjemlet Skjærpelse af Reglen i § 170 Nr. 2, jfr. Würth. Lov § 81. §§ 172 og 173 behøve ikke nærmere Forklaring.

I § 174 gives Regler om Anholdelsesbeføjelse uden Rettens Beslutning. Først er her Spørgsmaal om Politiet. Ifølge det almindelige Princip maa dette have Anholdelsesret dels, hvor Personen gribes paa ferskt Gjerning eller friske Spor (thi Personen skal staa til Ansvar strax), dels ellers, naar Øjemedet staar Fare for at forspildes ved Opsættelse. Men da selvfølgelig de samme Betingelser maa gjælde som for Rettens Anholdelse, bliver Reglen, hvad det første Tilfælde angaar, at den, der træffes paa ferskt Gjerning, kun kan gribes, naar det enten er en større Forbrydelse, eller han er en Ubekjendt, Fremmed eller Vagabond. Hvad det andet Tilfælde angaar, bør dernæst den almindelige Betingelse, som udkræves ved al Anholdelse, nemlig at der er Grunde til Mistanke, til Borgernes Betryggelse skjærpes paa den Maade, som Paragrafen udtaler. Vel ligger det i Forholdets Natur, at en til faste ydre Kjendemærker bunden Regel om Mistankens Begrundelse er umulig, og den Ulempe maa man derfor tage med, naar Politiets Ret til at anholde Personer, der ej træffes paa ferskt Gjerning, ikke fuldstændig kan undværes. Men Loven viser dog ved Udtrykkene, at der bør udvises Forsigtighed, og udvider i Virkeligheden ogsaa praktisk Ansvarets Omraade.

At ogsaa Private kunne anholde for offentlige Forbrydelser, naar den Paagjældende træffes paa ferskt Gjerning eller friske Spor med den samme Adskillelse iøvrigt, der gjælder for Politiet, er en anerkjendt Sætning, og ganske stemmende med rigtige, f. Ex. ogsaa ved den subsidiære Privatanklage gjennemførte Principer. Endelig maa under samme Betingelser, det vil altsaa sige, naar Fornærmeren er en Fremmed, Ubekjendt eller Vagabond,

ved Forbrydelser, der ere privat Paatale undergivne, den Angrebne kunne anholde Fornærmeren, hvem han træffer paa ferst Gjerning.

§§ 175 og 176 indeholde fælles Bestemmelser om Anholdelsens Iværksættelse. De materielle Betingelser i § 176 for en Husransagning efter den, der skal anholdes, ere ganske stemmende med Principerne i Kapitel I.; thi med disse stemmer det, at der for Trediemands Vedkommende ordentligvis kræves Betingelserne efter § 114, medens Betingelserne efter § 112 ere tilstrækkelige, naar det er hos den Mistænkte selv, at Ransagningen skal ske, og undtagelsesvis (jfr. § 113) ogsaa, naar det er hos andre Personer. Kun vilde det, efter det Hensyn, der alt ved § 170 (jfr. § 174) er taget til Forbrydelsens Størrelse, være urimeligt her at tage yderligere Hensyn hertil Ligeledes ere Betingelserne for Politiets Beføjelse til Husransagning for at paagribe den Sigtede i Overensstemmelse med § 117.

§ 177 gjentager den ved Grundloven hjemlede Regel, at Enhver, der anholdes, inden 24 Timer, fra Paagribelsen at regne, skal stilles for Retten, med den selvforstaalige Undtagelse, at han forinden løslades. Bliver en midlertidig Bevogtning nødvendig, bør denne ske paa lempeligste Maade, og kun, naar det er nødvendigt, maa den Anholdte hensættes i Lokalet for Varetægtsfanger. Medens ellers Politiet ikke er virksomt i Sager, der ere henlagte til privat Forfølgning, se § 446, maa det dog. da Anholdelse ikke ganske kan udelukkes i disse Sager, for den Anholdtes Skyld ogsaa her overtage den midlertidige Bevogtning.

I § 178 udtales den med § 221 3die Stykke stemmende Regel, at Sagen maa anhængiggjøres i det Retsmøde, i hvilket den Anholdte fremstilles, hvis Sagen ikke allerede svæver for Retten. Her ville Forholdene da ofte kunne kunne gjøre Anvendelse af den i § 67 1ste Stykke givne Værnethingsregel nødvendig. Den Anholdte skal selvfølgelig strax høres om Sigtelsen og Anholdelsen, overensstemmende med Reglerne i næste Kapitel. Det kan af forskjellige Grunde hænde f. Ex. formedelst Afstanden, eller naar en Landsret, for hvilken Sagen er anhængig, har besluttet Anholdelse, men Hovedforhandlingen ikke er i Gang paa den Tid, da Fremstillingen skal finde Sted, at den Anholdte maa fremstilles for en Undersøgelsesdommer, som ikke har taget Anholdelsesbeslutningen (jfr. § 6 og 60). I slige Tilfælde er det en Selvfølge, at denne maa være sat i Stand til at foretage den lovbefalede Afhørelse og tage den Beslutning derefter, der paahviler den afhørende Ret, se § 178.

I Overensstemmelse med Grundloven kan der i de Tilfælde, hvor Fængsling ikke er udelukket, indtræde en kortvarig Forlængelse af Anholdelsestilstanden udover det Retsmøde, i hvilket den Anholdte blev afhørt. Ligeledes kan det forekomme, at der med Hensyn til en Person, der ikke som anholdt blev fremstillet, men frivillig er mødt og er bleven afhørt for Retten, findes at være Anholdelsesgrund tilstede. I dette sidste Tilfælde er selvfølgelig Grundlovens Bud om, at den Anholdte skal stilles for en Dommer, med det Samme fyldestgjort, og hin kortvarige Overgang til en endelig Beslutning kan altsaa her umiddelbart indtræde. Hovedgrunden, der hjemler denne Overgangstilstand, er, at Dommeren ikke finder Mistanken i den Grad bekræftet, at han strax vil affige Fængslingskjendelse, men paa den anden Side heller ikke saaledes afkræftet, at den Sigtede maa løslades. Men Grunden kan ogsaa være den, at Fængslingskjendelse ifølge den almindelige Regel i § 184 bør affiges af en anden Ret, og at dette ved Hjælp af denne Forlængelse af Anholdelsestilstanden bliver muligt. Da nemlig den Ret, ved hvilken Sagen er anhængig, kan afgjøre det foreliggende Spørgsmaal med større Sikkerhed, bør det ogsaa ske, naar det er muligt. De nærmere Regler om denne Forlængelse af Anholdelsestilstanden i §§ 179—181 behøve ingen Begrundelse.

Reglerne i Kapitlets tredie Underafsnit falde i 2 Hovedgrupper, nemlig §§ 182—189 om Fængsling og §§ 190—196 om Forholdsregler, der træde i Stedet for Fængsling.

Reglerne i §§ 182 og 183 ere begrundede i det Foregaaende, og ved §§ 184—187 findes intet Særligt at bemærke. Hvad

Behandlingen i Varetægtsfængslet angaar, udtaler § 188 i Begyndelsen den almindelige, naturlige Grundsætning om de Indskrænkninger for den Sigtede, der begrundes ved Fængslingen, nemlig dels saadanne, som Øjemedet kræver, dels saadanne, der ere nødvendige til Opretholdelse af Fængselsordenen. Ved denne almindelige Udtalelse bliver det tyske Udkast staaende, idet den nærmere Detail henvises til administrative Bestemmelser. Det maa nu erkjendes for rigtigt, at den største Del af de Bestemmelser, der nærmere udføre hin almindelige Grundsætning, ikke ere naturlig Gjenstand for Lov, hvorom et Gjennemsyn af det nugjældende Reglement af 7de Maj 1846 let vil overbevise. Dog har Udkastet ikke ment at kunne indskrænke Lovens Regel om dette Forhold til Udtalelsen af det almindelige Princip alene; ej heller er dette det Sædvanlige i fremmede Love. Visse Regler bør for den Fængsledes Skyld slaaes fast i Loven som Grænse for Anordningsmyndigheden. Tildels forandre disse den gjældende Ret til Gunst for den Sigtede, tildels ere de Tillæg, som kræves af den nye Procesordning. Under Nr 1 og 2 afgjøres saaledes Spørgsmaal, der fremkomme ved Adskillelsen mellem Dommer og Politimester. Den sidste har vel Bestyrelsen af Arresthuset, se Udkast til Lov om Dommagtens Ordning m. m. § 106; men Afgjørelsen af de Fangens mundtlige og skriftlige Samkvem vedrørende Spørgsmaal maa naturlig tilfalde Dommeren. Iøvrigt ere Bestemmelserne i § 188 Nr. 1 og 2 i Realiteten ogsaa lempeligere for den Sigtede, end nu er Tilfældet, hvilket særlig med Hensyn til Forsvareren ligefrem følger af tidligere givne Bestemmelser. Under Nr. 3 udtales en allerede nu hjemlet Regel; men Slutningen af Nummeret indeholder ligesom Nr. 4 Forandringer, som Humanitet og Udkastes hele Aand kræve. Reglen under Nr. 5 er vel selvfølgelig, men man har dog ogsaa andetsteds fundet Opfordring til særlig at udtale den, se würtb. Lov § 110. Hvad § 189 angaar, gjør Paragrafen en naturlig Adskillelse mellem Fængslingens Bortfald som Følge af Omstændigheder, der gjøre det til umiddelbar Pligt for Retten strax at iværksætte Løsladelsen, og dens Ophævelse ved en ny, selvstændig Afgjørelse af Retten. Den særlig til Fængsling i Henhold til § 183 Nr. 3 sigtende Bestemmelse er tidligere begrundet.

At der i Stedet for Fængsling bør indtræde andre lempeligere Forholdsregler, naar disse under de givne Forhold maa antages at være tilstrækkelige til Øjemedets Opnaaelse, er en i Forholdets Natur og den gjældende Rets Grundsætninger, jfr. navnlig Grundlovens Bestemmelse om Løsladelse mod Sikkerhed, hjemlet Sætning. Regler herom findes i Udkastets §§ 190—196. En Række af saadanne Forholdsregler, der kunne træde i Stedet for Fængsling, opregner § 190. Særlig bemærkes, at denne Paragrafs første Stykke med nogle i Forholdets Natur og den senere Lovgivning grundede Lempelser optager en allerede i den gjældende Ret hjemlet Regel, se Pl. 11te Maj 1810. Udførlige Regler indeholde dernæst §§ 191—194 særlig om Løsladelse mod Sikkerhedsstillelse. Det bemærkes herved, at det fører til Vilkaarligheder at træffe Bestemmelser, der gaa ud paa, at ved Forbrydelser af en vis Størrelse skal Sikkerhedsstillelse ubetinget tilstedes eller omvendt være udelukket, og ligeledes i Loven at fastsætte bestemte Beløb af Sikkerhedsstillelsen for visse Klasser af Forbrydelser eller Personer. Heller ikke kan det antages, at Øjemedet at fremme en saa vidtstrakt Anvendelse af denne Forholdsregel, som Forholdene tilstede, vil fremmes bedre ved slige vilkaarlige Regler end uden dem, jfr. ogsaa Motiverne til det tyske Udkast. §§ 191 og 192 indeholde derfor ingen saadanne Regler og fastsætte overhovedet kun, hvad Forholdets Natur og en liberal Betragtning tilsiger. Med Hensyn til § 193 bemærkes særlig, at det selvfølgelig er af større Vigtighed at faae fat paa den Sigtede end at beholde det i og for sig forbrudte Beløb. Derfor bør det stilles den Sigtede eller de Personer, der ere gaaede i Borgen for ham, i Udsigt, at der er Mulighed for at opnaa Fritagelse for Beløbets Forbrydelse, naar de senere, inden en vis Frist, fyldestgjør deres Forpligtelse, se § 193 2det Stykke. Reglerne i §§ 194—196 behøve ikke nærmere Forklaring; de særlige Tilfælde, som § 195 2det

Stykke nævner, hvor en stillet Sikkerhed ophører at hæfte, ere hjemlede ved Forholdets Natur.

I Kapitlets 4de Underafsnit er § 200 Hovedbestemmelsen. Den i Paragrafens første Stykke indeholdte Regel, at der i den Sigtedes Fraværelse ordentligvis ingen Hovedforhandling kan finde Sted og følgelig ingen Dom gaa (Udelukkelse af Kontumacialproces i Straffesager), er endnu kun undtagelsesvis anerkjendt i Lovene (Baden, Württemberg), men nu optaget i det tyske Udkast*), se dettes §§ 193—199 og §§ 273—283. At der til Grund for den hidtil i Almindelighed fulgte Ordning ikke ligger noget klart Princip, indlyser af den store Rigdom af forskjellige Former, som dels de forskjellige Love, dels de enkelte Love med Hensyn til forskjellige Klasser af Sager indeholde. Forskjelligheederne vise sig navnlig dels med Hensyn til det Spørgsmaal, om Hovedforhandlingen skal være den regelmæssige eller en afkortet, under hvilken sidste Forudsætning der atter viser sig en Mængde Gradationer, dels med Hensyn til Dommens Betydning, om denne skal være blot foreløbig, saa at den ubetinget taber sin Kraft ved den Sigtedes Tilstedekomst, en Ordning, hvorved Dommen mister al virkelig Betydning og som derfor ogsaa mest nærmer sig til den her foreslaaede, — eller endelig, i hvilket Fald der atter er stor Forskjel med Hensyn til Ordningen af Retsmidlerne, idet disse snart kun ere de sædvanlige, snart forøgede med andre, saasom en Adgang til Gjenoptagelse af Sagen enten blot paa Grund af en motiveret eller endog paa Grund af en ikke-motiveret Indsigelse o. s. v. Hvad den principielle Betragtning angaar, kan man fra to højst forskjellige Standpunkter komme til en Kontumacialproces, nemlig dels ifølge den rene Inkvisitionsprocesses Princip, dels ifølge det i Civilprocessen gyldige Raadighedsprincip; men derimod maa en konsekvent Gjennemførelse af Anklageprincipet føre til dens Udelukkelse. I Inkvisitionsprocessen kan nemlig vel den Sigtedes Fraværelse lægge faktiske Hindringer ivejen for Gjennemførelsen af Sagen. Men forsaavidt Tilfælde ikke kunne nægtes at være tænkelige, hvor Dommeren ved sin — af Partens Virksomhed uafhængige — Undersøgelse af Sagen kan komme til en sikker Overbevisning om den Sigtedes Skyld, uagtet han har maattet undvære det i Inkvisitionsprocessen bedste Sandhedsudforskningsmiddel, nemlig den Sigtedes Forklaring under et inkvisitorisk Forhør, er en Paadømmelse af Sagen i den Sigtedes Fraværelse her ingen retlig Umulighed. Der er ingen absolut Uforenelighed mellem Kontumacialdom og Inkvisitionsprincipet. Paa den anden Side vil Civilprocessens Princip overført paa Straffesager selvfølgelig berettige til at lade samme Virkninger indtræde af Udeblivelsen som af et Afkald paa Forsvar. Men da nu Inkvisitionsprincipet ikke skal være det for den nye Proces tilgrundliggende, og da der i Straffesager ikke kan være Spørgsmaal om et retsgyldigt Afkald paa Forsvar eller om en Straffedom, bygget paa den Sigtedes Indvilgelse i at behandles som skyldig, kan Optagelsen af en Kontumacialproces i den reformerede Proces ikke forsvares ved nogen af disse Betragtninger. I den mundtlige Anklageproces maa det siges, at den Sigtedes Nærværelse er en retlig Nødvendighed. Thi da Sandhedens Oplysning her ventes af Parternes Samvirken med og for Retten og med hinanden indbyrdes, saa kan intet Bevis efter denne anerkjendes for tilstrækkeligt til at bygge en Dom paa, ved hvilken ikke begge Parter have været medvirkende. Om end Dommeren kan føle sig overbevist ved de af Anklageren fremførte Beviser og Anbringender og vanskelig kan forestille sig, at denne Overbevisning kan rokkes ved noget Forebringende af den Sigtede, saa maa det dog efter Processens Organisation siges, at Grundlaget for Afgjørelsen er retlig utilstrækkeligt. Dommeren har kun hørt den ene Part, ikke ogsaa den anden, hvis Medvirkning Loven erklærer for ligesaa væsentlig. Derfor kan den mundtlige Anklageproces ikke uden Krænkelse af sine Grundprinciper føres til Ende, saa længe den Anklagede ikke personlig er mødt for Retten.

Det næste Spørgsmaal er, om der er Hen-

*) Rigtigheden af denne Regel er navnlig bleven bragt til Klarhed i et Værk af Hugo Meyer: Das Strafverfahren gegen Abwesende (1869).

sigtsmæssighedshensyn, som kunne begrunde en Tilsidesættelse af den principrigtige Løsning. Man vil nu ikke kunne henvise til, at den offentlige Sikkerhed og Retsfølelse ved store, opsigtvækkende Forbrydelser kan kræve en Dom, om endog paa mangelfuldt Grundlag; thi dette er Betragtninger, der, som Motiverne til det tyske Udkast bemærke, høre til forlængst opgivne Opfattelser af Straffens Væsen og Formaal, og som minde om Fuldbyrdelsen af Straf in effigie.*) Den offentlig forkyndte Anklage (se § 102 1ste Stykke) i Forbindelse med de mod den Sigtede besluttede Tvangsforholdsregler ville i al Fald lige saa godt og bedre fyldestgjøre i denne Henseende end navnlig en foreløbig Dom, der dog ingen virkelig Dom er. Vigtigere er Hensynet til, at Beviset kan sættes i Fare; men dette fører ikke til, at en Kontumacialforhandling bør finde Sted, men kun til at anerkjende, at de Beviser, der kunne frygtes at gaa tabt, maa kunne føres for at bevares (in perpetuam rei memoriam) paa lignende Maade, som ogsaa andre Grunde kunne nødvendiggjøre en Anticipation af Bevisers Førelse allerede under Forundersøgelsen, og at dette maa kunne ske uden den Sigtedes Nærværelse, hvis ellers Øjemedet vilde forspildes, se herom § 200. Derved fyldestgjøres dette Hensyn saa fuldstændig, som det overhovedet er muligt; thi selv om Dom gik, vilde Sagen dog ikke stille sig anderledes, hvis man, hvad der i al Fald bør ske, indrømmer en særlig Adgang til Gjenoptagelse mod en saadan Dom. Under den nye Forhandling maa dog Beviserne frem paany, og det saa umiddelbart om muligt. At endelig Reglen kan medføre nogen Vidtløftighed (Nødvendighed af Udsættelse; se § 280) og gjøre Processen besværligere for den Sigtede, er et Hensyn, der i betydelige Straffesager ikke kan komme i Betragtning. Derimod kan dette Hensyn bevirke en Undtagelse fra Reglen ved mindre betydelige Straffesager, saaledes som § 200 2det Stykke har anerkjendt (jfr. ogsaa det tyske Udkast §§ 195 og 196). Men det er netop Hovedforskjellen mellem Udkastets Regel og den hidtil almindelige Ordning, at denne sidste ikke blot ved ubetydelige Straffesager, men enten ved alle eller en stor Del af betydelige Straffesager anerkjender en Kontumacialdom, der ikke er blot provisorisk, men definitiv, om end i Reglen paa en særegen Maade anfægtelig.

Med Hensyn til Reglens Gjennemførelse i det Enkelte bemærkes først, at den ikke har Hensyn til den Anklagen forudgaaende Undersøgelse. En Forundersøgelse kan altsaa føres til Ende, uagtet den Sigtede ikke kan skaffes tilstede, og skjønt saaledes den Afhørelse ikke kan finde Sted, som er foreskreven under Forundersøgelsen, naar han ikke har undtraget sig Forfølgning. At dette maa være saa og efter Forundersøgelsens Grund og Karakter kan være saa, uden at gjøre Brud paa noget processuelt Grundprincip, kan ikke være tvivlsomt. Har han ikke undtraget sig Forfølgning, behøver hans Afhørelse dog ikke nødvendigvis at ske for den Undersøgelsesdommer, som leder Forundersøgelsen, jfr. § 167. Fremdeles er der heller Intet til Hinder for, at den imod den Sigtede rejste Anklage af den dømmende Ret kan henvises til Hovedforhandling, jfr. § 261, selv om det paa dette Tidspunkt vides, at den Sigtede har undtraget sig Forfølgning, idet f. Ex. hans Opholdssted ikke kjendes, eller han opholder sig i Udlandet, og man ikke kan blive ham mægtig. Derimod bør i saadant Fald ingen Berammelse af Hovedforhandling finde Sted. Indtræder senere den Omstændighed, som hindrer Sagens Fortsættelse, maa Hovedforhandlingen udsættes paa ubestemt Tid. Kan den under Hovedforhandlingen Udeblevne derimod skaffes tilstede, maa der sørges derfor efter de i det Foregaaende fremstillede Regler (jfr. § 280).

I de Sager, hvor det undtagelsesvis anerkjendes, at Paakjendelse kan finde Sted, uden at en Hovedforhandling, ved hvilken den Sigtede var nærværende, gik forud, bliver det et yderligere Spørgsmaal, paa hvilket Grundlag

*) Om en egentlig Straffuldbyrdelse mod den Fraværende kan der kun undtagelsesvis være Tale, hos os jo ikke engang ved Bødestraffe, derimod vel, hvor Straffen bestaar i Forbrydelse af Rettigheder. Men den praktiske Trang kræver her ikke Dom (jfr. § 261 3die Stykke), hvilken jo saa og maatte være mere end foreløbig, ja end ikke maatte kunne angribes med Andet end de sædvanlige Retsmidler.

her Dommen skal fældes. Reglerne herom høre imidlertid til det Særlige ved disse Sagers Behandling, og findes derfor paa andet Sted, se §§ 366 og 451. For Sammenhængens Skyld skal Forklaringen af disse Regler dog gives her. Det civilprocessuelle Princip for Virkningen af den Sigtedes Udeblivelse er uforeneligt med enhver, endog nok saa ubetydelig Straffesags Væsen. Det maa altid komme an paa Dommerens Overbevisning om den Sigtedes Skyld. Men dermed er det ikke i Strid, at det opstilles som Reglen, at den Sigtede ansees som den, der har vedgaaet Brøden, medens det dog bliver Dommeren forbeholdt efter Omstændighederne at anordne en Bevisførelse, ligesom det ogsaa altid maa være Dommerens Ret, naar han finder det fornødent, at kræve den Sigtedes personlige Nærværelse (§ 169), eller i al Fald, hvis det er nok, og den Sigtedes personlige Nærværelse vilde være til særlig Besvær for denne, at lade ham afhøre hvor han bor (§ 167). Iøvrigt sees det, at Udkastets § 200 2det Stykke ikke blot hjemler Mulighed af Paakjendelse, naar den Sigtede udebliver, men kunde skaffes tilstede, men ogsaa, hvor han ikke kan skaffes tilstede. Det nye tyske Udkast anerkjender vel det Første, men ej det Sidste, med den Bemærkning, at der i slige ringe Sager allermindst kan være Trang til en Kontumacialproces. I offentlige Sager er det imidlertid en Selvfølge, at Politimesteren netop af denne Grund ikke let vil kræve Paadømmelse, og Afgjørelsen i den Henseende kan vistnok overlades ham. Den Private bør Adgangen ikke berøves til at faae en Dom, der f. Ex. i Injuriesager med Hensyn til Mortifikation kan have Betydning for ham. Som en særegen Bestemmelse, der staar i Forbindelse med Reglen i § 200 2det Stykke, mærkes endnu § 438.

Mange Love og navnlig de Love, der afskaffe Kontumacialdommen, og saaledes ogsaa det tyske Udkast, hjemle Beslaglæggelse af den Persons Formue, der unddrager sig Forfølgning, som et Tvangsmiddel mod ham, og uagtet Meyer (l. c. S. 346) erklærer sig imod dette Institut, turde der dog være overvejende Grund til heri at følge de fremmede Love, jfr. ogsaa Loven af 6te Marts 1869 § 13. Men som en særdeles indgribende og haard Forholdsregel bør den, som i Flertallet af Lovene, indskrænkes til betydeligere Straffesager, altsaa Landsretssager, og kun kunne anvendes, naar Henvisning til Hovedforhandling har fundet Sted, og iøvrigt under betryggende Betingelser, jfr. hermed § 48 (offentlig Forsvarers Beskikkelse) se § 197. Nærmere Bestemmelser om denne Forholdsregels Virkninger og Ophør give §§ 198 og 199, hvorved blot mærkes, at den efter Øjemedet (den skal ikke være Konfiskation) ikke bør medføre Hindring for sidste Villiesbestemmelser, jfr. det tyske Udkast § 281. Med Reglen i § 199 Nr. 3 jævnføres § 270.

Kap. V.

Om Afhørelse af den Sigtede og af en privat Anklager.

I den moderne Straffeproces er det, som det i Motiverne til det tyske Udkast bemærkes, „en selvforstaaelig Grundsætning, at Tvangsmidler, der gaa ud paa at nøde en Sigtet til en Erklæring, ere utilladelige. Forsaavidt den Sigtede under Afhørelsen tilstaar eller fremkommer med enkelte sandhedstro Udsagn, er selvfølgelig dette, som et frivilligt ydet Bidrag til Sandhedens Oplysning, ogsaa i den moderne Proces af største Værd; men det kan ikke fordres, at den Sigtede mod sin Villie skal bidrage til Bevisførelsen imod sig. Derved udelukkes ogsaa enhver middelbar Tvang, som tilsigter at fremskaffe ufrivillige Aabenbarelser, navnlig ogsaa Forelæggelse af Spørgsmaal, hvis Rækkevidde og Sammenhæng med Anklagebeviserne han ikke overskuer."

Hertil skal endnu Følgende føjes. I Inkvisitionsprocessen, der ikke anerkjender den Sigtede som Part, men paalægger Dommeren at søge Sandheden oplyst ved de Kilder, der foreligge, gjælder som Princip, at det paahviler den Sigtede som en Retspligt, hvis Fyldestgjørelse i og for sig maa kunne fremtvinges, at give sandhedstro Forklaringer. Naar

Tidernes Humanitet og Erkjendelsen af mange tidligere anvendte Midlers Upaalidelighed lidt efter lidt førte til, at Kredsen af de Midler, hvormed Opfyldelsen af denne Retspligt skulde fremtvinges, efterhaanden begrænsedes mere og mere, ophævede dette dog ikke Principet, og ligesom man mange Steder vedblev at have Tvang mod den Sigtede til overhovedet at give Svar eller Straffe for løgnagtige Udtalelser for Retten, saaledes maatte fremfor Alt et Forhør over den Sigtede, under hvilket det er Dommerens Opgave ved Anvendelse af psykologiske Paavirkningsmidler at afvriste den Sigtede Sandheden eller at fange ham ved at hilde ham i Modsigelser o. s. v., ansees for en berettiget Haandhævelse af hin den Sigtedes Tvangspligt. I Anklageprocessen er den Sigtede ikke et saadant Udforskningsobjekt, hverken for Dommer eller Modpart. En Pligt til at understøtte Undersøgelsen mod sig, hvis Opfyldelse det skulde være berettiget at fremtvinge, kan der ikke være Tale om. Opgivelsen af Tvangsmidler er ikke blot Indrømmelse til Humaniteten, men Konsekvents af Processens Princip: den retlige Hjemmel til hint ovenfor omtalte Forhør mangler. Paa den anden Side kunne heller ikke de civilprocessuelle Regler om Retsvirkningerne af en tilbageholden Procedure og særlig af Tavshed eller Ubestemthed i Svarene under den ved det civile Udkasts § 96 hjemlede Afhørelse af Parter bringes til Anvendelse i Straffesager. Den Regel, at Parten maa finde sig i, at hans Tavshed, Ubestemthed o. s. v. fortolkes paa den for Modparten gunstigste Maade, og at Retten navnlig holder sig til dennes Forklaring, kan ikke overføres i Straffesager, fordi Straf ikke kan paalægges af den Grund, at den Sigtede indvilger deri, og altsaa endnu mindre, fordi han maa finde sig i at betragtes som indvilgende.

I Overensstemmelse med det Anførte har Udkastet i det nærværende Kapitel fjernet Alt, hvad der ved Afhørelsen umiddelbart eller middelbart involverer en Tvang eller Pression mod den Sigtede, se navnlig §§ 203 2det Stykke, 204 og 205. Den Oplysning om Sandheden, som tilstræbes ved Afhørelsen, skal kun kunne haves, naar den Sigtede frivillig bestemmer sig til at yde den ved de Spørgsmaal, som Dommeren i Medfør af § 203 forelægger ham. Medens Reglen er, at den Sigtedes Vægring ved at svare m. V. kun har den i § 205 2det Stykke nævnte Virkning, nemlig at Dommeren efter Omstændighederne har at gjøre den Sigtede opmærksom paa de Ulemper for ham selv, som et saadant Forhold fra hans Side let vil medføre, er der dog i Lighed med hvad der er foreskrevet i §§ 366 og 451, ved visse mindre Forseelser, givet den videre gaaende Bestemmelse, at Dommeren kan anse de Kjendsgjerninger, om hvilke den Sigtede nægter at udtale sig, for beviste, naar Omstændighederne ikke tale derimod, se §§ 367 og 453, hvortil der paa dette Sted i Udkastet henvises. At dette dog ikke gaar saavidt som det civilprocessuelle Princip, er klart. — Iøvrigt suppleres de almindelige Regler i dette Kapitel om den Sigtedes Afhørelse ved de særlige Bestemmelser om Afhørelsen paa Sagens forskjellige Trin. Det vil af disse fremgaa, at Udkastet har draget Omsorg for at ordne denne saaledes, at Afhørelsen ikke udsættes for at faae Karakteren af en Pression paa den Sigtede; men herom maa her henvises til det Følgende.

Af den private Anklagers Raadighed over Sagen følger, at hans Pligt til at lade sig afhøre kan ordnes efter væsentlig de samme Grundsætninger som i Civilprocessen med Hensyn til Parterne. Dog kan Virkningen af hans Udeblivelse eller Vægring ikke blive ganske den samme, fordi Afgjørelsen af Skyld eller Uskyld i Straffesager alene kan bero paa Bevis; men Virkningen maa blive, at han ansees at frafalde Anklagen, og dette er ogsaa Reglen i fremmede Love. Ved Erstatningskravet, som forfølges i Forbindelse med Straffesagen, maa derimod den civilprocessuelle Regel ligefrem finde Anvendelse, forsaavidt ikke Paakjendelsen overhovedet forhindres ved Udeblivelsen eller Vægringen, jfr. § 460.

Kap. VI.

Om Beslaglæggelse paa den Mistænktes Gods for Omkostninger og Erstatning samt om Forbud.

Om Beslaglæggelse som Middel til at sikre akcessoriske Formaal (Erstatning, Omkostninger) i Straffesagen handle §§ 207—209. Ved disse kommer paa den ene Side i Betragtning, at det i Realiteten gjælder civilretlige Krav, og at derfor de Grundsætninger, der gjælde om Arrest paa Gods, maa komme til Anvendelse ved de materielle Retsspørgsmaal, som i den Anledning opstaa, men at paa den anden Side disse Retshandlinger skulle indpasses i Straffesagen og derfor med Hensyn til Formerne maa behandles som de Retshandlinger i Straffesagen, der have sammes Hovedformaal for Øje. Hvad det første Punkt angaar, mærkes blot, at der ikke bør forlanges Sikkerhedsstillelse af den offentlige Anklager og derfor, naar den Forurettede forfølger Erstatningskrav under den offentlige Straffesag, heller ikke af denne. Hvad det sidste Punkt angaar, medfører Forbindelsen med Straffesagen en større Simpelhed i Retsreglerne. Den almindelige Regel i Straffeprocessen medfører nemlig, at det er den Ret, for hvilken Sagen er anhængig, der tager Beslutningen om Beslaglæggelsen, som og om dens Ophør, hvorhos det følger af dens Selvvirksomhed, at den selv har at sørge for, at den Sigtede, der ikke var hørt forud med Hensyn til Foranstaltningen, faar den Lejlighed til at fremsætte Indsigelser, som i borgerlige Retssager opnaaes ved Arrestsagen. Besluttes Beslaglæggelsen undtagelsesvis af en anden Ret end den, for hvilken Sagen er anhængig (jfr. § 76 og § 225), bliver det dog denne, der foretager de videre Skridt, hvortil den bliver sat istand ved de den i Embeds Medfør tilstillede Meddelelser.

Medens det civilprocessuelle Forbudsinstitut ikke kan forekomme i Straffesager, hvor Loven allerede forudsættes at ramme Handlingen med Straf, bliver der derimod Spørgsmaal om lignende Forholdsregler i nogle af de Sager, der, uden at være Sager om Straf, forfølges som saadanne. § 210 1ste Stykke gjentager blot Grundloven, uden at indlade sig paa at give nærmere Bestemmelse af Ordet „strax" i Gdl.'s § 87. Paragrafens 2det Stykke optager i det Væsentlige Lov 3. Jan. 1851 § 14 med nogle mindre betydelige Ændringer og Supplementer, der bringe Reglen i Samklang med Udkastets øvrige Regler. Det er ikke i Lov 3. Jan. 1851 sagt, at allerede Overtrædelsen af det foreløbige Forbud paadrager den, mod hvem det er gjort, Straf; men det kræver Øjemedet. Forskjellen fra Dommen er, at denne, efter at være bekjendtgjort paa den i Loven foreskrevne Maade, binder Alle.

Tredie Afsnit.

Om Undersøgelsen, førend Anklage er rejst, i Sager, som forfølges af Statsanklageren eller Politiet.

At ingen Straffesag kan bringes til Afgjørelse for den dømmende Ret uden Anklage, er en ligefrem Følge af Anklageprincipet. Af Umiddelbarhedsprincipet følger dernæst, at Behandlingen for den dømmende Ret maa indbefatte Bevisførelsen. Disse Grundregler medføre nødvendigvis en væsentlig Forskjel i Gangen i de offentlige Straffesagers Behandling, ikke blot fra den, der finder Sted i en ren Inkvisitionsproces, men ogsaa fra den Behandling, ved hvilken, som i Justitssagerne hos os, vel Anklageformen er bevaret forsaavidt, som der ikke kan gaa Dom uden Anklage, men hvor dog Bevisførelsen er henlagt til den Anklagen forudgaaende Behandling af Sagen, Forundersøgelsen. Denne sidste maa i den nye Proces antage en anden Karakter; den maa føres tilbage til at blive en blot Forberedelse for Anklagen og Hovedforhandlingen, dersom Bevisførelsen for den dømmende Ret ikke skal blive en Gjentagelse, et nyt yderligere Stadium i Processen, føjet til de tidligere, men blive hvad den skal være, den virkelige Kjærne i Sagens Behandling. Om disse Sætninger er der i Principet intetsteds Uenighed. Men den praktiske Gjennemførelse

har ikke altid svaret til Theorien. Idet nemlig den franske og tyske Proces fra den ældre Ret bibeholdt som et Anklagen forudgaaende Stadium en ganske inkvisitorisk Forundersøgelse, kunde det vanskelig undgaaes, at Undersøgelsesdommeren opfattede sin Opgave væsentlig paa samme Maade som tidligere. I Lovens Magt stod det vel i enkelte Retninger at træffe Bestemmelser, der hævdede Forundersøgelsens nye Karakter (ordentligvis ingen Edfæstelse, ingen Konfrontation); men dels vare end ikke saadanne Bestemmelser trufne i Lovene, der for en stor Del tvertimod gik i modsat Retning i disse Punkter, dels staar det ikke i Lovens Magt at forhindre en til den forandrede Karakter lidet svarende, i Enkelthederne gaaende Vidtløftighed af Forundersøgelsen, som opretholdes ved Traditionen, og uden hvilken Undersøgelsesdommeren, der udfører et Hverv, hvis Resultat skal være til Brug for Andre end ham selv, let vil mene, ikke at have løst sin Opgave. Foruden de Angreb, for hvilke den judicielle inkvisitoriske Forundersøgelse som et Anklagen forudgaaende Led af Sagens Behandling i den nye Proces saaledes har været Gjenstand med Hensyn til dens Forhold til Hovedforhandlingen, er den ogsaa, rent selvstændigt betragtet, blevet angrebet paa Grund af dens fuldstændige Fornægtelse af Anklageprincipet. Er Anklageprincipet overhovedet det rette og naturlige, bør det formentlig heller ikke være udelukket i den Undersøgelse, der gaar forud for Anklagen. At hverken den engelske eller den skotske Strafferoces kjender en saadan efter Inkvisitionsprocessens Principer ordnet Forundersøgelse, maatte være en yderligere Opfordring til at prøve, om og hvorvidt det Standpunkt, paa hvilket den franske og tyske reformerede Strafferetspleje i dette Punkt befandt sig, kunde principielt eller af praktiske Hensyn forsvares. Ordningen af den Anklagen forudgaaende Undersøgelse har derfor ogsaa i de senere Aar været Gjenstand for megen Forhandling og er i de nyere Love og Udkast undergaaet Ændringer i Retning navntig af Indskrænkning af den judicielle inkvisitoriske Forundersøgelse. Denne Vej har ogsaa det foreliggende Udkast fulgt, som det nu nærmere skal vises.

At Anklageprincipet medfører og i det Mindste maa gjennemføres saa vidt, at Undersøgelsesdommeren ikke i Embeds Medfør skal paabegynde en Forundersøgelse, men maa afvente Begjæring herom af den Paataleberettigede, er en Sætning, om hvilken der nu herskер almindelig Enighed, og fra hvilken kun enkelte ældre Love afvige, se ogsaa det tydske Udkast § 133. Heraf følger allerede med Nødvendighed, at der forud for Sagens Indbringelse for Retten vil komme til at gaa et efter Omstændighederne kortere eller længere forberedende Stadium, i hvilket den paataleberettigede Myndighed efterforsker, om den Mistanke, der er opstaaet om, at en Forbrydelse er begaaet, er saaledes begrundet, at der overhovedet er Grund til at forfølge den videre ved at indbringe Sagen for Retten. Dette ligger ligefrem i Anklageprincipet; thi enhver Indbringelse for Retten af Sagen fra Anklagerens Side, være sig i den ene eller den anden Form, er en Anklage, om end mulig kun en foreløbig. Den bringes frem af Anklageren ifølge hans Ret og Pligt som saadan, og under deraf følgende Ansvar. Den er ikke og kan ikke være en simpel Anmeldelse, hvis Begrundethed det overlades Retten videre at efterforske, og som ligesaa godt kunde udgaa fra enhver anden end den Paataleberettigede. Denne af Anklagemyndigheden ledede Efterforskning gjenfindes derfor ogsaa under forskjellige Navne i alle de Love, der ikke paalægge Undersøgelsesdommeren at træde i Virksomhed i Embeds Medfør. Skal altsaa Forundersøgelse for Retten bibeholdes, saa vil der være at sondre mellem to Bestanddele af den Anklagen forudgaaende Undersøgelse, Efterforskningen og Forundersøgelsen for Retten. Det Spørgsmaal er imidlertid i nyere Tid blevet rejst, om hin i Anklagerens Haand liggende Efterforskning ikke er tilstrækkelig eller kan ordnes saaledes, at den bliver tilstrækkelig som forberedende Stadium for Anklagen, saa at en judiciel Forundersøgelse overhovedet ikke behøves. Herved vilde da ikke blot det inkvisitoriske Princip i Sagens forberedende Undersøgelse

være grundig udryddet og de deraf følgende Misligheder være undgaaede, men fremdeles vilde en væsentlig Afkortelse af Straffesagernes Behandling ved Retten opnaaes.

Der er utvivlsomt i de for en saadan Ordning anførte Betragtninger adskilligt Rigtigt, men tillige en aabenbar Ensidighed. Den Betragtning ligger ganske vist nær, at en Straffesag først bør anhængiggjøres for Retten, naar Anklage rejses (jfr. den civile Proces), og at det maa være Anklagerens Sag at forskaffe sig Grundlaget for sin Afgjørelse, om Anklage bør rejses eller ikke, baade hans Ret, som han ikke behøver at overlade til eller dele med en anden Myndighed, der maaske kan have en anden Opfattelse om Undersøgelsens henfigtsmæssige Plan, og hans Pligt, hvis Opfyldelse han ikke bør kunne overlade til eller dele med en Dommer, til hvis naturlige Funktioner en Retssags Forberedelse og Instruktion ikke hører. Til at afvige herfra er der nu heller ingen Grund fra Anklagens Standpunkt. Man kan navnlig ikke gjøre gjældende, at Betryggelsen af Borgernes Rettigheder er til Hinder for, at der i Anklagerens Haand lægges en saadan Beføjelse til at anvende mange af de Midler, hvilke Straffeprocessen hjemler til Opnaaelse af Straffesagers Formaal (jfr. Udkastets 2det Afsnit), som kan tillægges Dommeren, medens dog Anvendelsen af disse Midler aldeles ikke kan undværes, naar den Oplysning skal fremskaffes, der behøves for at afgjøre, om Anklage skal rejses, eller iøvrigt for at sikre den eventuelle Sags Gjennemførelse. Thi heraf følger aldeles ikke, at den offentlige Anklager maa være indskrænket til de Efterforskningsmidler, over hvilke han selv kan raade, men kun, at han er nødt til, naar der er Tale om Forholdsregler, som kun en Dommer kan anordne, at henvende sig med Andragende herom til denne. Dommeren afgjør da, om de legale Betingelser for Anvendelsen ere tilstede, og i Henhold hertil tager han enten Andragendet til Følge, eller afslaar det, medens det Spørgsmaal, om det er formaalstjenligt at gaa saaledes til Værks, selvfølgelig ikke vil vedkomme Dommeren, og dennes Virksomhed heller ikke vil strække sig ud over den enkelte Forholdsregel, der begjæres. Intet af de Midler, som kunne anvendes under en judiciel Forundersøgelse, behøver saaledes at mangle under en af Anklageren ledet Efterforskning, medens dog samtidig Dommeren stedse vedbliver at være kun Dommer, og ingen Sammenblanding af Funktioner finder Sted. Spørgsmaalet kan saaledes kun være, om en Forberedelse af Anklagen alene ved den i Anklagerens Haand liggende Efterforskning maa ansees for utilstrækkelig fra den Sigtedes Standpunkt. Her maa der skjelnes mellem den Sigtedes Interesse i den forudgaaende Undersøgelse for Hovedforhandlingens Skyld, og hans Interesse i den, i og for sig betragtet. Hvad det første Punkt angaar, kunde man mod en i Anklagerens Haand alene liggende Efterforskning gjøre Følgende gjældende. Anklageren er Part, og om det end følger af den offentlige Anklagers Embedspligt (han skal agte paa, at ingen Uskyldig forfølges), at alle Grunde, som tale for en Mistænkts Skyldfrihed, ogsaa maa efterforskes, medfører dog selve Forholdets Natur en Fare for, at Anklagerens Efterforskning kan blive ensidig i Anklagens Interesse, og i al Fald kan det ikke ventes eller fordres, at den Sigtede eller endog den offentlige Interesse i Forsvaret skal berolige sig ved, at Anklageren ligesaavel bør have Forsvarsgrundene som Anklagemomenterne for Øje. Disse Betragtninger, der skulde føre til, at en Forundersøgelse for Retten nødvendig skal gaa forud for Hovedforhandlingen (obligatorisk Forundersøgelse), ere selvfølgelig afgjørende, naar den forud for Anklagen gaaende Behandling af Sagen, som Tilfældet er i vor nugjældende Ret, skal fremskaffe Grundlaget ikke blot for Anklagen, men og for Dommen, idet den indbefatter Bevisførelsen. I den nye Proces kan Henlæggelsen af den Anklagen forudgaaende Undersøgelse til Anklageren derimod ikke udsætte den Sigtede for den Fare at blive dømt paa et af hans Modpart alene tilvejebragt Grundlag. For at Oplysninger, der ere fremkomne under den Anklagen forudgaaende Behandling, overhovedet skulle kunne benytes som Beviser under Hovedforhandlingen, hvad der kun kan ske undtagelsesvis, maa de foreligge i Retsbøger, altsaa være fremkomne under Retshandlinger,

og der kan ved disse Retshandlinger ydes den Mistænkte de samme Garantier, naar de foretages under Efterforskningen, som naar de udgjøre Led af en judiciel Forundersøgelse. Det maa imidlertid erkjendes, at den Sigtedes naturlige Krav gaar videre. Allerede det er et væsentligt Onde, at maatte underkaste sig den ordentligvis offentlige Hovedforhandling for den dømmende Ret i Anledning af en Anklage for en grov Forbrydelse. Ogsaa det er et Retfærdighedskrav, at den Mistænkte ikke underkastes dette Onde paa Grundlag af en af hans Modpart alene foretagen Efterforskning, forsaavidt der er Grund til at antage, at den ensidig har været ledet i Anklagens Interesse. Ej heller kan, naar Hovedforhandling skal finde Sted, Forsvaret ubetinget være betrygget ved den Forberedelse af Forsvarsbeviset, som ligger i den af Anklageren foretagne Efterforskning, og som den Sigtede ikke altid ved egen og Forsvarers Kræfter vil være i Stand til at udfylde. Men denne den Sigtedes Ret til at betrygges mod Ensidighed til hans Skade i Fremskaffelsen af de Oplysninger, paa Grundlag af hvilke det skal afgjøres, om Hovedforhandling skal finde Sted, eller som eventuelt skulle yde ham Materialet til Forsvar under Hovedforhandlingen, gjør det ikke nødvendigt at fordre en judiciel Forundersøgelse **før** Anklagen. Den Sigtedes berettigede Krav i denne Henseende kan fyldestgjøres fuldstændig, efterat Anklage er rejst, derved at han erkjendes for berettiget til ikke blot at faae Rettens Afgjørelse for, om Anklagen er saaledes begrundet, at Hovedforhandling bør finde Sted, men ogsaa til paa dette Tidspunkt at begjære en judiciel Forundersøgelse for i Forsvarets Interesse at faae det af Anklageren forelagte Grundlag for Anklagen suppleret, jfr. Udkastets §§ 254 Nr. 1 og 2, 258 og 271.*)

I Henhold til det Anførte har Udkastet ikke i noget Tilfælde fordret en judiciel Forundersøgelse som et nødvendigt Stadium før Anklagen. Utvivlsomt opnaaes herved det Gode, at mange Sager, i hvilke der ikke af andre Grunde behøves Forundersøgelse, kunne undgaa den deri liggende Forhaling. Denne Regel gjælder ogsaa i England; i denne Aand har fremdeles den franske Lovgivning i stort Omfang indført den saakaldte citation directe, og de senere tyske Love ere gaaede i samme Retning, navnlig med Hensyn til hele Mellemklassen af Straffesager. Derimod er i Frankrig og Tyskland gjennemgaaende den judicielle Forundersøgelse før Anklagen bibeholdt som en Nødvendighed for Sager om de groveste Forbrydelser, i Reglen Nævningesager. Men naar Hensynet til Hovedforhandlingen overhovedet ikke kan anføres som Grund til at forlange en judiciel Forundersøgelse, kan dette kun betragtes som en Inkonsekvents, der ogsaa nu er forladt af det tyske Udkast, se § 149. I al Fald maa den Ordning, som det foreliggende Udkast har optaget i Henseende til Afgrænsningen af Nævningesager, udelukke en herpaa bygget Sondring. Skulde Forundersøgelsen være ubetinget nødvendig i Nævningesager, vilde den vanskelig kunne undgaa at blive det i Landsretssager overhovedet.

Derimod maa det erkjendes, at den Mistænkte har en Interesse i den Anklagen forudgaaende Undersøgelse, i og for sig betragtet, som maa være en Hindring for, at denne ubetinget kan overlades til Anklagerens frie Raadighed Det gjælder i alle Tilfælde, hvor det bliver nødvendigt for Anklageren at begjære Retshandlinger foretagne mod en Mistænkt,

*) At Retten kan komme til ogsaa i Embeds Medfør at henvise Sagen til Forundersøgelse af Omsorg for Forsvaret, tilsiger Straffeprocessens Princip; men at dette dog først bør kunne finde Sted, naar det under Hovedforhandlingen Fremkomne opfordrer dertil, følger af Betragtninger, som nærmere ville blive fremstillede ved Udkastets 4de Afsnit. Naar Udkastets § 254 Nr. 2 som Betingelse for, at den Sigtede kan begjære Sagen henvist til Forundersøgelse, kræver Angivelse af, at „nærmere betegnede" Oplysninger derved kunne fremskaffes, som ville fjerne Mistanken eller godtgjøre Grunde til Strafrihed, og naar § 258, for at Retten kan tage Andragendet til Følge, kræver, at der findes ikke at mangle rimelig Grund for Begjæringen, ligger heri ingen virkelig Indskrænkning af den Sigtedes Ret til at fordre judiciel Forundersøgelse, men kun, hvad Forholdets Natur tilsiger. Undersøgelsesdommeren vil dog ikke kunne foretage Noget, naar den Sigtede (og hans her ofte beskikkede Forsvarer) ikke ser sig i Stand til at betegne nærmere, hvilke Oplysninger der antages at kunne fremskaffes, og han vilde dog ikke foretage Efterforskninger i en Retning, for hvilken aldeles ingen rimelig Grund foreslaa.

førend han endnu ser sig istand til at rejse Anklage for den dømmende Ret. At dette maa kunne finde Sted, er uomtvisteligt, og Forholdene medføre, at det ofte vil finde Sted. Men det er i og for sig modsigende, at en Undersøgelse, der saaledes har antaget Karakteren af Forfølgning mod en bestemt Person, vedbliver at være overladt til den ene Part. Den Mistænkte er faktisk Sigtet, og dertil bør ogsaa retlig Sags Anhængiggjørelse mod ham svare. Kan han ikke strax anklages for den dømmende Ret, bør der formuleres en foreløbig Anklage for Undersøgelsesdommeren, hvorved den Mistænkte og som saadan Behandlede alene kan opnaa den Garanti mod sin Modparts Vilkaarligheder i Undersøgelsens Ledelse, hvorpaa han har et retfærdigt Krav. Klart viser Betydningen heraf sig, naar den Retshandling, der begjæres mod den Mistænkte, er hans Fængsling. Anklagens Interesse kræver, at en saadan Fængsling maa kunne finde Sted, førend Sagen er moden til Anklage, og at den efter Omstændighederne kan vedvare, indtil den er modnet til Anklage eller Afgjørelse. At sætte en bestemt Frist, inden hvilken Anklage for den dømmende Ret maa være rejst, naar en saadan Fængsling er besluttet, vil komme i Strid med Forholdets Natur, idet det nødvendigvis maa bero paa de konkrete Forhold, naar Sagen kan blive moden til Anklage. En kort Frist vil ofte gaa Anklagens Interesser for nær; en lang Frist vil ikke give den Sigtede tilstrækkelig Betryggelse mod Sagens Forhaling. Den Mistænkte har imidlertid et retfærdigt Krav paa, at hans Fængsling ikke forlænges udover det Nødvendige, og det strider imod hans Ret, at det skal bero paa hans Modpart, hvorlænge Fængslingen skal vare. Men det vil blive Tilfældet, naar Anklageren ogsaa efter Fængslingen, vedblivende ukontrolleret af Retten, skal have Undersøgelsen i sin Haand. Den Mistænkte vilde vel kunne æske Dommerens Kjendelse, om Fængslingen kan ophøre; men saalænge de oprindelige Grunde til denne ere tilstede, vil Dommeren ikke kunne beslutte Løsladelse. Det udelukker altsaa ikke, at Anklageren kan trække Efterforskningen i Langdrag. Det er heller ikke tilstrækkeligt at give Dommeren Beføjelse til at sætte en vis Frist, inden hvilken Anklagen skal rejses, saaledes at Oversiddelsen medfører, at den Fængslede løslades. Thi det vil være sjældent, at Dommeren, der Intet har med Undersøgelsen at gjøre, kan faae en saa bestemt Overbevisning om, at Sagen trækkes i Langdrag, at han drister sig til at træffe en saadan Bestemmelse, og desto sjældnere, jo mere Opretholdelsen af den Forholdsregel, der er Tale om, er Betingelse for Sagens Gjennemførelse. Ogsaa denne Betryggelse for den Sigtede vil derfor let vise sig illusorisk. Anklagens og den Sigtedes modstridende Interesser kunne kun ligelig betrygges derved, at Anklagens Berettigelse fra nu af unddrages Anklagerens (Partens) Eneraadighed, saa at der istedetfor Anklagerens Efterforskning indtræder en Forundersøgelse for Dommeren.

Af det Anførte følger altsaa, at en judiciel Forundersøgelse før Anklagen ikke bør være en ubetinget Nødvendighed, og fremdeles, at den ikke bør kunne finde Sted, førend en bestemt Person kan sigtes. Men naar det bliver nødvendigt at rette Forfølgningen mod en bestemt Person, førend Anklage kan rejses for den dømmende Ret, da kan og maa den finde Sted. Herfra kan der dog gjøres en Undtagelse ved ubetydeligere Sager. Der vil her sjælden være Trang til den. Disse Sager bør afgjøres saa hurtig som mulig; Anklageren bør i dem være i Stand til at rejse Anklage for den dømmende Ret i samme Øjeblik, han vil have Personen behandlet som mistænkt. Det er ogsaa det Sædvanlige i Lovene, at den judicielle Forundersøgelse er udelukket i Smaasager. Naar saaledes i betydeligere Sager en judiciel Forundersøgelse før Anklagen baade maa være mulig og betingelsesvis nødvendig, og man altsaa ikke ved ganske at slaa en Streg over den kan fjerne det inkvisitoriske Princip i Straffesagens Behandling før Anklagen, bliver det et nyt og vigtigt Spørgsmaal, om da ikke selve denne judicielle Forundersøgelse kan bringes i større Overensstemmelse med Anklageprincipet, end Tilfældet i Reglen hidtil har været. At det til en vis Grad kan og bør ske, derom er Kommissionen enig, medens der dog er Meningsulighed om den Udstrækning, i hvilken det kan og bør finde Sted. Det Nærmere

herom maa imidlertid henvises til Bemærkningerne angaaende Afsnittets 2det Kapitel.

Efter den Ordning af Undersøgelsen før Anklagen i offentlige Straffesager, hvis Grundtræk ere udviklede i det Foregaaende, bliver der i dette Afsnit af Udkastet givet Regler dels for Efterforskningen ɔ: den i Anklagerens Haand liggende forberedende Undersøgelse (Kap. I), dels for Rettens Forundersøgelse (Kap. II), hvilken vel i intet Tilfælde er gjort til Betingelse for at rejse Anklagen, men som med Undtagelse af de ubetydeligere Sager under nærmere Betingelser kan og maa begjæres af Anklageren.

Kapitel I.

Om Efterforskningen.

At Efterforskningen i de Sager, der høre under Politiets Paatalemyndighed, tilfalder Politiet, og at dette forsaavidt handler uafhængigt af Statsanklageren, er klart. I Politiets almindelige Opgave er imidlertid ogsaa indbefattet Efterforskning af de Forbrydelser, som høre under Statsanklagerens Virkekreds (se § 211 1ste Stykke). Her opstaar da det Spørgsmaal, hvorledes Politiets Forhold skal være til Statsanklageren, hvis senere Virksomhed Efterforskningen forbereder. Det er allerede omtalt ved det første Afsnits 4de Kapitel, at Processens Ordning efter Anklageprincipet kræver, at Statsanklagerens Opmærksomhed allerede er virksomt henvendt paa Efterforskningen. Vel kan der ikke gaaes ud fra, at Statsanklageren regelmæssig personlig kan tage Efterforskningens Ledelse i sin Haand; dertil vilde udkræves et langt større Antal af Statsanklagere, end Udkastet paaregner. Men Maalet naaes derved, at Politimesteren i sin Virksomhed for Efterforskningen af de nævnte Forbrydelser stilles under Statsanklagerens Overtilsyn, medens han ellers er Amtmanden underordnet. En lignende Ordning, hvorefter Politimesteren altsaa i forskjellige Forgreninger af sin Virksomhed staar under forskjellige overordnede Myndigheder, kjendes i mange tyske Stater og har efter Motiverne til det preussiske Udkast af 1865 ikke vist sig at medføre Ulemper af Betydning. Den er i al Fald en Nødvendighed, naar den Enhed i Paatalemyndigheden skal bevares, hvorpaa der efter det tidligere Bemærkede maa lægges særdeles Vægt, og det paa den anden Side skal undgaaes at ødsle med de personlige Kræfter i Strafferetsplejens Tjeneste. I Medfør af dette Statsanklagerens Overtilsyn er det ogsaa hans Ret, naar han finder det fornødent, personlig at handle i Politimesterens Sted, som det udtrykkelig siges i § 211, og herefter er det da overalt, hvor der tales om Politimesteren som handlende i Efterforskningens Interesse, underforstaaet, at Statsanklageren kan optræde i Stedet for Politimesteren. De samme Grundsætninger, der her ere udtalte om Statsanklagerens og Politimesterens Forhold under Efterforskningen, gjælde ogsaa om Forundersøgelsen ved Retten, forsaavidt der ogsaa under denne bliver Spørgsmaal om Virksomhed af Politimesteren som Part; se §§ 34, 227, 231, 234. Naar Statsanklageren har denne overordnede Stilling over Politimesteren, følger det saa meget mere af sig selv, at han kan optræde ved Siden af Politimesteren under Forundersøgelsen, jfr. §§ 231 3die Stykke, (Mindretalsforslagets § 231 1ste Stykke i Slutningen) 234, 236, hvilket ogsaa gjælder om Retsmøder, der forefalde under Efterforskningen, se § 222.

En Undtagelse fra den almindelige Regel gjøre Forholdene i Kjøbenhavn nødvendig. Den nugjældende Grundsætning vil ikke kunne forlades, at Politidirektøren er Justitsministeren umiddelbart underordnet, i sin Efterforskningsvirksomhed som i hele sin Embedsvirksomhed. Statsanklageren maa altsaa stilles lige overfor Politidirektøren som en sideordnet Myndighed, der imidlertid af ham skal erkjendes for retlig interesseret i Efterforskningen. I Overensstemmelse hermed er § 211 3die Stykke affattet. Forsaavidt det ogsaa i Kjøbenhavn kan stille sig som ønskeligt for Statsanklageren at faae Efterforskningen af en enkelt Forbrydelse i sin Haand, vil dette være betinget af Justitsministerens Billigelse. Ellers kan Statsanklageren ikke i Kjøbenhavn træde i Stedet for Politidirektøren. Derimod

maa han ogsaa i Kjøbenhavn have hin Ret til at optræde ved Siden af Politiet under Forundersøgelsen eller i Retsmøder under Efterforskningen. Denne Ret har nemlig ikke til Forudsætning, at Statsanklageren er Politiet overordnet, men kun, at han er retlig interesseret i hine Retshandlinger (jfr. det civilprocessuelle Begreb Intervention).

At Undersøgelsesdommeren regelmæssig kun træder i Virksomhed under Efterforskningen ifølge Begjæring af den Paataleberettigede, følger af den almindelige Grundsætning, der udtales i § 31, hvormed jævnføres § 221 om Karakteren af denne Undersøgelsesdommerens Virksomhed. Fra denne Regel, at Undersøgelsesdommeren under Efterforskningen Intet foretager af egen Drift, kræver imidlertid Forholdets Natur en uundværlig Undtagelse for de Tilfælde, at Dommeren faar Kundskab om en Forbrydelse før Anklageren, og Omstændighederne ikke tilstede at afvente en Begjæring angaaende Foretagelsen af Retshandlingen, hvis Øjemedet ikke skal forspildes. Denne Undtagelse, som alle Love anerkjende, jfr. ogsaa det tyske Udkast § 143, forandrer heller ikke i nogen Henseende Efterforskningens Karakter; denne vedbliver at ligge i Anklagerens Haand. Virksomheden angaar kun den enkelte Retshandling, og det er en Selvfølge, at Politimesteren snarest mulig underrettes, jfr. § 211 i Slutningen, og derefter varetager det Videre, hvad Efterforskningen maatte kræve.

§§ 212—217 omhandle Efterforskningens Begyndelse, §§ 218—222 dens Formaal, Gang og Midler, §§ 223—224 dens Slutning; § 225 omhandler den efter Sagens Anhængiggjørelse fortsatte Efterforskning, § 226 Statsanklagerens og Politiets Ansvar for Virksomheden under Efterforskningen.

Hvilke Omstændigheder der kunne og bør give Anledning til Paabegyndelse af Efterforskningen, derom kan der selvfølgelig ikke i Almindelighed i Lovene gives bestemte Regler, da Alt her maa bero paa et forstandigt Skjøn over de konkrete Omstændigheder. Reglen i § 212 indeholder Alt, hvad Loven i den Henseende kan udtale; Anvisninger for vedkommende Myndighed i særegne Tilfælde til Foretagelse af bestemte Efterforskningshandlinger, som Lovgivningen maatte indeholde, ophæves ikke ved § 212. Ved Reglerne i §§ 213—216 er Intet at bemærke, ved § 217, at Reglen i 2det Stykke faar sit Supplement ved § 40, jfr. 7de Afsnit Kapitel I; det erindres, at i de Sager, som høre under Statsanklagerens Virkekreds, er det først dennes Vægring, der kan hjemle privat Anklage. § 218 angiver Efterforskningens Øjemed og er affattet i Overensstemmelse med Udkastets Regel, at en judiciel Forundersøgelse ikke i noget Tilfælde er Betingelse for, at Anklage kan rejses. Ved §§ 219 og 221 blive selvfølgelig at jævnføre Reglerne i Udkastets 2det Afsnit. Henvendelse til Retten, hvortil altsaa Politimesteren efter Reglen i § 211, jfr. § 34, er kompetent, men som ogsaa kan ske af Statsanklageren, naar han i Medfør af § 211 træder i Politimesterens Sted, kan dels behøves, fordi den paagjældende Foranstaltning overhovedet eller under de givne Omstændigheder ligger udenfor Anklagerens Myndighed, eller fordi han ikke har de nødvendige Tvangsmidler til sin Raadighed, dels af Hensyn til Hovedforhandlingen, idet Benyttelse ved Bevisførelsen forudsætter en Retshandling. Hvad særlig det 2det Stykke af § 221 angaar, følger det af sig selv, at Anklageren ikke kan forlange Dommerens Virksomhed saaledes, at denne bliver pligtig at foretage den begjærte Retshandling uden Prøvelse; Dommeren maa altid som Dommer afgjøre, om de legale Betingelser ere tilstede. Anklageren maa derfor ogsaa forelægge ham de fornødne Oplysninger, paa Grundlag af hvilke han f. Ex. kan komme til et Skjøn, om der er grundet Formodning, at en Forbrydelse er begaaet. Om derimod f. Ex. en vis Persons Afhørelse som Vidne er hensigtsmæssig til Sagens Oplysning, eller om der er Grund til at afhøre ham for Retten, ere Spørgsmaal, som ikke vedkomme Dommeren.

Reglen i § 221 3die Stykke er begrundet tidligere; en Bestemmelse, som staar i Forbindelse hermed, findes i § 298 sidste Stykke og skal nærmere omtales ved denne Paragraf. Slutningsreglen i § 221 karakteriserer Efterforskningen i Modsætning til den egentlige Forundersøgelse.

Da der ikke under Efterforskningen er noget Hensyn at tage til en Sigtet, kan det i § 222 bestemmes, hvad Forholdets Natur kræver, at Retsmøder under Efterforskningen ikke ere offentlige. Iøvrigt ville nogle af de Regler, der gjælde om Retsmøderne under Forunderføgelsen, passe ogsaa paa de her omtalte Retsmøder, medens andre ere udelukkede ved Forholdets Natur, f. Ex. den Omstændighed, at her ingen Sigtet er, se herom § 222 2det Stykke.

Efterforskningen som selvstændigt Trin af Undersøgelsen ender enten med Sagens Indbringelse for Retten eller ved, at Sagen henlægges. De nærmere Bestemmelser herom i §§ 223 og 224 ordne i Særdeleshed Forholdet mellem Statsanklageren og Politimesteren i Sager, der høre under den Førstes Virkekreds, i Henseende til de Beslutninger, det herved kommer an paa. Naar Henlæggelsen er nødvendig, se § 223, eller naar Politimesteren finder, at Forundersøgelse bør finde Sted, tager han Beslutningen. I det første Tilfælde behøves i al Fald kun en Meddelelse til Statsanklageren; i sidste Tilfælde er Sagen endnu ikke kommet ud over det Stadium, hvor Politimesteren forudsættes at være den ledende og maa være det, naar Sagens Behandling ej skal forhales. Men i alle andre Tilfælde maa Beslutningen overlades til Statsanklagereren, og han har selvfølgelig Frihed til at beslutte, hvad der efter Sagens Omstændigheder findes rigtigt, — yderligere Efterforskning, Begjæring af Forunderføgelse, Anklage eller Sagens Henlæggelse.

Det ligger i Forholdets Natur, at Sagens Indbringelse for Retten ikke udelukker eller kan udelukke en fortsat Efterforskning, der tvertimod maa vedblive at være vedkommende Myndigheds Pligt, se § 225. Men da efter Sagens Indbringelse alle judicielle Handlinger i Sagen tilkomme den Ret, ved hvilken den er anhængig, kan der under denne fortsatte Efterforskning i Reglen ikke blive Spørgsmaal om Retshandlinger. Kun i paatrængende Tilfælde maa herfra gjøres Undtagelse, og da gjælder selvfølgelig ikke her Indskrænkningen i § 221 3die Stykke. Reglen vil f. Ex. blive anvendelig ved Anholdelse af den, mod hvem en Sag er anlagt, uden at han er fængslet, og som nu findes at være iærd med at unddrage sig Forfølgning ved Flugt, under Forhold, der ikke tilstede, i Tide at opnaa en Anholdelsesbeslutning af den Ret, for hvilken Sagen er anhængig, eller at stille ham for denne Ret inden Udløbet af de 24 Timer.

I samme Aand, som har faaet Udtryk i den gjældende Lovgivnings Bestemmelse angaaende Klager over Myndigheds Misbrug overhovedet af Politiets (underordnede) Personale, se Lov af 11te Febr. 1863, § 2 og Lov af 4de Febr. 1871, § 13, hvormed nu jævnføres Udkastets § 40 2det Stykke, har Udkastets § 226 med Hensyn til de denne Lov særlig vedkommende Misbrug af Politiets (Statsanklagerens) Myndighed i Virksomheden for Strafferetsplejen (Efterforskning af Forbrydelser) fastsat en simpel Form, ved hvilken Klager herover kunne gjøres gjældende af den formentlig Forurettede. Udkastet er herved gaaet ud fra, at en disciplinær Straffemyndighed for Retten her kunde hjemles i Lighed med Myndigheden til at paalægge Parter og deres Befuldmægtigede Rettergangsbøder, jfr. §§ 485 og 486. I Overensstemmelse med denne Tanke kræves ikke, at særlig Straffesag rejses; men Klagen kan, under den Betingelse, at Sagen findes klar og højere Straf end Bøder ej at være forskyldt, afgjøres akcessorisk af den Ret, for hvilken Sag om den Forbrydelse, i Anledning af hvilken det paaklagede Forhold fandt Sted, anhængiggjøres, eller hvis Virksomhed mod Klageren (f. Ex. en Anholdt) paakaldes af vedkommende Embedsmand. Forsaavidt Myndighedsmisbrugen netop kan bestaa deri, at en foreskreven Henvendelse til Retten ikke har fundet Sted, stemmer det hermed, at Klagen da kan gjøres gjældende for Undersøgelsesdommeren som saadan i den Kreds, hvor Handlingen fandt Sted. En Nødvendighed for at gaa den her hjemlede Vej kan der imidlertid ikke være, og Betingelserne for Afgjørelse paa denne Maade kunne ogsaa mangle. I saa Fald komme de almindelige Regler om Maaden, hvorpaa Ansvaret gjøres gjældende, til Anvendelse. Den i Paragrafen angivne Vej maa efter den samme Tanke

blive anvendelig til at faae Bøder, som ere paalagte i Henhold til § 147 eller § 163, ophævede.

Kapitel II.

Om Rettens Forundersøgelse.

Ved Andragende om Rettens Forundersøgelse anhængiggjøres Sagen som Helhed for Undersøgelsesdommeren; Andragendet er at betragte som en foreløbig Anklage. Formaalet for denne Forundersøgelse er selvfølgelig ikke at faae Dom over den Sigtede. Det er heller ikke at faae Undersøgelsesdommerens Afgjørelse af, om Anklage skal rejses; thi i Overensstemmelse med Anklageprincipet har Udkastet henlagt denne Afgjørelse til Anklageren (jfr. næste Afsnit), og ikke, som det Sædvanlige er i den fransk-tyske Straffeproces, enten til Undersøgelsesdommeren eller til en Undersøgelsesret, (Raadskammer, Anklagekammer), som hvis Delegerede til Tilvejebringelse af Grundlaget for Afgjørelsen Undersøgelsesdommeren er at betragte. Formaalet er i og for sig ikke forskjelligt fra det, som karakteriserer Efterforskningen, med den Lempning, som følger af, at denne ogsaa kan tjene til at forbevede Rettens Forundersøgelse, altsaa Forberedelse af Anklagen ved Tilvejebringelse af de Oplysninger, som behøves for Anklageren til at tage Beslutning om denne, samt den Forberedelse til Hovedforhandlingen, som dermed følger. Betydningen af, at denne forberedende Undersøgelse anhængiggjøres for Dommeren, viser sig under den Forudsætning, at Forundersøgelsen er inkvisitorisk, ligefrem deri, at Undersøgelsens Ledelse gaar over til Dommeren. Det er imidlertid ikke nødvendigt, at Forundersøgelsen gaar frem efter det inkvisitoriske Princip; den engelske Proces frembyder Exempel paa en akkusatorisk ordnet Forundersøgelse. Skal man derfor angive Betydningen af den forberedende Undersøgelses Anhængiggjørelse for Dommeren med et Udtryk, som rummer begge Ordninger, maa den paa en mere almindelig Maade bestemmes derhen, at Undersøgelsens Formaal og Midler sætteg under Dommerens vedvarende Kontrol. Undersøgelsen maa efter Anhængiggjørelsen indrettes paa, at Dommeren er istand til at følge den og faae en begrundet Overbevisning med Hensyn til Formaalets vedvarende Berettigelse og Midlernes Formaalstjenlighed, paa hvilken Overbevisning det vil bero, om Rettens Hjælp til samme skal ydes.

Ved Straffeprocessens Omdannelse bibeholdt man i Frankrig og senere i Tyskland det inkvisitoriske System som Norm for Forundersøgelsen. Undersøgelsesdommeren leder frit Undersøgelsens Gang. Anklagerens Andragende betinger kun Begyndelsen, hvorhos der maa gives ham Lejlighed til Andragender inden Slutningen; men imellem disse to Punkter skal Dommeren ikke afvente Anklagerens Andragender. Dommeren forener altsaa i Løbet af Undersøgelsen Anklagerens og Dommerens Pligter og Ansvar i sin Person. Forsvaret indrømmes der ingen selvstændige Rettigheder; i Henseende til Omsorgen for dette maa der alene stoles paa Dommeren. Denne Ordning har givet Anledning til levende og vidtgaaende Reformønsker i Frankrig, Belgien og Tyskland *): Dommeren kan vanskelig faae en upartisk Dom om Formaal og Midler, naar han selv skal overtage Partsfunktionerne med Hensyn til Sagens Oplysning; hans Handlinger kunne derfor vanskelig undgaa det partiske Præg, som den judicielle Forundersøgelse netop skulde være en Betryggelse imod baade for Forberedelsens egne Formaals Skyld og med Hensyn til den umiddelbare Betydning, som efter Omstændighederne de under den fremkomne Oplysninger kunne faae for Hovedforhandlingen og Dom-

*) For Tysklands Vedkommende mærkes her navnlig Forhandlingerne paa den tredie tyske Juristforsamling 1862. For Frankrigs Vedkommende jævnføres Indberetning til Kejseren af 12te Marts 1870 om en Revision i Justitslovgivningen, i hvilken det hedder: La procédure pénale a été divisée par les lois . . . en deux phases: celle de l'information ou instruction préparatoire, restée sous le coup du régime inquisitorial, celle de la procédure de jugement, placée sous les règles du régime accusatoire . . . Le temps est venu de rechercher, si l'on ne pourrait sans danger pour la société, reduire la part laissée au système inquisitorial. Med Hensyn til Belgien ere Reformønsterne navnlig komne til Orde i et Værk af 1871: Réforme de l'instruction préparatoire en Belgique par Adolphe Prins et Herman Pergameni, avocats près la cour d'appel de Bruxelles,

men. Optages Anklageprincipet som Norm for Forundersøgelsen, og faar i Medfør heraf Anklagen og Forsvaret ogsaa under denne sine særegne Organer med tilsvarende Beføjelser, vil Dommeren derimod træde tilbage i sin naturlige, prøvende og dømmende Virksomhed, hvorved alene hans Beslutningers Upartiskhed fuldkommen betrygges. Efter dette Princip er nu ogsaa Forundersøgelsen i England ordnet. Anklageren og den Sigtede er det væsentlig overladt selv at efterforske Angrebs- og Forsvarsbeviserne og forelægge Dommeren dem, som derefter prøver og træffer Afgjørelse navnlig med Hensyn til det Punkt, der særlig i England fremhæves som Forundersøgelsens Formaal, om der er tilstrækkelig Grund til at sikre den Sigtedes Møde for den dømmende Ret ved Fængsling eller Sikkerhedsstillelse.

Hele Kommissionen har været enig i, at Anklageprincipet ikke helt kunde eller turde holdes ude fra Forundersøgelsen. Men medens Flertallet har ment, at man for Tiden maatte blive staaende ved en Ordning, der kan siges at gaa en Mellemvej mellem den ældre, rent inkvisitorikke Ordning og den rent akkusatorikke Form af Forundersøgelsen, som den engelske Ret kjender, en Ordning, der ogsaa i de væsentligste Punkter svarer til det System, som det tyske Udkast har optaget, og henimod hvilket de nyere tyske Love have bevæget sig, har et Mindretal i Kommissionen antaget, at man alt nu burde gaa endnu noget videre i Retning af Anklageprincipet. Herved er der fremkommet den allerede tidligere berørte Meningsulighed i Kommissionen, som finder sit Udtryk i de to Forslag, der henholdsvis af Flertallet og Mindretallet ere stillede med Hensyn til Affattelsen af Udkastets § 231.

Kommissionens Flertal erkjender, at der ikke bør være Tale om at opretholde Inkvisitionsprincipet ved Forundersøgelsen i den Strenghed, at Parterne udelukkes fra Selvvirksomhed og berøves enhver Ret, der muliggjør en saadan. Naar den franske og tyske Straffeproces gaa saavidt, navnlig ligeoverfor Forsvaret, ere Angrebene paa dem utvivlsomt berettigede. Herom kan der siges at være noget nær almindelig Enighed, og i denne Retning vedtog ogsaa den tredie tyske Juristforsamling 1862 den Resolution, at Offentlighed, i det Mindste Offentlighed for Parterne, burde anerkjendes som Regel for Forundersøgelsen. Enhver Ordning, der bryder med hint ældre strenge Inkvisitionsprincip, har gjort et afgjørende Skridt henimod Anklageprincipets Virkeliggjørelse i Forundersøgelsen. Paa den anden Side maa det erindres, at det ikke med Nødvendighed ligger i Anklageprincipet, eller at dette i al Fald ikke kan eller skal gjennemføres, end ikke under Hovedforhandlingen, i den Yderlighed, at Retten kun har at prøve og bygge sin Afgjørelse paa de Beviser, der fremføres for den af Parterne. Selv ved den akkusatorisk ordnede Hovedforhandling følger det af Straffeprocessens Grundprincip, at det er Rettens Pligt indenfor Anklagens Ramme selvstændig, altsaa uden, ja imod Parternes Villie at tage i Betragtning ny fremtrædende Angrebs- og Forsvarsbeviser, og efter Omstændighederne i Embeds Medfør at drage Omsorg for Tilvejebringelsen af manglende Beviser, se Udkastets §§ 260 og 273, jfr. § 271. Det Ejendommelige ved den akkusatorisk ordnede Hovedforhandling er altsaa kun dette, at der er selvstændige Organer for Anklage og Forsvar ogsaa med Hensyn til Bevisførelsen, og at det er disse, hvem det nærmest paahviler at føre Beviserne frem, saa at der i Reglen ikkun bliver ringe Plads for Rettens Selvvirksomhed, fordi Anklagen og Forsvaret skulle og ville møde udrustede med de Beviser, der skjønnes fornødne, og fremdeles i Løbet af Hovedforhandlingen fremsætte fornødne Andragender med Hensyn til Bevisets Fuldstændiggjørelse. Rettens Selvvirksomhed for Bevisførelsen bliver derfor her Undtagelsen, men den er ikke udelukket. Dette Samme maatte selvfølgelig i det Mindste ogsaa være Regel i en akkusatorisk ordnet Forundersøgelse og er i Virkeligheden ogsaa Tilfældet i den engelske Ret. Dommeren giver efter denne Anklageren Vink, i hvilken Retning hans Bevis behøver Fuldstændiggjørelse, og drager Omsorg for, at i Mangel af en frivillig Anklager en egnet Personlighed tilholdes at tage sig af Anklagen; han kommer fremdeles Forsvaret til Hjælp i Kraft af den hele Straffeprocessen beherskende

Regel „the judge is the counsel of the prisoner". Den engelske Ret gaar endog under Bibeholdelse af Reglen, at det nærmest er Parternes Sag at varetage deres Interesser, og at Dommeren forsaavidt kun træder supplerende til, et væsentligt Skridt videre end under Hovedforhandlingen i at lempe det eksklusive Anklageprincip, idet den har maattet gjøre Afkald paa at kræve, hvad dette Princip fordrer (jfr. Udkastets § 279), nemlig Anklagerens vedvarende Nærværelse og Medvirkning i alle Retsmøderne under Forundersøgelsen. Naar saaledes allerede den engelske Ret har set sig nødt til paa dette vigtige Punkt at fravige Anklageprincipets Konsekventser under Forundersøgelsen, er der formentlig afgjørende Grunde hos os til end ikke at gaa saa vidt som i England, men overhovedet opgive den Tanke, at Parternes Selvvirksomhed skulde stilles saaledes i Forgrunden under Forundersøgelsen, at Dommerens inkvisitoriske Virksomhed kun skulde være suppletorisk, ɔ: kun indtræde, naar Anklagen og Forsvaret lod ham i Stikken, — overhovedet føres tilbage til det ringest mulige Maal. Opnaaelsen af Formaalet for Undersøgelsen, navnlig i vigtigere og vanskeligere Tilfælde, afhænger væsentlig af, at en bestemt Plan ligger til Grund for den, og at Forhalinger, som Dommerens vedvarende Afhængighed af Parternes Andragender maatte føre med sig, undgaaes. Skal dette opnaaes, maa enten Undersøgelsens Ledelse i første Linie overlades Dommeren, eller man maatte stille uoverkommelige Krav til Anklageren og Forsvaret. Det maatte da ikke blot være Ret, men Pligt for hine Organer at være tilstede ved enhver enkelt Akt af Forundersøgelsen. Afhørelsen af de indkaldte Personer maatte ske ved dem. Mundtlighedsprincipet maatte ogsaa under Forundersøgelsen gjennemføres saa vidt, at en Protokolførelse for fraværende Personers Skyld ej behøvedes. Dette kan nu kræves ved Hovedforhandlingen, hvor Alt koncentrerer sig om faa Retsmøder, og hvor Statsanklageren skal være tilstede. Men det kunde i en Proces, der i Modsætning til den engelske Ret forudsætter, at Forbrydelser forfølges af det Offentlige, og at Forsvaret om fornødent beskikkes af det Offentlige, ikke gjennemføres under Forundersøgelsen uden en saadan Forøgelse af de personlige Kræfter i begge Retninger (Statsanklagere, offentlige Forsvarere), som man umuligt kan forudsætte at faae til sin Raadighed. Det maa sikkert ogsaa erkjendes for uforsvarligt at gjøre Krav herpaa, naar det tages i Betragtning, at det dog kun er Undtagelsestilfælde, hvor nogen reel Betydning kunde tillægges Fordringen om saa mange medvirkende Kræfter ved Forundersøgelsen paa Grund af dennes ordentligvis dog blot forberedende Karakter, og at en saadan Regel derfor i de fleste Tilfælde vil have Udseendet af og i Virkeligheden være at ødsle med Kræfter, Tid og Penge. Ikke blot i Henseende til Tallet af disse Kræfter maatte der stilles overdrevne Fordringer; men der maatte ogsaa forudsættes en Dygtighed hos Politiets Personale i denne Retning, som man under en ny Ordning umulig strax kan gjøre Regning paa til et i og for sig vanskeligt og uvant Hverv, som yderligere kan vanskeliggjøres ved en Utilbøjelighed hos Dommeren til at indrømme Anklagen de Foranstaltninger, den mener at maatte gjøre Krav paa, en Strenghed, som let, om end ubevidst, kan udvikle sig hos Dommeren, naar han skal indtage den tilbagetrukne Stilling, som en stærkere Fremhævelse af Anklageprincipet vil medføre. Flertallet har derfor i sit Forslag til § 231 opretholdt den Regel, at Dommeren i Embeds Medfør, og uden at yderligere Andragende behøves, skal virke for Forundersøgelsens Formaal. Det har indskrænket sig til det, der er det opnaalige, men ogsaa det vigtige og afgjørende Skridt henimod Anklageprincipet, at Parterne erkjendes for berettigede til og derfor udrustes med Rettigheder, der ogsaa sætte dem i Stand til at virke for deres Interesser under Forundersøgelsen, derved betrygge sig mod Ensidighed og Partiskhed fra Dommerens Side samt tilføre Dommeren en velkommen og vigtig Understøttelse til Løsningen af hans vanskelige Opgave med lige Omhyggelighed at tage Hensyn til Anklagen og Forsvaret, jfr. herved Motiverne til det tyske Udkast. I denne sidstnævnte Henseende mærkes § 231 2det Stykke (Ret til at fremsætte Andragender til Dommeren om Foretagelsen af enkelte Undersøgelseshandlinger, om hvilke

Begjæringer Dommeren skal træffe Afgjørelse), § 234 jfr. §§ 235, 238, 239 (Ret til at overvære og deltage i Retsforhandlingerne, saavidt mulig saaledes, at Parterne forud betimelig underrettes om deres Foretagelse) og § 236 (Ret til Gjennemsyn af Sagens Aktstykker). Frygten for, at under denne Ordning den Sigtedes Afhørelse skal paa samme Maade som tidligere blive Forundersøgelsens Tyngdepunkt og derved faae den Karakter af en Pression paa den Sigtede, som er karakteristisk for det strenge Inkvisitionsprincip, fjernes ikke blot ved Udkastets Regel om, at Forundersøgelsen regelmæssig er offentlig, men ogsaa i Særdeleshed ved den Bestemmelse, som § 237 indeholder mod gjentagne Afhørelser paa uforandret Grundlag. Det er jo navnlig ved saadanne Afhørelser, at den Sigtede udsættes for at behandles som et Objekt for Dommerens Bestræbelser efter at presse Sandheden ud af ham. Hermed staar der videre i Forbindelse, at Udkastet i § 233 har kunnet anordne Forskrifter for Forundersøgelsens Gang, der indeholde Betryggelse mod dens Forhaling med det Maal for Øje, at Tilstaaelse mulig kan opnaaes af den Sigtede. Det hele Indbegreb af Regler er overhovedet af den Beskaffenhed, at det giver Anklageprincipet og navnlig den Sigtedes Betryggelse saa Meget, som der i al Fald for Tiden kan ansees opnaaligt hos os, naar Straffelovenes Haandhævelse ikke skal lammes, og Mere, end de fleste nyere Love, det tyske Udkast medregnet, have driftet sig til at gjøre.

Mindretallet (Goos, Nellemann, Nyholm) erkjender med Flertallet, at Anklageprincipet ikke skal udelukke en Selvvirksomhed fra Rettens Side, og at der under Forundersøgelsen kan og maa blive Spørgsmaal om denne i større Udstrækning end under Hovedforhandlingen. Det erkjender fremdeles, at der ved det hele Indbegreb af Bestemmelser i dette Kapitel af Udkastet, om hvilke Flertal og Mindretal ere enige, er brudt med det strenge Inkvisitionsprincip og opnaaet ikke uvæsentlige Fremskridt. Heller ikke miskjender det, at den Adgang, der er aabnet for Parternes Selvvirksomhed under Forundersøgelsen, under gunstige Forhold kan bidrage til, at Forundersøgelsen faktisk antager en mere akkusatorisk Karakter, og at saaledes ogsaa ved Flertallets Forslag en Spire er lagt til Udvikling henimod det, der maa betragtes som det Principrigtige. Endelig har heller ikke Mindretallet ment, at der for Tiden kunde eller burde skrides til at optage de videstgaaende Konsekventser af Anklageprincipets Indførelse i Forundersøgelsen. Det erkjendes saaledes, at det vilde blive uoverkommeligt, naar Parternes Nærværelse under Retsmøderne i Forundersøgelsen skulde fordres paa samme Maade som under Hovedforhandlingen. Ej heller er det blevet foreslaaet at optage Krydsforhøret i Forundersøgelsen. Da det efter Udkastets Ordning af Statsanklagerinstitutionen under ingen Omstændigheder kunde fordres eller regelmæssig ventes, at Statsanklageren selv er tilstede i Retsmøderne, maa der ogsaa nødvendigvis finde en Protokolførelse Sted under Forundersøgelsen, beregnet paa den fraværende Statsanklager. Med en saadan Protokolførelse vilde Krydsforhøret ogsaa vanskelig kunne forenes.*) Men Mindretallets Standpunkt er dette, at der ikke bør indrømmes det inkvisitoriske Princip under Forundersøgelsen en større Plads, end der virkelig kan siges under de givne Forhold at være en Nødvendighed, og denne Grænse overskrides formentlig i Flertallets Forslag til § 231. Efter dette er Inkvisitionsprincipet stadig det herskende og aldeles overvejende under Forundersøgelsen. Mindretallet ser ikke i Kapitlets øvrige Bestemmelser en tilstrækkelig Modvægt mod, at Forundersøgelsen efter denne Ordning bevarer de væsentligste, med Inkvisitionsprincipet forbundne Mangler. Og til disse kommer der, netop paa Grund af Uensartetheden mellem Forundersøgelsens Princip og de Grundsætninger, hvorpaa Udkastets Bygning ellers hviler, nye ejendommelige Ulemper, som ikke træde frem i et rent og ublandet inkvisitorisk System.

Det rent inkvisitoriske System bevarer Enheden i Undersøgelsens Ledelse fra først til sidst. Det er Dommeren, der har baade Efterforskningen

*) De nyeste tyske Love og Udkast have end ikke, trods lydelige Fordringer derom, optaget Krydsforhøret under Hovedforhandlingen i den Udstrækning, som nærværende Udkast, overensstemmende med de tidligere danske Udkast samt Udkastet om den borgerlige Retspleje, har gjort.

og Forundersøgelsen i sin Haand, eller disse to Trin af Sagens Behandling smelte sammen til eet. Men efter den Ordning, der vil blive Følgen af Flertallets Forslag, er Undersøgelsens Ledelse paa det første Trin i Politimesterens Haand, paa det andet i Dommerens. Politimesteren har vel Ret til at stille sine Andragender til Dommeren; men han behøver det ikke. Intet forhindrer ham fra at holde sig passiv, og det kan forudsees, at han i de fleste Tilfælde vil lade Dommeren være ene om Sagen. Forundersøgelsen betegner saaledes ikke blot derved et nyt Trin af Sagen, at nye Faktorer komme til at medvirke; men en ny Undersøgelsesplan maa lægges. Undersøgelsen begynder forfra. Det under Efterforskningen gjorte Arbeide kommer for en stor Del ikke til Nytte under Forundersøgelsen. Meget vil til Unytte blive gjentaget. En Forhaling af den Anklagen forudgaaende Undersøgelse bliver uundgaalig Følgen af den Dualisme, der indføres. Men derhos svækker denne Splittelse Interessen og Ansvarsfølelsen. Politimesteren vil ikke bevare en levende Interesse for Sagen, naar den først er gaaet over i andre Hænder. Dommeren, der skydes ind i Sagen paa et Mellemtrin mellem Politimesterens Efterforskning og Statsanklagerens Bevisførelse, vil, naar han holder sig til den Opgave, Loven sætter ham, ikke opnaa den Interesse for Sagen, som han har, hvor Forundersøgelsen indbefatter baade Efterforskning og Bevisførelse.

Den præsumtive større Dygtighed til at lede en kriminel Undersøgelse hos Dommeren kan tjene til Forsvar for et helt gjennemført Inkvisitionssystem, men ikke for et saadant blandet System som det, der vil fremkomme efter Flertallets Forslag. Er det givet, at det rene Inkvisitionssystem maa opgives, maa for Anklagens Skyld Enhed under Politimesteren foretrækkes for Splittelse mellem to hinanden afløsende Kræfter. Men det maa iøvrigt, hvad hin Sammenligning mellem Politimesteren og Dommeren angaar, ikke overses, at det jo er Udkastets Mening, at Forundersøgelsens Tyngdepunkt ikke skal ligge i det Middel, som en Dommer retlig alene kan bringe til Anvendelse og med Føje under de givne Forhold maa antages bedre end Andre at kunne arbejde med, nemlig et i egentlig Forstand inkvisitorisk Forhør over den Sigtede. Opgaven under den nye Ordning er lige uvant for Politimester og Dommer. Men for Politimesteren staar den i Samklang med det hele øvrige Hverv, som tilfalder ham, medens den for Dommeren staar i Strid med den strengere Opfattelse af Dommerhvervet, som Udkastet ellers har gjennemført. Hvis det at lægge Forundersøgelsen i Dommerens Haand ikke lidt efter lidt medfører en Synken tilbage i det tidligere System, hvad ikke kan være Maalet, tror Mindretallet derfor, at Samfundets Interesser i Straffelovens Haandhævelse ville være udsatte for større Farer ved Flertallets Ordning, end naar det fastholdes, at under Forundersøgelsen ikke mindre end under Efterforskningen er det Politimesteren, der er kaldet til i første Række at værne om Anklagens Interesser, medens Dommerens Selvvirksomhed her som under Hovedforhandlingen er væsentlig suppletorisk. At dette er en Ordning, der skulde gjøre Dommeren utilbøjelig til at give Anklagen, hvad Anklagens er, er en Frygt, Mindretallet ikke kan dele. Naar Politivirksomheden stilles i første Række under Forundersøgelsen, faar Dommeren den upartiske Stilling, han naturlig bør have. Han er netop da stillet paa den eneste Maade, der gjør det muligt for ham uden Forudindtagethed til nogen Side at give hver Part, hvad Ret er.

Kan saaledes Flertallets Forslag end ikke tilfredsstille fra Anklagens Standpunkt, saa maa det dog navnlig fremhæves, at det lider af den samme Grundskade som Inkvisitionsprincipet overhovedet, nemlig at det tillægger Dommeren en Funktion som Anklager, der er i Strid med Dommerens naturlige Stilling, og berøver den Sigtede den Garanti, som Retfærdigheden byder at give ham, at den, han staar for som Dommer, ikke blot kaldes saa, men virkelig er det. Grundlovens Forskrifter om, at de i den Sigtedes Ret indgribende Foranstaltninger, saasom Fængsling, Ransagning, kræve Retskjendelse, kunne ikke blive til fuld indre Sandhed under Inkvisitionsprincipet. Det maa fremdeles erindres, at Loven ikke kan sikre fuldstændig mod, at der ved den Sigtedes Afhørelse anvendes en vis indirekte

Tvang eller Pression paa ham for at afvriste ham den formentlige Sandhed. Den afgjørende Garanti herimod ligger i, at Dommeren, i hvis Haand den Sigtedes Afhørelse lægges, ikke i den Opgave, Loven stiller ham, har en Fristelse til et saadant Forhør. Derom vil der nu ikke være Tale, naar Undersøgelsen er akkusatorisk ordnet. Men naar Dommeren skal tage Anklagens Interesser i sin Haand og have Ansvaret for, at Undersøgelsen faar det Udbytte, der kan ventes, er en saadan Fristelse saa nær liggende, at der er megen Fare for, at Undersøgelsesdommeren vil falde tilbage i den Forhørsmaade, som har Traditionen for sig. Hvorledes det inkvisitoriske Princip under Forunderføgelsen medfører særegne Vanskeligheder ved Spørgsmaalet om Adgang for den Sigtede til at have Forsvarer med i Retsmøderne, er omtalt ved Udkastets første Afsnit, Kap. VI.

I Henhold til disse Betragtninger har Mindretallet fremsat et Forslag til § 231, som i Modsætning til Flertallets opstiller den Grundsætning, at Dommerens Beslutninger under Forunderføgelsen ordentligvis tages ifølge Andragende af Parterne. Vægten er altsaa herved lagt paa Parternes Selvvirksomhed. Deraf er saa draget den første og vigtige Konsekvents, at Politimesteren skal ledsage sin Begjæring om Forunderføgelse med de fornødne nærmere Andragender om Indkaldelse af Vidner m. V., jfr. herved endvidere § 238. Dommerens første Opgave bliver altsaa ikke den paa Grundlag af et af Politimesteren samlet Materiale, som overgives ham uden nærmere Vejledning, at danne sig en Undersøgelsesplan. Det er Politimesterens Plan, der vedblivende beherfker Undersøgelsen, og som Dommeren har at gjøre sig bekjendt med for at kunne varetage sin Opgave, blandt Andet ved Afhørelsen af de Personer, som nu i Henhold hertil indkaldes. Straffeprocessens almindelige Grundsætninger udelukke imidlertid ikke en supplerende Selvvirksomhed fra Dommerens Side og det saa meget mindre under Forunderføgelsen, som denne jo ogsaa umiddelbart forbereder den dømmende Rets Hverv, og en lignende Selvvirksomhed tilkommer denne. Da Parternes Nærværelse ikke er gjort til Pligt under Retsmøderne — bortset fra den Sigtedes Afhørelse —, vil denne Virksomhed faktisk vel ogsaa faae større Betydning end under Hovedforhandlingen. Hovedsagen er, at Parterne og navnlig Anklageren ikke ere berettigede til at slaa sig til Ro derved. Politimesteren bærer Ansvaret for, at Anklagens Interesser blive tilbørligt varetagne. Iøvrigt maa denne supplerende Virksomhed udøves til begge Sider, baade med Hensyn til Anklagen og Forsvaret; den skal tjene til Sandhedens fulde Oplysning. Men da Anklagen har et offentlig beskikket Organ, vil den navnlig faae Betydning for den Sigtede, der regelmæssig vil komme til at staa uden Forsvarer, og til hvem man derfor ikke kan gjøre saa store Fordringer. Det er disse Grundsætninger om Dommerens Selvvirksomhed, som det andet Stykke af Mindretallets § 231 udtaler.

Med Hensyn til Kapitlets øvrige Bestemmelser skal Følgende bemærkes. Hvorfor § 227 udelukker Forunderføgelse i de mindre betydelige Sager, og hvorfor den betinger Forunderføgelse af et Andragende derom og deraf, at en bestemt Person sigtes, er tidligere begrundet. At Dommeren i paatrængende Tilfælde maa foretage de første Skridt uden Andragende, er i Samklang med Reglen i § 211 sidste Stykke, men det maatte paa Grund af Reglen i § 221 3die Stykke om Karakteren af de Retshandlinger, der kunne finde Sted under Efterforskningen, atter her udtales. Om Politimesterens og Statsanklagerens Kompetence til at fremsætte Andragendet om Forunderføgelse er tidligere talt.

At Andragendet om Forunderføgelsen maa angive den Person, mod hvem, og den Handling, paa Grund af hvilken Undersøgelsen skal foretages, see § 228, følger ligefrem af Grundsætningen i § 227. Det er indlysende, at Konsekventsen kræver, at den begyndte Forunderføgelse ikke kan gaa udenfor denne Ramme uden nyt Andragende. Handlingens og Personens Identitet maa nødvendigvis begrænse Forunderføgelsen. Ulemper kunne heller ikke flyde heraf, naar det paalægges Dommeren i paakommende Tilfælde at give Vedkommende Lejlighed til at fremkomme med yderligere Andragende, og da der er taget tilstrækkeligt Hensyn til de Tilfælde, i hvilke en Opsættelse vilde

forspilde Øjemedet. Derimod maa Grænsen ikke drages saa snevert, at nyt Andragende kræves, saa snart der bliver Spørgsmaal om Omstændigheder, der ere egnede til at hidføre en Udvidelse af eller Ændring i den oprindelige Sigtelse. Hovedforhandlingen, med Hensyn til hvilken om dette Punkt henvises til § 308, og Forundersøgelsen kunne i denne Henseende ikke sammenstilles. Idet Anklageren andrager paa en Forundersøgelse, kan han kun have et foreløbigt Skjøn over Handlingens nærmere Beskaffenhed og retlige Karakter; ofte vil han ikke være i Stand til at angive samtlige de Retninger, i hvilke Handlingen kan være strafbar. Forundersøgelsen skal netop skaffe ham Midler til en endelig Anklage. Det vilde derfor være unaturligt at stille samme Fordring om Bestemthed til hint Andragende som til Anklagen. Og dette behøves heller ikke for den Sigtedes Skyld saaledes som ved Hovedforhandlingen, hvor den Sigtede selv skal sørge for at faae sit Forsvar fremført, førend Dommen gaar, og derfor nøjagtig maa vide, hvad han kan dømmes for og er opfordret til at forsvare sig imod. Rammens Ubestemthed kan under Forundersøgelsen aldrig udsætte den Sigtede for at afskjæres fra noget Forsvarsmiddel.

Ifølge § 229 vil Dommeren ikke kunne nægte at tage Andragendet om Forundersøgelsen til Følge af den Grund, at han ikke finder, at der er grundet Mistanke mod den Sigtede i det ham med Begjæringen Forelagte. Lovene frembyde nogen Uensartethed ved dette Spørgsmaals Afgjørelse. Udkastets Regel er den samme, som det tyske Udkast har. Det stemmer med Anklageprincipet, som i al Fald følges saa vidt, at Forundersøgelsen forudsætter et Andragende, ikke paa Forhaand at afskjære Anklagen fra en Undersøgelse undtagen af de Grunde, § 229 nævner. Vel har Udkastet med Hensyn til Anklagen for den dømmende Ret foreslaaet en Lempning, som nærmere vil blive omtalt i det Følgende. Men Andragende om Forundersøgelse kan heller ikke i denne Henseende sammenstilles med Anklagen for den dømmende Ret. Overbeviser Dommeren sig derimod under Forundersøgelsen om, at der mangler Grund til Forfølgning, bør han ikke tvinges til at fortsætte Undersøgelsen. Han slutter da Forundersøgelsen, se § 243. Med Hensyn hertil har Udkastet ikke, som flere Love med Urette, gjort Dommeren afhængig af Statsanklagerens Samtykke. Derimod staar det Anklageren frit for i et saadant Tilfælde at rejse Anklage overensstemmende med de almindelige Regler; det er heller ikke Udkastets Mening, at Retten til at rejse Anklage i noget Tilfælde skal være betinget af Undersøgelsesdommerens Skjøn, jfr. næste Afsnit Kap. I.

Forundersøgelsens Øjemed angiver § 230. Det er kun at tilvejebringe det nødvendige Materiale for Statsanklagerens Beslutning, om Anklage skal finde Sted, og forsaavidt det er indbefattet deri, at forberede Hovedforhandlingen. Derved adskiller den sig væsentlig fra den nuværende Forundersøgelse, der tillige er Bevisførelse. Det vilde være i Strid med Udkastets Tanke, om Forundersøgelsen bredte sig saaledes, at Bevisførelsen under Hovedforhandlingen kun blev en Gjentagelse. Kun undtagelsesvis, naar Nødvendigheden kræver denne Afvigelse fra Mundtlighedsprincipet, blive Beviser allerede nu at føre til Benyttelse under Hovedforhandlingen.

Efterat §§ 231—232 have omtalt de under Forundersøgelsen virkende Kræfter, fastsætter § 233 en ordnet Gang for dens Foretagelse. Selv om Forundersøgelsens Princip maatte blive inkvisitorisk, er dog Parternes Ret til Medvirkning anerkjendt, og hertil maa Dommeren tage Hensyn. Han er ikke længere alene om Sagen ligeoverfor den Sigtede som et Udforskningsobjekt. At der saaledes i virkelig processuel Forstand er en Sag i Gang, finder sit Udtryk i Bestemmelserne i § 233, der iøvrigt ere dannede efter det her nærliggende Mønster af Procesmaaden for de af Politiet paatalte Domssager, jfr. 5te Afsnit Kap. II. Slutningen af Paragrafen har særlig for Øje at modvirke unødige Forhalinger. Det antages, at herefter Forundersøgelsen i mange Tilfælde vil kunne tilendebringes i to Retsmøder.

At Grundsætningen i §§ 234 og 235 maa være Parternes Ligestilling, er en Selvfølge. Men foruden at den ogsaa under Hoved-

forhandlingen nødvendige Regel, at den Sigtede midlertidig kan fjernes, naar der er Grund til at antage, at en uforbeholden Udtalelse af en Person, der afhøres, ellers ikke kan opnaaes, jfr. § 282, ogsaa maa gjælde under Forundersøgelsen, maa Konsekventsen af den Regel, at den Sigtede under Forundersøgelsen endog kan fængsles, naar der er Grund til at frygte Kollusion, se § 183 Nr. 3, føre til den videregaaende Regel, at af lignende Grund ogsaa hine den Sigtedes Rettigheder kunne midlertidig suspenderes. Erkjendes dette nemlig ikke, vil det kunne blive nødvendigt at skride til den haardere Foranstaltning, Fængsling, hvor det ellers ikke vilde være nødvendigt I den Sigtedes egen Interesse synes det derfor at maatte hjemles, at den mildere Forholdsregel kan vælges, om end Fængslingen har det Fortrin, at det da ordentligvis ikke kan være nødvendigt at indskrænke den Sigtedes herommeldte Forsvarsrettigheder, undtagen forsaavidt der ved at indrømme den Sigtede Ret til Deltagelse opstaar Fare for Undvigelse eller andet uforholdsmæssigt Besvær. Mod den ganske vist nærliggende Fare for Misbrug af den omspurgte Beføjelse værner det, at Kjendelse i paakommende Tilfælde kræves, at den Regel, som er udtalt i § 189 (Dommeren skal stræbe at fjerne Fængslingsgrunden saa hurtig som mulig) selvfølgelig paa tilsvarende Maade ogsaa maa gjælde her, at det vil opfordre til sparsom Brug af Beføjelsen, at Betydningen af en stedfunden Retshandling for Hovedforhandlingen nødvendigvis maa svækkes, naar saadan Udelukkelse har fundet Sted, og endelig, at Adgang til Udøvelse af de paagjældende Rettigheder, for saa vidt den kan finde Sted senere, eller Erstatning for den, maa gives inden Forundersøgelsens Slutning.

§ 237 udtaler, at den Sigtede skal afhøres, jfr. imidlertid § 200, som viser, at Forundersøgelsen dog kan sluttes, skjønt den Sigtedes Flugt har gjort Afhørelse umulig. Mod Misbrug af Afhørelsen i Strid med Udkastets Aand værner særlig Bestemmelsen i Paragrafens andet Punktum.

Ligesom Udkastet sætter Dommeren i Stand til uafhængig af Statsanklageren at slutte Forundersøgelsen, saaledes maa omvendt ogsaa denne have en Betryggelse mod, at Forundersøgelsen forhales af Dommeren. Det opnaaes ved Reglen i § 240 1ste Stykke. De øvrige Bestemmelser i Kapitlets Slutningsparafer behøve ingen særlig Begrundelse. Kun skal det, hvad § 245 angaar, bemærkes, at de Love, der henlægge Afgjørelsen, om Anklage skal finde Sted, til Retten (Anklagekammer eller desl.) selvfølgelig ikke have Grund til at fastsætte en Frist, inden hvilken Afgjørelsen skal træffes, men at dette for den Sigtedes Skyld er nødvendigt, naar Afgjørelsen henlægges til Anklageren, som Udkastet har gjort (jfr. herom Bemærkninger ved det følgende Afsnit); en lignende Regel findes ogsaa i den østerrigske Lov af 1873. Selve Bestemmelserne om Fristens Beregning trænge neppe til Retfærdiggjørelse.

Fjerde Afsnit.

Om Anklage for og Sagens Behandling ved Landsretten.

Kapitel I.

Om Anklage samt om Henvisning til og Forberedelse af Hovedforhandlingen.

Den Akt, ved hvilken i den akkusatoriske Proces en Straffesag indbringes for den dømmende Ret til Hovedforhandling og Dom, er Anklagen. Det Spørgsmaal, hvem det tilkommer at rejse Anklage med den Virkning, at Hovedforhandling maa finde Sted og Dom gaa, skulde ved første Øjekast ligefrem synes besvaret ved Reglerne om, hvem der er beretiget til Paatale. Det er dog langt fra, at den almindelige Regel er i Overensstemmelse hermed. Kun i den skotske Proces staar det fast, at det er den offentlige Anklagers Ret, Pligt og Ansvar at rejse Anklagen; men ubetinget medfører dog heller ikke her Anklagen Nødvendigheden af en Hovedforhandling. Den Domstol, for hvilken i Forbindelse med Nævninger Hovedforhandlingen skal foregaa,

prøver før dennes Begyndelse uden Nævninger Anklagens formelle og retlige Gyldighed, derimod ikke Beviserne; naar ingen Betænkelighed i hin Henseende er funden, indleder den Hovedforhandlingen ved det saakaldte interlocutor of relevancy. Udenfor Skotland er det derimod ingenlunde den almindelige Regel, at Anklageren er Herre over, om Anklage skal rejses. Det Sædvanlige er, at Anklagen først i sin Helhed maa prøves og sanktioneres af en Domstol, oftest i den Form, at denne gjør Anklagen til sin, saa at Anklageren nærmest kun andrager paa, at Anklage maa blive rejst; ja efter de fleste Love kan Anklagedomstolen endog efter Omstændighederne rejse Anklage mod den offentlige Anklagers Villie. Det oprindelige Forbillede for denne Ordning er hentet fra den engelske Ret, efter hvilken Anklageskriftet (indictment) forelægges den store Jury, der efter at have hørt Anklageren og dennes Vidner, men ikke den Sigtede og hans Bevis, afgjør, om Anklagerens Beviser ere af den Beskaffenhed, at de sandsynligvis ville være tilstrækkelige til at begrunde Domfældelse, og i bekræftende Fald gjør det allerede formelt i dens Navn affattede Anklageskrift til sit (true bill). En saadan Anklagejury blev ved Anklageprocessens Overførelse ogsaa optagen i Frankrig, men senere afskaffet ved den gjældende code d'instruction criminelle, hvis Ordning af Anklagemyndigheden dog atter er undergaaet vigtige Forandringer ved en Lov af 17de Juli 1856. Efter den franske Lovgivning maa der nu skjelnes imellem, om en judiciel Forundersøgelse har fundet Sted eller ikke. I første Fald beror det, om Anklage skal rejses, ved de grove Forbrydelser (crimes) paa Anklagekammeret, en Afdeling af Appeldomstolen*), og ved Mellemklassen af Forbrydelser (délits) paa Undersøgelsesdommeren (tidligere Raadskammeret); i begge Tilfælde kan Anklagen rejses ogsaa mod Anklagerens Villie. Har Forundersøgelse derimod ikke fundet Sted, tilkommer det Anklageren at tage Beslutning om Anklagen, og der gives intet Middel til at afværge Hovedforhandlingen (citation directe). For de tyske Love har i det Hele den franske Ordning været Forbillede, navnlig for de Tilfælde, hvor Forundersøgelse har fundet Sted. Det er nemlig i saa Fald ogsaa i Tyskland den almindelige Regel, at Afgjørelsen af, om Anklage skal rejses, tilkommer en Domstol, der formulerer Anklagen (Anklagekjendelse), og saaledes at denne kan afsige Kjendelse om, at Anklage skal finde Sted, ogsaa mod Statsanklagerens Andragende. Man ser heri den nødvendige Konsekvents af den Regel, som er almindelig i de tyske Love, at Statsanklageren vel har Initiativet til Forfølgning, men at han ikke længere saaledes er Herre over denne, at han kan frafalde den, naar han først har bragt Sagen for Retten, hvilket allerede er sket ved Begjæringen om Forundersøgelse, jfr. det tyske Udkast §§ 136 og 163. Meget forskjellige indbyrdes ere derimod de tyske Love i Henseende til Bestemmelsen af den Ret, hvilken det tilkommer at tage Beslutning, om Anklage skal finde Sted. Nogle, som f. Ex. den preussiske, kræve i Nævningesager en dobbelt Beslutning, en foreløbig af Raadskammeret ved Kollegialretten i første Instants, en endelig af Anklagekammeret ved en Appeldomstol. Andre Lovgivninger kjende kun en enkelt Beslutning, men overdrage denne snart til en Ret i første Instants, snart til en højere Domstol. Enkelte have fulgt den franske Lovgivnings Exempel, i visse Sager at overlade Undersøgelsesdommeren Afgjørelsen (se f. E. den würtb. Lov. art. 253). Herimod bemærkes det særlig i Motiverne til det tyske Udkast, at der let hos denne Dommer paa Grund af hans længere Beskjæftigelse med Sagen kan danne sig en mere ensidig Opfattelse, og at en kollegialretlig Afgjørelse saa meget mere er naturlig, som Forundersøgelse kun kan finde Sted i vigtigere Sager. Det tyske Udkast overdrager Afgjørelsen i alle Tilfælde til Kollegialretterne i første Instants (Landgerichte) og har derfor anset det for overflødigt

*) Tidligere blev Sagen først forelagt det saakaldte Raadskammer, bestaaende af Undersøgelsesdommeren og to andre Dommere, men den gik til Anklagekammeret, naar ikke Anklageren og alle 3 Dommere vare enige i at frafalde Anklagen. Dette Raadskammer blev ophævet ved Loven af 1856.

at danne Anklagekamre ved de højere Kollegialretter (Ober-Landesgerichte). Hvad de Tilfælde angaar, hvor ingen Forundersøgelse har fundet Sted, og Straffesag saaledes ikke allerede paa den Tid, da der opstaar Spørgsmaal om Anklage, har været anhængiggjort, følger det af den Regel, at Initiativet til Anlæg af Straffesager tilkommer den offentlige Anklager og ikke Domstolene, at der ikke kan blive Tale om at paatvinge denne en Anklage, han ikke selv vil rejse. Derimod have de tyske Love i det Hele ogsaa her i Modsætning til den franske Lovgivning fastholdt, at Anklagen ikke kan naa til Hovedforhandling uden en eller anden forudgaaende judiciel Prøvelse; naar jævnlig Udtrykket „umiddelbar Stævning" forekommer i disse Love, betyder det kun, at Forundersøgelse ej er Betingelse for, at Sagen kan komme til Hovedforhandling. Der er imidlertid den Forskjel, at enkelte Love kun tilstede Anklagens Tilbagevisning af Retsgrunde (saaledes den preussiske Lov af 1867 for de nye-Landsdele), medens de fleste tyske Love ogsaa her forlange Prøvelse af Anklagerens Beviser, saa at Anklagen tilbagevises, naar der ikke findes tilstrækkelig Grund til Mistanke, jfr. ogsaa det tyske Udkast § 167. Lejlighed til at høres med sit Forsvar, førend de ovenfor omtalte Retsafgjørelser angaaende Anklagen afgives, tilkommer der efter de omhandlede Love enten aldeles ikke den Sigtede, eller i al Fald indrømmes der kun Ret til at indlevere et Forsvarsskrift uden forudgaaende Meddelelse af Anklagen.

Denne den franske og tyske Lovgivnings Ordning af Anklagens Tilblivelse og Henvisning til Hovedforhandling har været Gjenstand for mange Angreb saavel fra principielle som praktiske Synspunkter. Af Betydning ere i Særdeleshed Glasers Undersøgelser om alle herhenhørende Forhold, se Ges. kl. Schr. I S. 279 o. ff. og 479 o. ff. samt II S. 148 o. ff., hvis Resultater i det Væsentlige ere optagne i den nye østrigske Lov om Strafferetsplejen. Denne afviger derfor ogsaa i vigtige Punkter fra den almindelige tyske Ordning. Paa den syvende tyske Juristforsamling 1868 blev forhandlet det herhenhørende Hovedspørgsmaal, om det er rigtigt, at der paa Grundlag af Forundersøgelsens skriftlige Akter afsiges en Kjendelse, om Anklage skal rejses eller ikke. Udfaldet blev dog nærmest til Gunst for den gjældende Regel; men Stemmerne stod hinanden meget nær. Der skal nu nærmere gjøres Rede for de Synspunkter, der have været ledende ved det foreliggende Udkasts Bestemmelser paa dette Punkt, hvorved erindres, at det nærværende Afsnit i det Hele kun handler om Sager, der høre under Landsrettens Paakjendelse.

To Spørgsmaal maa her nødvendigvis holdes ude fra hinanden, det ene, hvem det tilkommer at tage Beslutning, om Anklage skal finde Sted eller ikke, det andet, som opstaar under den Forudsætning, at dette er Anklagerens Sag, om enhver Anklage skal gjøre Hovedforhandling nødvendig, eller om en saadan skal kunne afværges ved Retskjendelse, og i bekræftende Fald, af hvilke Grunde. Hvad det første Punkt angaar, er Spørgsmaalet navnlig, om der er Grund til i en judiciel Afgjørelse at søge Betryggelse for Samfundet mod, at velgrundede Anklager henlægges. Ved det andet Punkt er Hovedspørgsmaalet, om der skal ydes den Sigtede en særegen Betryggelse mod ugrundede Anklager.

At der nu i England, hvor der mangler en offentlig Paatalemyndighed, kan have været Trang til ved Domstolene at fremtvinge en Anklage, kan forstaaes, og dette Synspunkt har ogsaa, som den retshistoriske Forskning har oplyst, spillet en Rolle med ved Anklagejuryens Dannelse, ligesom den endnu træder frem i Anklagens Form samt i den Regel, at den af Anklagejuryen godkjendte Anklage skal forfægtes for de dømmende Nævninger af Anklageren, der i modsat Fald paadrager sig en betydelig Pengestraf. Ikke desto mindre er dette Synspunkt selv i England i Virkeligheden traadt i Skygge for det, der i Anklagejuryen væsentlig ser en Beskyttelse for den Sigtede. Naar der, som allevegne paa Fastlandet, findes en særlig offentlig Myndighed, hvem det Hverv er overdraget i Embeds Medfør at paatale Forbrydelserne, og naar der tilmed endog er hjemlet den Forurettede Ret til subsidiært at optræde som Anklager, kan der derimod ikke erkjendes at være nogen rimelig Grund til i den Grad at vende op og ned paa Anklage-

principets Følgesætninger, som det er, at gjøre en Domstol til Anklager, altsaa Part. Det er derfor ogsaa ejendommeligt, at hele dette Hensyn, Frygten for, at grundede Anklager ikke skulde komme frem, hvilket ved den franske Ordning i code d'instr. crim. fra først af spillede en vigtig Rolle, nu sjælden gjøres gjældende til Forsvar for den franske Rets og de efter dens Forbillede dannede Loves Regel, medens det dog er indlysende, at Betryggelsen for den Sigtede mod ugrundede Anklager ikke kan føre til en Ordning, der hjemler Anklagedomstolen Ret til at rejse Anklage mod Statsanklagerens Andragende, eller gjør en judiciel Anklagekjendelse til det formelle Grundlag for Hovedforhandlingen. Forsaavidt en saadan Regel hævdes som Konsekventsen af den Grundsætning, at kun Initiativet tilkommer Statsanklageren, men at denne ikke kan frafalde den engang begyndte Forfølgning, viser Følgesætningen netop det Urigtige i denne Regel, jfr. hvad der tidligere er bemærket herom ved Udkastets § 32. Det Abnorme i hin Ordning vil fra et principielt Standpunkt selvfølgelig træde stærkest frem, naar det er selve den Domstol, der skal dømme, som afsiger Anklagekjendelsen, og herved forklares Trangen til at konstituere en særlig Anklageret. Men naar denne da hyppigt dannes af en overordnet Domstol, fremtræde de praktiske Vanskeligheder, idet dette dels kræver en mere kompliceret Retsorganisation, end Udkastet gaar ud fra, dels medfører betænkelige Følger for den dømmende Rets Frihed i Afgjørelsen. I Henhold til disse Betragtninger har Udkastet i Lighed med den skotske Proces og i væsentlig Overensstemmelse med den nye østrigske Lov fastholdt den Regel, at det er den offentlige Anklagemyndigheds Ret og Ansvar at tage Beslutning om, hvorvidt Anklage skal rejses, hvad enten Forundersøgelse har fundet Sted eller ikke, saa at en Anklage aldrig kan paatvinges denne af en Domstol, og fremdeles, at det er den af Anklageren formulerede Anklage, der er Grundlaget for Hovedforhandlingen. Saaledes er jo ogsaa Ordningen i den Rest af Anklageform, som vor nugjældende Proces har bevaret.

Hvad dernæst det Spørgsmaal angaar, om enhver Anklage skal gjøre Hovedforhandling nødvendig, maa det for det Første erkjendes, at det vil kunne stille sig saaledes, at dels Afvisningsgrunde dels visse Frifindelsesgrunde kunne fremgaa saaledes af Sagens skriftlige Grundlag (Anklagen med Efterforsknings- og Forundersøgelsesakter), at det i og for sig er overflødigt at lade det komme til Hovedforhandling. At undgaa denne vil da være højst ønskeligt ikke blot for den Sigtedes Skyld, men ogsaa for at spare den i saa Fald unyttige Udgift og Besvær, som en mundtlig Hovedforhandling med hele det til Bevisførelsen sigtende Apparat vil foraarsage. Der kan derfor neppe være Tvivl om, at det maa ansees for en Opgave saavidt mulig at skaffe de Anklager ud af Verden før Hovedforhandlingen, der under denne vilde blive ramte enten af formelle Afvisningsgrunde eller af Frifindelsesgrunde, som uden Hensyn til en Hovedforhandlings Resultater ere klare efter det Foreliggende. Dette Sidste kan naturligvis kun være Tilfældet med ganske enkelte Frifindelse bevirkende Retsgrunde, nemlig at Anklageren ikke er paataleberettiget, at Handlinger af den Art, Anklagen angaar, ikke ere Gjenstand for Straf, altsaa selv under Forudsætning af Rigtigheden af alle de Kjendsgjerninger, Anklagen angiver, samt efter Omstændighederne Forældelse af Strafskyld eller lignende en oprindelig Strafskyld ophævende Omstændigheder. En judiciel Prøvelse, eventuelt Tilbagevisning af Anklagen af saadanne Grunde, forekommer, som ovenfor bemærket, selv i den skotske Proces.

Tvivlsommere er det derimod, og det er hovedsagelig herom, at Striden for Tiden drejer sig, om en judiciel Prøvelse af Anklagen ogsaa med Hensyn til Beviset bør være Betingelse for, at Anklageren kan naa til Hovedforhandling. En saadan Prøvelse maa nødvendigvis finde Sted paa Grundlag af de forelagte skriftlige, under Efterforskningen og Forundersøgelsen fremkomne Aktstykker. Thi skulde Beviserne føres frem efter Umiddelbarhedsprincipets Fordringer, som det undertiden gjøres gjældende, vilde selve Hovedforhandlingen i de allerfleste Tilfælde blive en overflødig og urimelig Gjentagelse, medens det er en Uretfærdighed som i England kun at høre Anklagebe-

viserne. Her er altsaa Spørgsmaal om en Afvigelse fra Umiddelbarhedsprincipet, om paa et vist Punkt af Processen at indføre den mindre betryggende Bevisprøvelse, som kan finde Sted paa et skriftligt Grundlag. Det Hensyn, som herfor paaberaabes, er den Sigtedes Beskyttelse mod ugrundede Anklager. Det er ikke nok, at han i saa Fald vil opnaa Frifindelse. I sig selv er det, at maatte forsvare sig under en mundtlig og i Reglen offentlig Forhandling mod en Anklage for en grov Forbrydelse, et saa væsenligt Onde, at Ingen letsindig bør udsættes derfor, hvortil endvidere kommer, at selve det at være sat under Tiltale for en saadan Forbrydelse i ikke faa Retninger medfører Virkninger, der gribe ind i den Sigtedes Retssfære. Det vil ikke være retfærdigt at overlade Afgjørelsen af, om dette Onde skal overgaa en Person, alene til hans Modpart. Ikke Anklageren, selv om denne er en offentlig Myndighed, ikke en Enkeltmand bør have denne Magt i sin Haand. Den kan misbruges, og der bør være et Middel mod Misbrugen. Disse Betragtninger ere ganske vist ikke uden Vægt; men Sagen har ogsaa en anden Side. Den judicielle Forprøvelse af Anklagen er ikke ubetinget et Gode for den Sigtede. Den medfører, at Ansvaret for Anklagen spredes og derved svækkes. Den offentlige Anklager vil ikke være saa nøjeregnende som, naar det alene hviler paa ham at træffe Afgjørelse. Retten vil paa den anden Side ikke tage det meget nøje, idet den vil stole paa, at der dog altid maa være nogen Grund til Anklagen; den vil saa meget mere være tilbøjelig hertil, som den store Forretningsbyrde, der vil følge af en judiciel Forprøvelse af enhver Anklage, vil gjøre en temmelig summarisk Fremgangsmaade til en Nødvendighed. Erfaringen viser ogsaa, at der ingenlunde i Virkeligheden opnaaes større Betryggelse mod ugrundede Anklager ved den i Lovene sædvanlige Omsorg end ved den skotske Rets Regel. Derhos kjøbes den judicielle Forprøvelses tvivlsomme Velgjerning dyrt nok. Gaar Sagen dog til Hovedforhandling, er den til Unytte bleven forhalet og Varetægtsfængslet forlænget. Den Sigtede er dernæst i saa Fald i langt højere Grad præjudiceret, navnlig med Hensyn til en Forhandling for Nævninger, end naar Anklagen alene fremtræder som baaren af Modparten. Selv om den Sigtede herefter frifindes, bliver, da Frifindelse ikke blot finder Sted, naar Uskyld er bevist, men og, naar Skyld ej er bevist, den Kjendsgjerning staaende, at en Ret har erklæret Mistanken for begrundet, noget Lignende altsaa som den tidligere „Frifindelse for videre Tiltale". Selv om Anklagen tilbagevises, kan det endelig stille sig saaledes, at den Sigtede vilde have foretrukket Frifindelse efter Hovedforhandling. En frifindende Dom vil som oftest have større Betydning for det almindelige Omdømme. Dertil kommer, at den, der frifindes efter Hovedforhandling, faktisk og retlig vil være stærkere beskyttet mod Sagens Gjenoptagelse, end naar Anklagen er tilbagevist uden Hovedforhandling, selv om man ikke følger den engelske Ret, der ikke tillægger den store Jurys Afvisning af Anklagen Virkning til at hindre Gjenoptagelse, jfr. herved Udkastets §§ 422 og 423. Der turde herefter være overvejende Grund til at gaa den Mellemvej, at en judiciel Prøvelse af Anklagens Begrundethed kun finder Sted, naar den Sigtede begjærer det. En Velgjerning af saa tvivlsom Beskaffenhed bør ikke paanødes. Naar den judicielle Forprøvelse saaledes ikke længer er en Nødvendighed, kan det og undgaaes, at den bliver præjudicerende for Hovedforhandlingen. Hvor langt den Prøvelse har strakt sig, som gik forud for Rettens Beslutning om Henvisning til Hovedforhandling, behøver aldeles ikke at træde udvortes frem. Det vil tillige blive muligt at give den Sigtede Adgang til et Forsvar før hin Afgjørelse af større Betydning end det, Lovene i Reglen indrømme ham. Overhovedet former denne Ordning sig naturlig efter Sagernes Behov. Det undgaaes, at Sager, der tilstede en hurtig Afgjørelse ved Dom, forhales af Hensyn til de Sager, som kræve en større Omhu paa de forskjellige Procestrin. Det er denne i det foreliggende Udkast optagne Ordning, som navnlig har fundet en Talsmand i Glaser og ved ham er kommen ind i den nyeste østrigske Lovgivning. At de retlige Virkninger, der knytte sig til at være sat under Tiltale, efter denne Ordning først kunne indtræde, naar Retten enten efter

begjært Prøvelse eller uden Prøvelse, fordi den ikke er begjært, henviser Anklagen til Hovedforhandling, er en Selvfølge.

Det er allerede bemærket, at de Love, der overdrage det til Retten at rejse Anklagen, naturlig maatte føres til at henlægge dette Hverv til en Ret, forskjellig fra den Domstol, ved hvilken Hovedforhandlingen skal foregaa. Fastholder man derimod med Udkastet, at det er Anklageren, som i alle Tilfælde tager Beslutningen, om Anklage skal finde Sted eller ikke, er det i og for sig det Naturlige, at han henvender sig med sin Anklage, i hvilken er indbefattet Begjæring om Hovedforhandling, netop til den Domstol, for hvilken denne skal finde Sted. Heri behøver heller ikke det at gjøre Forandring, at Begjæringen om Hovedforhandling ikke ubetinget skal tages til Følge, men at en Tilbagevisning af Anklagen kan finde Sted ved Kjendelse. Den Betragtning, at den Ret, der har foretaget en saadan Forprøvelse, let vil have en forudfattet Mening om Sagen, som hindrer en upartisk Prøvelse af Hovedforhandlingens Resultater, kunde der for det Første kun tillægges Betydning med Hensyn til den Forprøvelse, der angaar eller beror paa Beviserne, jfr. ogsaa den skotske Proces. Men selv med Hensyn hertil kan der ikke tillægges hin Betragtning videre Vægt, i Nævningesager ikke, fordi Nævningernes Kjendelse betinger Domfældelse, og disse deltage ikke i Anklagens Prøvelse før Hovedforhandlingen, i andre Sager ikke, fordi man ved retskyndige Dommere ikke kan forudsætte, at de skulde miskjende Betydningen af Forprøvelsen i den Grad, som den anførte Betragtning forudsætter. Udkastet har derfor hverken foreskrevet, at den omspurgte Anklageprøve skulde foregaa ved en særegen Ret eller Retsafdeling — den forudsatte Retsorganisation vilde heller ikke let tilstede dette —, eller at de Dommere, der deltage i den, ikke maa fungere ved Hovedforhandlingen, hvad der let kunde gjøre et større Dommerpersonale ved Landsretterne nødvendigt, end Retsorganisationen formenes at ville yde. En anden Sag er det, at Intet udelukker saavidt mulig at tage Hensyn hertil ved Rettens Sammensætning.

Den Omstændighed, at Anklageprøvelsen finder Sted ved den Landsret, for hvilken Hovedforhandlingen skal foregaa, gjør det muligt paa en let Maade at indføje den som Led i den Forberedelse til Hovedforhandlingen, som af mange andre Grunde er nødvendig, uden at Forretningsgangen i de Tilfælde, hvor den skal finde Sted, bliver i særlig Grad besværlig, og uden at Forhaling af de Sager, i hvilke den ikke begjæres, derved foraarsages. Hvad det sidstnævnte Punkt angaar, forholder det sig vel saa, at Henvisning til og Berammelse af Hovedforhandling ikke kan ske før Udløbet af den Frist, som den Sigtede maa have Krav paa, for med Kjendskab til Sagen at afgjøre, om han bør lade Anklagen gaa til Hovedforhandling uden judiciel Prøvelse, og i benægtende Fald for at føre det Forsvar frem, som der bør gives ham Lejlighed til. Men en Frist til Forberedelse til Hovedforhandlingen vilde under alle Omstændigheder være nødvendig; at der er givet en Frist før Berammelsen af Hovedforhandlingen tilsteder at indskrænke Fristen efter denne til det mindst Mulige. Desuden vilde ogsaa andre Hensyn efter Udkastets Ordning nødvendiggjøre en Frist før Berammelsen, saaledes den Regel, at Spørgsmaalet, om Nævninger skulle medvirke eller ikke, i mange Tilfælde beror paa den Sigtedes Valg. Hovedsagen er imidlertid, at Længden af den omspurgte Frist før Henvisningen og Berammelsen ganske kan være overladt den Sigtede selv. Ønsker han ikke Anklageprøvelse, vil Henvisningsbeslutningen kunne finde Sted længe før Fristens Udløb, altsaa f. Ex. ogsaa strax, naar han ved at modtage Meddelelse om Anklagen afgiver Erklæring i den Henseende. Der er derfor Intet i den foreslaaede Ordning, der er til Hinder for en meget hurtig paafølgende Hovedforhandling, hvor Forholdene iøvrigt, navnlig i Sager, der ej skulle for Nævninger, tilstede det, saaledes at i denne Henseende den samme Fordel opnaaes, som især prises ved den franske citation directe i Sager, der ikke skulle for Nævninger.

De foregaaende Bemærkninger ville være tilstrækkelige til at gjøre Planen i Bestemmelserne i nærværende Kapitel klar. Disse grup-

pere sig om 3 Hovedmomenter: Anklagen (§§ 247—250), Henvisningen til Hovedforhandling, (§§ 251—261), og den nærmere derpaa følgende Forberedelse af denne (§§ 262—265).

Anklagen, som er Grundlaget for Hovedforhandlingen og oplæses ved dennes Begyndelse, se §§ 323 og 356, indgives skriftlig af Statsanklageren til Rettens Formand (§ 247). Hermed er Sagen anhængiggjort, og den regelmæssige Beføjelse til under Lovens Betingelser og i den Form, som Processtadiet medfører, at tage Bestemmelse om Midler til Straffesagens Formaals Opnaaelse er fra nu af hos Landsretten, se §§ 250 2det Stykke, 255, 260 2det Stykke, jfr. § 256 1ste Stykke i Slutningen. Hvilke Fordringer der maa stilles til Anklagens Angivelse af Forbrydelsen (§ 248, c), bestemmes efter Hensynet til den Sigtedes Forsvar. Skal denne selv være virksom for sit Forsvar, hvilket ligger i Anklageprincipet, efter hvis Fordringer Hovedforhandlingen skal indrettes, maa for det Første Anklagen være formuleret saaledes, at den Sigtede kan vide, mod hvad han har at forberede sit Forsvar, hvis et saadant er muligt. Derfor maa Anklagen optage saa Meget til konkret Bestemmelse af Handlingen, at den Sigtede efter det enkelte Tilfældes Beskaffenhed kan vide, om hvilke bestemte Kjendsgjerninger Sagen drejer sig, og kan vide det, navnlig ogsaa under den Forudsætning, at han er uskyldig i det, han sigtes for.*) Den maa fremdeles angive, i hvilken Retning den vil have Handlingen subsumeret under Straffeloven; thi ved en Anklage, der gik ud paa, at den Sigtede skal drages til Ansvar for en Handling i alle de Retninger, i hvilke en Subsumtion af samme under Straffeloven er tænkelig, er intet Forsvar muligt, da disse Retninger, navnlig paa Grund af Kategorierne Forsøg og Meddelagtighed, ere ubegrænsede. De øvrige positive Fordringer til Anklagens Indhold behøve ingen Begrundelse. Særlig mærkes den negative Bestemmelse, at Udviklinger om de mod den Sigtede forhaandenværende Beviser eller af Retsspørgsmaal ikke maa findes i Anklageskriftet. Dette skal kun indeholde, hvad der behøves for, at det kan være Grundlag eller Ramme for den mundtlige Forhandling, ligesom Anklagekjendelsen i den franske og tyske Proces. Naar der i den franske og tyske Proces til Anklagekjendelsen slutter sig et af Anklageren udfærdiget Anklageskrift, der gaar ud paa nærmere Begrundelse af Anklagen, er det med Rette bemærket om dette, at det i den mundtlige Proces er overflødigt, at det dernæst forhaler Sagerne og ofte forskaffer de Sigtede flere Maaneders forlænget Varetægtsfængsel, endelig at det, hvis det oplæses for Nævninger, let kan virke forudindtagende paa disse og saaledes krænke Mundtlighedsprincipet, jfr. Mittermaier Gesetzgebung und Rechtsübung S. 409 o. ff., Bar Recht und Bew. im Geschwger. S. 152 Note. Stedse talrigere ere ogsaa de Stemmer blevne, der fordre, at et saadant Anklageskrift skal bortfalde, jfr. ogsaa den engelske Ret og den sachsiske Lov af 1868 § 43. Ogsaa det tyske Udkast anerkjender Rigtigheden af denne Fordring i Principet, om det end mener at kunne overlade dens Fyldestgjørelse til Statsanklagerens Takt, og derfor ikke har optaget den omspurgte negative Bestemmelse, se Udkastets § 165 og Motiverne S. 112—13.

Først og fremmest for den Sigtedes Skyld, dernæst ogsaa for Rettens Skyld, der dels kan komme til at foretage en Prøvelse af Anklagen paa Grundlag af de skrevne Akter dels, foruden at udøve en procesledende Virksomhed, er beføjet og forpligtet til selvstændig at fremskaffe Beviser, omend Parternes Virksomhed staar i første Række, maa med Anklageskriftet overleveres til Retten ikke blot Dokumenter og andre Bevisgjenstande, som Anklageren har i Hænde og som agtes fremlagte under Sagen, men ogsaa alle Efterforsknings- og Forundersøgelsesakter (§ 249). Endvidere maa der — da enhver Straffesag kræ-

*) Saaledes i Lovgivningen for New-York, se Code of procedure 1850 S. 140 ff. Den ældre engelske Proces fordrede en urimelig Omstændelighed i denne Henseende, der bevirkede mange stødende Frifindelser. Se derimod nu en Parlamentsakt 7de August 1851 (an act for farther improving the administration of criminal justice, 14 & 15 Vict. c. 100).

ver Bevis — allerede nu af Anklageren forelægges Fortegnelse over de Beviser, han agter at fremføre, ligeledes baade for den Sigtedes og for Rettens Skyld, med dertil knyttede og motiverede Bevisandragender se § 250. Naar det her forudsættes, at Statsanklageren ikke har Myndighed til selv under foreskreven Tvang at indkalde Vidnerne, men maa have Rettens Godkjendelse, skal det indrømmes, at dette oftest vil være en Form, idet der ikke let vil blive Spørgsmaal om at nægte Indkaldelse af Vidner, som Statsanklageren finder fornødne. Men da det, som nærmere nedenfor skal omtales, maa overlades Retten at tage Bestemmelse, hvis den Sigtede forlanger Vidner førte, som Statsanklageren ikke har optaget paa sin Fortegnelse, bliver denne Form dog den naturlige Følge af Statsanklagerens og den Sigtedes Stilling som Part og Modpart. Nogen Forsinkelse kan ikke følge heraf, da Statsanklageren ikke vilde kunne indkalde Vidner, førend Henvisning til og Berammelse af Hovedforhandling havde fundet Sted, og Rettens Beslutning om, hvilke Vidner der skulle indkaldes, forudsættes tagen samtidig med Henvisningsbeslutningen. Endelig maa det mærkes, at Udkastet har lagt det i Retsformandens Haand at tage Beslutning om Indkaldelse af Vidner (se § 256 Nr. 3 og 3die Stykke) og derved undgaaet de Vidtløftigheder, der kunde foraarsages ved en kollegial Afgjørelse, hvilken forsaavidt blot skal finde Sted, naar Indkaldelse nægtes.

Anklagen medfører ikke med Nødvendighed, at Hovedforhandling skal finde Sted. Denne forudsætter Rettens Henvisningsbeslutning, der kan nægtes dels af Grunde, som tages i Betragtning i Embeds Medfør, dels af Grunde, som kun prøves ifølge Andragende af den Sigtede. Det kan stille sig saa, at de til den første Klasse hørende Grunde strax vise sig at foreligge; i saa Fald kan Anklagen ogsaa strax tilbagevises, uden at videre Foranstaltninger træffes i Anledning af den, se § 251, ved hvis enkelte Bestemmelser kun det bemærkes, at den fordrer en af 3 Dommere afsagt Kjendelse om at nægte Anklagen Fremme. Medens nemlig Udkastet i stort Omfang til Forretningsgangens Lettelse tillægger Formanden Beføjelse til paa dette Stadium at træffe Bestemmelser paa Rettens Vegne, kan dette dog kun gjælde om de regelmæssige Bestemmelser, navnlig saadanne, der ikke komme i Strid med nogen Parts Andragende. Er der ingen Grund til at gaa frem efter § 251, kan dog Henvisning til Hovedforhandlingen ikke strax finde Sted, men det maa afventes, om den Sigtede vil forlange en Prøvelse af Anklagen. Det bliver altsaa nødvendigt at fastsætte en Frist til Fremsættelse af Begjæring herom, se § 253, idet der tillige gives ham Adgang til at blive bekjendt med Anklagen og de samme ledsagende Aktstykker se §§ 252 og 253, for at han kan tage sin Bestemmelse med fuld Kjendskab til Sagen. Denne Frist bliver da tillige at benytte til Forberedelse til den eventuelle Hovedforhandling samt til Fremsættelse af de Andragender, som staa den Sigtede aabne med Hensyn til denne. Fremdeles bliver der paa dette Punkt eventuelt at beskikke Forsvarere, se § 252. Endvidere vil der ordentligvis være Opfordring til nu at lade en Sigtet, som befinder sig i Varetægtsfængsel paa et andet Sted end Rettens Sæde, henbringe til dette, se § 252 2det Stykke, hvilket ogsaa kan have Interesse for den Sigtede paa Grund af Reglen i § 257. Dog kunde Reglen herom ikke være ubetinget. Ifølge Udkastet til Lov om Domsmagtens Ordning m. m. vil Hovedforhandlingen for Landsretten ikke altid foregaa ved Rettens Sæde, men undertiden paa andre Steder, til hvilke Dommerne rejse hen. Naar det enten er givet, at dette vil blive Tilfældet, eller naar det endnu ikke kan vides, om det vil blive Tilfældet, hvad der navnlig kan afhænge af de Andragender fra den Sigtede, som nævnes i § 254 Nr. 3, vil den fængslede Sigtedes Flytning først kunne finde Sted senere, jfr. § 263 3die Stykke. Iøvrigt kunne ogsaa andre Omstændigheder lægge Hindringer i Vejen for en Flytning af den Sigtede allerede paa det her ommeldte Tidspunkt.

De Andragender, der staa den Sigtede aabne i Løbet af den nævnte Frist, angives i § 254. De fornødne Forklaringer, hvad Nr. 1—3 angaar, ere givne ved Bemærkningerne til for-

rige og dette Afsnit (Nr. 1 og 2) samt til § 11 (Nr. 3). Hvad Nr. 4 angaar, gaar Udkastet ud fra, at Vidners Indkaldelse ikke kan bero paa den Sigtedes Skjøn, hverken med Hensyn til den Udgift, den medfører for det Offentlige, eller med Hensyn til den Byrde, som paalægges dem, der indkaldes. Det sidste Hensyn maa formentlig ogsaa udelukke, at den Sigtede paa egen Bekostning kan foranstalte Vidner indkaldte; noget Andet er det, om han kan faae dem til at møde godvillig. Paa den anden Side kan det heller ikke ansees for rigtigt at lægge det i Modpartens Haand, om den Sigtedes Begjæring om Vidners Indkaldelse skal efterkommes. Thi vel medfører Statsanklagerens Kald og Embedspligt, ifølge hvilken han skal sørge for en fuldstændig og grundig Prøvelse af Sagens Sammenhæng, at han ikke skal eller bør modsætte sig et Forsvarsbevis, men tvertimod paa sin egen Bevisfortegnelse vil have at optage Forsvarsvidner, forsaavidt en Domfældelse forudsætter en Vurdering af disse. Men ligesaalidt som man med Hensyn hertil kan afskjære den Sigtede fra selvstændig at begjære Vidner førte, ligesaalidt kan man forlange, at han skal berolige sig ved Anklagerens Skjøn, om de af ham begjærte Vidner bør indkaldes eller ikke. Det Naturlige er, at Afgjørelsen heraf tilfalder Retten. Herved er imidlertid den Mislighed, at Retten ofte kan komme og, som Erfaringen andetsteds viser, ofte er kommen i Forlegenhed, naar den paa den ene Side ikke skal gaa den Sigtede for nær, paa den anden Side ikke skal aabne Døren for vidtgaaende Misbrug af Adgangen til at faae Vidner indkaldte. Det Middel, der frembyder sig herimod, er det, at den Sigtede i det Mindste foreløbig maa bære Udgifterne ved visse Indkaldelser, jfr. Bemærkningerne ved § 260.

Efter Udløbet af den fastsatte Frist eller tidligere, hvis det begjæres, træffes Afgjørelsen, om Sagen skal henvises til Hovedforhandling, eller om der skal nægtes den Fremme, eller endelig, om Sagen foreløbig skal henvises til Forundersøgelse. Henvises Sagen til Hovedforhandling, blive tillige at træffe de for den videre Behandling nødvendige Bestemmelser, om Forhandling for Nævninger skal finde Sted eller ikke, om Forening eller Adskillelse af Søgsmaal samt om Bevisandragender og andre Forholdsregler (Fængsling osv.). I sidstnævnte Henseende bør naturligvis Fristens Udløb ikke afventes, naar Afgjørelsen ikke taaler Opsættelse (f. Ex. Afhørelse under Ed af et Vidne, hvor en Udsættelse vilde medføre Fare for, at Vidnesbyrdet gik tabt). Dernæst gjælder det som almindelig Regel, at der, førend Afgjørelse overhovedet træffes, kan indhentes Oplysninger, enkelte Personer foranlediges afhørte for Undersøgelsesdommeren o. s. v. Dette er Retten befojet til af egen Drift, da Selvvirksomhed ikke er udelukket; men af Processtadiet følger, at Umiddelbarhedsprincipet ikke herved kan komme til Anvendelse. Et vigtigt Spørgsmaal er det, hvem der skal træffe Afgjørelserne i Rettens Navn. Som tidligere bemærket, har Udkastet ladet sig det være magtpaaliggende til Sagens Fremme at overdrage til Rettens Formand Afgjørelsen i saa udstrakt Omfang som mulig. Formanden kan henvise til Hovedforhandling, naar ikke Andragender om Forundersøgelse eller om Tilbagevisning af Anklagen (§ 254 Nr. 1 og 2) foreligge, og der heller ikke opstaar Spørgsmaal om Nægtelse af Hovedforhandling i Embeds Medfør. Han afgjør ogsaa, om Forhandlingen skal foregaa for Nævninger eller ikke, medmindre der enten er Strid mellem Parterne, eller Afgjørelsen sker imod Anklagerens Begjæring, uden at dette er begrundet i den Sigtedes Valgret, til hvilken Anklageren ved Anklagens Indgivelse ikke kunde tage Hensyn, eller der endelig foreligger Andragende om Henvisning til Nævninger udenfor Lovens almindelige Regler (jfr. § 11 3die Stykke). Formanden træffer den procesledende Afgjørelse om Søgsmaals Forening eller Adskillelse, og han har endelig Myndighed til i Rettens Navn at beslutte Indkaldelse af Vidner, Syns- eller Skjønsmænd, og til i paatrængende Tilfælde at beslutte Anvendelse af andre Forholdsregler i Sagens Interesse. En Afgjørelse ved et Dommerkollegium (Formanden og to Medlemmer) bliver saaledes indskrænket til de Tilfælde, som opregnes i § 256 Nr. 1—3, og undgaaes navnlig i alle Tilfælde, hvor Sagens

regelmæssige Karakter maa siges at gjøre den overflødig. Ved de Spørgsmaal, som ere forbeholdte en kollegial Afgjørelse, og hvor det ordentligvis drejer sig om, hvorvidt Andragender fra Parterne skulle tages til Følge eller ikke, har Udkastet (§ 257) ladet sig være magtpaaliggende at give Parterne Lejlighed til en Begrundelse paa den virksomste og mindst tidsspildende Maade. Det lader derfor Afgjørelsen ske i et Retsmøde (ikke offenligt), i hvilket Parterne have Ret til at være tilstede og begrunde deres Andragender. Heri er der kun for den fængslede Sigtedes Vedkommende gjort en Indskrænkning, som er nødvendig, naar ikke altfor stort Besvær og Udgift skal opstaa, men som paa Grund af Reglen i § 252 2det Stykke oftest ikke vil faae praktisk Betydning; desuden erindres, at den Sigtede ofte vil have en beskikket og altid kan have en valgt Forsvarer, som har Ret til Nærværelse.

§§ 258—261 give nærmere materielle Regler om Afgjørelser, som træffes med Hensyn til eller i Forbindelse med Henvisningen til Hovedforhandling.

Hvad først Beslutning om Sagens Henvisning til Forundersøgelse angaar, ligger det i Sagens Natur, jfr. Bemærkningerne til forrige Afsnit, at den kun kan finde Sted i den Sigtedes Interesse, være sig til bedre Forberedelse af Forsvaret under Hovedforhandlingen eller til at fremskaffe Oplysninger, der skulle begrunde Nægtelse af Hovedforhandling. Anklageren har nemlig ved at rejse Anklagen erklæret sig tilstrækkelig forberedt. Om en Forundersøgelse for Anklagens Skyld kan der derfor paa dette Stadium kun være Tale, naar Situationen har forandret sig saaledes, at der bliver Spørgsmaal om Forandringer i Anklagen; men om disse og lignende Forandringer i Sagens regelmæssige Gang henvises til Reglerne i Kapitel II., se navnlig § 269. Fremdeles ligger det i Forholdets Natur, at Betingelsen for en slig Henvisning maa være enten, at den Sigtede har begjært den, eller at han i al Fald har begjært en Anklageprøvelse før Hovedforhandlingen. Vel er Rettens Selvvirksomhed for Bevisers Fremskaffelse til Hovedforhandlingen ikke udelukket, om end den væsentlige Virksomhed for Bevisførelsen maa udgaa fra Parterne; men paa det heromhandlede Procestrin kan og skal Retten ikke saaledes fordybe sig i Sagen, at den uden dertil given Anledning fra Parten skulde kunne faae Opfordring til at tage Initiativet, ikke til en enkelt Bevishandling, men til en almindelig Forundersøgelse. Anledning dertil vil først selve Hovedforhandlingen kunne give, jfr. § 271.

De Grunde til at nægte Henvisning til Hovedforhandling, som strax i Embeds Medfør kunne tages i Betragtning, kunne ogsaa nu hjemle en Kjendelse herom, og det selv om Spørgsmaalet har været forhandlet strax ved Anklagens Indbringelse, uden at der da fandtes Anledning til at tilbagevise den. Sagen er endnu ikke henvist; hin Beslutning kan kun betragtes som en Udsættelse af Afgjørelsen. Dernæst bliver der nu ogsaa Spørgsmaal om at nægte Henvisning af de Grunde, der kun ifølge den Sigtedes Andragende blive at tage i Betragtning, se § 256 Nr. 2. De Grunde, der ifølge en saadan Begjæring kunne bevirke Nægtelse af Hovedforhandling, have samme Udstrækning, som de Grunde, der under Hovedforhandlingen ville medføre Frifindelsesdom, altsaa at der mangler tilstrækkelig Bevis, eller at Kjendsgjerningerne ikke udfylde Forbrydelsens Begreb, eller at der foreligger Straffrihedsgrunde. Henvisningen kan selvfølgelig ogsaa nægtes for en Del af Anklagen, f. Ex. med Hensyn til en kvalificerende Omstændighed. Derimod vedkommer det ikke Retten at prøve Anklagen med Hensyn til Omstændigheder, der mulig kunne bevirke en Afvigelse fra Anklagen i Domfældelsen, men ikke Frifindelse i det Hele eller for en Del, jfr. § 309. Meget forskjellig fra Frifindelsesdommen er derimod den her omspurgte Kjendelse i Henseende til Bevisernes Bedømmelse. Medens det ligger i Forholdets Natur, at Tvivl efter ført Hovedforhandling maa komme den Sigtede til Gode, fordi Retten for at domfælde skal være overbevist om dennes Skyld, maa Tvivlen paa dette Trin føre til Henvisning. Nægtelsen er kun hjemlet, naar det Foreliggende ikke er tilstrækkeligt til at godtgjøre Rimeligheden af den Sigtedes Skyld, eller naar der er Vished eller i al Fald højeste Sandsynlig-

hed for en Straffrihedsgrund, jfr. § 254 Nr. 2.

Af de i § 260 indeholdte Regler behøver kun den i 1ste Stykke 2det Punktum en Forklaring. Med Hensyn til den i Lovene sædvanlige Regel, at den Sigtede kan og skal rette sine Andragender om Indkaldelse af Vidner til Retten, der da afgjør, om de skulle tages til Følge, omtales det i Motiverne til det tyske Udkast, at den har medført Misligheder, i hvilken Henseende der navnlig henvises til de i Preussen gjorte Erfaringer. Naar Fremsættelsen af Bevisandragender ingen Risiko eller Skade medfører for en Sigtet, har det vist sig, at Retten overvældes med ubegrundede og letfærdige Andragender. Snart bliver et stort Antal Vidner bragt i Forslag om den ubetydeligste Ting, snart Personer begjært indkaldte, der, som det senere viser sig, intet Sagen Vedkommende kunne udsige; undertiden er Bevæggrunden den, at den Sigtede venter Afslag og saa beregner senere derpaa at ville støtte Paaanke; ja der anføres endog Exempler paa, at Vidner paaberaabes for at forskaffe dem Lejlighed til at rejse til Rettens Sæde uden Udgift og maaske endog med en lille Fordel. Det Foreliggende vil nu ofte ikke give Retten tilstrækkelige Midler til at træffe en begrundet Afgjørelse om den Sigtedes Bevisandragender. Den vil da let gribe til utilstrækkelige Grunde for at nægte at tage dem til Følge eller tage dem til Følge uden Kritik og derved paadrage mange Personer unyttigt Besvær og det Offentlige betydelige unyttige Udgifter, der hyppigt ikke kunne ventes erstattede. Det er rimeligt nok, at saadanne Misligheder ogsaa andetsteds ville fremkomme; dog skal det bemærkes, at det foreliggende Udkast giver Retten et Middel i Hænde til en velgrundet Afgjørelse, som andre Love ikke kjende, idet Formanden vil være opfordret til, naar slige Misligheder befrygtes, at lade Afgjørelsen ske overensstemmende med Reglerne i § 257, og søge Vejledning ved Parternes kontradiktoriske Forhandling. Men for Tilfælde, hvor dette ikke maatte være tilstrækkeligt, og hvor Retten nærer Tvivl, turde det være rigtigt at benytte som Korrektiv den Udvej, som det tyske Udkast foreslaar, at gjøre Indkaldelsen afhængig af, at den Sigtede bærer, idetmindste foreløbig, Udgiften. Derfor behøver man dog ikke med det tyske Udkast at give den Sigtede Ret til, naar han vil betale, selv at foranstalte Vidner indkaldte; det er nok, at Retten kan knytte sit Samtykke til Indkaldelsen til denne Betingelse, jfr. würth. L. § 286. Bliver den Sigtede frifunden, og de saaledes indkaldte Vidner findes at have været af Betydning for Sagen, maa hans Forskud selvfølgelig gives ham tilbage; men viser det sig, at Vidnerne ikke vare af Betydning, og han altsaa, hvad enten han domfældes (se § 475) eller frifindes (se § 477), er pligtig at erstatte den derved foraarsagede Udgift, er der draget Omsorg for, at denne Erstatningspligt ikke bliver illusorisk. Der kan ikke indvendes herimod, at den Ubemidlede bliver brøstholden; thi det er i det Højeste kun foreløbigt, at han stilles uheldigere, da Retten, naar den under Hovedforhandlingen bliver sat i Stand til med fuld Kjendskab at dømme, endog i Embeds Medfør skal sørge for, at alle Beviser skaffes tilstede, som findes fornødne, jfr. § 273. Det ligger ogsaa i Sagens Natur, at naar den Sigtede maa antages at være uformuende, vil Retten prøve hans Andragende saa meget omhyggeligere og lade virkelige Tvivl komme ham til Gode.

Medens Nægtelse af Hovedforhandlingen sker ved Kjendelse, sker Henvisning ved Beslutning af Formanden eller Retten uden Begrundelse, hvad enten der har fundet Prøvelse af Anklagen Sted eller ikke. Dette bidrager til at fjerne præjudicerende Virkninger for Hovedforhandlingen. Kun en simpel Paategning paa Anklagen om, at den henvises til Hovedforhandling, finder Sted, se § 261*) Hertil knytter sig der da, forsaavidt Sagen ikke standser ved Henvisningen paa Grund af den Sigtedes Fraværelse, se § 200, den videre Forberedelse af Hovedforhandlingen, nemlig Berammelsen af denne, ved hvilken der atter i den Sigtedes Interesse er tillagt denne Indflydelse paa Varselets Længde, se § 262, de for-

*) Med Hensyn til Retsmidlerne mod Rettens Afgjørelse paa dette Stadium henvises til §§ 416 o. ff.

nødne Meddelelser, Indkaldelser og Henbringelser af Personer, der ere i Forvaring, se § 263, og den for Ordenens Skyld nødvendige Affattelse af Retsliste, se § 264. Hertil slutter sig endvidere Bestemmelsen i § 265, der selvfølgelig har sin tilsvarende Bestemmelse i Udkastet til Lov om Domsmagtens Ordning m. m.

Reglen i § 266 hjemler en Forkortelse af den i dette Kapitel omhandlede forberedende Behandling af Sagen i særegne Tilfælde. En alt begyndt Hovedforhandling maa nemlig kunne udvides til andre Handlinger, dels naar den Sigtede indvilger deri, — thi det staar efter Udkastet til ham, om Forprøvelse skal finde Sted — dernæst naar den nye Forbrydelse er begaaet under Hovedforhandlingen; thi ordentligvis ville da alle Betingelser for en øjeblikkelig Henvisning være tilstede. Imidlertid kunne andre Omstændigheder være til Hinder, f. Ex. at Beviserne ikke ere tilstede, eller at Retten finder en Forberedelse for den Sigtede nødvendig, hvorpaa han ej kan gjøre Afkald; følgelig maa i begge Tilfælde Afvigelsen være afhængig af Rettens Indvilgelse. Finder Paragrafen Anvendelse, indtræder naturlig tillige en Afvigelse fra Reglen i § 247 om Nødvendigheden af et Anklageskrift; Anklagen maa mundtlig kunne fremsættes til Retsbogen.

Kapitel II.

Om Forandringer i Anklagen eller i de om Henvisning og Hovedforhandlingens Forberedelse trufne Bestemmelser.

Det ved Anklagen og de dertil sig sluttende Bestemmelser vundne Grundlag for Hovedforhandlingen kan ikke ubetinget være uforanderligt; men Betingelserne og Formerne for en Forandring kræve særegne Regler. At fastsætte disse er Opgaven for nærværende Kapitel. Hvad først angaar Forandringer i Anklagen, hviler Reglen i § 267 paa den Forudsætning, at en Domfældelse ordentligvis ikke kan gaa udenfor den ved Anklagen dragne Grænse, se nærmere herom §§ 308—309 og hvad derved bemærkes. Herefter bliver det et vigtigt Spørgsmaal, hvorvidt Forandringer i den en Gang rejste Anklage kunne tilstedes. Bortset fra det Tilfælde, hvor Forandringen ingen Betydning har for Forsvaret, og hvor den derfor, om end formelt korrekt, ifølge Reglerne i § 309 ikke er nødvendig, maa det nu i den Sigtedes Interesse fastholdes, at der maa særegne Grunde til at hjemle den. Reglen maa være, at Anklageren skal indrette sin Anklage med fornøden Omsigt, saa at det, der ikke er optaget i Anklagen, maa gjælde som frafaldet. Det vilde ellers staa i Anklagernes Magt ved idelige Forandringer at forhale Afgjørelsen, idet Sagens nye Grundlag maatte kræve ny Forberedelse, se §§ 267 og 274; men en saadan Forhaling i det Ubestemte skal den Sigtede ikke være udsat for. Forandringer kunne derfor kun tilstedes, dels naar de komme frem paa et Tidspunkt, hvor de ikke ville foraarsage Forhaling af Sagen (f. Ex. naar Hovedforhandlingen alligevel ikke kan finde Sted før Udløbet af den Tid, den nye Forberedelse vil kræve, eller endog paa Grund af den Sigtedes Flugt, slet ikke kan berammes), se § 267 Nr. 1, dels naar saadanne Omstændigheder foreligge, som vilde begrunde Gjenoptagelse af en Straffesag, i hvilken Forfølgning er frafalden, se § 267 Nr. 2, jfr. § 422. De formelle Regler i §§ 268—269 om Forandringer i Anklagen ere i Overensstemmelse med Principerne i det forrige Kapitel. Forandringen kan tænkes bragt frem og afgjort under Hovedforhandlingen eller udenfor denne; for det sidste Tilfælde bliver i formel Henseende flere Regler fra det foregaaende Kapitel at overføre, se § 276. Da Anklagen ikke kan rejses, førend Anklageren antager sig tilstrækkelig forberedt, kan der, efter at Anklagen er rejst, kun være Spørgsmaal om paa hans Begjæring at henvise Sagen til Forundersøgelse, naar der er Grund til at antage, at nye Data ville komme frem, som efter Bestemmelsen under Nr. 2 ville hjemle Forandring; men under denne Forudsætning maa det ogsaa være muligt at faae Sagerne rykket tilbage i dette forberedende Stadium, se herom § 269.

Beslutningen om Sagens Henvisning til Hovedforhandling har ikke bindende Virkning

for Hovedforhandlingen som retskraftig Afgjørelse, end ikke med Hensyn til de Nægtelsesgrunde, der nævnes i § 251, forsaavidt ikke det Modsatte særlig er bestemt, se § 304, jfr. §§ 13 og 68. Derimod kræver Forholdets Natur, at selve Henvisningsbeslutningen ikke kan gjøres om, medmindre noget Nyt er fremkommet, og selv under denne Forudsætning kun, naar Sagens Stilling ikke er den, at Maalet nu ligesaa godt og mere fuldstændigt kan naaes ved Afvisnings- eller Frifindelsesdom under Hovedforhandlingen. Ere disse Betingelser derimod tilstede, maa Henvisningsbeslutningen kunne tages tilbage (Kjendelse, der hæver Sagen) og det af de samme Grunde, som vilde have medført Nægtelse af Henvisningen, idet der selvfølgelig ikke er Grund til at optage saadanne Indskrænkninger, som §§ 13 og 68 have optaget for selve Hovedforhandlingen; se § 270 1ste St., jfr. herved § 199 Nr. 3. I Overensstemmelse hermed er fremdeles § 270, 2det Stykke, samt § 271. Hvad den sidstnævnte Paragraf angaar, bemærkes blot, at Nødvendigheden af Henvisning til Forundersøgelse for Forsvarets Skyld selvfølgelig ogsaa kan vise sig under Hovedforhandlingen, at den her maa kunne besluttes i Embeds Medfør og at der ikke særlig kan kræves „nye Grunde" da Alt, hvad der fremkommer under Hovedforhandlingen, forsaavidt er nyt, som det føres frem efter Umiddelbarhedsprincipets Fordringer og derved kan fremkalde en Overbevisning hos Retten, som de samme Momenter ikke i skriftlig Forelæggelse formaaede.

Ved § 272, der iøvrigt ikke trænger til Forklaring, jævnføres §§ 72—74.

Det ligger i Forholdets Natur, at om ubetinget Udelukkelse af Beviser, fordi de ikke ere angivne paa de forskjellige Fortegnelser (Anklagerens, den Sigtedes, Rettens), kan der i Straffesager ikke være Spørgsmaal. Navnlig er det indlysende, at den Beføjelse, Retten (udenfor Hovedforhandlingen Formanden efter Reglerne i § 256 Nr. 3) har til i Embeds Medfør at lade yderligere Beviser, deriblandt ogsaa Vidner, hvis Indkaldelse tidligere er nægtet, fremføre, maa kunne udøves, saalænge Sagens processuelle Stilling tilsteder det, se § 273, 2det Stykke. Den kan ikke i den Henseende være bunden ved tidligere Beslutninger, Parternes Andragender eller Afkald, jfr. det tyske Udkast § 207. Hvad Parterne angaar, maa derimod tillige det Hensyn tages i Betragtning, at det saavidt muligt maa forebygges, at de undlade i Tide at nævne Beviser, som de dog ere betænkte paa at fremføre, for da senere pludselig at komme frem med dem, og saaledes enten gjøre Regning paa Modpartens Mangel paa Forberedelse eller hidføre Sagens Forhaling, naar Udsættelse bliver nødvendig (jfr. § 300). Det gaar nu vel ikke an at forebygge dette derved, at yderligere Beviser afskjæres; men der kan virkes derimod, idet nye Bevisers Fremførelse faar Karakteren af noget Extraordinært, der udenfor særegne Tilfælde — selv om det er godvillig mødende Vidner — kræver Samtykke af Retten, ved hvilket det almindelige Hensyn til, om Noget kan ventes oplyst derved, selvfølgelig bliver at tage. Der maa da i ethvert Tilfælde gjøres Rede for Grunden til, at Beviserne ikke før ere komne frem, og dette vil faktisk i høj Grad forhindre hin upassende Fremgangsmaade, foruden at der kan blive Spørgsmaal om særeget Ansvar, se det 9de Afsnit. § 273 skjelner derfor mellem de Tilfælde, hvor de yderligere Bevisers Fremførelse ingen særegen Hjemmel kræver, (naar Anmeldelsen sker saa betimelig, at Modparten kan faae Tid til behørig Forberedelse uden Udsættelse af Sagen, naar Modparten samtykker, naar Beviserne ere ny opdagede, eller naar senere af Modparten anmeldte Beviser have foranlediget det), og andre Tilfælde, hvor der, selv om Bevisernes Fremskaffelse iøvrigt ikke kræver Rettens Medvirkning, fordres Andragende til Retten og dennes Tilladelse, se § 273 1ste Stykke, jfr. § 293.

Udsættelser af den berammede Hovedforhandling før Forhandlingens Begyndelse (se § 274) kunne af forskjellige Grunde blive nødvendige, og have ikke saa store Betænkeligheder som Udsættelser senere, jfr. herom § 286. Iøvrigt kan Forandring i Berammelsen ogsaa tænkes i modsat Retning, se § 275.

Reglerne i § 273 behøve ikke nærmere Forklaring. Det første Punktum angaar kun Afgjørelser udenfor Hovedforhandlingen (altsaa før dennes Begyndelse eller medens den er

udsat); med Hensyn til Afgjørelser, som finde Sted under Hovedforhandlingen, blive de paagjældende Bestemmelser enten uanvendelige eller overflødige som Følge af de for denne gjældende Regler.

Kapitel III.

Almindelige Bestemmelser om Hovedforhandlingen for Landsretten.

Det foreliggende Afsnits 3 sidste Kapitler give Regler for Hovedforhandlingen, idet det 3die Kapitel fastsætter de fælles Regler, det 4de og 5te Kapitel de særlige Regler henholdsvis om Hovedforhandlingen for og uden Nævninger.

I det 3die Kapitel kunne næst efter § 277, der angiver de væsentlige Dele af Hovedforhandlingen, Bestemmelserne henføres til følgende Grupper: §§ 278—283 om de til Hovedforhandlingen nødvendige Personer, §§ 284—286 om dens Afbrydelse, § 287 om Mundtlighedsprincipet, §§ 288—290 om Forhandlingernes Ledelse, § 291 om den Sigtedes Afhørelse, §§ 292—302 om Bevisførelsen, §§ 303—309 om Kjendelser og Dommen.

At for det Første de Dommere, der ere kaldede til at deltage i Sagens Afgjørelse, samt i Nævningesager Nævningerne uafbrudt maa være tilstede under hele Hovedforhandlingen, de sidste, indtil deres Erklæring er afgiven, er i en paa Umiddelbarhedsprincipet grundet Proces nødvendigt, og maa gjælde undtagelsesfrit; hvorledes der ved vidtløftige Forhandlinger bliver at forholde, for at ikke et Tilfælde skal spilde en Forhandling, anviser § 278 2det Stykke, jfr. § 311. En Retsskriver maa ogsaa være tilstede under hele Forhandlingen, men en Verling af Personerne er her selvfølgelig ikke udelukket. Det Samme gjælder om Statsanklageren og en beskikket Forsvarer, se § 279. Skulde det Tilfælde indtræde, at Statsanklageren eller nogen til at møde paa hans Vegne Berettiget udeblev, maatte Sagen udsættes, selv om Udeblivelsen ikke skyldes lovligt Forfald; der ligger nemlig i Forholdets Natur, at Udeblivelsesvirkninger til Skade for det Offentlige ikke kunne indtræde som Følge heraf (jfr. derimod ved private Anklagere § 442 Nr. 1 og § 450). Betryggelsen imod, at saadan Udeblivelse ikke finder Sted, ligger selvfølgelig i Statsanklagerens Embedspligt og det Ansvar, han paadrager sig ved dens Tilsidesættelse. Hvad den beskikkede Forsvarer angaar, er det en Tilsidesættelse af den Sigtedes Ret, naar flere Love foreskrive, at hans Undladelse af at møde og varetage sit Hverv ikke skal forhindre Forhandlingen eller vitiere dennes Gyldighed. Sagen bør udsættes, medmindre Forholdene tilstede strax at beskikke en anden, jfr. det tyske Udkast § 128. Det Samme maa gjælde, naar en valgt Forsvarer ikke møder, i de Tilfælde, hvor Mangel af en saadan gjør Beskikkelse nødvendig. Ellers kan derimod en valgt Forsvarers Udeblivelse ikke begrunde Krav paa Udsættelse, jfr. det tyske Udkast § 192; men om Udsættelse under særegne Omstændigheder bør indrømmes, maa afgjøres efter Grundsætningen i § 286 1ste Stykke. Hvad endelig den Sigtede angaar, følger Nødvendigheden af hans personlige Nærværelse af, hvad der er udviklet ved § 200. Af den der fremstillede Betragtning følger det, at Reglen maa gjælde, saalænge den Sigtede har Adgang til at faae Ordet under Hovedforhandlingen, altsaa, indtil Sagen er optagen til Dom, se §§ 354 og 357, hvorved endvidere er at bemærke § 288 i Slutningen. Det kan ikke erkjendes for tilstrækkeligt, at han er bleven hørt angaaende Anklagen, saaledes som det tyske Udkast vil, se § 194, jfr. Meyer Strafverfahren gegen Abwesende S. 315. Mod vilkaarlige Udeblivelser haves Midler i Reglerne om Anholdelse og Fængsling, Sikkerhedsstillelse m. V. Der opstaar imidlertid Spørgsmaal om, hvorvidt Undtagelser fra Reglen skulle anerkjendes. Ubetænkelig er for det Første Reglen i § 282; da Afhørelsen skal gjentages, naar den Sigtede atter er kommen ind, kan den end ikke betragtes som en virkelig Undtagelse. Det mærkes herved, at det i fremmede Love i Almindelighed er erkjendt, at en gjentagen Afhørelse maa finde Sted, og at det ikke er tilstrækkeligt, at den Sigtede gjøres bekjendt med

Indholdet af de afgivne Forklaringer, hvad der under Forundersøgelsen er tilstrækkeligt, se dog nu det nye tyske Udkast § 209, der i dette Punkt fraviger det oprindelige Udkasts i Motiverne til samme S. 171—2 begrundede Forslag i § 201, som stemmer med det her Foreslaaede. Fremdeles maa Reglen i § 283 utvivlsomt erkjendes for velgrundet. Naar den Sigtede ved sit Forhold gjør sin Nærværelse umulig, ophæver han den Forudsætning, under hvilken der overhovedet kan være Tale om den akkusatoriske Proces; da han dog ikke derved skal undgaa sin Dom, bliver der intet Andet muligt end at fortsætte Forhandlingen i hans Fraværelse paa bedst mulige Maade. Dog kan naturligvis en Udsættelse besluttes, naar Omstændighederne anbefale det. Mere tvivlsom er Berettigelsen af en Undtagelse for det Tilfælde, som omhandles i § 281, jfr. herimod Meyer l. c. S 312—13. I al Fald bør vistnok ikke det Tilfælde medtages, som endel Love nævne (forsaavidt disse Love kjende en Kontumacialbehandling, indtræder altsaa ikke denne, men den regelmæssige Behandling fortsættes), nemlig at den Sigtede indvilger. Derved tillægges ham en Dispositionsret, som altfor stærkt afviger fra Straffeprocessens Principer. Derimod har Udkastet beholdt det Tilfælde, at Forhandlingen er saavidt fremrykket, at Retten skjønner, at Udfaldet vil blive Frifindelse. Dette kan selvfølgelig ikke finde Anvendelse i Nævningesager; men her finder ifølge § 353 ingen Forhandling Sted, efterat Nævningerne have erklæret den Sigtede ikke skyldig, og dennes Nærværelse paa dette Tidspunkt er altsaa ikke nødvendig. Derimod tænkes der paa saadanne Tilfælde i andre Landsretssager, hvor Forhandlingen er saa langt fremrykket og har givet et saa utvetydigt Udslag til Gunst for den Sigtede, at det vilde være en noget pedantisk Fastholden af Konsekventsen at forbyde Afsigelse af Frifindelsesdom, fordi Sagen, da den Sigtede blev syg, ej endnu var optagen til Dom.

Ved Reglerne i §§ 284—286, der i det Hele ingen nærmere Forklaring behøve, er kun, hvad Slutningen af § 284 angaar, at bemærke, at ikke faa Love, jfr. ogsaa det tyske Udkast § 191, foreskrive et bestemt Maximum (i Reglen 3 eller 4 Dage) af det Tidsrum, der i Udsættelsestilfælde kan hengaa, uden at Hovedforhandlingen nødvendigvis skal begynde forfra. Da en saadan Bestemmelse imidlertid vil være noget vilkaarlig, har Udkastet ikke optaget en saadan Regel, idet der gaaes ud fra, at Formanden vil vide i ethvert givet Tilfælde at vurdere, hvorvidt der kan stoles paa, at den tidligere Del af Forhandlingen endnu staar saa levende for alle Vedkommende, at den kan fortsættes, eller om Gjentagelse er nødvendig.

I Spidsen for Bestemmelserne om selve Forhandlingen stiller § 287 Grundprincipet: Mundtligheden. Netop denne er det, som gjør Hovedforhandlingen til Straffesagens egentlige Kjærne. Vigtige Følgesætninger af Principet samt Lempninger af det med Hensyn til Bevisførelsen ere optagne dels i tidligere Bestemmelser (se Udkastets 2det Afsnit) dels i efterstaaende Regler.

Om Forhandlingens Ledelse indeholde §§ 288—291 de fornødne Regler. Efter Sagens Natur maa den almindelige Regel være, at Ledelsen tilfalder Rettens Formand, og deraf drage de nævnte Paragrafer en Række Konsekventser, jfr. fremdeles §§ 284—286. En Lempning maa imidlertid finde Sted, forsaavidt de paagjældende Beslutninger angaa Bevisførelsen. Afgjørelser, om Beviser skulle føres, bero paa et Skjøn, om de kunne have Betydning for den Dømmendes Overbevisning med Hensyn til Spørgsmaalet om den Sigtedes Skyld. Afgjørelsen bør derfor tilkomme den, der skal afgjøre Skyldspørgsmaalet. Forsaavidt der er Tale om Nævningesager, lempes denne Grundsætning dog nødvendigvis derved, at Nævningerne ikke kunne have nogen positiv Indgriben i Forhandlingerne. Tanken i Nævningeprocessen er den, at den Sigtede kun skal kunne kjendes skyldig, naar forstandige Lægmænd af Vedkommende (Anklager og Ret) kunne overbevises om hans Skyld. Fejle de Vedkommende i Afgjørelsen af, hvad der behøves for at fremkalde en saadan Overbevisning, bliver Virkningen, at Nævningerne ville kjende Ikke-skyldig. For Nævningerne forelægges altsaa Bevismaterialet af Andre, dem tilkommer ingen inkvisitorisk Be-

føjelse. Der kan kun være Tale om undtagelsesvis at tillægge dem en Indflydelse med Hensyn til Bevisførelsen, se §§ 291, 296 og 324. Derimod har Retten en inkvisitorisk Beføjelse, om end denne under Anklageprincipet kun kan træde udfyldende til. Derfor bør under Hovedforhandlingen Retten og ikke Formanden afgjøre Spørgsmaal, om Beviser skulle føres eller ikke. Paa dette Princip er § 273 (1ste Stykke i Slutningen og 2det Stykke) grundet; fremdeles følge heraf Slutningsbestemmelserne i § 288 og endvidere § 301.

Til Realitetsforhandlingen hører først den Sigtedes Afhørelse, der ikke kan henregnes til Bevisførelsen, om end hans Udsagn kan blive et frivilligt ydet Bevis mod ham. Medens Udkastet lader Afhørelsen af Vidner i Almindelighed ske ved Parterne, se § 293, kan det ikke gaa an at lægge Afhørelsen af den Sigtede i Modpartens, Statsanklagerens, Haand; Afhørelsens Betydning forbyder dette, jfr. ogsaa det tyske Udkast § 201. De Misligheder, som Afhørelsen ved Rettens Formand har medført andetsteds, skyldes udelukkende Afhørelsens inkvisitoriske Karakter. Har Afhørelsen denne Karakter, er det lige misligt at overlade den til Rettens Formand — den Sigtede vil i saa Fald i denne se en Anklager, ikke en Dommer, — og til Anklageren, hvad der er Bevis for det Forkerte ved en saadan Afhørelse. Men naar Afhørelsen gjennemføres efter Udkastets Tanke, kan den naturlig kun lægges i Formandens Haand. Og derfor, at den vil blive gjennemført paa denne Maade, hvad Loven ikke fuldstændig kan sikre, om end Ordningen af Bevisførelsen og Afhørelsen vil bidrage dertil, derfor er der under alle Omstændigheder større Betryggelse, naar Formanden (Dommeren), end naar Anklageren (Modparten) foretager den. At der derimod af enhver deri med Rette Interesseret kan andrages paa, at Spørgsmaal stilles til den Sigtede, idet Formanden træffer Afgjørelse, og at endvidere Dommere og Nævninger ogsaa selv maa kunne rette enkelte Spørgsmaal til den Sigtede, naar de have faaet Ordet af Formanden dertil, behøver ingen videre Begrundelse.

For Reglerne om Bevisførelsen stiller § 292 i Spidsen først den nu allevegne anerkjendte og i Særdeleshed med den frie Bevisbedømmelses Princip stemmende Grundsætning, at Bevis kan føres baade direkte og indirekte (ved Indicier), dernæst, at Alt, hvad der efter sin Natur er i Stand til at bidrage til Sagens Oplysning, kan benyttes som Bevis, forsaavidt Loven ingen Indskrænkning gjør. Slige Indskrænkninger findes i § 130, om hvilken er talt tidligere, samt i § 298, om hvilken det Fornødne vil blive bemærket i det Følgende. Derimod har Udkastet ikke optaget Regler om Utilstedeligheden af Bevismidler, navnlig Vidner, paa Grund af deres Upaalidelighed. Udkastet er i den Henseende i Overensstemmelse med hele den nyere Retsudvikling, som stedse mere har indskrænket Kredsen af de utilstedelige Bevismidler, en Udvikling, der ogsaa iagttages paa den engelsk-amerikanske Rets Omraade, jfr. Bar Recht u. Beweis im Geschwger. S. 353 Note, og som ogsaa er fuldstændig stemmende med den frie Bevisbedømmelses Princip. Ved Loven at udelukke Beviser, som kunne være af Betydning, paa Grund af deres Upaalidelighed, er altid at bygge paa abstrakte Regler, — thi først naar alle Bevismidler ere fremførte, kan der med Sikkerhed dømmes om de enkeltes Upaalidelighed —, og det kan derfor i det enkelte Tilfælde ligesaa godt tænkes at blive til Sandhedens som til Falskhedens Undertrykkelse. At gribe til denne Udvej som Forsigtighedsregel i Sager, der skulle paadømmes af Nævninger, maa derfor ogsaa misbilliges. Ad hvilken Vej de særlige Hensyn, som i Nævningesager gjøre sig gjældende i denne Henseende, bør fyldestgjøres, skal nærmere omtales ved Reglerne i det følgende Kapitel. — I § 293 opstilles først den af Anklageprincipets Gjennemførelse under Hovedforhandlingen følgende Regel, at Bevisførelsen nærmest er Parternes Sag, medens Rettens inkvisitoriske Beføjelse træder tilbage i anden Række, skjønt den ikke udelukkes (se §§ 260, 273 2det Stykke, 294). Det bemærkes herved, at den Rettens Formand i den franske Ret og efter flere tyske Love hjemlede diskretionære Myndighed med Hensyn til Bevisførelsen, der hjemler ham Ret og Pligt til af alle Kræfter

at virke for Sandhedens Oplysning, og til den Ende fritager ham for alle ellers for Bevisførelsen bindende Forskrifter, ikke er optaget, ej heller, da den gjør alle formelle Bestemmelser om Forhandlingen og Garantier for Forsvaret illusoriske, bør optages i Udkastet; navnlig hjemles den, som let sees, ikke ved § 294. At vedkommende Part ikke har kunnet opnaa Indkaldelse af Vidner ved Retten, udelukker selvfølgelig ikke fra at føre dem, naar de godvillig møde; dog mærkes herved § 273 1ste Stykke samt § 288. Som en naturlig og til Sandhedens Udfindelse højst tjenlig Konsekvents af Anklageprincipet, har Udkastet endvidere optaget den engelske Rets Regel, at Parterne selv afhøre de paa deres Andragende indkaldte eller af dem fremstillede Vidner, at Modparten har Ret til Krydsforhør, medens Rettens Formands Virksomhed kun er kontrollerende og supplerende, jfr. ogsaa det civile Udkast §§ 190 og 191. Ved at foreskrive dette, er Udkastet i Overensstemmelse med Fordringer, for hvilke ogsaa udenfor England mange vægtige Stemmer have taget Ordet, men som kun med væsentlige Indskrænkninger ere godkjendte selv i de nyeste fremmede Love og Udkast. Saaledes har det tyske Udkast vel ikke fastholdt den hidtil i Tyskland sædvanlige Regel, at saadan Afhørelse kun kan finde Sted, naar Formanden, Statsanklageren og Forsvareren ere enige, en Betingelse, i hvilken Motiverne nærmest se Grunden til, at Afhørelse paa denne Maade kun lidet er kommet til Anvendelse; men den gaar dog ikke videre end til at foreskrive, at Formanden kan overlade Afhørelsen til Anklageren eller Forsvareren, og at, naar den ene Part har gjort Brug af saadan Bemyndigelse, kan den ikke nægtes den anden Part. Motiverne anerkjende vel, at den engelske Regel har Fortrin, idet den befrier Formanden for en byrdefuld Funktion, der kan blive til Skade for hans øvrige Hverv, og fremdeles yder særlig Garanti for hans Upartiskhed, samt fordi en af Parterne selv foretagen Afhørelse er virksomst til Formaalets Opnaaelse; men Hovedindvendingen er, at denne Regel dog ikke kan komme til Anvendelse i alle Sager, fordi en Forsvarer ikke altid forefindes, medmindre man af denne Grund vil beskikke Forsvarer i en Udstrækning, der i og for sig ikke kan ansees forsvarlig. Vel har nu det nærværende Udkast heller ikke i alle Landsretssager fordret som en Nødvendighed Nærværelsen af en Forsvarer; men dels gjælder dog dette i meget betydelig Udstrækning, dels kan den forøvrigt faktiske, ikke retlige Hindring for den fulde Gjennemførelse, der ligger i, at Forsvarer mangler, dog ikke føre til at fjerne sig saameget fra Reglen, som det tyske Udkast gjør. Den kan kun for det Tilfælde, at Forsvareren ikke er mødt, gjøre en Forskrift nødvendig om, at Formanden i saa Fald overtager den Afhørelse, som vilde være tilfaldet Forsvareren, se § 294. Iøvrigt mærkes ved den sidstnævnte Paragraf, at Reglen om, at et enkelt Vidnes Afhørelse kan sluttes af Formanden, ikke kommer i Strid med Reglen i § 288, at kun Retten kan slutte Bevisførelsen i det Hele eller om et enkelt Punkt, førend alle anmeldte Beviser ere fremførte. Det er klart, at den førstnævnte Bestemmelse er af langt mindre indgribende Art end den sidste. At de i Medfør af Rettens inkvisitoriske Beføjelse fremstillede Vidner ordentligvis afhøres af Rettens Formand, er i og for sig det Naturlige, og da selve denne inkvisitoriske Beføjelse kun har en udfyldende Karakter, kan der heller ikke være Fare for, at ad denne Vej Formandens Stilling under og til Bevisførelsen i væsentlig Grad skulde forandres; dog bør han ogsaa her kunne overdrage Afhørelsen til Parterne. Naar § 295 endvidere hjemler Parterne Ret til, hvor Afhørelsen sker ved Formanden, at andrage paa, at Spørgsmaal maa blive stillede, er det en Selvfølge, at Andragendet maa tages til Følge, forsaavidt Formanden ikke i § 294 finder Beføjelse til at nægte det. Da Bevisførelsen sker for Dommerens og Nævningernes Skyld, maa Reglen i § 296 ansees for naturlig. — Nødvendigheden af den første Regel i § 297 er grundet i, at der ikke sjælden bliver Spørgsmaal om fornyet Afhørelse, særlig Konfrontation. Idet iøvrigt Bestemmelserne i § 297 ingen Forklaring udkræve, erindres blot, at Forskrifterne i dette Kapitel om Afhørelsen af

Vidner-, Syns- og Skjønsmænd under Hovedhandlingen maa fuldstændiggjøres med de almindelige Regler i 2det Afsnit Kap. II og III.

Et vigtigt med Umiddelbarhedsprincipets Gjennemførelse i nær Forbindelse staaende Spørgsmaal er det, i hvilket Omfang Oplæsning af Dokumenter kan finde Sted som Led af Bevisførelsen under Hovedforhandlingen. Den franske Lovgivning og de fleste tyske Love indeholde i denne Henseende næsten ingen virkelig Indskrænkning. Efter den franske Lov beror Alt her paa Retsformandens diskretionære Beføjelse, efter de fleste tyske Love, saaledes f. Ex. den preussiske, paa Rettens Skjøn. Den Adskillelse, som herved gjøres mellem, om Oplæsningen sker „til Bevis" eller „til Sagens Oplysning", er begrebsmæssig ligesaa vanskelig, som den i det enkelte Tilfælde er betydningsløs; for den Virkning, som Oplæsningen har paa de dømmende Personers Overbevisning, er det ganske ligegyldigt, om Retten eller Formanden erklærer, at det sker til Bevis eller kun til Sagens Oplysning. De Angreb, for hvilke denne Ordning har været Gjenstand, maa ansees for beføjede. Der aabnes ved den Døren for Oplæsninger i mange Tilfælde, hvor dette staar i ligefrem Strid med Mundtlighedsprincipet, hvorved Dommens Paalidelighed svækkes. En Lovgivning, der ikke kjender Paaanke med Hensyn til Bevisspørgsmaalet, netop fordi Appeldomstolen væsentlig er henvist til skriftlige Beviser, kan ikke uden Modsigelse tilstede Oplæsning, hvor den ikke er nødvendig Kun naar Retten er henvist til at øse sin Overbevisning af den mundtlige Forhandlings levende Erkjendelseskilder, vil den Domfældte og den offentlige Mening finde tilstrækkelig Betryggelse for Retssikkerheden i Afgjørelsen i een Instants. Det maa derfor være Lovens Opgave at give faste, bindende Regler om, i hvilke Tilfælde Oplæsning af Dokumenter for Bevisførelsens Skyld kan finde Sted, se ogsaa nu det tyske Udkast §§ 211—216 og Motiverne til samme. Den første Adskillelse, som herved frembyder sig efter Forholdets Natur, er den mellem Dokumenter, som paa en eller anden Maade yde umiddelbar Oplysning i Sagen, ɔ: en saadan, som ikke kan haves ligesaa god og bedre ved Afhørelse af Personer, — hvortil hører ikke blot Dokumenter, der ere corpora delicti, men ogsaa saadanne, hvis Indhold kan blive Led af et Bevis ved Indicier — og saadanne Dokumenter, hvis bevisende Betydning alene ligger i de Erklæringer eller Vidnesbyrd, de indeholde, og som derfor ikke alene kunne erstattes ved Afhørelse, men hvis Oplæsning ifølge Mundtlighedsprincipet end ikke kan erstatte Udstedernes Afhørelse. At Dokumenter af den første Slags altid maa kunne benyttes til Bevisførelse, er en Selvfølge. Det er kun med Hensyn til Dokumenter af den anden Klasse, at det kan gjælde, at Oplæsningen maa være Undtagelse. Undtagelserne findes nævnte i § 298 Nr. 1—5, hvorved jævnføres § 299. Her mærkes først Reglen under Nr. 4. Om Undtagelser fra den Regel, at Vidner, Syns- og Skjønsmænd skulle afhøres personlig under Hovedforhandlingen, saaledes at skriftlig optegnede Udsagn af dem kunne forelæses, bør der kun være Spørgsmaal, naar disse Udsagn ere fremkomne under Afhørelse for Retten, og det, der skulde oplæses, altsaa er Tilførsler til Retsbøger. I saa Fald maa der for det Første anerkjendes en Undtagelse, naar de paagjældende Personer ikke kunne afhøres paany, fordi de ere døde, blevne affindige eller forsvundne. I saa Fald bør altsaa Oplæsning af deres tidligere Udsagn kunne ske, og det selv om de ikke ere edfæstede, for at der ikke ganske skal gives Afkald paa det foreliggende Bevismiddel; men det bliver udtrykkelig at bemærke, om den tidligere Forklaring er beediget eller ikke, for at de dømmende Personer strax kunne være satte i Stand til at overveje, hvilken Vægt de kunne tillægge Udsagnet, se § 299. Hermed kan endvidere sammenstilles det Tilfælde, at en vidnepligtig Person, der tidligere har afgivet Forklaring, nu vægrer sig, og de foreskrevne Tvangsmidler forgjæves ere blevne anvendte. Det andet Tilfælde, hvor Oplæsning maa tilstedes, er det, hvor Afhørelse vel kan finde Sted, men ifølge Reglerne i § 133 Nr. 1—3, jfr. §§ 160 og 165, ikke kan eller skal ske under Hovedforhandlingen. I saa Fald bør selvfølgelig Edfæstelse have fundet Sted efter de

almindelige Regler, og hvis der altsaa ikke har været Anledning dertil allerede tidligere, bør Afhørelse paany for vedkommende Ret foranlediges, jfr. § 139. Forskjelligt fra de foregaaende Tilfælde er det, at der i Anledning af en Persons mundtlige Afhørelse under Hovedforhandlingen bliver Anledning til at oplæse Tilførsler om tidligere Udsagn, for at konstatere eller fjerne Modsigelser. Mod Oplæsning i saadanne Tilfælde kan der ikke gjøres nogen Indvending, naar derved blot fastholdes, hvad § 299 1ste Stykke foreskriver. — Om Oplæsning af, hvad den Sigtede under tidligere Afhørelse har forklaret, kan der i Sager, som forhandles for Landsretten, kun blive Spørgsmaal, naar den Sigtede enten nu vægrer sig ved at svare eller den nu afgivne Forklaring afviger fra den tidligere, se § 298 Nr. 3. Om Oplæsning i saa Fald bør tilstedes, er ikke ligefrem givet derved, at det kan finde Sted ved Vidner. Disse ere pligtige at lade sig føre som Beviser; det er den Sigtede ikke. Spørgsmaalet er altsaa, om det af ham frivillig under Forundersøgelsen ydede Bidrag til Sagens Oplysning kan benyttes mod ham under Hovedforhandlingen. Dette maatte visselig have Betænkeligheder, naar Forundersøgelsen er indrettet efter et strengt inkvisitorisk Princip, og Afhørelsen under samme rettet paa at opnaa Tilstaaelse, jfr. Kommissionsbetænkning om det würtb. Udkast S. 354—355. Efter den Ordning af Forundersøgelsen og Afhørelsen, som Udkastet har optaget, kan der derimod ingen principiel Betænkelighed være ved at antage den engelske og skotske Rets Regel, at den Sigtedes frivillig under Forundersøgelsen afgivne Forklaring kan benyttes som Bevis mod ham. — Reglen under Nr. 2 angaar kun den til Grund for Syns- og Skjønsmændenes Afhørelse liggende Erklæring, jfr. § 158. Nr. 1 og 5 angaa særlig Erklæringer og Vidnesbyrd af offentlige Myndigheder. Ved Spørgsmaalet, om Oplæsning af saadanne kan finde Sted, bliver der Forskjel at gjøre imellem, om de skrive sig fra selve de ved Sagens Undersøgelse virksomme Myndigheder eller fra andre Autoriteter. I sidste Tilfælde maa Oplæsning altid kunne finde Sted; det bliver med andre Ord Retten overladt, om den vil indkalde dem til personligt Møde. I første Fald kan denne Regel derimod kun gjælde om de judicielle Myndigheder, ikke om Statsanklager og Politi. Naar der i § 298 Nr. 1 nævnes Tilførsler om Besigtigelser udenfor Hovedforhandlingen, medfører dette selvfølgelig ingen Forandring i den i § 148 forudsatte Regel, at den dømmende Ret selv skal foretage Besigtigelsen, hvis det er muligt og ikke altfor besværligt.

Den Adgang, der efter de nys omtalte Bestemmelser i § 298 er til under nærmere Betingelser at benytte, hvad der er tilført Retsbøger, som Bevis ved Oplæsning under Hovedforhandlingen, maa imidlertid undergives en yderligere Begrænsning, forsaavidt Retshandlingen har fundet Sted under Efterforskningen. Herom handler det sidste Stykke i § 298. Under Efterforskningen findes der endnu ingen Sigtet; der bliver altsaa ikke Spørgsmaal om de Garantier for den Sigtedes Interesser, som træde i Virksomhed, efter at Sag mod ham er rejst. Der hæfter fra dette Synspunkt en Mangel ved dem, som maa medføre, at de ordentligvis ikke kunne benyttes som Bevis under Hovedforhandlingen. Det bør kun kunne ske, naar der, efterat Sag er rejst, er givet den Sigtede Lejlighed til at fordre Retshandlingens Gjentagelse, men han har givet Afkald derpaa, eller ogsaa, naar han nu under Hovedforhandlingen indvilger i, at de oplæses, altsaa giver Afkald paa sin Ret. Kun hvor Retshandlingen ikke kunde opsættes, og hvor Gjentagelse altsaa ikke er mulig, hvilket navnlig let vil indtræde med Hensyn til Besigtigelsen af en Forbrydelses udvortes Spor, vilde det stride mod Forholdets Natur og kunne berøve Anklageren vigtige Bevismidler, om denne Sætning blev fastholdt. Ved de om dette Forhold i § 298 trufne Bestemmelser opnaaes den eneste mulige Garanti mod, at en Forfølgning, der faktisk er rettet mod en bestemt Mistænkt, men mod hvem endnu intet positivt Skridt er blevet nødvendigt, vedbliver at behandles efter Reglerne om Efterforskningen i Stedet for at gaa over til en Forundersøgelse ved Retten, hvad den efter Udkastets Tanke bør. Til at fremtvinge dette er der i Virkeligheden intet andet Middel end det,

at der Retshandlinger, der saaledes foretages uden en ud over de rette Grænser fortsat Efterforskning, kun med den Sigtedes Samtykke kunne faae Betydning for Hovedforhandlingen. Dette er ogsaa i det Væsentlige den engelske Rets Regel.

I § 300 indeholdes Regler, der tilsiges af Forholdets Natur, idet med det første Stykke af Paragrafen jævnføres § 273, og ved det andet Stykke erindres Grundsætningen, at ingen Forsvarsret bør unddrages, efter at Anklage er rejst. Ogsaa Bestemmelsen i § 301 følger af tidligere udviklede Grundsætninger i Udkastet (jfr. §§ 273 og 288). At de Spørgsmaal, som nævnes i § 302, maa afgjøres af Retten og ved Kjendelse, kan ikke være tvivlsomt; om andre Tilfælde under Bevisførelsen, hvor Retten har at træffe Afgjørelse, henvises til §§ 288 og 301.

Hvad den sidste Gruppe af Bestemmelser i dette Kapitel angaar, bemærkes med Hensyn til § 303, at Reglen i det første Stykke faar de fornødne Supplementer i de følgende Kapitler. Den Fordring, Reglen i det andet Stykke stiller med Hensyn til Kjendelser, der ikke særskilt kunne paaankes, og ved hvilke altsaa Grundsætningerne om Dommes Paaanke finde Anvendelse (ikke derimod Bestemmelsen i § 414, jfr. § 419), er nødvendig af Hensyn til Paaankeinstantsens Opgave. § 304 hviler paa den Betragtning, at Afgjørelser af den dømmende Ret før Hovedforhandlingen ikke kunne være præjudicerende for denne; det andet Stykke af Paragrafen nævner udtrykkelig eller ved Henvisning en Del Indsigelser, som kun komme i Betragtning, naar de fremsættes inden en vis nærmere foreskreven Tid. Det gjælder ved disse at afskjære Lejlighed til Misbrug. De nævnte Indsigelser bør ikke kunne fremsættes, efterat Forhandlingen af Sagens Realitet er begyndt. Denne begynder med den i § 323 foreskrevne Oplæsning af Anklageskriftet. Indsigelserne bør altsaa fremsættes, førend saadan Oplæsning finder Sted. I Nævningesager bør Fremsættelsen end ikke kunne udsættes saalænge. Det vilde være en Urimelighed at lade den hele Lodtrækning til Udtagelse af Nævninger, som forbereder Forhandlingen af Realiteten, foregaa med Udsigten til, at en saadan Forhandling dog ikke finder Sted, fordi en af de nævnte Indsigelser senere tages til Følge. Her maa Fordringen derfor være, at Indsigelsen fremsættes, førend Lodtrækningen begynder, medmindre den angaar selve Fremgangsmaaden ved denne, se §§ 314, 318, 322. Iøvrigt jævnføres hermed § 310 2det Stykke og § 376. Reglerne i § 305 trænge ikke til Begrundelse. Ved § 306 mærkes, at den ligesaalidt som den nugjældende Ret tilsteder en „Frifindelse for videre Tiltale". Det kan her bemærkes, at den Omstændighed, at den Sigtede findes skyldig, ikke med Nødvendighed medfører Straf, forsaavidt den materielle Strafferet hjemler Tilfælde, hvor en tidligere udstaaet eller idømt Straf eller et lidt Varetægtsfængsel ganske eller delvis træder i Stedet for Straf (Stl's §§ 7, 58 og 64). At Domskonklusionen i saadanne Tilfælde, selv om der slet ikke bliver Spørgsmaal om Straf, ikke bør lyde paa Frifindelse, kan ikke være tvivlsomt. Ganske forskjelligt herfra er det, naar f. Ex. Forældelse af Strafskyld foreligger, hvor Konklusionen selvfølgelig maa lyde paa Frifindelse. Yderligere Bestemmelser om Dommen, med Hensyn til hvilke Nævningeprocessen medfører Forskjel, findes i de paafølgende Kapitler. — § 307 hjemler den frie Bevisbedømmelses Princip. Det bestrides neppe nu af Nogen, at det er unaturligt at binde Bevisafgjørelsen ved Lovregler. Og dette maa gjælde, hvad enten der er Tale om retskyndige Dommere eller Nævninger. Ad hvilken Vej Trangen til en Kontrol med Nævningernes Bevisbedømmelse bør søges fyldestgjort, skal nærmere omtales ved det følgende Kapitel.

Med Hensyn endelig til § 308 bemærkes Følgende. Den i Overensstemmelse med Fordringerne i § 248 c. indrettede Anklage maa, for at være et sikkert Grundlag for Forsvaret, afgive en bindende Ramme for Forhandlingen, saaledes at Domfældelse ordentligvis hverken kan gaa udenfor den konkrete faktiske Bestemmelse af Handlingen eller den retlige Kvalifikation af den, som Anklagen har givet; thi en Domfældelse maa ikke kunne grundes paa Andet, end hvad den Sigtede har

havt Opfordring til at forsvare sig imod. Det er med Føje fremhævet, at uden denne Grundsætning er Anklageprocessen, som skal indeholde en Garanti for den Sigtede, langt farligere for denne end den konsekvente Inkvisitionsproces, hvor Dommeren er sig bevidst, at han nærmest er ansvarlig for Bevisførelsens Fuldstændighed. Sikres der ikke i Anklageprocessen, hvor Bevisførelsen nærmest er Parternes Sag, den Sigtede Lejlighed til Forsvar mod alle Punkter, som han kan domfældes for, gaar han glip baade af Inkvisitionsprocessens og Anklageprocessens Garanti. Den i den fransk-tyske Anklageproces hyppig fremtrædende Anskuelse, at der i denne Henseende ingen Forskjel er mellem Forundersøgelsen og Hovedforhandlingen, kan derfor ikke billiges. Naar det til Forsvar for den gjøres gjældende, at Retten dog ogsaa ved at domfælde udenfor Anklagens Ramme vil kræve fuldt Bevis, oversees det, at efter Anklageprincipet kan Intet anerkjendes for et fuldstændigt Bevis, som ej er tilvejebragt under Parternes Medvirkning, til hvilken naturlig maa kræves, at disse vide, hvorpaa det kommer an. Ganske vist kan det blive Følgen af den opstillede Regel, at en Frifindelse maa finde Sted, fordi Dommen ikke kan tage Hensyn til Synspunkter, der mulig kunde begrunde en Domfældelse, men som Anklagen ikke har optaget, medens en senere Paatale af Handlingen i den ikke paatalte Retning er afskaaren ifølge Principet om Dommes Retskraft; thi Domskraften er ikke begrænset til Handlingen i den af Anklagen fremhævede Skikkelse og Forhold til Straffeloven, men udelukker enhver ny Forhandling om den samme Handling, forsaavidt ikke Betingelserne for en Straffesags Gjenoptagelse ere tilstede. Men da ogsaa Retten kan overse strafferetlige Synspunkter ved Handlingens Bedømmelse, er Forskjellen kun, om Udelukkelsen af saadanne skal indtræde paa et tidligere eller senere Stadium af Processen. Kan nu end Dommen, der falder efter Sagens fuldstændige Forhandling, med større Sikkerhed overskue Sagen, behøves der til Gjengjæld for Anklagen kun, at det Foreliggende frembyder nogen Sandsynlighed for et vist Synspunkt, til at den ved principale eller subsidiære Paastande kan optage det i sig; og at den offentlige Interesse i saa Henseende vil blive tilbørlig varetaget af den Myndighed, hvem det offentlige Anklagerhverv betroes, er en Forudsætning, hvorfra der maa gaaes ud, naar man overhovedet vil bort fra Inkvisitionsprincipet, der kumulerer alle Funktionerne, al Tilliden og alt Ansvaret hos Retten. For saadanne Tilfælde endelig, hvor noget virkeligt Nyt kommer frem under Hovedforhandlingen, er der givet en Hjælp ved Bestemmelserne om Forandringer i Anklagen, se Udkastets § 267.

Ganske vist vilde imidlertid den opstillede Grundsætning kunne føre til stødende og unaturlige Resultater og kunne foranledige et pedantisk og overdrevet Formvæsen i Affattelsen af Anklagen, dersom det laa i dens Mening og Tanke at binde Domfældelsen saaledes til Anklagens Bogstav, at ingen Afvigelse fra denne var mulig. Men dette er ikke Tilfældet. Undtagelser maa anerkjendes som grundede i Principet. Hvor en Afvigelse fra Anklagen er uden Betydning for Forsvaret, maa den kunne finde Sted. Den Sigtede domfældes da ikke uden at have havt den Opfordring og Adgang til Forsvar, som er den nødvendige Forudsætning for en Anklageproces. Der kan for det Første ikke være Tvivl om, at en Afvigelse fra Anklagens Bogstav er berettiget, naar Domfældelsen holder sig til, hvad der umiskjendeligt er Anklagens virkelige Mening, om end denne ikke har faaet et ganske tilsvarende Udtryk i Anklagen, som den foreligger. Udkastets § 248 fordrer, at Forbrydelsen skal betegnes i Anklagen med sine lovbestemte Kjendemærker (eller sit legale Navn); den fordrer tillige, at det eller de Lovbud skulle nævnes i Henhold til hvilke Paastanden om Straf for samme agtes nedlagt. Af det paaberaabte Lovbud kan det nu fremgaa, at der foreligger en Unøjagtighed i Angivelsen af Forbrydelsens Kjendemærker, men at det dog er Meningen f. Ex. at hævde Tilstedeværelsen af en ikke udtrykkelig omtalt kvalificerende Omstændighed ved Forbrydelsen. Der kan ikke være Tvivl om, at Retten i et saadant Tilfælde er beføjet til at domfælde for den kvalificerede Forbrydelse, da Meningen er klar og heller ikke

kunde misforstaaes af den Sigtede*). Men ogsaa andre Aktstykker end Anklagen selv kunne gjøre en saadan Fejltagelse indlysende; navnlig vil dette ogsaa kunne fremgaa af Forundersøgelsen, hvis Akter den Sigtede har Adgang til inden Hovedforhandlingen. Det kunde efter Omstændighederne ligesaavel blive til Skade for den Anklagede som for Anklagen, naar man vilde fingere en Mangel paa Sammenhæng mellem Forundersøgelsen og Hovedforhandlingen, der skulde udelukke Benyttelsen af den første til Fortolkning af Anklagen. Men heller ikke Afvigelser fra den rigtig forstaaede Anklage kunne ubetinget være udelukkede. Det kan saaledes for det Første efter Omstændighederne være hjemlet at sætte andre konkrete Omstændigheder ved Handlingen i Stedet for dem, som Anklagen har paastaaet, f. Ex. en anden Tid, et andet Sted, andre Midler osv., naar det nemlig maa erkjendes, at en saadan Forandring i et givet Tilfælde ligesaalidt har Betydning for Handlingens Identitet som for Forsvaret. Om dette er Tilfældet, kan alene afgjøres efter det enkelte Tilfældes Beskaffenhed. Hvad dernæst angaar Handlingens Henførelse under Straffeloven, kan det ogsaa stille sig saaledes, at de forskjellige mulige Anvendelser af Straffeloven paa Handlingen staa i et saadant Forhold til hinanden, at med Forsvaret mod den ene er ogsaa Forsvaret mod den anden givet. Dette er altid Tilfældet, naar Anklagen kun gaar videre end det, Retten antager for bevist, f. Ex. naar Anklagen var rettet paa et grovt Tyveri, eller paa forsætlig eller fuldbyrdet Forbrydelse, men Retten kun antager henholdsvis et simpelt Tyveri, Uagtsomhed eller Forsøg. Dernæst kan det Samme være Tilfældet med meget nær beslægtede Forbrydelser, f. Ex. Tyveri, Bedrageri efter Straffelovens § 253, jfr. den ovenfor nævnte engelske Lov af 7de August 1851. Dog maa her ogsaa de enkelte Tilfældes konkrete Beskaffenhed tages med i Betragtning. Det kan tænkes, at Forsvaret mod en Anklage for Tyveri ikke falder sammen med Forsvaret mod en Anklage for Bedrageri, og i saadanne særegne Tilfælde vil Afvigelsen ikke kunne tilstedes. At der er Forskjel paa Straffen for de paagjældende Forbrydelsesarter, vil derimod ikke kunne udelukke en saadan Substitution, da Forsvaret ikke beror herpaa. At en Afvigelse ikke kan tilstedes i den Retning, at antage en kvalificerende Omstændighed ved Forbrydelsen, som Anklagen ikke er rettet paa, vil være klart; thi paa et saadant Tillæg har Forsvaret ikke havt Opfordring til at forberede sig. Her maa derfor Reglen i § 267 finde Anvendelse, hvorved da ogsaa Udsættelse til yderligere Forberedelse af Forsvaret bliver mulig. De udviklede Sætninger ville findes udtrykte i Udkastets § 309. At den Paastand, Anklagen maatte indeholde om Straffens Størrelse, — en saadan Paastand udkræves ikke —, ej kan begrænse Retten, er en Selvfølge; en modsat Regel er kun opstillet med Hensyn til de Forbrydelser, som ere henviste til privat Forfølgning, se Udkastets § 448 i Slutningen, og har sin Grund i disse Sagers særegne Karakter.

*) At en Fejltagelse af Anklagen med Hensyn til de Lovbud, under hvilke den Forbrydelse, den har betegnet med de lovbestemte Kjendemærker, skal henføres, f. Ex. naar en Opfordring til andre Personer om at begaa en Forbrydelse paastaaes straffet efter Straffelovens § 46 om Forsøg i Stedet for efter § 52, ej præjudicerer Domstolen, er en Selvfølge; men det er ingen Undtagelse fra den opstillede Regel. Retten kommer ved at anvende det rigtige Lovbud ikke udenfor Anklagens Ramme, som er given ved Forbrydelsens Betegnelse, hvilken ogsaa viser Forsvaret Processens Gjenstand. Forsaavidt er Anklagens retlige Opfattelse ligegyldig, og forsaavidt gjælder Reglen: falsa denominatio non nocet.

Kapitel IV.

Særlige Bestemmelser om Hovedforhandlingen for Nævninger.

Hovedpunktet ved Nævningeprocessen er Bestemmelsen af Forholdet mellem de to sondrede Faktorer, der medvirke ved Afgjørelsen, de retskyndige Dommere og Nævningerne. Thi deri alene bestaar ikke Nævningeprocessens Ejendommelighed, at Lægmænd medvirke, — det finder ogsaa Sted, hvor disse Lægmænd sammentræde med de retskyndige Dommere til et Kollegium (Meddomsmænd, Schöffengericht) —, men det Væsentlige er dette, at Dom-

merne og Nævningerne ere udvortes sondrede Bestanddele af Retten og som saadanne begge tage Del i Afgjørelsen. Ordningen af Forholdet mellem disse Faktorer, Fastsættelsen af den Virkekreds, der tilkommer enhver af dem, og Tilvejebringelsen af Betingelserne for en Samvirken, af hvilken den Nytte skal høstes, som Tanken i Institutionen lover, er et Punkt af den største Vigtighed, men ogsaa et vanskeligt Punkt, som tildels endnu er Gjenstand for Strid. To Spørgsmaal maa herved holdes ude fra hinanden. Det ene angaar Omfanget af Nævningernes Kompetence. I denne Henseende har Striden drejet sig derom, om det alene tilkommer Nævningerne at prøve Beviset og træffe Afgjørelse om Tilstedeværelsen af enkelte Kjendsgjerninger, medens ikke blot Fastsættelsen af Straffen, men ogsaa Afgjørelsen af den Sigtedes Skyld paa Grundlag af de af Nævningerne fastsatte Kjendsgjerninger tilkommer Dommerne, eller om Afgjørelsen af Skyldspørgsmaalet i det Hele, altsaa ogsaa Kjendsgjerningernes Henførelse under Loven, skal tilkomme Nævningerne, medens kun Straffens Fastsættelse er Dommerne udelukkende forbeholdt. Det andet Spørgsmaal er dette, om Nævningerne skulle være eneraadige over de under deres Kompetence hørende Spørgsmaal, eller om Dommerne bør medvirke ved deres Afgjørelse, og i saa Fald, hvilket Omfang denne Medvirkning bør have, samt ad hvilke Veje og i hvilke Former den bør udøves.

Hvad det første Spørgsmaal angaar, tør det nu betragtes som en i Videnskaben fastslaaende Sætning, at Nævningernes Kompetence ikke kan eller bør indskrænkes paa den først angivne Maade, men maa omfatte Afgjørelsen af Skyldspørgsmaalet i sin Helhed. Da Kjendsgjerningernes Henførelse under Loven er Afgjørelsen af Retsspørgsmaal, kan det vel ved første Øjekast synes naturligt at forbeholde Dommere, der have gjort sig det til Livsopgave at kjende og anvende Loven, denne Funktion, og ikke at betro den til Nævninger, hos hvem i de allerfleste Tilfælde Retskundskab ikke kan ventes. Ikke desto mindre maa Tanken om en Sondring mellem Dommernes og Nævningernes Funktion paa dette Grundlag utvivlsomt forkastes, ikke blot fordi dens følgerigtige Gjennemførelse møder store praktiske Vanskeligheder, ja i Virkeligheden maa siges at være umulig, men ogsaa navnlig, fordi en saadan Indskrænkning af Nævningernes Kompetence er i Strid med Institutionens Tanke og berøver den sin væsentligste Betydning. De praktiske Vanskeligheder ligge ikke blot i, at et meget stort Antal Spørgsmaal til Nævningerne ofte vil være nødvendigt til at udtømme det faktiske Materiale, men i Særdeleshed deri, at dette i mange Tilfælde ikke frembyder nogen enkelt Kjendsgjerning, der er egnet til Sammenligning med et legalt Kjendemærke, saa at Grundlaget for denne Sammenligning først vindes ved Slutning fra og Forbindelse af en Række faktiske Undersætninger. I saadanne Tilfælde vil man være nødt til enten alene at forelægge Nævningerne Spørgsmaal om disse Undersætninger, hvilket er en Formindskelse af deres efter denne Lære utvivlsomme Kompetence, eller at forelægge dem en eller flere enkelte Kombinationer, hvorved der unddrages dem Muligheden af andre Kombinationer, eller endelig at betegne den paagjældende Kjendsgjerning med det legale Udtryk, hvilket er inkonsekvent, da Nævningerne derved tillige overtage Kjendsgjerningernes Henførelse under Loven*). At imidlertid en virkelig gjennemført Sondring paa den Maade, at Henførelsen under Loven og kun denne forbeholdes Dommerne, medens det faktiske Grundlag i sin Helhed fastsættes af Nævningerne, ikke blot er vanskelig, men umulig, følger, som navnlig Bar l. c. S. 11, 70 o. fl. St. har paavist, deraf, at Afgjørelsen af Spørgsmaalet om den Sigtedes Skyld forudsætter Fastsættelsen ikke blot af bestemte, positive Kjendsgjerninger, men ogsaa den almindelige, uopløselige, negative Fastsættelse, at andre for Sagens retlige Bedømmelse vigtige, faktiske Omstændigheder ikke ere forhaanden. Idet Dommerne afgjøre dette, afgjøre de ligefrem en Del af det faktiske Grundlag. Hvor specielt derfor end de konkrete Omstændigheder ere forelagte Nævnin-

*) Se Planck Deutsches Strafverfahren S. 407—8. Meyer That- und Rechtsfrage S. 169 ff., Bar Recht und Beweis S. 44 ff.

gerne til Besvarelse, kan det i intet Tilfælde opnaaes, at Sagens hele faktiske Grundlag forelægges dem, naar de skulle være udelukkede fra Lovens Anvendelse paa Kjendsgjerningerne. Denne Betragtning fører over til den egentlige, principielle Indvending mod at indskrænke Nævningernes Kompetence til Bevisførelsen. I Nævningernes Medvirkning skal ligge en Garanti for den Sigtede, og Tanken i Institutionen kan kun udtrykkes saaledes, at Ingen skal kunne domfældes, om hvis Straffskyld ikke et tilstrækkeligt Antal retsindige og forstandige Mænd af Folket kunne overbevises. Heraf følger ligefrem, at det, hvorom Nævningerne skulle afgive Erklæring, maa være, om de finde den Sigtede skyldig eller ikke, hvilket betyder, at de ikke blot have at fastsætte Kjendsgjerninger, men ogsaa at træffe Afgjørelse om deres Henførelse under Loven. Dommerne kan der ikke tilkomme en Beføjelse til at erklære den Sigtede skyldig til Straf mod Nævningernes Overbevisning; men dertil have de Magt, naar hine udelukkes fra Subsumtionen, selv om det var muligt at forelægge dem det faktiske Grundlag i sin Helhed, og endnu mere, naar det, der forelægges dem, kun er et Spørgsmaal om en Del af det faktiske Grundlag, enkelte, isolerede Kjendsgjerninger, som Dommerne udvælge, og hvis Betydning for Sagens Afgjørelse i det Hele ikke behøver at være og ofte ikke vil være klar for Nævningerne. Skal Nævningeinstitutionen ikke miste den væsentligste Del af sin Betydning, maa Henførelsen af Kjendsgjerningerne under Loven derfor i intet Tilfælde kunne unddrages Nævningernes Kompetence, selv hvor den beror paa vanskelige Retsspørgsmaal. Det er heller ikke mere forunderligt, at Lægmænd saaledes kaldes til Afgjørelsen af Retsspørgsmaal, end at de kaldes til Afgjørelsen af Bevisspørgsmaal. Det er en Urimelighed at mene, at den retskyndige Dommer, der daglig har med Retssager og Bevisførelser at gjøre, skulde være uskikket til en rigtig Afgjørelse af Bevisspørgsmaalet eller endog blot mindre skikket end Lægmanden; hans Virksomhed vil tvertimod ordentligvis give ham et skarpere Øje og en rigere Erfaring, end denne kan have. Det kan kun erkjendes, at Dommerkaldet kan udvikle en Tilbøjelighed til at dømme efter almindelige Regler, og ikke lade det enkelte Tilfældes Ejendommelighed komme til sin fulde Ret. Grunden til at henlægge Bevisprøvelsen til Nævninger kan derfor ikke være den, at den derved i og for sig kan ventes bedre afgjort, men kun den, at de vigtige Interesser, der staa paa Spil, kræve en Garanti for, at Hensynet til det enkelte Tilfældes Omstændigheder ikke fortrænges af abstrakte Regler for Bevisbedømmelsen. Ganske paa lignende Maade er Nævningernes Kompetence til Afgjørelsen af Retsspørgsmaal at betragte som Garanti mod den ikke sandsynlige, men mulige Fare, at Afgjørelsen sker efter en sofistisk juridisk Doktrin, om hvis Rigtighed almindelig sund Forstand ikke kan overbevises. Begge Ting ligge i lige Grad i den almindelige Sætning: Ingen skal domfældes, om hvis Skyld forstandige Lægmænd ikke kunne overbevises. At deraf ikke omvendt følger, at Domfældelse nu ogsaa nødvendigvis skal finde Sted, naar Nævningerne erklære skyldig, at Tanken ikke kan være at bortkaste den i Dommernes Retskyndighed og Erfaring liggende Garanti, men netop maa være at forene begge Garantierne, er noget ganske Andet. Det Nærmere herom skal berøres ved det andet Hovedspørgsmaal i dette Emne, nemlig om Dommernes Medvirkning ved Afgjørelsen af Skyldspørgsmaalet. Men en saadan Medvirkning bør indenfor visse Grænser finde Sted ikke mindre ved Bevisspørgsmaalet end ved Retsspørgsmaalet.

Det Resultat, hvortil saaledes en almindelig Betragtning fører, stadfæstes nu ogsaa fuldstændig ved en Betragtning af den gjældende Ret i England, Institutionens Hjem. Den engelske Rets bekjendte, ofte misforstaaede Sætning, „de retskyndige Dommere afgjøre ikke faktiske Spørgsmaal, Nævningerne afgjøre ikke Retsspørgsmaal“ (sicut ad quæstionem facti non respondent judices, ita ad quæstionem juris non respondent juratores), har end ikke i civile Sager, hvor dog kun enkelte Stridsspørgsmaal, ikke Sagen i sin Helhed, forelægges Nævningerne, Hensyn til den her omhandlede Sondring, hvad allerede fremgaar deraf, at der ogsaa for Bevisprøvelsen gjælder Retsregler (law of evidence).

Den betyder kun, at der er et Omraade, og det baade ved Lovens Anvendelse og ved Bevisprøvelsen, hvor Afgjørelsen tilkommer Nævningerne alene uden Medvirkning af Dommerne (matter of fact), og at der omvendt dels ganske er unddraget Nævningerne visse Retsspørgsmaal, dels iøvrigt paahviler dem den Pligt at følge den af Retten udtalte Opfattelse i Henseende til Retsspørgsmaalet (matter of law*). I kriminelle Sager er dette endnu mere indlysende, idet der her ganske i Overensstemmelse med Forholdets Natur ikke forelægges Nævningerne flere enkelte Stridspunkter til Afgjørelse, men deres Dom stedse afgjør den hele Anklage paa een Gang ved Svaret „Skyldig" eller „Ikke-Skyldig." Den omspurgte Sondring er saaledes den engelske Ret ubekjendt; Nævningerne afgjøre hele Skyldspørgsmaalet**). Undtagelse finder kun Sted, naar Nævningerne gjøre Brug af den dem tilkommende Ret at afgive et Special-Verdikt, der overlader Dommeren Afgjørelse af en Del af Skyldspørgsmaalet; men Undtagelsen bekræfter Reglen. Iøvrigt viser det tidligere Bemærkede, at der selv i Specialverdiktet ikke kan findes en Gjennemførelse af den omspurgte Sondring. Den Afgjørelse, at andre for Dommen vigtige Kjendsgjerninger end de, Specialverdiktet fastsætter, ikke foreligge, maa enten implicite ligge i Specialverdiktet, der da indeholder mere end Fastsættelse af Kjendsgjerninger, eller være overladt Dommeren, der da faar en Del af Bevisprøvelsen, jfr. Meyer l. c. S. 35 ff., Bar. l. c. S. 11 ff. samt Bilag til Motiverne til det tyske Udkast S. 179 ff.

Medens saaledes Tanken om en Sondring mellem Bevisprøvelsen og Lovens Anvendelse paa Kjendsgjerningerne som Grundlag for Fordelingen af Funktionerne mellem Dommere og Nævninger er fremmed for den engelske Ret, er det vist, at man ved Overførelsen af Institutionen til Frankrig fra først af havde denne Tanke for Øje som ledende Princip, under Indflydelse dels af den politiske Theori om Statsmagternes Deling (Montesquieu Esprit des lois VI. ch. 3), dels af et kun meget overfladisk Kjendskab til Institutionens Ordning efter den engelske Ret, og selv nu ansees hin Sondring af de fleste franske Jurister for Principet i den franske Ret. Men medens vel de kriminalprocessuelle Love af 1791 og 1796 stræbte at give denne Tanke Udtryk, har den gjældende code d'instr. crim., ved i art. 337 at fordre det Spørgsmaal forelagt Nævningerne, om den Sigtede er „skyldig i at have begaaet den omspurgte Forbrydelse", efter rigtig Fortolkning i Virkeligheden ligefrem i fuldeste Udstrækning henført Henførelsen under Loven til Nævningerne; og det er i det Mindste meget tvivlsomt, om andre Bestemmelser i Loven hjemle en anden Opfattelse af Lovens Princip, se Meyer l. c. S. 48 ff. og Bilag til det tyske Udkasts Motiver S. 184 ff. I den første Tid, efter at den nævnte Bestemmelse var traadt i Kraft, blev den ogsaa i Praxis anvendt saaledes, at hele Skyldspørgsmaalet overlødes Nævningerne. Senere er derimod paa Grundlag af forskjellige Afgjørelser af Kassationsretten Praxis vendt tilbage til den ældre Opfattelse, om end i en meget inkonsekvent Gjennemførelse. At Nævningernes Erklæring skal lyde paa „skyldig", tillægges kun den Betydning, at Nævningerne ere beføjede til ogsaa uden særligt Spørgsmaal at erklære „ikke skyldig", naar de antage, at en almindelig Straffrihedsgrund, saasom Utilregnelighed, er tilstede; men iøvrigt fastholdes det Princip, at kun Fastsættelsen af Kjendsgjerninger er Nævningernes Sag. Naar det ikke desto mindre er aldeles sædvanligt, at i

*) Se Bar. l. c. S. 5. o. ff. Matter of law er efter de engelske Juristers Forklaring ethvert Spørgsmaal, hvor en almindelig Regel umiddelbart kan anvendes paa det foreliggende Tilfælde, matter of fact, hvor Afgjørelsen beror paa et pligtmæssigt Skjøn, der ikke er i Stand til umiddelbart at udledes af en almindelig Regel (saaledes ofte, men ingenlunde altid, hvor der er Tale om Anvendelse af saadanne Begreber som reasonable time, due diligence o. s. v.)

**) Af særlig Interesse til Forstaaelse af denne Regel er de saakaldte Libelprocessers Historie. I Slutningen af forrige Aarhundrede var der opstaaet Strid, om Nævningernes Opgave i disse indskrænkede sig til det Spørgsmaal, om Offentliggjørelse af Skriftet havde fundet Sted, eller om de vare kaldede til ogsaa at træffe Afgjørelse om de andre Forudsætninger for den Sigtedes Strafbarhed, altsaa navnlig derom, hvorvidt Skriftet var en Libel. Striden blev ved Libelakten af 1791 afgjort i Overensstemmelse med den sidstnævnte Opfattelse. Akten vil fjerne enhver Afvigelse fra den almindelige Regel og bekræfter denne.

Spørgsmaalene til Nævningerne de enkelte Bestanddele af den paastaaede Forbrydelse alene betegnes med Straffelovens Udtryk, uden at disse omsættes i konkrete Omstændigheder, er Grunden, at man i alle Tilfælde, hvor Henførelsen under Loven ingen Vanskelighed frembyder, har ment uden Betænkelighed at kunne betragte hine enkelte Momenter i Forbrydelsesbegrebet som rene Kjendsgjerninger, og saaledes har anset det for tilstrækkeligt til at fyldestgjøre Sondringen, at Afgjørelsen af, hvilken Forbrydelse der ligger i disse Momenter tilsammentagne, bliver Retten forbeholdt. Rettens Formand har imidlertid Beføjelse til efter sit Skjøn at sætte konkrete Kjendsgjerninger i Stedet for Lovens Udtryk, og i visse, dog ikke talrige Tilfælde, hvor man er gaaet ud fra, at Lovbestemmelsen altid vil kræve Retskundskab, maa Lovens Udtryk ikke benyttes i Spørgsmaalene, men Spørgsmaalet om Lovens Anvendelse skal forbeholdes Dommerne*). Hvad endelig de tyske Love angaar, er det ikke længer bestridt, at en rigtig Forstaaelse af disse fører til at tillægge Nævningerne Afgjørelsen af Skyldspørgsmaalet i det Hele og ikke indskrænker dem til at fastsætte Kjendsgjerninger, se nu ogsaa det tyske Udkast § 251 o. ff.; jfr. § 222 og Motiverne S. 173. En eneste Lov dannede en Undtagelse herfra, nemlig den kurhessiske Lov af 31te Oktober 1848, som nu ikke længere er gjældende. Ikke destomindre er Praxis i Tyskland omtrent den samme som i Frankrig. Grunden hertil kan dog neppe som i Frankrig søges i en principiel modstaaende Opfattelse, hvad mange Udtalelser af de højeste Domstole (f. Ex. Overtribunalet i Berlin) vise. Men Grunden er nærmest den i og for sig rigtige Erkjendelse, at der for den Sigtedes Skyld maa være en Garanti mod forkert Afgjørelse af vanskelige Retsspørgsmaal fra Nævningernes Side. At denne Garanti opnaaes ad den urigtige Vej, ganske at unddrage Nævningerne en Del af Subsumtionen, dertil maa Aarsagen søges i Lovene, som for saadanne Tilfælde give Anvisning paa den efter Lovens Princip urigtige og mod Nævningeinstitutionens Tanke stridende Methode i Spørgsmaalet til Nævningerne at opløse de legale Forbrydelsesmærker i og erstatte dem ved konkrete Kjendsgjerninger, se herimod ogsaa Motiverne til det tyske Udkast S. 173—74.

Efter det ovenfor Fremstillede kunde det ikke være tvivlsomt, hvilket Princip Udkastet burde lægge til Grund ved Bestemmelse af Nævningernes Kompetence med Hensyn til Skyldspørgsmaalet. Grundsætningen er udtalt i § 329 1ste Stykke: Nævningerne afgjøre, om den Sigtede er skyldig i den eller de Forbrydelser, for hvilken Anklage er reist. At det er Meningen med denne Regel at henlægge til Nævningerne Afgjørelsen af Skyldspørgsmaalet i sit fulde Omfang, vise yderligere dels Reglerne om Affattelsen af Spørgsmaalene til Nævningerne (§ 332 o. ff.), om hvilke nærmere skal tales i det Følgende, dels Reglen i § 330 1ste Stykke.

Nævningernes Erklæring om, at den Sigtede er skyldig, skal afgive det udtømmende Grundlag for Straffens Fastsættelse. Deraf følger, at det tilkommer Nævningerne at afgjøre ikke blot, om Straffrihedsgrunde, almindelige eller særlige, ere tilstede, men ogsaa, om der foreligger Strafforhøielses- eller Nedsættelsesgrunde, der ere knyttede til bestemte legale Betingelser. En Forbrydelse, begaaet under saadanne Omstændigheder, er i Virkeligheden en særegen Underart af den paagjældende Forbrydelse. Hvad de andre Bestemmelser i § 330 angaar, er den i sidste Stykke givne Regel, at det ikke hører under Nævningernes Kompetence at afgjøre, om Anklageren er paataleberettiget (jfr. § 36), ingen Undtagelse fra Reglen; her er ikke Spørgsmaal om en Betingelse for Straffskylden, men kun om Anklagerens Legitimation til Sagen. Ligesaalidt kan Reglen under Ltr. b betragtes som en Undtagelse. De Omstændigheder, som i Medfør af Straffelovens §§ 7 og 58 efter Omstændighederne hjemle Nedsættelse eller endog Bortfald af Straffen, staa ikke i nogen Forbindelse med Skyldspørgsmaalet; selv om Straffen ganske bortfalder, er

*) Den italienske Strafferoceslov af 26de November 1865 sluttede sig væsentlig til den franske code d'instr. crim. I December 1873 har Regjeringen imidlertid forelagt et Lovforslag, der sigter til strengt at begrænse Nævningernes Kompetence til Bevisprøvelsen, se Bilag til det tyske Udkasts Motiver S. 190 o. ff.

den Sigtede skyldig, og en Frifindelse finder ikke Sted. Anderledes forholder det sig med Reglen under Litra a, at Spørgsmaal om Straffskyldens Forældelse ikke hører under Nævningernes Kompetence. Forældelse ophæver den oprindelig begrundede Straffskyld; den Sigtede maa frifindes. Den Omstændighed alene, at Straffrihedsgrunden er efterfølgende, kan ikke hjemle Bestemmelsen; thi det kan ingenlunde være almindelig Regel, at efterfølgende Straffrihedsgrunde ere unddragne Nævningerne. Det maa f. Ex. utvivlsomt tilkomme dem at afgjøre, om den Straffrihedsgrund er tilstede, der ligger i den frivillige Opgivelse af Forsøget paa Forbrydelsen (Straffelovens § 45 Mb. 2). Sagen er imidlertid, at ved Straffskyldens Forældelse er Straffrihedsgrunden ikke som i det nysanførte Exempel den, at en efterfølgende Omstændighed viser, at en naturlig Betingelse for Straffskylden fra først af har manglet; den oprindelige Straffskyld er utvivlsom, og med Spørgsmaalet om denne staar Forældelsens Betydning ikke i nogen Forbindelse. Forældelsesreglerne ere derhos af den Beskaffenhed, at de Grunde, der ellers tale for at henlægge Retsspørgsmaalet i Straffesager til Nævninger, her ere uden Betydning. At der tillige er Spørgsmaal om Fastsættelsen af Kjendsgjerninger, er ingen Indvending, naar man er paa det Rene med, at dette intet Kriterium er til Bestemmelsen af Nævningernes Kompetence. En virkelig Undtagelse fra Reglen, at Skyldspørgsmaalet i sin Helhed hører under Nævningernes Kompetence er Reglen under Ltr. c. i de Tilfælde, hvor Gjentagelsen medfører en højere Strafferamme, og de Forsøg, der ere gjorte paa at forsvare Undtagelsen som principrigtig, maa utvivlsomt ansees for mislykkede. I England, hvor Gjentagelsen dog kun undtagelsesvis har denne Betydning, finder herved ogsaa den almindelige Regel om Nævningernes Kompetence Anvendelse. Naar Udkastet dog har fulgt den i de fleste Love optagne Sætning, der unddrager Nævningerne Afgjørelsen om Gjentagelse, er det alene grundet paa Hensigtsmæssighedshensyn. Kun Straffedomme, afsagte i Kongeriget, have Gjentagelsesvirkning. Gjentagelsen er altsaa en aktmæssig konstateret Kjendsgjerning, og det er upaatvivlelig rigtigt, naar Gjentagelsen overhovedet skal have anden Betydning end som Strafudmaalingsgrund, hvilket jo heller ikke hos os er Regel, da at behandle den i Overensstemmelse hermed, saa at den tidligere Dom ingen Prøvelse undergives. Drages Gjentagelsesspørgsmaalet ind under Nævningernes Afgjørelse, vil det neppe undgaaes, at disses Opmærksomhed jævnlig bortledes fra Hovedsagen for at føres ind paa Undersøgelser om den tidligere Dom, der bør være udelukkede.

At Straffens Fastsættelse paa det ved Nævningernes Erklæring givne Grundlag i det Hele er disse uvedkommende, og at det derfor ikke tilkommer Nævningerne at fastsætte Strafudmaalingsgrunde, er en Regel, der staar fast allevegne. At denne Regel, der i England er et naturligt Resultat af Nævningeinstitutionens historiske Udvikling, anbefaler sig ved Hensigtsmæssighedshensyn, er vist; der vilde ellers let kunne blive Tale om et uoverskueligt stort Antal af Spørgsmaal til Nævningerne. Vigtigt er det imidlertid at gjøre sig den Betragtning klar, der giver Reglen principiel Hjemmel. Det er indlysende, at Udmaalingen af Straffen ikke er et blot Retsspørgsmaal. For at udmaale Straffen, maa Dommeren prøve, hvilke Udmaalingsgrunde der findes i det foreliggende Tilfælde, altsaa fastsætte Kjendsgjerninger. At Straffens Udmaaling forbeholdes Dommerne, staar altsaa ikke i Overensstemmelse med den Theori, der vil gjøre Sondringen mellem Lovens Anvendelse paa Kjendsgjerningerne og Bevisprøvelsen til Grundlag for Grænsen mellem Nævningernes og Dommernes Funktioner; der ligger tvertimod heri et yderligere Bevis paa Uholdbarheden af denne Lære. Sagen er, at Loven hverken kan opregne alle Strafudmaalingsgrunde, ei heller tillægge hver enkelt en bestemt, nøjagtig afgrænset Indflydelse paa Straffens Bestemmelse. Om altsaa en Kjendsgjerning er Strafudmaalingsgrund, og hvilken Virkning den bør have, det kan kun bestemmes efter Lovgivningens Aand og Grundsætninger og med Hensyn til andre ensartede Tilfælde; kun derved er en ligelig Retsanvendelse ved Strafudmaalingen mulig. Men

denne udover det enkelte Tilfælde rækkende, omfattende Kjendskab til Lovens Aand, denne Evne til at sammenligne det foreliggende Tilfælde med andre, kan kun Dommeren have. Man kan med Nytte lade Nævninger afgjøre, om en bestemt Lovforskrift, hvis Betydning er gjort dem klar, finder Anvendelse paa et givet Tilfælde; de ere fremdeles skikkede til, netop fordi de ere frie for almindelige Maximer, ved Bevisprøvelsen at lade det enkelte Tilfældes Individualitet komme til sin Ret. Men de almindelige Principer, paa hvilke Udmaalingen af Straffen beror, kunne ikke fuldstændig bibringes dem; her beror det væsentlig paa juridisk Takt og den retskyndige Dommers Samvittighedsfuldhed. Af det Anførte maa saameget mere følge, at det i de Tilfælde, hvor Loven udvider Strafferammen uden nærmere Bestemmelse paa Grund af skjærpende eller formildende Omstændigheder, Noget, hvorpaa der findes mange Exempler i Straffeloven, ikke kan tilkomme Nævningerne at afgjøre, om saadanne Omstændigheder foreligge. I endnu højere Grad, fordi Spillerummet er større og ubestemtere, end hvor Talen er om enkelte Udmaalingsgrunde, kommer det her an paa Lovens Aand og Sammenligning med ensartede Tilfælde, naar Straffens Fastsættelse ikke skal udarte til ren Vilkaarlighed og navnlig den for Nævninger nærliggende Fare undgaaes, at et Afslag i Straffen bliver Ækvivalent for Mangel af et fuldstændigt Bevis. Naar trods denne Betragtning og trods den Regel, at enkelte Strafudmaalingsgrundes Fastsættelse ikke tilkommer Nævningerne, den franske Lovgivning (L. 28de April 1832) tillægger disse Beføjelse til i al Ubestemthed at fastsætte, at formildende Omstændigheder ere tilstede, med den Virkning, at Dommeren nødsages til at gaa under den lovbestemte Straf, har dette den ganske særegne Grund, at man ad denne Vej vilde undgaa en Reform af den i mange Punkter altfor strenge code pénal. Det var altsaa netop Hensigten at aabne Døren for Afgjørelser, der ikke vare stemmende med den gjældende Lov, at indrømme en Kritik af dennes Grundsætninger, og under denne i og for sig ganske abnorme Forudsætning kan det siges, at Formaalets Opnaaelse krævede Henlæggelse af Spørgsmaalet til Nævningerne trods de store Ulemper og Vilkaarligheder, dette efter Erfaringens Vidnesbyrd har medført. Da denne særegne Grund ikke finder Anvendelse hos os, men Bestemmelserne om at nedsætte Strafferammen i visse Tilfælde paa Grund af formildende Omstændigheder kun er et særeget, Forsigtighed anbefalende Udtryk for en større Vidde af den Ramme, indenfor hvilken Udmaalingen skal finde Sted, mangler der al Grund til her at følge den franske Lovgivning. Det erkjendes ogsaa i Reglen, at den preussiske Lov, som har fulgt dennes Exempel, uagtet ogsaa for den de særegne Forudsætninger mangle, er principstridig. I Overensstemmelse med det Anførte er Reglen i § 331.

Langt mindre paaagtet og drøftet end Spørgsmaalet om Udstrækningen af Nævningernes Kompetence, har det andet Hovedspørgsmaal været, nemlig om den Rolle, der bør tilkomme de retskyndige Dommere ved Afgjørelsen af Nævningesager. De Regler, som Fastlandets Lovgivninger indeholde med Hensyn til dette Punkt, ere i Almindelighed højst ufyldestgjørende. Forklaringen heraf maa søges i de Forestillinger om Nævningeinstitutionen, som herskede ved dens Overførelse til Frankrig og endnu længe efter. Herefter er Retsspørgsmaalet Dommernes, Bevisspørgsmaalet Nævningernes Sag. Ligesaalidt som Nævningerne skulle have nogen Del i Afgjørelsen af hint, ligesaalidt skulle Dommerne have Stemme ved Afgjørelsen af det sidste; den retskyndige Dommer er mindre skikket end Lægmanden til at vurdere Beviset; det kommer ved denne Vurdering an paa en umiddelbar Følelse, et Slags Instinkt. Efter denne Opfattelse er der en skarp Sondring mellem Funktionernes Omraade. Der behøves ingen Garanti hos Dommerne mod Retsvildfarelser af Nævningerne; thi disse have overhovedet Intet med Retsspørgsmaalet at gjøre. Der kan ikke tilkomme Dommerne nogen Kontrol med Nævningernes Bevisafgjørelse; thi det vilde være et Overgreb paa et Omraade, hvor Nævningerne ere souveræne. Inkonsekvent fra dette Standpunkt er Optagelsen fra den engelske Ret af den Regel, at Retsformanden giver et Resumé af Forhandlingen; thi en Belæring om Retsspørgmaal er hensigtsløs,

og en Udtalelse om Beviserne enten en blot Gjentagelse, der svækker det umiddelbare Indtryk af Forhandlingen, eller en Vurdering af Resultatet, der udsætter for at faae en Erklæring, som ikke er Nævningernes egen. I Belgien er derfor dettte Resumé afskaffet, og i Frankrig have mange ansete Jurister udtalt sig imod det. Inkonsekvent er det fremdeles, naar Lovene dog i Dommernes Opfattelse af Bevisspørgsmaalet søge en Betryggelse for den Sigtede mod Nævningernes Erklæring. Hvad enten Dommerne kun have Beføjelse til at henvise Sagen til en ny Jury, hvis Erklæring skal følges, hvortil Beskyttelsen i Reglen er indskrænket, eller man, hvad undertiden er forsøgt (se code d'instr. crim. art. 351, ophævet ved Lov 4. Marts 1831, belgisk Lov 3. Maj 1852 art. 98), under visse Forudsætninger med Hensyn til Stemmeforholdet lader Dommernes Stemmer faae den Virkning, at Frifindelse kan indtræde trods Nævningernes Erklæring, bliver det en Modsigelse, at sætte det ene efter Forudsætningen rent subjektive Skjøn (Motivering maa ikke finde Sted) over det andet, der af Lovgiveren selv er betragtet som det bedste. Medens Regler af den sidstnævnte Beskaffenhed endog blive farlige for den Sigtede, fordi de svække Ansvarsfølelsen, har det vist sig, og maatte af flere Grunde ganske naturlig blive Tilfældet, at den førstnævnte Beføjelse saa sjældent bringes til Anvendelse, at den deri søgte Betryggelse for den Sigtede er yderst ringe. Denne Retstilstand, hvorefter Nævningernes Erklæring ubetinget er afgjørende for den Sigtedes Skjæbne, uden at der findes nogen virkelig Betryggelse for ham mod forkerte Afgjørelser til hans Skade, er nu aabenbart i højeste Grad mislig, da de Forudsætninger, paa hvilke den hviler, maa forkastes. Hvad først angaar Retsspørgsmaalene i Sagen, fremgaar det af det ovenfor Bemærkede, at disse hverken i Virkeligheden ere eller efter en rigtig Opfattelse af Institutionens Tanke kunne eller bør være unddragne Nævningernes Kompetence. Men heraf at udlede den Sætning, at Nævningerne skulle være eneraadige over Retsspørgsmaalet, og Dommerne være indskrænkede til den i de fleste Tilfælde simple Funktion at fastsætte Straffen, kan umulig være rigtigt, naar ikke den enkelte Borgers Sikkerhed skal prisgives et vaklende og let vildfarende Nævningeskjøn, en Fare, der sikkert er langt større end den, at retskyndige Dommere altfor meget fortolke efter fine juridiske Deduktioner og afvigende fra den naturlige Forstaaelse. Heller ikke kan dette paa nogen Maade lægges ind i Institutionens Tanke. Nævningernes Lovforstaaelse skal danne et Korrektiv, men de retskyndige Dommere skulle ikke fortrænges fra Deltagelse i Løsningen af Retsspørgsmaalene. Kun den negative Magt maa Nævningernes Medvirkning nødvendigvis have, at Ingen kan domfældes, som de erklære Ikke-skyldig; men ikke kan deres Erklæring, at den Sigtede er skyldig, ubetinget gjøre det til en Nødvendighed, at han skal dømmes. Var det den nødvendige Konsekvents, vilde Nævningeinstitutionen ikke kunne opnaa den Tillid, som betinger en heldig Virksomhed, og der vilde Intet være at svare til den Hovedindvending, som dens Modstandere føre frem: Nævningernes Mangel paa Retskundskab. Opgaven maa være at træffe en Ordning, som uden at indskrænke Nævningernes Kompetence giver de retskyndige Dommere en Andel i Skyldspørgsmaalets Afgjørelse, der sikrer den Sigtede mod at domfældes, naar Nævningerne erklære skyldig, uagtet Omstændigheder foreligge, der udelukke Handlingens Henførelse under Straffeloven. Hvad dernæst angaar Bevisspørgsmaalet, vil det nutildags ikke længere paastaaes, at Nævningerne her skulle ledes af et umiddelbart Instinkt og ikke dømme efter Grunde, om det end ikke fordres, at de skulle meddele disse. Som en Følge heraf vil man heller ikke kunne paastaa, at de Egenskaber, der udvikles ved Dommerkaldet, ere ligegyldige ved, ja endog i Almindelighed skadelige for en rigtig Afgjørelse af Bevisspørgsmaalet. Det maa tvertimod erkjendes, at det vilde være i høieste Grad urimeligt ikke at drage Nytte af de Fortrin, som den retskyndige Dommer ordentligvis vil have fremfor Lægmanden ved Bevisprøvelsen, navnlig hvad angaar de Erfaringssætninger, som altid maa faae Betydning ved Bevisbedømmelsen ved Siden af det enkelte Tilfældes Ejendommelighed. Betydningen af Nævningernes Medvirkning kan man ogsaa

her kun lægge deri, at den skal være et Korrektiv mod en eusidig Overvurdering af hine almindelige Erfaringssætninger. Ogsaa her maa det fastholdes, at vel Ingen kan domfældes, naar Nævningerne ikke finde Beviset fyldestgjørende, men at det omvendt ikke skal være ubetinget nødvendigt, at Domfældelse skal finde Sted, fordi Nævningerne have anset Beviset for tilstrækkeligt. Et Orakelsprog, for hvilket intet fornuftigt almengyldigt Bevisgrundlag kan findes, bør ikke være Hjemmel for Domfældelse. Betryggelse herimod maa søges hos Dommerne, hos hvem netop de Egenskaber ordentligvis ville findes, der særlig sikre, at denne Side af Bevisprøvelsen kommer til sin Ret. En Ordning maa træffes, der giver Dommeren en til denne Tanke svarende Andel ved Afgjørelsen af Bevisspørgmaalet, derimod ikke en ligeartet Medvirkning, der borttager Ansvaret for Nævningerne. Resultatet er saaledes, at Nævningeinstitutionens Tanke kun da kommer til sin Ret, naar der forbeholdes Dommerne en særegen Medvirkning ved Skyldspørgsmaalets Afgjørelse, saavel ved Afgjørelsen om Handlingens Henførelse under Loven som ved Bevisprøvelsen. Tanken kan ikke være at lade Nævningerne fortrænge Dommerne, hvorved kun en som oftest langt farligere Ensidighed vilde afløse den anden. Men Nævningeprocessens Ide, den eneste, der kan give den Krav paa at gjælde som den fuldkomneste Form for en Straffesags Afgjørelse, er den, at den skaffer den Sigtede en dobbelt Garanti, idet Domfældelsen kun kan finde Sted, naar et Antal forstandige Mænd af Folket udtale den som stemmende med deres Overbevisning, og retskyndige Dommere derhos anerkjende den som stemmende med Retsnormerne og forenelig med almengyldige Grundsætninger for Bevisprøvelsen. Denne Opfattelse, som en almindelig Betragtning fører til, er nu ogsaa netop den, der findes virkeliggjort i den engelske Ret. Efter denne staar det, som tidligere bemærket, fast, at Skyldspørgsmaalet i sin Helhed hører under Nævningernes Kompetence. Lyder disses Erklæring paa „Ikke-skyldig", maa den ubetinget tages til Følge. Anderledes derimod, naar Nævningerne erklære den Sigtede for skyldig. Det er en anerkjendt Sætning, at Nævningerne ere pligtige til at følge den Retsbelæring, Dommeren giver dem i sit Slutningsforedrag (charge), og under Retsbelæringen indbefattes ogsaa almengyldige Bevisgrundsætninger, medens der omvendt ogsaa ved Spørgsmaalet om Handlingens Henførelse under Loven anerkjendes at være Noget, der alene beror paa en Bedømmelse af det enkelte Tilfældes Særegenhed (matter of fact, jfr. ovfr.) Efterkommelsen af hin Pligt er nu ingenlunde blot overladt Nævningernes Samvittighed. Den engelske Lovgivning giver Dommeren Midler i Hænde, der sætte ham i Stand til at afvende Domfældelsen af en Person, hvem Nævningerne mod Loven have erklæret skyldig. Det var fra gammel Tid Regel, at Dommeren kunde udsætte Dommen, naar han fandt Domfældelsen betænkelig, i det Øjemed at raadslaa med andre Dommere om Retsspørgsmaalet, en Regel, der forklares derved, at Nævningeretten ordentligvis kun er besat med en enkelt retskyndig Dommer. Dette udvikledes i Aaret 1848 (st. 11 & 12 Vict. c. 78) derhen, at der skabtes en Appeldomstol, hvis Afgjørelse af ethvert Retsspørgsmaal Nævningedommeren kan forbeholde, naar den Sigtede er erklæret for skyldig, idet han udsætter Dommens Affigelse eller dens Fuldbørdelse. Til de Grunde, der berettige til denne Forholdsregel, hører ogsaa det, at Dommeren antager, at Erklæringen er bygget paa et utilstedeligt Bevismiddel, eller at Bevisførelsen i sin Helhed ikke tilsteder en Slutning til den Sigtedes Skyld, idet ogsaa Bevisprøvelsen forsaavidt betragtes som et Retsspørgsmaal*). Til Appeldomstolens Beføjelser i slige Tilfælde hører da ogsaa det at udtale, at den Anklagede ikke burde være funden skyldig, altsaa at frisinde. Jfr. herved Glaser: Anklage, Wahrspruch und Rechtsmittel im engl. Schwurgerichtsverfahren; Bar: Recht und Beweis im Geschwornengericht S. 5 o. ff. og S. 311 o. ff., og samme Forfatter: Gerichtssaal 1867 S. 420 o. ff.; Bilag til Motiverne til det tyske Udkast S. 175 o. ff.,

*) Law of evidence udtømmes ikke ved de faa legale Bevisregler, men indbefatter den hele navnlig ved Slutningsforedrag af Nævningedommere uddannede Bevisret.

hvor den engelske Rets Regler sammenfattes i den Sætning (S. 182): Den Sigtedes Domfældelse er Udtrykket for Rettens og Nævningernes overensstemmende Retsanskuelse; thi hver Faktor er i Stand til at forhindre en Domfældelse, som er i Strid med dens Retsanskuelse.

Det Udgangspunkt, som er vundet ved en Betragtning af Forholdets Natur og den engelske Ret, fører over til det næste Spørgsmaal, ad hvilke Veje og i hvilke Former den Medvirkning ved Skyldspørgsmaalets Afgjørelse, som indenfor visse Grænser bør tilkomme de retskyndige Dommere, skal udøves. Det er herved givet, at det i Fastlandets Love og Praxis hyppig anvendte Middel til at sikre den Skyldige mod Retsvildfarelser fra Nævningernes Side, som bestaar i at opløse Forbrydelsens legale Kjendemærker i konkrete Kjendsgjerninger, og indskrænke Nævningerne til Afgjørelsen af, om disse foreligge, er forkastelig, fordi derved gjøres en uberettiget Indskrænkning i Nævningernes Kompetence. Noget Saadant kjender heller ikke den engelske Ret. Paa den anden Side lader det sig ikke gjøre i det Hele ligefrem at overføre den engelske Rets Regler, der hænge nøje sammen med særlige Forhold i Henseende til Retsorganisationen og Retsmidlernes Ordning, og som i flere Henseender karakteriseres ved en Formløshed, af hvilken man i England paa Grund af den hele historiske Udvikling ingen Ulemper sporer, men som man ikke kan tænke paa at overføre. Det maa saaledes særlig haves for Øje, at Paaanke paa Grund af Lovens Krænkelse i Nævningesager vil blive illusorisk, naar der ikke drages Omsorg for, at Retsvildfarelsen træder udvortes frem i selve Nævningerklæringen, der ikke som de retskyndige Dommeres Afgjørelser ledsages af Domsgrunde. Opgaven maa derfor, som det af Bar er bemærket, være at overføre den engelske Rets Aand i de Former for Nævningeprocessen, som fra Frankrig ere gaaede over i alle Lovgivninger udenfor England. Dette kan imidlertid ogsaa gjøres uden særdeles store Vanskeligheder og ved videre Udvikling af alt forhaandenværende Elementer, hvorpaa navnlig den sachsiske Lov om Nævningesager af 1868 frembyder Exempel. Og der kan derfor ikke herfra hentes noget bindende Bevis for Nødvendigheden af at gaa over til Meddomsmandsinstitutet. De Bestemmelser i det foreliggende Udkast, der særlig have Hensyn til de retskyndige Dommeres Medvirkning ved Skyldspørgsmaalets Afgjørelse, ere §§ 328, 329 Nr. 2, 333, jfr. 353, og 350—351.

I § 328 2det og 3die Stykke er i Lighed med den engelske Ret anordnet et Foredrag af Rettens Formand, i hvilket dels de Retssætninger, som komme i Betragtning, skulle udvikles for Nævningerne, dels Bevisførelsen belyses af ham i Henhold til almengyldige Erfaringssætninger. Med Hensyn til Spørgsmaalet, om et saadant Foredrag af Formanden overhovedet er et naturligt Led i Nævningeprocessen, og hvad det i bekræftende Fald skal indeholde, ere Meningerne meget delte, og ikke mindre afvige Lovgivningerne fra hinanden. Nogle Love have ganske afskaffet det, efter andre skal det blot indeholde en Belæring om Retssætningerne, medens omvendt den franske Lovgivning idetmindste ikke gjør en saadan Belæring til Pligt, men forlanger en Rekapitulation af Beviserne. Denne Uensartethed forklares let derved, at det rette Synspunkt ikke var fundet. Efter det Ovenudviklede kan det ikke være tvivlsomt, at netop denne Bestanddel af den engelske Ret bør bevares i den Aand og Betydning, den har efter samme. Den er Udtryk for og svarer til de retskyndige Dommeres Beføjelse til Medvirkning ved Skyldspørgsmaalets Afgjørelse. Tilstrækkelig til at sikre Rettens Indflydelse er den naturligvis ikke, da dens Indflydelse paa Nævningerne kun er moralsk, og da det fremdeles kan tænkes, at Formanden udtaler Sætninger, som ikke deles af Rettens Flertal; der kræves derfor yderligere retlige Garantier. Ikke destomindre har hint Foredrag en stor Betydning til at hidføre en virkelig Samvirken mellem de to Faktorer. Til dets Væsen hører nu, at det ikke blot skal være en Belæring om Retssætningerne, der desuden vanskelig kan gives paa virksom Maade uden Tilknytning til det konkrete Tilfælde, men ogsaa behandle Bevisspørgsmaalet, dog kun paa den Maade, som Udkastet foreskriver, nemlig saaledes at Nævningerne vejledes, men dog komme til at af-

gjøre selvstændig og paa eget Ansvar. Ogsaa den engelske Dommer ytrer sig, ordentligvis idetmindste, kun hypothetisk om Bevisspørgsmaalet, idet han kun udtaler sig om Bevisernes Vægt efter almindelige Grundsætninger og ofte gjentagne Gange gjør Nævningerne opmærksomme paa, at de paa eget Ansvar maa træffe Afgjørelse, om den Sigtede er skyldig. Indenfor disse Grænser er Formandens Udtalelse om Beviset nyttig, ikke blot for det enkelte Tilfælde, men til at bevare og udvikle videre en Sum af Erfaringssætninger for Bevisbedømmelsen, der er af stor Betydning, skjønt det ligger i Forholdets Natur, at de ikke kunne eller skulle gjøres til Lovregler. Derimod vilde en Udtalelse om Beviserne, der gik videre og navnlig drog Konklusionen i det givne Tilfælde, komme i Strid med Institutionens Tanke og enten blive farlig for Nævningernes Selvstændighed eller undergrave Agtelsen for den Retsformand, hvis Mening om Sagens Udfald jævnlig ikke blev fulgt af Nævningerne. Et vigtigt Punkt er det iøvrigt, naar Formandens Udtalelse om Beviserne skal opnaa den Betydning, der tilstræbes, at Udkastet i Overensstemmelse med den engelske Ret sikrer Retsformanden den tilbørlige Upartiskhed, ved som Regel at overlade Vidneafhørelsen til Parterne selv. At den Opgave, der stilles Formanden ved et saadant Foredrag, ofte vil være vanskelig og gjøre Krav paa særlig dygtige Kræfter, er indlysende. At man strax her skulde naa den Fuldkommenhed, som er naaet i England, kan ikke ventes; Udkastets Udtryk ere derfor ogsaa med Hensyn til den forlangte Udtalelse om Beviserne valgte saaledes, at Forpligtelsen ikke fremtræder som ubetinget, men er knyttet til den Forudsætning, at „Bevisførelsen dertil giver Anledning", hvorover Formanden selv er Dommer. Fordringerne ere saaledes paa den ene Side ikke stillede højere, end at de kunne opfyldes; men Muligheden af en videre Udvikling, naar Nævningeinstitutionen har slaaet Rod og er bleven tilvant for alle Medvirkende, er paa den anden Side sikret.

Til retlig Betryggelse af den Medvirkning ved Skyldspørgsmaalets Afgjørelse, som tilkommer Dommerne, tjener den Ordning, at Grundlaget for Nævningernes Erklæring er Spørgsmaal, der forelægges af Retten, ikke umiddelbart Anklagen, hvilken imidlertid selvfølgelig atter er Grundlaget for Spørgsmaalene. Dette Systems Optagelse i den franske Lovgivning har vel nærmest sin Forklaring i den Opfattelse af Nævningernes Opgave, fra hvilken man dengang gik ud, og hvorefter det var en Nødvendighed. Det kunde da synes naturligt, naar denne Opfattelse forlades, at optage den engelske Regel, der lader Nævningerne umiddelbart besvare Anklagen og overlader dem selv at udtage de væsentlige Punkter af denne. Rigtigt er dog kun, at Spørgsmaalsstillingen maa ordnes paa en anden, simplere Maade, end den oprindelige franske Ret medførte, men ikke, at selve Systemet bør opgives. Her er et Punkt, hvor den engelske Nævningeproces lider af en Formløshed, der selv i England har fremkaldt Reformønsker, og som i alt Fald ikke bør overføres. Den engelske Nævningedommers friere Stilling, Nævningernes Vane at følge hans Retsbelæring og i Særdeleshed den Omstændighed, at han selv er Medlem af den højere Domstol, som udøver Kontrollen med Nævningernes Erklæringer, og at han saaledes om fornødent kan gjøre denne Domstol mundtlig Meddelelse om Forhandlingen for Juryen, ere Forudsætninger, som mangle og tildels ikke kunne fremkomme andetsteds. Uden Spørgsmaalssystemet vil derfor udenfor England Nævningedommernes Kontrol ofte ikke kunne udøves, uagtet Betingelserne for dens Anvendelse i det givne Tilfælde i Virkeligheden kunne være forhaanden, og det Samme gjælder om den yderligere Kontrol, som tilkommer Paaankeinstantsen. Retsvildfarelsen maa kunne sees af Nævningernes Erklæring, da den ellers, om end sandsynlig, ikke kan komme i Betragtning, (det Middel til at gjøre den kjendelig for Paaankeinstantsen, som ligeoverfor retskyndige Dommere ligger i Fordringen om Domsgrunde, se §§ 358 og 374 Nr. 7, savnes her); men at den bliver kjendelig af Erklæringen i de Tilfælde, hvor ikke allerede Anklagens Formulering aabenbarer den, kan kun opnaaes ved de Midler, Spørgsmaalssystemet lægger i Rettens Haand. De Bestemmelser, vedrørende Spørgsmaalene til Nævningerne, som særlig have

Dommernes Medvirkning ved Afgjørelsen for Øje, ere de, der indeholdes i § 329 Nr. 2 og § 333.

Reglen i § 329 Nr. 2 staar nærmest i Forbindelse med Dommernes Kontrol med Bevisprøvelsen. Enhver Domfældelse forudsætter, at der foreligger Bevis for en konkret Handling af den Sigtede, som kan henføres under Forbrydelsens Begreb. Hvor mange individuelle Omstændigheder ved Handlingen der maa være beviste, for at denne selv kan antages for bevist, kan ikke bestemmes ved en almindelig Regel, men afhænger af Forbrydelsens Karakter og Forholdene i det enkelte Tilfælde. Af Anklageprincipet følger, at den for Bevisets Skyld fornødne Individualisering af Handlingen ordentligvis ikke ved, at noget Andet sættes i Stedet, eller ved Udeladelse maa gaa udenfor den Individualisering af samme, som Anklagen har givet, se §§ 308—309, jfr. § 374 Nr. 6. Det kan imidlertid omvendt stille sig saa, at Anklagens Individualisering, skjønt den opfyldte Fordringen efter § 248 c., dog, efterat Bevisførelsen har fundet Sted, viser sig at være utilstrækkelig til at give Vished om Handlingen. Bevisførelsen kan f. Ex. have gjort det klart, at den Sigtede enten maa have begaaet Handlingen indenfor visse snevrere Tidsgrænser, end Anklagen angiver, eller ogsaa ikke kan være skyldig. Det hører utvivlsomt ind under den Kontrol med Bevisprøvelsen, som Dommerne skulle udøve, at de i saadanne Tilfælde ere beføjede til at indskrænke Nævningernes Frihed til at erklære skyldig, ved til Anklagens Formulering at føje de yderligere, konkrete Bestemmelser, som de mene, at der endvidere maa kræves Bevis for, hvis Handlingen selv skal kunne antages bevist. Dette er det, der udtales i § 329 Nr. 2, som Undtagelse fra den almindelige Regel, at Spørgsmaalet til Nævningerne, hvad den konkrete Betegnelse angaar, ligefrem slutter sig til og optager Anklagens Angivelser (med de ved § 309 hjemlede Afvigelser) se § 329 2det Stykke og særlig Nr. 1. Den omhandlede Beføjelse for Retten vil imidlertid ogsaa i nogle Tilfælde kunne tjene til at sikre Retten dennes Indflydelse paa Retsspørgsmaalenes Afgjørelse. Det kan nemlig være, at Utilstedeligheden af Kjendsgjerningernes Henførelse under Straffeloven, som var skjult ved den mere ubestemte Betegnelse i Anklagen og derfor ikke kunde tages i Betragtning af Retten, naar Nævningerne paa Grundlag af et i Overensstemmelse med Anklagen affattet Spørgsmaal erklærede den Sigtede skyldig, nu paa Grund af hin Tilføjelse bliver kjendelig, saa at Retten (eventuelt Paaankeinstantsen) trods Nævningernes Erklæring kan frifinde, jfr. §§ 350 og 377 Nr. 3.

Det er imidlertid ikke altid muligt at gjøre en Retsvildfarelse kjendelig ved dette Middel, nemlig ikke den Retsvildfarelse, der finder Sted, naar Nævningerne erklære skyldig, uagtet Omstændigheder, der udelukke Straf, foreligge (i Modsætning til de Omstændigheder, der positivt maa foreligge for at begrunde Straf), idet de enten glemme at tage Lovens Strafudelukkelsesgrunde (Utilregnelighed o. s. v.) i Betragtning eller overse Kjendsgjerninger, der ophæve den Karakter ved Handlingen, som skulde begrunde dens Henførelse under Forbrydelsesbegrebet. Her maa et yderligere Middel lægges i Rettens Haand, for at den kan sikre sig sin Medvirkning ved Retsspørgsmaalenes Afgjørelse. Dette Middel giver § 333 ved at tilstede særegne Tillægsspørgsmaal om saadanne Omstændigheder, hvorved Nævningerne nødes til udtrykkelig at udtale sig om disse. Saadanne Tillægsspørgsmaal kjende i Reglen de gjældende Love, hvad Lovens Strafudelukkelsesgrunde angaa. Der har imidlertid været megen Strid om deres Berettigelse. Den Indvending er gjort, at Nævningerne allerede ved at besvare Hovedspørgsmaalet udtale sig om alle Strafudelukkelsesgrunde; erklære de skyldig, nægte de med det Samme, at saadanne foreligge. Svaret paa Tillægsspørgsmaalet er altsaa i Virkeligheden allerede givet; besvare Nævningerne det paa en Maade, som staar i Strid med Svaret paa Hovedspørgsmaalet, foreligger der en Modsigelse, der maa gjøre Nævningernes Erklæring ubrugbar og foranledige Anvendelse af den ved § 348 hjemlede Fremgangsmaade. Svaret paa Tillægsspørgsmaalet er saaledes enten overflødigt eller ubrugbart. I Henhold til denne Betragtning, og for alligevel at bibeholde den Betryggelse for den Sigtede, der ligger i, at

Nævningerne foranlediges til udtrykkelig at erklære sig angaaende Strafudelukkelsesgrunden, have flere Love (blandt dem ogsaa den sachsiske af 1868) foreskrevet en særegen Form for Hovedspørgsmaalet i disse Tilfælde, hvorved dette kun kommer til at handle om den ydre Gjerning, idet Udtrykket „skyldig", der gjør Spørgsmaalet til et almindeligt, ombyttes med et andet af mere begrænset Omfang (überführt, erwiesen ell. lign.). Men denne Udvej er utvivlsomt forkastelig. Den kommer i Strid med den Grundsætning, at Spørgsmaalet om den Sigtedes Skyld ikke maa deles eller opløses i flere Spørgsmaal, jfr. Udkastets § 332. Tilsidesættes denne Grundsætning, bliver det for det Første muligt, at den Sigtede kan blive erklæret skyldig, medens et enkelt Spørgsmaal om Skylden vilde give det modsatte Resultat, (af 12 behøve kun 4 at bekræfte begge Spørgsmaalene, og dog kan hvert af Spørgsmaalene være bekræftet af 8). Kan nu end dette undgaaes ved en særegen Regel om Stemmeberegningen, jfr. § 343 3die Stykke, bliver der den Hovedindvending tilbage, at Nævningerne ikke faae Sagen i sin Helhed til Afgjørelse, idet de nu ikke kunne nægte Strafskylden af andre Udelukkelsesgrunde end de særlig omtalte. Sagen er imidlertid, at Hovedspørgsmaalet meget godt kan beholdes i sin regelmæssige Form, uden at det bliver betydningsløst eller urimeligt at stille de omhandlede Tillægsspørgsmaal. Den rette Opfattelse er den, at disse ere Spørgsmaal om Motiverne til det Svar, der er givet paa Hovedspørgsmaalet. Der er aabenbart intet Unaturligt i, at Nævningerne maa give Svar paa et Spørgsmaal herom. At de ikke som Dommerne skulle give Domsgrunde, er ikke grundet i en urimelig Forestilling om en souveræn Magt hos Nævningerne, der ikke tilsteder Motivering, men simpelthen deri, at Fordringen om slige Grunde ikke kan fyldestgjøres af dem. Men denne Grund gjælder ikke, naar og forsaavidt Erklæringen angaaende Motiverne alene kræver Svar (Ja eller Nej) paa et af Retten stillet Spørgsmaal. Kommer der derved en Modsigelse frem mellem Svarene paa de to Spørgsmaal, er der ingen Grund til at behandle Erklæringen efter § 348; men den Realitetsdom bliver at afsige, som grundes paa, at Svaret paa Hovedspørgsmaalet, som det nu sees, hviler paa en Retsvildfarelse, o: den Sigtede frifindes, se § 353*). Den Regel, som Lovene saaledes hjemle med Hensyn til Lovens Strafudelukkelsesgrunde, er altsaa fuldstændig velgrundet, og denne Fremgangsmaades praktiske Betydning til at forbeholde Dommernes Indflydelse paa Retsspørgsmaalene forøges i høj Grad derved, at ogsaa Beviset for konkrete Kjendsgjerninger, der udelukke Henførelsen under Straffeloven, kan gjøres til Gjenstand for slige Spørgsmaal, jfr. Bar. l. c. S. 85 o. ff. I hvilket Omfang Beføjelsen til at forelægge Nævningerne Tillægsspørgsmaal af den heromhandlede Art bør benyttes, maa bero paa de konkrete Omstændigheder. Foruden den selvfølgelige Betingelse, at den paagjældende Omstændighed, dens Bevislighed forudsat, efter Rettens Opfattelse har den retlige Betydning at udelukke Straf — en Betingelse, som dog noget lempes ved Hensyn til Paaankeinstantsen, jfr. ogsaa § 358 —, maa der nemlig tillige være Bevisdata tilstede for den, saa at det kan tænkes, at Omstændigheden af Nævningerne vil blive bekræftet. Herved maa det komme an paa Rettens Skjøn (jfr. imidlertid § 375 Nr. 4), hvad enten der er Tale om at stille et saadant Spørgsmaal i Embeds Medfør — Noget, som efter Straffeprocessens Grundsætninger maa kunne ske — eller Spørgsmaalet af Forsvaret begjæres stillet. Det kan ikke billiges, naar flere Love have gjort det til en ubetinget Ret for den Sigtede at kræve Tillægsspørgsmaal om Lovens Straffefrihedsgrunde. Mangler der efter Rettens Skjøn rimelige Bevisdata for den, kan det kun forvirre Nævningerne, at et særligt Spørgsmaal stilles derom. En anden Sag var det, hvis Nævningerne kun kunde antage Tilstedeværelsen af Straffrihedsgrunde efter særligt Spørgsmaal; men det er jo paa Grund af Hovedspørgsmaalet ikke Tilfældet, og herom har Forsvaret tilstrækkelig Lejlighed til under Forhandlingen at minde Nævningerne.

---

*) En lignende Regel findes i New-Yorks civile Proces, idet der ved Siden af Generalverdiktet kan afkrævES Nævningerne et Specialverdikt, som i Tilfælde af Modsigelse har Fortrinet.

Det Foregaaende viser, at Afgjørelsen af, hvilke Spørgsmaal der skal stilles, og hvorledes de skulle stilles, ikke kan finde Sted efter en skematisk Regel, men jævnlig afhænger af Omstændighederne i det enkelte Tilfælde. Da nu denne Afgjørelse tillige kan være af den største Vigtighed for Sagens Udfald, kan der ikke være Tvivl om Rigtigheden af to Regler, som Udkastet har antaget overensstemmende med Videnskabens Fordring og de nyeste Love, nemlig for det Første, at Afgjørelsen ikke kan overlades Retsformanden, men at Spørgsmaalenes Affattelse bør ske ved Rettens Beslutning (se § 328 1ste St.), og for det Andet, at der bør tillægges Parterne Medvirkning paa den i § 327 foreskrevne Maade. Med Rette er det af flere Forfattere (Glaser, Bar) fremhævet, at det er et af Nævningeprocessens Fortrin, at den tilsteder nøjagtig Fastsættelse af det, hvorpaa det ved Sagens Afgjørelse kommer an, under en offentlig Forhandling og Parternes Medvirkning, førend selve Afgjørelsen finder Sted, medens denne Fastsættelse i andre Sager ikke er undergiven processuelle Regler og unddrager sig Kontrol.

Den Indskydelse til at hindre en ugrundet Domfældelse, som er Forudsætningen for de ovenfor omtalte Regler, bestemmes nærmere ved §§ 350 og 353. I Henhold til disse kan Retten for det Første frifinde, naar Nævningeerklæringen aabenbarer en Retsvildfarelse. Men dernæst hjemler § 350 ogsaa i Overensstemmelse med de tidligere udviklede Grundsætninger Retten Beføjelse til at hindre Domfældelse, naar den finder, at der mangler tilstrækkeligt almengyldigt Bevis. Medens som tidligere omtalt de fleste Love her kun kjende et suspensivt Veto for Retten, opstiller Udkastet i Overensstemmelse med Forholdets Natur og den engelske Ret, jfr. ogsaa nu den sachsiske Lov § 89, den Regel, at Retten af denne Grund kan frifinde. Det er herved principielt af mindre Betydning, at det, for saavidt mulig at undgaa en Konflikt paa Bevisomraadet, er foreskrevet, at Frifindelse først kan finde Sted, efterat ny Forhandling er prøvet, medmindre Anklageren frafalder Anklagen — hvad der her efter Forholdets Natur maa kunne finde Sted trods den almindelige Regel i § 32, dog at Beføjelsen hertil bør være Overstatsanklageren forbeholdt —, og at der er fordret Enstemmighed for Frifindelsen, hvilket sidste kan forsvares ved den Betragtning, at der her ikke som ved Tilsidesættelse af Nævningernes Erklæring paa Grund af Retsvildfarelse, kan finde en reel Prøvelse Sted i Paaankeinstantsen, men kun den formelle, om Beslutningen er begrundet paa en Loven fyldestgjørende Maade, se § 375 Nr. 7. Fra de Love, der undtagelsesvis under visse Forudsætninger have tillagt Dommerne en lignende Frifindelsesret, adskiller Udkastet sig aldeles væsentlig derved, at det fordrer Grunde for Tilsidesættelsen, medens hine Love forbyde en saadan Begrundelse. Dette forklares ved den hele forskjellige Betragtningsmaade, der ligger til Grund for Bestemmelserne. Hine Love behandle forsaavidt Dommerne som Nævninger og have saaledes deres Rod i en Modsigelse, der har mange uheldige Virkninger. Udkastet derimod lader ikke Dommerne træde ud af deres naturlige Rolle. Naar man som Grund mod Motivering her anfører Nævningernes Værdighed, der vil lide ved en Kritik af deres Erklæring, turde en umotiveret, orakelmæssig Tilsidesættelse dog være i langt højere Grad i Strid med deres Værdighed og bidrage langt mere til at forstyrre det ønskelige Forhold mellem Ret og Nævninger. At Stemmeflerheden eller henholdsvis Enstemmigheden her maa fordres ikke blot om Resultatet, men og med Hensyn til enhver af de anførte Grunde, i Modstrid med den almindelige Regel efter § 106, følger af, at Beslutningens egentlige Gjenstand er dette, om der er Grund til at tilsidesætte Nævningernes Erklæring. Er der ikke Enighed om Grunden, bliver Enigheden om Resultatet derfor uden Betydning, og Domfældelse maa finde Sted i Henhold til Nævningernes Erklæring.

Efterat de Hovedsynspunkter, paa hvilke Udkastets Regler om Nævningeprocessen hvile, ere fremstillede, bliver endnu om de enkelte Forskrifter i Kapitlet Følgende at bemærke. Gangen i Kapitlet følger Forhandlingens Gang. Der kan sondres mellem følgende Grupper: 1) §§ 310—322 om Sagens Indledning og Nævningernes Udtagelse, 2) §§ 323—340

om Sagens Gang, indtil Spørgsmaalene ere overgivne Nævningerne, og herunder særligt §§ 329—340 om Nævningernes Kompetence og om Spørgsmaalene til dem, 3) §§ 341—346 om Reglerne for Nævningernes Raadslagning og Afstemning, og 4) §§ 347—355 om Sagens Gang, efterat Nævningerne have vedtaget deres Erklæring.

Reglerne om Nævningernes Udtagelse til den enkelte Sag høre til dem, som omtrent paa samme Maade komme igjen i alle Love. Baade om Grundsætningerne og om Enkelthederne hersker der almindelig Enighed. Grundsætningerne ere, at de 12 Nævninger i Sagen — til dette Tal har man altid efter den engelske Rets Exempel holdt sig — maa udtages ved Lodtrækning blandt Samlingens Nævninger, og at der tilkommer Parterne en Forkastelsesret, uden Angivelse af Grund, hvilken Ret ikke maa være altfor snevert tilmaalt, men dog selvfølgelig ikke kan være uden Begrænsning. Med Hensyn hertil fordres der mindst det dobbelte Antal af det, der skal udtages til Sagen, til Lodtrækningens Foretagelse, se §§ 313, 314 og 316. Naar Lodtrækningen er endt (§ 319), blive Nævningerne tagne i Ed, se § 322.

Ved § 323, jfr. § 324, erindres, hvad tidligere er bemærket om Grundene til, at et særligt motiverende Anklageskrift ikke bør oplæses; de samme Grunde tale imod at tillægge Statsanklageren Beføjelse til mundtlig Begrundelse af Anklagen før Bevisførelsen, jfr. derimod § 325 2det Stykke. I Overensstemmelse hermed er den sachsiske Lov, der imidlertid foreskriver, at Rettens Formand efter Oplæsningen af Anklagekjendelsen kan forklare denne for Nævningerne ved en nærmere Fremstilling af dens Indhold (§ 43). Imod en saadan Regel kan der vel ingen principiel Indvending gjøres, men den har neppe nogen væsentlig Betydning, hvad den sachsiske Lov vel ogsaa anerkjender ved ganske at overlade det til Retsformanden at give en saadan Forklaring eller undlade det. Med Hensyn til Reglen i § 324 2det St. erindres, hvad tidligere er bemærket om, at en saadan Tilstaaelse ikke kan gjøre hele Nævningeforhandlingen overflødig. Hvad den engelske Ret i saa Henseende foreskriver, har historiske Grunde; at overføre den vilde stride mod Straffeprocessens Grundsætninger. Udkastet har vel i mange Tilfælde tillagt den Sigtede en Ret til at vælge, om Nævningerne skulle deltage eller ikke; men Vægten er herved ikke lagt paa Tilstaaelse. At Valget maa være truffet paa et tidligere Stadium i Sagen, er en Hensigtsmæssighedsfordring. Derimod kan det frivillige Bevis, den Sigtede yder mod sig, gjøre Bevisførelse, eller, hvis denne allerede var begyndt, videre Bevisførelse overflødig. Herved maa det imidlertid komme an paa, om de, der have Stemme angaaende Bevisprøvelsen, ingen Indsigelse gjøre; Paragrafen skjærper her yderligere den Grundsætning, som er udtalt i § 288, men er iøvrigt i Overensstemmelse med dennes Tanke. — Ved § 326 bemærkes, at den Sætning, at Punkter, der ikke høre under Nævningernes Kompetence, ikke bør omhandles paa dette Trin i Sagen, i og for sig er naturlig i en ordnet Forhandling. Men der tilsigtes ikke en Hemmeligholdelse for Nævningerne (f. Ex. om Straffens Størrelse, at den Sigtede er i Gjentagelsestilfælde o. s. v.), Noget, som i og for sig vilde være unaturligt og desuden let kan fremkalde Mistænksomhed hos Nævningerne. Det er derfor dels kun en Forhandling („omhandle"), som Loven afskjærer, dels kun „saavidt mulig", idet Sammenhængen med den egentlige Gjenstand for de heromhandlede Foredrag kan være en saadan, at Berøring af slige Punkter ikke kan undgaaes.

Det er tidligere forklaret, hvorfor den i § 327, jfr. § 328 1ste Stykke, givne Regel maa ansees for stemmende med Forholdets Natur. Uheldigt turde det være, naar nogle Love lade den første Formulering af Spørgsmaalene udgaa fra Retten og tillade Parterne derefter at fremkomme med Indvendinger. Retten kan træffe en upartisk Afgjørelse, naar Forslagene foreligge fra Parterne, men vanskelig, naar de af den selv opstillede Spørgsmaal ere gjorte til Gjenstand for Kritik af Parterne, og Rettens Afgjørelse fremtræder som Kritik af egen tidligere Afgjørelse. Ogsaa vil en saadan Fremgangsmaade ofte medføre unødig Forhaling. Selve Afgjørelsen vil være ulige lettere for Retten, af hvilken ofte

kun Formanden har kjendt Sagen før Forhandjingen, naar den har et Grundlag i alt foreliggende Forhandlinger. Udkastets Forslag er ogsaa ganske i Anklageprocessens Aand. Et omtvistet Punkt er det, om Retten bør fastsætte Spørgsmaalene før eller efter Formandens Foredrag. For den første Vej taler, at der opnaaes en Betryggelse for Overensstemmelse i Opfattelsen mellem Formanden og Retten eller dens Flertal. For den sidste Fremgangsmaade, som er den, der findes i code d'instruction og de ældre tyske Love, at selve Foredraget let kan føre til, at Synspunkter, der hidtil vare oversete, og som faae Indflydelse paa Spørgsmaalene, komme frem, medens den Omstændighed, at Spørgsmaalene alt ere fastsatte, vil medføre, om end ikke nogen retlig Hindring for at forandre dem, saa dog faktisk en Utilbøjlighed hertil, der ogsaa vil kunne virke skadeligt paa Formandens Foredrag. Begge Synspunkter synes at komme til deres Ret ved den Bestemmelse, at Retten raadslaar og fastsætter (foreløbig) Spørgsmaalene, førend Formanden holder sit Foredrag, men saaledes, at de først oplæses, efter at Foredraget er endt, og forinden kunne undergives fornyet Prøvelse af Retten, se § 328 1ste Stykke. Om Indholdet af Foredraget er talt tidligere. Spørgsmaalene og Anklagen medgives selvfølgelig Nævningerne (§ 340 1ste St.) Den Grundsætning, at Nævningerne skulle støtte deres Afgjørelse paa den for dem foregaaede mundtlige Forhandling, maa medføre, at andre Aktstykker ordentligvis ikke maa medgives dem, og aldrig f. Ex. skriftlige Udtalelser af Parterne eller Forhørsakter. Undtagelse kan kun gjælde med Hensyn til egentlige Bevisting (jfr. § 298 1ste Stykke) og de i § 298 Nr 1, 2 og 5 nævnte Aktstykker. Men om disse bør medgives, bør alene bero paa Formandens Skjøn; navnlig bør Andragende herom ikke kunne fremsættes af Parterne, da Nægtelsen af et saadant Andragende let kan mistydes, om den end er fuldstændig velgrundet.

Reglerne i §§ 329—331, som bestemme Nævningernes Kompetence og afgive Grundlaget for Spørgsmaalene til dem, ere omhandlede i det Foregaaende. § 332 taler om Hovedspørgsmaalet. Det gaar ud paa, om den Sigtede er skyldig i den Forbrydelse, som lægges ham til Last. Med Hensyn til dette Spørgsmaal udtales den Grundsætning, at det ikke maa deles (opløses) i flere; denne Sætnings Nødvendighed er forklaret ovenfor. Herfra er imidlertid Undtagelse hjemlet ved §§ 334 og 335, om hvilke Paragrafer Følgende bemærkes. I § 334 er foreskrevet, at Spørgsmaal om Tilstedeværelsen af Omstændigheder, der hjemle Nedsættelse af Straffen, ikke maa optages i Hovedspørgsmaalet, men altid bør gjøres til Gjenstand for særskilte Tillægsspørgsmaal. Grunden er, at Optagelsen af Nedsættelsesgrunden i Hovedspørgsmaalet gjør dette tvetydigt. Det Spørgsmaal, om den Sigtede har begaaet Handlingen med denne eller hin strafnedsættende Omstændighed kan nemlig baade forstaaes saaledes, at der spørges, om den Sigtede har begaaet Handlingen, som den betegnes, og saaledes, at der spørges: Er ved Handlingen, som forudsættes bevist, den angivne strafnedsættende Omstændighed tilstede? Om nu end Spørgsmaalet skal forstaaes paa den første Maade, saa er dog Misforstaaelse tænkelig, og for Mænd, der ikke ere vante til slige Afgjørelser, som Erfaringen har vist, ikke fjerntliggende. Denne Misforstaaelse vilde blive til Skade for den Sigtede, og det bør derfor være ubetinget Regel, at den strafnedsættende Omstændighed udelukkes fra Hovedspørgsmaalet. Det Samme kræver ogsaa Grundsætningen i § 339 1ste Stykke. Foruden Svarene „Ja", eller „Nej", vilde det 3dje Svar være muligt „Ja, men uden den strafnedsættende Omstændighed". Noget forskjelligt er Forholdet ved de Omstændigheder, som medføre Strafforhøjelse. Det kan ikke blive til den Sigtedes Skade, om Nævningerne misforstaa Spørgsmaalet. Kun Anklageren kunde beklage sig over, at der svares med et Nej, uden at det bliver klart, om Nævningerne dog ikke antage den Sigtede skyldig i Forbrydelsen uden den strafforhøjende Omstændighed. Men Spørgsmaal herom bør han sørge for at faae stillet som eventuelt Hovedspørgsmaal, se § 337. Det er imidlertid bekvemmere og klarere ogsaa her at gaa den Vej, kun at have eet Hovedspørgsmaal og gjøre den

strafforhøjende Omstændighed til Gjenstand for et særeget Tillægsspørgsmaal. Anklageren bør altid kunne fordre denne Fremgangsmaade anvendt, og Retten bør selv uden en saadan Begjæring regelmæssig vælge den. For den Sigtede kan den ifølge Reglen i § 343 sidste Stykke ikke blive til Skade. Ved § 334 bliver endnu at mærke, at der er givet den Sigtede en ubetinget Ret til at kræve Spørgsmaal om en i Loven anerkjendt Strafnedsættelsesgrund stillet, uden at det, som efter § 333 ved Strafudelukkelsesgrunde, er Betingelse, at der skal være Bevisdata for den. Forholdet er vel forsaavidt det samme, som Nævningerne uden særligt Spørgsmaal kunne antage ogsaa en strafnedsættende Omstændighed (se § 345 2det Stykke); men det kan her lettere oversees af den Ikke-Retskyndige, at dette er indbefattet i Afgjørelsen af Hovedspørgsmaalet, og en saadan Fastsættelse vil ogsaa kun kunne træffes i Svaret paa Hovedspørgsmaalet ved et Tillæg til Jaet, medens Grundsætningen er, at Spørgsmaalene skulle være saaledes indrettede, at kun Ja eller Nej behøves til at udtrykke Nævningernes Overbevisning. Hvad Formuleringen af Hovedspørgsmaalet angaar, bestemmer § 332 2det Stykke, at det altid skal indledes med Ordene: „Er den Sigtede skyldig", hvormed jævnføres § 333 2det Stykke. Dernæst indeholder § 332 3die Stykke nærmere Regler om Indholdet af Spørgsmaalet, under Henvisning til § 329. Baade de faktiske Momenter, der tjene til at individualisere Handlingen, og Forbrydelsens retlige Betegnelse skal optages. Kun derved bliver det klart for Nævningerne, at det er en dobbelt Funktion, de have at foretage, at prøve Beviset og at træffe Afgjørelse om Handlingens Henførelse under Straffeloven. Den retlige Betegnelse bør baade give Forbrydelsens Navn eller vedkommende Paragraf i Straffeloven (eller begge Dele) og den Bestemmelse, som Loven giver af Forbrydelsen. Regler om, at det Første ikke maa optages, staa i Forbindelse med urigtig Opfattelse af Nævningernes Kompetence. Optagelsen af begge Dele vil dernæst ofte lette Nævningerne Forstaaelsen. Som bekjendt ere ikke sjælden Bestanddele af Forbrydelsesbegrebet undersforstaaede, og en Misforstaaelse af den Ikke-Retskyndige i saa Henseende kan ofte fjernes ved det Lys, Forbrydelsens Navn kaster over Loven. Den korrekteste Maade at stille Spørgsmaalet paa er altsaa følgende: Er N. N. skyldig i at have foretaget det eller det og derved at have begaaet den eller den Forbrydelse, hvortil Loven kræver o. s. v. (eller en lignende Affattelse). Forklaringen af § 333 er given tidligere. Første Stykke af § 336 er selvfølgelig; det andet Stykke er hensigtsmæssigt for at gjøre Opgaven klar for Nævningerne: Bevisprøvelse og Henførelse under Loven. Reglerne i §§ 337—339 behøve ingen særlig Forklaring. Til Slutning skal det bemærkes, at der vistnok endnu er mange Punkter med Hensyn til Spørgsmaalsstillingen, med hvilke Videnskab og Praxis have beskjæftiget sig; men da Vanskelighederne maa løses i Overensstemmelse med de Grundsætninger, Udkastet har udtalt, vil det findes rigtigt, at Loven Intet bestemmer om dem, men overlader det hele Emnes videre Udvikling til Videnskab og Praxis. Der kan her navnlig henvises til det ofte citerede Hovedværk i dette Emne af Bar.

Af Reglerne om Nævningernes Raadslagning, Afstemning m. v. behøve §§ 341 og 342 ingen nærmere Begrundelse. Hvad § 343 angaar, mærkes særlig Reglerne i 2det og 3die Stykke. Udkastet har ikke, saalidt som andre gjældende Love paa Fastlandet, optaget den engelske Regel, at Nævningernes Erklæring, hvad enten den gaar ud paa Skyldig eller Ikke-skyldig, skal afgives enstemmig. Forkjærligheden i England for denne, dog heller ikke der uanfægtede og i Skotland ikke gjældende Regel, skyldes vistnok for en væsentlig Del Fastholden ved det Tilvante. Mod de Betragtninger, som anføres til Fordel for den, er det egentlig Afgjørende vistnok dette, at Enstemmigheden nødvendigvis i mange Tilfælde maa dække en indre Usandhed, og at den derfor heller ikke kan have den store moralske Betydning, som den ganske vist maa have, hvor den er sand og troes at være det. Naar det i Modsætning til den engelske Regel erkjendes, at Erklæring kan afgives uden Enstemmighed, bliver Spørgsmaalet, hvilket Udfald

Sagen skal have i Tilfælde af Uenighed. At Udfaldet maa blive til Gunst for den Sigtede, naar Stemmerne staa lige, følger af almindelige Grundsætninger. Men de fleste Love anerkjende fremdeles, at et simpel Flertal (7 mod 5) ej bør være nok til at fælde den Sigtede*). Det er ogsaa naturligt at lade den i saadant Tilfælde stærkt fremtrædende Tvivl komme den Sigtede til Gode, saa at altsaa til Domfældelse kræves en kvalificeret Majoritet. Lovene vakle mellem Fordringen om 8 eller 9 domfældende Stemmer. Valget er temmelig vilkaarligt. Det bør imidlertid mærkes, at jo mindre Loven drager Omsorg for en virkelig Kontrol fra Dommernes Side i den Sigtedes Interesse mod Nævningernes Afgjørelse, des naturligere, om end i og for sig ufyldestgjørende, er det at søge Betryggelse i forhøjet Krav til Tallet af de Nævninger, der skulle samstemme i Domfældelsen. Men denne Betragtning har ikke kunnet være afgjørende for Udkastet; efter dettes hele Ordning har der ingen Opfordring været til at gaa videre end til Fordringen om 8 Stemmer. Det behøver neppe nogen Forklaring, at Udkastet i Overensstemmelse med, hvad Alle nu erkjende for rigtigt, har fordret hint Flertal ved ethvert for den Sigtede ugunstigt Svar, saa at det ved de i §§ 333 og 334 omhandlede Spørgsmaal, er Nejet, som kræver 8 Stemmer, medens det ved andre Spørgsmaal er Jaet. Misforstaaelser undgaaes ved den i Slutningen af Stykket foreskrevne Bedtegnelse af Rettens Formand. At ogsaa Reglen i § 343 3die Stykke er stemmende med Forholdets Natur, turde være klart. Den kræves af Grundsætningen om Skyldspørgsmaalets Udelelighed, jfr. det ved § 106 Bemærkede og Reglen i § 357.

At Nævningerne maa kunne begjære sig yderligere Forklaringer og Oplysninger meddelte, jfr. § 344 1ste Punktum, er en Selvfølge. Vigtigt er herved, at Oplysningerne skulle meddeles i Retsmødet, altsaa som Fortsættelse af de i §§ 328 og 340 omnevnte Udtalelser af Formanden, og ikke, som i flere ældre Love foreskrevet, paa den Maade, at Formanden alene begiver sig til Nævningernes Forsamlingsværelse. Det andet Punktum i § 344 gaar ud fra, hvad der er almindelig erkjendt, at der ingen retlig Hindring er for Forandring i eller Tillæg til Spørgsmaalene, saalænge Nævningerne ikke have afgivet Erklæring, jfr. derimod § 349. Det vilde være urigtigt med Hensyn til Beslutningen om Spørgsmaalene at gjøre Principet om Dommes Retskraft gjældende. Slige Forandringer maa imidlertid kræve en Gjenoptagelse af Forhandlingen, idet Parterne efter Udkastets Princip maa have Adgang til at udtale sig. Ogsaa § 345 har den samme Forudsætning, at Beslutningen om Spørgsmaalene ikke er uforanderlig. At Nævningerne, som denne Paragraf hjemler, kunne fremsætte Begjæring om, at yderligere Spørgsmaal stilles til dem, er et vigtigt Punkt, naar paa den ene Side Nævningerne skulle have Adgang til fri Udtalelse af deres Overbevisning, og paa den anden Side dog ikke de Fordele skulle mistes, som ere forbundne med Spørgsmaalssystemet. Hin Beføjelse for Nævningerne staar derfor i nøje Forbindelse med det Punkt, om Nævningerne kunne besvare et Spørgsmaal delvis bekræftende, delvis benægtende, og om de kunne erklære den Sigtede skyldig i en anden Forbrydelse end den, Spørgsmaalet til dem lyder paa. Medens det følger af sig selv, at en saadan Ret for Nævningerne kun kunde udøves indenfor de af Anklageprincipet følgende Grænser, se §§ 308—309, jfr. § 329 Nr. 1, kunde det synes, at der iøvrigt maatte indrømmes dem samme Frihed som de retskyndige Dommere ligeoverfor Anklagen, hvoraf vilde følge Anerkjendelsen af begge de nævnte Beføjelser. Den første Ret er ogsaa i flere af Fastlandets Love udtrykkelig hjemlet, og i England er Nævningernes Ret til at erklære skyldig i en Forbrydelse, som Anklagen ikke lyder paa, anerkjendt indenfor den af Anklageprincipet følgende Grænse. Den engelske Ret kan imidlertid ikke her tjene til Forbillede, da den netop ikke kjender Spørgsmaalssystemet. Det er indlysende, at alle de med dette System forbundne

*) Efter den preussiske Lov gaar i dette Tilfælde Afgjørelsen over til Dommerne. Det Ubeldige i denne Regel anerkjendes nu af de Fleste, jfr. ogsaa det tidligere Bemærkede.

ejendommelige Fordele tabes, naar Nævningerne skulle kunne erklære skyldig i en Forbrydelse, uden at det iforvejen under Medvirkning af Parterne er fastsat ved Rettens Beslutning, hvilke Forudsætningerne ere for en saadan Erklæring af Nævningerne. Denne Indvending maa nu ikke blot være afgjørende mod Nævningernes Ret til at erklære skyldig i en Forbrydelse, hvorom intet Spørgsmaal er stillet (derimod er Nævningernes Ret til at tilføje en strafnedsættende Omstændighed ikke udelukket, se § 345 2det Stykke), men ogsaa mod deres Ret til delvis Bekræftelse, delvis Benægtelse, forsaavidt da dette skal have den Konsekvents, at den Sigtede paa Grundlag af en saadan Erklæring skal kunne domfældes for en anden, ringere Forbrydelse, hvorunder efter Udskillelsen af det af Nævningerne Benægtede det af dem Bekræftede kan henføres. Hvad det sidstnævnte Tilfælde angaar, kommer dertil yderligere, at det ogsaa kan være Tilfældet, at det Bekræftede slet intet Strafbart indeholder, og at det derfor altid bliver tvivlsomt, hvad Nævningerne egentlig have ment, om det har været dem klart, at det Bekræftede udgjør det Strafbare, som Retten finder deri. Man kan ikke gaa ud fra, at de kjende Straffeloven i større Omfang, end den er bleven forklaret dem som Følge af Anklagen. Uforenelig er en Domfældelse paa et saadant Grundlag ogsaa med den Tanke, der ligger til Grund for Udkastets Fordring, at Forbrydelsens Navn (Straffebestemmelsen) skal optages i Spørgsmaalet til Nævningerne. Det bør derfor fastholdes, at en Domfældelse ikke kan støttes paa saadanne Erklæringer af Nævningerne. Vejen, ad hvilken det bliver muligt for disse at udtale deres Overbevisning i slige Tilfælde, ere de eventuelle Hovedspørgsmaal (§ 337). Naar et saadant ikke strax fra først af er stillet, er det Korrekte, at Nævningerne begjære det stillet, saa at Forhandlingen gjenoptages. Medens nu denne Begjæring, hvad eventuelle Hovedspørgsmaal angaar, ikke ubetinget skal efterkommes, saalidt som en Begjæring om de i § 335 ommeldte Tillægsspørgsmaal om strafforhøjende Omstændigheder, (i Kraft af Rettens negative Bevis-kontrol i den Sigtedes Interesse), maa det derimod være Regel, at Tillægsspørgsmaal af det i §§ 333 og 334 ommeldte Indhold ubetinget bør stilles, naar de begjæres, og Retten ikke finder dem retlig utilstedelige; thi det gjælder her blot en Form. Allerede Svaret paa Hovedspørgsmaalet vilde indeholde Afgjørelse om saadanne Punkter.

Forsaavidt den delvise Benægtelse blot gaar ud paa at fjerne uvæsentlige konkrete Omstændigheder (jfr. § 309), som fejlagtig maatte være optagne i Spørgsmaalet, og der altsaa ikke er Tale om at erklære skyldig i noget Andet, end der er spurgt om, kan den ikke udelukkes ved de ovenfor fremstillede Betragtninger. Der er ingen Grund til at udelukke Rettelsen af en Redaktionsfejl ved Nævningerne, eller til i den Anledning at anordne en Omvej. Men dette Tilfælde vil kun sjældent forekomme; det maa altid have Formodningen for sig, at Alt, hvad der er optaget i Spørgsmaalet, er væsentligt. Loven vilde kun rokke ved denne Grundsætning og forlede Nævningerne til Kritik af Spørgsmaalene, hvis den udtrykkelig omtalte hint Undtagelsestilfælde; forekommer det engang, vil Vejen for Nævningerne frembyde sig af sig selv. En Selvfølge er det fremdeles, at det staar Nævningerne frit for, naar fejlagtig en strafnedsættende Omstændighed er optagen i Hovedspørgsmaalet, at bekræfte dette under Benægtelse af hin Omstændighed.

Den Opfattelse, der ligger til Grund for §§ 348 og 349, er følgende: Nævningernes Erklæring er en Del af Dommen i Sagen; den kan derfor ikke forandres af Nævningerne hverken af egen Drift eller paa Foranledning af Retten. Denne Virkning indtræder, naar Erklæringen er oplæst efter Reglen i § 347. Den Oplæsning for den Sigtede, som foreskrives i § 352, er ikke afgjørende; de Grunde, der have ført til den Forskrift i Lovene (efter code d'instr.), at den første Forkyndelse af Erklæringen sker i den Anklagedes Fraværelse, ere alene Humanitetshensyn. Nævningernes Erklæring er imidlertid ikke hele Dommen; den fastsætter ikke Straffen. For dennes Fastsættelse ved Retten er Erklæringen Grundlaget. For at kunne blive det maa den fortolkes af Retten og maa, naar den findes uklar, modsigende eller ufuldstændig, paa Rettens Forlangende forbedres eller fuldstændiggjøres, og det maa kunne ske, lige til Dom-

men er afsagt. Af den første Betragtning følger Hovedreglen i § 349 og Reglen i § 348 2det Stykke. Af den sidste Betragtning følge de øvrige Regler i § 348 og Undtagelsen i § 349. Hvad denne sidste angaar, maa nemlig Spørgsmaalene og dermed Erklæringen under den angivne Forudsætning erkjendes at være ufuldstændig, thi der udkræves en udtrykkelig Afgjørelse. Det bemærkes, at Betingelsen er strengere end efter § 332, jfr. herved § 375 Nr. 4 og hvad derom vil blive bemærket. Bestemmelserne i §§ 350 og 351 er i alt væsentligt tidligere begrundede. At ogsaa de i § 350 omhandlede Beslutninger maa kunne tages, saalænge Dom ikke er afsagt, kan ikke være tvivlsomt. Det kan meget vel være, at det først under Raadslagningerne om Dommen bliver klart for Retten, at der er Grund til at anvende Beføjelserne efter denne Paragraf. Slutningsbestemmelsen i § 351 er hjemlet ikke blot ved Billighedshensyn, men ved den Retsgrund, at den ved § 350 2det Stykke hjemlede Beføjelse kun er givet Retten til den Sigtedes Fordel, og at saaledes Nævningernes Erklæring, forsaavidt den indeholder en delvis Frifindelse, ikke kan tilsidesættes. Flere Love have i Henhold til denne Betragtning foreskrevet, at under den nye Forhandling udgaa saadanne Punkter, som i den første Erklæring ere afgjorte til Gunst for den Sigtede, af Anklagen. Men praktiske Vanskeligheder kunne møde ved Gjennemførelse af denne Regel. Den her i Overensstemmelse med den sachsiske Lov foreslaaede Regel fører til det samme Resultat, men undgaar hine Vanskeligheder. Naar Nævningernes Erklæring lyder paa Frifindelse, er Dommen kun en Form, og ingen Forhandling finder Sted. I det modsatte Tilfælde finder Forhandling Sted om Straffen, hvorved den i § 354 2det Stykke udtalte Regel er selvfølgelig. Det Samme gjælder om Reglen i § 355 2det Stykke, idet det naturligvis forudsættes, at Dommerne ikke have fundet Grund til Anvendelse af § 350.

Kapitel V.

Særlige Bestemmelser om Hovedforhandlingen uden Nævninger.

Kun faa ere de Bemærkninger, som ere fornødne til Forklaring af Bestemmelserne i dette Kapitel. Adskillelsen af Afstemningen over Spørgsmaalene om Skyld og Straf er begrundet ved første Afsnit Kap X. Som en Følge af denne Adskillelse kan den Deling af Forhandlingen, som § 356 muliggjør, være hensigtsmæssig, jfr. østr. Lov 1873 § 256. Om den Grundsætning, at Afstemningen om Skyldspørgsmaalet ikke maa deles, og om den rent formelle Undtagelse, sam § 357 hjemler, er det Fornødne bemærket paa det nysangivne Sted; ogsaa kan her henvises til det om Nævningeprocessen Bemærkede. Det følger heraf, at Frifindelse maa blive Følgen, naar Flertallet erklærer den Sigtede for Ikke-skyldig, selv om det ikke er enigt om Frifindelsesgrunden. I saadant Fald vil Reglen i § 358 3die Stykke undergaa den nødvendige Lempelse, jfr. Motiverne til det tyske Udkast S. 159—160. Fordringerne til Domsgrundene i § 358, jfr. § 357, sidste Stykke, ere iøvrigt stillede saaledes, som Udkastets Retsmiddelsystem kræver, og ere i principiel Overensstemmelse med Reglerne i det civile Udkast om Domme i Landsretssager.

Femte Afsnit.

Om Anklage for og Sagens Behandling ved Underretten.

De i fjerde Afsnit givne Regler ville, selvfølgelig med Undtagelse af de Bestemmelser i Kap. IV, hvortil der ikke er henvist i § 356, i Almindelighed ogsaa være anvendelige i Sager, der behandles ved Underretten. De Indskrænkninger og Lempelser i denne Regel, der følge af, at Underretten beklædes af en enkelt Dommer, behøve ikke nærmere Omtale. Ved Siden heraf giver Udkastet imidlertid særegne Forskrifter med Hensyn til visse Punkter af Behandlingen, væsentlig begrundede i Hensynet til de ved Underretten behandlede Straffesagers mindre betydelige Karakter, der tilsteder og kræver lettere Former end ved Landsretssager. Herved maa der imidlertid atter skjelnes imellem de Underretssager, som paatales af Statsanklageren, og dem, der paatales af Politiet. Det er, som alt tidligere bemærket, navnlig ved de sidste, at det paapegede Hensyn gjør sig gjældende.

Kapitel I.

Om Sager, som paatales af Statsanklageren.

Med Hensyn til disse Sager har Udkastet kun optaget een Ændring af Betydning, at nemlig den Sigtedes Ret ifølge § 254 Nr. 2 til at forlange en Bevisprøvelse paa Grundlag af de forelagte Aktstykker før Henvisningen til Hovedforhandling her ikke skal finde Anvendelse. De Betragtninger, hvorpaa Reglen i § 254 Nr. 2 støttedes, ere kun anvendelige, hvor Anklagen gaar ud paa en grov Forbrydelse, og det kan derfor ingen Betænkelighed have at lade denne Ret bortfalde ved Sager, der ikke have større Betydning end de, for hvilke Underretsbehandling er foreskreven. En Forprøvelse af Anklagen med Hensyn til de i § 251 omtalte Omstændigheder er der derimod ingen Grund til at udelukke; men det er ikke nødvendigt med Hensyn hertil at give den Sigtede en særegen Frist. Finder Dommeren derfor ikke Hjemmel til at nægte Anklagen Fremme i Henhold til § 251, uden at videre Foranstaltning træffes, kan Sagen strax henvises til Hovedforhandling og Tægtedag berammes. Ved Varslets Bestemmelse bliver da tillige det særegne Hensyn at tage, som i Landsretssager allerede kommer i Betragtning ved Bestemmelsen af den i § 253 ommeldte Frist, nemlig at den Sigtede faar tilstrækkelig Lejlighed til at gjøre sig bekjendt med Sagens Aktstykker. Som en Følge af, at Henvisningsbeslutningen saaledes tages, uden at nogen Frist for den Sigtede er gaaet forud, maa nogle Regler i 4de Afsnit Kapitel II. faae en mere vid Anvendelse end ved Landsretssager. Dette gjælder om Reglen i § 270, forsaavidt den overhovedet kan finde Anvendelse ved disse Sager, naar den betinger Sagens Hævelse af, at nye Beviser ere komme for Dagen eller nye Kjendsgjerninger indtraadte. Denne Indskrænkning kan ikke gjælde her, saalænge Hovedforhandlingen ikke er begyndt. Noget Lignende gjælder med Hensyn til § 271, jfr. § 254 Nr. 1, se herom § 361. Med Hensyn til de Beviser, som den Sigtede vil fremføre, bliver Reglen i § 254 uanvendelig, men det bliver § 273, der med fornøden Lempelse maa afgive Reglen, se § 362 1ste Stykke; Bestemmelsen i § 362 2det Stykke, behøver ingen Forklaring. Med Slutningen af § 360 sammenholdes § 30.

Kapitel II.

Om Sager, som paatales af Politiet.

I Politisager kan Behandlingen ikke alene forkortes derved, at Retten til Forprøvelse af Anklagen paa det skriftlige Grundlag saa meget mere maa bortfalde, men yderligere derved, at Hovedforhandlingen kan foregaa, uden at et saa langt Varsel behøves, som i andre Underretssager maa gives, se § 360, jfr. §§ 253 og 262. Saavidt som Udkastet gaar, idet det i visse Tilfælde (§ 363) tilsteder, at Hovedforhandlingen foretages umiddelbart efter, at Anklagen er fremsat, og ellers (§ 364) lader Aftens Varsel være tilstrækkeligt, vilde man dog ikke kunne komme blot i Kraft af Hensynet til Sagens Ubetydelighed og den ringe Tid, der ordentligvis behøves til Forberedelse for den Sigtede. Den foreslaaede Ordning bliver mulig derved, at den strax eller med kort Frist stedfindende Hovedforhandling nærmest kun har den Sigtedes Afhørelse om Anklagen til Gjenstand, ikke derimod Bevisførelse. Til at afgive Forklaring om Sigtelsen er det i § 364 foreskrevne Varsel tilstrækkelig Forberedelsestid, og i de i § 363 ommeldte Tilfælde erklærer han sig enten selv villig til strax at give sin Forklaring, eller det ligger i de Grundsætninger, der hjemle Anholdelsen, at han maa finde sig deri. Behøves Bevisførelse ikke efter Udfaldet af Afhørelsen, kan Sagen strax tilendebringes. I modsat Fald træffes der Foranstaltninger til Bevisførelsen, hvilke da i Reglen ville have Sagens Udsættelse til Følge. Ved denne Ordning undgaaes det, at der træffes unyttige Foranstaltninger til Bevisførelse i de i disse Sager hyppig indtrædende Tilfælde, hvor denne viser sig overflødig, og den Sigtede lider Intet, idet han ikke afskjæres fra at

føre Beviser til sit Forsvar. Forsaavidt Beviserne haves ved Haanden, behøver Sagen ikke at udsættes. Dog bliver det selvfølgelig i Henhold til den almindelige Regel i § 286 altid Dommeren forbeholdt ogsaa i dette Tilfælde at udsætte denne, naar han finder det nødvendigt, navnlig til Modpartens bedre Forberedelse. Kun den ubetingede Ret for Modparten til at forlange Udsættelse, som § 300 hjemler, er det ikke fundet nødvendigt eller stemmende med den øvrige Ordning at opretholde i disse Sager. § 365 1ste Stykke indeholder en naturlig Lempelse i Reglerne i §§ 279 og 293. Med Hensyn til den Afvigelse fra Hovedreglen i § 200, som indeholdes i § 366 1ste Stykke, henvises til Bemærkningerne ved § 200. Med Reglen i § 366 2det Stykke jævnføres § 294 i Slutningen. I § 367 indeholdes en Afvigelse fra den almindelige Regel i § 205 2det Stykke om Virkningen af, at den Sigtede nægter at svare under Afhørelsen. Om denne Afvigelse er det Fornødne bemærket ved § 205.

De 3 sidste Paragrafer i Kapitlet handle om forskjellige Maader, paa hvilke en Politisag kan afgjøres uden Dom, uagtet den Sigtede findes skyldig. De indeholde i det Væsentlige, hvad der findes herom i Lovene af 11. Februar 1863 og 4. Februar 1871, og behøve derfor kun faa forklarende Bemærkninger. For alle 3 Paragrafers Vedkommende maa det gjælde, at det alene kan bero paa Dommeren, om Afgjørelsen skal ske saaledes, ikke tillige paa Anklageren. Hvad denne har Krav paa, er alene en Afgjørelse, om den Sigtede er skyldig; det er derfor i alle Paragraferne udtrykkelig fremhævet, at Betingelsen er, at den Sigtede findes skyldig. Formen, ved hvilken denne Afgjørelse finder sit Udtryk, kan, naar Loven giver et Valg, alene tilkomme Dommeren, om der end selvfølgelig bør gives den nærværende Anklager Lejlighed til at udtale sig om disse Afgjørelser, ligesom ellers om Sagens Følger. Forsaavidt Paragraferne have den Betydning, at en Nedsættelse af Straffen kan finde Sted (§ 368), eller at en Revselse i Hjemmet (§ 369) eller en Advarsel (§ 370) træder i Stedet for Straf, ere de i Virkeligheden ikke saameget processuelle Bestemmelser som Dele af den materielle Strafferet for Politiforseelser; men at afgjøre, om Betingelserne for Anvendelsen af slige Regler ere tilstede, kan alene tilkomme Dommeren. Efter det Anførte vilde det heller ikke kunne forsvares at gjøre Anvendelsen af § 370 afhængig af, at den Sigtede ikke forlanger Dom; kun hvis det kunde befrygtes, at Advarselssystemet misforstodes saaledes, at Advarsler gaves for at slippe for Afgjørelsen, om den Sigtede er skyldig, vilde et Krav paa Dom være begrundet. Men denne Misforstaaelse er afværget ved Lovens Udtryk; i Følge disse kan Advarselen kun gives, naar Dommeren, efter at have optaget Sagen, finder, at den Sigtede er skyldig. En Ret til at „hæve" Sagen i den Forstand, som de ovennævnte Love kjende, kan der selvfølgelig ikke blive Tale om under en gjennemført Anklageproces. Om der er „tilstrækkelig Anledning til at forfølge Sagen videre", er et Spørgsmaal, som det alene tilkommer Anklageren at afgjøre. Hvis denne finder Grund dertil, vil han og har efter Udkastets Regler Ret til at frafalde Anklagen, se § 32. I alle 3 Paragrafer er det udtalt, at den stedfundne Afgjørelse tilføres Retsbogen „med den Begrundelse, som efter Omstændighederne findes fornøden." Der er herved havt for Øje, at disse Afgjørelser, om hvilke ingen særlig Udfærdigelse bør fordres, ikke ubetinget kunne være upaaankelige, se § 397 sidste Stykke, og at det i Tilfælde af Paaanke kan være nødvendigt, ligesom ved Domme, at det vides, hvilke Kjendsgjerninger Retten har anset for beviste. Men da en slig Paaanke dog kun ganske undtagelsesvis vil forekomme, behøve disse Afgjørelser ikke som Domme at besværes med en ubetinget Fordring om Grunde. Det kan overlades Dommeren at afgjøre, om og hvilken Begrundelse der findes fornøden. Det vil næsten altid let kunne vides, om der er nogensomhelst Udsigt til en Paaanke, der kunde gjøre en Begrundelse nødvendig. Skulde nogensinde den fornødne Begrundelse mangle, vilde § 390 ogsaa frembyde en Udvej til at raade Bod paa Mangelen.

Sjette Afsnit.

Om Retsmidlerne.

Spørgsmaalet om Ordningen af Retsmidlerne i den nye Straffeproces er maaske det, der har været Gjenstand for mest Forhandling af alle de Spørgsmaal, som Omordningen har fremkaldt. Først i den nyeste Tid har Videnskaben bragt Klarhed tilveje i dette Emne og navnlig paavist den for Besvarelsen afgjørende, indre Forbindelse mellem Principet for Retsmidlernes Ordning og Mundtligheds- eller Umiddelbarhedsprincipet, og først i de nyeste Love og Udkast er den rigtige Opfattelse trængt igjennem, ogsaa nu i det nye tyske Udkast, hvorimod endnu det preussiske Udkast af 1865 med udførlig Motivering værgede sig mod denne, der heller ikke godkjendtes af Loven af 1867 for de nyerhvervede preussiske Landsdele. Samtidig med, at den følgerigtige Ordning af Retsmidlerne saaledes er paa Veje med at trænge igjennem i Straffeprocessen, er det erkjendt, at de samme Grundsætninger ogsaa maa være gyldige for den civile Proces, idet det her gjælder Konsekventserne af et for begge Dele af Retsplejen fælles Princip. Man vil derfor ogsaa finde, at det foreliggende Udkast til en Straffeproces, hvis Ordning er i Overensstemmelse med hint Princip, paa dette Omraade har Grundtræk tilfælles med Udkastet om den borgerlige Retspleje, med hvilket det Samme er Tilfældet. Det har i det Hele været en Opgave at tilveiebringe en saa stor Ensartethed paa dette Punkt med det civilprocessuelle Udkast, som Forholdenes Forskjellighed i andre Henseender tillod.

Ved Overførelsen af den nye Straffeproces i Fastlandets Lovgivninger havde man fra først af ingen Klarhed over, hvilke Konsekventser dennes Principer maatte medføre med Hensyn til Retsmidlernes Ordning. Man kunde paa den ene Side ikke tænke paa at bringe det engelske Retsmiddelsystem til Anvendelse; dertil var dette dels for lidet kjendt, dels ogsaa i sig selv altfor indviklet samt præget af ejendommelige engelske Forhold navnlig i Henseende til Retsorganisationen. Paa den anden Side havde den nedarvede Opfattelse, at Appellen i den Skikkelse, som den ældre Ret kjendte den, indbefattende en Prøvelse af Bevisspørgsmaalet, er uundværlig til den Sigtedes Betryggelse, en saadan Magt, at man ikke blev dens Uforenelighed med de nye Principer i det Hele vaer, men kun opgav den ved en Del Straffesager, hvor Sagsbehandlingen i første Instants paa en ejendommelig Maade afveg fra den tidligere Ret. Hvad nemlig de Sager angik, i hvis Afgjørelse Nævninger skulde medvirke, fulgte det af den Opfattelse, som herskede i Frankrig ved Nævningeinstitutionens Indførelse, at man ikke kunde tænke paa at lade retskyndige Dommere i anden Instants prøve Bevisspørgsmaalet, og man oversaa, at naar der ingen anden Hindring var for Appel i overleveret Forstand i Nævningesager, kunde man og maatte konsekvent lade Appellen gaa til en højere Nævningeret. Ved alle de Straffesager, som paakjendtes i første Instants uden Nævninger, altsaa navnlig ogsaa ved Mellemklassen (délits), fastholdt derimod code d'instr. crim. Appellen i samme Udstrækning, som efter den tidligere Ret. Den Uklarhed, som hvilede over Bestemmelserne i den franske Lov, om Prøvelsen af Bevisspørgsmaalet skulde ske paa Grundlag af skriftlige Optegnelser om Bevisførelsen, eller om der skulde finde en Gjentagelse af Bevisførelsen Sted, blev i den senere Praxis løst saaledes, at det Første var Reglen, omend ny Bevisførelse, fuldstændig eller delvis, kan anordnes paa Andragende eller i Embeds Medfør. Denne Grundsætning er trods de Betænkeligheder, som vægtige Stemmer i Frankrig have udtalt, siden bleven videre udviklet ved en Lov af 13 Juni 1856, under hvis Behandling det af Regjeringen udtaltes, at Skriftlighedsprincipet ligger til Grund for Behandlingen i anden Instants*). I Tyskland optog de fleste Love ligefrem den i Frankrig gjældende Ret med Hensyn til Appel. Først de nyeste Love (Baden, Würtemberg, Sachsen**), have og-

*) „Le législateur a voulu, en thèse générale, que les appels en matière correctionelle fussent jugés sur pièces."

**) Den brunsvigske Lov af 1849 stod dog allerede i denne som i mange andre Retninger paa et mere konsekvent Standpunkt.

saa udenfor Nævningesager udelukket en Prøvelse af Bevisspørgsmaalet i Appelinstantsen. En Mellemvej er den preussiske Lovgivning slaaet ind paa, idet den betinger en Bevisprøvelse i Appelinstantsen enten deraf, at nye Kjendsgjerninger eller nye Beviser foreligge, eller deraf, at der for Appeldomstolene finder en fuldstændig eller delvis Gjentagelse af Bevisførelsen Sted, og herfor er det atter en Betingelse, at Appeldomstolen finder væsentlige Betænkeligheder ved den i første Instants stedfundne Afgjørelse af Bevisspørgsmaalet.

Ved den efter fransk Ret og Flertallet af de gjældende, navnlig ældre tyske Love stedfindende Ordning af Appellen udenfor Nævningesager er det overset, at det Appelsystem, der er muligt og hensigtsmæssigt i en Proces, som bygger paa Skriftlighedsprincipet, er uforeneligt med en Proces, for hvilken Mundtligheds- eller Umiddelbarhedsprincipet skal være Grundlaget, at dette er den samme Grund til at udelukke en anden Instants med Hensyn til Bevisspørgsmaalet i Nævningesager, og at denne selvfølgelig paa lige Maade maa gjøre sig gjældende i andre Sager. Den skriftlige Proces gjør det muligt at forelægge den højere Instants ganske det samme Bevismateriale, som har tjent Dommeren i første Instants til Grundlag; i denne Processform er altsaa en Appel i egentlig Forstand med Hensyn til Bevisspørgsmaalet mulig. Men i den paa Mundtlighedsprincipet grundede Proces er denne Forudsætning med Nødvendighed udelukket; Retten i anden Instants kan aldrig komme i den samme Stilling ligeoverfor Bevisspørgsmaalet som Retten i første Instants, end ikke ved en Gjentagelse af Bevisførelsen. Den kan aldrig komme til at prøve Underrettens Afgjørelse af Bevisspørgsmaalet, men dens Afgjørelse er i Virkeligheden altid en ny første Dom. At det nu er en Urimelighed og Modsigelse, naar Mundtlighedsprincipets Fortrin til Betryggelse af en retfærdig Afgjørelse anerkjendes, at lade denne nye, afgjørende Dom finde Sted paa et skriftlig Grundlag, er indlysende. Det vil være en Appel fra en Ret, der har flere Betingelser for at kunne træffe en rigtig Afgjørelse, til en Ret, som har færre Betingelser herfor. Skal der i Mundtlighedsprocessen være et Retsmiddel mod Afgjørelsen af Bevisspørgsmaalet, maa der kræves en fuldstændig Gjentagelse af Bevisførelsen efter de samme Regler, som gjælde for Sagens første Afgjørelse. Et saadant Retsmiddel er under alle Omstændigheder i sit Væsen ganske forskjelligt fra den ældre Rets Appel og fra den Appel, som ogsaa i den nye Proces kan finde Sted med Hensyn til Retsspørgsmaal i Sagen. Det bliver derfor et Spørgsmaal, der maa besvares uafhængig af Reglerne herom, om og under hvilke Betingelser et saadant Retsmiddel bør tilstedes, samt for hvilken Ret, om for en højere eller for Retten i første Instants, i bekræftende Fald den nye Forhandling og Bevisførelse bør foregaa.

At det nu skulde være en almindelig Regel, at enhver Part uden videre Betingelser kunde fordre en saadan ny Forhandling, vilde ikke alene fra et praktisk Synspunkt være en urimelig Fordring, men ogsaa fra et principielt Standpunkt forkasteligt, da Gjentagelsen af Bevisførelsen efter Sagens Natur let vil give et mere mangelfuldt og mindre paalideligt Grundlag for Afgjørelsen end den første Forhandling. Fordringen maa derfor være, at den første Forhandling foregaar under saadanne Garantier, som betrygge, saavidt det overhovedet er muligt, en rigtig Afgjørelse af Bevisspørgsmaalet. Er det Tilfældet, kan Intet vindes, men Meget tabes ved Gjentagelsen. Naar det derfor ofte anføres til Fordel navnlig for, at den Sigtede ubetinget maa kunne kræve en ny Afgjørelse af Bevisspørgsmaalet, at han ofte først ved Dommen faar at se, hvad det drejede sig om, og derfor ikke tidligere har havt tilstrækkelig Lejlighed til Forsvar, viser denne Betragtning kun, at Sagens første Behandling er indrettet paa en lidet fyldestgjørende Maade, med for lidet Hensyn til den Sigtedes Forsvar og med Tilsidesættelse af Anklageprincipets Konsekventser. Men det er ikke ved Retsmidler mod Afgjørelsen, at der bør raades Bod herpaa. Kun hvor særegne praktiske Hensyn medføre, at der maa slaaes af paa de Fordringer til den første Forhandling af Sagen, som Lovgiveren selv erkjender for de regelmæssige, og hvor man derfor vel kan anse Afgjørelsen af Bevisspørgsmaalet

for fyldestgjørende, naar Parterne bøje sig for den, men ikke kan fordre, at de skulle bøje sig for den, kan en ubetinget Ret til at fordre ny Afgjørelse paa Grundlag af en gjentagen Bevisførelse indrømmes. Men denne Betragtning finder kun Anvendelse, hvor Afgjørelsen i første Instants er henlagt til en enkelt Dommer, ikke i Landsretssager, hvad enten disse afgjøres under Medvirkning af Nævninger eller uden Nævninger. I disse Sager maa Adgangen til ny Afgjørelse paa Grundlag af ny Bevisførelse være en Undtagelse, som maa retfærdiggjøres ved særegne Omstændigheder. Hvad der i denne Henseende skal fordres, er meget omtvistet, hvorom nærmere i det Følgende. I Almindelighed kan det siges, paa den ene Side, at dette Retsmiddel maa indrømmes i større Udstrækning end ellers nødvendigt, naar man maa opgive Tanken om en ny Prøvelse af Bevisspørgsmaalet ved Appel, paa den anden Side, at det vilde være i Strid med Umiddelbarhedsprincipet, naar man i den preussiske Lovs Tankegang vilde indrømme det, saasnart en højere Ret, for hvilken ikkun et skriftligt Materiale foreligger, fandt væsentlige Betænkeligheder ved den stedfundne Bevisafgjørelse. Lavmaalet af Betingelserne maa være, at enten den tidligere Bevisførelse eller Bevisprøvelse mangler de almindelige Forudsætninger for Paalidelighed, eller at nye Beviser komme frem, der ikke ere prøvede. Hvad det andet Spørgsmaal angaar, om den nye Foretagelse af Sagen, som er Retsmidlet mod Bevisafgjørelsen, skal foregaa ved en højere Instants eller ved Retten i første Instants, følger Besvarelsen af det Udviklede. I de Tilfælde, hvor den nye Forhandling ubetinget kan kræves, fordi det ikke kan fordres, at Parterne skulle bøje sig for en enkelt Dommers Bevisafgjørelse, følger det af Øjemedet, at den maa foregaa for en højere Instants. Retsmidlet faar altsaa her en ydre Lighed med den egentlige Appel; det maa gaa ind under det almindelige Begreb Paaanke. I de Tilfælde derimod, hvor Retsmidlet er en til de ovenfor angivne Betingelser bunden Undtagelse, vilde det, selv om ellers Retsorganisationen tillod det, være unaturligt at lade den foregaa for en højere Instants, da Forudsætningen er, at der ikke foreligger en paalidelig eller fuldstændig Bevisførelse som Grundlag for Dommen i første Instants, og Øjemedet er at fremskaffe dette.

Udkastets Retsmiddelsystem er bygget paa de fremsatte Betragtninger. Der skjelnes mellem Paaanke af Landsrettens Domme (Kap. I), som alene har Retsreglernes Anvendelse til Gjenstand, altsaa er en Appel i egentlig Forstand, der tilsigter en Prøvelse af den faldne Dom, og Paaanke af Underrettens Domme (Kap. II), hvorunder indbefattes dels en lignende Paaanke som den ved Landsrettens Domme hjemlede, dels en hel ny Forhandling for den højere Instants. Det andet Retsmiddel mod Domme, Sagens nye Forhandling i første Instants, omhandles i Kap. IV.

I det Foregaaende er alene talt om Retsmidlerne mod Domme. Om Retsmidlet mod Undersøgelsesdommerens og den dømmende Rets Kjendelser og Beslutninger handler Kap. II. Retsmidlet mod Undersøgelsesdommerens Kjendelser og Beslutninger (Besværing) kunde og maatte være en egentlig Appel uden Indskrænkning til Retsspørgsmaalene. Det Samme gjælder om Retsmidlet mod de Kjendelser og Beslutninger af den dømmende Ret, der ere ensartede med Undersøgelsesdommerens. Ogsaa Retsmidlets Form afviger væsentlig fra den ved Domspaaanken foreskrevne. Fremdeles have nogle Bestemmelser i det 4de Kapitel Hensyn til Tilfælde, hvor der ikke foreligger en Dom i Sagen.

Kapitel I.

Om Paaanke af Domme, afsagte af Landsretten i første Instants.

Som Overskriften viser, handler dette Kapitel kun om de af Landsretten i første Instants afsagte Domme, men iøvrigt hvad enten Nævninger have medvirket eller ikke. Om Paaanke af de Domme, som Landsretten afsiger i Sager, der ere paaankede til den fra Underretten, henvises til næste Kapitel § 406. Paaanken gaar til Højesteret, se § 371. At den i § 350

omtalte Beslutning om Sagens Henvisning til ny Hovedforhandling maa stilles lige med Domme, kan ikke være tvivlsomt. Bestemmelserne i Kapitlet kunne henføres til følgende Grupper: 1) §§ 372—373 om Retten til at paaanke, 2) §§ 374—377 om Ankegrundene, 3) §§ 378—379 om Ankefristen, 4) § 380 om Virkningen af Paaanke, 5) §§ 381—385 om Fremgangsmaaden ved Paaanke, førend Sagen indkommer til Højesteret, 6) §§ 386—395 om Sagens Behandling ved Højesteret, 7) § 396 om Sagens videre Gang i Tilfælde af Hjemvisning.

Betingelse for Prøvelse ved højere Instants er det i den moderne Straffeproces, ordentligvis i det Mindste, at vedkommende Part (eller Nogen paa hans Vegne) paaanker. At den højere Instants ikke i Embeds Medfør skrider til Prøvelse af den faldne Dom, følger af Anklageprincipet, som den moderne Proces i det Hele gjennemfører med strengere Konsekvents ved Ordningen af Retsmiddelsystemet, end Tilfældet er med Hensyn til Sagens Behandling, forend Dom er gaaet i første Instants. Dette er ogsaa grundet i Forholdets Natur. Ved Sagens første Behandling opbydes alle Midler og finde alle Garantier Anvendelse, som skulle sikre en retfærdig Afgjørelse, hvortil blandt Andet hører, at Paakjendelsen af grove Forbrydelser er henlagt til Landsretten. En ny grundigere eller med forhøjede Garantier omgiven Undersøgelse kan ikke antages at være fornøden, men den første Dom maa formodes at fyldestgjøre Retfærdigheden; i modsat Fald vilde Lovgiveren ikke have løst Opgaven med Hensyn til Sagens første Behandling. Der kan under denne Forudsætning ikke være Grund for Loven til at foreskrive, at Retsmidler skulle anvendes mod Dommen; men det maa være Parterne overladt at afgjøre, om de ville gjøre Brug af den i Retsmidlerne liggende Adgang til at afkræfte hin Formodning. Det Anførte finder ligefrem Anvendelse paa den Prøvelse, hvortil der er aabnet Adgang ved Paaanke af Landsrettens Domme, og som ikke er en Prøvelse af Sagen i sin Helhed, men af enkelte Retsspørgsmaal; dens Indtræden maa forudsætte, at der ankes af en Part. Den nye Proces kjender ingen „nødvendig Appel", selv ikke hvor Livsstraf er idømt. Kun undtagelsesvis er i enkelte ældre tyske Love Revision i højere Instants gjort nødvendig for dette Tilfælde; men dette er for største Delen atter ophævet. Udkastet holder sig til denne almindelige, velgrundede Regel, som imidlertid ikke udelukker, at der, naar Paaanke finder Sted, kan være Spørgsmaal om at tage Paaankegrunde i Betragtning i Embeds Medfør, se § 391. En Undtagelse fra hin Regel, som Retfærdigheden kræver, indeholder § 391 sidste Stykke, jfr. Württb. Lov § 456. I videre Overensstemmelse med den fremstillede Grundsætning fastholder dernæst § 372, at den offentlige Anklagemyndigheds Repræsentant kun kan paaanke i Anklagens Interesse, ikke i den Sigtedes Interesse. Dette er et Punkt, med Hensyn til hvilket der endnu er megen Strid, idet endel Love (jfr. ogsaa det nye tyske Udkast § 284) tillægge Statsanklageren Beføjelse til at anvende Retsmidler til den Sigtedes Fordel. Men om det end maa indrømmes, at Statsanklagerens Embedspligt forbyder ham Ensidighed til Skade for den Sigtede, maa dog stedse Grundbetragtningen være, at han er den, der repræsenterer Anklagens Interesser. Det er ikke naturligt, hvad Retfærdighed mod den Sigtede angaar, at stole mere paa ham end paa Retten, der har fældet Dommen. Skulde her være Trang til særlig Forsorg for den Sigtede, der ikke er personlig umyndig, vilde det Naturlige være at lægge den i den Forsvarers Haand, som hyppig vil have været ham beskikket i første Instants. Men en saadan Forsorg, hvorefter Paaanken i den Sigtedes Interesse kan ske mod eller uden hans Villie, gaar for vidt. Ganske klart er dette med Hensyn til Paaankegrunde, der hentes fra Procesreglernes Krænkelse; thi Dommen kan desuagtet meget godt i Realiteten være retfærdig, og naar den Sigtede ikke vil paaanke af saadan Grund, hvorpaa det ikke kan betvivles, at hans Forsvar vil henlede hans Opmærksomhed, er der ingen Anledning til at forkaste dette Vidnesbyrd om, at han selv anerkjender Dommen for retfærdig, eller til at paatvinge ham en Velgjerning, som dog maaske ikke fører til noget for ham gunstigere endeligt Udfald af Sagen. Men ogsaa ved andre

Paaankegrunde maa den Betragtning, at Formodningen er for Dommens Retfærdighed, og at det faktisk altid er tvivlsomt, om Paaanken vil trænge igjennem, tale mod at paatvinge den Sigtede en Paaanke, som han ikke ønsker. Vil han derimod paaanke, er det naturligt at paalægge den ved Landsretten beskikkede Forsvarer, som Fortsættelse af hans Hverv, at bistaa, om det begjæres, ved de Skridt, der i Anledning af Paaanken blive at foretage ved Landsretten.

I den Regel, at Statsanklageren kan paaanke i Anklagens Interesse, den Sigtede i sin egen Interesse, ligger, at Paaankeretten er knyttet til den Betingelse, at Dommens Resultat er til den Paagjældendes Skade. En Dom, ved hvilken der ikke er paalagt Straf, kan ikke paaankes af den Sigtede; ej heller en Dom, som har paalagt Straf, naar Ankegrunden skulde være den i § 377 Nr. 2 hjemlede, men det formentlig rigtige Lovbud ikke kunde føre til et mildere Resultat. Noget Lignende gjælder omvendt for Anklageren, jfr. imidlertid herved § 382 2det Stykke. Iøvrigt hævder § 372 Parternes Ligestilling med Hensyn til Adgang til Paaanke. At dette maa være Grundsætningen, saa at Paaankeretten ikke forbeholdes den Sigtede alene, er nu i Almindelighed anerkjendt, medens de ældre Love ofte udelukke lige Ret for Anklagen til Anvendelse af dette Retsmiddel, ligesom der endnu stedse og med større Grund er Forskjel i Henseende til Adgangen til det andet Retsmiddel, Sagens Gjenoptagelse. Noget Andet er det, at der er enkelte Punkter ved Paaankens Ordning, hvor Forholdets Natur kan kræve en Begunstigelse for den Sigtede, jfr. §§ 389 og 391.

Besvarelsen af det omtvistede Spørgsmaal, om der gyldig kan gives Afkald paa Paaanke i Straffesager, følger af den ovenfor udviklede Betragtning. En Raadighed som i civile Sager kan i al Fald ikke tillægges den Sigtede. Men enhver af Parterne maa kunne for sit Vedkommende anerkjende Dommens Retfærdighed og følgelig, efter at Dommen er gaaet, give Afkald paa Paaanken, se § 373 1ste Punktum, hvorimod f. Ex. en Overenskomst før Dommen mellem Anklageren og den Sigtede om ikke at gjøre Brug af Ankeretten ikke vilde være gyldig. Af det Anførte følger endvidere, at den engang tagne Beslutning om Paaanke atter kan frafaldes, saalænge Dom ikke er afsagt af Højesteret; men heri maa dog gjøres en Indskrænkning, forsaavidt Ankegrunde i Embeds Medfør skulle tages i Betragtning til den Sigtedes Fordel (§ 391). For at disse skulle unddrages Højesterets Prøvelse, maa Anken være frafalden, være sig af Anklageren eller den Sigtede, førend Forhandlingen om Paaankens Gjenstand er begyndt for Højesteret, se § 373 2det Punktum, jfr. §§ 388—389.

Om de Grunde, der berettige til Paaanke af Dommen, handle §§ 374—377. Grundsætningen er i Henhold til det tidligere Udviklede, at Dommen kun kan angribes ved Paaanke, naar enten de processuelle Regler for Sagens Behandling og Paakjendelse ikke ere blevne iagttagne, eller den materielle Ret ikke rettelig er bragt til Anvendelse paa Faktum, derimod ikke paa Grund af den Afgjørelse af Bevisspørgsmaalene, paa hvilken Dommen hviler, se § 377 2det Stykke. En nærmere Bestemmelse af de tilstedelige Ankegrunde er imidlertid nødvendig. Om de Ankegrunde, der kunne hentes fra Krænkelse af Rettergangsreglerne, handle §§ 374—376; om dem, der hentes fra den materielle Rets urigtige Anvendelse, handler § 377.

At ikke enhver Ikke-Iagttagelse af en hvilkensomhelst processuel Forskrift kan være Ankegrund mod Dommen, er almindelig anerkjendt. Kun „væsentlige" Rettergangsregler bør have denne Betydning. Det Spørgsmaal, om en Forskrift er væsentlig, tillader imidlertid en dobbelt Besvarelse, enten saaledes, at Afgjørelsen heraf skal ske ganske i Almindelighed uden Hensyn til det enkelte Tilfælde, eller saaledes, at det skal komme i Betragtning, hvilken Indflydelse denne Tilsidesættelse i det enkelte Tilfælde kan have havt paa Dommen. Fra det første Synspunkt gik de ældre Love ud, som forsøgte en udtømmende Opregning af alle væsentlige Rettergangsregler, hvis Tilsidesættelse altid og alene skulde være Ankegrund. En saadan Opregning udelukkes ved den sidste Opfattelse; thi der vil herefter være Rettergangsregler, om hvilke en saadan Afgjørelse

i Almindelighed ikke kan gives, hvis Tilsidesættelse vel kan være, men ikke nødvendigvis maa være Ankegrund mod Dommen, hvor Bedømmelsen altsaa beror paa de konkrete Omstændigheder og derfor maa overlades den Ret, der træffer Afgjørelse om Paaanken. Det er en Mellemvej mellem disse to Opfattelser, som alle de nyere Love følge. Det erkjendes, at der er visse Rettergangsregler, som ere væsentlige uden Hensyn til det konkrete Tilfælde, men at det udenfor denne Kreds maa tages i Betragtning, om Reglens Tilsidesættelse kan have havt nogen Indflydelse til den Ankendes Skade. I Overensstemmelse med denne Opfattelse give de nyere Love dels en Opregning af visse bestemte Tilfælde (hyppig tildels spredt om ved de enkelte Regler), hvor Krænkelsen altid er Ankegrund, og ved Siden deraf en almindelig Regel, der hjemler Hensyntagen til de konkrete Omstændigheder. Dette er ogsaa Udkastets System; ved Siden af Opregningen i § 374 Nr. 1—9 og § 375 findes hin almindelige Regel i § 374 Nr. 10*). At Dommes Ophævelse paa Grund af Krænkelse af Rettergangsregler i Reglen maa være betinget af, at den stedfundne Krænkelse ikke i det givne Tilfælde har været uden al Indflydelse paa Dommen, tilsiger Forholdets Natur. Den abstrakte Bestemmelse af Ankegrundene er en Formalisme, som baade, hvor Dommen maa ophæves, og hvor Ophævelse er udelukket, let medfører unaturlige Resultater. Den Grundsætning maa derfor i Almindelighed billiges, hvorefter det kommer til at bero paa det konkrete Tilfælde, om Krænkelsen skal være Ankegrund. Herved bliver det imidlertid at bemærke, at det kan være umuligt for Retten i Paaankeinstantsen at afgjøre, om og hvorvidt Krænkelsen har havt Indflydelse paa Dommen. I saadanne Tilfælde maa Paaanken tages til Følge. Krænkelsen kan kun da ikke komme i Betragtning, naar det under de givne Omstændigheder er klart, at den ikke har havt nogen Indflydelse paa Dommen, jfr. württb. Kommissionsbetænkning S. 436—7 og Motiverne til det tyske Udkast. I Overensstemmelse hermed er Reglen i § 374 Nr. 10 affattet, jfr. den württ. Lov § 441 Nr. 14. En saadan almindelig Regel er imidlertid ikke tilstrækkelig. Der gives for det Første Procesregler, som staa uden Berøring med Dommens materielle Indhold, og hvor derfor Afgjørelsen af, om de ere væsentlige eller ej, ikke kan bero paa det konkrete Tilfældes Omstændigheder, men paa deres almindelige Betydning som Led i den processuelle Ordning. Her er det naturligt, at Loven fastsætter, naar og i hvilket Omfang Krænkelsen skal være Ankegrund. Paa denne Betragtning hviler Optagelsen af Reglerne i § 374 Nr. 1—7 og § 375 Nr. 1—3. Naar Udkastet endvidere i § 374 Nr. 8 og 9 og § 375 Nr. 4—8 særlig fremhæver enkelte processuelle Retskrænkelser, paa hvilke den angivne Betragtning ikke passer, kan dette forsvares som en vejledende Angivelse af Exempler, hentet fra Tilfælde, hvor der ikke kunde være Tvivl om, at Ankegrunden maatte anerkjendes i Henhold til den almindelige Regel. Men dertil kommer, at der ved flere af disse Bestemmelser var særlig Grund til at træffe positiv Afgjørelse af omtvistede Spørgsmaal.

I denne Henseende mærkes for det Første den Grundsætning, af hvilken der er gjort Anvendelse i § 374 Nr. 9 og i § 375 Nr. 4, nemlig at der ved Procesregler, hvis Anvendelse kræver et Skjøn om Sagens faktiske Sammenhæng, ligger en Ankegrund ikke blot deri, at Retten ved Anvendelsen har gjort sig skyldig i en Retsvildvarelse, men ogsaa naar den aabenbart har fejlet i hint Skjøn. Udkastet er herved i Overensstemmelse med Fordringer, som med stor Styrke ere komne til Orde ligeoverfor den franske Rets Regel, der i slige Tilfælde kun anerkjender en Ankegrund, naar der enten mangler en Afgjørelse af Retten, som det er dens Pligt at give, eller den foreliggende Afgjørelse aabenbarer en

*) I det nye tyske Udkast er den samme Tanke udtrykt saaledes, at der som almindelig Regel stilles i Spidsen, at Paaanke (Revision) kun kan støttes paa, at Dommen beror paa en Krænkelse af Loven (§ 300), og at der dernæst opregnes en Række af Tilfælde, hvor „en Dom stedse skal antages at bero paa en Krænkelse af Loven" (§ 301) jfr. herved Motiverne („den Maßstab für die Erheblichkeit der Verletzung einer Prozeßvorschrift kann nur die Lage des einzelnen Falles bieten").

Retsvildfarelse, men derimod lader den formelt korrekte og ingen Retsvildfarelse indeholdende Afgjørelse dække andre Mangler, selv om de maa forekomme nok saa aabenbare. At Paaankeinstantsen ved en saadan Regel ofte vil komme i en pinlig Stilling, og Adgangen til Paaanke for en ikke ringe Del blive illusorisk, er indlysende. At Mundlighedsprincipet skulde kræve denne i den engelsk-amerikanske Ret ukjendte Konsekvents, kan ikke erkjendes, jfr. herom navnlig Bar Recht u. Beweis S. 101 o. ff. og i Gerichtssaal XIX, S. 434 o. ff., samt den sachsiske Nævningelov af 1868 § 53. Mundtlighedsprincipet udelukker, at Højesteret kan fastsætte Bevisresultater, hvorpaa en Afgjørelse i Sagen kan bygges, men ikke, at den kan skjønne om. hvad der efter Forhandlingernes Gang har en saadan Støtte, at Retten i første Instants maa tage Hensyn til det (gjøre det til Gjenstand for Undersøgelse og Afgjørelse) ved Sagens Behandling, naar denne skal ansees for fyldestgjørende. Et saadant Skjøn kan ofte med fuldkommen Sikkerhed bygges paa et skriftligt Grundlag, og Mundtlighedsprincipet kan i det Højeste anbefale den Forsigtighed i at omstøde Dommen af denne Grund, som de i Udkastet valgte Udtryk henpege paa. En lignende Bedømmelse af den faktiske Sammenhæng kan der blive Spørgsmaal om og har altid været anerkjendt ved Anvendelsen af Reglen i § 374 Nr. 7 („fornødne Domsgrunde"), og selve den almindelige Regel i § 374 Nr. 10, som ogsaa er fælles for de fleste nyere Love, forudsætter en faktisk Bedømmelse i lignende Omfang.

Dernæst mærkes ved § 375 Nr. 5 Afgjørelsen af det Spørgsmaal, om den Anvendelse, Dommerne i første Instants have gjort af Beføjelsen efter § 348, kan være Ankegrund. Den hannoverske Praxis har under Lovens Taushed antaget, at der ikke herpaa kan støttes nogen Anke, og der anføres derfor, at de Dommere, som have overværet samtlige Forhandlinger, bedre ville opfatte Nævningernes Erklæring end den Ret, der kun har de skriftlige Optegnelser at holde sig til. I Modsætning hertil har Praxis i Frankrig, Preussen, Bajern, Baden og de nyeste tyske Love antaget, at Anvendelsen af hin Beføjelse er undergiven Paaanke, og derfor kan særlig anføres, at det herved ofte kommer an paa retlige Tvivl, som ikke bør være uddragne Prøvelse i Paaankeinstantsen. Den rigtige Afgjørelse er, som paavist af Bar i hans oftnævnte Værk, S. 289 o. ff., vistnok den, at Paaanke af denne Grund vel kan finde Sted, men kun til den Sigtedes Gunst, altsaa ikke til at omstøde en Frifindelse. Tvivlsomt maa det nemlig altid erkjendes at være, om ikke Dommerne i første Instants, der have et bedre Grundlag til Fortolkning af Erklæringen, have opfattet denne rigtigere; men enhver velgrundet Tvivl maa komme den Sigtede til Gode. Paa denne Betragtning er Reglen i Udkastet støttet. Det samme Resultat vil iøvrigt ogsaa finde Sted i Frankrig og efter flere tyske Love, fordi de have den almindelige Regel, at Kassation af en for den Sigtede gunstig Dom ikke kan finde Sted.

Hvad endelig § 375 Nr. 7 angaar, skal det bemærkes, at det utvivlsomt følger af Mundtlighedsprincipet, at en Bestemmelse, som i Nævningesager træffes af Dommerne i Henhold til den dem tilkommende negative Medvirkning ved Bevisspørgsmaalets Afgjørelse, ikke kan underkjendes af Højesteret, og at derfor en i Medfør af § 350 tagen Beslutning om ny Forhandling, eventuelt om Frifindelse kun kan ophæves af formelle Grunde, hvortil navnlig efter Tanken i den nævnte Paragraf hører, at den ikke er ledsaget af tilstrækkelig i det Enkelte angivne Grunde jfr. Bar l. c. 344—5. Under § 375 Nr. 8 hører naturligvis det Tilfælde, at Retten har frifundet i Henhold til § 353 2det Punktum, men det er en Retsvildfarelse, at den i Tillægsspørgsmaalet optagne Omstændighed udelukker Straf.

Til Fremstillingen af de processuelle Ankegrunde høre endnu nogle Spørgsmaal af almindelig Betydning. Her mærkes for det Første den Regel, som er indeholdt i Udkastets § 376 1ste Stykke. Det er naturligvis ikke alle Procesforskrifter, om hvilke det kan siges, at de alene ere givne i en af Parternes Interesse. Forsaavidt det imidlertid er Tilfældet, kan der ikke være Tvivl om

Rigtigheden af Bestemmelsen i § 376 1ste Stykke. Naar Ankegrundens Berettigelse bliver at bedømme efter § 374 Nr. 10, behøves end ikke nogen særegen Udtalelse herom, da det er givet, at en Afgjørelse til Skade for den Ankende ikke kan være Følgen af Krænkelse af en i Modpartens Interesse given Rettergangsregel. Det nye tyske Udkast har derfor ogsaa troet ifølge den Maade, hvorpaa det formulerer Ankegrundene, ikke at behøve en udtrykkelig Bestemmelse herom. I det foreliggende Udkast kan Reglen ikke undværes med Hensyn til flere af de særlig opførte Ankegrunde, f. Ex. med Hensyn til Forurettelse af en Part ved Anvendelse af Reglerne om Forkastelse af Nævninger (§ 375 Nr. 3).

Et yderligere Spørgsmaal er det, hvorvidt i Straffeprocessen en Part gyldig kan give Afkald udtrykkelig eller stiltiende paa at gjøre processuelle Ankegrunde gjældende. Spørgsmaalet faar ved Siden af Reglen i § 373 kun særlig Betydning ved saadanne Krænkelser af Rettergangsregler, som træde frem før Dommen i Løbet af Forhandlingen, og hvor altsaa den til Grund for hin Paragraf liggende Tanke om Ugyldigheden af et forudgaaende Afkald ikke kan udelukke dets Gyldighed. Afgjørelsen kan her ikke gives ved en almindelig Regel. Ved de Procesregler, hvis Væsentlighed beror paa en abstrakt Bedømmelse af deres Betydning i Procesordningen, maa det bero paa en Undersøgelse af hver enkelts Grund og Øjemed, om et Afkald kan være gyldigt. I bekræftende Fald er der Intet til Hinder for Regler, der foreskrive Fortabelse af Ankeretten, naar Indsigelse ikke gjøres. Ved andre Procesregler kan Afkaldet i og for sig kun have Betydning som et vigtigt og ofte afgjørende Tegn paa, at Tilsidesættelsen ingen Indflydelse har havt paa Sagens Udfald. Forsaavidt derfor det Spørgsmaal, om Krænkelsen er Ankegrund, skal afgjøres efter den almindelige Regel i § 374 Nr. 10, vil det selvfølgelig være at tage i tilbørlig Betragtning, at Parten ved sit Forhold har givet tilkjende, at han ikke har anset det Foregaaede som skadeligt for sig; en særlig Regel vil her dels ikke behøves, dels forrykke Synspunktet. Kun ved de enkelte Procesregler af denne Klasse, hvis Krænkelse Udkastet særlig har fremhævet som Ankegrund, uafhængig af Reglen i § 374 Nr. 10, maatte en positiv Afgjørelse træffes, og herved Hensyn tages til den fjernere eller nærmere liggende Forbindelse mellem Reglen og Sagens Afgjørelse. Paa disse Betragtninger er Reglen i § 376 2det Stykke, jfr. § 304, bygget*).

Naar der endelig med Hensyn til de processuelle Ankegrunde spørges, om Krænkelser af Rettergangsregler udenfor Hovedforhandlingen, altsaa f. Ex. under Forundersøgelsen, kunne være Ankegrunde mod Dommen, maa dette efter Udkastet blive at bedømme efter Reglen i § 374 Nr. 10. Det kan altsaa blive besvaret bekræftende, naar Retshandlinger udenfor Hovedforhandlingen ere gaaede over i denne eller gjorte til Grundlag for Afgjørelsen uden selvstændig Gjentagelse (jfr. § 298). Derimod erindres, at Udkastet ikke i noget Tilfælde gjør en Forundersøgelse til en nødvendig Betingelse for Hovedforhandlingen. Alle de særlig udhævede Ankegrunde referere sig til Hovedforhandlingen.

I § 377 omhandles de fra den materielle Rets urigtige Anvendelse hentede Ankegrunde. Skjønt Reglerne om Statsanklagerens Paataleberettigelse ikke vedkomme Spørgsmaalet om Skyld og Straf, maa de dog henregnes til den materielle Ret, jfr. ogsaa § 306, og nævnes derfor her først. Reglerne under Nr. 2 og 3 vedkomme Afgjørelsen af Skyldspørgsmaalet. Der indtræder her en i Forholdets Natur grundet Forskjel mellem Nævningesager og andre Sager. Det følger nemlig af Nævningeinstitutionens Tanke, at en paa Nævningernes Erklæring grundet Frifindelse ikke kan omstødes ved Paaanke, om end hin Erklæring maatte bero paa en Retsvildfarelse. Det kan iøvrigt heller ikke sees af Erklæringen, om Nævningerne benægte Straffskylden, fordi de ikke ere overbeviste om Sandheden af de paastaaede

*) Det mærkes herved, at de paagjældende Reglers Iagttagelse ikke nødvendigvis kræver et Andragende fra Parten.

Kjendsgjerninger, eller af Retsgrunde. Reglerne i Nr. 4 og 5 angaa Afgjørelsen af Straffspørgsmaalet. Den første af disse behøver ingen Forklaring; med Hensyn til den sidste bemærkes Følgende. Medens der efter den Opfattelse, der mente trods Mundtlighedsprincipet at kunne bibeholde Paaanken i sin hele tidligere Udstrækning, altsaa indbefattende Bevisspørgsmaalet, ingen Tvivl kunde være om, at ogsaa Strafudmaalingen var Gjenstand for Paaanke, kan det omtvistes, om ikke Indskrænkningen af Paaankens Gjenstand til Retsspørgsmaalene maa udelukke dette. Det er nemlig, som tidligere omtalt, urigtigt, med den franske Theori om Kompetenceforholdet mellem retskyndige Dommere og Nævninger at betragte Strafudmaalingen som et blot Retsspørgsmaal. Det er klart, at Udmaalingen indeholder baade Fastsættelsen af Kjendsgjerninger og disses Henførelse under Loven. Mod at gjøre Udmaalingen til Gjenstand for Paaanke taler altsaa det Hensyn, at den Ret, for hvilken Bevisførelsen er foregaaet, bedre kjender Gjerningen og de faktiske Momenter, paa hvilke det ved Udmaalingen kommer an, end Højesteret, der kun har Akter og Retssager at øse sin Kundskab af. Paa den anden Side kommer det imidlertid i Betragtning, at Udelukkelsen af Paaanke med Hensyn til Udmaalingen medfører Fare for en i de forskjellige Retskredse høist uoverensstemmende Praxis i Anvendelsen af de Retsgrundsætninger, der bestemme Udmaalingen. Denne Fare er nu i Særdeleshed af Betydning, naar Straffegrænserne ere satte saa vide, som Tilfældet er i alle nyere Straffelove, og saaledes ogsaa i vor, jfr. navnlig Bar i Gerichtssaal XIX., S. 468 o. ff. Denne Betragtning synes der at maatte tillægges størst Vægt; Udkastet har derfor i denne Henseende fulgt den sachsiske Nævningelov, der har en lignende Regel, rigtignok kun til Gunst for den Sigtede. Selvfølgeligt er det imidlertid, at Hensynet til den fyldigere Kjendskab til Gjerningens faktiske Momenter, som Landsretten har havt, vil anbefale Højesteret en vis Tilbageholdenhed paa dette Punkt, navnlig hvor det gjælder mindre betydelige Forskjelligheder. Hertil har Udkastets Udtryk taget Hensyn jfr. Bar l. c. Det skal endnu bemærkes, at den Betragtning, der skal føre til at udelukke Muligheden af Paaanke i Henseende til Strafudmaalingen, ogsaa maa føre til at indskrænke den Beføjelse til at afsige Realitetsdom uden Hjemvisning, som § 393 har hjemlet i Overensstemmelse med Flertallet af de Love, der ikke indskrænke Højesterets Opgave til Kassation (jfr. derimod det nye tyske Udkast § 316.) Enhver Strafudmaaling maa da medføre Hjemvisning efter Omstændighederne med fuldstændig Gjentagelse af Hovedforhandlingen.

Den samme Betragtning, der fører til at betinge Prøvelsen af Dommen ved Højesteret af, at Parten gjør Krav derpaa, begrunder endvidere som almindelig Regel, at Prøvelsens Omfang, naar Paaanke finder Sted, betinges og begrænses ved den Paaankendes Andragender, dels saaledes, at kun de Dele af Dommen, mod hvilke Paaanke er rejst, undergives Prøvelse, hvad der har Betydning, naar Dommen angaar flere strafbare Handlinger, dels saaledes, at kun de Ankegrunde, der ere gjort gjældende, tages i Betragtning, jfr. § 391 1ste Stykke. I denne sidste Sætning ligger for det Første, at en Paaanke af processuelle Hensyn ikke kan føre til Dommens Ophævelse af de i § 377 nævnte Grunde eller omvendt. Men fremdeles maa Ankegrunden (den eller de paastaaede Retskrænkelser) specielt angives og, naar Krænkelsen ikke ligger i Dommens Indhold, med fornøden Betegnelse af Kjendsgjerningen, og Højesteret gaar i Prøvelsen ikke ud over de saaledes angivne Ankegrunde. Denne almindelige Regel fastholder Udkastet dog kun for Statsanklagerens Vedkommende uden Indskrænkning*). Med Hensyn til den Sigtede indrømmes i Lighed med flere fremmede Love (se navnlig württh. Lov §§ 466 og 467) nogle Lempelser, se § 391, ved hvis Bestemmelse i Nr. 2 jævnføres § 393. I Almindelighed bør en Hjemvisning, hvis Udfald er usikkert, kun finde Sted, naar den Sigtede har begjært den, hvorimod uafviselige Retfærdighedshensyn byde

*) En Følge heraf er, at Dommen ej kan forandres til den Sigtedes Skade, naar han alene har paaanket.

ikke at lade Affigelsen af en for den Sigtede gunstigere Realitetsdom ved Højesteret være afhængig af hans Begjæring; det kommer altsaa ved § 391 Nr. 2 heller ikke an paa, hvem der har paaanket. Den videregaaende Regel i § 391 Nr. 1 begrundes ved Straffens særegne Karakter.

Anmeldelse og Begrundelse af Paaanken er efter det Bemærkede en nødvendig Betingelse for, at Prøvelse ved Højesteret kan finde Sted. Forskjellige Hensyn, nemlig Parternes og Aktstykkernes Nærværelse og Fremgangsmaaden ved Dommens Fuldbyrdelse, gjøre det hensigtsmæssigt, hvad ogsaa efter alle Love er Tilfældet, at denne Forberedelse af Paaanken, med hvad dertil slutter sig, foregaar ved den Landsret, som har afsagt Dommen, saa at der i Paaankens processuelle Behandling bliver at skjelne mellem to Trin. Selvfølgelig maa der fastsættes en Frist, inden hvilken Paaanken skal anmeldes og begrundes. Særdeles lang behøver den ikke at være, da Ankegrundens Angivelse ikke kan kræve megen Tid, og en nærmere Udvikling om den vel ikke er udelukket (§ 381), men dog paa Grund af den mundtlige Forhandling ved Højesteret ingenlunde nødvendig. For at ikke Fuldbyrdelsen af en Dom, der har paalagt Straf, unødig skal forhales (se § 465), er der imidlertid Grund til, som Lovene i Almindelighed gjøre, at opløse den nødvendige Frist i to, den ene for Anmeldelsen, den anden for Begrundelsen. Den første kan være ganske kort; den anden, som altsaa kun finder Sted, naar Paaanken er anmeldt inden hin Frist, maa være noget rummeligere. I Overensstemmelse hermed giver § 378 først Regel om Fristen og Formen for Anmeldelse af Paaanke; med det første Stykke jævnføres § 305 sidste Stykke. Udtrykkene ere valgte med særligt Hensyn til, at Fristen kan begynde at løbe samtidig for begge Parterne. Er Paaanke anmeldt inden Udløbet af den nævnte Frist, kan en Straffedom ikke fuldbyrdes, forend Sagen er afgjort (se § 380 første Stykke*). Dette gjælder, selv om det kun er Statsanklageren, der paaanker en Straffedom. Adgang til at paaanke efter Udløbet af Anmeldelsesfristen hjemler § 379 under visse Betingelser, som Forholdets Natur tilsiger; Afgjørelsen af et Andragende herom sker ved Højesteret overensstemmende med Reglerne i § 108. Om et saadant Andragendes suspensive Virkning se § 380 2det Stykke; det kan efter Forholdets Natur ikke have saadan Virkning uden videre. I § 381 omhandles dernæst Fristen og Formen for Paaankens Begrundelse, hvorved atter jævnføres § 305 sidste Stykke, se endvidere § 383 2det Stykke om Fristens Forlængelse.

Grundsætningen er, at de ommeldte Frister ere præklusive. Modpaaanke er der ikke Grund til at indrømme, uden i det særegne Tilfælde, som § 382 2det Stykke ommelder. Det erindres imidlertid, hvad den Sigtede angaar, at en Modpaaanke ifølge Loven selv indenfor visse Grænser kan siges at være hjemlet ved § 391 Nr. 2. Med Hensyn dernæst til Fremsættelse af andre Ankegrunde end de i Paaankens Begrundelse angivne, fastholdes den i § 381 givne Frists præklusive Karakter overfor Statsanklageren, dog med Hjemmel for Højesteret til af særegne Grunde at gjøre Undtagelse, se § 389. Den Sigtede er der derimod ved § 389 tillagt Ret til for Højesteret at fremsætte andre Ankegrunde end de for Landsretten angivne, naar det sker senest umiddelbart efter, at Realitetsforhandlingen er indledet, se § 388 i Begyndelsen, senere derimod kun under samme Betingelse, som gjælder for Statsanklageren. For denne Regel, som faar Betydning med Hensyn til de Ankegrunde, paa hvilke § 391 Nr. 2 ej finder Anvendelse, taler særligt Hensynet til, at det Forsvar, som ifølge § 50 1ste Stykke beskikkes den Sigtede i større Udstrækning ved Højesteret end ved Landsretten, først bliver ham til Del, efter at Sagens Akter ere indsendte til Højesteret, jfr. den württembergske Lov § 455. Det næste Skridt, efterat Paaanken

*) Om Fuldbyrdelse af en Frifindelsesdom bliver der ikke Tale. At den Sigtede, der har været fængslet, løslades, er ikke Fuldbyrdelse af Dommen, men følger af § 189. Paaanke af Statsanklageren kan ikke hindre Løsladelsen.

er begrundet, er Meddelelsen til Modparten, se § 382. Denne faar Adgang til en Moderklæring, som Modstykke til den i § 381 hjemlede nærmere Udvikling af Ankegrundene; med Moderklæringen maa Modpaaanken forbindes, hvor den kan finde Sted. Om Adgang til Gjennemsyn af Sagens Aktstykker under Paaankens Forberedelse ved Landsretten se § 383 1ste Stykke. Med Afgivelsen af Moderklæringen eller Udløbet af Fristen dertil er Behandlingen ved Landsretten afsluttet. Alle Sagen vedrørende Aktstykker indsendes nu til Højesteret, en Regel, som er funden mere stemmende med Parternes gjensidige Stilling end, at de indsendes til Overstatsanklageren. Imidlertid har Udkastet ikke ubetinget foreskrevet, at en saadan Indsendelse skal finde Sted. Det er nemlig i visse klare Tilfælde simplere at tilstede Landsretten at nægte Paaanken Fremme, se § 384. Herved lide Parterne Intet, idet der selvfølgelig maa indrømmes Besværing mod denne Kjendelse.

At ogsaa Højesteret strax kan afvise Paaanken af samme Grunde som Landsretten, er en Selvfølge (§ 385 2det Stykke); naar dette ikke sker, kan det dog ikke udelukke, at Afvisning af formelle Grunde senere kan blive Resultatet af Hovedforhandlingen. Tilstedes foreløbig Paaanken, træffer Højesterets Formand de fornødne Foranstaltninger til den mundtlige Forhandling, se § 386, med hvis første Stykke jævnføres § 50 1ste Stykke (se ogsaa § 252). Overstatsanklageren har selvfølgelig fra Statsanklageren erholdt de Aktstykker, som den beskikkede Forsvarer ifølge § 386 erholder tilstillede fra Højesterets Formand. Repræsentation af Parterne ved Forhandling for Højesteret finder ifølge § 387 1ste Stykke, jfr. § 50 1ste Stykke, altid Sted. Derimod ligger det i denne Forhandlings Natur, at der ingen Nødvendighed er for den Sigtedes personlige Nærværelse, saaledes som ved Hovedforhandlingen for Landsretten, hvor Bevisførelse finder Sted. At den Sigtede imidlertid har Ret til at møde, er i Principet ubestrideligt; men den ringe Betydning, hans Møde har efter Forhandlingens Natur, i Forbindelse med Reglen i § 50 1ste Stykke, tilsteder at gjøre en af praktiske Hensyn nødvendig Lempelse i denne Ret for den Sigtede, der er fængslet, maaske fjernt fra Højesterets Sæde. Ved § 388 er intet Særligt at bemærke; § 389 er ovenfor omtalt. Ved § 390 jævnføres § 87; § 391 er tidligere berørt. Findes en lovlig Ankegrund, der er gjort gjældende, eller som i Embeds Medfør skal tages i Betragtning, at foreligge, bliver Resultatet altid, at Dommen ophæves (ganske eller delvis), se § 392 1ste Punktum. Men iøvrigt kan Resultatet enten blive, at Realitetsdom ikke kan finde Sted i den foreliggende Sag (den afvises fra Landsretten), eller at Sagen hjemvises, eller at ny Realitetsdom afsiges af Højesteret, se § 392 2det Punktum. Højesteret er altsaa ikke blot Kassationsinstants. Den franske Rets Grundsætning herom blev allerede tidlig fraveget i de fleste tyske Love. Men medens disse Loves Lempelser maatte betragtes som Afvigelser fra Konsekventsen, forsaavidt deres „Nichtigkeitsbeschwerde" dog var formet efter den franske Kassationsrekurses Forbillede, kan dette ikke siges om Udkastet. Dets Paaanke er den virkelige Appel, kun indskrænket i Omraade paa Grund af Mundtlighedsprincipet. Grundsætningen er derfor, at Højesteret skal træffe Afgjørelse i Sagen selv, saa ofte det er muligt, altsaa naar der ikke behøves ny Afgjørelse om Kjendsgjerninger, hvilken ikke kan finde Sted ved Højesteret*). I hvor stor Udstrækning der som Følge heraf kan blive Tale om Afsigelse af ny Realitetsdom i Højesteret, afhænger for en væsentlig Del af det tidligere berørte Spørgsmaal, om Højesteret kan foretage Strafudmaaling. Nægtes det, vilde Reglerne i § 393 Nr. 1 og 2 blive at undergive væsentlige Indskrænkninger; de vilde kun finde Anvendelse, naar Ankegrundens Anerkjendelse

*) Den samme Opfattelse ligger til Grund for det nye tyske Udkast, der i Henhold hertil benævner Retsmidlet paa en fra den almindelige tydske Terminologi afvigende Maade, nemlig som „Revision", eller som det i Motiverne ogsaa hedder „Rechtsberufung".

medfører Frifindelse, eller naar undtagelsesvis Straffen er absolut lovbestemt. I Henhold til det tidligere Bemærkede har Udkastet imidlertid ikke fastholdt denne Begrænsning, men det er anset for tilstrækkeligt, naar andre Virkninger end Frifindelse fastsættes af Højesteret, at give den Regel, som § 393 sidste Stykke indeholder. Bestemmelsen i § 393 Nr. 1 har Hensyn til de i § 377 nævnte Ankegrunde; Undtagelsen vil navnlig kunne finde Anvendelse ved den i § 377 Nr. 1 nævnte Ankegrund, jfr. § 290 2det Stykke, men kan dog ogsaa tænkes anvendt, naar en anden Opfattelse af Retsspørgsmaalet gjør det nødvendigt at faae andre Kjendsgjerninger fastsatte, end der er skeet ved Dommen, om det end ved Reglerne i §§ 333 og 358 er holdt for Øje at gjøre en Hjemvisning af denne Grund unødvendig. Reglerne i § 393 Nr. 2 foranlediges ved den i Nævningesager nødvendige, i andre Sager mulige (jfr. § 356) processuelle Sondring mellem Afgjørelsen af Skyldspørgsmaalet og Fastsættelsen af de retlige Følger. De Ankegrunde, hvortil der sigtes, ere altsaa for det Første de i § 375 Nr. 5 til 8 omtalte, dernæst processuelle Retskrænkelser ved Sagens Behandling, efterat Nævningernes (Rettens) Afgjørelse af Skyldspørgsmaalet er afgiven, f. Ex. at Ordet mod § 354, jfr. § 356, er nægtet Parten. Med § 393 Nr. 3 jævnføres § 32. Ved § 394 3die Stykke, der f. Ex. vil finde Anvendelse, naar Ophævelsesgrunden var Mangel af Domsgrunde eller Afgjørelsens Ufuldstændighed, bemærkes, at den i Stykkets Slutning omtalte Beføjelse for Landsretten blandt Andet ikke kan undværes, naar Reglen i § 278 skal fyldestgjøres. Den Grundsætning, § 396 udtaler, men som den franske Ret først ved en Lov af 1837 har anerkjendt, og kun, naar Kassationsretten anden Gang træffer samme Afgjørelse (jfr. ogsaa Württb. Lov § 464), følger af Karakteren af Retsmidlet, saaledes som Udkastet har ordnet det. Saameget mindre Grund er der til at paabyde eller indrømme Henvisning til en anden Landsret end den, ved hvilken den ophævede Dom blev afsagt, se § 395.

Kapitel II.

Om Paaanke af Domme, afsagte af Underretten.

Paaanke af Underretsdomme adskiller sig efter Udkastets Ordning i det Hovedpunkt fra Paaanken af Landsretsdomme, at ikke blot Retsreglernes urigtige Anvendelse, men ogsaa Bevisspørgsmaalets Afgjørelse kan være Gjenstand for den. Om Grunden hertil henvises til de almindelige Bemærkninger ved Afsnittet om Retsmidlerne. Finder Paaanke Sted med Hensyn til Bevisspørgsmaalet, medfører dette af Grunde, som ligeledes tidligere ere udviklede, en hel ny Forhandling af Sagen for Landsretten efter de samme Regler, som gjælde ved Sager, der behandles for denne i første Instants. Der er altsaa i Virkeligheden ikke Tale om en simpel Udvidelse af Paaankens Omraade, men der haves mod Underretsdomme to forskjellige Retsmidler under Navn af Paaanke, det ene en egentlig Appel, ganske ligt med Paaanken ved Landsretsdomme og med samme begrænsede Omraade, det andet en ny Forhandling af Sagen ved højere Ret, under hvilken selvfølgelig alle Rets- og Bevisspørgsmaal i Sagen finde Afgjørelse. En samtidig Anvendelse af disse to Retsmidler er efter Forholdets Natur udelukket. Naar et Valg imellem dem ikke er udelukket derved, at en Ankegrund til at støtte Anvendelsen af det første paa mangler, tilkommer det selvfølgelig i første Række den Ankeberettigede at træffe Valget. Vælger han det mere begrænsede Retsmiddel, skjønt hans Paanke angaar Dommens Realitet, altsaa i Henhold til § 377, maa det i Konsekvents af den Regel, der er givet i § 382 2det Stykke, tilkomme Modparten at fordre det mere omfattende Retsmiddel anvendt, se § 398 Nr. 4.

Den Adgang til at fordre ny Forhandling for højere Ret, der er indrømmet som Retsmiddel mod Underretsdomme, og som efter Forholdets Natur ikke kan bindes til nærmere Betingelser, gjør det til et praktisk vigtigt Spørgsmaal, om og hvilke Grænser der bør sættes for Underretsdommes Appellabilitet overhovedet. Ud-

kastet har i denne Henseende væsentlig holdt sig til Reglerne i Lov af 11te Febr. 1863 § 14. Paaanke udelukkes derved i ikke lidet større Omfang end efter de fleste fremmede Love, der enten slet ikke kjende saadan Udelukkelse eller knytte den til meget ringere Straffe (ganske ubetydelige Bøder). Sagen er imidlertid, at Adgangen til Paaanke efter disse Love ikke hjemler Krav paa ny Forhandling for den højere Ret efter de af Mundtlighedsprincipet følgende Regler. Enten sker Bevisbedømmelsen paa skriftligt Grundlag, en Ordning, hvis Principstridighed tidligere er paavist, eller Paaanken er indskrænket paa samme Maade som efter Udkastet ved Landsretsdomme, hvilket bliver muligt derved, at ogsaa Underretten beklædes enten af flere retskyndige Dommere eller af en retskyndig Dommer med læge Bisiddere (Schöffen). Disse Love kunde altsaa ikke være Forbillede for Udkastet. Paa den anden Side kunde Reglerne i Lov af 11te Febr. 1863 saameget mere gjøres almindelige, som den nye Ordning ikke blot overalt gjennemfører Adskillelsen imellem Politi og Ret, men ogsaa i det hele hviler paa Anklageprincipet. Heri saavelsom i den mundtlige og offentlige Forhandling ligge Garantier, hvormed man indenfor visse Grænser maa lade sig nøje, for at ikke Adgangen til Paaanke skal medføre et altfor uforholdsmæssigt Besvær for det Offentlige og Private. For ganske særegne Tilfælde yder Slutningsbestemmelsen i §397 2det Stykke et Hjælpemiddel. I Overensstemmelse med Loven af 1863 har Udkastet kun udelukket Paaanke i Politisager, det vil efter Udkastet sige de Sager, som det i Henhold til § 35 tilkommer Politimesteren at forfølge. Men medens iøvrigt den i Loven af 1863 fastsatte Grænse kunde fastholdes for den Sigtedes Paaanke, maatte der en ny Bestemmelse om Grænsen for Paaanke i Anklagens Interesse. Efter Udkastet er der nemlig ingen Forskjel paa Politisagers Behandling i første Instants efter Straffens Størrelse i det givne Tilfælde. Den Udelukkelse af Paaanke i Anklagens Interesse, som grundes paa, at Dommeren har fundet, at der, hvis Straf skal idømmes, ikke vil blive Anledning til højere Straf end den i L. 1863 § 14 nævnte, og derfor paakjender Sagen, kan altsaa ikke overføres. Enten maa al Paaanke i Anklagens Interesse udelukkes, eller der maa sees hen til Strafferammen. Det Første krænker Grundsætningen om Parternes Lighed. Den sidste Vej bør altsaa vælges; men herved kan det ikke komme an paa, om Straffen hjemler Muligheden af højere Straf end den, hvis Idømmelse danner Grænsen for den Sigtedes Adgang til Paaanke. Det vilde, da denne Grænse ikke spiller nogen Rolle i Lovenes Straffebestemmelser, føre til en langt videre Adgang til Paaanke for Anklageren end for den Sigtede, altsaa medføre Ulighed til den Sigtedes Skade, og være en væsentlig Udvidelse af Appellabiliteten i Anklagens Interesse i Forhold til Loven af 1863. Udkastet har derfor sat Grænsen for Anklagerens Paaanke deri, om Strafferammen hjemler strengere Strafarter end dem, hvis Idømmelse i en vis ringe Grad udelukker den Sigtede fra Paaanke, se § 397.

De Afgjørelser, som ifølge §§ 368—370 i Politisager kunne træde i Stedet for Dom, have i Virkeligheden samme Betydning som Domme, og der er derfor ikke Grund til ved en almindelig Regel at udelukke dem fra Paaanke i de Tilfælde, hvor en Dom kunde paaankes. Derimod ville Grænserne for Dommes Paaankelighed og de særegne Betingelser, som hine Afgjørelser forud sætte, bevirke, at de i Reglen ikke kunne paaankes. Der kan saaledes for det Første ikke være Tale om Paaanke af den Sigtede i de Tilfælde, som omhandles i §§ 368 og 369. Thi det Tilbud fra den Sigtedes eller hans Værges Side, som her forudsættes, indbefatter Afkald paa mulig Paaanke, og Loven, der tillægger Tilbudet retlig Betydning, maa nødvendigvis ogsaa anerkjende denne Bestanddel af det. Grænsen for Dommes Paaankelighed medfører dernæst, at en Paaanke fra den Sigtedes Side af en Advarsel, der er givet i Henhold til § 370, i al Fald kun kunde finde Sted, naar Landsrettens Formand ifølge Andragende tilsteder det. Det Sidste vil ogsaa i de fleste Tilfælde, skjønt ikke altid, gjælde om Paaanke fra Anklagerens Side med Hensyn til alle de omtalte Afgjørelser. Under disse Omstændigheder er der saa meget mindre Grund til ubetinget at udelukke Paaanke. Slutningsstykket af § 397 gaar derfor

ud paa at hjemle denne under de samme Betingelser, som gjælde om Domme, forsaavidt ikke Afgjørelsens egne Forudsætninger udelukke den.

Paaanken af Underretsdommen gaar efter § 397 altid til den Landsret, i hvis Kreds Underretten ligger. Naar flere Love lade den Paaanke, som ikke medfører hel ny Forhandling af Sagen, gaa til den samme Domstol, som afgjør Paaanke af Landsrettens Domme, er det Hensyn til Retsanvendelsens Ensartethed, der begrunder denne Ordning, neppe vægtigt nok ligeoverfor det Besvær, den medfører. Konsekventsen vilde da ogsaa føre til, at der maatte være Paaanke til Højesteret mod de af Landsretten efter ny Forhandling afsagte Domme, ligesom mod de af den i første Instants afsagte Domme; men herved vilde Retsmiddelordningen ved Underretsdomme komme til at staa i Misforhold til Sagernes Betydning. Udkastet tilsteder ikke Paaanke af Landsrettens som Følge af Paaanke afsagte Domme, undtagen naar det bevilges af Højesteret (jfr. § 108) af særegne Grunde, se § 406.

Ved den nærmere Omtale af de enkelte Bestemmelser i dette Kapitel kan sondres mellem følgende Grupper: 1) §§ 397—398, jfr. § 406, der indeholde fælles Regler, 2) § 399 om den Paaanke, der er indskrænket til Prøvelse af Underrettens Retsanvendelse, 3) §§ 400—405 om den Paaanke, der medfører Sagens nye Forhandling for Landsretten.

Nødvendigheden af forskjellige Regler for de to Arter af Paaanke af Underrettens Domme gjør sig navnlig gjældende ved Behandlingen for Landsretten. Indtil dette Tidspunkt ville de fleste Regler være fælles, og disse atter de samme, som gjælde for Paaanke af Landsrettens Domme med de af Forholdets Natur følgende Lempelser, se § 398. Ved de enkelte nærmere Bestemmelser i denne Paragraf bemærkes, hvad Nr 1 angaar, at det paa Grund af Bestemmelsen i § 372 1ste Stykke maatte udtales, hvad der følger af §§ 34 og 35, at Statsanklageren ikke er Herre over, om Paaanke af Politisager i Anklagens Interesse skal finde Sted. Ved Nr. 2 jævnføres § 30. Nr. 3 lemper til Lettelse for den Sigtede Reglen i § 378 2det Stykke. Reglen i Nr. 4 er tidligere omtalt. Bestemmelsen i Nr. 5 følger ligefrem af den Paaankes Natur, hvorom her er Tale. Det skriftlige Grundlag, som behøves eller kan tilstedes ved den begrændsede Paaanke, maa her falde bort; den nye Forhandling skal ligesom Forhandlingen i første Instants kun have et Anklageskrift til Grundlag, se § 401. Nr. 6 er en i Forholdets Natur begrundet Udvidelse af Reglen i § 384.

Den Paaanke, som er indskrænket til Prøvelse af Underrettens Retsanvendelse, behandles i det Hele efter de samme Regler, som ere fastsatte for den ganske ensartede Paaanke af Landsretsdomme i §§ 386—396, se § 399. Kun en enkelt særegen Forskrift er der Anledning til ved Siden af de Lempelser, der give sig af sig selv og ej behøve særlig at nævnes. Denne særlige Forskrift foranlediges ved, at der ifølge § 50 2det Stykke kun sjældnere bliver Spørgsmaal om Beskikkelse af Forsvarer ved Paaanke af Underretsdomme. Her kan altsaa det Tilfælde indtræde, at hverken den Sigtede selv eller Nogen paa hans Vegne møder ved den mundtlige Forhandling af Paanken for Landsretten. At Anklagerens Paaanke i saadant Fald maa gaa sin Gang, er en Selvfølge. Hvis den Sigtede har paaanket, er det vel efter denne Paaankes Natur og den skriftlige Forberedelse, der gives den, ikke ligefrem nødvendigt at betragte Anken som frafalden, idet der kunde gjøres en Lempelse i Reglen efter § 388 for saadanne Tilfælde. Dertil er der imidlertid ikke tilstrækkelig Anledning, navnlig fordi der ved Reglen i § 391 Nr. 2, som bliver ved Magt, hvad enten den Sigtede udebliver som ankende Part eller som Modpart, er draget Omsorg for, at Retfærdighedens Krav ikke skal blive ofret af formelle Hensyn. Det er saaledes kun de processuelle Ankegrunde, der ville medføre Hjemvisning, paa hvilke Reglen i § 399 2det Stykke vil faae Anvendelse; men til særlig at begunstige disse er der ingen Grund.

Ved den Paaanke, der medfører Sagens nye Forhandling, blive i det Hele de Regler

anvendelige, som gjælde for Sagens Behandling ved Landsretten i første Instants, se § 400. Selvfølgelig maa denne nye Forhandling bevæge sig paa det samme Grundlag som den tidligere; om Forandringer i Anklagen ere tilstedelige, maa bedømmes efter § 267 Nr. 2. Men dernæst ligger det i de ogsaa her anvendelige Grundsætninger, som § 391 udtaler, at der, naar den Sigtede alene har paaanket, ikke kan idømmes ham en strengere Straf ved Landsretten, end den ved Underretten idømte (jfr. det tyske Udkast § 319), hvorimod omvendt efter den i § 391 Nr. 2 indeholdte Grundsætning Dommen kan blive gunstigere for den Sigtede, uagtet han ikke har paaanket, se herom § 400 i Slutningen. Nogle nærmere Bestemmelser med Hensyn til den nye Forhandling af Sagen, som bliver Følge af den i § 400 ommeldte Paaanke, indeholde §§ 401—405. Hvad enten det er Anklageren eller den Sigtede, der paaanker, maa Initiativet til den nye Forhandling tages af Anklageren, der maa indlevere Anklageskrift med Bevisfortegnelse, jfr. § 247 og § 250. Hertil maa da Rettens Formand give ham en Frist, der har lignende Betydning som den i § 245 ommeldte Frist, med de af Forholdets Natur følgende Forandringer i Virkningen som § 401 angiver. Med de Skridt, som skulle indlede den nye Forhandling, blive iøvrigt her at forbinde de mulige Paastande om Paaankens Afvisning. Har den Sigtede paaanket, maa Anklagerens Paastand om Ankens Afvisning fremsættes inden den samme Frist, som er given ham til at fremkomme med Anklageskrift. Naar Anklageskriftet er indkommet, sker der fornøden Meddelelse til den Sigtede, jfr. § 252, og der fastsættes en Frist for ham, med væsentlig lignende Betydning, som den i § 253 ommeldte Frist, hvorom det nærmere i § 402 Nr. 1—5. Ved Nr. 2 og 3 bemærkes, at der ikke bliver Spørgsmaal om Forprøvelse af Beviserne, allerede fordi her er Spørgsmaal om Underretssager. Kun de i § 251 nævnte Grunde kan der altsaa være Spørgsmaal om at gjøre gjældende for at undgaa den nye Forhandling; men af disse blive de i § 251 Nr. 2 og 3, nævnte Grunde uden Anvendelse (jfr. § 402 Nr. 1), og om de i § 251 Nr. 4—6 nævnte Grunde kan der kun blive Tale, naar Anklageren har paaanket en frifindende Dom, da en domfældende Dom ikke under Paaanke af denne Art bør kunne ophæves uden Hovedforhandling (ved Kjendelse). Kun den i § 251 Nr. 1 nævnte Grund kan i alle Tilfælde gjøres gjældende, idet Virkningen af dens Anerkjendelse bliver den samme som af Undladelse af at fremkomme med Anklageskrift, se § 403. I § 404 udtales den Grundsætning, at der maa finde en fuldstændig ny Bevisførelse Sted under Hovedforhandlingen. Medens den i Paragrafens første Stykke indeholdte Lempelse af Mundtlighedsprincipet ikke i Virkeligheden gaar videre, end der tilstedes ved en Hovedforhandling i første Instants, er der derimod ved § 404 2det Stykke hjemlet Retten Beføjelse til en videregaaende Undtagelse, der vistnok kunde blive betænkelig, naar der gjordes for rundelig Brug af den, men som en kun undtagelsesvis anvendt Beføjelse anbefales af praktiske Hensyn. Ved Spørgsmaalet om Virkningen af den Sigtedes Udeblivelse kommer ved denne Art af Paaanke i Betragtning, at den Sigtedes personlige Nærværelse ordentligvis er nødvendig. Denne Paaanke kan altsaa ikke gjennemføres, naar den Sigtede udebliver, men Paaanken er efter Omstændighederne at anse for frafalden, eller Sagen maa udsættes, eller endelig Paaanken indskrænkes til den Art Anke, som ommeldes i § 399, alt efter de nærmere Regler i § 405. Ved § 406 i Slutningen jævnføres § 50.

Kapitel III.

Om Besværing til højere Ret.

De foregaaende Kapitler handle om Paaanke af Domme. Men ogsaa mod Rettens Kjendelser og andre Beslutninger i Strafferetsplejen maa der i Reglen gives Retsmidler. Om adskillige Kjendelser og Beslutninger gjælder det vel, at de kun kunne paaankes i Forbindelse med Dommen og efter de om

denne Paaanke gjældende Regler. Dette gjælder imidlertid for det Første kun om den dømmende Ret, ikke om Undersøgelsesdommeren, hvis Virksomhed ikke staar i nogen formel Forbindelse med Domssagen, og det kan dernæst heller ikke ubetinget gjælde om den dømmende Ret. Det særegne Retsmiddel, der da finder Anvendelse, er i Udkastet kaldt Besværing, den samme Benævnelse, som er valgt i Udkastet om den borgerlige Retspleje.

De nærmere Bestemmelser om dette Retsmiddel falde naturlig i to Afsnit, som § 407 antyder.

I.

Om Besværing mod Undersøgelsesdommerens Kjendelse og Beslutning.

Den almindelige af Forholdets Natur følgende Regel, at Besværing er hjemlet mod Undersøgelsesdommerens Handlinger og Undladelser, og at Besværingsretten tilkommer enhver Part eller Trediemand, som antager sin Ret krænket, udtaler § 408. Det forudsættes naturligvis herved, at det er i Undersøgelsesdommerens Beslutning, at Retskrænkelsen ligger; foretager han en Handling ifølge Paalæg af Landsretten, er det mod dennes Beslutning, at Besværingen maa rettes, jfr. Afsnit II i dette Kapitel. Ved det Spørgsmaal, om Besværing strax kan finde Sted mod Beslutninger af Dommeren, der gaa ud paa, at Noget skal foretages, kommer det i Betragtning, at Øjemedet ordentligvis forbyder at tillægge Paaanken Virkning til at hindre Fuldbyrdelsen, i al Fald i Kraft af Loven selv, se § 412. Men under denne Forudsætning er der ingen Grund til at udskyde det Tidspunkt, da Besværingen kan ske, f. Ex. naar en egentlig Forundersøgelse finder Sted, indtil denne er sluttet. En forhalende Indflydelse paa Undersøgelsen undgaaes ved Ordningen af Retsmidlet efter Skriftlighedsgrundsætningen, og navnlig ved Reglen i § 413. Paa den anden Side er der i disse Tilfælde, hvor Besværingen ikke har suspensiv Virkning, ingen Grund til at sætte en saa kort Besværingsfrist som under den modsatte Forudsætning. Flere Love kjende endogsaa i disse Tilfælde aldeles ingen Frist. Dette synes dog ikke anbefalelsesværdigt; men Fristen kan sættes saa rummeligt, som § 409 har gjort (4 Uger). Der gives imidlertid Tilfælde, hvor Besværingen kan og bør hindre Fuldbyrdelsen. I disse Tilfælde maa Besværingen ske inden en kort Frist, hvilken Udkastet her som ved Paaanke har sat til 3 Dage, med Adgang til Oprejsning efter Reglerne i § 379, se § 409. De Beslutninger, om hvilke det Anførte gjælder, nævnes i § 409. Det bemærkes herved, at Beslutningen om en fængslet Sigtets Løsladelse ikke hører til dem, hvis Udførelse kan standses ved Besværing. Ligesaalidt som Anklageren ved Besværing kan opnaa en foreløbig Fængsling mod Dommerens Kjendelse, ligesaalidt kan han standse Løsladelsen ved Besværing. Denne Sætning er nu i Reglen anerkjendt. Reglen i § 410 tilsiges af Forholdets Natur, da de her nævnte Kjendelser ere afsagte over en Udeblivende og efter Udkastets Ordning ikke ere endelige.

Reglerne om Besværingens processuelle Behandling findes i § 411 samt §§ 413 og 414. Øjemedet er at gjøre en let og hurtig Afgjørelse mulig. Sagens Akter ere ordentligvis tilstrækkeligt Grundlag for Afgjørelsen, som prøver Beslutningen uden Indskrænkning, efter Grundsætningerne om egentlig Appel, se § 414 3die Stykke. Om mundtlig Forhandling skal finde Sted, har Udkastet overladt Besværingsinstantsen at bestemme. En Frist er given, inden hvilken den, der besværer sig, og Modparten kunne fremkomme med skriftlige Udtalelser om Spørgsmaalet. I Reglen er det Landsretten, til hvilken Besværingen gaar, jfr. imidlertid § 14 1ste Stykke. Yderligere Besværing fra Landsretten finder kun Sted, naar det af særegne Grunde tilstedes, se § 415.

II.

Om Besværing mod den dømmende Rets Kjendelser og Beslutninger.

Ikke mod alle Kjendelser og Beslutninger af den dømmende Ret gives der et Retsmiddel. Visse af de Beslutninger, der ved-

røre Sagens Gang og Ledelse, ere af den Beskaffenhed, at de ikke egne sig til at være Gjenstand for et saadant, hvoraf følger, at der ikke paa dem kan bygges nogen Ankegrund mod Dommen. Hvorledes end Retten handler, foreligger der ingen processuel Retskrænkelse mod Parten. Dette gjælder for det Første klarlig om de i § 417 Nr. 2 nævnte Kjendelser og Beslutninger; thi det ligger i Forholdets Natur og Straffeprocessens Grundsætninger, at Retten maa have Frihed til at lade de af Loven overhovedet tilstedte Undersøgelser foretage og Beviser fremføre, som den anser fornødne til Sandhedens Oplysning, og at intet Skjøn af en højere Ret kan indskrænke den i den Henseende, jfr. derimod i omvendt Retning § 374 Nr. 9. Dernæst maa det Samme gjælde om de i § 417 Nr. 3 ommeldte Beslutninger; thi de angaa kun det rent Ydre ved Sagens Behandling, ved hvilket der alene er Spørgsmaal om Hensigtsmæssighedshensyn. Af særlig Vigtighed er Reglen i § 417 Nr. 1. Den i de fleste Love optagne Grundsætning, at ingen Sag kunde komme til Hovedforhandling uden Rettens Forprøvelse af Anklagen ogsaa med Hensyn til Beviset, blev i Reglen ført videre ud i den Konsekvents, at der ogsaa indrømmedes Retsmidler mod den Beslutning, der tilstedte Anklagen. Derved blev da den hele Forberedelse af Hovedforhandlingen (Anklageverfahren) endnu mere indviklet og tjenlig til at forhale Sagen. Til de Grundsætninger, som navnlig Glaser i Modsætning til den almindelige Ordning har hævdet med Hensyn til en saadan judiciel Forprøvelses Mulighed eller Nødvendighed, hører ogsaa Afskaffelsen af Retsmidler mod Henvisningsbeslutningen, og dette Princip er ogsaa kommet til Anerkjendelse i de nyere Love og Udkast, jfr. det tyske Udkast § 173. Hertil har Udkastet sluttet sig. Er end det Onde at skulle stilles for Retten som anklaget for en grov Forbrydelse i og for sig saa betydeligt, at det kan begrunde et Krav for den Sigtede til en Forprøvelse af Anklagen, saa er dette Onde dog væsentlig af moralsk Natur. Tilstedes Anklagen, har den Sigtede dog stedse sit fulde, ubeskaarne Forsvar og det i Hovedforhandlingens mere betryggende Former; der er i Sagen selv Intet tabt for ham ved, at den kommer til Hovedforhandling. Under disse Omstændigheder bør den Betryggelse for den Sigtede, som ligger i hans Adgang til at kræve Forprøvelse, ikke overdrives til Skade for Sagens hurtige Afgjørelse. Dertil kommer, at Erfaringen har vist, hvad i og for sig er let forklarligt, at det er yderst sjældent, at den højere Ret har nægtet Henvisning i saadanne Tilfælde, hvor to med Sagen nøje kjendte Myndigheder, Statsanklageren og Landsretten, have fundet den tilstrækkelig begrundet ved det Foreliggende. Djemedet for den Sigtede ved at gribe til Retsmidler mod Beslutningen vil derfor hyppig kun være at forhale Sagen. Heller ikke kan her paaberaabes Hensynet til Parternes Ligestilling. At Anklageren maa have Retsmiddel mod en Kjendelse, der nægter Anklagen Fremme ganske eller delvis, er klart, se § 416. Men Sagen er for ham ogsaa en ganske anden. En saadan Kjendelse har nemlig for Anklageren samme Betydning som en endelig Dom i Sagen.

Forsaavidt Retsmidler ikke ere udelukkede, maa det med Hensyn til de Sagens Gang og Ledelse vedrørende Beslutninger af Retten gjælde, at de kun kunne paaankes i Forbindelse med Dommen. Undtagelse herfra gjør efter Sagens Natur den nys omhandlede Beslutning, hvorved Anklagen nægtes Fremme, da Dom her ikke finder Sted, jfr. fremdeles §§ 20, 48, 312 m. fl. I Modsætning til hine Kjendelser og Beslutninger staa de, der angaa mellemkommende Realitetsspørgsmaal, som paa ganske lignende Maade kunne foreligge for en Undersøgelsesdommer, altsaa navnlig hyppig Beslutninger om Anvendelse af de i 2det Afsnit omhandlede Midler til en Straffesags Fremme, ved hvilke den Ankeberettigede ogsaa ofte er Trediemand. Mod disse Beslutninger kan et særskilt Retsmiddel anvendes, altsaa Besværing, og denne gaar frem efter de samme Regler, som gjælde med Hensyn til Besværing over Undersøgelsesdommerens Handlinger, se §§ 418—419. Naar Reglerne om Besværingens processuelle Behandling ogsaa ere gjorte anvendelige ved Anklagerens Anke over,

at Anklagen er nægtet Fremme, kan dette ingen Betænkelighed have; thi Afgjørelsen skete ogsaa i første Instants paa skriftligt Grundlag. Spørgsmaalet kunde kun være, om den mundtlige Forhandling her, med særligt Hensyn til § 257, skulde gjøres til Regel. Bestemmelsen i § 414, der hjemler Retten Beføjelse til paa Andragende eller i Embeds Medfør at anordne mundtlig Forhandling, synes imidlertid at være tilstrækkelig.

Kapitel IV.

Om Gjenoptagelse af en Straffesag.

Der er Tilfælde, hvor en Straffesag, som har faaet en vis Realiteten vedkommende Afslutning, kan gjenoptages, uden at særegne Betingelser behøve at foreligge. Herhen hører for det Første det Tilfælde, at Sagen er bleven henlagt, uden at nogen bestemt Person var sigtet. En Straffesag mod den Sigtede har ikke været begyndt, og der er med Hensyn til ham Intet sket, hvilket han kunde paaberaabe sig som Hindring mod Sagens Gjenoptagelse, se § 420. Dernæst vil en Sag, under hvilken en Sigtet er bleven frifunden paa Grund af Anklagerens manglende Paataleret, utvivlsomt kunne gjenoptages af eller paa Begjæring af rette Vedkommende. Dette følger af de almindelige Grænser for Virkningen af Dommens Retskraft. Saameget mere maa det Samme gjælde, naar den nævnte Omstændighed ikke har ført til en Frifindelsesdom, men til Sagens Stansning paa tidligere Trin, se § 421. Endelig maa hertil endnu henregnes det i § 422 1ste Stykke i Slutningen nævnte Tilfælde, idet der vel er Tale om Gjenoptagelse paa et andet Trin, men ikke om en højere Instants. Da efter Udkastet Forundersøgelsen i intet Tilfælde er Betingelse for at kunne rejse Sag ved den dømmende Ret, kan den Kjendelse af Undersøgelsesdommeren, ved hvilken han i Henhold til § 229 nægter at tage Andragende om Forundersøgelse til Følge af en Realitetsgrund, kun da bringe Anklageren i den Nødvendighed at paaanke, naar han ikke antager sig i Stand til at føre Sagen videre uden en Forundersøgelse. Antager han derimod at kunne undvære Forundersøgelse, kan hin Kjendelse ikke være til Hinder for, at han rejser Anklagen, uagtet han slet intet andet Grundlag har end det, der forelaa for Undersøgelsesdommeren. I den Sigtedes Interesse maa dog her opstilles den samme Frist som for Besværingen imod hin Kjendelse, nemlig 4 Uger ifølge § 409. Efter denne Frists Udløb kommer altsaa den almindelige Regel i § 422 til Anvendelse.

Udenfor de nævnte Tilfælde maa der udkræves særegne Betingelser til en Straffesags Gjenoptagelse. Men herved maa dog atter skjelnes imellem, om Dom er gaaet eller ikke. Som en særlig Klasse af Tilfælde maa dernæst i Straffeprocessen udsondres Oprejsning mod Udeblivelsesvirkninger, forsaavidt saadanne overhovedet forekomme. Om disse forskjellige Forhold handles i 1) § 422, 2) §§ 423—437 og 3) §§ 438—439.

Det ligger i Forholdets Natur, at der maa være Forskjel mellem Betingelserne for en Straffesags Gjenoptagelse, efterat Dom er gaaet, og dens Gjenoptagelse, naar Forfølgningen er standset, uden at Dom er gaaet, f. Ex. at der er nægtet Anklagen Fremme som ugrundet, eller at Forfølgningen er frafalden, førend Hovedforhandlingen var begyndt (jfr. § 32). I hint Tilfælde kommer Principet om Dommes Retskraft, der utvivlsomt ogsaa maa have Gyldighed i Straffeprocessen, til Anvendelse. Sagen er endelig afgjort; Hovedforhandlingen er beregnet paa at føre ikke blot de Beviser frem, som ere erhvervede, men alle Beviser overhovedet. I det andet Tilfælde kan der kun lægges det ind i Afgjørelsen, at de hidtil fremkomne Mistankegrunde ikke ere tilstrækkelige, og den Sigtede kan derfor kun være beskyttet mod Gjenoptagelse af Sagen paa det samme Grundlag; har Forholdet forandret sig, maa Gjenoptagelsen staa aaben. Først naar Anklageren har ladet Sagen gaa til Hovedforhandling og derved anerkjendt Grundlaget for tilstrækkeligt til Doms Affigelse, kommer han ind under hine strengere Regler.

Betingelsen for Gjenoptagelsen, hvor Dom ikke er gaaet, kan altsaa kun være den, som §

422 udtaler, at nye Kjendsgjerninger eller Beviser af Vægt fremføres mod den Sigtede. Om disse vare kjendte tidligere eller ikke, er uden Betydning; om de have Betydning ved sig selv alene eller kun i Forbindelse med det tidligere Fremkomne, ligesaa. En Sondring som den i § 423 mellem Nr. 1 og 2 er fremdeles efter Udtrykkenes Almindelighed overflødig. I formel Henseende behøves ingen særegne Forskrifter; thi en saadan Hindring for Gjenoptagelsen, som ved den endelig afgjorte Sag ligger i Dommen, der først maa bortryddes, er her ikke forhaanden. Om hin Betingelse er tilstede, afgjør simpelt hen den Dommer, for hvem Sagen anhængiggjøres, se § 422 2det Stykke.

Medens der i Reglen ikke er nogen væsentlig Uoverensstemmelse i Lovene med Hensyn til Behandlingen af det nysomtalte Tilfælde, er der derimod megen Forskjellighed i Afgjørelsen af det andet Spørgsmaal, om og under hvilke Betingelser en Straffesag kan gjenoptages, i hvilken Dom er gaaet. Spørgsmaalet er derhos mere omfattende; der er ikke blot Spørgsmaal om, hvorvidt Anklageren kan faae Sagen gjenoptaget, men ogsaa og navnlig, om den Sigtede, der er bleven dømt, kan opnaa Sagens nye Forhandling. Medens nogle Love lægge den afgjørende Vægt paa Dommens Retskraft og derfor drage meget snevre Grændser for Gjenoptagelsen, er i andre Love Vægten lagt paa, at formelle Hindringer ikke bør staa i Vejen for Fyldestgjørelse af Retfærdighedens Fordringer. Yderligere Forskjel fremkommer derved, at mange Love helde til det første Synspunkt, hvor Talen er om Gjenoptagelse til den Sigtedes Skade, men til det andet, naar Spørgsmaalet er om Sagens Gjenoptagelse til Gunst for den Dømte. Den engelske og franske Ret staa begge utvivlsomt paa det første Standpunkt; navnlig tilsteder ingen af dem Muligheden af Gjenoptagelse af Sagen mod den Sigtede. I den franske Ret formindskes dog i høj Grad Betydningen af denne Regel derved, at Grundsætningen om Dommes Retskraft forstaaes saaledes, at en Anklage, der henfører den samme Handling under et andet Forbrydelsesbegreb, ikke antages udelukket, jfr. ogsaa for Belgiens Vedkommende en Lov af 21de April 1850, der afgjorde i samme Retning en Strid herom mellem Kassationsretten og Appeldomstolene. Gjenoptagelse af Sagen til Gunst for den Sigtede tilstede begge Lovgivninger, men dog kun indenfor snevre Grænser. Den franske Lovgivning indskrænker navnlig denne Gjenoptagelse til 3 bestemte Tilfælde, nemlig Uforeneligheden af to Domme, overgaaede forskjellige Personer for den samme Handling, Domfældelse paa Grund af Drab, naar det viser sig, at den formentlig Dræbte lever, samt naar Vidner, hvis Udsagn have medført Domfældelsen, have aflagt falsk Vidnesbyrd. Skjønt det maatte være indlysende, at der ingensomhelst fornuftig Grund er til Begrænsningen netop til disse Tilfælde, idet ligesaavel ved andre Forbrydelser som ved Drab Umuligheden af den ydre Kjendsgjerning, i hvilken Forbrydelsen bestaar, kan blive klar, idet fremdeles ogsaa andre Beviser end Vidnebeviser kunne vise sig at have været falske, samt idet der intet Hensyn er taget til den Mulighed, at Dommere eller Nævninger paa forbryderisk Maade have bøjet Retten, eller at vel ikke Existensen af Retsbrudet, men det, at den Dømte er Gjerningsmand, kan vise sig at være umuligt, gik ikke destomindre den franske Reis Regler uforandrede over i flere tyske Love. Et disse og andre Urimeligheder rettende, konsekvent gjennemført Udtryk for det Standpunkt, der ligger til Grund for den franske Lovgivning, findes derimod i det nye tyske Udkast i den første Redaktion, der dels tilsteder Gjenoptagelse saavel for som imod den Sigtede af Grunde, som nærmest svare til de i § 423 Nr. 1 og § 424 Nr. 1 angivne, dels videre tilsteder Gjenoptagelse til den Sigtedes Gunst, naar der foreligger Kjendsgjerninger, af hvilke det fremgaar, at den Handling, for hvilken han er dømt, enten aldeles ikke er begaaet, eller ikke kan være begaaet af ham, med andre Ord, naar det ny Fremkomne, dets Rigtighed forudsat, godtgjør Umuligheden af, at den i Dommen antagne Sagsammenhæng kan være den sande, se det nævnte Udkast § 268 og § 271, samt Motiverne til dette S. 232 o. fl.

I Modsætning til den franske Lovgivning

have de fleste nyere tyske (ogsaa østrigske) Love, samt det nye tydske Udkast i den seneste Redaktion (§§ 320 og 323) tilstedet Gjenoptagelse i videre Omfang, med den Tanke for Øje, at det i Straffeprocessen fremfor Alt kommer an paa at fyldestgjøre den virkelige Retfærdighed, og at Dommens Retskraft derfor ikke bør opretholdes videre, end hint Hensyn tilsteder. Som Følge heraf indrømmes der navnlig til den Sigtedes Fordel Adgang til Gjenoptagelse ikke blot, hvor nye Data vise Umuligheden af det tidligere Antagne, men overhovedet, hvor det ny Fremkomne, være sig alene eller i Forbindelse med de tidligere førte Beviser, er egnet til at begrunde Frifindelse, og for denne Udvidelse af Gjenoptagelsestilfældene til Fordel for den Sigtede har ogsaa Videnskaben i det Hele taget Ordet. Hvad derimod Gjenoptagelse af Sagen imod den Sigtede angaar, anerkjendes det i det aldeles overvejende Flertal af Love, at Grænsen maa drages snevrere. Alligevel er det ogsaa her i disse Love det Almindelige, at nye Beviser mod den Sigtede kunne bevirke Gjenoptagelsen; men Fordringen er paa forskjellig Maade skjærpet, saaledes f. Ex., at de nye Beviser i sig selv og uden Forbindelse med de tidligere fremførte Anklagebeviser skulle være egnede til at bevirke Domfældelse, eller at kun enkelte, bestemte nye Beviser give Adgang til Gjenoptagelse, f. Ex. den Sigtedes senere aflagte Tilstaaelse (saaledes f. Ex. det tyske Udkast i sin seneste Skikkelse § 323 Nr. 4), eller at Anklageren ikke tidligere maa have kjendt de Beviser, han nu fremfører osv.

Udkastet har i alt Væsentligt sluttet sig til den Opfattelse, der ligger til Grund for de sidstomtalte Love; navnlig ere de i §§ 423 og 424 opstillede Regler i nær Overensstemmelse med de Bestemmelser, der findes i den nye østrigske Lov (Glaser). Det er altsaa ikke alene erkjendt, hvad der nutildags ikke er meget omtvistet, at Gjenoptagelse maa tilstedes saavel for som imod den Sigtede, under de i begge de nævnte Paragrafer i Nr. 1 nævnte Omstændigheder; men det er endvidere erkjendt, at ogsaa nye Kjendsgjerninger og Beviser maa give Adgang til Gjenoptagelse saavel for som imod den Sigtede, og det Første ikke blot, naar det ny Fremkomne godtgjør Umuligheden af den Sigtedes Skyld. At en Adgang til ny Foretagelse af Sagen paa Grund af nye Beviser til den Sigtedes Gunst navnlig er uundværlig, naar Paaanke med Hensyn til Bevisspørgsmaalet er udelukket, anerkjendtes i Motiverne til det nye tyske Udkast (første Redaktion). For den Begrænsning, som dette Udkast havde fastholdt, anførtes navnlig som Grund Hensynet til Mundtlighedsprincipet: Retten kan — fremhævedes det — paa det skriftlige Grundlag, der foreligger ved Afgjørelsen af, om ny Forhandling skal tilstedes, ikke komme til et paalideligt Skjøn, om det ny Fremkomne er i Stand til at afkræfte Beviset for den Sigtedes Skyld; saaledes som Reglen derimod var begrænset i dette Udkast, havde Retten kun at prøve, om der i det Fremkomne indeholdes en Gjendrivelse af den i den anfægtede Dom antagne Sammenhæng. De anførte Motiver anerkjendte imidlertid, at den saaledes givne Adgang til Gjenoptagelse kan vise sig utilstrækkelig; men naar der i saa Henseende henvistes til Benaadning, kan det dog ikke erkjendes, at den Lov er fyldestgjørende, der maa lade sig nøje med at henvise et Retfærdighedskravs Opfyldelse til en Naadesakt. Det synes ogsaa at være en overdreven Omsorg for Mundtlighedsprincipet, der her havde gjort sig gjældende. For det Første er det ingen endelig Afgjørelse i Sagen, men kun Sagens Henvisning til Forhandling, der afgjøres paa skriftlig Grundlag. Dernæst træffes denne foreløbige Afgjørelse ikke paa det samme Bevisgrundlag, som har foreligget den Ret, der fældede Dommen, idet nye ikke tidligere prøvede Beviser forudsættes at foreligge. Afgjørende Betænkeligheder fra Mundtlighedsprincipet synes kun at gjøre sig gjældende, naar man vilde indrømme Adgang til ny Foretagelse af Sagen, uden at noget Nyt er fremkommet, men dette har Udkastet ikke gjort. Det har navnlig derfor ikke optaget den Gjenoptagelse af Sagen til den Sigtedes Gunst, som Glaser har forfægtet, og som den nye østrigske Lov samt den württembergske Lov har optaget, hvorefter Kassationsretten, naar den faar væsentlige Betænkeligheder mod Rigtigheden af de Kjendsgjerninger, hvorpaa en domfældende

Dom har bygget, — uden at andre Betingelser kræves — extraordinært og af egen Drift kan anordne Sagens Gjenoptagelse. Her kan det siges, at et Skjøn i Henhold til skrevne Akter sættes over den Bevisafgjørelse, der har fundet Sted efter mundtlig Forhandling. Naar Udkastets Betingelser derimod fastholdes, drejer Spørgsmaalet sig i Virkeligheden ikke derom, hvorvidt Reglen kan forsvares ligeoverfor Mundtlighedsprincipet, men om den kan hævdes ligeoverfor Principet om Dommes Retskraft. Men dette var allerede i sin Strenghed opgivet ved Reglen i hint ældre tyske Udkast, og det samme Retfærdighedshensyn, som forsvarer denne, byder ikke at blive staaende herved. Heller ikke turde den Betænkelighed have nogen virkelig Betydning, som Motiverne til dette Udkast fremhævede, at den Sigtede da kan spekulere i at holde visse Beviser tilbage for senere, naar imidlertid Anklagebeviset ved Vidners Død eller deslige er svækket, at komme frem med dem med Udsigt til nu at opnaa en Frifindelse, han ikke vilde have opnaaet, hvis de strax vare komne frem. En saadan Beregning vil uimodsigelig høre til de højst usandsynlige Ting. Iøvrigt er Forudsætningen, hvorpaa denne Betragtning bygges, rigtig, nemlig at det ikke kan komme i Betragtning, om den Sigtede under den tidligere Sag allerede kjendte de Beviser, han nu fremfører. Det er her et af de Punkter, hvor Straffeprocessen ifølge sit Grundprincip maa adskille sig fra Civilprocessen, der kun vil tilstede Sagens nye Foretagelse, naar det ikke kan lægges Parten til Last, at Beviset ikke blev ført under Sagen. Derimod maa dette Hensyn komme i Betragtning, naar der er Tale om Gjenoptagelse imod den Sigtede. Thi om end Udkastet ikke har troet at burde gaa saa vidt, aldeles at nægte Gjenoptagelse mod den Sigtede paa Grund af nye Beviser, saa maa det dog erkjendes, at der er en naturlig Forskjel mellem dette Tilfælde og det foregaaende. Det er en højere Interesse, der staar paa Spil, at en Uskyldig ikke dømmes, end at en Skyldig ikke gaar fri for Straf. Letsindig bør Ingen udsættes for det Onde, oftere at undergives Anklage for den samme Handling. Anklageren skal, som tidligere bemærket, føre alle Beviser, som han kjender, frem, og gjør han det ikke, maa denne Fejl blive til den Sigtedes Fordel. Dette er altsaa en i Sagens Natur grundet Forskjel mellem Betingelserne for Gjenoptagelsen for og imod den Sigtede, at der i det sidste Tilfælde maa kræves, som § 423 Nr. 2 siger, at de nye Beviser først efter Dommen „komme for Dagen", medens der i det første kun kræves, se § 424 Nr. 2, at Beviserne ikke ere komne frem under den tidligere Sag. Derimod ere andre Skjærpelser af Betingelserne for Gjenoptagelsen mod den Sigtede kunstige og tildels praktisk uigjennemførlige (f.Ex. den, at de nye Beviser i og for sig, og uden at der behøves nogen Støtte i de tidligere fremførte Anklagebeviser, ere egnede til at begrunde Domfældelse, se württb. Lov § 470). — Naar § 424 under Nr. 3 som et særligt Tilfælde nævner de flere uforenelige Domme, er det vel i og for sig ikke nødvendigt at fremhæve dette ved Siden af den almindelige Regel i Nr. 2, men det er hensigtsmæssigt med Hensyn til flere ejendommelige Regler, som dette Tilfælde fremkalder, se § 428 og navnlig § 432.

At Reglerne i §§ 423 og 424 ogsaa maa komme til Anvendelse, hvor det ikke gjælder Frifindelse eller henholdsvis Domfældelse, men Anvendelse af strengere eller mildere Straffebestemmelser paa Handlingen, er i og for sig klart. Det vilde imidlertid, naar hensees til den Vidde, Strafferammerne have efter Straffeloven, være en Formalisme, naar det ikke ogsaa anerkjendes, at en Gjenoptagelse kunde finde Sted med Hensyn til Valget af en højere eller lavere Straffegrad indenfor den samme Strafferammes Grænser. Derimod bør det i begge Tilfælde fastholdes, at Betingelsen bør være, at det kan antages, at der vil blive en væsentlig Forskjel i Straffen, se § 426, jfr. württb. Lov § 473. Spørgsmaalet, hvem der er berettiget til at begjære Sagens nye Foretagelse, er i Udkastet besvaret efter de samme Grundsætninger, som ere fastholdte ved Paaanke. Der er derfor ikke tillagt Statsanklageren Beføjelse til saadant Andragende i den Sigtedes Interesse, jfr. derimod § 425 2det Stykke. En Selvfølge er det, at en

Gjenoptagelse af Sagen mod den Sigtede ikke kan finde Sted, naar denne er død. Derimod er det allevegne anerkjendt, efter megen og langvarig Forhandling nu endelig ogsaa i Frankrig ved Lov af 29de Juni 1867, at Gjenoptagelse af Sagen til Gunst for den Sigtede ogsaa maa kunne finde Sted efter dennes Død. At Virkningen af en Frifindelse efter Døden kun kan medføre Ophøret af Ærevirkningen, kan ikke komme i Betragtning; det Samme kan ogsaa være Tilfældet ved Gjenoptagelse, naar den Sigtede lever, da det maa ansees for en Selvfølge, at Gjenoptagelse ikke udelukkes ved den Omstændighed, at Straffen er udstaaet, se § 427 2det Stykke. Forsaavidt da Lovgivningen anerkjender Nogen som berettiget til at værne om Afdødes Ære, er det ogsaa naturligt, at der tillægges dem Beføjelse til at andrage paa en Sags Gjenoptagelse for at rense den domfældte Afdødes Ære. I Henhold til denne Betragtning har Udkastets § 425 tillagt de Personer, som Straffelovens § 223 nævner, Ret til at andrage paa Gjenoptagelse, naar Domfældelsen angaar en i den offentlige Mening vanærende Handling. At det heromhandlede Retsmiddel ikke finder Anvendelse ved de af Underretten afsagte Domme, se § 427, er begrundet i den Omstændighed, at Udkastet med Hensyn til disse Domme giver Enhver af Parterne Ret til uden nærmere Betingelser ved Paaanke at faae Sagen paany forhandlet for højere Ret. Vel kan i Straffeprocessen Andragende om Sagens Gjenoptagelse ikke være indskrænket til nogen Tidsfrist, i al Fald ikke Gjenoptagelsen i den Sigtedes Interesse*), medens en kort Frist er sat for Paaanken. Men Reglen i § 379 bevirker, at der alligevel ingen Trang kan være til det her omspurgte Retsmiddel i Underretssager. Er Sagen imidlertid ifølge Paaanke bleven paadømt ved Landsretten, maa Retsmidlet staa aabent. At det ikke finder Anvendelse, saalænge Paaanke efter Loven staar aaben eller Afgjørelse af en sket Paaanke ikke har fundet Sted, se § 427 1ste Stykke i Slutningen, er stemmende med Forholdets Natur. Paaanken og i Tilfælde af Hjemvisning den nye Forhandling kan mulig fjerne Grunden til at gribe til dette Retsmiddel.

Hvad de processuelle Regler angaar, som nødvendiggjøres ved Anerkjendelsen af dette Retsmiddel, bliver der at skjelne mellem Forhandlingen om Andragendet, hvis Formaal er at afgjøre, om Sagen skal gjenoptages (§§ 428—432), og den videre Behandling af Sagen, som indtræder, naar Andragendet tages til Følge (§§ 433—436).

Hin Forhandling finder regelmæssig Sted for den Landsret, der har afsagt Dommen være sig i første Instants eller som Følge af Paaanke. Der er ingen Grund til i det første Tilfælde at henlægge Afgjørelsen til Højesteret; thi det paastaaes ikke, at Landsretten har bedømt Sagen, saaledes som den var fremført for den, urigtig; kun det Spørgsmaal foreligger, om der er Grund til at antage, at Retten vilde være kommen til et andet Resultat, naar det ny Fremkomne tidligere havde foreligget. Men til en Afgjørelse herom er den Ret, som har afsagt den anfægtede Dom, nærmest kaldet. Til Højesteret henlægger Udkastet Afgjørelsen om Andragendet, for det Første i det i § 424 Nr. 3 nævnte Tilfælde, hvilket er nødvendigt paa Grund af Reglen i § 432, men dernæst ogsaa, naar Højesteret som Følge af Paaanke har afsagt Dommen. Det maa vel indrømmes, hvad Motiverne til det tyske Udkast bemærke, at der ikke altid er Nødvendighed for den sidste Regel; thi om end Højesteret i Henhold til § 393 har dømt i Sagen, har den dog grundet Dommen paa de ved Landsretten fastsatte Bevisresultater, og der kan altsaa ikke deri, at Andragendet tages til Følge, ligge nogen Kritik af Højesterets Dom. Men det synes dog at være den naturligere Form at lade Højesteret udtale Ophævelsen af den Dom, mod hvis Indhold Retsmidlet

*) Med Hensyn til Anklagerens Andragende om Sagens Gjenoptagelse have nogle Love foreskrevet en relativ Frist, saaledes den württembergske Lov § 476 15 Dage fra den Dag, da Statsanklageren fik Kundskab om de Kjendsgjerninger eller Beviser, der begrunde Andragendet Men en saadan Frist har dog Vanskeligheder, da Statsanklageren ofte kan have Grund til videre Efterforskninger, inden han beslutter sig til at fremkomme med sit Andragende.

er rettet, naar det er Højesteret, hvem dette Indhold skyldes, og hvor Retsmidlet er rettet mod Strafudmaalingen (426), har Højesteret efter det nærværende Udkast ogsaa forsaavidt afgjort faktiske Spørgsmaal selvstændigt. Reglerne i § 428 2det Stykke, behøve ingen særlig Forklaring. Hvad Andragendets Behandling angaar, er det Grundsætningen, at en Bevisførelse efter Umiddelbarhedsprincipets Medfør ikke skal finde Sted. Skjønnet finder Sted paa skriftligt Grundlag, men efter en mundtlig Forhandling mellem Parterne. Hvad Grundlaget for Afgjørelsen angaar, er Retten efter Straffeprocessens Grundsætninger ikke indskrænket til det af Andrageren Forelagte. Da Virksomhed af Undersøgelsesdommeren i den engang afgjorte Sag ligesaavel er udelukket ved Dommen som Forhandling for den dømmende Ret, kan det stille sig saa, at Andrageren foreløbig begjærer Forundersøgelse eller anden Virksomhed af Undersøgelgelsesdommeren til at supplere det forhaandenværende Materiale for Afgjørelsen, og Retten kan fremdeles i Embeds Medfør anordne Saadant, se § 431. Den mundtlige Forhandling kan bortfalde, dels fordi Retten finder sig tilstrækkelig overbevist om, at Andragendet ikke bør tages til Følge, se § 429 1ste Stykke, dels ifølge § 430, naar et fra den Domfældtes Side indgivet Andragende i den skriftlige Moderklæring, hvortil der gives Anklageren Lejlighed (§ 429 2det Stykke), finder Tilslutning fra dennes Side. Dette kan vel ikke i og for sig være nok til at tage Andragendet til Følge, da Anklageren, efterat Dom er gaaet, ingen Raadighed har over Sagen, men det kan være saa afgjørende for Rettens Skjøn, at den mundtlige Forhandling bliver overflødig. For den mundtlige Forhandling passe iøvrigt Reglerne i §§ 386—388, jfr. § 399, i det Væsentlige, se § 432 1ste Stykke. Henvisningen til § 399 er nødvendig med Hensyn til Udeblivelsesvirkninger, hvorved maa jævnføres § 50.

At Andragendet tages til Følge, faar sit Udtryk i, at Dommen ophæves (§ 432 2det Stykke), hvilken Ophævelse dog efter Sagens Natur ikke er uigjenkaldelig, jfr. §§ 435 og 436 Nr. 5. Foreligge to uforenelige Domme, kan det men vil ingenlunde altid være nødvendigt, at begge Dommene ophæves. Foruden dette negative Resultat medfører Andragendets Bevilgelse endvidere med Nødvendighed en positiv Afgjørelse; ordentligvis vil denne bestaa i Anordning af ny Hovedforhandling, men i visse Tilfælde kan Retten strax skride til at afsige ny Dom uden Hovedforhandling. Disse Tilfælde angives i § 433. Til Forklaring af det under Nr. 1 nævnte Tilfælde bemærkes, at det vel, som ovenfor sagt, ikke kan bero paa Statsanklageren, om den Sigtedes Andragende om Sagens Gjenoptagelse skal tages til Følge; thi med Dommen er hans Raadighed over Sagen ophørt, jfr. § 32. Men naar Retten har erkjendt Andragendet for begrundet og som Følge deraf har ophævet Dommen, rykkes Sagen derved tilbage til et Trin, paa hvilket Anklageren kan frafalde Anklagen, jfr. ogsaa § 435. Gjør han Brug af denne sin Ret, maa den samme Virkning indtræde, som naar Sagen efter ny Forhandling falder ud til den Sigtedes Fordel. Naar § 32 kun i det Tilfælde lader Frafald af Anklagen medføre Frifindelsesdom, hvis den sker, efterat Hovedforhandlingen er begyndt, kan der her ikke lægges Vægt paa dette Moment, da den Sigtede, der engang med Urette er dømt, har Krav paa en frifindende Dom. Retten afsiger altsaa strax Frifindelsesdom eller, forsaavidt Spørgsmaalet kun er om Anvendelse af en mildere Straffebestemmelse, Dom i Henhold til denne. Den nye Udmaaling af Straffen, som i det sidstnævnte Tilfælde skal finde Sted, udkræver efter den Betragtning, hvorpaa Udkastets § 393 hviler, ikke ny Hovedforhandling. Af denne sidste Grund gaar Reglen i § 433 Nr. 2 videre end Nr. 1, idet den tillægger Retten Beføjelse til at afsige ny Dom strax uden ny Hovedforhandling, naar det for begrundet erkjendte Andragende alene er rettet paa en ny Udmaaling af Straffen indenfor de lovbestemte Grænser jfr. § 426. Det kommer her ikke i Betragtning, om det er Anklageren eller den Sigtede, der er fremkommen med Andragendet, og ej heller, om Modparten bestrider den i samme indeholdte Paastand. Med

Paragrafens Slutningsregel jævnføres § 393 sidste Stykke.

Udenfor de i § 433 nævnte Tilfælde har Retten, der tager Andragendet om Gjenoptagelse til Følge, at beslutte ny Hovedforhandling. Ordentligvis finder denne Sted ved den Ret, som tidligere i første Instants har paadømt Sagen. Gjælder det imidlertid Spørgsmaal om Anvendelse af en strengere Straffebestemmelse paa Handlingen, kunne Kompetencereglerne gjøre Forhandling ved Landsretten nødvendig, medens Sagen tidligere er behandlet som Underretssag, se § 434. I det omvendte Tilfælde maa Sagen derimod vedblivende være Landsretssag, da Udfaldet af Forhandlingen kan blive, at den foreløbig ophævede Dom igjen sættes i Kraft, se § 436 Nr. 5. Et særeget Tilfælde er det, at to uforenelige Domme ere ophævede; her er det naturligt, at Forhandlingen af begge Sagerne sker ved en anden Ret end dem, der have afsagt de paagjældende Domme. Om Nævninger skulle medvirke ved den nye Forhandling, afgjøres efter de almindelige Regler, altsaa ogsaa med Valgret for den Sigtede efter Udkastets Regler, uden Hensyn til det Valg, som maatte være truffet under den tidligere Sag, se § 434.

Hvad enten det er Anklagerens eller den Sigtedes Andragende, der er Anledningen til Sagens Gjenoptagelse, maa Initiativet til den nye Sag udgaa fra Anklageren, ved Indgivelse af Bevisfortegnelse, efter Omstændighederne ogsaa et nyt Anklageskrift. Den Ret, ved hvilken Sagen skal forhandles, sætter herfor en Frist af lignende Betydning, som den i § 245 omtalte, jfr. § 401. Virkningen af Oversiddelsen af Fristen har § 435 overensstemmende med Forholdets Natur fastsat paa lignende Maade, som sket er i § 401. Med Hensyn til selve den nye Forhandling finde de om Domsagers Behandling i første Instants givne Regler i det Hele Anvendelse. Nogle enkelte særlige Bestemmelser er der dog Trang til som en Følge af de ejendommelige Forhold; disse angives i § 436. For det Første (§ 436, Nr. 1) er det en Selvfølge, at en Del af de Regler, der indeholdes i 4de Afsnit Kap. I, maa blive uden Anvendelse, alle de nemlig, der vedkomme Spørgsmaalet, om Anklagen skal henvises til Hovedforhandling eller ikke; thi dette Spørgsmaal er her allerede afgjort, jfr. særlig med Hensyn til § 254 Nr. 1 Bestemmelserne i § 431. Hvad Reglerne i §§ 267–269 og 270 angaar, vil Forholdets Natur altid medføre nogen Lempelse i Anvendelsen; særlig behøver dog kun det at fremhæves, at Anvendelsen af dem, forsaavidt den medfører en Afvigelse fra Kjendelsen om Gjenoptagelse, der maa tilfalde den Ret, som har afsagt denne, ikke altid kan ske ved den Ret, for hvilken Forhandlingen er bestemt til at foregaa (§ 436 Nr. 2). Reglerne under Nr. 3 behøve ingen Forklaring. Bestemmelsen under Nr. 4 er en nødvendig Konsekvents af Udkastets Grundsætning, at Hovedforhandling ikke kan finde Sted, naar den Sigtede unddrager sig Forfølgning, i Forbindelse med den Omstændighed, at den tidligere Dom kun betingelsesvis er ophævet. Reglerne i Nr. 5 1ste og 3die Punktum følge af de almindelige Grundsætninger, der gjælde ved Retsmidler; Bestemmelsen i 2det Punktum behøver ingen Forklaring.

Hvad § 437 1ste Stykke angaar, bemærkes, at det ikke er almindeligt i Lovene at give et Retsmiddel mod den Kjendelse, hvorved Gjenoptagelsen tilstedes. Udkastet har troet at burde holde sig hertil. I Straffeprocessen kan denne Regel navnlig være naturlig, hvor det gjælder et Andragende fra den Sigtede; men Grundsætningen som Parternes Lighed maa da føre til det samme Resultat, naar det gjælder et Andragende fra Anklageren. Derimod maa Besværing tilstedes mod Kjendelser, hvorved Gjenoptagelsen nægtes, selvfølgelig dog ikke, naar Kjendelsen er afsagt af Højesteret, og efter Udkastets Grundsætninger heller ikke, naar Kjendelsen er afsagt ved Landsretten i en Sag, hvis nye Forhandling skulde finde Sted ved Underretten, medmindre her Besværingen særlig tilstedes overensstemmende med § 406. Reglen i § 437 2det Stykke behøver ingen Forklaring. Det sidste Stykke i Paragrafen afgjør Spørgsmaalet om det heromspurgte Retsmiddels suspensive Virkning. Det opstaar

kun, naar Andragendet udgaar fra en Domfældt. At selve Andragendets Indgivelse ikke i Medfør af Loven kan have denne Virkning, maa ansees for en Selvfølge, hvorimod Udsættelse eller Standsning af Fuldbyrdelsen maa indtræde, naar Andragendet er taget til Følge.

De to sidste Paragrafer i Kapitlet handle om Oprejsning mod Udeblivelsesvirkninger i Straffeprocessen. Det følger af dennes Grundsætninger, at der kun i forholdsvis ringe Omfang indtræder skadelige Virkninger af Udeblivelse. For den Sigtedes Vedkommende følger dette af Anklageprocessens Princip, saaledes som tidligere udviklet. For Anklagens Vedkommende kommer man i offentlige Straffesager til samme Resultat af Hensyn til det Offentliges Interesse. Som det Foregaaende har vist, komme Udeblivelsesvirkninger dog frem navnlig ved Retsmidlerne, og enkelte andre Tilfælde forekomme ogsaa. At Oprejsning da maa kunne opnaaes under de i §§ 438 og 439 angivne Betingelser, kan ikke være tvivlsomt. I § 438 handles om den Sigtede; de opregnede Tilfælde have Hensyn til Anvendelsen af Retsmidler med Undtagelse af det første, hvor Trangen til Oprejsning fremkommer ved Reglen i § 200, jfr. § 366, i Forbindelse med den Udelukkelse af Paaanke, som hjemles ved § 397. De Afgjørelser, der omhandles i begge disse Paragrafer, falde ind under Reglen i § 108; der gives som Følge deraf ingen Retsmidler mod dem.

Syvende Afsnit.

Om Behandlingen af Sager, der ikke forfølges af Statsanklageren eller Politiet.

Ifølge Udkastets §§ 38—40 er der Straffesager, henhørende under Udkastets Omraade som forfølges af Andre end Stasanklageren eller Politiet, og ifølge Udkastets § 4 kan det forekomme, at borgerlige Retskrav af den Forurettede forfølges i Forbindelse med en Straffesag og da efter Regler, som det tilfalder Loven om Strafferetsplejen at fastsætte. Om de Grunde, hvorpaa de nævnte Bestemmelser i Udkastet ere byggede, henvises til, hvad der er bemærket tidligere. Det er fundet hensigtmæssigt at samle de nærmere Regler om Behandlingen af disse Sager i et særeget Afsnit. Thi vel ere for en stor Del de samme Regler anvendelige, som gjælde om de Sager, der omtales i Afsnittene 3—5; men de Særegenheder, som maa komme frem, kunde ikke ret vel finde Plads i hine Afsnit, uden at skade Overskueligheden. Den Sondring, som iøvrigt er lagt til Grund indenfor det nærværende Afsnit, har en naturlig Forklaring Særlig udsondres maatte for det Første Reglerne om Behandlingen af borgerlige Retskrav, som forfølges af den Forurettede i Forbindelse med Straffesagen (Kap. III). Ved de Straffesager, der falde ind under Afsnittet, maatte det blive en naturlig Adskillelse, om Sagen angaar en Handling, der ogsaa kan forfølges af den offentlige Anklagemyndigheds Organer, eller om den alene kan paatales af Private. Der skjelnes derfor mellem Sager, der paatales i Henhold til Udkastets § 38 eller § 40 (Kap. I), og Sager, der paatales i Henhold til § 39 (Kap. II).

Kapitel I.

Om Sager, der paatales i Henhold til § 38 eller § 40.

Af de 6 Paragrafer, som dette Kapitel indeholder, give de 3 sidste Bestemmelser, som særlig foranlediges ved, at Flere have Paataleret i disse Sager. Bortsees fra disse, vil et Blik paa de i §§ 440—442 givne Regler vise, at Særegenhederne ved Behandlingen af Sager, der paatales i Henhold til § 38 eller § 40, ikke ere mange og tildels af underordnet Betydning, en naturlig Følge af Anklageprincipets Gjennemførelse i Sager, der forfølges af de offentlige Anklagemyndigheder. Under disse Omstændigheder fandtes det lettere at stille i Spidsen Grundsætningen om, at

de for offentlige Sager givne Regler ogsaa i det Hele her finde Anvendelse, og derefter i den Orden, som Sagens Gang medfører, at angive de særegne Forskrifter, end at give en fuldstændig Ordning af Processens Gang, der for en stor Del maatte blive en Gjentagelse og uundgaalig vilde medføre en ikke ringe Vidtløftighed, selv om der paa de enkelte Punkter jævnlig kunde henvises til tidligere Regler. Navnlig maatte denne Betragtning blive afgjørende med Hensyn til de Sager, der forfølges i Henhold til den den Forurettede ved § 40 1ste Stykke hjemlede subsidiære Paataleret, hvis Omraade er saa stort, medens den dog kan forudsees praktisk sjælden at ville komme til Anvendelse.

Ved Overførelsen af de for offentlige Straffesager gjældende Regler frembyder der sig strax det vigtige Spørgsmaal, om Overførelsen kun skal strække sig til de Regler, der gives i 4de til 6te Afsnit af Udkastet, eller ogsaa ganske eller for en Del til Reglerne i det 3die Afsnit. Spørgsmaalet er dette, om der i de Sager, der ikke forfølges af Statsanklager eller Politi, overhovedet kan blive Tale om en for offentlige Myndigheder foregaaende og derfor processuelle Regler undergiven Undersøgelse, førend Anklage er rejst for den dømmende Ret. En Selvfølge er det for det Første, at om en Efterforskningsvirksomhed af Politiet eller Statsanklageren kan der ikke være Tale. Dette følger af selve Forudsætningen for de omspurgte Sager. Hine Myndigheders Efterforskning er kun et Middel for at forberede Anvendelsen af deres egen Paataleret; men her paatales uafhængig af dem. Paa den anden Side ligger det i de almindelige Regler, at Forundersøgelse ved Retten i visse Tilfælde ikke kan finde Sted. Dette gjælder saaledes om de Sager, der forfølges i Henhold til § 38, se § 22 1ste Stykke, men kan ogsaa være Tilfældet med Sager, der paatales i Henhold til § 40. Spørgsmaalet er altsaa dels, om i de Sager, hvor Forundersøgelse før Anklagen overhovedet kan finde Sted, en saadan ogsaa kan fremkaldes af den Private, der paataler i Henhold til § 40, dels om den Paataleberettigede i disse og de andre under Kapitlet hørende Sager kan begjære en Virksomhed af Undersøgelsesdommeren før Paatalen paa lignende Maade, som Statsanklageren eller Politimesteren under den offentlige Efterforskning, jfr. § 221. Hvad nu først angaar den subsidiære Paataleret efter § 40 1ste Stykke, vilde der vistnok være god Grund til kun at indrømme den som en Beføjelse til at optræde som Anklager for den dømmende Ret, dersom man maatte opfatte den som nærmest sigtende til at værne om den Forurettedes Interesse. Thi det stemmer hverken med Forholdets Natur eller den tidligere Lovgivnings Grundsætninger, at en Privat har Krav paa Undersøgelsesdommerens Hjælp for at faae Materiale til at afgjøre, om han i egen Interesse skal bestemme sig til at paatale en mod ham udøvet strafbar Handling, se ogsaa Udkastets § 446. Det er saaledes ganske konsekvent, at det tyske Udkast, der opfatter den subsidiære Privatanklage fra hint Synspunkt og derfor ogsaa kun tilsteder den indenfor snevre Grænser, udelukker den Forurettede fra at begjære Forundersøgelse. Efter den Opfattelse, der ligger til Grund for nærværende Udkasts Regler om den subsidiære Privatanklage, vil man derimod ikke kunne afgjøre Spørgsmaalet ved denne Betragtning. Opfatter man den private Anklager som den, der tager Samfundets Interesse i Straffesagens Forfølgning i sin Haand, er det ogsaa naturligt ikke uden videre at afskjære ham fra den foreløbige Anklage, som staar de offentlige Myndigheder aaben ved Andragende om Forundersøgelse, førend Anklagen rejses. Til blot Angiver bliver han derved ligesaalidt som den offentlige Anklager. Dog er der unegtelig Grund til paa dette Punkt at søge særlige Garantier ved Privatanklagen. Til disse hører for det Første, at Andragendet om Forundersøgelse bør kunne nægtes Fremme ogsaa af den Grund, at de forelagte Oplysninger ikke vække grundet Mistanke, jfr. derimod § 229, og dernæst, at Andragendet maa rettes til Landsretten, saaledes at Undersøgelsesdommeren ikke kan antage det uden en Beslutning af denne, se herom § 441 Nr. 3. Andre Hensyn medføre, at der regelmæssig ikke kan tillægges den private Anklager en lignende Beføjelse som den, Statsanklageren og

Politiet har efter § 221. Det er en Paataleret, der er hjemlet; en saadan forudsætter, at en bestemt Person kan sigtes. At indrømme den private Anklager Krav paa Undersøgelsesdommerens Hjælp til en almindelig Efterforskning, der ikke er rettet mod en bestemt Person, vilde gaa ud herover. Som en Følge heraf blive Reglerne i 3die Afsnit Kap. I ordentligvis i deres Helhed uanvendelige i disse Sager. Kun hvor Sagen ikke taaler Opsættelse, kunne enkelte Retshandlinger begjæres af Undersøgelsesdommeren, førend Sagen er anhængiggjort for Retten. Men dette er ikke ejendommeligt for disse Sager, men gjælder ogsaa ved de i næste Kapitel omhandlede private Straffesager, se § 446, og har ogsaa sine bekjendte Analogier i Civilprocessen. Tildels lignende Betragtninger føre til i de andre Sager, der omhandles i dette Kapitel, at sætte den samme Betingelse for Adgangen til Retshandlinger ved Undersøgelsesdommeren før Anklagen. Særlig kommer det ved § 40 2det Stykke i Betragtning, at den private Forfølgning her ikke kan betragtes som foretagen i Samfundets Interesse, og hvad § 38 angaar, at Paatalen efter samme kun er naturlig, forsaavidt Sagen derved hurtigere og lettere kan bringes til Ende.

I Overensstemmelse med det Udviklede ere Forskrifterne i § 440. Udtrykkene i 1ste Stykke ere saaledes valgte, at det allerede af dem fremgaar, at Bestemmelserne i tredie Afsnit Kap. I ikke ere medindbefattede; i al Fald bliver det klart ved det 2det Stykke af Paragrafen.

Af de særegne Forskrifter for Behandlingen, som §§ 441 og 442 indeholde, er der kun to, som angaa Sager, der forfølges i Henhold til § 38, se § 441 Nr. 4 og 442 Nr. 3. Den sidste af disse udtaler, at ved Anvendelsen af Retsmidler i Sager, der ere forfulgte i Henhold til § 38, maa Statsanklageren optræde i Anklagens Interesse; den særegne Paataleret efter § 38 gjælder kun Behandlingen i første Instants. Reglen er iøvrigt ganske svarende til den, som vilde gjælde, naar Sagen forfulgtes af Politiet, se § 398. Alle de andre Bestemmelser i Paragraferne have Hensyn til § 40.

Hvad Bestemmelsen i § 441 Nr. 1 angaar, bemærkes, at Overholdelsen af den Betingelse for Paataleretten i Henhold til § 40 1ste Stykke, at den offentlige Myndighed har vægret sig, nærmest er i dennes Interesse, idet det maa fastholdes, at en med den private Anklager til Ende ført Sag ikke kan optages igjen af den offentlige Anklager, medmindre Betingelserne for en ved Realitetsdom afgjort Straffesags Gjenoptagelse ere tilstede. Om Betingelsen er tilstede, bør derfor baade paasees af Dommeren i Embeds Medfør, og den offentlige Anklagemyndighed bør sættes i Stand til at fremsætte sin Indsigelse. Derfor paalægges det den private Anklager at ledsage sin Anklage med Oplysning om, at Betingelsen er tilstede, og at tilstille Anklagemyndigheden Gjenpart af Anklagen. Den Sigtede har selvfølgelig ogsaa Interesse i at afværge en Behandling, der kan blive frugtesløs, naar Sagen ikke føres til Ende, fordi Betingelsen mangler; men er Forhandlingen engang begyndt, er hans Interesse nærmest, at Sagen føres til Ende og bliver afgjort, idet han ellers maa underkaste sig en gjentagen Forfølgning om det Samme. Til denne den Sigtedes Interesse bør der nu tages Hensyn, naar Sagen er videre fremskreden, og naar saaledes tillige mange andre Hensyn gjøre det lidet ønskeligt, at den stedfundne Forhandling bliver uden Nytte. Den offentlige Anklager bør ikke ved sin Passivitet kunne bevirke, at Sagen paa et sent Stadium afbrydes. Derved begrundes Slutningsreglen under Nr. 1. Kan Statsanklageren, der virkelig ikke har opgivet Sagen, ej længere faae den privat forfulgte Sag standset, kan han dog altid selv tage den i sin Haand, hvorimod han, naar han engang har opgivet Sagen, kun kan gjøre det under den i § 445 angivne Betingelse.

Reglen i § 441 Nr. 2 behøver ingen Forklaring. Bestemmelsen under Nr. 3 er ovenfor omtalt. Nr. 4 indfører en Forandring i den Regel, som gjælder i de af Statsanklageren ved Landsretten forfulgte Sager, at en Forprøvelse paa skriftlig Grundlag af Anklagens Begrundethed ikke sker i Embeds Medfør, se § 254 Nr. 2. Sker Forfølg-

ningen i Henhold til § 40, bør saadan Prøvelse finde Sted i Embeds Medfør. En privat Anklage bør, selv om den Sigtede vil finde sig deri, ikke som saadan kunne have de Virkninger, som ere knyttede til at være sat under Tiltale, og det Offentlige kan med Hensyn til de Byrder, den mundtlige Hovedforhandling medfører, ikke være voldgivet en privat Anklagers og den Sigtedes Forgodtbefindende. I Underretssager, hvor Udkastet ikke kjender saadan Forprøvelse, naaes Betryggelse i sidstnævnte Henseende ad en anden Vej. Udkastet overfører nemlig den ellers kun i Politisager gjældende Regel i § 364, hvorefter det første Møde under Hovedforhandlingen ikke er beregnet paa Bevisførelse, til at gjælde ved alle Underretssager, der høre under dette Kapitel, uden Hensyn til, om deres Forfølgning vilde være tilfalden Politimesteren eller Statsanklageren, jfr. ogsaa § 447 i Slutningen. Reglen i § 442 Nr. 1 fastsætter Virkninger af den private Anklagers Udeblivelse under Hovedforhandlingen. Den offentlige Interesse kræver her ikke en saadan Regel, som er fastsat i § 279 (Sagen udsættes altid); det er ogsaa klart, at den vilde være meget hensynsløs mod den Sigtede, der ikke har den Betryggelse, som ligger i en offentlig Anklagers Embedspligt. Er Udgangspunktet rigtigt, ville iøvrigt de enkelte Bestemmelser ingen Forklaring behøve. Det Samme gjælder om de Udeblivelsesvirkninger, som Nr. 4 fastsætter, hvor Retsmidler anvendes. Reglen under Nr. 2 er et nødvendigt Supplement til § 206.

Da Resultatet af den Forfølgning fra den offentlige Anklagemyndigheds Side, som har fundet Sted i de her omspurgte Sager, utvivlsomt bliver forbindende for den, der har en ved § 38 eller § 40 hjemlet Paataleret, men denne Ret paa den anden Side derved kunde blive ganske illusorisk, maa der nødvendigvis være en Adgang for den efter hine Paragrafer Paataleberettigede til at optage en Sag, der er begyndt, men ikke føres til Ende af den offentlige Myndighed, uden Hensyn til de Betingelser, der ellers gjælde for en Sags Gjenoptagelse. Men paa den anden Side kræver den Sigtedes Interesse, at denne Adgang benyttes snart, og det maa derhos være den Paataleberettigedes egen Sag at følge den Sag, hvori han har Interesse, saaledes, at han bliver i Stand til at gjøre Brug af sin Ret saa betids, som Loven kræver. Paa disse Betragtninger ere Bestemmelserne i § 443 byggede. Hvad de enkelte Bestemmelser i denne angaar, bemærkes blot, at Slutningen af Nr. 2 kun tilsigter at afværge Misforstaaelse; det er f. Ex. klart, at den private Anklager ved at optage Sagen, der frafaldes af Statsanklageren under Forunderfølgelsen, ikke kan hindre den Løsladelse af en fængslet Sigtet, som Dommeren finder begrundet. At Reglen under Nr. 3 kun angaar § 40, forklares ved § 442 Nr. 3. At Paaanke i Henhold til § 40 maa anmeldes inden den samme Frist, som gjælder for den offentlige Myndighed, volder ingen Vanskelighed; det vil med andre Ord sige, at den private Anklager maa anmelde Paaanke betingelsesvis, nemlig hvis den offentlige Anklager ikke paaanker.

Medens der ved den subsidiære Privatanklage ikke er Grund til at indrømme den Private Ret til at optræde som Medanklager, hvilket aabenbart gaar videre end en subsidiær Paataleret*), maa en saadan Ret derimod tilkomme den Private, der har en ligeberettiget Forfølgningsret (§ 40 2det Stykke); omvendt maa Vedkommende paa det Offentliges Vegne have samme Ret, naar en saadan Sag er anhængiggjort af den Private, se § 444.

Naar den offentlige Anklagemyndighed har vægret sig ved at forfølge eller har frafaldet Forfølgning, blive for dens Vedkommende ubetinget Reglerne i 6te Afsnit Kapitel IV anvendelige, om end den Private i Henhold til § 40 1ste Stykke har paatalt. Deraf følger, at den offentlige Anklagemyndighed nu ikke atter kan indtræde i Sagen, medmindre Betingelserne for Sagens Gjenoptagelse ere tilstede, se § 445. Særegne Regler om Formen for den Indtræden i Sagen, som §§ 444 og 445 omtale, ere ikke ansete for

*) Tilfældet er naturligvis et andet, naar en Del af Anklagen frafaldes af den offentlige Anklager.

nødvendige. For et tildels analogt Tilfælde foreskriver § 268, at der gjøres Meddelelse til Retten skriftlig, eller under Hovedforhandlingen mundtlig til Retsbogen, og denne Regel kan utvivlsomt anvendes ogsaa her.

Kapitel II.

Om Sager, der paatales af Private i Henhold til § 39.

De Betragtninger, i Henhold til hvilke Straffesager, der af Lovgivningen ere henviste til Paatale af Private, ere inddragne under Udkastet til Lov om Strafferetsplejen, ere fremstillede tidligere. Af disse fremgaar det, at Hovedgrunden er, at det civilprocessuelle Grundprincip, Parternes Raadighed over Sagen, ikke i en Sag om Straf kan gjøres anvendelig paa den Sigtede. Med Hensyn til hans Stilling under Sagen maa Straffeprocessens Grundsætninger blive anvendelige. Anderledes forholder det sig derimod med Anklageren. Idet Lovgiveren har henvist Sagen til privat Paatale, viser den, at Anklagen ikke er en offentlig men en væsentlig privat Interesse i disse Sager. Som en Følge heraf kan der ikke være Tvivl om, at Raadighedsprincipet og dets Konsekventser i fuld Udstrækning maa komme til Anvendelse paa Anklageren. Fremdeles er det klart, at Overførelsen af disse Sager fra Civilprocessen til Straffeprocessen ingen Forandring bør gjøre i den Grundsætning, at den Paataleberettigede intet Krav har paa offentlige Myndigheders Bistand for at forskaffe sig Grundlaget for sin Anklage. Ligesaalidt som der kan være Spørgsmaal om en offentlig Efterforskning af Statsanklager, Politi eller en Indskriden i Efterforskningsøjemed af Undersøgelsesdommeren af egen Drift, ligesaalidt kan den Paataleberettigede begjære Forundersøgelse eller have en saadan almindelig Beføjelse til for Anklagen at andrage hos Undersøgelsesdommeren paa enkelte Retshandlinger som den, der ved § 221 er hjemlet Statsanklageren og Politiet under den offentlige Efterforskning, jfr. hvad der blev bemærket ved forrige Kapitel. At Anklageren i Tilfælde, hvor Omstændighederne ikke tilstede Opsættelse, har Adgang til Undersøgelsesdommeren, er noget Andet. Paa lignende Maade kan en Part ogsaa i Civilprocessen faae Bevis ført for Hovedforhandlingen, og samme Beføjelse har ogsaa Modparten. I Overensstemmelse med det Anførte er Indholdet af § 446.

Hvad de herommeldte Sagers processuelle Behandling iøvrigt angaar, kan der ikke, som i forrige Kapitel, henvises til de Regler, som vilde finde Anvendelse, hvis Sagen forfulgtes af det Offentlige, da saadan Forfølgning her er udelukket. Der maatte altsaa gives en særlig Ordning. Af de to Former for Underretsbehandling, som Udkastet hjemler i offentlige Sager, frembød den Form, der er anvendelig i Sager, som paatales af Politiet, et naturligt Forbillede. Flere af de Særegenheder, der finde Sted i disse offentlige Sager, skyldes Grunde, der med samme Føje finde Anvendelse i de private Straffesager. Dette gjælder navnlig om Reglerne i §§ 363 og 364. Hovedforhandlingen finder altsaa Sted strax eller med kort Varsel; det første Møde er ikke særlig beregnet paa Bevisførelse, medmindre Beviserne haves ved Haanden. Det er ikke mindre naturligt her end i offentlige Politisager først at se, om og hvorvidt Bevisførelse er nødvendig. Dette er Indholdet af § 447 1ste og 4de Stykke. Reglen i 2det Stykke er overført fra det civilprocessuelle Udkast; ogsaa Reglen i 3die Stykke har sit Forbillede i dette Udkast og behøver ingen Forklaring. Medens § 448 sidste Stykke hjemler en ellers i Straffesager ukjendt Konsekvents af Anklagerens Raadighed over Sagen, fastsætter det 3die Stykke en Forskjel med Hensyn til Dommerens Stilling til Beviset, der begrundes ved Parternes forskjellige Stilling i disse Straffesager. At Forlig bør prøves, er aldeles naturligt. Men Betingelsen for, at et Forlig, der gaar ud paa, at den Sigtede paatager sig en Straf, kan indgaaes, maa efter Sagens Natur være, at Dommeren ikke finder Grund til at betvivle den Sigtedes Skyld. At det ogsaa er

en Betingelse, at Straffen, der vedtages, kun er Bøde, er stemmende med hvad ogsaa § 368 har fastholdt i offentlige Sager. Af de Grunde, som ere udviklede ved den sidstnævnte Paragraf, følger, at den samme Regel, som denne indeholder, ogsaa maa finde Anvendelse her, uafhængig af Forliget mellem Parterne. Anklageren har Krav paa en Afgjørelse, om den Sigtede er skyldig, men hverken paa, at dette skal finde sit Udtryk i en bestemt Form, eller paa en bestemt Størrelse af Straffen. Reglen i § 449 aabner Adgang til Forening af private Straffesager og borgerlige Retskrav til een Sag efter de Regler, som vilde gjælde, hvis de private Straffesager behandledes som borgerlige Domssager. Rettens Beføjelse til at adskille Søgsmaalene og Slutningsbestemmelsen i Paragrafen medføre, at der ingen Betænkelighed kan være ved disse formelle Lettelser. I §§ 450 og 451 gives Regler om Virkningerne af Parternes Udeblivelse. For Anklagerens Vedkommende maatte Virkningerne blive de samme, som ere foreskrevne i § 442 Nr. 1. Hvad den Sigtede angaar, indeholder § 451 den samme Regel, som for Politisager er fastsat i § 366. Om denne Regels Forhold til Grundsætningen i § 200 er tidligere talt. Med Hensyn til § 453 jævnføres § 367 og § 205. Ved Spørgsmaalet, om Domme i disse Sager kunne paaankes, var der ikke Grund til at udstrække Inappellabiliteten saa vidt som efter § 397, idet det Offentlige ikke her foreløbig udreder Omkostningerne for Anklageren, og kun undtagelsesvis for den Sigtede, jfr. § 481. Her kunde derfor Grænsen bestemmes paa lignende Maade, som i det civilprocessuelle Udkast, se § 454. Ligheden mellem Parterne kræver, at Straffesagens „Værdi" bestemmes for begges Vedkommende efter Strafferammens Maximum. Med Hensyn til Udeblivelsen under Paaankens Forhandling, maatte for den Sigtedes Vedkommende Reglerne i §§ 399 og 405 blive anvendelige; for Anklagerens Vedkommende maatte den i § 442 Nr. 4 givne Regel overføres. Iøvrigt finde i disse Sager de almindelige Regler for de offentlige Straffesager Anvendelse, se § 455.

Kapitel III.

Om Paatale af borgerlige Retskrav i Forbindelse med Straffesager.

Den Adgang, som § 4 hjemler den Forurettede til under visse Betingelser at forfølge de af den strafbare Handling flydende borgerlige Retskrav i Forbindelse med Straffesagen, kan udøves saavel, naar han selv tillige optræder som privat Anklager i Straffesagen, som naar denne paatales af de offentlige Myndigheder. Der er imidlertid ikke tilstrækkelig Grund til, hvad dette sidste Tilfælde angaar, at gjøre Afvigelsen fra det Regelmæssige endnu stærkere derved, at det Offentlige overtager Forfølgningen paa den Forurettedes Vegne, som Tilfældet er i den nugjældende Ret. Udkastet fastholder derfor, at den Forurettede, naar han vil benytte sin her omtalte Ret, selv maa i de Former, § 458 foreskriver, fremsætte sin Paastand. Det er dog ikke nødvendigt som en videre Konsekvents heraf at fordre, at den Forurettede ogsaa maa møde eller lade møde under Hovedforhandlingen og derved besværliggjøre hans Tilslutning. Da det er en Betingelse for den Forurettedes Forfølgning af Erstatningskravet under Straffesagen, at denne ikke forhales derved, er det den naturlige Forudsætning for og Mening af Forfølgningen, at den Forurettede henholder sig til den Bevisførelse, som er nødvendig for Straffesagens Skyld. Hans Deltagelse i Bevisførelsen er altsaa ikke nødvendig, og end mindre kan det være nødvendigt, at han møder for mundtlig at hævde sin Paastand for Retten. Udebliver han under Hovedforhandlingen, er det derfor den naturlige Ordning, at hans Paastand i Klagen oplæses og derefter tages i Betragtning paa samme Maade, som naar han var mødt. Kun den Virkning maa Udeblivelsen medføre, at Ufuldstændigheder eller Tvetydigheder i hans Paastand fortolkes til hans Ugunst, se § 459 2det Stykke. Ved det Foreskrevne foregribes naturligvis hverken den Forurettedes Pligt at møde som Vidne for Straffesagens Skyld, se § 129 2det Stykke, eller hans Pligt at lade sig afhøre om Er-

statningskravet efter Bestemmelsen i § 206 2det Stykke. Medens saaledes den Forurettede, der forfølger et Erstatningskrav under en offentlig Straffesag, ikke derfor nødvendigvis er pligtig at give Møde under Hovedforhandlingen, maa det derimod erkjendes at være hans Ret at møde og deltage i Forhandlingen efter de nærmere Regler i § 459 1ste Stykke. Ved disse bemærkes blot, at det med Føje i de nyere Love, jfr. saaledes den sachsiske Nævningelov § 104, er hævdet, at han i Nævningesager først kan faae Ordet, efter at Nævningerne have erklæret den Sigtede skyldig; thi han bør ikke kunne indvirke paa Nævningerne i sit under disses Kompetence ikke hørende Krav's Interesse. Finder der i andre Straffesager en Deling af Forhandlingen Sted, saaledes at Spørgsmaalet, om den Sigtede er skyldig, først forhandles og afgjøres, se § 356, findes det Samme at være den naturlige Regel, om end Sagen her stiller sig noget forskjelligt.

I den Sigtedes Interesse maa det kræves, at den Forurettedes Tilslutning sker saa betids, at hin ikke overraskes ved Erstatningskravet, se herom § 456. Er den Forurettede selv privat Anklager, er det naturligt, at han maa fremsætte sit borgerlige Retskrav i Forbindelse med Anklagen. Er Straffesagen offentlig, maa Stævningsvarselet i denne være tilstrækkelig Forberedelse med Hensyn til Erstatningskravet. I Sager, som paatales af Politimesteren, hvor Varselet afkortes til det mindst Mulige, men hvor det første Møde under Hovedforhandlingen heller ikke er beregnet paa Bevisførelse, maa det være nok, at Kravet fremsættes, førend Forhandling om Sagens Realitet er begyndt i dette Retsmøde. Thi under den Forudsætning, at Straffespørgsmaalet er klart og kan afgjøres strax, medens det Samme ej gjælder om Erstatningskravet, følger det af den almindelige Regel i § 4, jfr. § 460, at dette sidste ikke tages under Paakjendelse. Den Sigtede kan altsaa ikke blive brøstholden ved hin Regel. Senere end til de nævnte Tidspunkter kan Erstatningsklagen kun gjøres gjældende under de i § 456 2det Stykke angivne Betingelser, med Hensyn til hvilke ingen Forklaring behøves. Den Forurettede har intet Retskrav paa at blive sat i Stand til at forfølge sit Erstatningskrav i Forbindelse med den offentlige Straffesag. Men i Reglen vil der heller ikke behøves nogen særlig Foranstaltning i den Henseende, da Forholdene ville føre det med sig, at han ikke er ubekjendt med Sagen. Stiller Forholdet sig i noget Tilfælde anderledes, tilsiger Billighed, at vedkommende Myndighed saavidt mulig giver ham saadan Underretning, som sætter ham i Stand til i betimelig Tid at fremkomme med sit Krav, se § 457. Hyppigst vil der være Anledning hertil allerede under Efterforskningen eller Forundersøgelsen. Nogen formel Tilslutning fra den Forurettedes Side til Sagen paa disse Stadier bliver der iøvrigt ikke Tale om; der er ingen Grund til at udruste ham med Partsrettigheder i Sagens Behandling i Almindelighed allerede paa dette Tidspunkt. Men der vil kunne tages Hensyn til hans Interesser paa hans Begjæring, se § 456 i Slutningen. Det Spørgsmaal, hvorvidt den Forurettede kan tage sin Klage tilbage med Forbehold at forfølge sit Krav i den borgerlige Retsplejes Former, afgjør § 459 3die Stykke i Overensstemmelse med Reglen i det civilprocessuelle Udkast.

Reglen i § 460 1ste Stykke, følger ligefrem af Bestemmelsen i § 4. At Retten dernæst ikke paakjender Kravet i det i 2det Stykke under Nr. 1 nævnte Tilfælde, maa ogsaa ansees for en Selvfølge. Bestemmelsen under Nr. 2 afviger noget fra Reglen i den gjældende Ret. Efter denne kan der ikke finde Frifindelse for Erstatningskravet Sted under den offentlige Straffesag. Frifindes den Sigtede for Straf, paakjendes Erstatningskravet ikke. Denne Regel er en naturlig Følge af, at det er det Offentlige, der akcessorisk overtager Forfølgningen af Erstatningskravet. Udkastets Ordning hviler ikke paa dette Grundlag. Det kan nu ikke nægtes, at det er ubilligt mod den Sigtede, at han, der maa finde sig i at dømmes til Erstatning, ikke ogsaa kan opnaa Frifindelse, men maa være udsat for en ny selvstændig civil Sag med den formentlig Forurettede. Der er derimod intet Ubilligt i, at den Forurettede maa tage den Risiko, at den Sigtede frifindes, med, naar

han vil nyde den Begunstigelse, som § 4 hjemler. Udkastets Regel er den naturlige af Institutets Tanke flydende Ordning. Naar Erstatningskravets Paakjendelse i en vis Retning frembyder sig som den naturlige Konsekvents af det Udfald, Straffesagen har faaet, vilde det være urimeligt og formalistisk ikke at indrømme Muligheden af samtidig Afgjørelse. Denne Tanke maa gjøre sig gjældende saavel naar den Sigtede domfældes, som naar han frifindes. Finder Retten derimod, at Afgjørelsen vilde gaa i modsat Retning (det kan baade hænde, at den Sigtede er erstatningspligtig, skjønt ej straffskyldig, og omvendt), eller finder den det ikke klart, at Udfaldet vil gaa i samme Retning, glipper Forudsætningen for den samtidige Paakjendelse. Dette er det, som ligger i Reglerne under Nr. 1 og 2. Med Slutningsstykket i § 460 jævnføres det civilprocessuelle Udkasts § 199.

Mod Rettens Beslutning ikke at paakjende Erstatningskravet kan der efter Forholdets Natur og Beskaffenheden af Reglerne i § 460 intet Retsmiddel anvendes. Den Forurettede er udelukkende henvist til den civilprocessuelle Vej, medmindre senere som Følge af Straffesagens Gjenoptagelse Tilslutning paany bliver mulig, se § 461 3die Stykke. Har Retten paakjendt, maa der skjelnes imellem, om den Forurettede føler sig brøstholden derved, at der er paakjendt, eller ved Indholdet af Afgjørelsen. Hin Anke maa kunne gjøres særskilt gjældende; og det Simpleste er at lade Anken gaa frem efter Reglerne i 6te Afsnit, Kap. III. Paa samme Maade kan der gaaes frem, naar den Forurettede eller den Sigtede anker paa Størrelsen af en tilkjendt Erstatning. Vil derimod den Sigtede, der er dømt til Erstatning, have Frifindelse, eller den Forurettede omvendt, ligger det i Udkastets Regler med Nødvendighed, at dette ikke kan opnaaes ved særlig Anvendelse af Retsmidler mod Afgjørelsen af Erstatningskravet, se § 460 Nr. 2. Men ligesom den Sigtede selvfølgelig kan paaanke i begge Retninger, saaledes medfører Reglen i § 443 Nr. 3, at den Forurettede selv i en Straffesag, der har været paatalt af de offentlige Myndigheder, er i Stand til altid at faae Afgjørelsen af Straffespørgsmaalet prøvet i højere Instants. Det er iøvrigt naturligt, naar engang Tilslutning har fundet Sted, at forudsætte, at Paaanken mod Straffespørgsmaalets Afgjørelse ogsaa indbefatter Afgjørelsen af Erstatningskravet. Der er ingen Grund til at formode, at den Sigtede vil finde sig i at betale Erstatning, naar han paaanker Straffedommen, eller den Forurettede i at undvære Erstatning, naar Frifindelsesdommen paaankes med Hensyn til Straffspørgsmaalet. Men forsaavidt det her gjælder Krav, over hvilke de Paagjældende have Raadighed, kan Saadant naturligvis med Gyldighed erklæres, men bør da udtrykkelig udtales, se § 461 2det Stykke.

Forskjelligt fra den Paatale af borgerlige Retskrav, som er omtalt i det Foregaaende, er det Tilfælde, som omtales i § 462. Den der omeldte Beføjelse give ogsaa de Love, der nægte den Forurettede Adgang til at faae borgerlige Retskrav paakjendte under Straffesagen. Rettens Sondring har heller ikke Betydning som en Retsafgjørelse. Selve Reglerne behøve ingen nærmere Begrundelse.

Ottende Afsnit.

Om Fuldbyrdelsen af Domme i Straffesager.

En stor Del tyske, ogsaa nyere Love opstille den Regel, som stemmer med den ældre tyske Ret, at Omsorgen for Straffedommens Fuldbyrdelse henlægges til Domstolene. Man finder i en anden Regel en Miskjendelse af den principrigtige Bestemmelse af den dømmende Magts Omraade. Rigtigt kan imidlertid kun det erkjendes at være, at Omsorgen for Straffedommens Fuldbyrdelse hører ind under Retsplejen i den videre Forstand, ifølge hvilken ogsaa de særlig for Retsplejens Skyld indstiftede eller med særlige Beføjelser for dette Formaal udrustede Øvrighedsmyndigheder maa henregnes til dennes Organer. Fra dette

Synspunkt kan det ikke blot forsvares som principrigtigt, men er fremfor Alt henfigtsmæssigt at henlægge Omsorgen for Straffedommens Fuldbyrdelse til de sidstnævnte Myndigheder og ikke til Domstolene, navnlig naar man ved hine Love dermed mener den Domstol, der har kjendt i Sagen, altsaa hyppig en kollegial Ret. Udkastet havde derfor ingen Opfordring til at forlade den Grundsætning, der i denne Henseende hyldes i vor nugjældende Ret, som ligeledes er optaget i den franske Lovgivning og i flere tyske Love (Preussen, Bajern), og som nu ved det almindelige tyske Udkast stræbes indført for Tyskland i det Hele.

Efter det angivne Synspunkt maa det fremdeles findes rigtigt og konsekvent, som § 463 foreskriver, at Politimesteren i Sager, som høre under Statsanklagernes Virkekreds, staar under dennes Overtilsyn med Hensyn til Omsorgen for Straffedommens Fuldbyrdelse. At Inddrivelse af Bøder, hvor denne endnu finder Sted, fordi de ere tillagte den Forurettede, ikke mindre end Inddrivelse af en under Straffesagen tilkjendt Erstatning maa rette sig efter Reglerne i Loven om den borgerlige Retspleje, behøver ingen Forklaring, saalidt som Slutningsbestemmelsen i § 463.

En væsentlig Lempelse i den ældre Rets Regler kræver imidlertid Forholdets Natur, som det ogsaa er erkjendt i hine Love, med hvis Ordning paa dette Punkt Udkastet samstemmer, nemlig at ethvert retligt Stridspunkt, som opstaar med Hensyn til Fuldbyrdelsen mellem den Domfældte og den strafudøvende Myndighed, maa afgjøres af Retten, se § 464, jfr. det tyske Udkast § 412. Herved maa det dog, for at ikke Fuldbyrdelsen skal kunne forhales ved ugrundede Indsigelser, fastholdes, at en Standsning af Fuldbyrdelsen ikke i Medfør af Loven kan blive Følgen af, at der opstaar et Spørgsmaal, som maa forelægges Retten, men at det maa bero paa Retten, om saadan Standsning kan finde Sted. Da Rettens Afgjørelse ordentligvis vil dreje sig om Retsspørgsmaal, kan Behandlingen gaa frem efter Reglerne i § 257 og Retsmidlet efter Reglerne i sjette Afsnit Kap. III. En særegen Bestemmelse maatte der derimod gives for det i det sidste Stykke af § 464 omhandlede Tilfælde, hvor Striden drejer sig om et faktisk Spørgsmaal, og hvor der derfor bliver Tale om Bevisførelse, jfr. herved den württbg. Lov § 510.

I §§ 465 og 466 afgjøres det Spørgsmaal, naar Fuldbyrdelsen af en Straffedom kan begynde. De enkelte Bestemmelser i disse Paragrafer behøve ingen Forklaring. Om Udsættelse eller Standsning af Fuldbyrdelsen handler § 467. Hvorvidt en saadan bliver Følgen af Anvendelsen af Retsmidler mod Dommen, er bestemt i Afsnittet om disse. I denne Paragraf blev derimod særlig at omtale den Udsættelse eller Standsning, der hidrører fra de under 1—4 nævnte Omstændigheder, samt af Hensyn til Benaadningsretteus Anvendelse udenfor det i § 466 omtalte Tilfælde. Hvad de første Tilfælde angaar, behøver Realiteten af Bestemmelserne ingen Forklaring. Hvad Formen angaar, bemærkes, at Sondringen mellem Bestemmelserne under Nr. 2 og 3 er nødvendig, for at den Urimelighed ikke skal udtales, at en Livsstraf ikke kan fuldbyrdes, naar Fuldbyrdelsen ikke kan finde Sted uden Livsfare eller varig og betydelig Skade, jfr. den württbg. Lov § 503. Med Hensyn til Benaadning skjelner § 467 mellem Udsættelse af Straffens Fuldbyrdelse, der finder Sted i Medfør af Loven, naar Retten, som har kældet Dommen, indstiller den Domfældte til fuldstændig Benaadning eller til at benaades med en mildere Strafart, eller naar Ansøgning herom indgives af den Domfældte, der ikke alt tidligere har faaet en Ansøgning afslaaet, — og Standsning af den alt begyndte Fuldbyrdelse. Her kunde selvfølgelig en lignende Virkning ikke i Medfør af Loven tillægges den Domfældtes Ansøgning; men Afgjørelsen, om og hvorvidt Standsning skal finde Sted, maa bero paa Justitsministeren.

Ogsaa, efter at Dom er gaaet, kan der blive Spørgsmaal om for Fuldbyrdelsens Skyld at anvende forskjellige af de Midler, som Loven hjemler til Opnaaelse af Straffesagers Formaal. Dette foranlediger nogle særlige Bestemmelser, da Reglerne i Udkastets

2det Afsnit ikke have den Anvendelse for Dje, som sker særlig for Domsfuldbyrdelsens Skyld. Herhen høre §§ 468—470. Ved disse bemærkes i Almindelighed, at Rettens Kompetence til at træffe Bestemmelse om hine Midlers Anvendelse paa dette Tidspunkt maa fastholdes i samme Udstrækning, som naar Anvendelsen finder Sted tidligere. Der er ingen Grund til her at udvide Statsanklagerens eller Politiets Beføjelser. Dernæst bemærkes, at Reglerne kun have Hensyn til det Tilfælde, at der er gaaet Straffedom, ikke at den Sigtede er frifunden. Om en særegen Fuldbyrdelse af en Frifindelsesdom er det overhovedet ikke rigtigt at tale; navnlig kan Ophøret af visse Tvangsforholdsregler, som fandt Sted under Processen (Fængsling, Beslaglæggelse af Gods), ikke betragtes som Fuldbyrdelse af Dommen; Ophøret følger af, at de Forudsætninger glippe, til hvilke de efter Reglerne i andet Afsnit ere knyttede. Heraf følger, at Anklagerens Paaanke af Frifindelsesdommen ikke kan medføre Udsættelse af Løsladelsen af den Frifundne, der har hensiddet i Varetægtsfængsel, eller udsætte Ophøret af andre Tvangsforholdsregler. Noget Andet er, at den Ret, til hvilken Paanken sker, kan træffe Bestemmelse om deres Gjenindtræden efter Reglerne i andet Afsnit. Disse Grundsætninger, som ikke altid have været klart erkjendte, maa nu betragtes som uomtvistede, jfr. det tyske Udkast § 112*) og Motiverne S. 75—76. Hvad Bestemmelserne i det Enkelte angaar, behøver § 468 1ste Stykke ingen Forklaring. I § 468 2det Stykke gives Regler for Anvendelsen efter Dom af den Formuebeslaglæggelse, som omhandles i §§ 197—199. Efter § 197 er Betingelsen for at anvende dette Middel mod den, der har undraget sig Forfølgning, at Sagen hører under Landsretten. Her maatte den samme Tanke føre til en anden Bestemmelse; der maatte tages Hensyn til den idømte Straf. Naar Paragrafen fordrer, at Dommen skal lyde paa Strafarbeide eller Statsfængsel over to Aar, stemmer denne Grænse med § 7, jfrt. med Straffel. §§ 18 og 27. Nogle særegne Bestemmelser med Hensyn til Forholdsreglens Anvendelse efter Dom have deres Grund i Slutningsbestemmelserne i Straffel. § 70.

Med Hensyn til flere af de Tilfælde, som gaa ind under § 469, foreskrive endel Love, at den Sigtede kan vælge foreløbig at begynde Straffens Udstaaelse trods Paaanken. Udkastet har ikke fulgt denne Vej, der selvfølgelig maatte kræve nærmere Begrænsninger. Derimod maa det erkjendes, at det Varetægtsfængsel, som den Sigtede udstaar i de nævnte Tilfælde, bør komme til Afdrag i Straffen, hvilket lettest udtrykkes ved Henvisning til Straffelovens § 58, — i det første Tilfælde, fordi Fuldbyrdelsens Forhaling skyldes en urigtig Dom i første Instants, i det andet Tilfælde, fordi Forhalingen skyldes Anklagerens formelt mangelfulde eller materielt ubegrundede Paaanke. Hvad det sidste Tilfælde angaar, behøvedes en særegen Forskrift om Maaden, hvorpaa Bestemmelsen skal bringes til Udførelse. Reglen i § 464 anviser denne. Ved § 470 behøves ingen Forklaring. I Almindelighed behøves der ingen særegne Forskrifter om Ophøret af Fuldbyrdelsen eller Fuldbyrdeligheden af Straffedomme. Kun med Hensyn til Bødestraffe har § 471 udtalt en Regel, der ikke i denne Udstrækning kan antages at gjælde for Tiden efter vor Ret, trods Reglerne i Straffelovens § 30 og Lov af 16de Februar 1866, men forlængst har været hævdet i Strafferetsvidenskaben som stemmende med Straffes Natur og Væsen, og som kun kan miskjendes, naar man med Urette sætter Bødestraffens Egenskab af Formuepræstation over dens Egenskab af Straf. I nær Forbindelse med Spørgsmaalet om Ophør af idømte Straffe staar Ophøret af de af Straffedomme flydende Virkninger. Der er ingen Grund til her at ændre Realiteten af Loven af 3die April 1868; men en Henviisning til denne Lov er paa sin Plads. § 473 behøver ingen Forklaring.

---

*) Der Haftbefehl ist aufzuheben, wenn die Gründe der Verhaftung weggefallen sind, oder wenn der Beschuldigte freigesprochen oder außer Verfolgung gesetzt wird.

Durch Einlegung eines Rechtsmittels darf die Freilassung des Beschuldigten nicht verzögert werden.

Niende Afsnit.

Om Omkostninger i Straffesager samt om Rettergangsbøder.

Kapitel I.

Om Omkostninger i Straffesager.

Bestemmelserne i dette Kapitel falde i 3 Grupper, nemlig 1) §§ 474—479, indeholdende materielle Retsregler om Omkostningerne i Straffesager, som forfølges af en offentlig Myndighed (herunder indbefattet Sager, der forfølges i Henhold til § 38), 2) §§ 480—482 med tilsvarende Indhold for de Sagers Vedkommende, som omtales i syvende Afsnit (med Undtagelse af dem, der paatales i Henhold til § 38) og 3) §§ 483—484, indeholdende processuelle Forskrifter, som Emnet nødvendiggjør.

Det ligger i Forholdets Natur, at i de offentlige Straffesager maa den foreløbige Udredelse af Omkostningerne paahvile det Offentlige, hvad enten de foranlediges ved Anklagens eller Forsvarets Interesse, se § 474 1ste Stykke. Undtagne fra denne Regel blive kun saadanne Omkostninger i Forsvarets Interesse, som det Offentliges pligtmæssige Omsorg for dette ikke kræver, hvormed ingenlunde er givet, at de iøvrigt kunne betegnes som ufornødne i den Forstand, hvori dette Begreb anvendes i § 480. Herhen hører Vederlag til valgte Forsvarere og til beskikkede Forsvarere, forsaavidt en saadan maatte have frafaldet Krav paa Godtgjørelse af det Offentlige, samt Udgifter i Anledning af Beviser, som den Sigtede fremskaffer uden Rettens Foranstaltning, jfr. §§ 260 og 293. Det Offentlige uvedkommende ere dernæst ogsaa Udgifter, der foranlediges ved Skridt, som en Trediemand foretager i sin Interesse, f. Ex. naar Nogen paaanker en Kjendelse, hvorved han kjendes pligtig at vidne, se § 474 2det Stykke. Hvem det tilkommer at beregne Udgifterne for det Offentlige, kan ikke afgjøres ved en almindelig Regel; det beror selvfølgelig paa, hvem der har at tage Beslutningen, der medfører Udgiften, og kan altsaa efter Omstændighederne være en af de i § 474 3die Stykke nævnte Personer. Beregningen sker efter Regler, som ikke paa dette Sted foreskrives; enkelte Bestemmelser findes paa andre Steder i Udkastet, §§ 58, 146, 164; iøvrigt forbliver det ved de gjældende Regler.

Forsaavidt det Offentlige udreder Omkostningerne i Forsvarets Interesse, bliver der ikke Spørgsmaal om en Erstatningspligt for det Offentlige mod den Sigtede, naar Sagen falder ud til Fordel for denne. Med Hensyn til saadanne Udgifter, som det Offentlige ikke har baaret, men hvilke dog ikke kunne betegnes som ufornødne, kunde der vel i og for sig blive Spørgsmaal om at paalægge det Offentlige Erstatningspligt under Betingelser, svarende til dem, der gjælde for en privat Sagfører i civile Sager og for en privat Anklager. Men en Regel herom kan ikke træffes uden at føre til langt videre gaaende Konsekvenser, dels med Hensyn til andet, ofte meget betydningsfuldere af Straffesagen følgende Tab for den Sigtede, dels med Hensyn til mange andre Forhold udenfor Strafferetsplejen. Det gjælder med andre Ord her et Principspørgsmaal, som rækker langt ud over Straffeprocesloven, og det kan ikke være denne Lovs Opgave paa et enkelt Punkt at give dette Spørgsmaal en Løsning, forskjellig fra den ellers gjældende Ret. Som en Følge heraf handle de følgende Paragrafer kun om den Sigtedes og Trediemands Erstatningspligt mod det Offentlige.

Hvad nu den Sigtedes Pligt at erstatte de Omkostninger, som det Offentlige har maattet udrede, angaar, kunde der ikke være Tale om at bevare de Regler, som hjemles i den nugjældende Ret. Det tør ansees for anerkjendt, at disse Regler staa i afgjort Strid med almindelige Retsgrundsætninger. Andetsteds, hvor man tidligere har kjendt lignende Regler, ere de ogsaa aldeles opgivne. Der hersker herom fuldstændig Enighed i Videnskaben saavelsom i alle de nyere Straffeproceslove. Det er anerkjendt, at Sagens Omkostninger kun bør paalægges den Sigtede, naar han findes skyldig, undtagen forsaavidt Omkostningerne maatte være foraarsagede ved hans tilregnelige og retstridige Handlinger og Undladelser. Dette Sidste er selvfølgelig noget ganske Andet end, at den Sigtede allerede skulde være pligtig til

at erstatte Omkostningerne, naar han ved Handlinger, for hvilke han bærer Skylden, men som ikke ere forbudte, fremkalder Skinnet af Straffskyld mod sig. Disse Sætninger udtaler Udkastet i § 475 1ste Stykke og § 477. De i § 475 givne Undtagelser fra eller nærmere Bestemmelser af Hovedreglen i Paragrafen maa alle betragtes som selvfølgelige. Hvad særlig de i Paragrafens sidste Stykke nævnte Udgifter angaar, hidføres disse ved den almindelige Organisation af de i Straffesager virksomme Myndigheder, ikke ved den enkelte Sag. Reglen i § 476 er den sædvanlige i de nyere Love; nogle gaa dog videre med Hensyn til det solidariske Ansvar, uden dog at gjøre det ganske almindeligt. I Kommissionsbetænkningen til den württemb. Lov, hvis § 334 stemmer med Udkastet, begrundes det blot Fakultative ved den Betragtning, at ellers den mindst Skyldige, naar han har Formue, kommer til at betale for de Uformuende, hvis Skyld er større. Reglerne i § 478 behøve ingen Forklaring Hvad § 479 2det Stykke angaar, have flere Love den ubetingede Regel, at den paagjældende Private skal erstatte det Offentlige Udgifterne, og navnlig tage Motiverne til det tyske Udkast (§ 423) levende Ordet for en saadan Bestemmelse, under Henvisning til Misligheder, som Fritagelsen for en saadan Pligt efter Erfaringens Vidnesbyrd har medført. Naar Udkastet ogsaa her foretrækker den fakultative Regel, er det navnlig, for at ikke Omkostningsspørgsmaalet skal lægge Hindringer i Vejen for en Tilbagetagelse af Andragendet under Omstændigheder, hvor Tilbagetagelsen maa ansees som det Ønskeligste.

I den anden Gruppe af Bestemmelser i Kapitlet maatte der skjelnes imellem de Tilfælde, hvor en privat Anklager optræder i Henhold til § 40 1ste Stykke, og andre Tilfælde af privat Anklage (§ 39 og § 40 2det Stykke). Hvad hint Tilfælde angaar, følger det af den Betragtning, hvorpaa Udkastet grunder den subsidiære Privatanklage, at det Tab, som lides ved, at den Sigtede, der findes skyldig, ikke formaar at erstatte Omkostningerne, maa falde paa det Offentlige i samme Udstrækning, som naar Sagen er forfulgt af offentlige Myndigheder. Derimod maa den private Anklager bære disse Udgifter, naar Sagen ikke ender med Domfældelse, og endda erstatte den Sigtede Udgifter, denne har havt, og som ikke vare ufornødne. Vilde man paalægge det Offentlige den foreløbige Udredelse af Udgifterne uden Sikkerhed, vilde det imidlertid let kunne blive Tilfældet, at de ikke kunde erholdes hos den private Anklager, hvor denne er pligtig at bære dem. Herimod er der saameget mere Grund til at sikre det Offentlige, som der derved tillige kan opnaaes en vigtig Garanti mod Misbrug af den subsidiære Privatanklage. Derfor har § 480 foreskrevet, at det Offentlige vel foreløbig udreder Udgifterne væsentlig paa samme Maade, som naar Sagen forfulgtes af de offentlige Myndigheder, men at Anklageren er pligtig til at stille en passende Sikkerhed i rede Penge for Tilbagebetalingen til det Offentlige, naar denne paahviler ham, som og for hvad han kan komme til at erstatte den Sigtede.

I andre private Straffesager har § 481 med Hensyn til den foreløbige Udredelse af Udgiften væsentlig holdt sig til de civilprocessuelle Regler, kun med nogen i Forholdets Natur grundet Lempelse, hvad den Sigtede angaar. Ogsaa Paragrafens sidste Stykke har sit Tilsvarende i det civilprocessuelle Udkast.

Mod Bestemmelserne i § 482 kunne neppe Indvendinger gjøres.

Heller ikke turde Reglerne i § 483 og § 484 trænge til Forklaring. Ved § 484 2det Stykke jævnføres § 58 og Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. v. § 104.

Kapitel II.

Om Rettergangsbøder.

Med Hensyn til det Spørgsmaal, om de Personer, der i en Straffesag optræde paa en Parts Vegne, ere undergivne Rettens Straffemyndighed for deres Forhold under Sagen, maa der skjelnes imellem de Personer, som optræde paa det Offentliges Vegne i Medfør af en Embedsstilling, og Andre. Det vilde ikke være foreneligt med Statsanklagerens og Politiets Stilling ligeoverfor Domstolene, om

de vare undergivne deres Censur med Hensyn til Opfyldelsen af deres Embedspligt. En disciplinær Straffemyndighed ligeoverfor dem kan derfor kun tillægges Retten, naar Forseelsen krænker en Privat (Myndigheds Misbrug), jfr. herom § 226. Forsaavidt det derimod ogsaa forekommer, at Mænd uden egentlig Embedsstilling udføre Anklagen i offentlige Sager, kan der Intet være til Hinder for med Hensyn til dem at fastholde den Regel, som nu gjælder med Hensyn til beskikkede Aktorer, og som fremdeles maa gjælde med Hensyn til beskikkede Forsvarere. Ligeledes maa Sagførere, hvem Anklage i en af en Privat forfulgt Straffesag eller Forfølgning af et borgerligt Retskrav har været betroet, eller der ere optraadte som valgte Forsvarere, være undergivne en disciplinær Straffemyndighed i Lighed med hvad der statueres i det civilprocessuelle Udkast, se herom § 485. Om processuel Straf i Lighed med Reglerne i Civilprocessen for Parten kan der kun undtagelsesvis blive Spørgsmaal i Straffesager, navnlig kun for den private Anklager. For dennes Vedkommende kan imidlertid Bestemmelsen i § 486 neppe undværes, naar Hensyn tages til, at de Straffesager, som ved Lovgivningen ere henviste til privat Paatale, ere overførte til Loven om Strafferetsplejen. Reglen i § 487 er der ikke Grund til at opgive, uagtet der i Udkastet til Lov om Domsmagtens Ordning er optaget mere almindelige Bestemmelser om Udøvelsen af en Tilsynsmyndighed, derunder indbefattet disciplinær Straffemyndighed, med Hensyn til Dommere og Retsskrivere. Ved § 488 findes Intet at bemærke.

Tiende Afsnit.

Slutningsbestemmelser.

Nogle faa Overgangsbestemmelser høre med til at fuldstændiggjøre Udkastet om Strafferetsplejen. Den i § 490 givne Hovedregel kræves af Forholdets Natur. Den mere betryggende Behandling af Sagerne, som Loven indfører, maa finde Anvendelse i alle Tilfælde, der ikke allerede have fundet Afgjørelse. De to sidste Paragrafer give særlige Regler om Retsmidlers Anvendelse i Sager, som ere afgjorte under den ældre Rets Herredømme. Den nye Lovs Paaankesystem kan ikke overføres paa Domme, der ere afsagte under den ældre Rets Herredømme. Men ligesom Retterne, der faae med Paaanke at gjøre, blive andre (jfr. Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. m. § 149), saaledes maa ogsaa den nye Anklagemyndighed overtage de Funktioner, som i Anledning af saadan Paaanke vilde paahvile Øvrigheden eller en beskikket Aktor. Derimod maa de nye Regler om Straffesagers Gjenoptagelse finde Anvendelse ogsaa paa ældre Sager; herved blev kun den i de forandrede Kompetenceforhold grundede Regel i § 492 i Slutningen at tilføje. At Ingen i Henhold til § 40 1ste Stykke skal kunne andrage paa Gjenoptagelse af disse ældre Sager, paabydes af Hensynet til de Misbrug, der ellers let vilde indtræde. At ogsaa de nye Regler om Dommes Fuldbyrdelse maa finde Anvendelse ved Domme, der ere afsagte før den nye Lovs Træden i Kraft, se § 491 i Slutningen, følger af sig selv.

At det nærværende Udkast ikke i sin Helhed uforandret kan blive Lov for Færøerne, er indlysende. De stedlige Forhold udelukke Forudsætningerne for en stor Del af den i Udkastet indeholdte Ordning. Om andre, vigtige Dele af Udkastet gjælder det derimod, at de med større eller mindre Lempelser kunne og fornuftigvis bør gjøres anvendelige paa Færøerne. At traffe Bestemmelse herom maa imidlertid være en særlig Lov forbeholdt.

Et af Kommissionens Medlemmer, W. Ussing, der ikke har kunnet slutte sig til foranstaaende Udkast, skal angaaende sin særlige Stilling tillade sig at bemærke Følgende.

Som det i Udkastets foran givne Motivering er bemærket, ere de forskjellige Forslag, der tidligere ere blevne gjorte til at faae Grundlovens § 74 bragt til Udførelse, alle gaaede ud fra, at der ikke er nogen Nødvendighed for, til dette Øiemed at gjøre nogen anden principiel Forandring i den nu bestaaende Retsorganisation end den, der maa indtræde for de Sager, som skulle undergives Paakjendelse af Nævninger. Derimod indskrænker Kommissionsflertallets her foreliggende Forslag sig ikke hertil. Ikke blot hvad de sidstnævnte Sager angaar, gjør det den af den nye Indretning nødvendigt flydende Forandring i de gjældende Værnethingsregler, men det vil, at ogsaa med Hensyn til andre kriminelle Sager skal den nu gjældende Regel, at disse i første Instants skulle behandles og paakjendes ved de lokale Underretter, være afskaffet. Kun i de i Udkastets § 8 omhandlede Undtagelsestilfælde skulle disse Underretter vedblive at fungere som første Instants; men iøvrigt skal Reglen være den, at de 6 Kollegialretter, som Flertallet vil have oprettet for hele Landet, i første Instants skulle behandle og paakjende alle de kriminelle Sager, for hvilke der ikke særligt er fastsat noget Afvigende.

Det er imidlertid efter min Opfattelse at anse som et betydeligt Fortrin ved vor nuværende Retsordning, at den Jurisdiktion, der er tillagt de lokale Underretter, er en almindelig Jurisdiktion, der ikke er indskrænket til enkelte Sager, der ere betragtede som mindre vigtige, og at som Følge deraf ingen Beboer af Landet i noget Retsforhold har sit Værnething i første Instants længere borte fra sig end i det Højeste i den nærmeste Kjøbstad. Det kan overhovedet ikke betragtes anderledes end som ganske naturligt, at alle de, der bo fjernede fra de større Befolkningscentra, ikke kunne ønske Forandringer, der nøde dem til at søge hen til disse i Anliggender, som de have været vante til at kunne erholde ordnede i en Nærhed, der var dem bekvemmere; men særligt tror jeg, at det vil vise sig forbundet med de største Ulemper, naar det med Hensyn til de almindeligst forekommende kriminelle Sager skal gjøres til Regel, at disse alene kunne behandles og paakjendes i enkelte større Centralbyer, i Stedet for at der hidtil ikke har været nogen Kjøbstad, hvor der ikke har været en Domstol med den dertil fornødne Kompetence. Foruden at en slig Forandring ikke vil kunne foregaa uden særdeles betydelige Omkostninger for det Offentlige, vil den efter min Formening bidrage til i det Hele at gjøre Kriminalretsplejen langsommere, og ved Siden af de Ulemper, den ofte vil medføre for de Tiltalte, vil den især blive til en følelig Bebyrdelse for de Mange, hvem det derved gjøres besværligere og bekosteligere at opfylde deres Borgerpligt at møde som Deponenter og Vidner i de kriminelle Sager.

At Forandringen, saaledes som den er foreslaaet, i Almindelighed taget vil være mere skadelig end gavnlig for Kriminalprocessernes hurtige Tilendebringelse, vil efter de Oplysninger, der haves i Kriminalstatistiken, neppe kunne betvivles. I Tidsrummet fra 1ste Juli 1866 til 31te December 1870 er der ved Underret-

terne paadømt ialt 10925 kriminelle Sager, og deraf ere omtrent 70 Procent paadømte i Løbet af de første 2 Maaneder, efterat Undersøgelsen var paabegyndt. I en Del af disse Sager vil der vel have fundet Appel til Overretten Sted; men dette kan i intet Fald antages at have været Tilfældet med mere end højst 16 Procent af samme; thi større har ikke den Procentandel af samtlige Sager været, der har været Gjenstand for Appel. Man kan derefter sige, at i det Allermindste 54 Procent af alle de kriminelle Sager ere blevne endelig afgjorte i mindre end 2 Maaneder efter Undersøgelsens Paabegyndelse; men at dette er en Hurtighed, der ikke vil kunne naaes under den Procedure, der nu er foreslaaet, kan vel neppe findes tvivlsomt, naar tilbørligen overvejes, at i de Sager, hvor Kollegialretsbehandlingen anvendes, skal Undersøgelsen ved Underretten ikke derfor bortfalde, men i Stedet for nu at være den endelige, gaa over til at blive en forberedende, der skal paafølges af en ny Afhøring af den Anklagede og Vidnerne for Kollegialretten. Der er vel en Del kriminelle Sager, i hvilke ikkun meget lave Straffe kunne idømmes, med Hensyn til hvilke det er foreslaaet, at de skulle vedblive at behandles og paakjendes ved Underretterne; men de, for hvilke Kollegialretsbehandlingen skal være Regel, naar ikke Bestemmelsen i Udkastets § 8 Nr. 3 i det konkrete Tilfælde medfører en Undtagelse, ere dog det langt overveiende Antal. Til disse sidste Sager høre nemlig blandt mange andre Sagerne om almindeligt (ikke undtaget) Tyveri, Hæleri og Bedrageri, og af de i Aarene 1866—70 kriminaliter Tiltalte udgjorde de, der tiltaltes for de her nævnte 3 Forbrydelser, alene over 72 pCt. af hele Antallet.

Men er det en Ulempe, at Procesgangen i mange af disse Sager vil blive langsommere, er det i mine Øine endnu betænkeligere at ville paalægge Befolkningen den overordentlige Byrde, som det vil medføre, naar Enhver, der gjør Anmeldelse om at være bestjaalen eller bedragen, og overhovedet Enhver, der kan blive stævnet til Vidne i en Sag af den omhandlede Beskaffenhed, skal være udsat for at kaldes til at møde, maaske endog gjentagne Gange, paa et af de 6 Steder, hvor der er Kollegialret, hvor langt dette endog er fjernet fra hans Bopæl. Det Besvær, som herved paabyrdes, kan være saa stort, at man endog kan opkaste det Spørgsmaal, om ikke Mange, fremfor at udsætte sig herfor, ville foretrække at lade de mindre Forbrydelser, de gjøres til Gjenstand for, blive uanmeldte, hvorved en for Retssikkerheden meget betænkelig Tilstand kunde indtræde.

Der kan ganske vist nævnes andre, højt civiliserede Lande, i hvilke det ikke er indrettet saaledes, at hver Mand har sit personlige Værnething saa nær ved sig, som hos os er Tilfældet. Men i flere af de Lande, hvor denne Fordel savnes, er en Bestræbelse henimod dens Opnaaelse umiskjendelig, og fordi der er andre Lande, f. Ex. Tyskland, hvor denne Bestræbelse ikke hidtil sees at have gjort sig gjældende, idet Øjet der ikke endnu synes at være blevet aabnet for Ønskeligheden af en Forandring i det engang Tilvante, derfor bliver det ikke mindre misligt, hos os at ville berøve Befolkningen en Fordel, som den igjennem en lang Tids Brug er blevenvant til kun at betragte som naturlig og selvfølgelig, og hvis Savn derfor ikke kunde undlade at blive føleligt. Skjønt Retskredsene i Tyskland ere større end hos os, er det derhos at bemærke, at naar der her kun skal være 6 første Instantses Kollegialretter, vil Forholdet blive aldeles omvendt; man vil ikke blot optage de tyske Indretningers Ulemper, men man vil forøge og forstørre dem i en overordentlig Grad.

Og spørger man nu, hvilke andre Hensyn der skulle motivere en saa væsentlig Omdannelse af vor nuværende Retsforfatning, da kan, som antydet, en tilstrækkelig Grund ikke søges i Indførelsen af Nævningeinstitutionen, der vel maa medføre en Forandring i Procesmaaden i de Sager, hvor Nævninger skulle dømme, men i og for sig ikke kan drage Konsekventser efter sig ogsaa for de Sager, i hvilke Nævninger ikke skulle tilkaldes. I Flertalsforslagets Begrundelse er dette da ikke heller paastaaet, men den foreslaaede Ordning er motiveret derved, at man har anbefalet endnu flere indgribende Forandringer i Kriminalprocessen, som maatte gjøre det

utilraadeligt at betro den dømmende Myndighed til en Enkeltdommer.

Det er naturligt, at den Tanke, at komme bort fra Enkeltdommerne, undertiden har maattet fremkomme; men kom det blot an paa at udføre denne Tanke, vilde man neppe slaa ind paa den af Flertallet valgte Vej. Langt naturligere end at berøve de mange Lokaliteter, der nu have Underretter, saadanne, maatte det synes at være, at lade disse bestaa og derimod give Underdommerne Meddommere, tagne ud af Befolkningen paa lignende Maade som Nævningerne. Paa samme Tid som man vil indføre Nævninger i de vigtigere Sager, kan man dog ikke gjøre gjældende, at det i de mindre vigtige skulde være nødvendigt, at alle Dommerne vare retslærde, saa at man skulde være nødt til at søge hen til de større Byer for at faae et tilstrækkeligt Antal til Dommervirksomheden Kvalificerede. Men i Almindelighed taget lader det sig overhovedet neppe med nogen Føje paastaa, at der praktisk skulde have vist sig nogen virkelig Trang til at faae den nuværende Indretning med Enkeltdommere i første Instants afløst af en Kollegialretsordning. Jeg skal ikke undersøge, hvor udbredt eller hvor grundfæstet det Ønske kan antages at være, som skulde faae sin Opfyldelse ved, at der i visse Arter Kriminalsager tilkaldes Dommere, der ikke ere Embedsmænd, og som har faaet sit Udtryk i Grundlovens Bud om Nævningeinstitutionens Indførelse; men jeg finder intet Datum for, at der i andre Henseender, forsaavidt Dommerne vedblive at være Embedsmænd, skulde være fremkommet Ønsker i Befolkningen om nogen Forandring i den nuværende Retsorganisation, og navnlig er det mig ganske fremmed, at der i større eller mindre Kredse skulde have dannet sig nogen Mening om, at Retfærdighedens Haandhævelse skulde være mindre betrygget udenfor end i Kjøbenhavn, fordi det i Kjøbenhavn ikke er en Enkeltdommer, men den af flere Dommere bestaaende Kriminalret, som har Domsmagten i første Instants. Jeg har aldrig opdaget Andet, end at man i Almindelighed har fundet sig aldeles tilstrækkelig betrygget imod uretfærdige Domme ved den Adgang, der haves til at appellere fra Enkeltdommerne til de højere Retter, og jeg tror ikke, at man skal kunne paavise Erfaringsdata, der kunde godtgjøre, at denne almindelige Opfattelse hviler paa noget Feilsyn.

Men efter Flertallets ovenfor paapegede Motivering kan der neppe heller være nogen Tvivl om, at dets Fordring om en Kollegialret i første Instants ikke vilde være fremkommet, hvis det ikke tillige havde sigtet hen paa den Indskrænkning af det nuværende Appelinstitut, som det har foreslaaet for at faae gjennemført det Umiddelbarhedsprincip med Hensyn til Bevisførelsen, hvorpaa det har lagt saa stor en Vægt. Gaaende ud fra, at den Domstol, hvis Medlemmer personligen have set og hørt den Tiltalte og Vidnerne, maa være bedre istand til at danne sig den rigtige Mening om Sagens Sammenhæng end en anden Domstol, der kun har skriftlige Referater at bygge sit Resultat paa, vil Flertallet, at den Opfattelse af det Faktiske, hvortil den Ret er kommen, der har havt Fordelen af den umiddelbare Samværen med de afhørte Personer, overhovedet ikke bør kunne omstødes ved Appel, saa at Appelinstantsen under dens Prøvelse af hin Rets Dom skal lade staa urokket, hvad der med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvad der er bevist eller ikke er blevet antaget af samme. Det er denne Myndighed til at dømme uden Appel over det Faktiske, som Flertallet ikke har villet indrømme en Enkeltdommer; men efter min Formening vil det ogsaa — og det er for mig en anden særdeles betydende Indvending imod den foreslaaede Forandring — være i en ikke ringe Grad betænkeligt at indrømme en saadan Myndighed til en første Instantses Kollegialret.

I Retfærdighedens Interesse er det i mine Øine af ikke mindre Vigtighed, at der haves Appel med Hensyn til Faktum end med Hensyn til jus. Man kan indrette den Domstol, der skal dømme over Faktum, saa betryggende man vil baade med Hensyn til de Personer, hvoraf den sammensættes, og med Hensyn til de Midler, der gives dem ihænde til at komme til Sandhedens Erkjendelse; Muligheden af, at der i det Moment, da Afgjørelsen skal falde,

under Indflydelsen af et netop da stærkt fremherskende Indtryk, kan gjøre sig en Overilelse eller en Vildfarelse paa Grund af et, i sig selv endog let gjennemskueligt, falsk Skin gjældende, er ifølge den menneskelige Naturs Svaghed saa meget at befrygte, at det maa synes højst betænkeligt at gjøre det til en Grundsætning, at den saaledes engang afsagte Dom ikke skal kunne omgjøres, men staa uangribelig for enhver Revision. Og om jeg end kan indrømme, at det til Bedømmelse af en Sags Sammenhæng ofte kan yde en væsentlig Hjælp, selv personligen at se og høre Parterne og Vidnerne, kan jeg dog paa ingen Maade erkjende, at Afgjørelser af Dommere, der have havt denne Hjælp, ikke i mange Tilfælde med største Nytte ville kunne underkastes en Prøvelse af andre Dommere, der kun have skrevne Akter at dømme efter. Det umiddelbare, almindelige Skjøn har sin store Betydning, men den største Værdi maa dog altid tillægges de Bevisdata, der ikke unddrage sig en Formulering i bestemte Ord, som nedskrevne ville angive Indholdet med Præcision, og Løshed i Bedømmelsen modvirkes ikke paa nogen bedre Maade, end naar Hensynet til, at der kan komme en prøvende Revision, nøder til paa ethvert Punkt, hvor det lader sig gjøre, at søge at faae en saadan nøiagtig Formulering frem. Det er efter min Formening Nævningeinstitutionens største Skyggeside, at den ikke lader sig forene med Indretninger, der muliggjøre en gjentagen Prøvelse af Bevisspørgsmaalet. At dette er en Skyggeside af alvorlig Betydning, har Erfaringen fra alle Lande, hvor Institutionen er indført, saa tilstrækkelig godtgjort, at der neppe er Mange selv af dens ivrigste Beundrere, der ville forsøge at nægte det. Men kan man nu endog mene, at Fordelene ved Nævninger i andre Retninger ere saa overvejende, at denne Mangel bør oversees, følger deraf ikke, at man skulde finde det tilstedeligt at afskaffe Fortidens derimod rettede Garantier ogsaa paa det Omraade, hvor disse, fordi Nævninger der skulle holdes ude, uden Vanskelighed kunne bibeholdes, og hvor derhos Intet vil haves af den Betryggelse, som Nævningeinstitutionens Venner dog ville mene, at denne Institution for en Del er istand til at yde. Heller ikke bør det formentligen lades ubemærket, at forsaavidt der lægges en saa overordentlig Vægt paa den umiddelbare Opfattelse, der naaes ved den personlige Samværen med Vidnerne og den Anklagede, er det dog et stort Skaar i den Oprindelighed og Friskhed, som skulde give den umiddelbare Opfattelse dens Værdi, der baade ved Nævningeprocessen og ved den Kollegialretsproces, som Flertallet vil have indført, gjøres derved, at der skal forudgaa Forhandlingen en omhyggelig Forundersøgelse af en anden Domstol, som naturligen maa give de Paagjældendes fornyede Optræden for den dømmende Ret Karakteren af en, væsentlig ved det, som alt tidligere er passeret, bestemt Repetition af den under Forundersøgelsen indtagne Holdning. Det Umiddelbarhedsprincip, som man vil hævde, maa forsaavidt endog synes fyldigere fyldestgjort under vor nuværende Retsforfatning, som der under denne erholdes Dom af selve den, der har ledet den første retslige Undersøgelse, og saaledes fra først af har modtaget det umiddelbare Indtryk baade af Vidnerne og den Anklagede.

Hvorom Alting imidlertid end er, er det for mig en afgjørende Betragtning, at det, hvis jeg har Ret i, at den hidtidige kriminelle Retspleje, ved Siden af i mange Slægtrækker at have nydt en ubestridelig, almindelig Agtelse hos Befolkningen, ogsaa i Virkeligheden har fortjent denne Agtelse ved den Retfærdighedens og Samvittighedsfuldhedens Aand, der gjennemgaaende har karakteriseret den, er det urigtigt at lade Bestræbelserne for paa gavnlig Maade at reformere den ved at afhjælpe, hvad enkelte Mangler der i Tidens Løb kunne have vist sig, gaa over til en Omstyrtelse af det hele overleverede Grundlag, hvorpaa den hviler, og Opførelsen af en Nybygning, der ikke finder nogen Støtte i Fortidens Traditioner, men har en rent theoretisk Basis, hvilket, selv om de til Grund liggende Theorier skulde være mindre ensidige og mere værdifulde, end jeg anser dem for at være, altid paa Samfundsinstitutionernes Omraade har den uhyre Mislighed, hvorpaa selv de bedst udtænkte Revolutioner paa

dette Omraade have strandet, at den theoretiske Forudberegnings Udførelse maa overlades Organer, der forinden have været aldeles fremmede og for en Del endog ville være uimodtagelige for den nye Tankegang. Om Nævningeinstitutionen kan det dog anføres, at den kan paaberaabe sig fremmede Landes Exempel, men om den videre Gjennemførelse af det saakaldte Umiddelbarhedsprincip ved de af Flertallet anbefalede Kollegialdomstole af Statsembedsmænd kan dette end ikke siges. Hvilke Theorier der end i Udlandet kunne være opstillede om det Naturlige og Konsekvente i, i den anførte Retning at indføre en Analogi i Behandlingen ved Nævningeretterne og ved de andre Retter, sees dog saa Lidet at være sket til at bringe dette i praktisk Udførelse, at Udlandets Exempel snarest netop maatte synes at føre til at lade disse Theorier ligge.

Efter min Overbevisning er der, naar bortses fra de Forandringer, der, naar Nævningeinstitutionen skal indføres for visse Sager, maa indtræde ved Behandlingen af disse, paa det Omraade af den kriminelle Retspleje, hvor denne Institution ikke kommer til at virke, kun Lidet af indgribende Betydning, som der er Trang til at søge forandret i den nuværende Ordning. Saaledes som Udviklingen i Tidernes Løb nu har formet Procesmaaden, kan det vistnok med Føje siges, at Anvendelsen af Aktorer i de to første Instantser, i hvilke Dommens Grundlag er et umiddelbart Aktstudium fra Dommernes Side, i sig er overflødig, saa at der, uden at Noget derved vilde tabes, kunde ved Siden af en, dog ikke betydelig økonomisk Besparelse, opnaaes en Vinding med Hensyn til Sagernes hurtige Fremme ved at lade Aktoraterne i disse Instantser bortfalde. Ogsaa kunde adskilligt unyttigt Ophold spares ved i de samme Instantser at lade Defensionen bortfalde i alle de Sager, som ganske vist ikke vilde være faa, i hvilke den Anklagede paa Forespørgsel derom erklærede, at han ikke ønskede nogen Defensor. Et andet Middel til at fremme Afgjørelsernes Hurtighed vilde være at udvide Kredsen af de Sager, i hvilke der istedetfor det ordinære Antal af 3 Instantser kun indrømmes 2, hvilket sidste Antal ganske vist i mange Slags Sager maa ansees aldeles tilstrækkeligt. Jeg skal endvidere henpege paa, at det muligen vilde være til Nytte, om der gaves de overordnede Retter Lejlighed til, naar de dertil fandt Anledning, mere umiddelbart at gribe ind i den kriminelle Undersøgelse end det nu kan ske, ligesom jeg heller ikke skal bestride, at det med Hensyn til, hvorledes det skal bestemmes, om Sag skal anlægges, kan være tvivlsomt om ikke en anden Ordning vilde være at foretrække for den nugjældende. Men Intet af, hvad der her er berørt, vilde føre til store eller gjennemgribende Forandringer. En Anke, der undertiden er bleven ført over den kriminelle Retsplejes Tilstand her i Landet, er den, at det skulde være forbundet med altfor stor en Vanskelighed at faae Dom over Forbrydere, der ikke kunde bevæges til selv at bekjende sig skyldige, og det kan neppe heller nægtes, at under den tidligere Tids Lovgivning og Retspraxis var denne Anke ikke ganske ugrundet. Men efterat Bevis ved Indicier udtrykkelig er blevet hjemlet paa den Maade, som det er sket ved Forordn. 8de September 1841, maa Lovgivningens herhenhørende Bestemmelser vistnok ansees for fyldestgjørende, og vel skal det ikke bestrides, at Domstolene, den nævnte Forordning uagtet, have havt Møje med at løsrive sig fra den ældre Praxis, saaledes som det saa ofte gaar, hvor der efter den nye Lovregels Beskaffenhed maa være overladt Anvenderens subjektive Skjøn et stort Spillerum; men Enhver, som har fulgt Udviklingen af den kriminelle Retspraxis i de senere Aar, maa dog erkjende, at det Princip, at det, naar samtlige Omstændigheder i deres Forening ingen rimelig Tvivl lade tilbage om den Anklagedes Skyld, ikke bør hindre hans Domfældelse, at der mangler egen Tilstaaelse, stadig er trængt mere og mere igjennem, og jeg tror, at man kan være aldeles forvisset om, at dette med Nutidens Anskuelser stemmende Princips endelige Seir vil være fuldstændig sikret uden alle nye Lovforskrifter, ja uden at saadanne i nogen mærkelig Grad vilde kunne virke til en Paaskyndelse i denne Henseende. Dette Princips Seir fører ogsaa med nødvendig Konsekvents med sig en Foran-

dring i de Maximer, der have været iagttagne med Hensyn til at holde den Anklagede arresteret under Forunderſøgelſen. Forſaavidt der ſtundom kan være ført Klage over, at der havdes for liden Betænkelighed ved at anordne og derefter forlænge ſaadanne Arreſtationer, er det at erindre, at den tidligere i ſaa Henſeende fulgte Fremgangsmaade ſtod i den nøjeſte Sammenhæng med den Nødvendighed, der var for at erhverve den Paagjældendes Tilſtaaelſe, naar en Domfældelſe ſkulde kunne ventes, og med denne Nødvendigheds Bortfalden indtræder, ſom Erfaringen utvivlſomt allerede har viſt, af ſig ſelv den Varſomhed i Anvendelſen af Arreſtationsmyndigheden, hvortil der, naar de herſkende Regler om Beviſets Tilvejebringelſe tillader det, ikke mangler tilſtrækkelige Opfordringer for Underſøgelſesdommeren.

Overhovedet kan jeg, for at jeg i faa Ord ſkal gjentage den Opfattelſe, der har været den ledende for mig, ikke ſe Andet, end at det ikke uden virkelig Uretfærdighed kan benægtes, at der paa vor kriminelle Retsplejes Gebet, i det Hele og i det Store betragtet, efterhaanden er foregaaet en ſaadan, de fremkomne Krav imødekommende, tidsſvarende Udvikling, at der forſaavidt ikke en Indføreſelſe af Nævningeinſtitutionen i viſſe Sager tildels vil angribe den derved rejſte Bygning, i denne maa søges det ene naturlige Grundlag for de videre Forbedringer, der kunde være at ønſke, og med en ſaadan Overbevisning er det mig umuligt at overtale mig til at ſtemme for et Forſlag, der aldeles vil bryde med denne Udvikling for at gjøre et Forſøg med at ſkabe noget i det Væſentlige fuldſtændigt Nyt.